International Science Group
ISG-KONF.COM

ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE

27 APRIL 28

XIV SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

STOCKHOLM, SWEDEN

ISBN 978-1-64871-632-4

ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE

Abstracts of XIV International Scientific and Practical Conference

Stockholm, Sweden
27-28 April 2020

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1
The 14 th International scientific and practical conference «ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE» (27-28 April, 2020). Stockholm, Sweden 2020. 677 p.

ISBN - 978-1-64871-632-4

Published on Bookwire by Bowker
https://www.bookwire.com/

Text Copyright © 2020 by the International Science Group(isg-konf.com).
Illustrations © 2020 by the International Science Group.
Cover design: International Science Group(isg-konf.com). ©
Cover art: International Science Group(isg-konf.com). ©

The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required.

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighboring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

The recommended citation for this publication is:
Albul S., Formation of an integrated approach to the legislative regulation of the operatively-search activities of the national police of ukraine // Actual problems of science and practice. Abstracts of XIV international scientific and practical conference. Stockholm, Sweden 2020. Pp. 18-22.

Url: http://isg-konf.com

TABLE OF CONTENTS

1.	Albul S. FORMATION OF AN INTEGRATED APPROACH TO THE LEGISLATIVE REGULATION OF THE OPERATIVELY-SEARCH ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE	23
2.	Azarov S., Shevchenko R., Shcherbak S. FORMATION OF INFORMATION BASIS OF THE SYSTEM OF MONITORING OF ENVIRONMENTAL INFLUENCE IN COMPLEX RADIATION CONDITIONS OF FIRE LOAD	28
3.	Baiev V., Baieva O., Antonenko I. MEDICAL TOURISM IN UKRAINE: A CLUSTER APPROACH	30
4.	Боднар Г.Б. ХАРАКТЕРИСТИКА МОТОРНО-ЕВАКУАТОРНОЇ ФУНКЦІЇ ТОВСТОЇ КИШКИ У ДІТЕЙ ІЗ ХРОНІЧНИМ ЗАПОРОМ, ЗУМОВЛЕНИМ ВРОДЖЕНИМ ПОДОВЖЕННЯМ СИГМОПОДІБНОЇ ОБОДОВОЇ КИШКИ	35
5.	Bondarenko T., Novak A., Poberezhec T. FEATURES OF MODELING OF FAILURE OF TECHNOLOGICAL OBJECTS OF RESTORATION OF THE COMPLEX	40
6.	Borysova T., Monastyrskyi G. MARKETING PROVIDING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF CITY PUBLIC TRANSPORT	43
7.	Chubina T. RESEARCH OF CULTURAL-INTELLECTUAL HISTORY OF HUMANITY THROUGH THE PRISM OF FAMILY HISTORY (ON THE EXAMPLE OF THE TULCHIN LINE OF THE POTOTSKY FAMILY)	45
8.	Chugunov I., Koroviy V. STATE FINANCIAL POLICY OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENTOF THE COUNTRY	48

9.	Gorbachuk V. ON APPROXIMATION OF SOLUTIONS OF THE CAUCHY PROBLEM FOR OPERATOR DIFFERENTIAL EQUATIONS	52
10.	Gritsenko O. FORMATION OF PROFESSIONALISM OF SPECIALIST IN THE FIELD OF CHOREOGRAPHIC ART	56
11.	Halushchak I. МЕТОДИКА ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНГО ИССЛЕДОВАНИЯ ТЕПЛООБМЕНА В КОРИДОРНЫХ ПУЧКАХ ТРУБ С РАЗРЕЗНЫМ СПИРАЛЬНО-ЛЕНТОЧНЫМ ОРЕБРЕНИЕМ	59
12.	Гусєв В.М., Ольшевська О.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТУ «FEMIVAG» У ВАГІТНИХ З ГЕСТАЦІЙНИМ ПІЄЛОНЕФРИТОМ	63
13.	Imanhulova Z., Nguyen T.N. FORMALIZATION OF PROJECT TEAM FORMATION PROBLEM BASED ON MULTI-FACTOR EVALUATION MODEL	67
14.	Казак Р.А. СОЦІАЛІЗМ ТА ЕКОЛОГІЧНА СТАЛІСТЬ У 20 СТ.: КЕЙС ЕФІОПІЇ	71
15.	Kilichenko O., Veresh D. INDIVIDUAL EDUCATION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN PRIMARY SCHOOL	74
16.	Кокнова Т.А. МОДЕЛЮВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕТАП РОЗРОБКИ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	76
17.	Kolodiy A. MANDATORY OCCUPATIONAL RETIREMENT SYSTEMS AS AN ADDITIONAL COMPONENT OF THE CUMULATIVE PENSION INSURANCE SYSTEM	78

18.	Kostyshyn N., Kovalchuk Y. ANALYSIS OF METHODS FOR DETERMINING PASSENGER TRANSPORT FATIGUE IN URBAN MASS TRANSIT ANALYSIS OF DYNAMICS OF BUSINESS TOURISM DEVELOPMENT	81
19.	Kotkova V. COMPUTATIONAL THINKING FOR FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS	89
20.	Kovalenko H., Ivanenko T. THE IMPACT OF AGROBIO-TECHNOLOGIES ON THE FOOD SAFETY OF THE COUNTRY	93
21.	Kulichenko T. THE IMPACT AND ROLE OF SOCIAL ADVERTISING ON THE UKRAINIAN SOCIETY	96
22.	Lapta S., Fetyuhina L., Holod O. THE NEGATIVE FEEDBACK CONNECTION IN THE HOMEOSTATIC SYSTEM OF CARBOHYDRATE EXCHANGE REGULATION	100
23.	Lapta S., Lapta S., Solovyova O. CLINICAL INFORMATION PROCESSING BLOCK OF THE BIOTECHNOLOGICAL SYSTEM FOR LATENT DIABETES MELLITUS TYPE 2 DETECTING	105
24.	Liubych V. EVALUATION OF QUALITY OF MACARONI FROM FLOUR OF DIFFERENT VARIETIES AND STRAINS OF SPELT WHEAT	108
25.	Koldun M. BIONIC VISION TECHNOLOGIES	112
26.	Milimko L., Siumak V. THE PROBLEMS IN BUSINESS CONTRACTS	113
27.	Molchanova I. MARKETING COMMUNICATIONS OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY MARKET STRATEGY: INTEGRATION AND PROSPECTS	115

28.	Nikolaesku I., Lugina O. MODERN APPROACHES TO THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF MAGISTRACY	117
29.	Oktysyuk Y., Avakov V., Cherepiuk O. SYSTEMIC AND LOCAL USE OF FLUORIDES IN PREVENTION OF DENTAL CARIES OF CHILDREN	121
30.	Olshevskyi V., Olshevska O., Zhivchenko K. ATTITUDE OF YOUTH TO FACTORS INFLUENCING REPRODUCTIVE HEALTH, AND WAYS OF ITS OPTIMIZATION	124
31.	Opykhanyi N., Kuchuk O. THE ELECTRONIC ORGANIZATION AND AUTOMATION OF MEDICAL DOCUMENTATION IN OPHTHALMOLOGY	128
32.	Poberezhna L., Poberezhny L. SCIENTIFIC APPROACHES TO INCREASING THE LEVEL OF ENVIRONMENTAL SAFETY OF PIPELINE GAS TRANSPORTATION	132
33.	Prykaziuk N., Diachuk H., Stuzhuk T. CREDIT RISK MANAGEMENT IN THE BANK MANAGEMENT SYSTEM	134
34.	Рудюк В.П., Пасічний В.М. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМОСТІЙКОСТІ СИРІВ ТА СИРНИХ ПРОДУКТІВ НА ПЕДМЕТ ВИКОРИСТАННЯ ЇХ У КОВБАСНОМУ ВИРОБНИЦТВІ	138
35.	Selivanova K., Solovyova O., Semerenko Y. COMPUTERIZED SYSTEM FOR DETERMINATION OF THE PSYCHOLOGICAL READINESS OF THE CIVIL AVIATION STUDENTS IN EMERGENCY SITUATIONS	142
36.	Shkurat O. INFORMATION TECHNOLOGY OF THE MEDICAL DATA PROCESSING	147

37.	Shuhailo A., Sokol G. CONTROL SYSTEMS STRUCTURE IN TELECOMMUNICATION NETWORKS	151
38.	Turukina O., Zeninec L. FORMING THE CREATIVE PERSONALITY OF THE FUTURE MUSIC TEACHER IN THE CONDITIONS OF PEDAGOGICAL PRACTICE	153
39.	Ulyanova V., Shkurotyanov G. PHILOSOPHICAL FOUNDATIONS OF PUBLIC ADMINISTRATION QUALITY OF HIGHER EDUCATION	156
40.	Vahanova L., Chaikovska I. INVESTMENT AND INNOVATION POTENTIAL OF A BUSINESS ENTITY	158
41.	Vasylieva O. INNOVATIVE AVOCADO TOPPING TECHNOLOGY	162
42.	Volosova N. THE QUESTION OF DEVELOPMENT AND PRINCIPLES OF DIAGNOSIS COMPETENCES FORMED THE STUDY STUDENTS MATHEMATICAL SCIENCES NON-MATHEMATICAL SPECIALTIES	164
43.	Vozniuk L., Babyak V., Bebko S. RETHINKING UNDERUTILIZED DEVELOPMENT FOR SOCIAL-CLASS DWELLING UNITS	167
44.	Vozniuk L., Hladyshev D., Babyak V. EFFECTIVE FLOOR PLATES COMPARED TO CLASSICAL REINFORCED CONCRETE	173
45.	Yushchenko A. COVID-19's EXACERBATION OF HUMANITARIAN DISASTERS AS A RESULT OF COGNITIVE CHANGE OF SOCIAL CONSCIOUSNESS BY MANIPULATIVE AI METHODS	175

46.	Zagorodnova V., Panova N. CROSSCULTURAL DIALOGUE AS A LINGUADIDACTIC MEANS OF MULTICULTURAL EDUCATION	179
47.	Zhydovska N. INNOVATIONS IN THE TAXATION SYSTEM, FORCED BY SPREADING OF THE CORONAVIRUS DISEASE (COVID-19)	184
48.	Іванюк Г.І., Богачук О.С. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ТУРИЗМУ	187
49.	Іванюк Г.І., Бовсунівська Д.В. БЕЗПЕКА ДИТИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	191
50.	Ігнатенко В., Коваль В., Нефедченко В. РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ФІЗИКИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ	195
51.	Ірклієнко В.С. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЗДІЙСНЕННЯ МУЗИЧНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	197
52.	Айрапетян А.А. САБУРОВА ДАЧА:ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ З КРАЩИХ ПСИХІАТРИЧНИХ ЛІКАРЕНЬ СВОГО ЧАСУ	200
53.	Аксьонова О.П., Півненко Ю.В., Прус С.Г. КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ НА УРОКАХ ОСНОВ ЗДОРОВ’Я: ТЕХНОЛОГІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ	203
54.	Алєко К.В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ М’ЯКОЇ СИЛИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США І КИТАЮ	209
55.	Алексахіна Т.О. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ САМОПОЧУТТЯ ЛЮДИНИ	212

56.	Аніщенко Г.Ю., Іванова Н.А. ФІНАНСОВИЙ ТА ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ: ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ	216
57.	Андрієнко І. ЩОДО СУТНОСТІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	220
58.	Андрійчук О.Я., Грейда Н.Б., Ульяницька Н.Я. ОБСТЕЖЕННЯ ПОСТАВИ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА	224
59.	Атрощенко Т.О., Савко Л.М. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	228
60.	Бірюкова І.Г., Дяконенко В.І. СУБ`ЄКТ ЗЛОЧИННОГО ДІЯННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ОКРЕМИХ КРАЇН	231
61.	Базюк Д.Б., Вознюк Л.І., Баб’як В.І. ЗМІНА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА РЕКОНСТРУКЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД	234
62.	Барановська О.В. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗА ФІЛОЛОГІЧНИМ СПРЯМУВАННЯМ: ТРАНСФОРМАЦІЯ В ЗМІНЮВАНИХ УМОВАХ	237
63.	Бачинська Г.В., Фльорчук Л.І. СЛОВОТВІРНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРІЗВИЩ ЖИТЕЛІВ С. МУШКАТІВКА БОРЩІВСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	241
64.	Березяк В.М. СУСПІЛЬСТВО ТА АНГЛІЙСЬКА МОВА: ОЗНАКА ОСВІЧЕНОСТІ ЧИ ПРИХОВАНЕ НАВ‘ЯЗУВАННЯ	245

65.	Бобирєва О.С. ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	248
66.	Божко М.В. ІСТОРІЯ МІСТА КОРОСТЕНЬ	251
67.	Бойко М.М., Петришина О.І. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ОВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗВО	253
68.	Бойко М.В., Демочко Г.Л. ВУЛЬВОВАГІНАЛЬНИЙ КАНДИДОЗ	256
69.	Борбенчук І.М. ЛІТОТА У СТРУКРУРІ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ КАТУЛЛА	258
70.	Борецька Н., Фокіна-Мезенцева К. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	261
71.	Боровик І.О. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОСАДОВОЇ ОСОБИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	264
72.	Борщ О.І. ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ ЯК МЕХАНІЗМ ОНОВЛЕННЯ ШКІЛЬНОЇ МЕРЕЖІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	266
73.	Борщенко В., Малицька В. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДІВІДУАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ	270
74.	Бруханський Р.Ф. СПЕЦИФІКА, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОБЛІКУ ЗА МЕТОДОМ ОДНОРІДНИХ СЕКЦІЙ	274

75.	Буданова Л.Г., Галушко К.М., Буданова В.Є. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА	276
76.	Буличева Т.В., Буткалюк К.О., Гринюк Т.А. ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	278
77.	Вайда Т.С., Онопченко Н.В. ВИКОНАННЯ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ СПЕЦІАЛЬНИХ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ ЯК ВИД НЕСЕННЯ ПРАВООХОРОНЦЯМИ СЛУЖБИ У СКЛАДНИХ УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ (НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ)	281
78.	Вербовецька О.С., Маслюх І.Б. ІНДИВІДУАЛЬНІ ПРІЗВИСЬКА ЖИТЕЛІВ ЗБАРАЖЧИНИ: МОТИВАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА	286
79.	Вербовецька О.С., Шпак О.П. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НІКНЕЙМІВ ЯК ОДИНИЦЬ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ	291
80.	Вяткин С.И., Романюк А.Н., Круподерова Л.М. МЕТОД ТРЕХМЕРНОГО СЖАТИЯ ОБЪЕМНЫХ ДАННЫХ	295
81.	Гайбура Ю.А. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ	299
82.	Глушко А.Д. СТАНОВЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ: CASE STUDY ДИКТАТУРИ БЕНІТО МУССОЛІНІ	302
83.	Гостіна А.А. ІСТОРІЯ МІСТА ЯРЕМЧЕ	305
84.	Гребенюк Л.В., Боярська Л.М., Іванова К.О. МІКРОБНА КОЛОНІЗАЦІЯ НОСОГЛОТКИ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ РЕКУРЕНТНОГО ТОНЗИЛІТУ У ДІТЕЙ З ГАСТРОЕЗОФАГЕАЛЬНОЮ РЕФЛЮКСНОЮ ХВОРОБОЮ	308

85.	Дідківська О. МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	311
86.	Діордіца І.В. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ КОМПОНЕНТИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИМОГ ДО КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ ІЗ КІБЕРБЕЗПЕКИ	315
87.	Демченко І.В. ПРОБЛЕМА ІМПОРТОЗАЛЕЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСАХ	319
88.	Денисюк Н.М. ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	322
89.	Денисюк С.П., Шуакрія А. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ КЕРУВАННЯ ПОПИТОМ В СУЧАСНИХ СИСТЕМАХ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	325
90.	Десятникова Н.Л., Шафарчук Т.Г. СТИЛЕВЫЕ ПРИНЦИПЫ ФОРТЕПИАННОГО ТВОРЧЕСТВА А. СКРЯБИНА	329
91.	Длугопольський О., Длугопольська Т. ПАНДЕМІЯ 2020 ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: КРИЗА АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ	331
92.	Добростан О.В. ПОЖЕЖНА НЕБЕЗПЕКА ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНО-ОЗДОБЛЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ ЗОВНІШНІХ СТІН БУДИНКІВ	335
93.	Довгаль О.С. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕНТИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК	338
94.	Жуков В.Є. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ	341

95.	Залуцька Х.Я. ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ОДИНИЦЯМИ БІЗНЕСУ ДИВЕРСИФІКОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА	345
96.	Замай Ж.В., Кравченко Е.В. РОЗРОБКА РЕЦЕПТУРИ ЙОГУРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ НАСІННЯ ЛЬОНУ ТА ЧІА	350
97.	Замкова Д.Р. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ:ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	352
98.	Зварич Р.А. ОСОБЛИВОСТІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ	355
99.	Зданевич Л., Попович О. ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД СТАНОВЛЕННЯ РІЗНОВІКОВИХ ГРУП	359
100.	Kireyev I., Zhabotynska N. COMPLIANCE OF PATIENTS AS AN IMPORTANT FACTOR OF IMPROVING PHARMACOTHERAPY EFFICIENCY	363
101.	Кірюха К.І. ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ІСНУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ	365
102.	Казак І.О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ І КОНСТРУКЦІЇ ГВИНТОВОГО ЖИВИЛЬНИКА	368
103.	Калайтан Т.В., Соф'яник О.М. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	371

104.	Кампов Н., Медвідь Л. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СФЕРІ ТУРИЗМУ	375
105.	Каріна Д.С. ІСТОРІЯ НАЙСТАРІШОГО ЛІКУВАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У МІСТІ ДНІПРО	379
106.	Караман С., Богданець-Білоскаленко Н. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРІОРИТЕТНИХ АСПЕКТІВ КОНЦЕПЦІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	382
107.	Катеринчук І.С., Балендр А.В., Комарницька О.І. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС З ПІДГОТОВКИ ЗОВНІШНІХ ЕКІПАЖІВ БЕЗПІЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ	384
108.	Кириленко Л.В. ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩО ДО ПОВІРКИ ВИМІРЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ	386
109.	Книш С.В., Гура О.С. КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРОТИДІЯ ПРОСТИТУЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ФОНОВОМУ ЯВИЩУ	389
110.	Княжева І.А. ПРОЄКТУВАННЯ ЯК МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ЗВО	392
111.	Коваленко Г. ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	395
112.	Коваленко О. АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ	399

113.	Коваленко Т.Ю. БАГАТОГРАННА ОСОБИСТІСТЬ - МИКОЛА АМОСОВ	402
114.	Коптєвський О.Ю. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНФЕДЕРАЦІЇ ЯК ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ	405
115.	Корчак М.М. ПОДРІБНЮВАЧ РОСЛИННИХ ЗАЛИШКІВ З НАПРЯМНИМИ ОРІЄНТИРАМИ	408
116.	Костін Д.О. ПРИСТРІЙ ЕКСПРЕС-ДЕЗІНФЕКЦІЇ ПРИМІЩЕНЬ ТА ПОВЕРХОНЬ ГРОМАДСЬКОГО КОРИСТУВАННЯ	415
117.	Краснов С.О., Бусол О. ДОБРОВІЛЬНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ЗАСТОСУВАННЯМ ПОЛІГРАФА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	419
118.	Краснова О., Бусол О. МЕТА ЗАКОННОГО ЗАТРИМАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ	422
119.	Кузьо Ю.В., Грекова Л.Ю. ДО ПИТАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	425
120.	Курило О.Б., Карпин С.Р. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ	428
121.	Куц К.С. ПРАВОВИЙ СТАТУС КРЕДИТОРІВ У ЗАКОНОДАВСТВІ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА	430
122.	Літвінова І.Ф., Цезар А.Р. ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ СПОСОБІВ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА В КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ	433

123.	Лазебний А.М., Куракіна К.Р. ПРОБЛЕМИ НАУКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ У ЗАКОНОТВОРЧІЙ ТА ПРАВОЗАСТОСОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ	436
124.	Ластовкін В.А., Гуржий О.С. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ, ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	440
125.	Лебедь О.О., Мислінчук В.О., Гульчук В.А. РИЗИК ЗАХВОРЮВАНОСТІ ЖИТЕЛІВ М. РІВНЕ НА РАК ЛЕГЕНІВ ЗА РАХУНОК РАДОНУ	443
126.	Лещенко Л.П. УДАВАНІ ТА ФІКТИВНІ УМОВИ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ ЯК ПІДСТАВА ВИЗНАННЯ ЙОГО НЕДІЙСНИМ	448
127.	Литвинець Л.Я., Литвинець-Голутяк У.Є., Литвинець В.Є. ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	453
128.	Логвіна-Бик Т.А., Бик Н.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ: ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З БІОЛОГІЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	457
129.	Наволокін І.П. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ (1871–1914)	462
130.	Ляска О.П., Прокопова О.П. ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ	465
131.	Мірошниченко А.С. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	469
132.	Міхєєв А.О., Дейнека С.Є. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ – ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ	472

133.	Мазур В.Ю., Стрельбіцький М.А. ОЦІНКА ДОСТОВІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ОПРАЦЬОВУЄТЬСЯ СИСТЕМОЮ ВИСВІТЛЕННЯ НАДВОДНОЇ ОБСТАНОВКИ	476
134.	Маковий В. ТЕМПОРАЛЬНЫЕ ВЕЛИЧИНЫ В ДОГОВОРАХ ПО ПРЕДОСТАВЛЕНИЮ УСЛУГ	479
135.	Марківська Л., Сірук Н. ІСТОРІОСОФІЯ ГЕНЕЗИСУ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ВОЛИНІ (XVI - XVII СТОЛІТТЯ)	483
136.	Мельник М.Л. ЕТАПИ РЕФОРМУВАННЯ ЛОКАЛЬНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКІВ УКРАЇНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ	487
137.	Музика В.П. ТЯЖКІ ОБСТАВИНИ ТА НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ ЯК ПІДСТАВА ВИЗНАННЯ ЙОГО НЕДІЙСНИМ	491
138.	Мухай А.А. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЛАД: ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ	500
139.	Мухай А.А. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБОВЯЗКІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА	503
140.	Нікіта Д.Р. АКТ ЗЛУКИ УНР ТА ЗУНР ЯК ШЛЯХ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА СОБОРНОСТІ	506
141.	Назаренко О.М. ЦИТАТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ	509
142.	Наливайко Л.Р., Лук’яненко Т.В. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ ВІД УСІХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ	512

143.	Немченко А.С., Лебедь С.О. РОЗВИТОК АПТЕКАРСЬКОЇ СПРАВИ НА ТЕРИТОРІЇ КИЇВСЬКОЇ РУСІ	515
144.	Носаченко Д.С., Юрченко А.О. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГУРТКОВИХ ЗАНЯТЬ З ІНФОРМАТИКИ	517
145.	Омельченко А.І. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНО - ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ	520
146.	Остапчук О.С., Соваков О.В. ЛІСОВИЙ ОПАД І ЛІСОВА ПІДСТИЛКА В ДУБОВИХ НАСАДЖЕННЯХ	524
147.	Палеха О.М. АЛЬТЕРНАТИВНІ ШЛЯХИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ	529
148.	Плужнік О.І. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: ОКРЕМІ КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	531
149.	Поліщук Т.І. ФОРМУВАННЯ МЕДІА-КОМПЕТЕНЦІЙ У ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ	535
150.	Поясик О. ДИТЯЧИЙ МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА	538
151.	Припутень Д.С. ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ	541
152.	Прокопенко К.М. КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН	546

153.	Редько В.Г. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ МІЖКУЛЬТУРНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ІЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ ЗМІСТІ СУЧАСНИХ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ	551
154.	Романова А.С. ЕСТЕТИЧНА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ В ПЕРІОД СУСПІЛЬНО-ПРАВОВОЇ АНОМІЇ	555
155.	Романюк О.Н., Романюк О.В., Слуковська А.Ю. АНАЛІЗ НАЙКРАЩИХ ПАНОРАМНИХ СКАНЕРІВ	558
156.	Рудиця А.В. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ МІСТА КОНОТОП	563
157.	Сітнікова Є.О., Дашківська М.О., Шевчук О.А. ПОШИРЕННЯ ВИДІВ РОДИНИ ROSACEAE У ЛІСОВОМУ ФІТОЦЕНОЗІ ВІННИЧЧИНИ	566
158.	Савіцька С.І. ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	570
159.	Саньков П.М., Запорожець В.І., Турчанінова Ю.О. ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ SMART SITY В СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ	573
160.	Саньков П.М., Запорожець В.І., Бенхамму М.М. РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ МІСТОБУДІВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ МІСТ ЗА РІЗНИМИ ФАКТОРАМИ З МЕТОЮ ВИЯВЛЕННЯ ЇХ ВІДПОВІДНОСТІ ВИМОГАМ SMART SITY (SS)	578
161.	Сливка Л.В. ПРОБЛЕМА ЗДОРОВ’ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ У ПОЛЬСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ XVI–XVII СТ	583

162.	Соц С.М., Кустов І.О., Кузьменко Ю.Я. БОРОШНО ІЗ КРУПЯНИХ КУЛЬТУР. ВІВСЯНЕ, ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА	586
163.	Степанчук В.В. ВПЛИВ МЕРКУРІЮ ДИХЛОРИДУ НА ЦИРКАДІАННІ ХРОНОРИТМИ ПРОЦЕСІВ ОКИСНО-ВІДНОВНОГО ГОМЕОСТАЗУ В БІЛИХ ЩУРІВ	589
164.	Страшинський І.М., Ришканич Р.О., Шевченко Т.В. ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ ХАРЧОВИХ ВОЛОКОН	592
165.	Сулаєва Н.В., Мирошниченко В.В. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ У ДИТЯЧОМУ ЗАКЛАДІ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ	595
166.	Сулаєва Н.В., Комишан Ю.В. ХОРОВИЙ КЛАС ГРИГОРІЯ ЛЕВЧЕНКА: ЄДНІСТЬ ФОРМАЛЬНОГО ТА НЕФОРМАЛЬНОГО ВИДІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	598
167.	Тітова Г.В., Карагяур Д. ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ	601
168.	Тихонова А. КОНСТИТУЦІЯ ПИЛИПА ОРЛИКА: РОЛЬ У КОДИФІКАЦІЇ ПРАВА УКРАЇНИ	605
169.	Ткачук О.О., Шевчук О.А. ВПЛИВ ЦИРКОНУ НА ПРОРОСТАННЯ НАСІННЯ САЛАТУ СОРТУ АЗАРТ	608
170.	Томашевська М.О. ВЗАЄМОДІЯ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	612
171.	Фігурська Л.В., Цюндик О.Г. МАКУХА НАСІННЯ ГАРБУЗА У ГОДІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН І ПТИЦІ	614

172.	Федоров С.В., Боярська З.О. ФЕНОМЕН ТВАРИН-ДОВГОЖИТЕЛІВ	616
173.	Фенцик О.М., Атрощенко Т.О. КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВАЕТИКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	619
174.	Халавчук В.О. СУЧАСНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ	622
175.	Хашев А.В. ПРИНЦИПИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ	626
176.	Царук В.Ю. ІНДИКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ПРОЗОРОСТІ КОРПОРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ	629
177.	Цюняк О.П. ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	632
178.	Чернова О.Т. КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ВЛАШТУВАННЯ СВЕРДЛОВИН	635
179.	Шаганов П.Ф. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ СПАЙКОВОГО ПРОЦЕСУ У ГІНЕКОЛОГІЧНИХ ХВОРИХ	638
180.	Шевчук О.А., Ходаніцька О.О., Ватаманюк О.В. ДІЯ ПРЕПАРАТУ ГРЕЙНАКТИВ-С НА ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАСІННЯ ЦУКРОВОГО БУРЯКА	640
181.	Шелестова Л.В. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ НАВЧАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ	644
182.	Шумакова С.Н. ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ТРАНСКРИПЦИЯ СЦЕНИЧЕСКОГО ОБРАЗА НЕОБАРОККО, АКТУАЛИЗИРОВАНОГО ПОСТМОДЕРНИЗМОМ	647

183.	Яковлєва В.Є., Хатнюк Н.С. ПЕРСПЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ	650
184.	Яровенко А.Г., Мунтян О.А., Мунтян М.Л. СПЕЦІАЛІЗОВАНА МЕДИЧНА СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ ЛІКАРСЬКОГО РІШЕННЯ	654
185.	Ясінецька І.А., Мушеник І.М. СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	658
186.	Середницька І.А. САМОЗАХИСТ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	662
187.	Останіна Н. ДО ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ.	666
188.	Казьмирчук Г.Д., Казьмирчук М.Г. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА ДОРОШЕНКА У СУЧАСНИХ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ПРАЦЯХ. ГЕТЬМАН ПЕТРО ДОРОШЕНКО: НОВІТНЯ УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ	669

FORMATION OF AN INTEGRATED APPROACH TO THE LEGISLATIVE REGULATION OF THE OPERATIVELY-SEARCH ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Albul S.
Ph.D. Associate professor
Professor of the Department of operatively-search activities
Odessa State University of Internal Affairs
Odesa, Ukraine

Creation of contemporary counteractivities to organized crimes calling for new approaches to developing, analytical processing and usage of operatively-search information, which was procured by many means including those of operative and operatively-technological with the goal of timely prevention, detection and neutralization of real and potential threats to national interests of Ukraine. All divisions of National police will be required to actively use, inside the guidelines of current law, clandestine methods of operatively-search activities and specific means of obtaining operating information, documented facts of unlawful activities etc., one of which represents realization of intelligence function of operatively-search activities of the National police.

In article 8 of Law of Ukraine «About operatively-search activities» stated that certain subjects have rights to infiltrate into criminal organization as secret workers of the operative subdivision, or subject, who is cooperating with the latter, and keeping real information about their personality secret, create fake enterprises and organizations, produce documents which conceal a person or relationship of a persons, premises and means of transportation of operative subdivisions. Furthermore, article 13 of Law of Ukraine «About organizational-legislative foundation of combating organized crime» stated that while fighting organized crime, operative subdivisions have rights to employ secret cooperators, which can be introduced into criminal groups under covered, providing that there was no other means for uncovering organized crimes and bringing these criminals to justice. At the same time, article 9 of Law of Ukraine «About intelligence organs of Ukraine» suggests, that subjects of intelligence activities have rights to use documents which conceal employees and organizational affiliation of subdivisions, organizations, premises and means of transportation with intelligence organs of Ukraine; for conspiracy reasons create organizational structures, which are required in order to fulfill requests from intelligence organs of Ukraine and to cover their workers, and use money and property acquired as a result of their activities, in accordance with the guidelines of the Cabinet of Ministers of Ukraine.

According to current law the goals of operatively-search activities is procuring and fixation of the facts related to unlawful acts of subjects and groups,

responsibilities for counter intelligence and destabilization activities by special services of the foreign countries and organizations based on the guidelines of the Criminal Code of Ukraine and with the goal to stop crime and in the interest of criminal legal proceedings, as well as for the purposes of obtaining information in the interest of safety of citizens, society and the state. At the same time, while performing such duties, they are realizing all functions of operatively-search activities.

As it was rightfully outlined by the scientists, operatively-search activities in by itself is nothing more, but a cyclical process of searching for, collecting, processing and timely use of operatively-search and other types of information. The very objects which are the targets of implementation of operatively-search activities of National police are the criminal environment and its infrastructure. As of today, the meaning of «criminal environment» covers not only crimes that already happened, but criminal ideology, criminal society and individual psychology, and other factors which collectively describe criminal activities. Some specialists using words «intrusive criminality» in their research, which, first of all, means that it penetrates, building on and plays an important role in the system of legislative, financial, and other relationships, gradually changing political, cultural and spiritual life of the society. As for criminal environment, in our opinion, intrusiveness can be seen in two aspects: first, determination of the crime, which in turn acts as an element of the criminal environment; and second, as a functional determinant of the criminal environment itself, which gives it an ability to expand into spheres of a social life.

Intelligence process starts with learning, analysis and assessment of operation situation, which currently exists. Operation situation, which is forming on a territory, object, direction of operation's service in the city, district, area, region and in the country in general is a complex of interconnected situations and processes, organized objective cause-consequence dependencies and natural way of development. When such studies and analysis produce results, they can be used for setting goals (tactical and strategic). And only after goals are set, we can start planning process. Planning is a process of decision making, which helps to reach set goals, it is making decision in advance as to who, when and how is performing tasks; it is a process of making decisions about the future as to what, by whom and when thing should be done. As for intelligence, at the time of planning shall be determined forces and means, which are required for procuring of operatively important information. Collection of such information is performed by the employees of operating subdivisions of National police. It is possible to request additional information by means of concretization or by assigning additional tasks during the time of procurement of initial operatively important information, and by making decisions about use of additional forces and means.

Contemporary criminal situation in Ukraine is qualitatively new phenomenon based on the scale of criminal activities, as well as the level of their negative influence on livelihood of society, law and individual freedoms of the citizens. In the last couple of years organized crime in our country has been transformed, increased number of criminal groups, who have well defined hierarchical structure, utilizing new technological means of performing unlawful activities, counter-acting law enforcement agencies. Today, dynamics and structure of crime, together with

traditional conditions and circumstances, carrying above mentioned criminal factors, which arises from social difficulties and economic development of the society. At this background happened shift in measuring social values by certain groups of citizens toward unlawful way of living, which in turn leads to strengthening of such a socially dangerous phenomenon as organized crime.

Thinking about directions for conceptualization of intelligence function of operative-search activities of National police, we must point out that following problems must be solved as soon as possible: Improving laws in the sphere of operative-search counteractions to crimes; Conceptual designation of criminal intelligence of National police and its methodological foundation; Establishment of studying of the latest information regarding intelligence activities of police and law enforcement agencies of foreign countries; Legislative and normative provisioning of activities of National polis of Ukraine as for counteracting crime; Introduction and constant monitoring of national system of prevention and crime counteraction based on modeling of its strength to different kinds of criminal endangerment to person, society and country; Continuation of the process of adaptation of the national laws to those from the European Union in the areas of crime prevention and counteractions; Initiation of improvements of international legislative acts and harmonization of national law in the areas of crime counteraction with similar laws of the European Union; Rebuilding organization structure of operative subdivisions on National police of Ukraine to counteract crime, structural optimization and staff numbers in subdivisions by taking into consideration real criminal treats to safety of people, society and country, as well as based on providing vertical system of managing corresponding subdivisions and regional branches; Raising level of cooperation between National police and other state agencies for providing better crime prevention and counteraction; Improving existing and development of new methods for counteracting crimes; Improving information-analytical provisioning based on innovative approaches to utilization of contemporary informational and telecommunications technologies and conversion of information-referential work into intelligence-analytical with the goal to create prognosis of tendencies of society criminalization, quantifying degrees of risk and the scale on reginal, national and international levels as well as lowering latency levels of crimes; Performing constant system analysis and multidimensional complex evaluation of reasons and conditions, which determine crime and risks of its expansion; Strengthening, increase of efficiency and maximum realization of opportunities for international cooperation for crime prevention, including organized forms of the crime; Establishing constant experience exchange with law enforcement from other countries, internship and training of corresponding specialists abroad; Implementation of results of scientific research in the sphere of crime prevention, especially in operative-search activities; Carrying out scientific researches to analyze the effectiveness of legislation and measures taken by state authorities in the field of prevention and counteraction to crime, information, organizational, scientific and methodological provision of this area of law-enforcement activity; Improvement, in accordance with current needs and international experience, of the level of professional training of employees engaged in operational search activities; Complex solution of issues of providing qualified

personnel potential, based on professionalism, professionalism, personal moral qualities, etc.; Proper resource and logistical support of units that carry out criminal intelligence; Raising awareness of the society about the danger and scale of crime; Formation of public opinion in order to facilitate the effective implementation of state policy in the field of prevention and counteraction of crime.

An important prerequisite for the conceptualization and processualisation of operative-search activities of the National Police is the development of a fundamentally new legal framework that would allow qualitative performance of tasks in this area. According to art. 272 of the Criminal Procedural Code of Ukraine, in the course of pre-trial investigation of grave or especially grave crimes, information, things and documents that are relevant for a pre-trial investigation, a person who, in accordance with the law, performs a special task, participating in an organized group or a criminal organization, may receive information, or is a member of the group or criminal organization that cooperates with the pre-trial investigation authorities on a confidential basis. The fulfillment of a special task cannot exceed six months, and if necessary, the term of its execution shall be extended by the investigator for a term not exceeding the term of pre-trial investigation. In practice, this is a complex special operational-search operation, which is carried out directly by secret employees. Only the organization and preparation of such an operation takes time that can significantly exceed the six-month period, since its implementation involves a significant potential of a large number of specialists.

Conceptualization of the intelligence function of the operational and investigative activities of the National Police of Ukraine is seen in the following areas: Scientific substantiation of the conceptualization and procdualization of the intelligence function of the operational police of the National Police; Legislative support for the conceptualization and processualisation of the intelligence function of the operative and investigative activities of the National Police, namely: the drafting of the Law «About Criminal Intelligence»; the introduction of amendments and additions to the Criminal Code, the Criminal Procedural Codes, the Laws «About National police», «About operatively-search activities», as well as to departmental normative acts. In our view, the conceptualization and processualisation of the intelligence function of the operatively-search activities of the National police of Ukraine will dramatically increase the fight against crime, increase the effectiveness of timely detection and overcoming the threats of criminalization of society.

REFERENCES

1. Albul S. V. Philosophic Concepts of the Intelligence Function within the Operative-Investigative Activity of the National Police of Ukraine. *European Reforms Bulletin: international scientific peer-reviewed journal*. Grand Duchy of Luxembourg, 2017. № 1. P. 9.

2. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: http://zakon1.rada.gov.ua (дата звернення 10.04.2020).

3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. URL: http://zakon1.rada.gov.ua (дата звернення 10.04.2020).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення 10.04.2020).

FORMATION OF INFORMATION BASIS OF THE SYSTEM OF MONITORING OF ENVIRONMENTAL INFLUENCE IN COMPLEX RADIATION CONDITIONS OF FIRE LOAD

Azarov S.,
Head of Department
Doctor of Technical Sciences, Senior Researcher
Institute for Nuclear Research NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Shevchenko R.,
Head of Department
Doctor of Technical Sciences, Senior Researcher
National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv, Ukraine

Shcherbak S.
postgraduate
National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv, Ukraine

Recent years' statistics show an increase in the number of wildfires which in turn lead to devastating consequences and sometimes even irreparable losses. Up to 400,000 forest fires occur annually on the planet, damaging about 0.5% of the total forest area [1]. The prevention and extinguishing of forest fires is one of the most urgent and important tasks in Ukrainian forestry. In dry years, fires cover large areas, causing direct material damage during the period of burning and smouldering, as well as indirect, which is manifested in the reduction of water management, protection, hygienic, aesthetic and climatic role of the forest (Fig. 1). During the fire season, hundreds of forest fires occur daily in the territory of Ukraine. To determine effective response scenarios, forest fire dynamics and a model of combustion products (CP) emissions into the environment are required.

At the present stage of the fire science development, there are many researches in which, with the help of mathematical models, different aspects of forest fires are examined, their characteristic parameters, extension processes, and models of extinguishing are described. Studies in this area are also being conducted in Ukraine [2,3].

Fig.1. Fires in the exclusion zone of the Chernobyl nuclear power plant on April 5-12, 2020.

Despite the huge amount of information accumulated on forest fires and numerous and fruitful efforts aimed at experimental and theoretical study of the processes of their occurrence and scenarios, a simple, adequate and practically applicable model of CP emissions from the forest fire zone does not exist. Thus, the study of the mechanisms of CP formation caused by forest fires under complex radiation conditions of fire load formation is an urgent problem both from the point of view of population and ecological environment safety.

References

1. Kuzik A.D., Lagno D.V. (2019) Features of the process of fire elimination in radionuclide contaminated forests in the exclusion zone // Fire safety. № 34. P. 47-53.

2. Abramov Yu.A., Basmanov A.E., Tarasenko A.A. (2011) Modeling of fires, their detection, localization and extinguishing. - Kharkov: NUGZU. 927 p.

3. Abramov Yu.A., Tarasenko A.A. (2006) Formulation of the problem of optimization of parameters of management decisions for the elimination of landscape fire // Problems of fire safety. 2006. Iss. 20. pp. 207 - 209.

MEDICAL TOURISM IN UKRAINE: A CLUSTER APPROACH

Baiev V.,
PhD in Economics, Associate Professor
National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine

Baieva O.,
Doctor of Biological Sciences, Professor
Kyiv Medical University, Kyiv, Ukraine

Antonenko I.
Doctor of Economics, Professor
National University of Food Technologies, Kiev, Ukraine

If the medical cluster was external to the tourism sphere in the late 20th century, the situation has rapidly changed over the last decade towards transformation of medical tourism into an individual segment of the world tourism market. Several causes have determined sustainable development of the medical tourism industry over the last 10 years:

- the increase in the cost of treatment in developed countries;
- the emergence of a new segment of consumers of medical services who prefer to combine high quality low-cost treatment with an opportunity to get vivid impressions from travels to other countries;
- the impossibility of receiving immediate necessary medical care (waiting lists) in the EU countries and Middle East countries;
- the lack of high quality medical care and appropriate treatment and diagnosis technologies in a number of countries of the world.

The factors of a country's promising outlook for medical tourism are as follows: level of development of medicine and medical technologies; cost of diagnosis and treatment; development of the transport and hotel sectors; linguistic integration level in the country; legislative framework; image of the state; country's location on the map of the world [2].

The USA and Great Britain are leaders of outbound medical tourism. US nationals employ outbound medical tourism services considering that medical insurance does not offset to the full extent expenses for dental care services and treatment of serious chronic diseases, while medical care costs are high at American clinic.

The larger portion of the population of Great Britain is insured within the compulsory medical insurance system, but patients should make an appointment and be waitlisted in order to get tertiary medical advice or treatment at appropriate clinics. Waiting in a queue for elective operations can last several months, while treatment at private clinics is expensive [3].

Poland, India, Thailand, Singapore, and Mexico are countries with high dynamics of inbound medical tourism development. The key reason for development of this

segment of the tourism market in the above-mentioned countries lies in the low cost of medical care in spite of its adequate quality. However, even as compared with these countries the cost of medical intervention at clinics and medical preventive institutions of Ukraine is lower. The cost of coronary artery bypass grafting at the Clinic of New Technologies housed by the Amosov National Institute of Cardiovascular Surgery, for example, amounts to US $2.496 - 2.829. A similar operation in the US costs US$113.000. Such difference in prices for surgical intervention is due to the difference in the pay rates of medical staff.

Consequently, the low cost of medical care in Ukraine can become one of the factors of ensuring competitiveness of domestic inbound medical tourism. It seems that additional advantages for development of inbound medical tourism in Ukraine can include the adequate level of equipment of highly-specialized and private medical preventive institutions with medical devices, absence of waiting lists practice, a visa-free regime for many countries and the place of Ukraine on the map of the world.

The medical tourism industry can be regarded as an advanced socioeconomic system that is formed by a body of enterprises, which meets or ensure meeting human needs for health resumption and preservation (Fig. 1).

The medical tourism industry can be regarded as an advanced socioeconomic system that is formed by a body of enterprises, which meets or ensure meeting human needs for health resumption and preservation (Fig. 1).

Fig.1 Structure of the medical tourism industry. *Source :* Developed by the Author

It seems possible, when introducing a cluster technology, to pool intellectual, educational research and medical research capabilities, medical and material and technical resources, facilitate efficient utilization of public and other investment innovative resources for the purpose of medical tourism sustainable development and ensuring its competitiveness in the world market.

The sectoral model of the medical tourism cluster integration should provide for both vertical and horizontal integrative links illustrated in Fig. 2.

Vertical integration represents a system process of amalgamation of enterprises that ensure different stages of medical tourism organization. The cluster model of integration pertains to network forms, which provides for a system of relations among owners of assets in order to satisfy common needs.

Fig. 2 Sectoral model of the medical tourism cluster integration

Source : Developed by the Author

In respect to medical tourism for coronary artery bypass grafting purposes, for example, a patient, as a rule, arrives in a country with an accompanying person. In order for such a person to stay provisions should be made for accommodation at a hotel situated short of the medical preventive institution. Upon an inpatient discharge, it seems advisable to send him into a health resort institution located not far from a city. If the patient selects a tourist product providing for return to the home country after discharge from hospital, it is expedient to provide for transfer in the company of medical personnel and/or transportation of patients and accompanying medical personnel on specialized medical airplanes, airplanes of airlines performing regular and charter flights. Consequently, the specifics of a cardiology tourism cluster consist in vertical integration of two producers of medical services (cardiology clinics and health resort institutions), hotels, airlines, specialized transfer and so on [1].

Modern medical eye surgery technologies enable to perform cataract surgeries in the outpatient setting. Therefore, it is advisable to provide for hotel accommodation of both patients and accompanying persons in tour packages.

The two examples above explain the expediency of using the principle of coordination when implementing the sectoral model of the medical tourism cluster integration.

Effective performance of producers of medical services is ensured in the sectoral model of the medical tourism cluster integration by horizontal integration of parties to contractual relationship: producers-intermediaries; medical and care-taking personnel; and buyers of medical tourism services [4].

Activities of producers-intermediaries involve a range of issues related to arranging a tourist trip, searching for and making agreements with producers of medical services, transportation, accommodation etc. Medical tourism agencies ensure organization of high quality and affordable medical services before and after treatment, care in the course of treatment, and compilation of a treatment plan in concert with physicians of foreign and domestic clinics, assessment of the price/quality ratio at domestic and foreign medical preventive institutions. The producers-intermediaries in the medical tourism cluster are as follows:

- national tourism enterprises. The overwhelming majority of travel companies of Ukraine consider medical tourism as one of the kinds of their business but only a small number of them specialize in this type of tourist activity;
- medical preventive institutions, the organizational set-up of which provides for structural subdivisions engaged in organization of medical tourism. For example, Medical Company – “Hippocrates Clinic” has a separate structural subdivision charged with medical tourism “Hippocrates InterMedService Assistance”;
- foreign medical tourism representative offices in Ukraine, whose main function is to provide expert advisory services associated with different kinds of medical programs and travels. For example, from 2012 TNTS-Ukraine has operated in the territory of Ukraine as an official representative of the Medical Tourism Association of Turkey.

Using the cluster approach to medical tourism in Ukraine should not only develop new modern tourist products for different segments of medical and wellness tourism but also have a multiplier economic effect owing to development of related branches of the national economy.

It provides for Ukraine’s entry into the international medical tourism market. Specialization of clusters provides an opportunity to develop modern and quality products for different segments of the medical tourism market. We suggest distinguishing clusters of diagnostic medical and wellness tourism. Such a suggestion is due not only to the specific nature of activities of medical care providers but also to the destinations of national medical tourism.

Using the cluster image, medical preventive institutions and health resorts of Ukraine can have opportunities for access to financial resources. This can not only be one of the factors of stabilizing the situation in the area of tourism in Ukraine in the politically and economically volatile environment but also will hamper outflows of highly skilled medical workers, raise the level of delivering medical care to domestic patients.

Implementation of the cluster approach will make it possible to ensure domestic medical tourism development, become a source and multiplier of regional and nation-wide economic growth due to related branches.

References

1. Baiev, V.V., Bakhov, I.S., Holovach, N.V., Zgalat-Lozynska, L.O. The Economic Determinants of the World Medical Tourism Industry Development. Journal of Environmental Management and Tourism, (Volume 10 No 6 (2019): JEMT Volume X Issue 6(38) Fall 2019), 1392 - 1398. DOI:10.14505/jemt. v10.6(38).22. Available at: https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/4215

2. Bayev, V. (2015). Cluster approach as an instrument for medical tourism development in ukraine. Economic Annals-XXI, 7-8(1), 32-35. ISSN 1728-6220 (Print), ISSN 1728-6239 (Online). -DOI: https://doi.org/10.21003/ea Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2015_7-8%281%29__9.

3. Bayeva, O.V. Strakhova medytsyna I medychne strakhuvannia: navch. posib. dlia stud. vysch. navch. zakl. / O.V. Bayeva. - К.: DP “Vyd. dim. “Personal,” 2013. -- 432 s.

4. Lunt N. Medical Tourism: Treatments, Markets and Health System Implications: A scoping review [Electronic recourse] / Neil Lunt, Richard Smith, Mark Exworthy, Stephen T. Green.- Daniel Horsfall and Russell Mannion.- OECD.- Accessed mode: www.oecd.org/els/health-systems/ 48723982.pdf

ХАРАКТЕРИСТИКА МОТОРНО-ЕВАКУАТОРНОЇ ФУНКЦІЇ ТОВСТОЇ КИШКИ У ДІТЕЙ ІЗ ХРОНІЧНИМ ЗАПОРОМ, ЗУМОВЛЕНИМ ВРОДЖЕНИМ ПОДОВЖЕННЯМ СИГМОПОДІБНОЇ ОБОДОВОЇ КИШКИ

Боднар Г. Б.
доктор медичних наук, професор
Вищий державний навчальний заклад України
"Буковинський державний медичний університет"

Для вивчення анатомо-топографічних особливостей товстої кишки та її моторно-евакуаторної функції діагностична програма включала в себе проведення: іригографії, іригоскопії, дослідження транзиту барієвої суміші по ШКТ, хроноентерографічного та електроентерографічного досліджень[1,3,5,10].

205 дітям із хронічним запором (ХЗ) проведено рентгенологічне дослідження товстої кишки (іригографія). Дослідження дозволило вивчити анатомо-топографічні особливості товстої кишки та виявити її аномалії. Показаннями до проведення іригографії була підозра на наявність аномалій розвитку товстої кишки, поліпів та пухлин, які могли б сприяти розвитку хронічного запору[9,11,13-15]. При проведенніригографії визначали також характер порушення моторики кишечнику та наявність запальних змін слизової оболонки товстої кишки[2,4,7,12].

Під час проведення дослідження в 172 (83,90%) дітей було діагностовано аномалії розвитку та положення товстої кишки (доліхосигма, доліхоколон, колоноптоз, хвороба Пайра), які становили основну групу дослідження, у 33 (16,10%) пацієнтів виключена наявність вроджених аномалій (контрольна група). Задля вивчення особливостей функціонального стану товстої кишки залежно від стадії клінічного перебігу діти основної групи (172 особи) були поділені на три підгрупи: I підгрупа – 59 пацієнтів із компенсованою стадією перебігу ХЗ, зумовленого вродженим подовженням сигмоподібної ободової кишки, II підгрупа – 60 дітей із субкомпенсованою, III підгрупа – 53 особи з декомпенсованою.

Для дітей із хронічним запором характерним було поєднання різних вроджених аномалій товстої кишки, яке діагностовано нами у 74 (43,02±3,78 %) пацієнтів. Найбільш частою була комбінація подовження сигмоподібної ободової кишки та різного ступеня колоноптозу або його окремого випадку хвороби Пайра.

Для діагностики загального колоноптозу обстеження доповнювали ще одним знімком у вертикальному положенні дитини. Дану аномалію фіксації ободової кишки діагностовано у 34 (19,77±3,03 %) пацієнтів.

Слід зазначити, що поєднання вроджених аномалій товстої кишки призводило до більш виражених клінічних проявів запору із тривалою відсутністю дефекації до 6-7 діб. Так, комбінації вроджених аномалій товстої кишки виявлялисьвірогідно частіше (p<0,001) серед пацієнтівIII підгрупи – у 42 (71,19±5,89 %) випадках, ніж у дітей II підгрупи – у 24 (40,0±6,32 %) (p<0,01) та I підгрупи – у 8 (15,09±4,91 %).

Після випорожнення контрасту з кишечнику в 52 (30,23±3,5 %) пацієнтів відмічалась значна затримка його на рівні ободової кишки, яка, на нашу думку, зумовлена зниженням компенсаторної здатності товстої кишки. Вираженість затримки залежала від тяжкості клінічного перебігу та тривалості захворювання. У цих пацієнтів для повного випорожнення контрасту використовували очисні та сифонні клізми.

Дані іригоскопії дозволили встановити типи дистонії кишечнику в дітей із ХЗ. Так, у 44 (25,58±3,32 %) дітей виявлено рентгенологічні ознаки дистонії товстої кишки за гіпертонічним типом, а у 94 (54,65±3,79 %) – за гіпотонічним. Слід зазначити, що гіпертонічна дистонія у хворих дітей поєднувалась із наявністю інтенсивного,нападоподібного больового синдрому, який посилювався під час дефекації таформою калу I типу за Брістольскою шкалою. Пацієнти із гіпотонічною дистонієювідмічали наявність характерного симптомокомплексу, який включав в себе відчуття розпирання в животі, виражений метеоризм, біль ниючого характеру без чіткої локалізації, який стихав після акту дефекації, форма калу відповідала II, III типу за Брістольською шкалою.

Дискінезіютовстої кишки, за даними рентгенологічного дослідження, діагностовано у 158 (91,86±2,08 %) дітей основної групи. Серед них гіперкінетичний типдискінезії встановлений у 9 (5,23±1,69 %) пацієнтів, гіпокінетичний– у 149 (86,62±2,59 %). Слід зазначити, що серед дітей основної групи виявлені пацієнти із нормокінетичним (8,14±2,08 %) та нормотонічним (15,12±2,73 %) типами моторики товстої кишки.

Враховуючи кінетичну та тонічну складові рухової активності товстої кишки, нами встановлено, що для більшості дітей (76,74±3,22 %) основної групи найбільш характерним є комбінації порушень кінетичних і тонічних характеристик.

Так серед пацієнтів основної групи вірогідно (p<0,001) переважало порушення моторно-евакуаторної функції товстої кишки за гіпотонічно-гіпокінетичним типом, який був діагностований у 93 (54,07±3,79 %) дітей.

У 33 (100,0 %) дітей контрольної групи при іригографічному обстеженні товстої кишки було виявлено порушення моторики і тонусу.

Так, порушення моторики встановлено у 25 (75,76±7,46 %) осіб, тонусу – в 14 (42,42±8,6 %), комбінований варіант кінетико-тонічних порушень виявлений у 8 (24,24±7,46 %) дітей контрольної групи. Найбільш (p<0,01) характерною для дітей контрольної групи була дискінезія товстої кишки за гіпокінетиичним типом (54,54±8,366 %). Вірогідної різниці між частотою виявлення гіпотонічної (24,24±7,45 %) і гіпертонічної (18,18±6,71 %) дистоній товстої кишки не виявлено.

Отже, ХЗ, зумовлений вродженим подовженням сигмоподібної ободової кишки, в більшості випадків (76,74±3,22 %) формується за рахунок комбінованого типу кінетично-тонічних порушень рухової активності товстої кишки, а саме гіпокінетично-гіпотонічного типу на відміну від дітей із ХЗ без вродженої патології товстої кишки, у яких констипаційний синдром зумовлений, в більшості випадків (54,54±8,66 %), дискінезією за гіпокінетичним типом.

При аналізі рентгенологічних ознак, що характеризують стан товстої кишки при хронічному запорі в дітей на фоні доліхосигми, насамперед звертали на себе увагу їх варіабельність і різноманітність.

Так, тривалий застій вмісту товстої кишки та неспроможність сполучнотканинних структур внаслідок недиференційованої дисплазії сполучної тканини (НДСТ) сприяють формуванню слабкості ілеоцекального клапана, який зареєстрований майже у половини (51,74±3,81 %) дітей основної групи. Встановлена залежність наявності рефлюкса від клінічного перебігу ХЗ в дітей основної групи. Так, вірогідно ($p<0,05$) частіше недостатність діагностувалась серед дітей III підгрупи, ніж серед I і II підгруп (38,98±69,34 % і 53,33±6,44 % відповідно).

При проведенні іригографічного дослідження нами були виявлені ознаки, якісвідчать про наявність запального процесу в товстій кишці. Рентгенологічні ознаки запалення були виявлені у 121 (70,35±3,48 %) пацієнта з 172 хворих основної групи.

Виходячи з результатів дослідження, ключовими рентгенологічними ознаками наявності запального процесу в товстій кишці дітей із хронічним запором, зумовленим подовженням сигмоподібної ободової кишки, стали порушення рельєфу складок з поздовжнім або безладним їх розміщенням, збільшення звивистості, уривчастість або згладженість. У більшості (65,29±3,63 %) хворих дітей ці ознаки між собою поєднувалися.

Оскільки морфологічний метод діагностики запального процесу в товстій кишці залишається більш інформативний, ніж рентгенологічний, нами проведене зіставлення результатів цих досліджень, при якому встановлено, що результати рентгенологічного і морфологічного дослідження збігаються у 88 (72,72±4,05 %) пацієнтів, що дає підставу віднести іригографічне дослідження до рядудіагностично-інформативних методів дослідження. Морфологічній характеристиці структур товстої кишки в дітей із ХЗ присвячений розділі 5, в якому детально висвітлені результати морфологічних досліджень.

Отже, іригографія є одним із перших і основних досліджень, що дозволяє виявити вади розвитку товстої кишки. Крім того, дає можливість встановititип моторно-евакуаторних порушень та наявність запального процесу товстої кишки. Проте, тільки за результатами іригографічного дослідження неможливо вірогідно визначити рухову активністьвсіх відділів шклунково-кишкового тракту. Тому в комплексному обстеженні нами використаний метод дослідження пасажу контрасту.

Список літератури

1. Brian E. Lacy, John M. Lovenick, MichaellCrowell. Chronicconstipation: newdiagnosticandtreatmentapproaches // Ther. Adv. Gastroenterol. – 2012. − №5 (4). – С. 233-247.

2. Dalmasso, Guillaume, HangThiThuNguyen, Yan, Yutao, Laroui, Hamed, Charania, Moiz A. MicrobiotaModulateHostGeneExpressionviaMicroRNAs // PLoSOne. – 2011. − №6 (4). – С.41.

3. Kamm M.A., Dudding T.C., Melenhorst J., Jarrett M. Sacralnervestimulationforintractableconstipation // Gut. – 2010. − №59. – С. 333-340.

4. Peery A.F., Dellon E.S., Lund J. etal. BurdenofgastrointestinaldiseaseintheUnitedStates: 2012 update // Gastroenterology. – 2012. − №143. – P. 1179.

5. Rogatkin D., Shumskiy V., Tereshenko S., Polyakov P. Laser-basednon-invasivespectrophotometry — anoverviewofpossiblemedicalapplication // Photonics&LaserinMedicine. – 2013. − №2 (3). – С. 225-240.

6. Акилов Х.А., Саидов Ф. Х., Ходжимухомедова Н.А. Диагностика и лечениехроническогоколостаза при долихосигме у детей // Казанскиймедицинский журнал. – 2013. № 94 (6). – С. 831-838.

7. Боднарь А.Б. Современныегендерно-возрастныеособенноститеченияхроническогоорганическогозапора у детей // Детскаяхирургия. – 2014. − №1. – С.: 22-25.

8. Карпухин О.Ю., Кутырева М.П., Елеев А.А., Юсупова А.Ф. Хронический запор: возможности современных методов лучевой диагностики // Практическая медицина. – 2015. − № 4-1 (89). – С. 71-75.

9. Костырной А.В.,Шевкетова Э.Р. Хонические запоры: вопросы диагностики и хирургического лечения // Казанский медицинский журнал. – 2015. − Vol. 96, №. 6. – С. 1004-1009.

10. Кузьмичев П.П., Лебедев А.Г., Пинигин А.Г., Незатаенко Ю.Н. Результатылечениядетей, страдающихxроническим запором // Тихоокеанскиймедицинский журнал. – 2013. − №4. – С. 82-84.

11. Курбанов Ф.С., Ткаченко Ю.Н., Джавадов Э.А. Долихосигмакак причина хроническогозапора // Хирургия. – 2010. – №7. −С. 25-27.

12. Кучерявый Ю.А., Андреев Д.Н., Черемушкин С.В. Хронический запор: актуальность, проблемы и современные возможности лечения //ConsiliumMedicum. – 2017. − Vol. 19, №. 8. − С. 116-120.

13. Машков А.Е., Русанова Е.В., Филюшкин Ю.Н., Щербина В.И., Слесарев В.В. Дисбактериоз и его коррекция при хроническомтолстокишечном стазе у детей с долихосигмой // Детскаяхирургия. – 2014. − № 2. – С. 7-10.

14. Москалец О.В., Щербина В.И., Бурдакова Ю.А. Особенностииммунореактивностидетей с длительносуществующими запорами при долихосигме // ВестникУральскоймедицинскойакадемической науки. – 2011. −№ 1(2). – С. 180-181.

15. Полуэктова Е.А., Кучумова С.Ю., Шептулин А.А., Ивашкин В.Т. Лечениесиндромараздраженного кишечника с позицийсовременных

представлений о патогенезе заболевания // Российский журнал гастроэнтерологии, гепатологии, колопроктологии. – 2013. − №23 (1). – С. 57-65.

16. Пыков М.И., Шаплов Д.С., Джаватханова Р.И., Демина А.М. Лучевая диагностика при хронических запорах у детей // Медицинский совет. – 2017. − № 1. − С. 186-192.

FEATURES OF MODELING OF FAILURE OF TECHNOLOGICAL OBJECTS OF RESTORATION OF THE COMPLEX

Bondarenko T.,
Researcher Science Center of Communication and Informatization
Military Institute of telecommunications and Informatization

Novak A.,
Researcher Science Center of Communication and Informatization
Military Institute of telecommunications and Informatization

Poberezhec T.
Researcher Science Center of Communication and Informatization
Military Institute of telecommunications and Informatization

Vital functions of states, industrial enterprises of the whole society, is provided by the functioning of complex technical objects. Such facilities include power plants, production lines, communication and navigation systems, vehicles, computer systems, etc. From the whole variety of such objects, a group can be separated that includes complex recoverable technical objects that have a hierarchical constructive structure and are intended for a long-term operation. Typical examples of such objects are objects of electrical and radio-electronic equipment, for example, radar stations, elements of automated control systems, etc., which from the reliability point of view, are recoverable objects. Such objects are characterized by a high price, both in development and in operation. To provide the required (preset) level of reliability during operation, their technical maintenance is carried out. The need for maintenance is based on well-timed replacement of elements, which are in a pre-failure state, which leads to improved reliability. The repair is performed with the purpose of recovering the serviceable or operational state of the object or its part. The considered objects are characterized by certain features that affect and complicate the task of constructing mathematical models for estimating and predicting the reliability index (RI) as well as operation cost (OC) of these objects on all stages of their lifecycle. In addition, these objects are constantly subjected to modernization during the various lifecycle periods of development and operation, therefore they require constant refinements of predicting the RI and OC. Such objects are quite complicated, primarily in the sense of a large number (tens and hundreds of thousands) and the variety of types of component elements. Therefore, the method of simulation statistical modeling is mostly used to estimate and predict object's RI and OC considering their constructive structure [1].

The question of how the constructive structure of a technical object affects its RI and OC is not well researched. It is highly important for a developer of a complex technical object to have tools (methods) to quantify this effect and use it when

making certain constructive decisions on predicting of RI and OC. A large number of studies are devoted to calculating and predicting the reliability, as well as creating models (including simulation ones). The paper [2] offers a method of inheritance and development of modern methods of reliability estimation based on numerical modeling, based on dynamic Bayesian networks and numerical modeling. Thus, it overcomes the limitations of the analytical method and the multilevel synthesis method, and also provides an effective tool for assessing the reliability of complex dynamic systems. The paper [3] offers a method of calculating the structural reliability, based on graphs. The paper [4] presents a MEMS method of modeling the structural reliability and FORM method is described for obtaining the RI and its sensitivity to the random input values and their parameters that can not only be used to estimate object's reliability but also to help to define key factors for additional structural improvements. The paper [5] offers a method of assessing the reliability of a bistable compliant mechanism taking into account the degradation and uncertainty of the parameters. The paper [6] offers an extended covariation Weibull-Corrosion model for assessment of the reliability of a system, encountering operating voltages. In [7], a model of dynamic reliability with a cyclic period of multiple missions for non-recoverable discrete systems was developed. In [8], algorithms are developed to evaluate the reliability of a system in the form of Bayesian networks with the exponentially increasing amount of data that has to be saved as the number of system components increases. The paper [9] offers a combinational method for analyzing the reliability of a multivariate system. The method is based on a combination of BDD and MMDD models. It is proposed in [10, 11] to use the Bayesian semiparametric approach to obtain reliability indicators for multi-level hierarchical systems, both with parallel and series connection of components. The reliability of multi-level hierarchical systems is also discussed in [12], which is devoted to the problem of determining the reliability requirement for structural elements of the system in order to ensure a given level of reliability of the entire system with the minimum total cost of the product.

In these works, the methodology for determining the reliability indices of a system for a given set of failing elements and their characteristics is described in detail. However, the task of investigating the reduction of the set of failing elements (enlargement of elements), taking into account the hierarchical constructive structure, and its impact on changes in the reliability and value of the object as a whole, was not considered. Also, the problem of determining the optimal set of recoverable elements was not solved.

Thus, it is of considerable interest to develop a methodology and algorithms for the formation of optimal sets of failing and recoverable elements that participate in the process of modeling reliability indicators and operating costs of a complex technical facility.

The following methods were used to solve the tasks of the study: – probabilistic modeling and elements of graph theory (to determine RI and OC based on the constructive structure of an object); – statistical simulation modeling (to obtain predictive estimates of RI and OC of an object); – methods of mathematical statistics (to check the accuracy of the model).

References

1. Shannon, R. E. Systems Simulation: The Art and Science [Text] / R. E. Shannon. – Prentice Hall, 1975. – 368 p.

2. Brown, J. On the roots of all-terminal reliability polynomials [Text] / J. Brown, L. Mol // Discrete Mathematics. – 2017. – Vol. 340, Issue 6. – P. 1287–1299. doi: 10.1016/j.disc.2017.01.024

3. Liang, X. F. Warship reliability evaluation based on dynamic bayesian networks and numerical simulation [Text] / X. F. Liang, H. D. Wang, H. Yi, D. Li // Ocean Engineering. – 2017. – Vol. 136. – P. 129–140. doi: 10.1016/j.oceaneng.2017.03.023

4. Tu, H. Structural reliability simulation for the latching mechanism in MEMS-based Safety and Arming device [Text] / H. Tu, W. Lou, Z. Sun, Y. Qian // Advances in Engineering Software. – 2017. – Vol. 108. – P. 48–56. doi: 10.1016/j.advengsoft.2017.02.008

5. Wu, J. Mechanism reliability of bistable compliant mechanisms considering degradation and uncertainties: Modeling and evaluation method [Text] / J. Wu, S. Yan, J. Li, Y. Gu // Applied Mathematical Modelling. – 2016. – Vol. 40, Issues 23-24. – P. 10377–10388. doi: 10.1016/j.apm.2016.07.006

6. Okaro, I. A. Reliability analysis and optimisation of subsea compression system facing operational covariate stresses [Text] / I. A. Okaro, L. Tao // Reliability Engineering & System Safety. – 2016. – Vol. 156. – P. 159–174. doi: 10.1016/j.ress.2016.07.018

7. Cui, L. Reliability for discrete state systems with cyclic missions periods [Text] / L. Cui, Y. Li, J. Shen, C. Lin // Applied Mathematical Modelling. – 2016. – Vol.40, Issues 23-24. – P. 10783–10799. doi: 10.1016/j.apm.2016.08.004

8. Tien, I. Algorithms for Bayesian network modeling and reliability assessment of infrastructure systems [Text] / I. Tien, A. Der Kiureghian // Reliability Engineering & System Safety. – 2016. – Vol. 156. – P. 134–147. doi:

9.1016/j.ress.2016.07.022 10. Li, Y. Y. Reliability analysis of multi-state systems subject to failure mechanism dependence based on a combination method [Text] / Y. Y. Li, Y. Chen, Z. H. Yuan, N. Tang, R. Kang // Reliability Engineering & System Safety. – 2017. – Vol. 166. – P. 109–123. doi: 10.1016/j.ress.2016.11.007

10. Li, M. Proportional hazard modeling for hierarchical systems with multi-level information aggregation [Text] / M. Li, Q. Hu, J. Liu // IIE Transactions. – 2014. – Vol. 46, Issue 2. – P. 149–163. doi: 10.1080/0740817x.2013.772692

11. Li, M. Bayesian modeling of multi-state hierarchical systems with multi-level information aggregation [Text] / M. Li, J. Liu, J. Li, B. U. Kim // Reliability Engineering & System Safety. – 2014. – Vol. 124. – P. 158–164. doi: 10.1016/j.ress.2013.12.001

12. Grishko A. Reliability Analysis of Complex Systems Based on the Probability Dynamics of Subsystem Failures and Deviation of Parameters [Text] / A. Grishko, N. Yurkov, N. Goryachev // 2017 14th International Conference The Experience of Designing and Application of CAD Systems in Microelectronics (CADSM), 2017. – P. 179–182. doi: 10.1109/cadsm.2017.7916109

MARKETING PROVIDING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF CITY PUBLIC TRANSPORT

Borysova T.,
Doctor of Economics, Associate Professor
Head of the Department of Marketing
Ternopil National Economic University (Ternopil, Ukraine)

Monastyrskyi G.
Doctor of Economics, Professor
Professor of the Department of Management and Public Administration
Ternopil National Economic University (Ternopil, Ukraine)

The development and practical implementation of sustainable development measures depend on a number of conditions: the quality of implementation of the previous stages of sustainable development management, the dynamics of the sustainable development management object, time, the influence of latent factors, the level of risk of non-implementation of sustainable development measures, availability of appropriate security.

The dictionary of economic terms [1, p. 213] provides such a definition of providing: “Providing is a set of measures and means, creation of conditions conducive to the normal course of economic processes, implementation of plans, programs, projects, and support for the stable functioning of the economic system and its objects, avoidance of failures, violations of laws, regulations, and contracts”. Therefore, in our study, the providing of sustainable development measures will be considered as a set of certain resources, conditions, measures that contribute to the formation of effective sustainable development measures. In order to determine the place of marketing in providing effective measures for sustainable development of transport we have developed a classification of types of providing of the studied measures.

The study of theoretical studies revealed the fragmentation of the analysis of the providing of sustainable development measures and the lack of separation of features of its classification, but the stages of the process of sustainable development management, e.g. the stage of formation and implementation of sustainable development measures are not studied enough. A study of the experience of transport enterprises, a detailed analysis of literature sources to identify the features of management assurance, including sustainable development measures, and to take account of the subject matter of the study and some aspects of supply that have not been addressed by other researchers, suggest such classification features ensuring sustainable development activities:

1. Depending on the subject of the sustainable development measures, internal, external (at macro-, meso- and micro-levels, and combined);
2. Depending on the stage of the process of development and implementation of sustainable development measures - before the development and implementation,

during production, of the stage of implementation of sustainable development measures;

3. Depending on the adequacy of the planned sustainable development activities with defined effectiveness: sufficient, excess, insufficient;

4. 4. Depending on the aspect of implementation - organizational, informational, financial, personnel, technical and technological, scientific and methodological, legal, marketing, logistical, innovative.

According to the 'Sustainable Entity' classification, sustainability measures can be internal, external and combined. The internal providing of sustainable development activities is carried out independently by the entities.

Outsourcing of sustainable development activities involves the use of information, financial, methodological, legal and other support for the development and implementation of sustainable development activities undertaken by other entities. It is advisable to divide the external providing of sustainable development measures into macro-, micro- and meso-levels. Thus, micro-enterprises can be provided with the resources and conditions to create and implement sustainable development measures from any of the counterparties of the operating environment - suppliers, consumers, competitors, intermediaries, and contact audiences. For example, suppliers or intermediaries may provide information, organizational, personnel, marketing, technical, or financial support; consumers and contact audiences may provide information, financial support, and competitors may provide methodical, information support.

The outsourcing of sustainability measures in the marginal part of external outsourcing is driven by the distinction between economic entities and the scale of action. This is provided in particular by the centers for promoting entrepreneurship in the regions, local executive authorities, which is manifested in the implementation of territorial marketing, measures of management, financial and information-consulting support of the enterprises of the region, and others.

The combined providing of sustainable development measures involves the combination of different types of providing.

It is obvious that all types of sustainable development measures are developed under the influence of certain factors, which defines the concept of "level of a system of sustainable development measures", by which we mean the degree of progressive development of sustainable measures and the use of its types in the enterprise. Further research will be devoted to developing methodological approaches to assessing this indicator.

References

1. Reisberg, B. A., Lozovsky L. S., Starodubtseva E. B. “Modern economic dictionary”. – 6th ed., pererab. I DOP. – M.: INFRA-M, 2011 [Electronic resource] // Official website of the company “ConsultantPlus”. – Mode of access: http://www.consultant.ru

RESEARCH OF CULTURAL-INTELLECTUAL HISTORY OF HUMANITY THROUGH THE PRISM OF FAMILY HISTORY (ON THE EXAMPLE OF THE TULCHIN LINE OF THE POTOTSKY FAMILY)

Chubina T.
Doctor of Historical Sciences, Full Professor
Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chornobyl Heroes

Human activity is a prerequisite for the origin and basis of the history of the human race, the history of mankind, the whole history of culture in general. Culture is a way of regulating, preserving, reproducing and developing of the whole social life, while acting as the principle of connection with a person, a means of his/her introduction into social life.

The concept of culture should be explored through its correlation with the concept of nature, on the background of which culture acts as a continuation, the transformation of what existed, given from nature to man. It should be noted that by transforming and improving nature, man at the same level transforms and improves himself.

The issue of progress in culture remains one of the most difficult. Cultural progress cannot be determined solely by technical improvements or economic achievements, although it is clear that this has no lasting impact. Progress in culture is the inheritance of cultural elements and values in the straightforward historical development of society. The main criterion for cultural progress is the improvement of the person, above all, moral. It is morality that preserves the human, personal dimension of the cultural and historical movement of mankind. The development of human life and the progress of culture, as a means and form of organization of this life, act as a process of resolving the contradictions between the potential universality of man and actual limitation of a certain epoch, a system of norms and values.

Topical in this perspective is family history, which is a constructive means of exploring the social and cultural-intellectual history of mankind.

Ukrainian and world cultural history is represented by a number of prominent families, among which a special place belongs to the Pototsky family, whose multifaceted activity took place within a large temporal and territorial space.

Each generation of the Pototsky family noted the presence of extraordinary personalities who made a significant contribution to the economic and cultural development of the region, country, and nation. The genetic history of the Pototsky family has shown that heredity has a decisive influence on the spiritual world of the individual.

The Pototsky's Ukrainian estates, at all times, and especially at the end of the eighteenth - in the first half of the nineteenth century, were prominent cultural centers and were important centers of the spiritual life of society. For example, the Pototsky's mansion was a synthesis of architecture, plastic arts, and nature, combined into a composite piece. The Tulchin estate is a clear proof of that.

As a rule, the center of the estate was the master's house, along with the outbuildings. The environment in which they existed was nature - an orderly park, orchard, greenhouses, gardens, ponds, pools, as well as ornamental water devices - waterfalls, cascades. The use of plants that constantly change their appearance for the organization of space, brought to the estates the aesthetic and emotional originality and uniqueness. It is even difficult for the modern man to imagine how important gardens and parks were for the life of the society of the past.

The owners of gardens and parks spent a lot of time trying to equip and decorate them as best they could. The features of the architecture, the green space reflect the lifestyle, tastes and cultural level of the owners of the estates in one way or another. Ancient estates were special, unparalleled cultural world - an environment for communication between artists, writers, philosophers, musicians, as well as the world of high architecture and landscape art.

As a form of synthesis of nature and various kinds of arts, landscape art has been associated with historical styles and developed in the interaction with philosophy, literature, aesthetics of life, painting, architecture, music, while reflecting the different attitude of man to nature, peculiar to each historic era. A new type of landscape art emerged for a certain time and place only when the appropriate socio-economic and cultural-historical conditions were created. From this point of view, the style of the park can only be seen as part of the culture of a particular society at a certain stage.

Due to its geographical location and historical fate, Ukraine became an arena of vibrant artistic interactions in the multinational and, in times of feudalism, also a multi-denominational state, which was the Commonwealth.

The originality of the estate architecture and landscape gardening art of the Pototsky family consisted in their development, which took place in the context of pan-European culture and reflected its ideological and artistic diversity. Some of the stylistic features inherent in these arts came from the West to Ukraine earlier than to Russia.

The important role of estates, gardens and parks in the life of generations is confirmed by their importance in all kinds of arts - painting, decorative and applied arts, literature, poetry and music, which have constantly enriched each other.

Gardens and parks were a kind of continuation, addition and live commentary on national literature. Over time, they underwent significant transformations caused both by their natural being, which evolved and degenerated all the time, as well as by the changing styles and tastes of the owners. In addition, many gardens and parks were gradually saturated with works of architecture and plastics, and new trends enriched their semantic structure and composition. In this way, landmarks are a synthesis of a multifaceted and diverse culture.

Palace and park ensembles, private parks, city gardens were created as a synthesis of architecture, art, nature. Quite often they became the background for story compositions, literary works, in particular, poetry. Estates and landscape gardens from the time of foundation to the beginning of XX century were real museums because they contained priceless collections of works of culture and art.

The "memorial" ancient estates and parks are of particular value and are associated not only with the names of prominent figures of culture and history, but also with the memory of past eras and their culture.

A separate sociocultural phenomenon, representing a holistic layer of spiritual culture of the Commonwealth of the 18th - the first half of the nineteenth century, is the generic book collections of Right-Bank Ukraine, and in particular the Tulchin Book Collection of the Pototsky family. At the same time, libraries were an integral part of the cultural processes on ethnic Ukrainian lands in the eighteenth and nineteenth centuries, which at that time were part of other states: the Commonwealth and later the Russian and Austro-Hungarian empires. The restoration of the history and composition of the Pototsky family book collection makes it possible to determine its role in the cultural life of society, in bibliography and collecting.

The very fact of the existence of the ancestral library testifies to the traditional interest in the book, giving it a prominent role in the life of the family, preserving the integrity of the library stock and replenishing it.

The acquisition of the heritage of the past, its critical comprehension and use are important conditions for the progressive movement of both modern science and society as a whole. In this context, it is relevant to study such socio-economic and moral-psychological phenomenon as charity.

The issue of charity in Ukraine has been silenced for a long time, and the charity itself has been tended and biased. But in recent times, the history of the charity movement and the activities of individuals and families have been receiving increasing attention from historians, as charity remains an important aspect of public life and relations between the state and civil society.

In the second half of the nineteenth century in Ukraine there was an extensive system of charitable institutions and organizations. Shelters, hospitals, schools, kindergartens were created and maintained at private expense, and public buildings were built. Studying the experience of Pototsky's charitable work helps to support the younger generation more carefully, to satisfy the desire for education, as well as to revive and enrich spiritual and human values.

The Pototsky genealogy spans a great period of Ukrainian history. It is important to emphasize that the Pototskys were not mere observers or fixers of events, on the contrary, they were the participants, creators of socio-political, cultural processes, the founders of cultural traditions and trends.

References

1. Chubina T. D. Stanislav Szczensny Pototsky and His Descendants. Monograph / T. D. Chubia. – Cherkasy: Publishing house «Brama - Ukraina», 2014. – 372 p.

2. Chubina T. D. Women of the Pototsky Family: Gender Aspects. Monograph / T. D. Chubina. – Cherkasy: Publishing house «Brama - Ukraina», 2014. – 148 p.

3. Chubina T. D. Cultural and Artistic Projects of the Pototsky Family. Monograph / T. D. Chubina. – Cherkasy: Publishing house «Brama - Ukraina», 2014. – 128 p.

STATE FINANCIAL POLICY OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENTOF THE COUNTRY

Chugunov I.,
Doctor of Economic Sciences, Professor
Honored Worker of Science and Technology of Ukraine
Head of the Department of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine

Koroviy V.
Ph.D. in Economics, Associate professor of the Department of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine

State financial policy should be aimed at fulfilling the functions of social protection of the population, it needs to align the goals of socio-economic development of the country with the goals of financial policy. At this stage of economic transformation, it is important to optimize social infrastructure under the specificities and needs of territorial communities, the principles of subsidiarity, economic viability. The functioning of the financial system should help to optimize and direct financial resources to the development of human capital, which will further economic growth. The budget is a powerful tool for regulating the social development of society. By changing the size of such basic indicators as the minimum wage, the subsistence minimum in terms of categories of the population, the use of a unified tariff net of salaries of the budget sector employees and the salaries regulation of the first tariff rank has a significant impact on income, material well-being of citizens.

The priorities of the state financial policy in the medium term should be the improvement of the institutional environment of financial regulation; improvement of the efficiency of financial and budgetary planning and forecasting; a gradual and balanced growth rate of monetization; improvement of currency regulation mechanisms; maintaining a stable price level; strengthening the link between financial regulation and the cyclicality of economic development; macroeconomic balance. An important role is to further strengthen the financial component of social development to ensure sustainable economic growth. At the same time, it is necessary to improve the institutional framework of financial support for the social sphere, which will allow to increase the level of social guarantees of the state and the stability of the budget system. Prospective fiscal forecasting is aimed at strengthening the role of the budget as a tool for regulating the economy and the social sphere, promoting balanced economic growth, assessing possible socio-economic development options that will affect the sustainability of the fiscal system [1].

The tax system of the country is an important instrument of financial regulation, the prudence of tax policy depends largely on the rate of economic growth, indicators of foreign economic activity, volumes of attracting investment resources, priorities of socio-economic policy of the state. The state financial system development is accompanied by continuous improvement of mechanisms to stimulate the socio-

economic development of the country, structural adjustment of the tax system, increasing the efficiency of the regulatory function of taxes, improvement of the quality of planning tax revenue. The important task of implementing the mechanism of tax regulation is to create favorable conditions for the development of entrepreneurship and ensure the formation of the necessary amount of budget revenues for the implementation of tasks. The effectiveness of the tax system is partly determined by the level of combination and consistency of fiscal and stimulus components. An important task of tax regulation as a tool for influencing economic processes is to establish a certain optimal level of taxation and a tax administration mechanism that will ensure the combination of the interests of taxpayers and the state.

It is important to create an appropriate institutional environment for developing an efficient financial system, optimization mechanism of state financial regulation of social and economic development of the country. Financial policy, as a significant economic institution, should play a leading role in defining the goals, objectives of structural reforms of the fiscal, monetary, and credit systems, taking into account the cyclical dynamics of economic development. Institutional financial mechanisms should increase the level of adaptability to changes in exogenous factors affecting economic processes, and enhance the role of endogenous factors in economic growth in the medium term. It is advisable to increase the efficiency of coordination of the components of fiscal policy [2].

At this stage of improving financial and economic relations, it is important to deepen the essence of state financial policy as a component of the socio-economic development of the country, to improve the provisions on the impact of instruments of state financial regulation on the social and economic processes of the country, taking into account the institutional features of the financial system. It is necessary to intensify the investment activity of business entities with the improvement of the level of capital investment efficiency, including through the use of state support mechanisms and stimulating measures of fiscal, monetary and credit policy. Priority directions of financial policy need to increase the level of validity based on the main tasks of socio-economic development of the country, cyclical dynamics of the economy.

State financial policy is a powerful tool for ensuring social development and enhancing its effectiveness. It is based on balancing the interests of the state, local self-government, economic entities, social groups, and each person to realize the basic goal of social development, to achieve such quality of life which is consistent with a certain level of international standards, the national economy, the level of scientific and technological achievements, financial model and formed architectonics fiscal, investment, monetary, institutional conditions. The formulation of a country's financial policy should be based on a system of principles that ensure its social orientation. The functional effectiveness of institutional financial mechanisms is determined by the nature of their interrelation with the tasks of sustainable development of society. However, at the present stage of socio-economic development, it is important to enhance the validity of prospective directions of state financial policy, taking into account economic cyclicality. It is important to coordinate the impact and scope of economic mechanisms and levers in the process of forming and implementing fiscal and monetary policies. The particular importance has the implementation of the state

strategic and medium-term budgetary planning system. In the process of financial policy formulation and implementation, it is necessary to provide conditions for restoring the confidence of economic entities to the financial system [3].

Social development depends on the strengthening of financial potential, its effective use in the interests of the society. Regulation of financial resources and public relations carried out through financial policy concerning the degree of redistribution of GDP phase of the economic cycle and the quality of the institutional environment. The development of the financial system, its architectonics, the dynamism of financial relations, and the balance of financial interests play an important role in this process. It promotes the effective, responsible use of fiscal and monetary policy instruments. From a systemic approach, it is advisable to consider state financial policy as a complex holistic system, which defines the directions of action of public institutions for realization of tasks and achievement of strategic priorities of stable balanced socio-economic development of society, formation, and use of effective tools of its financial support.

State financial policy should be aimed at fulfilling the functions of social protection, which requires harmonization of the goals of socio-economic development with the goals of financial policy, introducing a long-term mechanism for planning social expenditures, developing indicators for providing social services based on the calculation of the required volumes of these services per capita. At this stage of economic transformation, it is important to optimize social infrastructure under the specificities and needs of territorial communities, the principles of subsidiarity, economic viability. The functioning of the financial system should help to optimize and direct financial resources to human capital development, which in turn will contribute to further economic growth [4].

It is relevant to determine the role of fiscal and monetary policy in regulating economic development, to develop methodological bases for their alignment with social policy. The implementation of the social function of the state, which is embodied in social policy, is generalized in the following functional areas: reproduction, protection, support, strengthening, development of society and its conditions of life, neutralization of social risks, the likelihood of which is significantly increased due to the influence of both endogenous factors and global challenges, which accordingly actualizes the development of measures of efficiency, adequacy, responsibility, financial responsibility social policy to improve the quality of citizen`s life. State financial policy at the national and local levels in the conditions of dynamism of the socio-economic environment is formed to promote the stabilization of social and economic development of society. In developing state financial policy, it is necessary to form principles that define its social orientation, the main of them are consistency, equity, adaptability, efficiency, effectiveness, transparency. The important tasks of the state financial policy of social development are ensuring social stability, creating favorable conditions for sustainable endogenous economic growth, achieving quality of life, stimulating human potential, ensuring a sufficient level of employment. Financial support of the social protection system as part of the regulatory mechanism of financial policy is to use the totality of financial institutions in the conditions of transformation of socio-economic relations. Among them there are budgetary, tax,

insurance, credit mechanisms to create the proper conditions for the development of social security as an important function of public administration, taking into account the dynamics of indicators of socio-economic development of the country. This will improve the quality and accessibility of social services [5].

The fiscal policy should take into account several tasks at a certain stage of the development of public relations. This necessitates the deepening of the methodological foundations of its formation. In the face of recession and financial instability, the state plays an important role in ensuring the recovery of economic growth by stimulating demand for goods and services, increasing budget expenditures on human capital development, modernizing innovation and social infrastructure. The transformations necessitate the formation of a long-term financial strategy with the definition of indicative values of the expected results, which will help to ensure the balance and coherence of priorities of social development.

To increase the efficiency of economic transformations, it is advisable to increase the share of its innovation component through the use of monetary, fiscal, and fiscal policy instruments, improvement of economic development institutions, and the social sphere. Increasing the effectiveness of fiscal planning and forecasting, currency regulation mechanisms, refinancing of banks, maintaining a stable price level, and ensuring the balance of the budget system should be the priority areas of state financial policy for the medium term. It is important to further strengthen the role of the financial component of social development in economic growth.

State financial policy should be formed based on a scientifically sound concept of improving financial and economic relations, aimed at creating conditions for increasing the economic development of the country. It is important to deepen the economic nature of financial policy as a tool for economic growth, to further develop approaches to improve the institutional and methodological foundations of the state financial mechanism for regulating the socio-economic development of the country in the medium term.

References

1. Chugunov I., Pasichnyi M. Fiscal stimuli and consolidation in emerging market economies. Investment Management and Financial Innovations. 2018. №15(4). pp.113–122.

2. Chugunov I., Makohon V. Budgetary projection in the system of financial and economic regulation of social processes. Baltic Journal of Economic Studies. 2020. Vol. 6 No.1 January. 130-135.

3. Chugunov Igor, Makohon Valentyna, Markuts Yuliya. Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. Problems and Perspectives in Management. 2019.Volume 17, Issue №4, pp. 252-261.

4. Chugunov I., Kucher G. Financial resources of the public sector of economy // Bulletin of Kyiv National University of Trade and Economics. 2019, No. 3, pp. 40–52.

5. Chugunov I., Kachula S. State financial policy as a component of social-economic development of society. The potential of modern science.volume 2.Sciemcee Publishing. London, United Kingdom. 2019. pp. 29-44.

ON APPROXIMATION OF SOLUTIONS OF THE CAUCHY PROBLEM FOR OPERATOR DIFFERENTIAL EQUATIONS

Gorbachuk V.
Doctor of Math.Sci., Associate Professor
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Let $\{U(t)\}_{t\geq 0}$ be a C_0- semigroup of bounded linear operators in a Banach space $\mathfrak{B}$ over the field $\mathbb{C}$ of complex numbers with norm $\|\cdot\|$, that is:

1) $U(0) = I$ (I – is the identity operator in $\mathfrak{B}$) ;
2) $\forall t,s \geq 0: U(t+s) = U(t)U(s)$;
3) $\forall x \in \mathfrak{B}: \lim\limits_{t\to 0} \| U(t)x - x \| = 0$.

Denote by A the generator of this semigroup. So,

$$Ax = \lim_{t\to 0}\frac{U(t)x-x}{t}, \quad \mathcal{D}(A) = \left\{x \in \mathfrak{B}: \lim_{t\to 0}\frac{U(t)x-x}{t} \text{ exists } \right\}$$

($\mathcal{D}(\cdot)$ is the domain of an operator). As is known [1], the operator A is always closed, $\overline{\mathcal{D}(A)} = \mathfrak{B}$ i $\rho(A) \neq \emptyset$ ($\rho(\cdot)$denotes the resolvent set of an operator). Usually a C_0-semigroup with generator A is written as $\{e^{tA}\}_{t\geq 0}$.

We consider The Cauchy problem

$$\begin{cases} \dfrac{dy(t)}{dt} = Ay(t), \quad t \in (0,\infty), & (1) \\ y(0) = x \in \mathfrak{B}, & (2) \end{cases}$$

where A is the generator of a bounded analytic C_0 –semigroup in $\mathfrak{B}$. Recall that $\{e^{tA}\}_{t\geq 0}$is analytic with analyticity angle$\theta \in \left(0,\frac{\pi}{2}\right]$ if e^{tA} admits an extension to the operator function e^{zA} analytic in the sector $\Sigma_\theta = \{z \in \mathbb{C}: |\arg z| < \theta\}$ and strrongly continuous along any ray in this sector with origin at 0 ; under the condition

$$\forall \psi \in (0,\theta), \forall z \in \Sigma_\psi: \|e^{tA}\| \leq M_\psi, \ 0 < M_\psi = const,$$

this semigroup is bounded analytic. Thus (see [1]), equation (1) is abstract parabolic and the solution of the Cauchy problem (1)-(2) can be represented in the form

$$y(t) = e^{tA}x. \tag{3}$$

Remind that under a the solution (weakened) of problem (1)-(2) we mean a vector-valued function $y(t)$ which is continuous on $[0,\infty)$, strongly continuously differentiable on $(0,\infty)$ and satisfies the conditions (1) and (2). We show how such a solution can be approximated by entire $\mathfrak{B}$ - valued functions. To this end we intrroduce some spaces of smooth vectors of the operator A.

Let A be an arbitrary closed operator in $\mathfrak{B}$. For a number $\beta \geq 0$, we put

$$\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A) = \left\{x \in C^\infty(A) | \exists \alpha > 0, \exists c = c(x) > 0: \| A^k x \| \leq c\alpha^k k^{k\beta}, \ \forall k \in \mathbb{N}_0\right\}$$

and

$$\mathfrak{G}_{(\beta)}(A) = \left\{ \begin{matrix} x \in C^{\infty}(A) | \forall \alpha > 0, \exists c = c(x,\alpha) > 0: \\ \| A^k x \| \leq c\alpha^k k^{k\beta}, \ \forall k \in \mathbb{N}_0 \end{matrix} \right\},$$

where

$$C^{\infty}(A) = \bigcap_{n \in \mathbb{N}_0 = \mathbb{N} \cup \{0\}} \mathcal{D}(A^n)$$

is the space of infinitely differentiable vectors of A.

It is obvious that $\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A)$ and $\mathfrak{G}_{(\beta)}(A)$ are linear spaces, and if $\beta_1 < \beta_2$, then

$$\mathfrak{G}_{(\beta_1)}(A) \subseteq \mathfrak{G}_{\{\beta_1\}}(A) \subseteq \mathfrak{G}_{(\beta_2)}(A) \subseteq \mathfrak{G}_{\{\beta_2\}}(A).$$

The space $\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A)$ ($\mathfrak{G}_{(\beta)}(A)$) is endowed by the inductive (projective) limit topology of the Banach spaces

$$\mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha}(A) = \left\{ x \in C^{\infty}(A) | \exists c = c(x) > 0, \forall k \in \mathbb{N}_0 : \| A^k x \| \leq c\alpha^k k^{k\beta} \right\} \ (\alpha > 0)$$

with norm

$$\| x \|_{\mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha}(A)} = \sup_{k \in \mathbb{N}_0} \frac{\|A^k x\|}{\alpha^k k^{k\beta}}.$$

It is clear that

$$\mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha_1}(A) \subset \mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha_2}(A) \ \text{ if } \ \alpha_1 < \alpha_2 \tag{4}$$

and

$$\forall x \in \mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha_1}(A) : \| x \|_{\mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha_1}(A)} \geq \| x \|_{\mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha_2}(A)}.$$

So, the imbedding (4) is continuous and

$$\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A) = ind\ lim_{\alpha \to \infty} \mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha}(A) = \bigcup_{\alpha > 0} \mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha}(A);$$

$$\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A) = proj\ lim_{\alpha \to 0} \mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha}(A) = \bigcap_{\alpha > 0} \mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha}(A).$$

The convergence in $\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A)$ ($\mathfrak{G}_{(\beta)}(A)$) is equivalent to the convergence in $\mathfrak{G}_{\beta}^{\alpha}(A)$ with some (any) $\alpha > 0$.

The spaces $\mathfrak{G}_{\{1\}}(A)$, $\mathfrak{G}_{(1)}(A)$ and $\mathfrak{G}_{\{0\}}(A)$are known as the spaces of analytic, entire and entire of exponential type vectors of the operator A respectively. In the specific case, where

$$\mathfrak{B} = C([a,b]), \ -\infty < a < b < \infty,$$

$$Ax(t) = \frac{dx(t)}{dt}, \quad \mathcal{D}(A) = C^1([a,b]),$$

$C^{\infty}(A)$ is none other than the set of all infinitely differentiable on $[a,b]$ functions, $\mathfrak{G}_{\{1\}}(A), \mathfrak{G}_{(1)}(A)$ and $\mathfrak{G}_{\{0\}}(A)$ are the spaces of analytic on $[a,b]$, entire and entire of exponential type functions. The spaces $\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A)$ ($\mathfrak{G}_{(\beta)}(A)$) with $\beta > 1$ are known as Gevrey class of Roumieu (Beurling) type.

All the spaces in the above example are dense in $\mathfrak{B}$. But it is not the case in the general situation. The following statement (see [2]) determines the conditions on the operator A and the number β, under which $\overline{\mathfrak{G}_{(\beta)}(A)} = \mathfrak{B}$ or, at least, $\overline{\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A)} = \mathfrak{B}$.

Theorem 1. *Let $\{e^{tA}\}_{t \geq 0}$ be a bounded analytic C_0-semigroup in $\mathfrak{B}$ with analyticity angle θ. Then*

$$\overline{\mathfrak{G}_{(\beta)}(A)} = \mathfrak{B} \ \text{ as } \ \beta > 1 - \frac{2\theta}{\pi}.$$

But if $\beta = 1 - \frac{2\theta}{\pi}$, *it is possible the case when* $\mathfrak{G}_{\{0\}}(A) = \{0\}$. *There exist also analytic* C_0*-semigroups* $\{e^{tA}\}_{t\geq 0}$ *with* $\theta = \frac{\pi}{2}$, *for which* $\mathfrak{G}_{\{0\}}(A) = \{0\}$. *But if such a semigroup satisfies the Levinson condition*

$$\int_0^1 \ln\ln M(\delta)\, d\delta < \infty, \quad M(\delta) = \sup_{|Im\lambda|\geq\delta>0} \| R(\lambda; A) \|,$$

$(R(\lambda; A)$ *is the resolvent of* $A)$, *then* $\overline{\mathfrak{G}_{\{0\}}(A)} = \mathfrak{B}$.

The next assertion was proved in [3].

Theorem 2. *Suppose that* A *is a closed linear operator in* $\mathfrak{B}$ *and* $x \in \mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A)$ *with* $\beta < 1$ $(x \in \mathfrak{G}_{(\beta)}(A)$ *with* $\beta \leq 1)$. *Then the vector-valued functionя*

$$\exp(zA)x := \sum_{k=0}^{\infty} \frac{z^k A^k x}{k!}$$

is entire in $\mathfrak{G}_{\{\beta\}}(A)$ $\left(\mathfrak{G}_{(\beta)}(A)\right)$. *Under the condition that* $x \in \mathfrak{G}_{\{1\}}(A)$, *the vector function* $exp(zA)x$ *is locally-analytic in the space* $\mathfrak{G}_{\{1\}}(A)$. *If* A *is the generator of a bounded analytic semigroup* $\{e^{tA}\}_{t\geq 0}$ *in* $\mathfrak{B}$, *then the set* $\{exp(zA)\}_{z\in\mathbb{C}}$ *forms a* C_0*-group in these spaces and*

$$\forall\, x \in \mathfrak{G}_{(1)}(A): \exp(tA)\, x = \begin{cases} e^{tA}x & as \;\; t \geq 0 \\ (e^{-tA})^{-1}x & as \;\; t < 0\,. \end{cases}$$

Theorems 1, 2 make it possible to approximate the solution (3) of problem (1)-(2) by entire in $\mathfrak{G}_{(1)}(A)$ vector-valued functions. Really, in the case, where the semigroup $\{e^{tA}\}_{t\geq 0}$ is analytic (that is, equation (1) is abstract parabolic), for any vector $x \in \mathfrak{B}$ there exists a sequence $\{x_n \in \mathfrak{G}_{(1)}(A)\}_{n\in\mathbb{N}}$ convergent to x. By virtue of uniform wellposedness of problem (1)-(2) on every finite interval $[0,T]$, we have

$$\forall t \in [0,\infty): e^{tA}x_n \to e^{tA}x \quad \text{as } n \to \infty.$$

Moreover, this convergence is uniform and its exact solution $e^{tA}x$ is represented in the form

$$y(t) = e^{tA}x = \lim_{n\to\infty} e^{tA}x_n = \lim_{n\to\infty} \sum_{k=0}^{\infty} \frac{t^k}{k!} A^k x_n.$$

In the case where $x \in \mathfrak{G}_{(1)}(A)$, we consider the vector-valued function

$$y_n(t) = \sum_{k=0}^{n} \frac{t^k}{k!} A^k x$$

as an approximate solution of this problem. Taking into account that

$$\forall \alpha > 0,\ \exists c_\alpha > 0: \| A^n x \| \leq c_\alpha \alpha^n n!,$$

we obtain

$$\| y(t) - y_n(t) \| \leq \sum_{k=n+1}^{\infty} \frac{t^k}{k!} \| A^k x \| \leq c_\alpha (t\alpha)^{n+1} \sum_{k=0}^{\infty} (t\alpha)^k.$$

Choosing α so that $t\alpha \leq \frac{1}{2}$, we arrive at the estimation

$$\| y(t) - y_n(t) \| \leq c_\alpha 2^{-n}.$$

In addition, $y_n(0) = x$.

Thus, $y_n(t)$ is an approximate solution of problem (1)-(2) on $\left[0,\frac{1}{2\alpha}\right]$. Since $\alpha \in (0,\infty)$ may be arbitrary, $y_n(t)$ is an approximate solution of (1)-(2) on each interval $[0,b]$, $0 \le b < \infty$. For the residual on this interval we have the inequality

$$\| y_n'(t) - Ay_n(t) \| \le \alpha c_\alpha (n+1)2^{-n}.$$

In the case of an arbitrary x from $\mathfrak{B}$ the following proposition holds (see [4]).

Theorem 3. *Suppose that* A *generates a bounded analytic* C_0*-semigroup* $\{e^{tA}\}_{t\ge 0}$, *and* $y(t)$ *is a solution of the Cauchy problem* $(1)-(2)$ *with* $x \in \mathfrak{B}$. *Then*

$$\forall \varepsilon > 0,\ \forall b > 0,\ \exists n, m \in \mathbb{N}: \left\| y(t) - \sum_{k=0}^{n} \frac{t^k}{k!} A^k x_m \right\| < \varepsilon,\ t \in [0,b].$$

The results may be applied to approximation of solutions to the Cauchy problem for parabolic partial differential equations (the operator A is generated by a partial differential expression in a certain function space)

References

1. Krein S.G.,1971, Linear differential equations in Banach space, American Math. Society ,Translations of Math. Monographs , Vol. 29, 390 p.

2. Gorbachuk M. L., Mokrousov Yu.G., 2002, On density of some sets of infinitely differentiable vectors of a closed operator on a Banach space , Methods of Funct. Anal. Topology, Vol. 8, № 1, pp. 23 - 29.

3. Gorbachuk V.M., Gorbachuk M.L., 2016, The representation of a C_0-semi - group of linear operators in a Banach space on the set of entire vectors of its genera - tor , Integr. Equ. Oper. Theory, Vol. 85, pp. 497 - 512.

4. Gorbachuk V.M., Gorbachuk M.L., 2017, Spaces of smooth and generalized vectors of the generator of an analytic semigroup and their applications (in Ukrainian), Ukrain. Math. Zh., Vol. 69, № 4, pp. 478 - 509.

FORMATION OF PROFESSIONALISM OF SPECIALIST IN THE FIELD OF CHOREOGRAPHIC ART

Gritsenko O.
lecturer,
Department of modern and ballroom choreography
Kharkiv State Academy of Culture

At the present stage, there is actual detection of specifics and conditions for formation of professionalism of specialist in the field of choreographic art. Modern society puts forward special requirements to professional activity and qualification structure of work of choreographer, namely: ability to work with new information, quickly and easily perceive changes, both in social and professional terms. In this connection, there are questions about diversified training of a specialist in the field of choreographic art, which will promote professional mobility, qualitative solution of professional tasks. Professionalisation as a professional development has recently attracted the attention of researchers. Many in scientific literature there are studies of professionalisation in various industries among which: the concept of development of professional AA Derkach and V. G. Zazykin, the concept of professional development of L. M. Mitiina, the western concept of professional development: E. Ginzberga theory, the typological theory of D. Holland and others. For a number of professions already determi [1-5].

At the present stage, there is actual detection of specifics and conditions for formation of professionalism of specialist in the field of choreographic art. Modern society puts forward special requirements to professional activity and qualification structure of work of choreographer, namely: ability to work with new information, quickly and easily perceive changes, both in social and professional terms. In this connection, there are questions about diversified training of a specialist in the field of choreographic art, which will promote professional mobility, qualitative solution of professional tasks. Professionalisation as a professional development has recently attracted the attention of researchers. Many in scientific literature there are studies of professionalisation in various industries among which: the concept of development of professional AA Derkach and V. G. Zazykin, the concept of professional development of L. M. Mitiina, the western concept of professional development: E. Ginzberga theory, the typological theory of D. Holland and others. For a number of professions already determi[1-3].

Professionalism is revealed through competence, the combination of psychological qualities, allowing to act independently, and the ability of a person to perform certain functions. Specificity of professionalism in various professions sharpest displays can be represented by means of creating a specialist model. Professional choreographic art has significant features. It differs significantly from professional training in various fields of human activity (humanitarian knowledge, technique, medicine), and in some aspects there are serious differences and from adjacent stage arts (music, drama Theater). Professional specialities of choreographic

art are the choreographer-performer, choreographer-ballet master, choreographer-educator, ballet critic (historian, theorist, critic). Also, the peculiarities of professional training of choreographers include: physiological characteristics of the human body (hard terms of professional activity); Training in educational institution (choreographic schools and schools, high academies of arts, institutes and academies); Special mode and level of physical activity; The necessity of advancing the development of humanitarian and art disciplines leads to inclusion of higher education elements into the program of secondary professional education; Special methodological approaches and constant creative searches [4]. A man devoted himself to the dance art, forms his way of life in accordance with the requirements of this art, which allows her to make such important qualities as sincerity of the mind, purposefulness, diligence and optimism, ability to analyze and draw conclusions, adjust their own mistakes, educate themselves the willpower. The basis of freedom education is conscious discipline, it produces the hardness of character, diligence, perseverance. Professionalization is the process of becoming a professional, making up the unequal requirements for human psychological qualities – to motivation, to thinking, to personality, to motor skills, etc. This process includes: Choosing a person of the profession, taking into account their own abilities and abilities; Mastering the rules and norms of the profession; Formation and awareness of yourself as a professional, enriching the experience of the profession through personal contribution, development of their personality by means of profession. The most optimal and harmonious option, when the "professional" fits into "facial" as one of the. From professional abilities, inclinations and motivation, knowledge and skills, traits of success (for example, diligence, self-reliance), mental states, satisfaction of the process and the result of work depends on specialist's professional suitability in a particular field of choreography. Formation of performing skill, which gives consistency of rhythm, music with motion character, depends on the demanding of a teacher. The peak of professionalism is creativity. The results of professional creativity can be: a new understanding of the subject of work (new ideas, laws, concepts, principles, paradigms), a new approach to the ways of professional actions with the subject of work (new models, new technologies, rules), orientation to obtaining principally new results of attracting new performers and viewers[2].

The key point in the professional sphere of choreographer for high levels of professionalism is: awareness in the full volume of traits and features of a professional choreographer, developed professional consciousness, holistic vision of the appearance of a successful professional; Bringing oneself in line with the requirements of the profession (good physical form, knowledge of the methods of teaching different choreographic schools, creativity); Real performance of professional activity at the level of high samples and standards, mastering craftsmanship and techniques of execution; Constant professional training and frankness; Making an expert of their creative contribution to the profession, enriching her experience, reproducing new ideas and creating innovative, more productive methods of teaching.

References

1.Anderson J. Ballet. Modern dance. A Concise history / Jach Anderson. − Princeton Book Company, Publishers. New Jersey, 1992. − 235 p.

2.Dikunov A. M. Pedagogicheckoe mactepctvo/A. M. Dikunov, n. m. Koctixina. Omsk: IFC, 1994. -120 c. [in Russian].

3. Super D. E. Vocational development / D. E. Super. – N. Y., 1957. – 391 p. 4. Super D.E. Occupational psychology / D.E. Super, M. Y. Bahn. – L. : Tavistock, 1971. – 209 p. 5. Holland Y. L. Explorations of a theory of vocational choice / Y. L. Holland // J. Appl. Psychol. – 1968. – Vol. 52, № 1. – P. 23.

4. Partch-Bergsohn I. Modern dance in Germany and the United States. Grasscerrents and Influences / Isa Partsch-Bergsohn. − Harwood Academic Publishers. cop. 1994. − 167 p. 14. Schwellinger L. Die Entstehung des Butoh / Lucia Schwellinger. − Munchen : Judicium, 1998. − 140 s.

5. Ponomaryova G. Theoretico-methodological bases of education of student youth in the higher educational / G. Ponomaryova // Oxford Journal of Scientific Research. – 2015. – № 1 (9). – P. 496–506.

6.Research methods in psychology / J. J. Shaugnessy, E. B. Zechmeister, S. Zechmeister. – 5th ed. - Boston etc. : McGraw-Hill Higher Education, 2000. – 560 p.

МЕТОДИКА ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНГО ИССЛЕДОВАНИЯ ТЕПЛООБМЕНА В КОРИДОРНЫХ ПУЧКАХ ТРУБ С РАЗРЕЗНЫМ СПИРАЛЬНО-ЛЕНТОЧНЫМ ОРЕБРЕНИЕМ

Halushchak I.
Ph.D., Associate Professor
Kharkiv National University “Kharkiv Polytechnic Institute”

Повышение экономической и экологической эффективности тепловых электростанций (ТЭС) в настоящее время является очень актуальным. Значительное улучшение этих характеристик возможно путём широкого применения парогазовых установок (ПГУ) газопаротурбинного типа (ГПТУ) [1]. Однако масса, габариты и стоимость одного из основных элементов ГПТУ – котлов-утилизаторов, поверхности теплообмена которых обогреваются относительно низкотемпературными выхлопными газами газовых турбин, достаточно высоки. Поэтому одной из важных проблем является снижение металлоемкости и стоимости конвективных элементов котлов традиционных паротурбинных установок и котлов-утилизаторов ГПТУ без снижения их тепло-аэродинамической эффективности.

Уменьшение металлоемкости котлов реализуется в настоящее время, в основном, развитием удельной поверхности теплообмена посредством оребрения труб на стороне дымовых газов. Наиболее широко для поверхностей нагрева котлов и котлов-утилизаторов применяется поперечное спирально-ленточное оребрение. Технология изготовления этого оребрения обеспечивает массовое производство. Кроме того, это оребрение обеспечивает достаточно большое развитие поверхности теплообмена – в 8…10 раз и более. Массо-габаритные, технико-экономические тепло-аэродинамические характеристики спирально-ленточного оребрения также достаточно высоки.

С целью определения рациональных тепло-аэродинамических характеристик пучков труб с просеченным спирально-ленточным оребрением было проведено экспериментальное исследование теплообмена и аэродинамического сопротивления шахматных и коридорных пучков труб с указанным типом оребрения.

Исследование проведено на лабораторной экспериментальной установке, описание которой приведено в [2 - 4]. Теплообмен исследован методом полного теплового моделирования в стационарных условиях при вынужденной конвекции и электрообогреве всех труб пучка. Определялась среднеповерхностная теплоотдача глубинных рядов труб в пучках при обдуве их воздухом. Теплофизические параметры воздуха определялись при средней температуре воздуха в ряду установки труб-калориметров. Исследования аэродинамического сопротивления выполнено в изотермических условиях при температуре 20…22 °С.

Среднеповерхностный коэффициент теплоотдачи конвекции труб-калориметров рассчитывался по формуле:

$$\bar{\alpha} = \frac{Q_к}{H_к\left(\bar{t}_{ст} - \bar{t}_в\right)}, \text{ Вт/м}^2\cdot°\text{C}, \quad (1)$$

где $Q_к$ – тепловыделение калориметра, Вт; $H_к$ – полная площадь поверхности труб-калориметров; $\bar{t}_{ст}$ – усредненная температура поверхности калориметра (измерялась при повороте трубы-калориметра вокруг своей оси от 0° до 180° к направлению набегающего потока с шагом 30°), °С; $\bar{t}_в$ – средняя температура воздуха в ряду установки калориметра, °С.

Усредненная температура поверхности калориметра определялась по формуле:

$$\bar{t}_{ст} = \frac{\sum t_i H_i}{\sum H_i}, \text{ °C}, \quad (2)$$

где t_i – температура поверхности участка калориметра H_i, в котором установлена i-тая термопара.

Средняя температура воздуха в ряду установки калориметра определялась из соотношения:

$$\bar{t}_в = t'_в + \frac{\sum Q'_{рк} + 0{,}5Q_{рк}}{GC_p}, \text{ °C}, \quad (3)$$

где $t'_в$ – температура воздуха на входе в исследуемый пучок, °С; $Q_{рк}$ – тепловыделение ряда, в котором установлен калориметр, Вт; $\sum Q'_{рк}$ – суммарное тепловыделение рядов, предшествующих ряду установки калориметра, Вт; G – расход воздуха, кг/с; C_p – удельная массовая теплоемкость воздуха, кДж/кг·°С.

Критерий Нуссельта определялся по формуле:

$$Nu = \bar{\alpha}\cdot d / \lambda_в, \quad (4)$$

где $\lambda_в$ – коэффициент теплопроводности воздуха.

Сопротивление пучков труб определялось по измеренной разности статических давлений до и после пучка. Потеря давления на пучках определялась по разности измеренных перепадов давления и сопротивления свободного канала, включающего сопротивление трения и местное сопротивление элементов крепления и дистанционирования трубных досок. Сопротивление свободного канала измерялось при тех же скоростях воздуха, при которых измерялись перепады статических давлений на пучках.

$$\Delta P_п = \Delta P_{см} - \Delta P_{ск}. \quad (5)$$

По найденным значениям $\Delta P_п$ рассчитывались числа Эйлера отнесенные к одному поперечному ряду труб.

$$Eu_0 = \frac{\Delta P_п}{Z_2 \rho U^2}, \tag{6}$$

где Z_2 – число поперечных рядов труб в пучках; ρ – плотность воздуха при температуре перед пучком, кг/м^3; U – скорость воздуха в минимальном сечении одного поперечного ряда, м/с.

Выполнялись измерения следующих основных физических величин: расхода воздуха и его температуры до и после исследуемых пучков труб, температуры рабочих поверхностей теплообмена труб-калориметров, тепловыделение труб-калориметров, перепад давлений воздуха на пучках труб. Расход воздуха измерялся пневмометрическим методом с помощью трехканального пневмозонда. Перепад давлений на пневмозонде измерялся микроманометром ММН-300 класса точности 0,6. Температура воздуха до и после пучков труб измерялась ртутным термометром типа СП-25 на пределы измерения 10…40 °С, а также термометрами стандартной градуировки ХК. Температура рабочей поверхности труб-калориметров измерялась термопарами стандартной градуировки ХА. Измерения выполнялись при повороте трубы-калориметра от 0° до 180° относительно направления набегающего потока с шагом 30°. Термо-э.д.с. термопар измерялась вольтметром В7-34А. Погрешность прибора на рабочем диапазоне, рассчитанная по паспортной формуле, составляет – (0,28…0,62) %. Для определения тепловыделения труб-калориметров измерялись напряжение и сила тока, питающего электронагреватели. Питание нагревателей осуществлялось переменным током через стабилизатор напряжения. Напряжение измерялось вольтметром В7-38, сила тока – амперметром Д50141 класса точности 0,2. Погрешность вольтметра В7-38, рассчитанная по паспортной формуле составила (0,081…0,091) %. Перепад статических давлений воздуха на пучках труб измерялся микроманометром ММН-240 класса точности 1,0. При обработке опытных данных оценивались погрешности измерений. Анализ результатов измерений при отладке экспериментальной установки показал, что погрешность прямых измерений большинства перечисленных физических величин определяется, в основном, систематическими погрешностями, обусловленными погрешностями приборов. По этой причине измерения указанных физических величин в основных опытах не повторялись. При измерении температуры поверхности трубы-калориметра термопарами систематические и случайные погрешности были близкими, в связи с чем, эти измерения дублировались и определялись случайные погрешности. В результате обработки эксперимента установлены следующие значения общих погрешностей измерения основных параметров: числа Рейнольдса – (1,5…5,4) %, коэффициента теплоотдачи – (7,1…7,6) %, числа Нуссельта – (8,2…8,8) % и числа E_u – (5,4…15,3) %. Для этой части исследования были изготовлены и препарированы новые трубы-калориметры с увеличенным количеством точек измерения температуры стенки ребра и

температуры воздуха по высоте межреберного канала (5). Была также усовершенствована программа компьютерной обработки опытных данных в части определения площади поверхности теплообмена оребрения.

В исследовании использовались оребренные трубы с различным шагом ребер ($S_р$) и, как следствие, различным коэффициентом оребрения (ψ): $S_р$=5 мм (ψ=9,012) – серия 1, $S_р$=6 мм (ψ=7,677) – серия 2 и $S_р$=8 мм (ψ=6,010) – серия 3. Остальные геометрические размеры труб были одинаковы: наружный диаметр трубы d=28 мм, высота ребра $h_р$=14,5 мм, высота лепестка $h_л$=9,5 мм, ширина лепестка $b_л$=4,0 мм, толщина ребра $\delta_р$=1,0 мм. Относительная высота лепестка $h_л/h_р \approx 0{,}66$ – максимально допустима по условиям изготовления оребрения. Для характеристики геометрии пучков принят относительный продольный шаг труб $\sigma_2 = S_2/d$.

Число Рейнольдса, отнесенное к наружному диаметру труб, изменялось в опытах в пределах $Re_d=(6{,}3\ldots38{,}0)\cdot10^3$ посредством изменения расхода воздуха через исследуемые пучки.

В работе (5) выполнено обобщение результатов экспериментального исследования, проведенного по предложенной методике. Предложен комплекс уравнений для инженерных расчетов теплоотдачи коридорных пучков труб с просеченным спиральным оребрением. В их числе исходные степенные критериальные уравнения с переменными коэффициентами, устанавливающие связь между критериями Нуссельта и Эйлера с критерием Рейнольдса.

Список литературы

1. Парогазовые установки – путь к повышению экономической эффективности и экологической чистоты теплоэнергетики [Текст] / редакционная статья // Теплоэнергетика. – 1990. – №3. – С. 2–8.

2. Галущак И. В. Аэродинамическое сопротивление шахматных пучков труб с просеченным спиральным оребрением в поперечном потоке газов [Текст] / И. В. Галущак, В. Я. Горбатенко, А. Ф. Редько // Енергетика та електрифікація. – 2010. – №10. – С. 23–28.

3. Галущак И. В. Теплоотдача поперечно-обтекаемых шахматных пучков труб с просечным спирально-ленточным оребрением [Текст] / И. В. Галущак // Энергосбережение•энергетика•энергоаудит. – 2014. – №1. – С.27–39.

4. Горбатенко В. Я. Теплообмен в коридорных поперечноомываемых пучках труб с разрезным спирально-ленточным оребрением [Текст] / В. Я. Горбатенко, И. В. Галущак // Вестник НТУ “ХПИ”. – тем. вып. “Энергетические и теплотехнические процессы и оборудование”. – 2’2007. – С. 121–129.

5. Galushchak I. V., Gorbatenko S. V. (2017) Investigation of Thermo-aerodynamic Characteristics of Banks of Tubes with Punched Spiral Finning. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 4/8(088), 40–48.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТУ «FEMIVAG» У ВАГІТНИХ З ГЕСТАЦІЙНИМ ПІЄЛОНЕФРИТОМ

Гусєв В. М.,
доцент кафедри акушерства і гінекології
кандидат медичних наук, доцент
Донецький національний медичний університет МОЗ України

Ольшевська О. В.,
професор кафедри акушерства і гінекології
д.мед.н., професор
Донецький національний медичний університет МОЗ України

Григор' єва Н. М.
лікар акушер-гінеколог, завідуюча
пологовим відділенням, перинатальний центр м. Краматорськ

Незважаючи на значну увагу науковців та практичних лікарів до проблеми пієлонефритів у вагітних, ця патологія продовжує займати провідне місце серед інших ускладнень гестаційного періоду як за частотою розвитку, так і за тяжкістю виходів та наслідків [1,2]. Насьогодні в Україні частота захворюваності на гестаційний пієлонефрит коливається від 5% до 15% та займає перше місце серед екстрагенітальної патології вагітних [2]. За даними іноземних літературних джерел цей відсоток знаходиться на межі від 12,2 до 38,8% і має виражену тенденцію до зростання [1,2], що пов'язують зі зміною імунного і гормонального статусів, сприяючою збільшенню ролі умовно-патогенних збудників і переходом їх в патогенні форми. Частіше за все гестаційний пієлонефрит розвивається у другому триместрі вагітності, у 80 % випадків є правобічним внаслідок анатомічних особливостей. Наявність інфекційного процесу, навіть при безсимптомному перебігу, нерідко призводить до розвитку анемії, гіпертензивних розладів, внутрішньоутробного інфікування і, як наслідок, до мимовільного викидня, загрози переривання вагітності, аномалій прикріплення і передчасного відшарування плаценти, народженню дітей малої маси. Запальні захворювання сечовидільної системи – одна з основних причин виникнення плацентарної дисфункції і внутрішньоутробного страждання плода [1,3].

Результати мікробіологічних досліджень [4] свідчать про виражені порушення в мікробіоценозі піхви у вагітних з гестаційним пієлонефритом, що характеризуються змінами в складі облігатної вагінальної мікрофлори, зменшенням кількості лактобактерій, біфідобактерій і переважанням умовно-патогенної групи мікроорганізмів. В результаті проводимої антибактеріальної терапії спостерігається значне зниження або відсутність лактобактерій на тлі

збільшення умовно-патогенної мікрофлори [3,4], що призводить до формування дисбіозу піхви та викликає ускладнення перебігу вагітності [1-3]. Доведено, що дисбіоз піхви, сам по собі, є мікробіологічним фактором високого ризику виникнення передчасних пологів, а також аномалій пологової діяльності, післяпологових інфекційних ускладнень, внутрішньоутробного інфікування плода та ранньої неонатальної захворюваності [1].

Відновлення біоценозу після антибактеріальної терапії гестаційного пієлонефриту доволі часто не проводиться взагалі або проводиться з використанням чужорідних лактобацил і біфідобактерій, в результаті чого не вдається в повній мірі досягти стійкого збільшення титрів лакто- і біфідобактерій через низький рівень приживлюваності чужорідних штамів мікроорганізмів у піхві. У 16-27% спостережень після відновлення біоценозу у вагітних відзначаються рецидиви захворювань, розвивається бактеріальний вагіноз і вагінальний кандидоз [5,6].

Беручи до уваги вищевикладене, актуальним залишається пошук методів корекції порушень біоценозу піхви під час лікування гестаційного пієлонефриту антибактеріальними препаратами та ефективного відновлення вагінальної мікрофлори після зазначеної терапії.

Мета дослідження: оцінити ефективність застосування вагінальних капсул «Femivag» з метою корекції біоценозу піхви у вагітних с гестаційним пієлонефритом.

Методи дослідження. У нашому обстежені приймали участь 45 першовагітних жінок на різних термінах вагітності з діагнозом «гестаційний пієлонефрит», які рандомізовано були поділені на дві групи. Перед початком дослідження всі вагітні були детально поінформовані про склад препарату, схему застосування, необхідність проведення досліджень до та після завершення застосування «Femivag», очікувані результати та надали інформовану згоду на участь у дослідженні.

Вагітні першої групи, основної (25 пацієнток), отримували під час лікування гестаційного пієлонефриту з метою корекції біоценозу піхви вагінальні капсули «Femivag», по 1 на ніч протягом 6 днів, контрольна група (20 вагітних) отримувала традиційну терапію вищезазначеного ускладнення. Проведене проспективне дослідження жінок дало підставу вважати групи репрезентативними.

Середній вік пацієнток обох груп становив 25,5 та 26 років відповідно. Ключовим моментом при проведенні лабораторних досліджень було вивчення параметрів вагінальних виділень. Проведення мікробіологічного аналізу передбачало насамперед вивчення біоценозу піхви у пацієнток з гестаційним пієлонефритом з метою діагностики дисбіотичних порушень і ефективності відновлення мікробіоценоза в процесі лікування запропонованим препаратом. Оцінювання біоценозу урогенітального тракту у вагітних проводили шляхом класичного бактеріологічного посіву та методом полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР) в режимі реального часу з використанням тест-системи «Фемофлор 16».

Критерії ефективності базувалися на нормалізації лабораторних показників та клінічних проявах та скаргах.

Результати дослідження. Гострий пієлонефрит під час вагітності було діагностовано: в І триместрі - у 3 пацієнток 1 групи (12%) , у 2 групі цей відсоток склав 5% (1 випадок), у ІІ триместрі – у 16 (64%) та у 15 (75%) відповідно груп, в ІІІ триместрі – у 6 жінок (24%) основної та у 4 вагітних (20 %) групи контролю. Бактеріологічне дослідження сечі у вагітних обох груп дозволило виявити, що етіологічним фактором гострого гестаційного пієлонефриту найбільш часто (16 випадків) була *Escherichia coli* (64%) у вагітних основної групи та 14 випадків (70%) в групі контролю, *Enterococcus faecalis* у 8% та 10% (по 2 випадки в кожній групі), *Ureaplasma urealyticum* 4% та 5% (по 1 випадку) відповідно. У 3 випадках (12%) у вагітних основної групи мало місце поєднання двох або більше збудників.

Найбільш яскраво клінічні симптоми порушень біоценозу піхви мали прояви у вагітних з гестаційним пієлонефритом в ІІ триместрі. Частіше за все спостерігалися виділення зі статевих шляхів: рясні, з неприємним запахом «протухлої риби», біло-жовтого кольору, гомогенні, іноді з сирнистими включеннями. При огляді слизових оболонок статевих органів виявлялася гіперемія вульви і піхви, незначний набряк.

В структурі дисбіозу у жінок з гестаційним пієлонефритом в досліджуємих групах основна частина була представлена анаеробними мікроорганізмами: домінуюча роль була за участю *Gardnerella vaginalis* – 11 випадків (44%) у вагітних 1-ї групи та 9 (45%) групи контролю в титрі більш за 10^6 КУО/мл, *Ureaplasma (urealyticum + parvum)* – 3 (12%) та 2 (10%) випадки у відповідних групах, титр яких становив 10^5 КУО/мл, *Atopobium vaginae* – по 1 випадку (4 % та 5% відповідно) у титрі перевищуючий клінічно припустимий поріг. Вагінальний кандидоз (титр більш аніж 10^4 КУО/мл) було виявлено у 7 (28 %) вагітних основної групи , у групі контролю цей показник склав 25% (5 випадків) на тлі значного зниження частки *Lactobacillus spp*. Можна зробити висновок, що у вагітних з гестаційним пієлонефритом порушення біоценозу піхви мало місце у 91,11% випадків (від загальної кількості обстежених вагітних).

Після проведеної антибактеріальної терапії покращення було відмічене більшістю пацієнток обох груп. Вивчення мікробного пейзажу генітального тракту у вагітних основної групи після проведеного лікування із застосуванням вагінальних капсул «Femivag» довело, що в 100% випадків кількість *Lactobacillus spp.* було в межах нормального титру ($10^{7–9}$ КУО/мл). Відмічено достовірне сниження клінічних випадків, в яких рівень факультативних анаеробів перевищував верхню межу референтних значень. Статистично значущим було зниження кількості клінічних випадків, при яких *Gardnerella vaginalis* була виявлена в підвищеному титрі (2 випадки - 8%). Наявність *Atopobium vaginae* не було виявлено ні в однієї з вагітних основної групи. Також знизилася кількість спостережень, в яких *Candida albicans* зустрічалася в підвищеному титрі (4% – 1 випадок).

У вагітних контрольної групи знизилася частота виявлення гіперемії вульви і піхви при огляді слизових оболонок статевих органів майже втричі. Але спостерігалося збільшення частоти виявлення рясних, прозорих, негомогенних вагінальних виділень. Відзначалося зниження частоти наявності «рибного» запаху виділень, але зросла частота виявлення сирнистих включень у вагінальному вмісті, що вказує на колонізацію *Candida spp.* вагінальної мікрофлори. При лабораторному обстеженні підвищення кількості *Lactobacillus spp*. в межах нормального титру ($10^{7–9}$ КУО/мл) констатовано лише у 75% вагітних (15 випадків), у 25% спостерігався підвищений титр *Candida spp.* ($10^{4–5}$КУО/мл), присутність *Gardnerella vaginalis* в підвищеному титрі констатована у 4 випадках (20%).

Висновки. Таким чином, аналізуючи результати обстежень, можна стверджувати, що у вагітних з гестаційним пієлонефритом мають місце доволі значні порушення біоценозу піхви.

Застосування вагінальних капсул «Femivag» сприяє усуванню вагінального дисбіозу та відновленню нормальної мікрофлори та може застосовуватись в комплексному лікуванні гестаційного пієлонефриту.

Література

1. Сидорова И. С. Прогнозирование исходов беременности и родов при остром гестационном пиелонефрите / И. С. Сидорова // Акушерство и гинекология. – 2010. – № 4. – С. 37–40.

2. Архипова Н. А. Аналіз перебігу вагітності, перинатальних утрат і стану надання спеціалізованої медичної допомоги вагітним із захворюваннями нирок / Н. А. Архипова, І. М. Грицай, О. О. Данилків// Здоровье женщины. – 2009. – № 3 (39). – С. 55–58.

3. Меленчук Л. М. Пренатальна оцінка стану плода у вагітних жінок з іфекційними захворюваннями сечовидільної системи : автореф. дис. … канд. мед. наук : 14.01.01 / Меленчук Л. М. ; Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького. – Львів, 2011. – 18 с

4. Мельников В.А., Целкович Л.С., Высоцких Т.С. и др. Нарушения биоценоза влагалища при гестационном пиелоефрите и его восстановление с применением культуры аутолактобацилл /В.А. Мельников // Современные проблемы науки и образования. – 2016. – № 2

5. Инфекции мочевыводящих путей и беременность: диагностика и антибактериальная терапия /А.П. Никонов, О.Р. Асцатурова, П.А. Шулотко [и др.] // Consilium medicum Ukraina. – 2008. – № 4. – С. 12–14

6. Серов В.Н. Гестационный пиеонефрит: диагностика, профилактика, лечение / В.Н. Серов, В.Л. Тютюнник // Здоровье женщины. – 2010. – № 7 – С. 57–60.

FORMALIZATION OF PROJECT TEAM FORMATION PROBLEM BASED ON MULTI-FACTOR EVALUATION MODEL

Imanhulova Zulfiia,
Ph.D., Associate Professor
Kharkiv National University of Radio Electronics

Nguyen Thanh Nam
Student
Kharkiv National University of Radio Electronics

Introduction. Effective management of a project team is the basis of project management. Usually investors consider the project team as the main factor in successful project implementation.

A team is more than a group of people, united by the common purpose, frequently according to the formal sign, for example, the employees of one department. Interaction in the team creates a synergistic effect, which occurs because of the mutually complementing qualities of its members and is manifested in the fact that the effort of a team considerably exceeds the total efforts of its separate members.

The main factor in the project team competitiveness is the skill level of its participants. The focus is often on the level of professional skills. However, the specific features of team activity make it necessary to take into account social aspects of its participants' cooperative activities when forming project teams.

The effectiveness of a team in many respects depends on how developed the degree of collaboration is. Teams, as a rule, are not created randomly; therefore, a key factor is interpersonal relations, which make one of the most important components of organizational culture [1].

The task of a project team formation is difficult to formalize. However, the widespread use of information technology requires the development of formal models and methods. Thus, the development of models and methods of team building based on multi-criteria optimization, taking into account professional and socio-psychological factors, is a relevant task.

Formulation of the problem. Let's consider the task of a project team formation in the following definition. A set of candidates to the project team $X = \{x_i\}, i = \overline{1,n}$ is given. A set of professional competencies of each candidate $Q = \{q_t\}, t = \overline{1,m}$ is also defined. Such competencies may include "programming skills using a specific programming language", " knowledge of foreign language" and others that may meet the requirements for a candidate, taking into account his/her functional role in the project team. We will assume that professional competencies $q_t \in Q, t = \overline{1,m}$ of each candidate $x_i, i = \overline{1,n}$ are given in a form of number estimates $\varphi_{q_t}(x_i)$. These values can be obtained by HR specialists from candidates' personal data, as a result

of professional tests or from work results that candidate demonstrated in other projects of the company.

In addition to professional competencies, social competencies of team members or interpersonal skills are very important for productive team work.

In works [2, 3] the importance of social competencies of participants for the project team formation is emphasized. However, unlike professional competencies, which can be assessed quite objectively, candidates' socio-psychological characteristics are difficult to distinguish, as well as evaluate or measure. This is due to wide range of personal qualities and impossibility to observe personality traits directly.

Therefore, in this paper, to evaluate candidate's social competencies, is proposed to use an indicator characterizing the degree of his participation in command interaction. We will call it participant's personal contribution to group interaction [4]. This indicator gives more objective assessment of the employee's commitment to team goals and level of his motivation for joint activities than such indicators as sociability, tendency to conflict, ability to listen and hear, etc.

To assess the degree of employee participation in group interaction, the sociometric research technique described in [5] is used. Let us suppose that the project manager has results of the sociometric survey, conducted among applicants to the project team.

It is possible to obtain information about social interrelations between the employees of a company, if, at the end of each project, a sociometric survey is conducted among its participants, in which the question: "With whom do you want to work at the next project?" is offered as a criterion of choice. More detailed and precise information can be obtained by interviewing employees about their attitudes to the project co-worker. Each employee is requested to confidentially estimate productivity and results of the work of his co-workers.

Personal contribution of the *i*-th employee to group interaction V_i. can be defined as arithmetic mean of indices of sociometric status and emotional effusiveness of an individual

$$V(x_i) = \frac{C(x_i) + E(x_i)}{2}, \qquad (1)$$

where $C(x_i)$ is the index of *i*-th applicant sociometric status. Sociometric status expresses the attitude of team members to an individual;

$E(x_i)$ is the index of *i*-th applicant emotional effusiveness. Effusiveness is a function of individual's attitude to the group.

The higher the value of index (1), the greater the contribution the employee makes to increase the effectiveness of group interaction.

To obtain a generalized estimate $P(x_i)$ of the candidate x_i from the set X, let's use the multifactorial estimation model based on utility theory [6].

$$P(x_i) = \alpha_1 \sum_{t=1}^{m} \lambda_t \varphi_{q_t}^{\mathrm{H}}(x_i) + \alpha_1 V^{\mathrm{H}}(x_i), \qquad (2)$$

where α_1 and α_2 are importance indexes of professional and social competencies, respectively;

λ_t are importance indexes of different professional competencies of the applicant;

$\varphi_{q_t}^{\text{Н}}(x_i)$ и $V^{\text{Н}}(x_i)$ are normalized values of professional and social competencies of the applicant.

The importance indexes have to satisfy the following requirements:

$$\sum_{t=1}^{m} \lambda_t = 1, \ \ 0 \le \lambda_t \le 1;$$

$$\sum_{l=1}^{2} \alpha_l = 1, \ \ 0 \le \alpha_l \le 1.$$

It is necessary to determine the composition of team members that will provide the most effective solution to the project tasks. As objective function of this task we will consider the assessment of project team effectiveness, which directly depends on the level of competence of its participants

$$P(x) = \sum_{i=1}^{k} P(x_i) \to \max_{x_i \in X}, \tag{3}$$

where k is number of employees required for the project implementation.

An application that partially automates procedures for team formation and its effectiveness evaluation based on the built mathematical model has been developed. This application allows to maintain a database of applicants to the project team, process the results of a sociometric survey, and create alternative team options to solve project problems.

Conclusion. The general task of team formation for a new project is considered. It has been shown that, although the main criterion for including a candidate in the project team is his professional qualification and experience in similar kinds of work, it is also necessary to take into account factors related to the features of group interaction. Therefore, the task of a project team formation is multicriterion and can be solved on the basis of multi-criteria evaluation and optimization methods.

It is reasonable to use the proposed model in companies with a design nature of activity, when employees move from one project to another within the same company.

References

1. Kartashov A.Yu., Mazorchuk M.S., Babak I.N. Algorithmic model of a project team formation in view of specificity of solved tasks and interpersonal relations // Open Information and Computer Integrated Technologies. 2009. No.42. P. 275−279 (in Russian).

2. Sabadosh L.Yu., Kosenco N.V., Gakhova M.A. Decision Support for Project Teams Forming // Belgorod State University Scientific Bulletin. Economics, Information Technologies. 2012. Vol. 24/1, No 19(138). P. 185−189 (in Russian).

3. Kononenko I.V., Sushko G.V. Formation of a Project Team for the Developing of Information and Communication Technologies // Information Technologies and Learning Tools. 2019. Vol. 73, No 5. P. 307−322 (in Ukranian).

4. Imangulova Z. Kolesnyk L. An algorithm for Building A Project Team Considering Interpersonal Relations of Employees // Eastern- European Journal of Enterprise Technologies. 2016. No 6/3 (84). P. 19−25. doi: 10.15587/1729-4061.2016.85222

5. Volkov I.P. Sociometric methods in socio-psychological research. SPb.: SPbHU, 2002. 350 p. (in Russian).

6. Ovezgeldiev A.O., Petrov E.G., Petrov K.E. Synthesis and identification of multifactorial models for estimation and optimization. Kiev: Naukova dumka, 2002. 16 p. (in Russian).

СОЦІАЛІЗМ ТА ЕКОЛОГІЧНА СТАЛІСТЬ У 20 СТ.: КЕЙС ЕФІОПІЇ

Казак Р. А.
к.ю.н., асистентка кафедри історії держави і права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Компаративістика дає науковцям унікальний інструмент для порівняння та вивчення загальних та одиничних рис різноманітних правових систем та країн. Конкретніше, історична компаративістика дозволяє порівняти існуючі наразі юридичні знання у різних хронологічних межах синхронічним та діахронним методом. Саме завдяки синхронічному порівнянню, розглядаючи історію держави і права країн Східної Європи та згадуючи її тоталітарне минуле, можна навести приклад впливу комуністичного режиму на екологічну сталість і в іншій частині світу – Африці. Наразі, на думку зарубіжних учених (Д. Філтзер, 2010), стає все більш очевидним, що сучасний промисловий капіталізм може зробити нашу планету непридатною для майбутнього довгострокового проживання людини. Погоджуючись із цим, все ж таки треба зауважити й протилежне – соціалізм, встановлений комуністичними режимами протягом 20 сторіччя, також ставав небезпечним чинником для збереження екологічної сталості планети та її окремих регіонів.

У 2001 р. відомий ефіопський науковець у сфері гуманітарних досліджень Д. Рахмато опублікував монографію “Екологічні зміни та державна політика в Ефіопії: уроки з минулого досвіду”, що присвячена сучасній історії Ефіопії зі значним наголосом саме на екологічну політику держави, та на ті зміни, що сталися під час панування комуністичного режиму. Вищим колегіальним органом державної влади в Ефіопії в 1974-1987 роки була тимчасова військово-адміністративна рада, також відома як “Дерг”, - комуністична воєнна диктатура.

Ідеологічне підґрунтя Дергу підкреслювало центральну роль трудящих в реформах, роблячи їх головними бенефіціарами надбавок економіки, що розширюється. Соціалізм, як стверджувалося, не тільки звільнить народні класи від експлуатації та підкорення, але й підвищить їхній життєвий рівень та забезпечить безпечне майбутнє знедоленим та понівеченим. Були зроблені спроби включити ці високозвучні принципи у Десятирічний план, доопрацьований у 1984 р. [2, с. 98]. На нашу думку, ці твердження можна порівняти із політикою комуністичних партій, що діяли у 20 сторіччі у країнах, що займають територію Східної Європи. У непомірному використанні природних ресурсів та виснаження села, на думку Д. Рахмато, і полягає природа інститутів та ідеологія військово-соціалістичної держави (комуністичного режиму Дерг). Ефіопський дослідник у своїй роботі зачіпає й кримінальне право, зауважуючи, що основною формою “насильства” у цій сфері яке відбулося в більшості сільських районів, стало жорстоке поводження з навколишнім середовищем. Для визначення цих злочинних дій по відношенню

до навколишнього середовища Д. Рахмато пропонує застосовувати слово *ecoviolence (‘еконасильство’)* через відсутність кращого терміну.

Військовий уряд Менгісту Гайлемаріяма, який керував країною з 1974 року, застосовуючи методи терору, та привівши сільську економіку до межі катастрофи, а мільйони селян зробив жертвами зростаючої бідності та голоду, розпався у травні 1991 року [2, с. 83]. Незважаючи на повалення режиму, наприкінці 90-х урядові чиновники стверджували, що програма збереження навколишнього середовища, проведена з середини 1970-х років, мала успіх і майже 2 мільйони гектарів землі (приблизно 1,5 відсотка загальної площі країни) отримали одну або іншу форму лікування (“піклування”), хоча це не відповідало дійсності [2, с. 83].

Д. Рахмато стверджує, що у всіх "соціалістичних" стратегіях розвитку держави теоретично існує вбудований захід боротьби з бідністю, адже, колективізація, централізоване планування та націоналізація засобів виробництва, які надають державі наказову присутність в економіці, мають на меті забезпечити справедливість та захистити інтереси трудящих, бідних та вразливих верств населення. Однак, насправді програми колективізації, розселення та переселення Дергу, які активно розповсюджувалися у другій половині 1980-х років, значною мірою завдали шкоди сільському населенню [2, с. 99].

Навколишнє середовище – це природно-ресурсна база, яка забезпечує селянина широким спектром засобів до існування та переваг. Ця ресурсна база складається з основних земель, лісів, водних ресурсів та дикої природи; але, як зазначає Д. Рахмато, до недавнього часу в Ефіопії не приділялось велике значення біорізноманіттю як екологічному ресурсу. Ефіопські нагір'я, де розташовано понад 85 відсотків сільського населення та понад 90 відсотків сільськогосподарських угідь, становить трохи менше половини загальної площі країни. Земля тут споконвіку обробляється інтенсивним обробітком. [2. с. 100], що звичайно ж має на меті збагачення держави шляхом надмірного споживання ресурсів планети. Але, на відміну від країн Європи чи США, не задля капіталістичного розвитку держави, а для забезпечення соціалістичного розвитку країни тоталітарного режиму.

Підсумовуючи, на противагу географічному детермінізму Монтеск’є, слід зазначити, що незважаючи на територіальне знаходження країни, основним фактором використання природних ресурсів у 20 ст. стали, все ж таки, рішення владної верхівки держав.

Серед інших причин екологічної нестабільності у країнах з тоталітарним режимом, підтверджуючи прикладом Ефіопії, можна виділити ще одну – бідність населення. Основний акцент в дискусії Рахмато Д., щодо довкілля в Ефіопії був, в основному, однобічим: здебільшого дискусія була стурбована питаннями історії екологічної політики, а проблеми бідності та те, як вона впливає на навколишнє середовище, значною мірою ігнорувалися. Дещо іншою в багатьох аспектах треба зазначити роботу Д. Алемне (1990), в якій досліджувалися екологічні проблеми на тлі голоду 1980-х та програми переселення, ініційованої в той час Дергом [3]. Інше дослідження, яке також

відрізняється від стандартної наукової літератури Ефіопії, робота А. Єрасворка (1995), у якій вперше було приділено увагу впливу режимів власності на управління природними ресурсами та їх збереження [4]. Серед небагатьох спроб вивчити проблему бідності та навколишнього середовища слід зазначити роботу Г. Даніел (1990) [5], та більш перспективне емпіричне дослідження К. Берекета "Бідність, населення та навколишне середовище у сільській місцевості Ефіопії: емпіричні дані" (1996) [6]. Наразі, ситуація у цій країні покращилась, але, за висновком Д. Рахмато, нещодавня екологічна політика уряду Ефіопії визначає свої високі цілі, не враховуючи того, що бідність є головною проблемою і що мільйони людей значно залежать від навколишнього середовища та використання його ресурсів.

References:

1. Donald Filtzer (2010) The Hazards of Urban Life in Late Stalinist Russia: Health, Hygiene, and Living Standards, 1943–1953. Cambridge: Cambridge University Press,- 2010, - 379 pp

2. Dessalegn Rahmato (2001), Environmental change and state policy in Ethiopia: lessons from past experience, FSS monograph series, no. 2, Addis Ababa: Forum for Social Studies – 117 pp.

3. Alemneh Dejene 1990. Environment, Famine and Politics in Ethiopia: The View from the Village. Boulder: Lynne Rienner, 1990, 150 pp

4. Yeraswork, Admassie. (2000), Twenty years to nowhere: Property rights, land managementand conservation in Ethiopia, Lawrenceville: The Red Sea Press Inc.

5. Daniel Gamachu 1990. Environment and Mass Poverty. In S. Pausewang et al. (eds.), Ethiopia: Options for Rural De- London: Zed Books, p. 164-173.

6. Bereket Kebede, Abebe Shimeles and Mekonnen Taddesse, 2003, 'Growth and Poverty Reduction in Ethiopia: Evidence from Household Panel Surveys', World Development, 31(1): 87-106

INDIVIDUAL EDUCATION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN PRIMARY SCHOOL

Kilichenko O.,
candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Associate Professor of the Department of Primary Education Pedagogy

Veresh D.
undergraduate
Higher Educational Institution «Precarpathian National
Vasily Stefanyk University »

Every child with special needs, considering his intellectual abilities and talents, has the right to education. Today, a disabled child is seen as a person with the same rights as other members of society. Unfortunately, studies show that the number of children with certain disabilities is increasing. These are children with the following disorders and diseases: hearing impairment (deaf or hearing impaired), visual impairment (blind or visually impaired), intellectual development (mental retardation; retardation of psychic development), musculoskeletal disorders, complex disorders of psychophysiology (deaf-blind or with cerebral palsy combined with mental retardation), chronic somatic diseases, psychoneurological diseases, speech disorders. A certain category of these children may learn the school curriculum. Therefore, the school has an important task: to realize the potential of each child, to help him integrate into society.

A special role in the organization of the educational process is played by an individual form of education.

In accordance with the item 1.6 "Regulations on individual form of education in general educational institutions" (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine approved 12.1.2016), individual form of education may be introduced for persons with health reasons (including persons with special educational needs, with disabilities, and those who need medical treatment at a health care facility for more than one month) may not attend school [].

"Individual form of education is a form of organization of the educational process and is introduced to ensure the right of citizens to complete a comprehensive secondary education, taking into account individual abilities and gifts, health" [1, p.6].

It is organized to ensure the right of citizens to complete a comprehensive secondary education and should be governed by a predefined order and provided by teaching staff at the place of residence of the students (at home).

The right for individual education has the individuals who are unable to attend school; who need to be treated in a hospital for more than one month; who have high educational potential and can finish school faster; who live in villages and little towns (when the number of pupils in a class is less than 5 persons); who do not make progress for two years of study in primary school; who require correction of physical

and (or) mental (psychic) development (if the parents or the persons who replace them refuse to send the child to the appropriate special secondary school (boarding school).

In order to solve the question of individual tuition, the school must submit lists of children to the education department by September 1 of each school year and obtain permission for further education of these pupils. The basis for the organization of individual tuition are the documents defined by the Regulation "About individual form of education in general educational institutions".

Individual education of primary pupils with disabilities is provided by special programs. It should be noted that the education of children with physical disabilities or poor health is carried out according to the school program, taking into account their level of knowledge and abilities.

The education of children with mental disabilities is carried out by special programs: 1. Education of children diagnosed with "pedagogical neglect" or "mental retardation" is carried out according to the program of intensive pedagogical correction. 2. Education of children with a diagnosis of “intellectual retardation” of various degrees is carried out under the program of auxiliary schools.

In the primary school the number of hours for the organization of individual tuition for children who have the status of disabled child, or a child in need of correction of physical or mental development, or a child who is on dispensary registration in children's medical institutions is determined by the order of the director and approved by the department of education and takes 5 hours per week for each pupil.

The need for speech therapy work is taken into account for children who need speech correction.

The individual form of education is carried out on the basis of an individual plan approved by the teacher. Class schedules must be agreed with the parents. Individual lessons are recorded in a separate journal.

When organizing individual training, it must be borne in mind that each type of violation requires the development of curricula, content, special compensatory and corrective work, special methods. The content and forms of correction are determined by the specificity of the violation, not by the training methods.

Thus, the main tasks of the organization of individual training include: creating the right conditions for physical, intellectual and spiritual development and ensuring equal access to qualitative education for children in need of correction of physical and (or) mental development, preparing them for life; coordinating and generalizing the work of teachers providing individualized education.

References

1. Polozhennia «Pro indyvidualnu formu zdobuttia zahalnoi serednoi osvity». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE33823.html

2. Indyvidualna forma navchannia ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy: Metodychni rekomendatsii dlia pedahohiv, yaki pratsiuiut z ditmy z osoblyvymy potrebamy za indyvidualnoiu formoiu navchannia /Ukladach O.V.Haiash . – Uzhhorod: Informatsiino-vydavnychyi tsentr ZIPPO, 2014. -68 s.

МОДЕЛЮВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕТАП РОЗРОБКИ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Кокнова Т. А.
к.п.н, доцент
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

На сучасному етапі освітнього процесу в Україні спостерігається стійка тенденція до глобалізації та інтеграції. У цьому контексті формування лінгвометодичної компетентності майбутнього викладача іноземної мови є актуальним напрямом в межах компетентнісного підходу, який вбачається на сьогодні одним зі шляхів модернізації освіти.

Розробка педагогічної системи формування лінгвометодичної компетентності в процесі фахової підготовки майбутніх вчителів іноземної мови є складним і тривалим процесом, головним етапом якого є її моделювання. Ґрунтовні дослідження, в яких запропоновано концепції та новації з досліджуваного питання, представлені в працях О. Мєщанінова, Ю. Бойчука, К. Гнезділова, Ю. Шапрана, О. Дубасенюк, С. Вітвицької та інших науковців, які не тільки вивчали особливості моделювання педагогічних систем, але й практично використовували ці моделі в процесі фахової підготовки вчителів.

Мета нашого дослідження – розглянути ти проаналізувати поняття «моделювання» як визначального етапу в контексті розробки педагогічної системи формування лінгвометодичної компетентності в процесі фахової підготовки майбутніх вчителів іноземної мови.

Так, перш ніж перейти до розгляду поняття «моделювання», розпочнемо з визначення поняття «модель». Отже, під «моделлю» розуміють: «зразок або взірцевий примірник чогось» [1, с. 776], «уявний чи умовний (зображення, опис, схема і т. ін.) образ якого-небудь об’єкта, процесу або явища, що використовується як його представник» [2]. З цього зрозуміло, що поняття модель сформульовано досить узагальнено, а під «образом» можна розуміти не тільки «відображення дійсності», але й «процес досягнення результатів; у педагогічному аспекті це процес підготовки, освіти, навчання тощо” [3].

В контексті розглянутих вище уявлень про модель як образ, зображення або схеми досліджуваного процесу розглянемо «моделювання» як «один із інтегральних методів наукового дослідження, що широко використовується в педагогіці» [4, с. 39]. На думку Г. Матушинського і А. Фролова, моделювання сприяє агрегації «емпіричного та теоретичного в педагогічному дослідженні» [5, с. 187].

На думку дослідників, «модель», або «моделювання» як її дериваційний

компонент, «виконують ілюстративну, трансляційну, пояснювальну та передбачувальну функції» [3, с. 47], тобто очевидним є акцент на кінцевий результат педагогічного впливу. У нашому випадку під «моделюванням» розуміємо деяку структуровану єдність елементів, які не тільки відображають внутрішній взаємозв'язок цих елементів як єдиного механізму, але й злагоджено працюють задля отримання результату, на який зорієнтована сама модель, тобто, сформувати в майбутніх викладачів іноземних мов лінгвометодичну компетентність у процесі їхньої фахової підготовки.

Таким чином, під моделюванням системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки будемо розуміти схематично представлені сутнісні характеристики педагогічної системи. Таке розуміння моделювання дозволяє виявити чинники для модернізації педагогічної системи, спрогнозувати зміни в її функціонуванні за рахунок більш ефективного впорядкування елементів, простежуючи сучасні тенденції розвитку системи та враховуючи дещо по-іншому потенціал уже наявних її компонентів. Перспективи подальшого дослідження лежать у напрямку модернізації педагогічної системи, спрямованої на формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов.

Список літератури

1. Словник української мови: в 11 томах. - Том 4. - 1973. - 776 с.

2. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://eslovnyk.com/%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8C

3. Кузьмина Н. В. Методы системного педагогического исследования / Н. В. Кузьмина. – Л. : Изд-во ЛГУ. - 1980. – 172 с.

4. Шапран Ю. П. Педагогічне моделювання у процесі формування професійної компетентності майбутнього вчителя біології / Ю.П. Шапран // Рідна школа. – 2012. – № 12 (996). – С. 39 – 43.

5. Матушинский Г.У. Проектирование моделей подготовки к профессиональной деятельности преподавателей высшей школы / Г.У. Матушинский, А.Г. Фролов // Educational Technology and Society. – 2000. – №3 (4). – С. 183–192.

MANDATORY OCCUPATIONAL RETIREMENT SYSTEMS AS AN ADDITIONAL COMPONENT OF THE CUMULATIVE PENSION INSURANCE SYSTEM

Kolodiy A.
Ph.D. in Economics, Associate Professor
L'viv National Agrarian University

The process of reforming the pension system in a broad sense should be directed to each employee was expanded choices of various forms of use rights. This process should involve among other things, and non-governmental organizations, with the aim of introducing a variety of mechanisms by which there will be financing of various services. These processes must be closely related to each other, so that the necessary social obligations was confirmed by the funding. Creating a new model of pension insurance must be clear and consistent and based on principles of justice and solidarity.

Today the pension system in Ukraine is somewhat unbalanced. You need to understand that the formation of a stable pension system, carrying out reforms within it is ineffective, as many reserves of its stability are outside the system itself.

An effective pension system should interact with the economy on equal terms, and not, as is often the case, to act as a residual and may not be used as a tool of regulation of the state budget deficit. Through its complexity and multifactorial nature it cannot be governed by one or even several tools to adapt to economic or political conditions. Socio-economic parameters of the country's development should be oriented to create objective economic conditions for sustainable long-term implementation of the state accumulated pension liabilities.

Reforming pension system in Ukraine is enshrined in the adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine in 2003 law of Ukraine "On compulsory state pension insurance" and "On private pension provision". In accordance with the approved model of the pension system was intended to establish a three-tier pension system. This model of pension insurance corresponds to a widespread in the world of multi-level model of the pension system. However, you need to conduct some supporting activities that will provide insured persons after retirement to have a guaranteed income.

Regarding the introduction of accumulative system, it was planned to enter into force in 2007, then the deadline was postponed to 2010-2011, then the introduction of a second level has been postponed until 2017, later in 2019, but still constructive steps in this matter not done. The delay is due to many reasons, as the introduction of a second level is planned only after the formation of necessary economic prerequisites and the creation of well-functioning and effective system of public oversight and regulation in this area, as well as the necessary infrastructure [2].

In the case of the introduction of the second level should strengthen social protection of future pensioners. However, on the one hand, it requires the necessary institutional, technical and legislative training, and on the other a speedy

implementation and effective functioning of a funded component of the pension system.

Non-state pension provision, according to current Ukrainian legislation carry out non-state pension funds by signing the pension contract between the administrators of pension funds and depositors of such funds; insurance organization by concluding contracts of lifetime pension insurance, insurance against the risk of disability or death of the participant fund; the banking institutions by concluding agreements on opening pension deposit accounts to accumulate retirement savings within the amount specified for reimbursement of deposits the deposit guarantee fund of individuals.

During the last decade, discussions have been underway to introduce mandatory occupational pension systems in Ukraine as a form of accumulation, storage and payment to insured persons and participants who work in special (harmful or difficult) conditions. Such a system, as evidenced by world practice, is created as compensation for such conditions and is predominantly an integral part of the system of funded pension insurance. The introduction of a compulsory occupational pension system implies an additional burden on the employer, including the state budget, associated with the payment of compulsory occupational retirement benefits for the benefit of participants in this system.

The draft law "On a compulsory occupational pension system" was registered in parliament back in 2007. It stipulates that a mandatory occupational pension system is an integral part of a system of funded retirement provision, which is based on the mandatory participation of employers in the formation of retirement savings for the benefit of certain categories of persons working at work with harmful and difficult working conditions, or in positions and professions whose employment entitles them to retirement benefits on a concessional basis or for years of service in order to obtain supplementary mandatory state pension benefits for participants in a compulsory occupational pension system.

Some scholars have argued that, despite a set of common features and smaller scales, a mandatory occupational retirement system is far more complex than a tier II system. As a result, it is extremely difficult for government regulation and oversight. Therefore, a mandatory occupational retirement system should be implemented not before or at the same time, but only after the start of level II on the basis of at least several years of experience in operating the latter.

The comparative simplicity of the level II system is a consequence of its transparency and monovariance. The interaction in the chain “employer - wages - amount of single social contribution - deduction rate up to level II” is universal and is not tied to working conditions. The same simplicity causes a minimum of errors and abuses in the functioning of the system, and therefore a comparative ease of control and supervision [1, p.37].

In our opinion, mandatory occupational pension systems should be introduced in Ukraine as additional compensation mechanisms. However, it is only necessary to introduce such systems after generalizing and critically reflecting on several years of experience in the operation of the accumulation system.

References:

1. Koval O. Mandatory occupational retirement systems: to be or not to be? Bulletin of the Pension Fund of Ukraine. 2014. №. 5 (143). P. 36-38.

2. Nazarova G.V. Analysis of investment opportunities of institutional investors. Problems of economy. 2011. № 4. P. 124 - 130.

3. Fedorenko A.V. The economic component of the funded pension system. Finance of Ukraine. 2011. № 12. P. 89 - 98.

ANALYSIS OF METHODS FOR DETERMINING PASSENGER TRANSPORT FATIGUE IN URBAN MASS TRANSIT

Kopytkov D.
Ph.D., Associate Professor
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

Transport fatigue is a human body psychological and physiological state to be characterized by a loss in labor productivity due to travelling in urban passenger transportation for a time. In the first hours of working, it affects the labor productivity and depends on the impact of the so-called transportation factors (or travel parameters). In contrast to mental and physical fatigue that are well known from psychophysiology [1, 2], this type of fatigue is currently little studied and it should be taken into account when solving a number of economic tasks related to the allocating the labor resources within cities, selecting the mode of transportation, substantiating the mass transportation development etc. Presently, in this area the research is run in two directions: the transport fatigue impact on the human labor productivity [3 – 6] or the human adaptation time at the workplace [7 – 9].

As stated above, transport fatigue comes along with the significant physiological, psychological and emotional changes in a human body during the trip. To register the changes and, accordingly, to establish the fatigue level (expressed as a decrease in labor productivity or an increase in adaptation time at the workplace) the medical and test methods are used [10, 11], a brief analysis of which will be given below.

Assessment of a human body psychical and physiological state through the electroencephalogram registration (EER). EER as a method to allow receiving the information both on the function of individual centers and on the entire central nervous system as a whole is an extremely accurate tool. But if not a single signal, but a whole stream, which causes the active work of several areas of the cerebral cortex at once then this leads to obscuring the EER characteristics. Moreover, this record can characterize only the general activity of the central nervous system, but not any particular function.

Assessment of a human body functional state by the electrical cardiogram (ECG). In psychological research, the ECG is preferably used as an indicator of the general condition of the human body or its responses to any external effect. Of all the psychical and physiological techniques, the ECG is the most studied, and the methodology to measure and analyze the ECG data is the most perfect. This is because the ECG is widely spread in clinical practice as a tool for studying the cardiovascular system. In psychophysiology, the ECG serves as the main indicator of a human physiological state during physical and mental stress. However, in the urban transportation environment, the ECG recording is too difficult to be done.

The galvanic skin response method (GSR) is to record the skin bioelectric activity as an indicator of involuntary vegetative activity. It is applied to evaluate the changes in functional states and emotional reactions. To register GSR, the difference in skin

potentials or changes in skin resistance can be measured. As in the ECG case, the method cannot be quickly applied in the "street" conditions.

The determination of the critical fusion frequency (CFF) is widely used in psychology, physiology, ergonomics and other scientific disciplines to solve a wide variety of problems related to studying the basic properties of nervous activity. The research results showed high method sensitivity. However, the lack of uniform methodological approaches and standard hardware leads to extremely contradictory results and eliminates the possibility of comparing the data obtained from different authors.

Evaluation of the human functional state by the test methods. A number of characteristics of human operation reliability has no expressed correlations, as under their influence all psychical and physiological indicators are subject to changes. This explains the fact that today there is no single methodology for quantifying such characteristics as attention, tension and fatigue. In studies, when necessary to obtain an evaluation of these characteristics, the values of psychical and physiological indicators should be compared with the background values, since psychical and physiological changes are caused not by a mental state, but by the whole process of perception of the outside world.

Thus, from the analysis of methods for determining transport fatigue, there is the conclusion that medical instrumental methods have a number of significant disadvantages to limit their application, namely: the use of valuable medical equipment and, and as a result, the impossibility of its operation in outdoor conditions; the need for special medical education to obtain and correctly interpret data from the cardiograms or electroencephalograms.

It is expedient to use the methods that allow evaluating the mental processes indirectly via the special tests, during which the same mechanisms of the central nervous system are taken as in the studied labor activity. Working with the tests leads to obtaining the quantitative characteristics of processes that do not have the specific correlations between the psychical and physiological indicators of human functioning. Test research is advisable to conduct as a questionnaire survey, that is, statistical non-continuous observation, which involves the distribution of special questionnaires with a list of questions [12]. Questionnaire observation implies an incomplete return of the questionnaires or incorrect completion of their part.

When studying the transport fatigue with statistical methods, the purpose of the questionnaire is to record the parameters of the transportation process, the age of the passenger, the mode (or modes) of transportation that was used to move, and the adaptation time, that is, the time required to adapt the passenger's body as a worker to physical or other (mental, psychical and emotional) loads.

As noted, without using special devices, for an individual (passenger or employee) it is quite difficult to objectively determine the fatigue signs. In questionnaire, for the fatigue characterization, the concepts and language constructions should be given to describe a person subjective fatigue perception: brokenness; lack of clarity; difficulty in performing basic production functions; unwillingness or refusal to perform the production functions; irritation from activity;

dissipation or disturbance of attention; difficulty or unwillingness for necessary movements, communication with colleagues, junior staff etc.

All the above parameters should be recorded by passengers from different layers of the able-bodied population (students, workers, teachers, engineering and technical employees, civil servants) aged 18 to 60, who daily use the urban transportation to get to workplace via entering the relevant information into the questionnaire. The data obtained can then be taken to generate the regression models of the adaptation time dependence on the trip parameters and the passenger age.

Thus, the use of test approach in the form of questionnaires is of obvious advantage: avoidance of expensive medical equipment; coverage of a large group of people, acceptable formalization of the results; minimum researcher's influence on the interviewee; quickness; money and time saving; elimination of errors, subjectivity of the respondents' opinions and verification of the results by the mathematical statistics methods.

References

1. Психофизиология / Под ред. Ю. И. Александрова. — СПб. : Питер, 2014. — 464 с.

2. Леонова А.Б. Функциональные состояния и работоспособность человека в профессиональной деятельности / А.Б. Леонова, А.С. Кузнецова. – В кн. : Психология труда, инженерная психология и эргономика. – М. : Юрайт, 2015. – 619 с.

3. Доля В. К. Теоретические основы и методы организации маршрутных автобусных перевозок пассажиров в крупнейших городах : дисс. ... доктора технических наук : 05.22.10. / Доля Виктор Константинович. М., 1993. – 301 с.

4. Гюлев Н. У. Выбор рационального количества автобусов на маршрутах города с учетом влияния человеческого фактора : дис… канд. техн. наук : 05.21.01 / Низами Уруджевич Гюлев. – Харьков, 1993. – 174 с.

5. Awuah A. About Transport Fatigue as an Impact Factor on Workplace Productivity in Accra, Ghana / A. Awuah // Journal of Information Technology and Economic Development. – 2013. – No. 4 (1), pp. 9 – 25.

6. Grigorova, T. Transport Fatigue Simulation of Passengers in Suburban Service / T. Grigorova, Yu. Davidich, V. Dolya //International Journal of Automation, Control and IntelligentSystems. – 2015. – Vol. 1, No. 2. – P. 87–99.

7. Рыженко Л.И. Обоснование нормативов качества обслуживания пассажиров городским транспортом / Л.И. Рыженко, Н.Н. Прокопенко // Социально-экономические проблемы развития транспортных систем городов. Тезисы докладов III научно-практической конференции (г. Екатеринбург, 13 – 15 июня 1996 г.). – Екатеринбург, 1996. – С. 23 – 25.

8. Kopytkov D. Determination of the social quality standards in urban passenger transportation / D. Kopytkov // Wschodnie partnerstwo – 2017 (7 – 15 wresnia 2017). – Przemysl, 2017. – pp. 25 – 27.

9. Kopytkov D. Determination of the passenger transport fatigue in urban mass transportation / D. Kopytkov, O. Levchenko, O. Rossolov A., G. Samchuk // Комунальне господарство міст. – 2018. – №146. – С. 85 – 92.

10. Доля В. К. Пасажирські перевезення / В. К. Доля. – Харків : Форт, 2010. – 504 с.

11. Нгуен Д.К., Обзор методов оценки психоэмоционального состояния человека / Д.К. Нгуен, М.М. Южаков // Материалы VI научно-практической конференции "Информационно-измерительная техника и технологии" (27-30 мая 2015 г.). – Томск, 2015. – С. 109 – 112.

12. Кучеренко В.З. Применение методов статистического анализа для изучения общественного здоровья и здравоохранения / В.З. Кучеренко. – Ульяновск: Геотар-Медиа, 2004. – 192 с.

ANALYSIS OF DYNAMICS OF BUSINESS TOURISM DEVELOPMENT

Kostyshyn N.,
cand. econ. sc, associate professor of Department of Fundamental and Specialized Disciplines of Chortkiv Educational and Scientific Institute of Entrepreneurship and Business of Ternopil National Economic University

Kovalchuk Y.
lecturer of Department of Fundamental and Specialized Disciplines of Chortkiv Educational and Scientific Institute of Entrepreneurship and Business of Ternopil National Economic University

The current global economic crisis with the spread of the pandemic in the spread of the coronavirus, has adversely affected the tourism industry worldwide. Today, 96% of countries have restricted travel to their territories, with a significant proportion closing the summer 2020 holiday season for foreign visitors, committing themselves to serving only locals with enhanced security and sanitation. According to estimates by the World Tourism Organization, the industry is expected to reduce its revenues by $ 500 billion [1]. Ukraine is no exception today, the decision taken by the current authorities to temporarily close the borders, severe restrictions on the ban on entry into the territory of foreign nationals, as methods of pandemic control, have a negative impact on the tourist industry of the country. However, everything sooner or later ends, so we hope that in the near future society will be able to overcome the dominant terrible disease, and Ukraine will be able to restore the state of development of the tourism industry at least to the level of 2018.

It is an indisputable fact that tourism brings a significant share of revenue to the treasury of the state. At the international and national levels, the importance of tourism in the educational, cultural, socio-economic, political life of our people was redefined as an important condition for mutual acquaintance of citizens of different countries with the achievements of world civilization, treasures of spiritual and material culture.

In recent years, since the provision of tourist services, the budget of Ukraine has increased by 1.68 billion UAH. (2017) and 4.2 billion UAH. (2018) [2]. In total, during these years, tour operators and travel agents provided services to 2806.4 thousand people (2017) and 4557.4 thousand people (2018), with them foreign citizens – 39.6 - 75.95 thousand people for the corresponding period. [3]. If we consider the statistical information on the purpose of the tourist trip, the largest share in our country is spent on recreation and leisure – 93% (Table 1).

Table 1

Distribution of tourists served by tour operators and travel agents by purpose and type of tourism in 2017 – 2018

Purpose of the trip	official, business, educational	leisure, rest	treatment	sports tourism	specialized tourism	other
2017	197.36	2517.07	79.3	2.86	2.45	7.39
2018	216.88	4246.18	80.3	3.74	1.98	8.36

We see a positive trend in increasing travel for work, study or business tourism. The increase in 2018 was 19.58 thousand people, which exceeded the share of 5% of the total number of people who used tourism products.

The globalization of the world economy and, as a consequence, the intensification of scientific, business and cultural ties stimulates increased travel for business and business purposes and leads to different levels of business activities. Even in times of political and economic crisis, the demand for corporate events remained steady and was accompanied by a steady upward trend. That is why the study of the dynamics and trends of business tourism development is relevant in the current environment.

Modern business tourism is increasingly becoming a promising type of tourism. The primary factors are that such tourism does not depend on the season and also on the level of income of the client. Today in the world it is considered a phenomenon of the 21st century, which occupies almost half of the segment of the tourism and hospitality market. Travel experts agree that business tourism is one of the most profitable types of tourism. Yes, it is this type of travel that has brought 50% of revenue to airlines, 60% to hotels and 70% to car rental companies. One of the profitable features of this type of tourism is the demand for the combined program: about 3 days of active work in the conference room, and then 1-2 days of saturated rest with excursion trips. The daily expenses of such tourists averaged about $ 345 [4].

The first organized tourist trips of cognitive and business nature were trips to international fairs and exhibitions abroad. Business tourism covers groups of people united by one purpose or professional interest. These are businessmen, engineers, doctors, educators, agricultural specialists who travel on special programs and routes.

Business Travel today is an advanced business travel industry. Professionals usually view the concept of business travel as a business system consisting of four subsystems. It is a quadrangle in which the corners are: "customer companies (they send their employees on business trips)", "companies providing certain services" (airlines, hotels, car rental offices, insurance companies, etc.), "full service travel companies (tour operators) in the field of business travel" and "organizations and firms of the MICE industry".

We believe that for the development of the tourism industry of Ukraine, special attention should be paid to the creation of tourist products for business tourism, both in the country as a whole and in specific regions. In our opinion, the organization and holding of conference tours is a particularly interesting and promising form.

Conferences are an effective tool for building the image and reputation of any organization. Many businesses, academic institutions and a number of other entities regularly carry out a number of such activities, pursuing a variety of goals. No initiator of a serious conference will be able to organize its full organization on its own. As a specialist - intermediaries are usually tourism companies. However, travel companies may face different tasks. First, when a travel company only provides assistance in sending a tourist to an international event, that is, its role is limited to hotel reservations, airline tickets, visa processing and transfers. The second, and more difficult, is the preparation of the conference. Before working on such a program, apart from the budget, the number of participants and the venue of the conference, it is necessary to find out the format of the event and the goal pursued by the initiator of the conference. Therefore, a significant number of executives choose to prioritize paying services to outsiders who take responsibility for all the high-level work associated with the organization of conferences, conventions, seminars, symposia and congresses. After all, the level and success of the event depends on the quality of the preparatory work, the thoughtfulness of all the details to the smallest detail.

The fundamental differences between one type of conference and another are their social and economic importance, the complexity of the organization and the procedure for holding it, the number of participants (delegates). Segmentation of the business tourism market can be carried out by the purpose of convocation, the nature of the work, the number of participants and their qualitative composition, the level of competence of the convened meetings, the periodicity of convocation. However, in our opinion, the main criterion for segmentation of the congress tourism market is the nature of the initiator of a meeting. It is the nature of the initiator that determines the type of conference and the list of services required. There are two segments to distinguish: the corporate conference market and the non-corporate conference market – the sphere of activity of governmental organizations and industry associations.

The corporate market for conferences can be divided into three categories: conferences of a scientific nature, conferences of a trade and economic nature, conferences of members of associations that bring people together for different "interests", such as sports, club, etc.

We believe that for the development of conference tourism and tourism in general, it is necessary to create a regional Business Tourism Association, which will be independent, possess the features of the area, as well as unite airlines, hotels, cruise lines, educational institutions, convention centers, consulting and insurance companies, tour operator companies, tour companies, transportation companies. The basic directions of such structure should be marketing support of its members, generalization and dissemination of experience, publication of specialized literature.

Therefore, Ukraine has every opportunity to become a world-class business tourism country and many efforts are needed to build and improve the business infrastructure of the regions, cities, establish cooperation with leading international business tourism organizations and the meeting industry, attract financial support from the state development of a thorough targeted program for the development of business tourism in Ukraine.

Today, and in the near future, special attention needs to be paid to improving the tourism industry. To this end, we consider it necessary to make more efforts to ensure the quality of conference tours, as a kind of business tourism. In order to do this, the coordinated work of all subjects of the tourism and business industry should be organized in order to promote relevant tourist products in the domestic and world markets.

References

1. The UN has calculated the losses of the tourism industry. URL: https://comments.ua/en/news/money/economy/651280-v-oon-pidrahuvali-zbitki-turistichnoi-galuzi.html (accessed 23/04/2020).

2. Ukrinform. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2678086-torik-nadhodzenna-do-budzetu-vid-turisticnoi-galuzi-zroli-u-25-raza.html (accessed 21/04/2020).

3. Tourism in Ukraine in 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm (accessed 04/11/2020).

4. Zyma O.G., Kuzminchuk N.V., 2012, Incentive tourism as an example of successful management of organizations, Economic strategy and prospects for development of trade and services, Iss. 1 (2), Pp. 275 - 282.

5. Muzychka E.A., Petrenko V.A., 2018, State and tendencies of development of business tourism in Ukraine, Economy and state, № 1, Pp. 55 - 60.

COMPUTATIONAL THINKING FOR FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Kotkova V.
Ph.D., Associate Professor
Kherson State University

Within rapid development of the information society and new requirements for the competencies of the modern specialist, computational thinking (CT) becomes a key skill of the present. In recent years, computational thinking and related concepts (e.g. coding, algorithmic thinking, programming) have been promoted by educational stakeholders as skills that are as fundamental for all as numeracy and literacy [1]., Computational thinking refers to the skills, concepts, and behaviors used traditionally in computer science for problems solving or projects completing. But the European e-Skills Manifesto reports that "...the world is going digital and so is the labor market... Skills like coding are the new literacy. Whether you want to be an engineer or a designer, a teacher, nurse or web entrepreneur, you'll need digital skills" [4, p. 57].

In the Joint Report of the Council and the Commission on the Implementation of the Strategic Framework for European Cooperation in Education and Training – ET2020 [2], the acquisition of digital competences, including coding, is regarded as essential to sustain economic development and competitiveness. Along the same lines, the New Skills Agenda explicitly invites Member States to develop "coding / Computer Science" in education. Innovation in education and training systems (E&T) and addressing digital skills are also highlighted in the Junker Commission's new strategy to deliver growth, jobs and investment in Europe [3].

Thus every education institutions (kindergarten, school, collage, university) need to constantly look forward to develop the skills that students will need in their lives. Work, interaction and communication will continue to develop, and young children today will need a good mindset that will contribute to many of the tools and services of tomorrow [6].

We share the Wing's understanding computational thinking as solving problems, designing systems, and understanding human behavior, by drawing on the concepts fundamental to computer science. She also pointed out the untapped potential of computational thinking for school education by declaring, "to reading, writing, and arithmetic, we should add computational thinking to every child's analytical ability" [9].

The NRC report also highlighted (1) that students can learn thinking strategies such as computational thinking as they study a discipline, (2) that teachers and curricula can model these strategies for students, and (3) that appropriate guidance can enable students to learn to use these strategies independently. Teacher education is one discipline where computational thinking will have significant impact. As we prepare future educators to present their subject areas using ideas from computational thinking, students will have greater exposure to computing in general [10].

The group of American scientists proved that the important step for successfully integrating computational thinking into school curriculum is to prepare future teachers to teach it. In their article they described their efforts to showcase a variety of CT concepts to pre-service teachers. They also presented a summary of the pre- and post-survey, which demonstrated a positive change of attitude among the students [10].

Following their experience one-week computational thinking module can be developed for the required for all elementary and secondary majors course. Such course can introduce future primary school teachers to theories of learning and motivation, the role of formal and informal assessment in fostering learning and motivation, and ways to adapt instruction both to individual students and differences in social, cultural, and contextual factors. Since computational thinking naturally includes problem solving and understanding human behavior, it fits well with the topics already covered in class, such as probabilistic reasoning, algorithms and heuristics, and hypothesis testing. So that the originally presented unit on problem solving and critical thinking can be replaced with new lectures on computational thinking. The purpose of the CT module is not only to training students in computing, but to show the ways and possibilities for these ideas to be used in their future teaching careers as well [10].

Results from the two surveys suggest that the CT module was effective overall in increasing the students' awareness of computational thinking. Specifically, the post-survey responses were more sophisticated and showcased students' understanding that computational thinking was more than using computers and technology. Students also had a better grasp of how computational thinking can be integrated into their future teaching by promoting problem solving and critical thinking skills (i.e., not by merely using computers). These findings have important implications for incorporating computational thinking in education as well as other subject areas. Specifically, computational thinking concepts must appear as early as the primary grades, and then continue through the secondary grades and beyond. One way to do this is to incorporate computational thinking modules into core education courses to expose future teachers to this idea [10].

Modern research has shown that some aspects of robotics in early childhood are possible in the game environment, in accordance with children's experience of abstract and logical thinking, solving problems.

Most studies of robotics, coding, and the development of algorithmic thinking have focused on later learning. However, the pro-educational formation of these concepts and skills at preschool age can be positive through the use of STEM in education. The modern generation of robotic kits for preschoolers allows learning through manipulative actions. Resnick and others [5] have proved that these tools contribute to the formation of a solid understanding of mathematical concepts, as well as other traditional materials (blocks, beads, balls, etc.). In addition, robotics usually does not involve spending time in front of the monitor screen and facilitates teamwork and cooperation [8].

Previous studies have shown that young children between the ages of 4 and 7 can create and program basic robotics projects [7]. In addition, robotics enables the

development of other important skills for this age, such as fine motor skills and hand coordination [5; 8]. Moreover, coding and robotics allow children to solve problems, perform elementary cognitive activity, and reason.

Considering the results of the positive impact of the use of robotics in preschool education, it should be emphasized that the main content and process of forming algorithmic thinking of preschoolers is related to practical manipulations, games and songs, and repetitions [6].

An algorithm is a set of instructions used to complete a task, their sequence or order is important. This concept can be presented to children through demonstration of the instruction to any usual occupation – to wear boots, to brush teeth, to feed a pet. It is useful to involve children in creating the pictures of the activity “program” sequence. You can demonstrate what happens when you change a sequence. Another option is to read a picture book in which the character travels in a clear sequence. The good way is to record the character's “motion program”, and then, using the map and the doll, start the program by moving the doll to each place on the map [6].

An event is a trigger that triggers an algorithm or program to run, and conditional conditions define the set of conditions that must be present to run the program. For example, a call, clapping hands, signal lights are examples of common events that caregivers use as signals to change activity. It can easily be replaced with such conditional statement as “If I want to speak, then I turn up my hand ...”. Age-based games, such as traffic lights and Simon says, can also be adapted to shape the concept of events and conditions, including motor activity and game situation [6].

Repeated cycle signals, the number of repetitions of a team, or the sequence of commands can be illustrated by the life skills of children, for example, eating is a repeated cycle of delivering a piece of food to the mouth, chewing and swallowing. Daily routines are repeated cycles of awakening, dressing, eating, going to kindergarten, returning home, playing, eating, undressing and sleeping.

Songs and dances are the other active and joyful way to learn the concepts of repetitive cycles, as many have repetitive texts and movements.

These concepts can be further reinforced through work and games with appropriate programming programs, but by doing some research work on the process that formed the basis for their development. In this way, the programs will not promote passive use, but will instead encourage active cognitive activity and a non-standard approach. The ScratchJr Programming Program and Kibot Robot have received considerable research approval and have been designed to address the abilities, interests and developmental stages of preschoolers and young children. They provide children with the ability to plan, take risks, solve problems, and perhaps most importantly, persistently develop, build, and solve problems by playing [6].

Developing computational thinking is important, but perhaps more important is developing behaviors to work with others and combating frustration. When we ask children to work with partners or in groups, we can support communication, collaboration and empathy.

So, we can conclude that computational thinking is new literacy that is very important for any today’s specialist. Starting as computer working category now it is developed to problem solving, communication, project conducting, reasoning and

proving. Even preschool children deal with algorism in everyday life as tooth cleaning, road crossing etc. The advantage of early development of computational thinking is the ability to teach some important social and emotional skills. The impact of teachers' skills to develop computational thinking is valuable. The integration of computational thinking modules in teachers' curricular has the potential to change future teachers' understanding of computational thinking and how it can be integrated in their classrooms.

References

1. Bocconi, S., Chioccariello, A., Dettori, G., Ferrari, A., Engelhardt, K. (2016). Developing computational thinking in compulsory education – Implications for policy and practice; EUR 28295 EN; doi:10.2791/792158

2. Council of the European Union, European Commission. (2015). 2015 Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). New priorities for European cooperation in education and training.

3. European Commission. (2016). COM (2016) 581 final. Strengthening European Investments for jobs and growth: Towards a second phase of the European Fund for Strategic Investments and a new European External Investment Plan. European Commission

4. McCormack, A. (2014). The e-Skills Manifesto. Brussels.

5. Resnick, M., Martin, F., Berg, R., Borovoy, R., Colella, V., Kramer, K., & Silverman, B. (1998). Digital Manipulatives. Proceedings of the CHI '98 conference, Los Angeles, April 1998.

6. Ricketts, Robin (2018). Computational Thinking for Kindergartners. URL: https://www.edutopia.org/article/computational-thinking-kindergartners

7. Strawhacker, A., Sullivan, A., & Bers, M. U. (2013). TUI, GUI, HUI: Is a bimodal interface truly worth the sum of its parts?. Proceedings from IDC '13: The 12th International Conference on Interaction Design and Children. New York, NY: ACM.

8. Sullivan, A., & Bers, M. U. (2016). Robotics in the early childhood classroom: learning outcomes from an 8-week robotics curriculum in pre-kindergarten through second grade. International Journal of Technology and Design Education, 26(1), 3-20. International Journal of Technology and Design Education. Online First.

9. Wing, J. Computational thinking. Communications of the ACM, 49:33{35, 2006.

10. Yadav, Aman & Zhou, Ninger & Mayfield, Chris & Hambrusch, Susanne & Korb, John. (2011). Introducing Computational Thinking in Education Courses. 465-470. 10.1145/1953163.1953297.

THE IMPACT OF AGROBIO-TECHNOLOGIES ON THE FOOD SAFETY OF THE COUNTRY

Kovalenko H.,
PhD in Econ. Sciences, Asst. Prof.
Mykolaiv National Agrarian University

Ivanenko T.
PhD in Econ. Sciences, Assoc. Prof.
Mykolaiv National Agrarian University

To date, for many businesses operating in the agrarian sector such issues as production, processing, and subsequent sale of produced products, while obtaining benefits from the activity, are becoming increasingly problematic.

One of the most promising technologies for increasing the profitability and productivity of the agricultural sector is biotechnology. Thanks to biotechnology, it is possible to influence plants, animals, various physiological processes, as well as final product at the molecular level in a controlled manner.

Recognition of biotechnology as one of the key critical technologies has become a global trend, with which society associates, among other things, the appearance of new technologies to obtain high quality food products providing the country's population with safe animal and vegetable source products. Nowadays, the level of development of biotechnology is one of the important criteria for assessing the economic condition of a particular country.

In our country, biotechnology is mainly used in the following areas for food security: genetic engineering of agricultural plants and animals, delivery of certain genes and drugs to affected cells and tissues of animals, study of the molecular mechanisms of plant resistance to drought, etc. At the same time, import dependence on agricultural products and food remains high.

Despite the fact that over the last decades already known and created fundamentally new biotechnologies have been optimized in the world, Ukraine hardly participates in this process and as a result – 80% of biotechnological products are imported, and their consumption is much lower than in developed and developing countries.

Considering the fact that Ukraine is an agrarian country with great potential in the crop sector, biotechnology in this area is indispensable. It is known that the rate of spread of biotech crops is very high. The cultivation of such plant varieties makes it possible to significantly reduce the ripening period, and the cost of production is 5 times lower than traditional ones. At the same time, the absolute safety of the use of such products has not been proven yet, and it is therefore better to pay attention to the path of development, which provides a natural and highly effective way to protect the crop from diseases, to increase the stability of plants, to improve their quality indicators and to increase the profitability of the industry in general.

One of the most urgent tasks is to find and create forms of plants that are resistant to pests and diseases. Thus, it is advisable to increase crop capacity by protecting plants against harmful insects and weeds by biological means of bacterial, viral and fungal nature.

An important direction of the biological method is the conservation and enhancement of the natural resources of entomophages and microorganisms which are beneficial for the protection of plants. Equally important is the enrichment of agrocenoses by beneficial organisms that are absent or present in a small amount in this agrocenosis. This is done by the methods of seasonal colonization, intrinsic relocation, introduction and acclimatization of entomophages and beneficial microorganisms, the use of industrial forms of biological products.

Each of the basic measures of the biological method (the use of entomophages and microorganisms, beneficial for the protection of plants) has its own specificity and shows activity under certain conditions. Insect-infecting microorganisms belong to various systematic groups: bacteria, viruses, microscopic fungi, protozoa. Most species of microorganisms cause specific diseases in certain insect species. Species specificity is most clearly found in pathogens of some viral diseases. Biological control of plant diseases is based on the use of such relationships between organisms as antagonism, competition, hyperparasitism. Among antagonists, fungi are put into practice the most.

Crops with improved properties are made available for use by such a method in biotechnology as microclonal plant reproduction. Thanks to it, many problems are solved and a large number of healthy plants are obtained at lower costs without the use of large areas, dependence on climatic conditions and infection with pathogens. Today in Ukraine practically all planting material of potatoes, many types of berry crops, rootstocks and varieties of fruit crops, as well as some industrial crops is obtained by the method of microclonal propagation.

Therefore, high-speed technologies are used for rapid reproduction in a large number of new varieties or hybrids, among which microclonal plant reproduction by activating existing meristems plays an important role [2]. Microclonal plant reproduction (in vitro) provides hundreds of thousands of plants per year from one meristem [3]. The technology does not require a lot of material to get started and allows you to reproduce plants that are difficult to propagate in natural conditions. In addition, the cultivation of seedlings using a microclonal propagation laboratory does not require significant costs for fuel and lubricants, mineral and organic fertilizers, plant protection products, ongoing repair of equipment, etc. The invitro lab is open year-round, and most importantly, in the process of reproduction, the planting material is healed. These unique characteristics reduce the cost of cultivation and the cost of the crop, guaranteeing the rapid and efficient creation of commercial plantations and their profitability [5]. Getting clean from infections plants can reduce the cost of growing, because there is a decrease in the percentage of rejected diseased seedlings and there is no need to spend on the identification of affected plants and their treatment.

In microclonal reproduction, considerable attention is paid to the selection of the most effective nutrient media, their components and growing conditions, which

allows to further reduce the cost of production. For example, when growing in vitro hop culture, it is possible to use media with lower concentrations of elements without reducing the quality characteristics of the obtained plants [6]. When growing grapes in vitro, it is possible to reduce costs by using corn starch instead of agar for the preparation of a nutrient medium, which further increases the viability of explants compared to the base variant by 18% and reduces the cultivation period by 5 days, and therefore energy and labor costs [3].

Thus, biotechnology in the crop sector can make a significant contribution to solving a number of problems. It is advisable to point out its main directions in the field of food production: increase of crop capacity; a significant improvement in the nutritional quality of agricultural products; expanding the ability to apply complex methods of disease control and, as a consequence, improve their properties. Therefore, the use of biotechnology is a real way to increase the efficiency of the industry and strengthen the agricultural business, while preserving the fertility of the soil and obtaining environmentally friendly food.

References

1. Medvedieva T.V., Triapitsyna N.V., Natalchuk T.A., Zapolskyi Ya. S. Microclonal reproduction of raspberries. *Sadivnytstvo* [Gardening], 2016, No. 71, pp. 159–167. (in Ukrainian)

2. Medvedieva T.V. Microclonal Reproduction of Gooseberry. Realization of tasks of modern labor education of minors in the context of pedagogical system of Sukhomlinsky, 2015, No.9, pp. 12-16. (in Ukrainian)

3. Tesliuk N.I. The use of invitro culture in viticulture. *Vynogradarstvo i vynorobstvo* [Viticulture and winemaking], 2016, No. 53, pp. 209-217. (in Ukrainian)

4. Voinov N.A., Volova T.G., Zobova N.V. Modern problems and methods of biotechnology. Krasnoyarsk, IPK of the SFU, 2009. 418 p. (in Russian)

5. Kushnir G.P., Sarnatska V.V. Microclonal reproduction of plants. Theory and Practice. Kyiv, Naukova dumka, 2005. 272 p. (in Ukrainian)

6. Kovalev V.B. Influence of nutrient concentration in the environment on regeneration of hops of invitro culture. *Agropromyslove vyrobnytstvo Polissia* [Agricultural production of Polissia], 2016, No. 9, pp. 69-71. (in Ukrainian)

THE IMPACT AND ROLE OF SOCIAL ADVERTISING ON THE UKRAINIAN SOCIETY

Kulichenko T.
student of the Oles Honchar Dnipro National University
speciality Social work, 2 course

Scientific adviser
Loza T.
Associate Professor of the Department of Social Work of the Oles Honchar Dnipro National University, Candidate of Pedagogical Sciences

Advertising is an important part of the media that is important in the development of modernity. They promote values and norms that are recognized as socially accepted by societies. Social advertising is aimed at the general public, its main purpose is to change patterns of behavior in society, the formation of moral values, public opinion, a positive attitude to public institutions, popularization and the promotion of moral principles. The subject of social advertising is an idea that has high social value.

With the aggravation of social problems in Ukraine, there was an urgent need to increase the amount of social advertising and improve its quality. The poverty rate in our country is high and chances of getting almost any individual into difficult life situations. The need for the emergence of such a phenomenon in our country as "social advertising" is explained by many social factors, preconditions and reasons: historical, socio-economic and socio-cultural. It is important to understand that problems of a social nature often remain at the stage of resolution and rarely become the subject of attention by the authorities and society. Therefore, social advertising must fundamentally change public opinion, convey general and valuable ideas for solving global social problems.

Considering advertising as a tool for influencing the minds of the audience, it should be noted that this influence should always reflect a positive effect, since advertising is one of the means of becoming a mass consciousness, one of the methods of humanizing society aimed at improving and reviving moral values. Given the relevance of this issue in this article, we will consider the impact of social advertising on the formation of Ukrainian outlook.

Social advertising as a separate form of communication was investigated as domestic (A. Andrusenko, G. Nikolayshvili, B. Obrytko, E. Parkhomenko, V. Muzikant, O. Saveliev, N. Parshentsev, N. Starykh, V. Uchenov, etc.), as well as foreign scientists (D. Aaker, D. Mayer, W. Wells, K. Bove, C. Sendige, R. Harris, W. Weiss.

In Ukraine, the term "social advertising" is a translation from English to public advertising. In other countries, the terms "non-commercial advertising" and "public advertising" are in line with it. Consider their meaning:

1. Non-profit advertising - advertising distributed by non-profit organizations in their interest, the purpose of which is to collect donations, to vote for a certain candidate, to draw attention to the human situation in society.

2. Public (social) advertising disseminates material related to propaganda of positive phenomena, is created free of charge, providing space in the media and time of release on a non-commercial basis [4, p. 67].

In modern Ukrainian legislation, social advertising is interpreted as “information disseminated by any means, in any form and by any means, addressed to an indefinite circle of persons and aimed at achieving charitable and other socially beneficial goals, as well as securing the interests of the state. »[5].

According to researcher B. Obrytko, social advertising is non-profit information of state bodies and public organizations on healthy lifestyle, nature protection, offenses prevention and social protection of the population [7, p. 10].

Social advertising can perform different functions and tasks, but its main purpose is to become a certain regulator of society, a way to positively adjust its life. Considering such features of advertising as recurrence, mass, emotional saturation, it can be argued that the quality of social advertising depends a lot on the management of society. It can shape moral needs and positive stereotypes and enhance social relationships.

Social advertising is mainly focused on issues such as healthy lifestyles (including AIDS prevention), adherence to traffic rules, a call to fulfill civic responsibilities (paying taxes, serving in the military, etc.), a caring nature. , patriotism and love for the Motherland, strengthening family relationships (including birth rates), fostering a sense of responsibility for the fate of children and socially disadvantaged groups. Modern social problems in Ukraine are shaped by the influence of social inequality, the power of the oligarchs and a large percentage of poverty. The personalized nature of the social sphere implies the orientation of social television material to the interests of specific people and social groups [3]. The range of problems needs to be broadened, primarily because of the role that social advertising plays in the creation and production of moral and spiritual values. It can enrich the society spiritually, awaken the best qualities in people. Social advertising is increasingly advocating the "conscience" and "common sense" of society.

Due to the peculiarities of advertising communication - repetition, mass, produced accuracy, emotional saturation - texts of social advertising can serve as a moral catalyst for the state of society and a positive adjustment of its life. Appeal to spiritual values and moral norms may shape the needs of the spiritual plan. Social advertising, like psychotherapy, is able to improve social relationships. Promoting basic principles of environmental ethics are important goals; strengthening and establishing a family, as well as intergenerational communication; formation of respectful attitude towards people; development of social capital, uniting citizens on the basis of common interests and goals for solving socio-cultural problems.

The first ideas about social advertising appeared at the end of the seventeenth century. However, at that time it existed only at the level of the labeling rules. Social advertising of that time pursued one goal - to educate a cultured person. In this form, social advertising existed until the XX century [7, p. 94].

The main role at this time is played by the media. On the one hand, the media reflect social phenomena, internal relations in the country, on the other hand, shape social consciousness and behavioral models in society, thus being the main ideological tool. Many researchers believe that the most effective social advertising - on television. This is mainly due to its specific properties - the ability to act on multiple sensory organs (vision and hearing).

Social advertising is a call for change, and therefore has a positive impact on the outlook of people, especially young people, promotes the promotion of moral and ethical values, the formation of social responsibility in business and in everyday life, but in addition it may have a hidden political or commercial subtext, therefore, is able to develop only with respect to democratic values [3, p. 1]. Problems of social advertising are covered in the scientific literature, but the questions about self-regulation of society and the formation of mechanisms of social protection remain open [8, p. 57].

Nowadays, social advertising acts not only as an important and powerful method of delivering the necessary message to the desired target audience, but also as one of the topical forms of activity of state institutions and public organizations of social orientation [1].

Social advertising is aimed at involving the public in solving important problems of society, updating moral values and principles. It has an extensive and multilevel system. Properly applied, this enables her to be as practical as possible in various areas of public life.

Domestic social advertising has several disadvantages: lack of funding, no organization that would develop this industry, competition, competent professionals, relevant information base. Nevertheless, social advertising has a sufficient impact on the consciousness of the population and illuminates a wide range of areas of social work.

List of sources and literature used:

1. O. Agarkov «Social Advertising as a Tool for Prevention of Negative Phenomena in Ukrainian Society: Regional Aspect» / O. Garkov [Electronic resource]. - Access mode: http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/ Stati / 4% 202013 / 151-160.pdf

2. O. Buhayova «Social advertising as a special genre» / O. Buhayov // // 2017. - № 1. - P. 123–128 [Electronic resource]. - Access mode: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../ cgiirbis_64.exe?

3. O. Grabchak «Social advertising and its role in the processes of self-regulation of society» [electronic resource] / O. Grabchak. - Access mode: fkspp.at.ua/KonfCP2015/s5/h1.pdf

4. A. Dosenko «Social advertising and mechanisms of influence on the target audience» / AK Dosenko [Electronic resource]. - Access mode: http://www.kymu.edu.ua/wsc/toms/09/112-114.pdf

5. Law of Ukraine "On Advertising" [Electronic resource]. - Access mode: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80. - The name from the screen.

6. O. Lavryk, «Social advertising in the modern media space: to define the concept» [Text] / OV Lavryk // Philology. Social communication. - 2018. - №1. - P. 65 - 70

7. B. Obrytko, «Advertising [Text]: course of lectures» / B. Obrytko. - K.: MAUP, 2010. - 240.

8. O. Savelyeva, «Introduction to social advertising» [Text]: scientific-popul. edition / OO Saveliev. - M.: RIP Holding, 2016. - 168 p.

9. S. Savenko «Problems of social protection of the population through social advertising» / S. Savenko // Social advertising in modern society: Proceedings of the international scientific and practical conference, December 2, 2011 - Kh.: Institute for Social Policy of the region, 2017 - P. 57

THE NEGATIVE FEEDBACK CONNECTION IN THE HOMEOSTATIC SYSTEM OF CARBOHYDRATE EXCHANGE REGULATION

Lapta S.,
Ph.D., Associate Professor
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Fetyuhina L.,
Ph.D., Associate Professor
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Holod O.
Ph.D., Associate Professor
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

A characteristic feature of modern medicine is its increasingly close integration with the exact technical sciences, the development of which is based on the use of mathematical calculations and electron computer technology. Accordingly, in medicine gradually but steadily occurs the process of transition from the qualitative parameters of the patient and the disease, from the expert subjective diagnostics to the objective diagnostics according quantitative characteristics, obtained with the help of medical devices [1].

A new direction in theoretical medicine consists in constructing the mathematical models of corresponding physiological processes and recalculating with their help the values of the traditional clinical data on the internal parameters of the patient's organism, which are inaccessible to direct measurements but are directly necessary for carrying out diagnostics and therapy. This idea has already more than half a century. For its realization it is necessary to have a physiologically adequate mathematical model of corresponding process with parameters having diagnostic meaning and the possibility of obtaining the sufficiently numerous clinical data of the patient for its identification.

Among all the systems of the human organism the system of carbohydrate exchange regulation is apparently the most physiologically studied. Disturbances in its regulation lead to severe widespread endocrine disease – Diabetes mellitus (DM), which is followed with late mortally dangerous cardiovascular and neurological complications. It is determined that these complications are caused by chronic hyperglycemia in the patient.

It is of interest to reformulate the meaning of self regulation of traditional oscillatory system using the language of speed of its return to a state of equilibrium with summarizing the traditional equation of oscillation and apply it for describing the glycemic dynamics of the carbohydrate exchange regulation system. It will be used the unicompartment functional-structural approach to the mathematical

modeling of biological systems, proposed by V. Glushkov, the glycemic data of OGTT and IVGTT, received in references and in the clinic of the Institute of Endocrine Pathology Problems of the Ukrainian Academy of Medical Sciences, as well as the methods of numerical analysis and parametric identification of mathematical models.

With single integration of ordinary differential equation of harmonic oscillations of the second order we obtain the expression of the speed of change of the variable value $x(t)$, describing the oscillatory process:

$$x'(t) = x'(t_0) - 2b\left(x(t) - x(t_0)\right) - k_1 \int_{t_0}^{t} x(s)\,ds + f(t) \qquad (1)$$

where: t – time, t_0 – its initial moment; the parameter b characterizes the possible fading of oscillation; the physical meaning of the parameter k_1 – the square of the cyclic frequency of free harmonic oscillations of the system with $b = 0$; $f(t)$ – the function of external influence on the speed of change of the variable $x(t)$.

That is, the current speed of motion of the system, that performs harmonic oscillations, is linearly determined by an external influence on it $f(t)$, its initial velocity $x'(t_0)$, its deviation from the beginning state and the sum of all its values, taken at a time interval from the initial moment t_0 till given moment t, it being known with opposite sign. It should be noted, that of all the members of the right side of the equation (1), an essential for the possibility of oscillations is just the latest – the integral member, the others members may not be. In the case of the absence of an integral member in the equation (1) ($k_1 = 0$) it converts into the ordinary differential equation of the first order, which describes the transition process of exponentially decreasing character.

According to automatic regulation theory the meaning of the equation (1) is that, in the described system there is the negative feedback connection by the variable $x(t)$, which is regulated. In this case, this feedback connection of regulation is presented in two forms. In the first of them, which causes the exponentially decreasing character of the transient process, the control signal of the regulated variable is its current value itself. The second type of negative feedback connection, which is performed by all the variable values in the previous moments of time in the interval $[t_0, t]$ (integral-effect), results in harmonic oscillations.

We remove in equation (1) the integral items; in the resulting equation for simplicity set equal to zero the unessential constants $x(t_0)$, $x'(t_0)$ and introduce into the argument of the function $x(t)$ the delay: the moment of time $t - d$, which precedes the current moment on the interval d:

$$x'(t) = f(t) - 2b\,x(t - d) \qquad (2)$$

The obtained differential equation of the first order, written for all moments of time $t \geq t_0$ refers to the class of differential equations with time delay argument [2]. To provide an entity (indivisibility) of the solution, it requires, besides the usual

initial condition $x(t_0) = C$, also to set the so called initial function $u(t)$ at the interval of time $t_0 - d \le t < t_0$.

In the possibility of an oscillatory nature of the solution of this equation in the absence of external influence $f(t)$ it is easy to convince. Indeed, owing to delay in the negative feedback connection, the speed of approaching of the system to the equilibrium state is determined by its deviation from it, but not at the current time and a little earlier. Therefore, the system reaches equilibrium at a definite moment of time t_1 with a non-zero speed, rush by it, and then with the continuation of its motion with a decreasing speed will remove from it (Fig. 1). The speed of movement becomes equal to zero according equation (2) at a moment of time $t_1 - d$. Then, the speed of the system movement changes sign, and the system will be again with the oscillations approach to equilibrium state.

Fig. 1. Graphic explanation of the possibility of an oscillatory solution of the equation (2).

In the general case, the oscillations, which describe the equation (2) will be nonharmonic. However, as is easily convinced, with certain separate values of the parameters b and d this equations can also describe harmonic oscillations. For example, in the case of $b = \sqrt{k_1}/2$, $d = \pi/\left(2\sqrt{k_1}\right)$ and $f(t) \equiv 0$ the decision of the equation (2) is cosinusoida $A\cos\left(\sqrt{k_1}t\right)$.

In accordance with the functional-structural approach to mathematical modeling of a biosystems, the structuring and detailing of functional system of the carbohydrate exchange regulation was carried out not in the morphological, but only in functional aspect with partial opening of the "black box" content. In this case it was advisable to confine ourselves to unicompartment approach, in which all the bloodstream is considered as homogeneous area with a concentration of glucose in it such as that it really present only on the periphery.

Thus it was obtained a mathematical model of the carbohydrate exchange regulation system, that is universally usable for describing the dynamics of glycemia and insulinemia as in the case of oral and so in the case of intravenous glucose tolerance loads [3]. In simplified form separately for the glycemia dynamics it has the form of a differential equation of the first order with delayed argument, which is similar to equation (2)

$$\begin{aligned} &y'(t) = (1-a)f(t) - b\,y(t-d) - k\,Es\left(y(t-1)\right),\ t \ge 0, \\ &y(t) = u(t) = 0, \qquad -d \le t < 0, \end{aligned} \qquad (3),$$

where the designations introduced $y(t) = g(t) - g_b$ – the deviation of the current glycemic level at the periphery $g(t)$ from its basal (equilibrium) value g_b, $Es(z) = ze(z)$, where $e(z)$ – is the Heaviside unit function and $f(t)$ – the intensity of the intravenous injection of glucose or the intensity of its absorption into the bloodstream from gastrointestinal tract at its oral taking. The numerical parameters a, b, d and k have quite definite physiological meaning. The parameter a characterizes the intensity of the first (acute) phase of insulin secretion; the parameters b and d describe its second phase: intensity and delay, respectively; the parameter k integrally describes the insulin-independent processes of glucose utilization, in a simplified model it was permissible to combine the action of contrregulatory and regulatory hormones and record their action together. Their values are found while identification according to clinical data.

Traditionally for numerical analysis of the differential equations with delayed argument they apply the same methods as for the ordinary differential equations. The presence of delay doesn't simplify, but only redouble the known problems of convergence and stability of their numerical solution. For numerical solution of the differential equation (3) with delayed argument we applied a numerical analog of the analytical method of grid steps, using a delay of one minute, depending on the time of blood circulation throughout the circulatory system. In this case the recurrence formula convenient for calculations was obtained.

In Fig. 2 there are clearly demonstrated the results of identification of the model of the glycemic dynamics according to the references data of IVGTT and the data of OGTT, obtained during joint work with the Institute of Endocrine Pathology Problems of the Ukrainian Academy of Medical Sciences.

Good coincidence of the model calculations to clinical data confirms the physiological adequacy of the model (3).

On this basis, we have developed a "Method for objective diagnostical interpretation of the OGTT data" [4]. The modification of this model, taking into account the entering of exogenous insulin into the bloodstream, will permit to produce with its help the computer calculations of the insulin therapy regimes of DM, which will increase its efficiency and safety.

a

b

Fig. 2. The calculated curves of the temporal dynamics of glycemia, received by corresponding clinical data of IVGTT (a) and OGTT (b), which are indicated by the symbol *.

References

1. Gomeostatika zhivogo, tehnicheskih, sotsialnyih i ekologicheskih sistem: Sb. nauchn. trud. – Novosibirsk: Nauka, Sib. otd., 1990. – 350 s.

2. Klinicheskaya otsenka laboratornyih testov / Pod red. N.U. Titsa. – M.: Meditsina, 1986. – 356 s.

3. Balabolkin M.I. Diabetologiya. – M.: Meditsina, 2000. – 672 s.

4. Lapta S. I. Funktsionalno-strukturnoe matematicheskoe modelirovanie slozhnyih gomeostaticheskih sistem: monografiya / S. I. Lapta, S. S. Lapta, O. I. Soloveva. – Harkov : Izd. HNEU, 2009. – 332 s.

CLINICAL INFORMATION PROCESSING BLOCK OF THE BIOTECHNOLOGICAL SYSTEM FOR LATENT DIABETES MELLITUS TYPE 2 DETECTING

Lapta S.,
Ph.D., Associate Professor
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Lapta S.,
Sc.D., Professor
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Solovyova O.
Ph.D., Head of Department Information Technology
Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University

In this article it is proposed the block for processing clinical information of the biotechnological system (BTS), intended for mass screening of the population for Diabetes mellitus type 2 (DM2) and the detection of its latent form - Prediabetes. This BTS has a traditional structure, consisting of biological elements (patient and doctor), standard technical elements and the original block for processing clinical information, combined into a single functional system [1,2]. The work of this block is based on expert diagnostics of the experienced endocrinologist, which is currently recognized as the most trustworthy and precise. For him the mathematical models of intellectual activity of an expert endocrinologist for his diagnosis of “Prediabetes” were developed in the form of the diagnostic formula of logic algebra.

The current wide, increasing spreading of DM2, which has a long latent period with the development of its late dangerous vascular and neurological complications, called non-infectious pan-epidemic, requires the development of equally massive effective means of its diagnostics. It is known that at present, despite numerous attempts of physicians, engineers, and mathematicians to develop objective methods for diagnosting the Prediabetes for their automatization in the form of an appropriate BPS, the most trustworthy and effective way of its revealing, it remains the expert method. It consists in the analysis by an expert – endocrinologist, based on his extensive previous clinical experience of the glycemic data of the patient’s oral glucose tolerance test (OGTT). In order to be able to use this method in mass diagnostic measures in the form of BTS for detecting Prediabetes, it was necessary to develop the mathematical model of the intellectual activity of an expert-doctor in his diagnostics, which until recently could not be done.

The new criterion for revealing Prediabetes has the form of the following logical formula for the propositional algebra [3], composed of simple propositions about the values of glycemic data of OGTT. The truth value of this formula (1)

$$p\left(\overline{(k_1 < \alpha_1) \wedge (k_2 < \alpha_2) \wedge (k_3 < \alpha_3)}\right) = \begin{bmatrix} 0 & (\text{Norm}), \\ 1 & (\text{Prediabetes or explicit DM2}) \end{bmatrix} \quad (1)$$

equal to 1, means that in the examined patient the state of the carbohydrate exchange regulation system corresponds to Prediabetes or explicit DM2; a false value of this formula, equal to 0, corresponds to Norm.

Here is $p(A)$ – the meaning value of the truth of the proposition A, $\bar{A}$ – the proposition opposite to the proposition A, $A \wedge B$ – the conjugation of proposition A and B; $k_1 = g_0$, $k_2 = g_{max} / g_0$ ($g_{max} = \max(g_{30}, g_{60})$), $k_3 = g_{120} / g_0$ – dimensionless diagnostic parameters; $\alpha_1 = 100\,mg\%$, $\alpha_2 = 1{,}6$, $\alpha_3 = 1{,}04$ – their empirically established limited values.

According to the formula ILC (1), the conclusion 0 (Norm) is accepted upon fulfillment (truth) of the following three conditions: $g_b < 100\,mg\%$; $(g_{max} / g_0) < 1{,}6$; $g_{120} / g_0 < 1{,}04$. In the case of infringement (falsity) of at least one of them, the conclusion 1 is accepted (Prediabetes or explicit DM2).

At that, it was found that the glycemic state of the carbohydrate exchange regulation system with an expert diagnosis of Norm is virtually unmistakably confirmed by all the criteria of Rafalsky, Antomonov, Baudouin-Frank and Baudouin-Pokrovsky [4]. However, when testing these criteria with 87 examples of OGTT data with the well-known expert diagnosis of Prediabetes, it turned out that these criteria give Norm much more often than ILC (Table 1). Therefore, the method for detecting Prediabetes by the patient's OGTT data surpasses all such methods in sensitivity and approximate to expert diagnosis.

Table 1 Identification of expert diagnoses of Prediabet 87 patients with the numerical processing of their glycemic data of OGTT by different objective criteria

№	Criteria	Diagnostic conclusion	
		Prediabetes	Norm
1.	ILC	85	2
2.	Rafalsky	69	18
3.	Antomonov	60	27
4.	Baudouin-Frank	53	34
5.	Baudouin-Pokrovsky	29	58
6.	WHO-06 (g_0, g_{120})	28	59
7.	WHO-06 (g_0)	24	63

Verification of the effectiveness of the new criterion (ILC) for the revealing of Prediabetes by the glycemic data of OGTT was carried out on all clinical material with well-known expert diagnoses. At that, it turned out that ILC only 3 times in 98 examples with the expert Norm diagnoses it as Prediabetes, and only 2 times in 87 examples with the expert Prediabetes gives the erroneous result of the Norm. Therefore, the ILC in the sensitivity of revealing Prediabetes is similar to the constructed ANN it approaches to the corresponding expert diagnostics.

In general, we can draw a conclusion that ILC allows to classify the glycemic states of the system of carbohydrate exchange regulation of patients into Norma and Prediabetes almost as effectively as an expert-endocrinologist and well trained ANN by its diagnoses.

The clarified diagnostic capabilities of the neural network classifier and ILC allow their separate and combined using in mass screening investigations of the population for Prediabetes as part of the corresponding BTS.

For the work of the diagnostic BTS the operator conducted clinically weakly invasive procedures – taking blood samples from fingers. The received blood samples entered in an automatic analyzer of blood. The results of glycemia measurement compose the data of the standard OGTT. The results of analyses entered the block model computer processing. Diagnostic information in the form of the computer conclusion is sent to the database and to the doctor’s display.

References

1. Akulov S.A., Fedotov A.A. Osnovy` teorii biotekhnicheskikh sistem. M.: FIZMATLIT, 2014 – 259 s.

2. S. I. Shhukin, Yu. A. Ershov, "Biotechnical medical systems. Part 2. Analysis and synthesis of systems. 2nd ed.", Rev. and add. Moscow. Yurajt, 2019. 346 p.

3. S.I. Lapta, S.S. Lapta, O.I. Solovyova, "Functional-structural mathematical modeling of complex homeostatic systems: monograph", Kharkiv. HNEU, 2009. 332 p.

4. V.S.Kamyshnikov, "Clinical Laboratory Research Methods 8- ed.", M. MEDpress-inform, 2016. 736 p.

EVALUATION OF QUALITY OF MACARONI FROM FLOUR OF DIFFERENT VARIETIES AND STRAINS OF SPELT WHEAT

Liubych V.
Doctor of Agricultural Sciences, Professor
Uman National University of Horticulture

The quality of macaroni is determined by a set of technological indicators. Their color depends on the content of carotene-like pigments. For macaroni with a yellow color, their content should be 3-5 mg/ kg of grain (Golik V.S., 2008).

The content of carotene-like pigments in grain of Zoria Ukrainy variety was 0.35 mg/ kg (Fig. 1). Values at the level of this indicator are noted in LPP 3373 and NAK 34 / 12-2 strains. In grain of Shvedska 1 variety and four strains (LPP 1221, P 3, NAK 34/12-2 and TV 1100) the carotene-like pigment content exceeded the check variant value by 6-11%. The indicators of other forms were significantly lower than the check variant value and were within the range of 0.16-0.31 mg/ kg.

Fig.1. Content of carotene-like pigments in grain of different varieties and strains of spelt wheat, mg/ kg

Consequently, the content of yellow pigments in grain of varieties and strains of spelt wheat is insufficient to obtain macaroni with a yellow color so the melange was added to the recipe.

The culinary evaluation of macaroni obtained from spelt wheat grain was carried out in terms of the coefficient of cooking, color and loss of dry mass (Table 1). The cooking coefficient by weight in the introgressive NAK34/12–2 strain was the highest and was 9 points. Macaroni of NSS 6/01 variety, LPP 1304, LPP 3122/2, LPP 3373 and NAK 22/12 strains had an indicator of 7 points. In other varieties and strains, the cooking coefficient was the worst and corresponded to 5 points.

Table 1. Culinary evaluation of macaroni obtained from flour of various varieties and strains of spelt wheat

Variety, strain	Coefficient of cooking		Color	Loss of dry mass	Overall assessment	
					point	%
Zoria Ukrainy (st)	5	5	7	5	5.5	61
Schwabenkorn	5	5	5	5	5.0	56
Shvedska 1	5	5	7	5	5.5	61
NSS 6/01	7	5	5	5	5.5	61
LPP 1197	5	5	5	5	5.0	56
LPP 3117	5	7	5	5	5.5	61
LPP 1304	7	5	5	5	5.5	61
LPP 1224	5	5	7	5	5.5	61
LPP 3132	5	7	5	5	5.5	61
LPP 1221	5	5	7	5	5.5	61
LPP 3122/2	7	7	5	5	6.0	67
P 3	5	7	7	5	6.0	67
LPP 3373	7	5	7	5	6.0	67
TV 1100	5	5	7	5	5.5	61
NAK 22/12	7	5	7	5	6.0	67
NAK34/12–2	9	7	7	5	7.0	78
LSD_{05}	*1*	*1*	*1*	*1*	*0.3*	–

During the culinary assessment of macaroni from spelt wheat flour the cooking coefficient by volume was the highest in LPP 3117, LPP 3132, LPP 3122/2, P 3 and NAK34 / 12-2 (7 points). In other forms this indicator was significantly smaller and was 5 points. The cream color of macaroni was obtained from Shvedska 1 and NSS 6/01 varieties, LPP 1224, LPP 1221, R 3, LPP 3373, TV 1100, NAK 22/12 and NAK34 / 12-2 strains which corresponded to 7 points. In other spelt wheat varieties and strains macaroni were with a light cream tint (5 points). By the indicator of the loss of dry weight of macaroni, all varieties and strains of spelt wheat were 5 points (6.6-7.0%).

The overall assessment of macaroni obtained from grain of LPP 3122/2, P 3, LPP 3373, NAK 22/12 and NAK34 / 12-2 strains was significantly higher than the check variant value and was 6.0-7.0 points or 67-78% from the maximum value. This indicator of Schwabenkorn variety and LPP 1197 strain had significantly lower value (5.0 points) and in other forms it was at the standard level (5.5 points).

The content of protein, gluten and gluten deformation index had a weak effect on the cooking coefficient by weight as there was an inverse weak correlation (r = -0.21 – -0.30) between these indicators.

There was an inverse average correlation between the cooking coefficient of macaroni by volume and content of protein and gluten (r = -0.44 – -0.47). However, the gluten deformation index the most affected this indicator, since the connection was

high (r = -0.81) which is described by the following regression equation: Y = -0.1034x + 16.502, where Y is the cooking coefficient of macaroni by weight, point; x is the gluten deformation index, unit.

It is found that the color of macaroni was mostly influenced by the quantity of carotene-like pigments, since between these indicators there was a direct very high correlation (r = 0.97) which is described by the following regression equation: Y = 10.676x + 3.0824, Y is the color of macaroni, point; x is the content of carotene-like pigments, mg/ kg of grain.

The calculation of the integrated assessment index also showed that macaroni obtained from grain of LPP 3122/2, P 3, LPP 3373, NAK 22/12 and NAK34 / 12-2 spelt wheat strains were the best quality, since it was the highest – 0.66- 0.76 (Fig.2). The lowest quality of macaroni was obtained from grain of Schwabenkorn variety and LPP 1197 strain (0.56).

Fig.2. Index of the complex evaluation of macaroni quality from grain of various varieties and strains of spelt wheat, 2015

Consequently, wheat grain is characterized by medium macaroni properties, since the gluten deformation index is weak. The high macaroni properties are of grain of the introgressive strain (NAK34 / 12-2).

References

1. Golik O.V., E.V. Tverdokhleb V.V. Pozdnyakov S.Yu. Didenko R.L. Boguslavsky O.V. (2016) Plenchatye vidy pshenicy dlja organicheskogo zemledelija [The fillet types of wheat for organic farming] Fundamental and applied research in bioorganic agriculture in Russia, the UIS and the EC. International Scientific and Practical Conference. Materials of reports, communications. Moskva., 1, 368-378 (in Russian).

2. Goncharov N.P. (2009) Opredelitel' raznovidnostej mjagkoj i tvjordoj pshenic [The determinant of varieties of soft and hard wheat] Novosibirsk, Izd-vo RAN (in

Russian).

3. Gospodarenko, G. M., Kostogriz, P. V., Liubych, V. V., Parij, F. M., Poltorec'kij, S. P., Polyanec'kaб I. O., Ryabovol, L. O., Ryabovol, Ya. S., Suhomud, O. G. (2016). Wheat spelt. Kyiv, Sik group Ukraine, 312 p.

BIONIC VISION TECHNOLOGIES

Koldun M.
MD., Student
Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute,

Australian researchers have announced that they develop Bionic eye system. The system has been used to restore people's sense of eyesight and four completely blind people suffering from retinitis pigmentosa.

This case is unusual because unlike previous studies of the technology that were limited to in-lab use, the four patients were able to use the system in their everyday environments [1].

The bionic eye is not the same as a prosthetic eye. Prosthetic eyes replace the physical structure and appearance of an eye the must be removed due to trauma. Main part of the eye is productive and small electronic chip. Each patient had an implant placed on the scalp with electrode stretching to the area behind the retina. A camera within a pair of glasses feeds signals to the implant, that in turns stimulates the remaining cells to produce what looks like light to the patient. The resolution is not great, if you are comparing it to healthy vision, but it is enough for the people in the study to now begin learning how to use the technology for their benefit during everyday tasks [2].

The system has limitations. The system does not enable patients to perceive colors. And it is expensive - costs associated with the device and procedure add up to nearly $150, 000.

Future iterations of the system will likely feature advanced implants with higher numbers of electrodes that are capable of producing sharper, more functional vision. It is possible future implants may also be able to produce some degree of color vision.

In addition to the considered eye, researchers of the world are testing devices with even more electrodes, as well as devices that bypass the retina and stimulate the brain directly. It means the technology develops extremely fast and it gives the possibility for blind people to see real-world so colorful as it is [3].

References

11. Humayun M., 2013, 'Bionic eye inventor', Bionic Vision Technologies, URL https://www.huffpost.com/entry/bionic-eye-inventor_n_3187732

12. Allen P., 2018, 'First successful implantation of bionic eye', Bionic Vision Technologies, URL https://www.medgadget.com/2018/11/four-blind-people-go-home-with-new-bionic-eyes.html

13. Hellem A., 2016, 'Bionic eye, bionic lens and mechanical eye implants', Bionic Vision Technologies, URL https://www.allaboutvision.com/conditions/bionic-eyes.htm

THE PROBLEMS IN BUSINESS CONTRACTS

Milimko L.,
Candidate of Juridicial Sciences, Associate Professor
National Aviation University, Kyiv, Ukraine

Siumak V.
Student, Law Faculty,
National Aviation University, Kyiv, Ukraine

One of the most important directions of development of the socially oriented market economy of Ukraine is the creating a harmonious and effective system of economic legislation. The main tasks of economic legislation is to coordinate the activities of business entities. Thus, the rules governing contractual relations in the field of business should be prominent in the system of business law.

In a market economy an economic contract is an important instrument of legal organization of economic life of society and the primary mean of organizing relations between business entities. The development of trade, industry and agriculture services necessitates the supply of raw materials and equipment to enterprises and other businesses. Moreover, there is a need to provide various services to individuals and legal entities. In all this diversity of economic life, the contract is the most important tool that ensures the circulation of tangible and intangible assets. The contract is also the most important regulator of factual behavior because it directly determines the mutual rights and duties. What is more, the contract places the responsibility on the parties as the most important mean of disciplining economic turnover [1].

Commercial contracts are concluded by the rules established by the Civil Code of Ukraine [4] taking into account the features stipulated by the Economic Code of Ukraine [2] and other normative legal acts concerning certain types of contracts. An economic contract is considered to be concluded if the parties agree in all the essential terms and conditions in accordance with the procedure and form stipulated by law. Significant are those conditions without which this type of contract cannot be considered concluded. Therefore, the essential conditions determine the mandatory content of the contract.

The parties are obliged to agree on the subject, price and term concluding an economic contract. The terms of the object in the economic contract should determine the name and quantity of products as well as requirements for their quality. The term of the economic contract is the time during which the parties have obligations arose on the basis of this agreement. The expiration of the agreement does not release the parties from liability for its breach, which occurred during the term of the contract.

Typically, the business agreement is presented in the form of an only document, signed by the parties and sealed. The order of registration of the document is specified in detail in Art. 181 of the Commercial Code of Ukraine [2]. The Economic Code of Ukraine does not specify the conditions that must be observed for the

economic agreement to be considered concluded. According to Art. 207 of the Economic Code of Ukraine [2] the essence of the written form of the contract is to fix the agreements of the parties on a certain material medium.

There is no universal model of contract today that defines the provisions to be contained in the contract. We believe there should be sections such as the rights and obligations of the parties and the responsibilities of the parties.

The participant of economic relations is responsible for the non-fulfillment or improper fulfillment of an economic obligation or violation of the rules of conducting economic activity unless he proves that all the necessary measures were taken to prevent committing an economic offense. Therefore, the rights and obligations of the parties should be specified in as much detail as possible to avoid disputes over liability for violation or improper performance of the rights or obligations of the ones.

The legislation should also detail the procedure for terminating the contract and obligations of the parties upon it. For example, when terminating the supply contract, there is no clear procedure for how the parties should settle their obligations. Thus, the contract provides for the payment of goods within the period from the date of realization. At the moment of termination of the contract the goods were not sold and no payment obligations arose so it is not known when the sale of the goods and the occurrence of payment obligations will occur. Accordingly, it is necessary to provide such conditions as upon termination of the contract the buyer is obliged to pay the goods in full for a certain period and to return the unrealized goods or to pay their value.

The process of concluding business contracts should be approached very responsibly. The current legislation sets out the general requirements for certain contracts. At the same time, it is allowed to determine the detailed terms of cooperation for the contractual relationship independently.

However, market participants are far from being fully responsible for this process and largely trust the oral agreements reached with their partners. Thus, in the field of commercial contractual relations there are many problematic issues that can be anticipated at the stage of contracting. Moreover, at this stage, the parties have the right to take their interests into account in the future by calculating different options for the course of events.

References

1. Актуальні проблеми господарського права: навч. посіб. / за ред. В.С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 528 с.

2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №18-22.-Ст. 344.

3. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / [Знаменський, В.В. Хахулін, В.С. Щербина та ін.]; за заг. ред. В.К. Мамутова. - К. : Юрінком Інтер, 2004. - 688 с.

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 40-44. - Ст. 356.

MARKETING COMMUNICATIONS OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY MARKET STRATEGY: INTEGRATION AND PROSPECTS

Molchanova I.
Ph.D.
Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture

Companies are achieving sustainable development via the realization of the complex of factors, which impact changes opportunities of the company, its adaptation to environmental conditions and affect the process of new aims formation.

Nowadays, the development of the construction business in Ukraine indicates the success of companies, which perform as development companies or combine construction with investments, so-called investments-construction companies.

Implementation of the investment-construction project consists of timeframe separated investment actions. Such actions are the technological sequence of steps to create a new unique real estate object under preset time and budget limitation. Existence and exploitation of this real estate object is the aim of investment. Development project represents management, which is aiming to increase for investors the value of a performed under risks conditions project. Accordingly, the activity of real estate development companies is formed within an investment portfolio. The investment portfolio aims at self-searching for investors and efficient instruments for merchandises promotion on the housing market. This causes the necessity of careful screening of every potential project and the formation of mutually advantageous alliances with business partners. In result, a part of tangible and intangible assets increase. Growth of intangible assets significance determines the relevance of research from theoretical and practical points of view for its development and future integration in the cost-efficient activity of construction companies.

Based on above-mentioned, the current research direction is to determine the most critical factors, which influence the ability of the company to create and support successful relations with clients and other groups of stakeholders. Particular focus is required on features of branding in the market of real estate development companies. It sets correlated with different brands' types of promotional activities, which are analyzed in the study. Brands represent the most general-purpose aspects of modern markets. Every business with customers, including the construction business, has a brand in one way or another. Brands maintain customers, indicate quality, save time and simplify a choice. Formation of a brand is guided by the desired positioning and is performed following decisions based on the marketing-mix model. Nowadays, most of the functional brands can be found in the construction market. Building industry also demonstrates image brands and there are observed attempts to form and develop experiential brand.

Integration of instruments in marketing communications requires a review of subsequent decisions, which are listed below:

- The decision on the integration of choice: how to combine advertising instruments and to sales stimulation to achieve communication aims the most efficiently?
- The decision on the positioning integration: how can every type of marketing communications and advertising appeal to be agreed upon with a competitive position of companies?
- The decision regarding plan-schedule integration: in which points of the marketing channels messages can reach potential purchasers?

In conclusion, the integration processes of marketing communication instruments are observed on different levels of the construction companies' strategies and are determined by a company brand type.

MODERN APPROACHES TO THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF MAGISTRACY

Nikolaesku I.,
Doctor in Pedagogy, Associate Professor of the Preschool Education Department
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

Lugina O.
PhD in Pedagogical Sciences
Senior Teacher of the Preschool Education Departmen
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

In the modern professional training of future preschool teachers in the conditions of the magistracy, both traditions of national methodology and didactics, as well as fundamental laws and categories of innovative techniques that reveal mechanisms of effective interaction in the practice of educational work of the preschool teacher, play an important role.

There are several reasons for updating the problem of training future preschool teachers for the use of innovative techniques: firstly, scientific (taking into account a new type of rationality for understanding spiritual and material activity, as well as values); secondly, economic ones (the answer to the demands of the labor market, because the information society needs not only systematic cognition, updating of information by the individual, but also active development of new activities by a professional during his professional life-creation); thirdly, sociocultural (constructing sociocultural relationships between caregivers and children on the basis of personal and cultural factors); fourthly, educational (implementation of the main provisions of existing programs for the development of preschoolers).

The modern system of education, which is carried out by traditional methods of teaching, is aimed at assimilation of knowledge, not the development of a inquisitive, creative personality, able to find a way out of any problematic situation. Therefore, according to A. Bogush [1], it is necessary to change stereotypes, to search for new technologies, methods, forms of work that will direct not only children of preschool age, but also students to the expansion of knowledge, development of creativity, self-improvement and self-realization. Thus, changes in the development of the modern child, significantly modifying the configuration of education in general, affect the current professional training of future preschool teachers.

The above factors (socio-cultural challenges for modern preschool education; psychological and pedagogical problems of childhood information age; the willingness of practitioners and future preschool teachers to modernize changes and challenges) encourage the substantiation of directions of effective innovations in the

professional and pedagogical training of future preschool teachers of the preschool education institutions.

The way of changing professional training is to transform the traditional educational process into a person-centered one, characterized by subject-subject interaction, where the student is identified as an equal subject of educational interaction. Studying in higher education institution should be oriented not only on the subject being studied, but also on the personality of the student, his individual characteristics, needs and interests [2]. In the organization of training there is a shift of emphasis with the dominance of certain forms and methods of learning to determine their pluralism, the advantages of creative initiative, the construction of «situation of success», «situation of choice», introspection, self-esteem, self-expression, self-realization [3, p. 25].

Thus, S. Maksimenko believes that in the educational institution of pedagogical direction it is necessary to project the personality of future preschool teachers to form their creative attitude to the future profession. This design is possible through the use of various forms, methods and techniques: creative assignments, solutions to pedagogical problems, situations, use between subject links and more. But special attention is paid to business pedagogical games that provide conditions for creativity and interest in innovations [4, p. 69-70].

The Basic Program of preschool child's development «I in the World» states that today needs «the teacher-innovator, capable to bring in the progressive ideas in own activity, to invent something useful, to replace obsolete with new ... He/she is flexible, open to innovations, constantly improve educational process, streamlines it. Innovation of such a teacher concerns the content, forms, methods, techniques of organization of children's activity and is realized in search of ways of updating of pedagogical activity, research and experimentation with the purpose of creation of pilot projects, author's programs, innovative proposals» [5, p. 5].

Analyzing all of the above, we can identify the goal of the modern system of stage training of future preschool teachers which is the training of professionals who must be able to: work in the face of socio-cultural challenges for modern preschool education; to solve psychological and pedagogical problems of childhood of the information-computer age; to use innovative pedagogical technologies.

A true professional is shaped not only by the knowledge, but also by the skills that students acquire in practical work. The analysis of the «skill» indicator proves that at the level of «master» future preschool teacher have the opportunity to use the acquired knowledge about innovations, namely: to analyze modern scientific concepts of preschool education, to evaluate innovative strategies and tactics of teaching in educational institutions; to develop and apply modern technologies of education and upbringing of preschool children; to analyze the current state of scientific research in the field of preschool education; scientific and methodological approaches to early childhood and early childhood development; apply and develop modern educational technologies in the practice of teaching professional disciplines; combine computer games with traditional games and activities in the educational process of the preschool education institutions. But most of all, we paid attention to the fact that the future specialist should organize and carry out the educational

process in the preschool education institutions, using various innovative techniques and on the basis of interaction of all its participants.

Наведемо приклад тих інноваційних прийомів, які отримали найбільше відгуків студентів, коли вони перебували на педагогічній практиці й які найчастіше використовувалися під час роботи із дітьми:

Here are some of the innovative methods that received the most student feedback when they were teaching and that were most commonly used when working with children:

– *method of figurative commentary* (reading a fairy tale or story, the preschool teacher may resort to additional explanation of some parts of the read for development of speech, imagination, memory of children);

– *method of storytelling* (reading a story or a fairy tale in images – for the development of imagination, figurative thinking of children);

– *method of a picture description* (a story with colors, images, to create a coherent picture – for the development of speech, imagination, memory of children; for motivation, formation of aesthetic tastes);

– *method of transformation of information* (for development of figurative, logical, critical thinking);

– *method of creative reconstruction of images* (especially effective when it is necessary to continue or finish the fairy tale / story);

– *method of «unfinished sentence...»* (for the development of speech, logical thinking in children);

– *method «small artist»* (children choose colors for work, can house-make on pattern / without pattern, etc. – for sensory and development of aesthetic tastes of children);

– *method «colored rings»* (the reception uses colored cards and gums / rings / balls. In the form of a game children attach names of colors, size, develop fine motor skills, attention, orientation in space, etc.);

– *method «touch box»* (a box filled with different materials: salt, sand, beans, straw, etc. – such a box helps to consolidate the name of sensory standards, develops curiosity, imagination, fine motility of hands; imaginative thinking, etc.).

Thus, the purpose of modern degree training of future preschool teachers is to acquire professional knowledge and skills that will help graduates to work in the conditions of socio-cultural challenges for modern preschool education; to solve psychological and pedagogical problems of childhood of the information-computer age; to use innovative pedagogical technologies.

References:

1. Bogush, A. Preschool in the modern pedagogical space. Retrieved from: http://ird.npu.edu.ua/files/%D1%E5%EA%F6%B3%FF%20%B2%20%E3%EE%F2%EE%E2%E0.pdf (in Ukr).

2. Bobrytska, V. Organizational and pedagogical conditions of application of information and communication technologies in the process of professional training of students of humanities. Retrieved from: http://eprints.zu.edu.ua/9753/1/10.pdf. (in Ukr).

3. Belkin, A. (1991). *The situation of success. How to create it?* Moscow: Enlightenment, 169 p. (in Rus).

4. Maksimenko, S. (1994). Specialist should be modeled: (Scientific bases of readiness of a graduate of a high school for pedagogical activity). *Native School*. № 3-4. – p. 68–72. (in Ukr).

5. Basic program of preschool child's development «I in the world». (2008). Ministry of Education and Science of Ukraine, Acad. ped. Sciences of Ukraine; of sciences. ed. and order. O. L. Kononko. Kyiv: Svitich, 430 p.

SYSTEMIC AND LOCAL USE OF FLUORIDES IN PREVENTION OF DENTAL CARIES OF CHILDREN

Oktysyuk Y.,
Ph.D., Associate Professor
Ivano-Frankivsk National Medical University

Avakov V.,
Ph.D., Assistant Professor
Ivano-Frankivsk National Medical University

Cherepiuk O.
Ph.D., Assistant Professor
Ivano-Frankivsk National Medical University

Due to the large number of etiological factors and complex pathogenetic mechanisms of dental caries in young children, it remains a difficult problem in dentistry [1]. That is why the development and implementation of new effective comprehensive methods for the prevention and treatment of dental caries in children are relevant today.

The key to preventing dental caries in children is the use of fluoride [2]. The European Academy of Pediatric Dentistry states that the daily use of fluoride should be a major part of any preventive program for controlling caries in children. Regardless of the type of program, individually or collectively, fluoride intake must be balanced between the risk of caries and the potential risk of fluoride toxicity [3]. The introduction into the diet of drinking water, which contains fluorides at optimal concentrations, helps to stabilize the electrolyte balance of saliva and improves metabolic processes in the enamel. However, according to M. C. Rodrigues the use of systemic methods of fluoridation of water and salt should take into account the political, cultural and geographical differences within countries [4].

Endogenous flow of fluorides in the form of tablets, drops, lollipops, chewing gum in the absence of other methods of fluoroprophylaxis can ensure accurate dosing of fluorine depending on the level of its content in the environment [5]. However, the lack of evidence base for the use of these drugs in children younger than 6 years, the difficulty of organizing their regular use by children, higher than other methods, the cost of drugs create certain restrictions on their use [6].

The 21st century was a turning point in the prevention of dental caries. It is the use of fluoride on the surfaces of the teeth that provides additional protection against caries in children living in areas with both high and low levels of fluoride in drinking water [7]. According to the literature the use of toothpastes with high content of amino fluorides and sodium fluoride shortens the remineralization time and increases the acid resistance of tooth enamel [8]. Jocianelle Maria Felix states that prophylactic treatments for children with caries, such as gels, the use of fluoride-containing dental

powders and thorough dental brushing 3 to 4 times a year, as well as oral care training, have a significant impact on the development process caries [9].

According to current data, fluorine ions that surround the tooth block demineralization, stimulate remineralization, and participate in the formation of calcium fluoride. Calcium fluoride precipitates on the surface of the enamel and behaves stably due to the presence in the saliva of surface-adsorbed hydrophosphorus ions. However, when the pH of the saliva changes in the acidic side, there is a decrease in the concentration of hydrophosphorus ions, which, in turn, promotes the release of fluoride ions from the calcium fluoride layer. It can be concluded that calcium fluoride acts as a pH-regulated fluoride reservoir, ie it is a source of free fluoride ions [10]. This explains the use of certain fluoride-containing drugs as a general pathogenic treatment of dental caries in children. Research has shown that the effectiveness of drugs containing inorganic fluorides is low, where positive ions do not have a transport function but are passively distributed over the oral cavity. For this reason, preparations have been developed that contain fluoramines instead of inorganic fluorides, the ions of which perform both a transport function and are actively distributed on the surface of the enamel, enabling the formation of hydroxyapatites and fluoroapatites in the enamel [11].

Some researchers believe that topical use of fluoride-containing drugs is a poorly performing method of preventing dental caries [12]. Instead, deep fluoridation technique provides longer and more effective, compared to sodium fluoride, enhancement of remineralizing processes in enamel due to the formation of calcium, magnesium and copper nanofluorides, the solubility and permeability of enamel microspaces being much higher than calcium fluoride [13]. In addition, copper ions included in the structure of tooth enamel treated with sealing liquid have a pronounced bactericidal action, thereby reducing the colonization of the tooth surface by lactobacilli. Using deep fluoridation of fissure enamel in 6-year-old children, researchers managed to achieve a reduction in tooth decay of more than 95% [14].

Thus, the most common means for the prevention of dental caries are fluorides This is due to the breadth of their prophylactic action, which is to accelerate the processes of remineralization, inhibition of bacterial glycolysis, increase of enamel acid resistance, stimulation of salivary gland functional activity, bactericidal action on cariogenic streptococci.

References

1. Alazmah A. Early Childhood Caries: A Review // The journal of contemporary dental practice. – 2017. – № 18(8). – pp. 732-737. DOI: 10.5005/jp-journals-10024-2116.

2. Abou Neel E. A, Aljabo A., Strange A., Ibrahim S., Coathup M., Young A. M., Bozec L., Mudera V. Demineralization-remineralization dynamics in teeth and bone // International journal of nanomedicine. – № 11. – pp. 4743–4763. DOI: 10.2147/IJN.S107624

3. Toumba K. J, Twetman S., Splieth C., Parnell C., van Loveren C., Lygidakis N. A. Guidelines on the use of fluoride for caries prevention in children: an updated EAPD policy document // European Archives of Paediatric Dentistry. – 2019. – № 20(6). – pp. 507-516. DOI: 10.1007/s40368-019-00464-2.

4. Rodrigues M. H., Leite AL, Arana A, Villena RS, Forte FD, Sampaio FC, Buzalaf MA. Dietary fluoride intake by children receiving different sources of systemic fluoride // Journal of dental research. – 2009. – № 88(2). – 142-145. DOI: 10.1177/0022034508328426.

5. Takahashi R., Erika Ota E., Hoshi K., Naito T., Toyoshima Y., Yuasa H., Mori R., Nango E. Fluoride supplementation (with tablets, drops, lozenges or chewing gum) in pregnant women for preventing dental caries in the primary teeth of their children // Cochrane Database Syst Rev. – 2017. – 10(10): CD011850. DOI:10.1002/14651858.CD011850.pub2.

6. Buzalaf M. A. R., Levy S. M. Fluoride intake of children: considerations for dental caries and dental fluorosis // Monographs in oral science. – 2011. – № 22. – pp. 1-19. DOI: 10.1159/000325101.

7. Carey C. M. Focus on fluorides: update on the use of fluoride for the prevention of dental caries // Journal of Evidence-Based Dental Practice. – 2014. – № 14 (Suppl). – pp. 95-102. – DOI: 10.1016/j.jebdp.2014.02.004.

8. Arnold W. H., Dorow A., Langenhorst S., Gintner Z., Bánóczy J., Gaengler P. Effect of fluoride toothpastes on enamel demineralization // BMC Oral Health. – 2006. – № 15. – pp 6:8. DOI: 10.1186/1472-6831-6-8.

9. Fernandes, J. M. F. de A., Paredes, S. de O., Almeida, D. B. de, Sampaio, F. C., Forte, F. D. S. Prevalence of dental caries and treatment needs in preschool children in a recently fluoridated Brazilian town // Brazilian Journal of Oral Sciences. – 2015. – № 8(4). – pp. 185-188. https://doi.org/10.20396/bjos.v8i4.8642054.

10. Buzalaf M. A., Hannas A. R., Kato M.T. Saliva and dental erosion // Journal of Applied Oral Science. – 2012. – № 20(5). – pp. 493-502. DOI: 10.1590/s1678-77572012000500001.

11. Shetty K. P., Satish S. V., Gouda V., Badade A. R., Gouda B., Patil S. Comparative evaluation and effect of organic and inorganic fluoride dentifrices on enamel microhardness: An in vitro study // Journal of International Society of Preventive & Community. – 2016. – № 6. – pp. 130-133. DOI: 10.4103/2231-0762.178751.

12. Hellwig E., Lennon A. M. Systemic versus topical fluoride // Caries Research. – 2004. – № 38(3). – pp. 258-62. DOI: 10.1159/000077764.

13. Sorochenko H. V. Experimental study of effectiveness of deep fluoridation of enamel during secondary mineralization of the permanent teeth enamel // Ukrainian Dental Almanac. 2018. – № 2(1). – pp. 17-22. https://dental-almanac.org/index.php/journal/article/view/130

14. Naaman R., El-Housseiny A. A., Alamoudi N. The Use of Pit and Fissure Sealants-A Literature Review // Dentistry Journal (Basel). – 2017. – № 5(4). – pii: E34. DOI: 10.3390/dj5040034.

ATTITUDE OF YOUTH TO FACTORS INFLUENCING REPRODUCTIVE HEALTH, AND WAYS OF ITS OPTIMIZATION

Olshevskyi V.,
PhD, Associate Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology
Donetsk National Medical University, Liman, Ukraine

Olshevska O.,
MD, PhD, Professor, Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology
Donetsk National Medical University, Liman, Ukraine

Zhivchenko K.
Obstetrician-gynecologist
Regional Perinatal Center, Kramatorsk, Ukraine

The problem of reproductive health protection is one of the most important both in Ukraine and around the world [8, 9].

Reproductive health (as defined by the World Health Organization (WHO) is “a state of complete physical, mental and social well-being for all items related to the reproductive system at all stages of life”. Reproductive health, along with psychological and social components, is a medical component of human health [4, 5, 6].

Mental health is a state of equilibrium between a person and the world, the adequacy of his reactions to the social environment, as well as to physical, biological and mental influences, the correspondence of nervous reactions to the strength and frequency of external stimuli, harmony between a person and surrounding people, a critical approach to any circumstances of life. The basis for maintaining human mental health is a healthy lifestyle: the formation of an optimal work regime, quitting smoking and drinking alcohol.

In conditions of social tension and social demarcation, a sharp drop in the living standards of the population and other consequences of the crisis period, today it is young people who are one of the most socially vulnerable groups of the population. Young people, on the one hand, are the future of the country, on the other hand, they face a lot of personal problems that lead not only to a deterioration in their mental and social adaptation, but also jeopardize their reproductive health, as well as the health of future generations [2, 4, 5, 6]. Health indicators reflect the quality of life of society.

Young people today live in conditions of a deep violation of the mechanism of self-healing, deterioration of not only quantitative, but also qualitative characteristics of health. According to the World Health Organization (WHO), Ukraine is one of the last places among European countries in terms of population growth. This situation is due to the unsatisfactory state of reproductive health of the population and, in part,

the lack of reproductive motivation of the person (a system of actions, relationships and mental state that contribute to the need to have children). These factors largely depend on the economic situation and socio-psychological state [2, 7, 8].

In the past 10 years, the population of Ukraine has been steadily declining. Depopulation of Ukraine is observed - a decrease in the birth rate and an increase in mortality. As a result, the population of Ukraine decreased by almost 5 million people. On average, the human population grows by 2% annually, which amounts to 100 million people. However, every year 500 thousand women die from various complications associated with pregnancy, and infant mortality is associated with a lack of family planning [2].

Biomedical factors affecting health include the genetic characteristics of a person, the effects of physical trauma, and infection.

A significant increase in the number of sexually transmitted diseases (STDs) was noted in all age groups, and most importantly among young people. STDs are among the most significant diseases of a social nature. The breadth of their distribution, adverse effects on the body leads to a violation of the reproductive health of women and men [1, 3]. The growth in the number of STDs is so great that it is called a “silent epidemic.” Annually, 100 million cases of chlamydia infection, 170 million cases of trichomoniasis, and 62 million cases of gonorrhea are registered in the world.

The infection of the population with these diseases draws attention to the problem of specialists from all countries [3]. Infections such as gonorrhea and chlamydia are one of the main causes of inflammatory diseases of the pelvic organs and adverse pregnancy outcomes (WHO, 2013). The consequences of STDs are premature birth, intrauterine growth retardation, frozen pregnancy [1, 3, 8].

Allows you to save the population proper family planning. As defined by WHO experts, the term “family planning” refers to activities carried out with the aim of giving birth to desired children, regulating the intervals between pregnancies, controlling the time of birth, and preventing unwanted pregnancies. Based on this approach, family planning is not just the choice of a reliable and harmless contraception method, but also optimization of the Homosapiens reproductive function [1, 2, 7, 8].

The problems of family planning among young people arose especially sharply after a sharp change in the socio-economic situation in Ukraine. Not only the social situation has changed, but also the moral and ethical standards in society. Of course, gender relations and views on the problems of marriage, family and reproduction are constantly changing with the development of society. However, in any socio-economic formations, these problems have been and remain key.

Social factors affecting human health include the socio-economic status of society and the individual, culture. At present, the difficult socio-economic and political situation in Ukraine determines the demographic decline of the population and actualizes the problem of abortion in our society. More than 77 abortions are performed daily in Ukraine, which is about 160 thousand a year. A woman who has had an abortion has medical and psychological disorders [7, 8].

Reproductive health indicators in Ukraine are declining, and low reproductive potential is noted.

Given the foregoing, the aim of the work was to explore the attitude of young people to reproductive health factors, to determine awareness of family planning issues.

For this, a student survey was conducted through an independent questionnaire. The questionnaire contained questions determining the awareness of modern youth about STDs, methods of contraception and family planning.

A survey of 100 students was conducted. All respondents were divided into two groups: group 1 - 50 students of Donetsk National Medical University, group 2 - 50 students of Donetsk National University of Economics and Trade. In each group there were 25 students and 25 students. The age of the respondents was 18-23 years.

The following research results were obtained. One of the issues analyzed was the question of the age at which students began to have sex. The questionnaire showed that in the 1st group, 18 (36%) students began sexual activity at the age of 14-16, and 6 (12%) of them were young men. In the 2nd group, these indicators are even lower. 2 (8%) young men noted sex life from 13-15 years old, and 10 (40%) - from 13-16 years old.

In the questionnaire, it was proposed to select all STDs from the following list: HIV / AIDS, herpes, hepatitis B, chlamydia, ureaplasmosis, mycoplasmosis, gonorrhea, candidiasis, cancer, syphilis. The following data were received. Only 11 (22%) of the respondents of the 1st group and 9 (18%) of the 2nd group listed 7-8 diseases. 22 (44%) of the 1st group and 36 (72%) of the 2nd group indicated less than 4 diseases.

Early sexual life and a frivolous attitude to one’s own health are prerequisites for the development of sexually transmitted infections, so the questionnaire suggested a list of reasons that contribute to the rapid spread of STDs in adolescents. The following reasons were noted by students of both groups in equal numbers: inconstancy of communication, frequent change of partners, lifestyle, reluctance to use condoms, asymptomatic course of diseases.

As a result of the early onset of sexual activity, frequent changes in partners, an increase in STDs, unplanned pregnancies, and abortions was noted.

The next issue to be studied was contraception. Options were proposed: condoms, combined oral contraceptives (COCs), calendar method, spiral, spermicides and more. The study revealed that condoms are the most popular in the 1st group - in 34 (68%) people. COCs and the calendar method are used by 3 (6%) respondents, 8 (16%) - another, 2 (4%) use interrupted sexual intercourse as a reliable method of contraception. In the 2nd group, 36 (72%) students noted condoms, 3 (6%) - the calendar method, 6 (12%) - another, 2 (4%) - interrupted intercourse, 3 (6%) - COCs.

One of the directions of our study was the question - what is family planning through the eyes of youth? The questionnaire was asked to choose the most complete definition that would characterize the term "family planning".

Options were proposed: preventing an unwanted pregnancy, free choice of the number and time of birth of children depending on the age and health of the parents, free choice of partners, accurate calculation of the time of birth of the child, psychological, physical, material preparation for creating a family and having a baby. According to 35 (70%) students of the 1st group and 40 (80%) students of the 2nd

group, this term is defined as psychological, physical, material preparation for creating a family and having a baby. Prevention of unwanted pregnancy, free choice of the number and time of birth of children depending on the age and health of the parents - this is the answer of 10 (20%) people from the 1st group and 8 (16%) - from the 2nd group.

Thus, the study revealed that young people are not sufficiently aware of the factors affecting reproductive health - sexually transmitted infections and STDs, and family planning issues. Such behavioral features as early sexual intercourse, frequent change of partners were identified by risk factors for infection and the development of STDs in young people.

One of the prospects for maintaining and improving the reproductive health of young people is: timely diagnosis of infections that cause STDs, their treatment, prevention of unwanted pregnancies. Improving students' knowledge of family planning will contribute to improving youth health and reproductive function. Preserving the reproductive health of young people goes beyond the medical framework and is an important social problem.

References

1. Kuznetsova, Yu.N., Silberberg, N.V., Evstigneeva, N.P. “Infectious diseases of the urogenital tract in adolescents and youth as a risk factor for the formation of reproductive health disorders” The Attending Physician 12 (2014): 61-63.

2. Lanzburg, M.E. “Parenthood in the modern world - new trends” Modern Foreign Psychol 5.2 (2016): 62-66.

3. Yuldasheva, R.Zh., Zhurulebaeva, S.K., Ivanova, Yu.S., Mezentseva, M.N. “STDs and reproductive health” Bulletin of KazNMU 2 (2015): 17-19.

4. Dubrovina, I.V. “Mental and psychological health in the context of the psychological culture of personality” Bulletin of the Pract Psychol of Education 3 (2009): 17 - 21.

5. Kotsan, I.Ya, Lozhkin, G.V., Mushkevich, M.I. (2011). Psykholohiya zdorovya lyudyny [Psychology of human health]. Lutsk: Vezha, 430 [in Ukrainian].

6. Pidbutska, N.V., Kuryavskaya, O.M. “Psychological health as a factor of harmonious development of modern Ukrainian youth” Theory and Practice of Social Syst Manag: Philosophy, Psychology, Pedagogy, sociology 3 (2011): 44 - 48.

7. Filippova, G.G. “Motherhood and the main aspects of his research in psychology” Quest of Psychol 2 (2011): 22 - 37.

8. Yuzko, O.M. “Reproductive health of women: medico-social aspects” The Word Health 6 (2016): Interview 07/12/2016.

9. Plsek, P. “Redesigning health care with insights from the science of complex adaptive systems” Crossing the Quality Chasm : A New Health Care System for the 21st Century. Washington : National Academies Press (2011): 322 – 335.

THE ELECTRONIC ORGANIZATION AND AUTOMATION OF MEDICAL DOCUMENTATION IN OPHTHALMOLOGY

Opykhanyi N.,
doctor-intern
Bukovinian State Medical University

Kuchuk O.
Ph.D., Associate Professor
Bukovinian State Medical University

Preface:

During an era of information technologies and rapid development the mankind meets large volumes of information for which the bureaucracy does not lag behind. For this reason the necessary certain filter and streamlinings of all data to avoid chaos and an arbitrariness where the last in turn will lead to deceleration and a complication of work process.

Especially, it is relevant for document flow in medical area. New laws and standards in treatment of different diseases lead to creation of new documents and editing the senior their versions. Such trend requires uses of bigger number of paper (it is necessary to cut down more trees that is bad for ecology), the bigger number of documentation and often causes panic in health workers as still the yesterday's thin medical history turns on thickness on analogs of creativity of L. Tolstoy (the novel "War and peace" means). Therefore to avoid paper accumulation that constantly update in medical documentation I offer gradual and sure transition to the digital version of document flow. And further development of the simplified ways of filling, streamlining and use of documents of a different type in a medical practice.

And so, together with the offer, I offer for consideration and one of my solutions of this recommendation which at the same time is also a subject of my scientific work. My method of digitization will be more relevant for work with separate types of documents in separate offices, departments, subsections, etc., but perhaps and will find the place even in the general medical documentation. Read further more in below.

Contents:

My work is separated into two parts, namely:

1) Filling, storage and manipulation with data in "Excel" files.

Using:

- Simplification in filling;
- Filtering of necessary data;
- Convenience in material visualization;
- Carrying out calculations;
- Fast collecting necessary information.

2) Auto-complete "Word" files information which contains in "Excel" documents.

Using:

- Duplication of information with "Excel" in "Word";
- Printing of information with "Excel" in style "Word;
- Execution of the evident reporting;
- Editing and manipulation with data with "Excel" in "Word" documents.

About work:

Let's begin from the first part of my work. And so, we find the document in paper form, interesting to us, and we study it, we pay attention to fields which it is necessary to fill. After that each point which needs potentially to be filled out is entered to the "Excel" file(s). Introduction of data from documents happens thus: after opening and loading of the “Excel” file we begin filling (it is desirable from extreme "rectangle" in the upper left corner) in which we enter each necessary unit of data from the paper version of the document (a full name, date of birth, data of objective survey, etc.) to each separate "rectangle" in the “Excel” file. After introduction of data, we configure under ourselves "Excel" (font size, color of "rectangles", arrangement of the text in "rectangles" and etc). If everything is made, then we have "an electronic copy" of the paper version of the certain documentation interested for us where each field which we fill out manually placed in a horizontal row in separate "rectangle".

Further we need to begin to use what we created. Let, for an example we will take the document which is often used in activity of the ophthalmologist and it will be "a leaf of primary survey". In it there are such points for filling: date, complaints, an. vitae, ST. OPHTALMICUS (in which describe statuses of a cornea, a sclera, a pupil and etc for each eye), the doctor etc. Each field as was noted above is filled in the horizontal direction (in the line "Excel") in each "rectangle" in "Excel". And now, we will provide that the patient data of which to we contacted we need to enter into our file. For example: the patient complains pain in the left eye and when carrying out biomicroscopy we noticed turbidity of a cornea. After carrying out, or during inspections and collecting the anamnesis we begin to enter information necessary for us into the “Excel” file. If, for an example it is necessary to fill out the section "Complaints", then we find it in separate "rectangle", in the Excel file and we select empty "rectangle" under it at once and in it we describe collected complaints. The same actions and for other completed points (an. vitae, ST. OPHTALMICUS, doctor, etc.). For each patient at us a separate line, even if that patient contacts repeatedly (standardly in the «Excel» files each separate line is designated by digit and lies horizontally).

Long story short, then creation in "Excel" documents of appropriate sections and markings in medical documentation embodied in the horizontal table is the cornerstone of this idea. Such structure helps to be guided quickly and conveniently in the document and to fill out necessary sections. Each section contains a certain parameter in the table (a full name, age, the diagnosis at receipt in hospital and an extract from hospitals, treatment, outputs of different researches, etc.) which is filled as necessary. Also each unit of sections, parameters, etc. easily is through search and is edited, as well as any data on each patient.

Thus we have a possibility of saving data of each patient on different platforms which support "Excel" files. And it in turn gives a number of advantages about which is farther in the publication.

Now I will tell about the second part of my work. The essence of this part of work consists in information transform of the tabular «Excel» form to primary type of a certain documentation. It is possible thanks to transferring of the relevant data with "Excel" to "Word".

For this reason if further it is necessary to issue the certain completed document to the patient, the organization, etc., then the next stage is transferrings and adaptation of data to the "Word" file. It is possible thanks to creation in "Word" documents of templates under certain indicators (a full name, age, the diagnosis at receipt in hospital, treatment, outputs of different researches, etc.) which are filled previously in "Excel" documents (that is, what is in a tabular and convenient style in "Excel" can be transformed to a standard type and style of the documents "Word").

To create and to manage templates in "Word" we can in the "Mailings" point. For creation of templates in the "Mailings" menu we select the "Start Mail Merge" item and then we select "The Step by Step Mail Merge Wizard..." by means of which it is possible to transfer the corresponding information from "Excel" to the location, comfortable for us place, in the"Word" file. After arrangement and saving templates in "Word" in the "Preview Results" submenu (is in the Mailings menu) we click on the "Preview Results" (look like magnifying glass) and then using "arrows" (which are near this menu) we look for a certain patient with his data which are autocompleted in the "Word" file. Then, if it is necessary, then it is possible to edit information which was transferred from "Excel" directly in "Word" without change of data in the Excel file. Further, if it is necessary to save the Word file completed with the text, then it is reached thanks to the "File" menu, and further "To save as …" if the file does not need to be saved but only to send for printing, then it is possible to make it through the fast menu "Fast Printing", or through the "File" menu and then "Printing".

Thus, we can transform and edit data from paper versions of documents in their electronic versions and from electronic versions to them a paper view again. It considerably will simplify and will accelerate work in document flow because it help to will easily find and sort the available information with an opportunity to edit, manipulate and transfer it, both to other devices, and to paper.

Advantages of a method:

 Simplicity and convenience in use

Work with templates does not require considerable efforts and comes down to clicking of several buttons in the section "Mailings" (is in "Word" documents). The document with already inserted, filled and configured templates is exposed to direct edition: it is possible to edit as the text of a template, and to write and add the text or other elements to the document.

 Speed and plasticity

The main filling of documentation happens in the convenient table "Excel". It allows to orient instantly in a certain document and in short terms to fill out it. At arrival of the patient in hospital repeatedly, it is always possible to use his last data

having copied and having edited them, and much quicker, than directly in the "Word" document. In this case "Word" is used as the document for printing and additional editing (the main filling in "Excel").

 Observation of dynamics of changes

Thanks to expanded functionality of "Excel" there is a possibility of the choice of certain values and observation of their changes. This sign gives the chance to watch efficiency of treatment, to a course of diseases and ect.

 Portability

"Excel" and "Word" documents can be transferred to different devices which support these types of files. Filling, editing and creation of new entries of patients in "Excel" is possible even on smartphones that allows to carry this information directly in "pocket". And for need of their printing there is always an opportunity to connect contents of "Excel" to "Word" and in a format of the last to display all necessary on paper.

 Fast search and selection of results

If necessary information already is in the "Excel" files, then need for long data retrieval among a large number of paper documents disappears. Only several clicking in the menu of filtering and in data retrieval and then all necessary information will be visible to you in a convenient view (for example: it is necessary to find quickly patients to whom a certain drug was assigned, or to find patients with certain indicators / an indicator, etc.)

Shortcomings:

A little a difficult threshold of an input for people, which unfamiliar with "Excel" and don't know how it functions. But in the future there will be an opportunity everything to simplify.

References

1. Neil Friedman Review of Ophthalmology 3rd Edition/Neil Friedman, Peter Kaiser, William Trattler - USA: Elsevier, 2017. – 432 pages

2. Финков М. В. Графики, формулы, анализ данных в Excel. Пошаговые примеры /Финков М. В., Айзек М. П. - Санкт-Петербург: Наука и Техника (Нит), 2019. - 384 pages

3. Randy Nordell Microsoft Office 2016: In Practice: In Practice/Randy Nordell - USA: Mcgraw-hill Education, 2017. - 1184 pages

SCIENTIFIC APPROACHES TO INCREASING THE LEVEL OF ENVIRONMENTAL SAFETY OF PIPELINE GAS TRANSPORTATION

Poberezhna L.,
Ph.D.
Ivano-Frankisvk National Technical University of Oil and Gas

Poberezhny L.
Dr. Sci. (Engin.), professor
Ivano-Frankisvk National Technical University of Oil and Gas

In order to ensure the ecological and energy security of Ukraine in the conditions of globalization of the world economy, it is essential to develop environmental control in the natural gas industry. First, it is the introduction of an environmental monitoring system in the field of natural gas production and use and, second, the organization of a permanent environmental audit at gas production, transportation and use facilities.Due to the exploitation of more than 25 years, a significant part of Ukraine's gas pipelines are at risk of accidents, such as erosion and the possibility of explosion in gas pipelines. Consequently, the supply of atmospheric air, soil and reservoirs of natural gas components. The accumulation of these substances in the atmosphere is the cause of the disturbance of the gas balance, which can largely cause global climate change. Particularly dangerous are sulfur compounds and nitrogen oxides, which cause acid rain, which can fall hundreds of thousands of miles away from the source of the original release of the substance. Under the influence of acid rain, the lakes and soils are acidified and their chemical composition changes.

The influence of the gas transportation system on the environment in different natural - territorial complexes (geosystems) is unequal and manifests itself with varying degrees of intensity. In the system of interaction of linear structures with the geological environment there are three stages: prospecting, construction and operation. In each of them, the extent of the invasion and the nature of the impact are different. The maximum environmental impact is on construction and operation [1, 2].

As a rule, in the course of large-scale exploratory work, gaps are cut in the forests, which often move during the inevitable shifts and refinements of design decisions. Chopped vegetation often remains unpicked, scattered along the clearing. It rots, overwhelms the forest, contributes to the fires and reproduction of worms.

There are five geosystems in the territory of Ukraine under physical and geographical conditions: forest, forest-steppe, steppe, Carpathian and Crimean. With many common disturbances of the geological environment, for each of these geosystems there is a specific reaction to the negative impact factors, although changes occur in each of them.The high economic efficiency of long-distance pipelines as a means of transporting fuel, raw materials and other materials over long distances explains their accelerated construction in all advanced countries, including

Ukraine. The gas industry was developing at a particularly rapid pace after the Second World War.Today, the accumulated materials on the negative impact of pipeline transport on the environment. In the process of exploring routes, construction and operation of pipelines, the impact on the geological environment, flora and fauna, groundwater and surface water, as well as the earth's atmosphere layer.

The most widespread disturbances of the geological environment include the destruction of soil and vegetation, changes in relief, composition of soils and groundwater, the activation of geological processes and phenomena, the emergence of new forms of them. These environmental components are disturbed as a result of construction work: clearing the route from vegetation, lane planning, construction of temporary access roads, preparation of construction sites for construction of underpasses, removal of stumps and boulders, etc.When performing the above works, there is an intensive disturbance of soil - vegetation cover, - the biological productivity of the soil decreases, the water and temperature regime of the soils, their humidity, erosion, waterlogging occurs.One of the ways of increasing the level of ecological safety of the gas transmission system of Ukraine is comprehensive protection of gas pipelines from corrosion.

As the gas transportation system of Ukraine, as an object of management, is very complex, it is important for the interaction of the dispatching services of foreign gas transportation companies in optimizing the operation of transit gas pipelines and improving their reliability.Due to the aging of the gas transmission network and the weakening of state control over its safety in recent years, unfortunately, there is an increase in the number of accidents at gas pipelines in Ukraine (rupture of pipes due to soil subsidence, formation of corrosion cracks, deformation of pipelines caused by landslides, floods etc.).

Thus, important priority tasks in the field of improving the ecological safety of the fuel and energy complex of Ukraine today are: implementation of the environmental monitoring system for the objects of the complex (from fields and pipelines to gas storage and facilities); organization of a permanent environmental audit at the objects of the gas transmission system; development of ecological passports on the most environmentally hazardous objects; improvement of environmental legislation in the field of ecological safety of the gas transmission network [2].

1. Побережний Л. Я. Використання діаграм живучості при оцінці експлуатаційних ризиків на газонафтопроводах.- Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ. - 2007.- № 3 (24).- С. 89-93.

2. Крижанівський Є. І., Побережний Л. Я., Шкіца Л. Є. Захист довкілля від аварій і катастроф трубопровідних систем в складних умовах експлуатації.- Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ. - 2007.- № 1 (22).- С. 77-82.

CREDIT RISK MANAGEMENT IN THE BANK MANAGEMENT SYSTEM

Prykaziuk N.,
Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Diachuk H.,
Phd, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Stuzhuk T.
student
Taras Shevchenko National University of Kyiv

The problem of managing and managing credit risk is the most pressing issue for lenders of all levels today. This is especially true of banking institutions. Banks play a crucial role in the financial intermediation system. Therefore, their main task is to diagnose potential threats. To do this, banks need to have an appropriate mechanism to counteract their negative impact. Studying the types of banking risks, their causes and management methods is essential for the banking system. It is precisely the degree of risk that determines the size of the bank's profit and its liquidity. Choosing the right risk assessment methodology helps the bank reduce costs for unforeseen situations

The main place among banking risks is credit risk, since a banking institution carries out credit operations when carrying out active operations in a larger proportion.

Credit risk is central to banking risks, as the banking institution conducts credit operations for the most part. There are various approaches to defining the term "credit risk". Some authors include to the notion of "credit risk" the threat of default on the borrower's principal and interest. Other authors also associate the risk with the profit generated by the bank. That is, credit risk is a possible fall in the bank's profits and even a loss of a portion of the equity as a result of the borrower's inability to repay and service the debt.

Based on systems theory, credit risk is defined as the set of object, subject, entity that is managed through the use of complex interdependent methods (setting credit limits, determining the price of credit, arranging credit, etc.) and using sufficient resource providing (money, information-analytical, personnel, etc.) [1, 2]. Operating the term credit risk of a commercial bank, you need to distinguish the following terms:

1) credit risk with respect to a loan agreement - the likelihood that the borrower (debtor) will not be able to fulfill its obligations to the bank to repay the debt under the terms of the agreement (agreement), thus the bank will not be able to take full advantage of securing a loan coverage of possible losses;

2) portfolio credit risk - the average weighted risk of all loan portfolio transactions, where the proportions of the sums of transactions in the total amount of the loan portfolio are weighted.

So, we believe that credit risk is the existing or potential risk for receipts and capital, which arises due to the inability of a party that has committed to fulfill the terms of any financial transaction with a bank or otherwise fulfill its obligations. In order to ensure the efficient operation of banks, continuous credit risk management is necessary.

Credit risk management of a bank is a complex of management measures of the bank, which are aimed at identifying and forecasting the occurrence of credit risks, assessing their magnitude, being assigned to a certain category. This complex includes minimizing and eliminating existing risks, as well as defining the relationship between their different categories, monitoring and controlling its risk position.

The credit risk management process is closely related to the financial institution's strategy in the field of lending and its compliance with the employees who are involved in the credit risk management process. This strategy should clearly define the main goals and policies of the bank in relation to credit risk, as well as relevant rules and procedures for doing business [3].

The purpose of credit risk management is to ensure a minimum level of risk at a given level of return on the loan portfolio. In general, credit risk management of a bank includes the following steps:

1) credit risk assessment;

2) credit risk control;

3) financing of credit risk;

Methods for assessing credit risk are based on the following provision: the amount of credit risk is measured by the amount that may be lost if the debt is not paid or is delayed.

The portfolio credit risk assessment system includes the following elements: quality assessment of loans constituting the loan portfolio; determination of the structure of the portfolio based on the quality of loans and assessment of this structure based on the study of its dynamics; determining the expected return on credit operations, which should compensate for the credit risk of the bank; determination of a sufficient amount of reserves to cover losses on loans based on the structure of the loan portfolio.

In general, we can distinguish internal and external methods of minimizing credit risk. The internal ones include: types and modes of carrying out credit operations, analysis of the borrower's creditworthiness, limitation, formation of reserves, diversification of loan forms and terms, monitoring of loan repayments, demand for guarantees and collateral. External ones include: limitation under the NBU normative acts, creation of reserves under the NBU normative acts, guarantee, surety, pledge, insurance, risk distribution.

Among the main methods of credit risk management are:

1. Diversification method - the essence lies in the distribution of the loan portfolio among a wide range of borrowers, which differ from each other both in

terms of characteristics (amount of capital, form of ownership) and conditions of activity (branch of economy, geographical region) ..

2. The method of limiting - is to establish the maximum allowable size of loans, allows you to limit the risk.

3. The method of securing a loan (ways to ensure the fulfillment of credit obligations) - the essence is to establish, by agreement of the parties or as directed by law, certain collateral, such as surety, guarantee, fine, pledge.

An important step in credit risk management is risk financing. Financing can be done through insurance and reservation.

Insurance is an effective system for reducing the impact of credit risks. It provides the following options: self-insurance, which is actively implemented through the formation and use of reserves for credit operations and insurance, through which the insurer provides himself or a third party, in the event of a contractual event, the amount of payment by the insurer, which contains a certain amount of liability.

Creating a reserve to compensate for possible losses on bank lending operations as a method of managing credit risk is to accumulate some of the funds that are subsequently used to offset non-performing loans.

Provisions for losses on active operations are part of the value of negatively classified assets of the bank. A bank with a certain degree of certainty may consider this part lost, therefore, it relates it to the expenses of its activities. Provisions for losses on active operations are not included in the bank's capital. These reserves consist of reserves for credit losses, reserves for accrued income, reserves for receivables and reserves for correspondent accounts [4].

The policy for the reservation of credit losses can be established from above or formed by the bank itself. It depends on the banking system. Although there is some benefit in an individual analysis of possible losses. This is especially true for large loans. In many countries with unstable economies, supervisory authorities have established mandatory levels of such reserves [5].

So, the credit risk management process is complex in organization, time-consuming and in need of constant attention from the bank staff. Effective credit risk management of a bank should be based on a group of principles:

1. The principle of strategicity is the credit risk management strategy chosen by the bank, which should determine the priority areas for effective risk management. The bank owes its features to credit activities.

2. The principle of consistency. That is, all the risks in the loan portfolio of the bank are closely interconnected, therefore, the risk detected in the course of doing business can lead to other types of risk, as a result of which the bank will receive a negative result, that is, it will incur unforeseen expenses.

3. The principle of continuity of control, which consists in continuous operational control over the level of credit risks.

4. The forecasting principle is a mandatory principle, since the bank must be informed of the possible risks and their consequences, and each bank must timely identify situations or threats that could lead to future losses.

5. The principle of adequate provisioning, which is characterized by uncertainty and can lead to significant losses as well as to profit. Therefore, the bank should

create reserves against available risks of lending operations at the expense of available funds; in case of a risk event, it can be used to cover losses.

In order to ensure the safety of the bank's lending activities and further successful development of banks in general, it is necessary to implement the recommendations of international financial organizations and the Basel Committee, because the international practice of managing credit risks is dynamic - it is constantly developing and improving. To obtain the proper effect, it is necessary: to significantly reduce the share of lending with associated parties in the loan portfolio of banks; implement a real reduction in the concentration of risks on one project; reduce industry concentration in the most risky areas, such as construction, the real estate market and financial transactions.

References

1. Prikazyuk N., Ivanyuk S. Credit risk and its determining factors in Ukraine // International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences". - 2019. - №5. https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-5-4971 (https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-5-4971)

2. Primostka L.A. Financial management in the bank: textbook / Primostka L.A. - M.: KNEU, 2012 .—338 p.

3. Baer H.P. Asset securitization: securitization of financial assets –innovative technique of bank financing / Kh.P. Rem. -M.: Walters Clover, 2007.– 624 p.

4. Rose P.S. Banking management / P. S. Rose; trans. from English - M .: Delo Ltd., 1995.- 768 p.

5. Altman, E. Managing Credit Risk / E. Altman. 2nd Edition. – John Wiley and Sons, 2008. - 655 p.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМОСТІЙКОСТІ СИРІВ ТА СИРНИХ ПРОДУКТІВ НА ПЕДМЕТ ВИКОРИСТАННЯ ЇХ У КОВБАСНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Рудюк В. П.,
аспірант
Національний університет харчових технологій

Пасічний В. М.
д.т.н. професор
Національний університет харчових технологій

У сучасному світі молочна та м’ясна промисловість мають значну частку спільних сировинних ресурсів. Сухе молоко та сироватка, білкові концентрати вже давно увійшли до класичних рецептур ковбас, сосисок та інших м’ясних виробів. Білки молока володіють ліпотропними властивостями, регулюючи жировий обмін, підвищують збалансованість їжі і засвоєння інших білків. Володіючи амфотерними властивостями, молочний білок захищає організм від отруйних речовин [1,2].

В свою чергу молочна промисловість використовує м’ясні смакові наповнювачі, та мясопродукти у плавлених сирах та сиркових пастах. Такий симбіоз дає змогу розробляти нові та вдосконалювати класичні рецептури, що, в свою чергу, значно урізноманітнює асортимент продукції [3].

Не останню роль у формуванні ринку грає купівельна спроможність населення. Якість асортименту продукції постійно збільшується, видозмінюється та адаптується під споживача у різних цінових сегментах, що потребує читкого критеріального оцінювання [4]. У структурі виробництва ковбасних виробів майже 85 % припадає на виробництво ковбасних виробів, технологія яких включає в якості одного з процесів варіння. До цієї групи належать варені ковбаси, сардельки, сосиски, напівкопчені та варено-копчені ковбаси. При цьому на частку структурованих за складом фаршу припадає близько 25% виробів. Тому розширення асортименту напівкопчених ковбас, як одного з сегментів ковбасних виробів має реальні економічні перспективи. Використання молочних продуктів у виготовлення ковбас є досить поширеним і дозволяє розширити асортиментний ряд, покращувати смако-ароматичні властивості та підвищувати кількість швидкозасвоюваного білка у ковбасних виробах [5, 6].

Метою роботи було розроблення технологій напівкопчених ковбас з використанням сирів або сирних продуктів, як наповнювачів.

Перший етап досліджень передбачав проведення попереднього аналізу сирів представлених на ринку та можливість їх використання у рецептурах напівкопчених ковбас.

Технологія виготовлення напівкопчених ковбас передбачає собою декілька етапів теплової оброки. Саме на цьому акцентували увагу при розробленні

рецептур напівкопчених ковбас із використанням сирів. Оскільки, на меті стоїть створення продукту із характерним чітким малюнком (у вигляді шматочків сирного наповнювача, розміром 2,5-3,5 мм) на розрізі. Основним завданням є підбір існуючого або створення нового сирного наповнювача, який не втрачає форму під час теплової обробки передбаченої технологією виготовлення [7].

Перший етап теплової обробки являє собою обсмажування (коптіння) при температурі від 80 до 90 °С та відносній вологості повітря від 10 до 20 % протягом 60...80 хв. Під час обсмажування температура в середині батонів підвищується до 45…50 °С. Можна стверджувати, що на цій стадії, підплавлення сирного наповнювача зведене до мінімуму оскільки температура всередині батона не перевищує 50°С. Наступний етап варіння, що передбачає собою теплову обробку у пароварочних камерах при температурі пароповітряної суміші 75...85 °С. Тривалість варіння залежить від діаметру батона і становить 40...80 хв. до досягнення температури в середині батонів 71±1 °С. Тобто із передбачених теплових технологічних процесів, зважаючи на температурні режими виробництва, стає зрозуміло, що у даних модельних рецептурах оптимально використовувати сирні наповнювачі із температурою плавлення не менше 75-85 °С [8].

Для підбору оптимального наповнювача, проводили аналіз термостійкості сирів та визначали початкову температуру підплавлення [9].

Було підібрано зразки сирів та сирних продукті з різних асортиментних груп. Сичужні «Гауда» з масовою часткою жиру (МЧЖ) - 50% та молоковмісний продукт типу «Гауда» з МЧЖ 50%, розсільні «Сулугуні» з МЧЖ 45% та відповідний йому сирний продукт та сир «Фітнес» із МЧЖ 22%.

Паралельне дослідження сирів класичних рецептур та молоковмісних комбінованих продуктів дає змогу зрозуміти залежність термостійкості від рецептури та способу виготовлення продукту. Проведено вхідні дослідження основних фізико-хімічних показників наведено у таблиці1.

Фізико-хімічні показники досліджуваних зразків

Таблиця 1

Назва	МЧЖ,%	**Волога,%**	**Активна кислотність**	**pH**
Сир «Гауда»	50	46	155	4,7
С/П типу «Гауда»	50	45	154	4,6
Сир «Сулугуні»	45	48	145	4,9
С/П типу «Сулугуні»	45	48	145	5,0
Сир «Фітнес»	22	44	150	4,8

С/П – сирний продукт із використанням замінників молочного жиру (ЗМЖ).

Для визначення температури, що є переломною точкою для плавлення сиру, було використано наступний експеримент. Зразки сирів кубічної форми (30 × 30мм.) поміщали у теплову шафу на 5хв. Початкова температура 60°С, температура зразків на вході 20 °С. Амплітуда наростання температури +5°С.

Після кожного циклу проводився візуальний аналіз досліджуваних зразків на предмет підплавлення, зміни форми, вивільнення жиру, вологи та ін.

Виявлено, що продукти комбінованого складу починають плавитись при 70±2 °С, при 75°С плавиться сир «Сулугуні» з МЧЖ 45%, сир «Гауда» класичної рецептури при 80±2 °С, сир «Фітнес» при 85°С. Після застигання проведено органолептичну оцінку.

Виявлено, що сирні продукти після підплавлення, вивільнили частину жиру та вологи. Структура наблизилась до пористої. Можливо, це спровоковано використанням виробниками неякісних ЗМЖ та стабілізуючих систем.

Сири класичної рецептури краще зберегли свої властивості після температурної обробки. Сир «Фітнес», майже не змінив свою форму та органолептичні властивості. Відповідно, у зразках із більшим вмістом жиру відбулось часткове вивільнення жирової фракції. Після застигання, зразки мали пом'якшену консистенцію, у порівнянні із початковою, до нагрівання.

Результати проведеного досліду наведено в таблиці 2.

Результати теплової обробки зразків

Таблиця 2

Назва	Температура, °С					
	60	65	70	75	80	85
Сир «Гауда»	Без змін	Без змін	Без змін	Часткове пом'якшення	Повне розплавлення	
С/П типу «Гауда»	Без змін	Часткове пом'якшення	Повне розплавлення			
Сир «Сулугуні»	Без змін	Без змін	Часткове пом'якшення	Повне розплавлення		
С/П типу «Сулугуні»	Без змін	Часткове пом'якшення	Повне розплавлення			
Сир «Фітнес»	Без змін	Без змін	Без змін	Часткове пом'якшення	Часткове пом'якшення	Повне розплавлення

Висновки: Проведене дослідження дає зрозуміти, що сири та сирні продукти представлені на ринку не адаптовані для використання у ковбасному виробництві, оскільки температурні режими передбачені технологією виготовлення напівкопчених ковбас перевищують гранично допустиму точку плавлення кожного зразка. Але варто виділити сир «Фітнес», із малим вмістом жиру та високим вмістом білка. Його підплавлення відбувається за доволі

високої температури, яка майже збігається із температурним максимумом при виготовленні напівкопчених ковбас.

Можна зробити висновок, що для збереження форми сирного наповнювача потрібно використовувати сири із мінімальним вмістом жиру. Подальші дослідження будуть спрямовані на визначення ефективності відібраних зразків сиру для розроблення напівкопчених ковбас з їх використанням

Список літератури

1. Rudiuk, V., Pasichnyi, V., Khorunzha, T., & Krasulya, O. (2019). Sour milk product with high protein content. Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Food Technologies, 21(91), 79-83

2. Рудюк, В. П., Пасічний, В. М., Хорунжа, Т. О., & Красуля, О. О. (2019). Дослідження впливу використання білкових концентратів на реологічні показники кисломолочних продуктів та їх терміни зберігання. Харчова промисловість, (25), 70-77.

3. Pasichnyi, V. M. (2002). Ranhove otsiniuvannia kombinovanykh miasoproduktiv. *Naukovi pratsi NUKhT, 11*, 77-80.

4. Baccouche, A., Ennouri, M., Felfoul, I., & Attia, H. (2013). Food Hydrocolloids, (33)2, 234–244. doi:10.1016/j.foodhyd.2013.03.007.

5. Khorunzha, T., Pasichnyi, V., Marynin, A., Svyatnenko, R., & Moroz, O. (2019). Pasteurized sausages with high heme iron content. Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Food Technologies, 21(91), 43-47.

6. Авдеева, Т. В., Петренко, К. А., & Ермак, И. В. (2007). Совершенствование технологии производства полукопченых колбасных изделий. Известия высших учебных заведений. Пищевая технология, (3).

7. Nagovska, V., Hachak, Y., Gutyj, B., Bilyk, O., Slyvka, N. (2018). Influence of wheat bran on quality indicators of a sour milk beverage. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 4, 11(94), 28–35. doi: 10.15587/1729-4061.2018.140093.

8. Klimenko, M. M., Vinnikova, L. G., Bereza, I. G., Goncharov, G. I., Pasichnyi, V. M., Bal-Prilipko, L. V., ... & Tkachenko, K. D. (2006). Technology of meat and meat products [Tehnologija m'jasa ta m'jasnih produktiv: pidruchnik]. *Kiev: Vishha osviti, 640*.

9. Cravens, W.W., Plants and Animals as Protein Sources. Journal of Animal Science, 1981. 53(3): 817-826.

COMPUTERIZED SYSTEM FOR DETERMINATION OF THE PSYCHOLOGICAL READINESS OF THE CIVIL AVIATION STUDENTS IN EMERGENCY SITUATIONS

Selivanova K.,
Ph.D, Senior Lecturer,
Department of Biomedical Engineering,
Kharkiv National University of Radio Electronics,

Solovyova O.,
Ph.D, Associate Professor
Department of Information Technologies,
Institute Civil Aviation,
Ivan Kozhedub Kharkiv National University of Air Force

Semerenko Y.
Senior Lecturer
Department of Information Technologies,
Institute Civil Aviation,
Ivan Kozhedub Kharkiv National University of Air Force

Specificity of flight activity is the need to perceive and process significant amounts of information, often not mutually related, which is complicated by significant emotional tension [1]. However, unfortunately, the qualities that allow the pilot to successfully operate in a non-standard situation are not sufficiently formed in the students or cadets. As a rule, in critical cases the student-pilot prevents insufficient speed of perception, switching and distribution of attention, low level rapid and correct response skills formation, stereotyped, standardized thinking, excessive automation of motor skills acquired during training [2].

The successful flying activity involves the presence of well-formed and well-established professional skills, all of which is carried out in strict sequence as part of a single unit and do not require constant conscious control [3]. As is known, in each flying skill can be distinguished sensory, intellectual and motor components [4]. The sensory component of the flying skill involves the special nature of the perception of information, the effective control over the readings of the devices, a well-worked out sequentially [3, 4]. The sensory components of flight skills include the ability of the pilot to determine the flight mode of the engine, visually set the distance to objects, the height of the flight (especially during landing, when you need to determine the altitude aircraft). The intellectual component of flying skills are the techniques of information processing, such as the ability to build an action program, perform computational and logical operations, classify features [5]. It should be noted that the sensory and intellectual components of piloting skills are ensured by the flow of complex psychophysiological processes that are not always amenable to objective

diagnosis and assessment [4-6]. The direct connection of signal perception and the corresponding movement is manifested in the simple and complex sensorimotor reactions of the pilot, as well as the sensorimotor coordination [4-5], which is manifested in flight as a "feeling of the plane" and is the psychological basis of piloting technique [3-6].

An emergency will mean the complication of the flight conditions that makes it impossible to carry it out further on the intended plan as a result of the threat of an accident. An accident may occur regardless of the pilot's actions as a result of a technical malfunction or erroneous pilot action. This situation makes a flight event possible, but does not necessarily imply a fatal outcome. In the future, it may be eliminated by the correct actions of the pilot or vice versa - can lead to the failure of the flight task, equipment failure, injury, even the death of the crew (catastrophe). Usually, an accident occurs as a result of incorrect pilot actions aimed at eliminating an emergency. The main difference between an emergency situation and normal flight conditions is not so much the increased emotional intensity and complexity of the motor actions, but rather the uncertainty, lack and ambiguity of information, the absence of a pre-planned action plan [6]. In extreme conditions, every neutral signal (noise, vibration, acceleration, control effort) can become the bearer of important information. The process of obtaining this information and analyzing it is the content of the mental effort to make a decision, and it also takes a major amount of time that is devoted to eliminating an emergency.

To ensure a complex analysis of indicators of the psychophysiological state of the civil aviation student to assess his preparedness for emergency situations, a psychodiagnostic model was developed (fig. 1) [1, 2]. This model consists of the main components that are blocks: functional, cognitive-perceptual, psychophysiological, individual-typological and motivational. These are separate methods and tests for individual assessment of certain components of the psychophysiological and emotional state of the student pilot [2].

Figure 1 – Model of complex psychodiagnostics of the professional reliability of the civil aviation student

Based on the developed computerized biotechnological systems [4-13] that are used in various fields for information technology, surgery, psychology, and

automated testing of motor skills [8-13], it was proposed to develop a computerized system that consists of a hardware and software complex.

The developed system for determination of the psychological readiness of the civil aviation students in emergency situations includes: a central computer; a personal computer (PC) for students-pilots; digital camera for recording testing; an interface device and data exchange; a graphics tablet (digitizer) high-resolution, which detects a position of a stylus when it is near a surface of this device; gyroscope and sensors on the hand for registration tremor: additional devices, that concomitant sound, vibration, and lights for dynamics tests (fig. 2).

Figure 2 – Computerized system for determination of the psychological readiness of the civil aviation students in emergency situations

The obtained results show the need for using integrated indicators in assessing the preparation of pilots for emergencies. The designed system allows for solving this issue. The next steps are testing system components.

References

1. Кабанцева А. В. Информатизация процесса психодиагностики / А. В. Кабанцева, К. Г. Селиванова // Інформаційні системи та технології в медицині:

зб. наук. пр. II Міжн. наук.-прак. конф. (ІСМ-2019). – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім.. М.Є. Жуковського «Харків. Авіа. Ін.-т», 2019. – С. 41-43.

2. Кабанцева А.В. Адаптованість водіїв до виконання професійної діяльності / А.В. Кабанцева // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»: зб. наук. пр. – Херсон: «Видавничий дім «Гельветика», 2016. − № 5. – Т.2. – С. 155-159.

3. Лебедєв В.В. Застосування multi-touch технології для експрес-оцінювання рівня стресостійкості льотного складу повітряних суден / В.В. Лебедєв, К.Г. Селіванова // Збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, курсантів та студентів «Авіація, промисловість, суспільство» – Кременчук, 2019. – 464 с. – С 265-266.

4. Selivanova K.G. Computer-aided system for interactive psychomotor testing / K. G. Selivanova, O. V. Ignashchuk, et. al // Photonics Applications in Astronomy, Communications, Industry, and High Energy Physics Experiments. Proc. of SPIE – Proceedings Volume 10445, 2017. –104453B.

5. Селиванова К. Г. Компьютерная система интерактивного тестирования психомоторики / К. Г. Селиванова // Полиграфические, мультимедийные и web-технологии. Т.1. Тез. Докл. 1-й Международной науч.-техн. конф. – Харьков: ХНУРЭ, 2016. – С. 81-82.

6. Selivanova, K. Determination of the basic parameters of sensor devices for the implementation of psychoneurological research with the introduction of multitouch technology / K. Selivanova, O. Avrunin, N. Kazimirov // Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries, 2020. No. 1 (11), P. 147–155. DOI: https://doi.org/10.30837/2522-9818.2020.11.147

7. Селиванова К.Г. Биотехническая система диагностики состояния мелкого моторного развития / К.Г. Селиванова, Ж.Б Иванченко, О.Г. Аврунин // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ": сб. науч. тр. Темат. вып. : Новые решения в современных технологиях. – Харьков : НТУ "ХПИ". – 2015. – № 39 (1148). – С. 78-82.

8. Selivanova K. Quality improvement of diagnosis of the electromyography data based on statistical characteristics of the measured signals / Karina G. Selivanova, Oleg G. Avrunin // Photonics Applications in Astronomy, Communications, Industry and High-Energy Physics Experiments edited by Ryszard S. Romaniuk. Proc. of SPIE. – 2016. – Vol. 10031, 100312R.

9. Капля М. А. Возможности применение гироскопа для оценки тремора конечностей / М. А. Капля, Д. А. Костин, М. Ю. Тымкович // XVII Міжнародна науково-технічна конференція «Фізичні процеси та поля технічних і біологічних об’єктів»: матеріали конференції. – Кременчук: КрНУ, 2018. – С. 215-216.

10. Тымкович, М. Ю. Проблемы оптической регистрации положения маркеров в хирургической навигационной системе / М. Ю. Тымкович, О. Г. Аврунин, А. И. Бых // Функциональная база наноэлектроники : сб. науч. тр. V Междунар. науч. конф., 30 сент. – 5 окт. 2012 г. – Х. ; Кацивели : ХНУРЭ, 2012. – С. 298–301.

11. Тымкович М.Ю. Разработка навигационной системы для ринохирургии / М.Ю. Тымкович, О.Г. Аврунин, Х. Фарук // Энергосбережение, энергетика, энергоаудит.–2013. –No8 (114). –С. 116–123.

12. Тымкович М. Ю. Оптический метод регистрации пространственного положения хирургического инструмента в компьютерной навигационной системе / М. Ю. Тымкович // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ" : сб. науч. тр. Темат. вып. : Новые решения в современных технологиях. – Харьков : НТУ "ХПИ". – 2013. – № 18 (991). – С. 124-130.

13. Селиванова К.Г. Возможности исследования тонкой моторики рук в динамике с помощью графического планшета / К.Г. Селиванова // Сборник материалов докладов «Биотехнические, медицинские и экологические системы и комплексы», Биомедсистемы, 2012. – С. 164-166.

INFORMATION TECHNOLOGY OF THE MEDICAL DATA PROCESSING

Shkurat O.
Assistant professor of Computer Systems Software Department
Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

The current techniques of receiving, analyzing, storing and transmitting medical data lead to develop a health information system (HIS) which allows to automate all kinds of medical activity. HIS covers radiological information system, laboratory information system, patient's electronic health records, pathology information system, pharmacy information system, automatic vaccination alerting system, electronic medical billing system etc.

In Ukraine HIS is developed based on the one or group of healthcare facilities(for example, Helsi, MEDSTAR, EMCIMED, Health24,Askep.net). At present in Ukraine the number of health care facilities using HIS is over 1500. However, the direction of HIS implementation is rapidly developing through developing National Electronic Healthcare System(eHealth) for primary care facilities [1].

Data visualization as images is important stage in medical researches. Accumulation of digital image base is based on applying techniques of biomedical imaging. Database volume is constantly increased and defined by type and specialization of healthcare facilities (e.g. number of medical visualizations of healthcare facility for scientists of the National Academy of Sciences of Ukraine shown in Table 1). Heterogeneity criteria of these data are type of medical imaging (e.g. x-ray, computed tomography, magnetic resonance imaging), visualization object (e.g. lungs, coronary vessels, blood cells) etc. Also, any medical images are heterogeneous because identical images cannot be received in revisualizing object in medical researches.

For automated processing heterogeneous medical data the information technology shown in Fig.1 is proposed. Proposed information technology is based on receiving, storing, processing and protecting text and graphical information. Graphical information can be described by digitized signals and images including archival medical images. Obtained by means of medical imaging techniques the archival medical images visualize organs or groups of organs which are stored in digital form or on a non-digital medium (film, paper etc.).Storing such medical images leads to forming different archives [3]:

- operative archive (storage termup to 1 year);
- basic archive (storage termup to 2, 5 or 10 years);
- educational and scientific archive (storage term more than 10 years).

Table 1.
Graphical data volume of healthcare facility for scientists of the National Academy of Sciences of Ukraine for a year [2].

Medical research type	Number of medical research for a year
Radiography	10000
Fluorography	6500
Gastroscopy	3250
Colonoscopy	300
Electrocardiography	37000
Ultrasound investigation	6500

Medical image archives are refilled by monitoring diseases, individual or massed prophylactic examinations etc. For example, the periodicity of prophylactic examinations according to order of the Ministry of Health of Ukraine from 17.05.2008«Approval of instruction of X-ray examination frequency of chest cavity for certain categories of population of Ukraine» is once every 1 year or 2 years [3]. In the case a pathology detection, corresponded images are stored for lifetime on x-ray films (i.e., non-digital images) or on optical dicks (i.e., digitized images).Addition of archival medical images to current knowledge leads to expanding base of scientific researches and progressing medical theory and practice.

For processing of non-digital archival images the procedure of image scanning is applied. Digitized medical images are characterized by significant defects (low contrast, loss of information etc.) and artifacts (noise, gaps in lines etc.). Therefore, for noise suppression the image preprocessing procedures are applied. Methods of image filtering, brightness enhancing, contrast increasing are referred to image preprocessing procedures.

Figure 1. Architecture of information technology for automated processing ofmedical data

For further image processing the initial image classification and image classification by neural network technologies are applied. First procedure classify images on general groups (according to organ systems, organs etc.), second one classify images on focused groups (according to diagnosis etc.).

For filtering noise the signal preprocessing procedure is applied. Next stage is classification of biomedical digital signals.

Documenting data and form in garchive are based on integration of text data (patient's data, disease description, treatment protocol etc.) and graphical data. Required stage is data protection (methods of the least significant bits, the most significant bits etc.).

To provide useful information for decision support of health professionals the digital signal analysis is applied. Image analysis is composed by following components: image segmentation, image feature extraction and object retrieval on images.

Image segmentation converts form of describing input data into image components thus the data compression problem is solved [4]. The expert decision support based on applying procedure of feature image extraction (e.g. image contours [5]) leads to avoid mistakes, complications and probability of misdiagnosis in medical researches. The required stage of image processing is retrieval of medical images and its components.

Patient's medical records including medical images are basis of communication in eHealth. The cooperation of health professionals is based on processes of receiving, storing, processing, analyzing and transmitting text and graphical data. Therefore, information technology development for automated processing of medical data is actual scientific and technical problem.

References:

1.National Electronic Healthcare System (eHealth). URL: https://portal.ehealth.gov.ua/

2. Romaniuk O. O. Information Management of Functions of Digital Medical Images Storage in the Information Environment of Health Care Facilities// Control systems and computers. – 2018. – No.5. – pp.69-78. DOI: 10.15407/usim.2018.05.069.

3. Legislation of Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua

4.Shkurat O., Sulema Y., Suschuk-Sliusarenko V., Dychka A. Image Segmentation Method Based on Statistical Parameters of Homogeneous Data Set./Advances in Intelligent Systems and Computing.– 2020.– Vol. 902. – pp. 271-281.DOI: 10.1007/978-3-030-12082-5_25. ISSN 2194-5365.

5. Shkurat O. S., Sulema Ye. S., DychkaA. I.Complicated Shapes Estimation Method for Objects Analysis in Video Surveillance System/ KPI Science News.– 2018.– No. 3.– pp. 53-62.DOI: 10.20535/1810-0546.2018.3.136433.

CONTROL SYSTEMS STRUCTURE IN TELECOMMUNICATION NETWORKS

Shuhailo A.,
Postgraduate
National University Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic

Sokol G.
Ph.D., Associate Professor
National University Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic

Fast evolution of modern telecommunication technologies stimulates the development of new services which contribute to the improvement of methods of forecasting the development of facilities and telecommunications networks, complex management systems, their design and operation. At the same time, network traffic can be characterized by the following properties: multiservice, multi-protocol, hybrid and convergence. In accordance with the variable load, the structure of the network must be changed to a large extent, the qualitative characteristics of its operation depend on how well the structure and functions of the network will change relatively to time. For that reason the problem of determination the optimal structure of the systems of control in telecommunications is very relevant.

Management of separated elements as well as the network itself, services supplement and business management needs to be provided in order to maintain successful network dynamics. Those systems have a network affiliation, interpreted as a common network for the system's management (TMN, TINA), but in practice they are much different, they are largely implemented as autonomous ones. At the same time, the concept of system policy rules was adopted, aimed at the large integration of individual management technologies.

That systems includes:

1) surveillance sensors, which form a statistical sample that reflects the condition of the environment and the controlled object;

2) the control unit, where the statistical information about the state of the control object and the external environment is processed, and generates control commands in accordance with the tasks and control algorithms.

3) performing mechanism that converts control commands into physical control signals and performs an appropriate correction of the object's state and structure.

By the degree of human participation in the process of managing such system is divided into automatic (without human involvement), automated (human and electronic device) and situational (with manual control).

Situational management can be used in complex systems, where formalization of certain components of control and the model of the control object itself is quite problematic. Therefore, in such situational procedures rational choice will be done by the person who makes a decision.

Automated management procedures involve control loop to a person to make decisions, they are not the best in general, although elements of optimization in decision making can take place.

In the cases when the task can be formalized, management is most often implemented as an automatic procedure, which may be optimal (best within the chosen criterion) or situational, performed by a rational rule.

Implementation of optimal (the best) systems of control is largely in the form of automatic and automated procedures. The specification of the desired criteria is necessary for such systems, as the system can be optimal in relation to one parameter, and can be not optimal in relation to the other one. There are major following criteria for optimal control system:

1) Minimum attracting resources (economic resources, time resources, frequency resources etc.)
2) Maximum productivity (bandwidth, number of applications etc.)
3) The maximum quality of service (delays in the management, sustainability, survivability, reliability)

Automatic quality of service procedures is more optimal for implementation in the structure of the information network management system. In the case of absence of a clear formalization of an existing task, the use of an automated or situational model set is acceptable depending on the tasks.

References

1) TMN [WWW документ]. URL https://ru.wikipedia.org/wiki/TMN
2) Управління мережами зв’язку [WWW документ]. URL https://www.osp.ru/nets/1999/08-09/2036564/
3) Ткаченко О.М., Гринкевич Г.О., Перепелиця Н.Л. Імітаційне моделювання об’єкта управління// Телекомунікаційні та інформаційні технології–2015. -No1. –С. 67-72
4) Бовда Е.М. Концептуальні основи синтезу автоматизованої системи управління зв’язком військового призначення / Е.М. Бовда, Ю.А. Плуговий, В.А. Романюк // –К.: Збірник наукових праць ВІТІ–2016. –№1 С. 6–18
5) Стеклов В.К., Беркман Л.Н., Кільчицький Є.В. Оптимізація та моделювання пристроїв і систем зв’язку: Підручник для вузів. –К.: Техніка, 2004. –576 с.

FORMING THE CREATIVE PERSONALITY OF THE FUTURE MUSIC TEACHER IN THE CONDITIONS OF PEDAGOGICAL PRACTICE

Turukina O.,
lecturer at the highest category of piano department,
Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy,
Zeninec L., M.A.,
Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

Сьогодні наше суспільство потребує освічених, інтелігентних, творчих, професійно компетентних особистостей. В умовах динамічного розвитку науки, культури, техніки значно змінюються умови праці вчителя, підвищуються вимоги до його особистості та професійної підготовки. Майбутні спеціалісти повинні добре орієнтуватися у різноманітності педагогічних технологій, володіти комплексом професійних умінь та якостей, ефективно застосовувати сучасні форми та методи педагогічної взаємодії, виявляти нестандартність мислення і здатність до швидкої орієнтації у різних педагогічних ситуаціях, мати свою думку і вміти відстоювати її, адекватно оцінювати свої можливості, бути готовими до прийняття відповідальних рішень[1-5]. Цьому сприяє педагогічна практика яка проводиться в умовах реалій сучасної школи з урахуванням закономірностей і принципів цілісного процесу професійної підготовки майбутніх учителів на основі здобутих знань, сформованих умінь і навичок. Визначенню ролі педагогічної діяльності вчителя у суспільстві присвячено праці М. Драгоманова, О. Духновича, Ю. Федьковича, Т. Шевченка, Л. Українки, М. Коцюбинського. Суттєвий внесок у вивченні питань практичної підготовки майбутніх вчителів музики зробили Л. Арчажникова, Л. Булата, С. Гладка, Ж. Дебела, Т. Єременко, З. Квасниця. У дослідженнях цих вчених педагогічна практика студентів розглядається в контексті різних проблем підготовки майбутніх учителів: професійної адаптації, професійної орієнтації, розвитку творчих здібностей, формування фахових умінь і навичок. Ідея творчого характеру педагогічної діяльності не нова для педагогічної думки. А. Макаренко, В. Сухомлинський, Ш. Амонашвілі та ін. у своїх працях трактують педагогічну діяльність як творчий процес[2-5]. Проблемі творчості присвячено значну кількість публікацій. У сучасних умовах ця проблема знову актуалізується. Виходячи з аналізу педагогічної літератури, поняття "творча особистість педагога" зводиться до проблеми педагогічного таланту чи педагогічних здібностей. Актуальність заявленої теми зумовлена зростаючою увагою до питань, пов'язаних з професійним рівнем творчої особистості майбутніх педагогів. Педагогічна практика як основа системи підготовки майбутніх учителів забезпечує дієвість засвоєних професійних знань і умінь, сприяє виявленню педагогічних здібностей та індивідуальних творчих можливостей кожного студента. Завдяки тому, що робота практиканта передбачає спілкування з учнями, студент має можливості не тільки для самовдосконалення, але й

формується його творча індивідуальність, а в процесі педагогічної практики активно впливає на розвиток особистості кожної дитини[1-3].

Залучення студентів до безпосередньої практичної діяльності є засобом активізації інтересу до майбутнього фаху, перевірка ефективності усіх, без винятку, напрямків професійної підготовки (психолого-педагогічного, історико-теоретичного, музично-виконавського, методичного). охарактеризовано за такими якісними показниками: мотивація (проявляється у ставленні до виконання професійних обов'язків як до потреби); рівень знань психолого-педагогічного та методичного циклу, які відповідають рівню складності виконуваних завдань; виконання функціональних обов'язків вчителя музичного мистецтва та якості виконуваної роботи; активність у професійному самовдосконаленні, самоосвіті; прагнення до збагачення духовної та професійної культури. Вирішальну роль у навчанні та вихованні відіграє завжди особистість учителя. Розвиваючи вміння художньо виконувати музику, творчо втілювати музичні враження через слово, рухи, малюнок, студенти самі ніби перевтілюються. Одним із засобів розвитку у студентів-практикантів прагнення і потреби усвідомлювати свою творчу особистість, професійну сутність у процесі музично-педагогічної діяльності є виконання ними певних ролей: музикант-виконавець, режисер, актор, лектор. Виконання музичного твору - процес складний, який потребує певних знань і технічних навичок, зокрема: читання нотного тексту і художнього сприйняття музичного твору, створення задуму та його реалізація, порівняння результату з поставленим художньо-педагогічним завданням. Щоб виховати музичний смак і сформувати музичну культуру учнів різних вікових груп майбутнім учителям необхідно вміти добирати високохудожній репертуар і знаходити ефективні методи та прийоми сприймання музичних творів. Для ефективного сприйняття учнями музичного твору студентам-практикантам необхідно: досконало знати музичні та поетичні тексти; уміти розробляти художньо-інтерпретаційний план та втілювати його у навчанні учнів музики; володіти комплексом виконавських умінь гри на музичному інструменті; уміти співати під власний супровід; уміти формувати в учнів установку на розуміння музики; уміти вміло виявляти рівень слухацької культури школярів під час сприйняття певного твору. Створення у школярів відповідного настрою (тобто установки) на сприймання музики (пісні або п'єси зі шкільного репертуару) є важливою умовою формування умінь музичного сприймання. Установка створюється передусім вступним словом учителя про музику, яку він пропонує учням для слухання. Наскільки студенту-практиканту вдасться зацікавити учнів, спрямувати їх інтерес до прослуховування музичного твору, настільки майбутній вчитель розкривається у своїй комунікативній діяльності і формується як творча особистість [2-5]. Хочеться звернути увагу на такий фактор, як розвиненість мови. Для студента-практиканта мовленнєва діяльність має велике значення щодо становлення його як особистості майбутнього вчителя. Індивідуум, власне, й говорить для того, щоб впливати на думки, поведінку, свідомість інших. Стосунки між студентами-практикантами й учнями впливають і на результативність комунікативної діяльності, в якій виявляється взаємодія, встановлюються контакти, необхідні в

загальній навчально-пізнавальній діяльності, формуються сприятливі стосунки. Отже, розвиток мовленнєвої діяльності студента під час проходження педагогічної практики сприяє всебічному розвиткові особистості майбутнього педагога. По-перше, мовлення спрямоване на те, щоб повідомити необхідну інформацію школярам у класній чи позаурочній роботі, а по-друге, вплинути на слухачів, активізувати їх думку, тобто вчитель здатний своїм мовленням розвивати мовлення й мислення школярів, їх розумову діяльність [3] Критеріями розвитку творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва є свідоме ставлення до обраної професії, прагнення до збагачення духовної культури, професійна мотивація студентів у процесі викладання предмету під час проведення класної та позаурочної роботи, палке бажання до самовдосконалення та самореалізації у виховному процесі як музиканта-виконавця, режисера, актора, цікавого лектора в роботі шкільних музичних лекторій з учнями різних вікових груп, комунікативна діяльність й активність у різних формах роботи під час проходження педагогічної практики у школі. Ці фактори характеризують розвиток професійно-творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва. Майбутні вчителі музичного мистецтва під час педагогічної практики повинні знайти такі методи та прийоми у своїй роботі, щоб діти отримували радість у спілкуванні з музичним мистецтвом на уроках, вишукували особливі засоби впливу на своїх вихованців.

References

1.2000 Education Criteria for Performance Excellence Baldrige National Quality Program. National Institute of Standards and Technology, 2000. – 80 p.

2.Abercromble B. Philosophical musing and ponderings pelated tothe art of teaching learning: the savored vievs of a long time teacher / B. Abercromble // The physical educator. – 1991. № 1. – P. 177–179.

3.Zghvyazinsky I.Pedagogical work of the teacher/B.I. Zghvyazinsky//pedagogical Creativity and Mastery: textbook/UKL. N. Guziy. -K.: ÌZMN, 2000.-168 S.

4. Philosophy: Textbook/For the Zazh. Ed. M. I. Gorlacha, G. Flint, K. Rybalka. - K., Kharkov: Consul, 2000. -548 S.

5. Ponomaryova G. Students with special needs in the educational process of higher educational establishment / G. Ponomaryova Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative technologies: scientific journal. – Sumy: The Sumdpu named after S. Makarenko, 2015. -No. 6 (50). – P. 145-157. Scientometric.

PHILOSOPHICAL FOUNDATIONS OF PUBLIC ADMINISTRATION QUALITY OF HIGHER EDUCATION

Ulyanova V.,
doctor of Pedagogical Sciences, associate professor,
Department of musical and instrumental training
of the teacher of the Kharkiv Humanities and Pedagogical Academy

Shkurotyanov G.
Master,
Kharkiv Humanities and Pedagogical Academy

Modernization of Education in Ukraine in the context of accession to the European and world educational space leads to the need for a real investigation as main principles of educational reforms and capacity to implement them. An effective mechanism for training and involvement of young people in social life to date training in high school. Development the world , including the European educational space at the current stage requires school Ukraine adequate response to the ongoing process of reform taking place in the leading countries, and in particular Europ . The need to transition high school students into specialized education definition of a " program of education ", but it declared only ideas , but that the mechanism of this transition , they are not designed, and educational institutions face the challenge profilaktyzatsiyi , it based on known scientific - practical development in this area[1-3].

Statement of the problem. Today deep transformations in the field of state administration in general and in particular higher education and its quality, the quality and tempo of implementation do not meet the needs and requirements of individuals, society and the state. That is why there is quite an important problem revision of the philosophy of governance, social management, development of a new modern methodology of management. Sadly, some scientific publications in recent years the phenomenon of over - supply of information, intellectual incompletely authors. Ukraine in need of permanent development and revision according to the modern theory of science and public administration, which is just - but substantively , functionally and structurally formalized , methodological principles of governance quality of higher education as a type of social control . Their research is the purpose of this article[1].

Management impact on people , their communities and social processes that , taken together, form a social system and affect the course and character joint activities of people in order to ensure that the character and what the outcome of this specific , pre- selected strategic goals and objectives. Investigation of existing concepts and theories administration suggest that the development of conceptual approaches , principles and organizational management goes from formal and cruel, centralized to a more flexible , lined with the development of democratic processes. Yes, 30-50 XX century acquired behavioral development orientation in management

with specific focus attention on the person. Until now, managers use theory of motivation E. Mayo , Maslow , D. Mack - Gregor. Object of management with motivation of employees and proclaimed of their relations in small groups, management strategies have been developed on the basis of extrapolation experience in the future[1-5].

It requires a deep understanding of scholars and practitioners of public administration research topical problem of social management philosophy that consider the nature of the phenomenon of management from the perspective of the triple nature of his nature : how science as a kind of art as a particular kind of human activity in its internal logic , structure and technology realization. Well-established concept - categories of, the laws, the system of management principles methodology confirmed its scientific genesis. Art belongs to him because any problem situation that almost never repeats itself, and it requires the manager every creative meaningfulness of action , taking into account the specific characteristics and specific.

References

1.2000 Education Criteria for Performance Excellence Baldrige National Quality Program. National Institute of Standards and Technology, 2000. – 80 p.

2.Abercromble B. Philosophical musing and ponderings pelated tothe art of teaching learning: the savored vievs of a long time teacher / B. Abercromble // The physical educator. – 1991. № 1. – P. 177–179.

3.Ponomaryova G. Theoretico-methodological bases of education of student youth in the higher educational / G. Ponomaryova // Oxford Journal of Scientific Research. – 2015. – № 1 (9). – P. 496–506.

4.Research methods in psychology / J.J.Shaugnessy,E.B. Zechmeister,

S. Zechmeister. – 5th ed. - Boston etc. : McGraw-Hill Higher Education, 2000.– 560 p.

5. CEDEFOP ”Glossary of quality in education and training”, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2011, http://libserver.cedefop.europa.eu/F/3L5X7H9UVIJLBTTUYN1GI9KYFGL9J5G727CVIV2SS38GBYAT7J-15330?func=full-set-set&set_number=000122&set_entry=000022&format=999

INVESTMENT AND INNOVATION POTENTIAL OF A BUSINESS ENTITY

Vahanova L.,
Ph.D., Associate Professor
His Beatitude Metropolitan Volodymyr of Kyiv and All Ukraine Khmelnitsky Institute of PJSC "HEI" Interregional Academy of Personnel Management"

Chaikovska I.
Ph.D., Associate Professor
Khmelnytsky University of Management and Law named after Leonid Yuzkov,

Innovative activity of economic entities is a combination of three interdependent components: innovative activity, activity of their activity and innovative potential of the enterprise.

According to the current legislation of Ukraine, namely Art. 1 of the Law of Ukraine «On Innovative Activity», by innovative activity means activity aimed at the use and commercialization of the results of research and development, the launch of new competitive goods and ambassadors [2].

Thus in Art. 3 of the Law of Ukraine «On Investment Activity» deepened the characteristic of innovation activity and defined «... as one of the forms of investment activity carried out with the aim of implementing the achievements of scientific and technological progress in production and social sphere, including: the production and distribution of fundamentally new types of technology and technology; progressive cross-sectoral structural shifts; implementation of long-term scientific and technical programs; financing of basic research for qualitative changes in the state of productive forces; development and implementation of new, resource-saving technology designed to improve social and environmental status… » [1].

Innovation and investment are closely interlinked: the financial success of each innovation project is reflected in the ratio of the financial return to the initial investment. In our opinion, the objects of innovation activity include: innovative projects, products of intellectual labor, newest technologies, innovations of hardware, improvement of infrastructure, new organizational and technical solutions, development of new markets, etc.

Table 1 shows the comparative characteristics of an entity's investment and innovation activities [1- 5].

Table 1

Comparative characteristics of investment and innovation activities

Investment activity	Innovative activity
Common features:	
Orientation to profit, income or other socio-economic effect. Legal basis - the functions of the state are regulation and management of development processes, entities and objects of investment and innovation activity are developed in accordance with the laws and legal acts of Ukraine. System Category - requires a	

systematic approach to management and shows certain processes. The term of the investment project is characterized by different duration.	
Distinctive features:	
Objects are: any property, including fixed assets and working capital in all sectors of the economy, securities (except promissory notes), earmarked deposits, scientific and technical products, intellectual property, other property, and property rights	Objects are: innovative programs and projects; new knowledge and intellectual products; production equipment and processes; production and enterprise infrastructure; organizational and technical solutions of industrial, administrative, commercial or other nature, which significantly improve the structure and quality of production and (or) social sphere; raw materials, means of their extraction and processing; commodity products; mechanisms of formation of consumer market and sale of commodity products.
Subjects: (investors and participants) may be citizens and legal entities of Ukraine and foreign states, as well as states.	Subjects may be: natural and (or) legal persons of Ukraine, natural and (or) legal persons of foreign states, stateless persons, associations of these persons pursuing innovative activities in Ukraine and (or) attracting property and intellectual values , invest their own or borrowed funds in the implementation of innovative projects in Ukraine.
Investing in developed (traditional) fields of activity	Implementation of projects in the fields of activity different in level of development
In times of crisis, activity is restricted	Contributes to overcoming the crisis phase in activity of the enterprise
Investment without innovation is limited in time and volume	The introduction of innovation increases the need for investment
It is performed with minimal risks	Generates a high risk of project failure and loss of investment
Low or medium level	In the conditions of successful implementation – profit

Having analyzed the common and different features of the investment and innovation activity of the enterprise, it is necessary to analyze the approaches of scientists to the interpretation of the innovation and investment potential of the enterprise, table 2 [6-8].

Table 2

Systematization of scientific approaches to the definition of the concept «Investment and innovation potential»

Author (s) of definition	Interpretation of the concept
Dubinskaya O., Kolesov S. [6]	set of resources involved in investment and innovation as productivity of investment or innovation activity (practical output, effect, result) and as opportunity, ability to innovate or investment activity
Kalchenko O. [7]	system of innovation-investment resources, factors and conditions that create opportunities for carrying out innovation-investment activity by enterprises, accumulation and development of investment funds in order to ensure their innovative development and expanded reproduction and achievement of competitive advantages
Posilkina O. [8]	the totality of its resources, including production, financial, intellectual, informational and other, necessary for carrying out innovative investment activity and introduction into production of new drugs and technologies. The innovation and investment potential accumulated by the enterprise characterizes its susceptibility to further innovations of already higher level.

Table 2 indicates that the opinions of scientists have common traits and unanimously understand the innovation and investment potential of an enterprise to carry out innovation and investment activities at the expense of a set of resources necessary for this.

References

1. Law of Ukraine «On Innovative Activity». Article 3 (Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 1991, N 47)
2. Law of Ukraine «On Innovative Activity». Article 1 (Verkhovna Rada of Ukraine, 2002, N 36).
3. Borsch L.M., 2008, Innovations and Investments in the Real Sector of the Economy: Prospects for Development, Economics of Market Relations, No 2, pp 44-51.
4. Grineva V.M., 2013, Innovative resources of economic development, Ed. X.: KDEU, 464 p.
5. Lobas I.V., 2011, Features of Innovation and Investment Policy of Ukraine, Public Administration: Theory and Practice, No 2, http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lobas.pdf
6. Dubinskaya O.S, Kolesov S.V., 2014, Determining the essence of innovation and investment potential of the enterprise, Problems and prospects of entrepreneurship development. No 2, pp 73-77.
7. Kalchenko O.M., 2011, Components of innovation and investment potential of tourism industry enterprises, Theoretical, methodological and scientific-practical

principles of investment, financial and accounting support of economic development, Ed. Step, Part 1., 372 p.

8. Posilkina O.V,. 2002, Pharmaceutical production innovation and investment development: financial security problems, http://www.pharmencyclopedia. com/article/911/ potential-pidpriyemstva.

INNOVATIVE AVOCADO TOPPING TECHNOLOGY

Vasylieva O.
PhD in Engineering Sciences
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv Ukraine

The half-finished foods based on plant raw material are a puree made from feedstock. The half-finished food contains considerable amount of useful for people, including biologically active, vitamins, microelements, dietary fibres, colouring agents, monodisaccharides, pectines, inulin-containing substances.

Analysis of scientific studies of publications and scientific articles, permissions to state that the problem is urgent [1-3].

On the modern level of development of pharmaceutical and food industry, the special attention is paid to the production of natural inulin and oligofructans, for their further use as a source of monosaccharides. Inulin is a low molecular biopolymer that during the process of hydrolysis forms monosaccharide - fructose that is widely used in the technology of dietetic foods.

Many scientists have studied the chemical composition and functional properties of avocado fruits. Avocado fruits were used in the recipe for the preparation of sweet topping. The plant components were chosen because they have valuable chemical composition and functional technological properties.

The chemical composition of the avocado fruits was studied carefully. The vitamin content of this raw material attracts especial attention: vitamin C content is 50…170 mg/100g, vitamin B – 0,02 mg/100g, vitamin PP – 0,5 mg/100g, carotinoids 7,5…9,0 mg/100g. [4-5].

Phenolic compounds with P-vitamins activity – from 2000 to 150000 mg/100g, tanning substances – 0,3…0,6%, sugar – from 6,2…10,8%, organic acids – from 0,7…1,3%, pectin substances – from 0,5…0,8%.

The optimal parameters of the process of the avocado polifructans acid hydrolysis are the following: duration of the hydrolysis – 21…23 minutes, medium acidity - 4,3…5; temperature - 87ºC …90ºC [6].

In our experiments, we regulated the value of active acidity by means of citric acid; however, it is known that by means of vegetable-derived acid reagents it is possible to achieve the acid medium value. Basing on data received from literature, some our experiments, and organoleptic evaluation, puree of black chokeberry and puree of cornel were chosen as vegetable-derived acid agents. [7].

Such choice was made because of the chemical composition and the properties of plant raw material, the content of mineral substances and vitamins. The cornel has pleasant taste, flavor, and nutrients. It is also rich in bioactive compounds due to which cornel possesses healing properties.

The organoleptic evaluation of cornel fruits of different forms indicates that they have sour-sweet taste and pleasant favour. The favour depends on the essential oils content.

The fruits of some sorts of cornel (Ievgeniia, Elegantnyi, Iantarnyi, Elena) have sweet-sour taste. The glucose and fructose content in them is about 85..95% from the total sugar content.

Fig.1. Kinetics of the inulin hydrolysis (curve 2) and fructose hydrolysis (curve 1) versus temperature

Conclusions, it can be argued that the topping food based on avocado and cornel for sweet dishes and pastry has high organoleptic quality rating.

References

1. Kim V.V., Kharitonov D.V., Shcherbakov E.G. Foreign experience of use of prebiotics // Dairy industry. – 2001.- №2. – P.31-32.

2. Pronina G.M., Vasil`yeva T.I., Bibilashvili M.A. Technology of sweet dishes from fruit pastes and puree //Problems of state public catering industrialization: Theses of the report. 2-nd All-USSR scientific conference- Kharkov,2015.- P.142-143.

3. Parfenenko V.V., Eingor M.B., Nikiforova V.N. Production of confectioneries with the use of untraditional raw materials. – M.: Agropromizdat, 1986.-207p.

4. Denny C. Emulsification smooths the way //Food ingredients and process.-2012.-Vol. 62, №1.-P.87-90.

5. Nutrients //Food Technology.-2003.-Vol.47, №3.-P.45-46.

6. V. Gnitsevich. Substantiation of parameters of production of whipped desserts on the basis of semi-finished products of Jerusalem artichoke and dogwood / V. Gnitsevich, O. Vasilyeva // Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade: Technical Sciences. - Poltava: PUET. - 2015. - № 1 (73). - P.11-18.

7. Dick Eberhard. Instantgelatinen für Desserts und Cremetorten: Verbraucher wünscht einfache Zubereitung// Ernährungsindustrie. - 2018, N 5. - S. 6-8.

THE QUESTION OF DEVELOPMENT AND PRINCIPLES OF DIAGNOSIS COMPETENCES FORMED THE STUDY STUDENTS MATHEMATICAL SCIENCES NON-MATHEMATICAL SPECIALTIES

Volosova N.
Ph. D., Associate Professor
Dniprovsk State Technical University

Thanks to information progress, modern society is developing very rapidly. Given the dynamic development of information and communication technologies, in just a few years, knowledge becomes obsolete and loses its relevance. Therefore, there is a need for a socially and professionally active person who has high competence, professional mobility, independence, ability to constantly improve their professional skills, professionally pursue further creative growth.

According to the requirements of the educational program students of the specialty "Philology" must acquire the following competencies:

Integral competence. Ability to solve complex specialized problems and practical problems in the field of philology (linguistics, literary studies, folklore studies, translation) in the process of professional activity or training, which involves the application of theories and methods of philological science and is characterized by complexity and uncertainty of conditions. Among the general competencies: ability to identify, set and solve problems; skills in the use of information and communication technologies, in particular for solving standard tasks of professional activity.

The program's learning outcomes include the ability to use information and communication technologies, in particular to solve standard tasks of professional activity. The program of study of the normative educational discipline "Fundamentals of Informatics and Applied Linguistics" is made in accordance with the educational and professional program of the first (bachelor) level of higher education in the specialty "Philology".

The subject of the course is computer-aided processing of information and ways of solving practical problems that require the involvement of linguistics.

The purpose of the discipline is the formation of future specialists of the modern level of information and computer culture, the study of basic issues of technology of automatic processing of textual information, the functionality of electronic dictionaries and machine translation systems, the formation of skills and skills of effective use of modern information technology tools to solve a variety of problems practical activity.

The purpose of studying the discipline "Introduction to probability theory" by students of specialty "Sociology" is to form the basic knowledge of the basics of the application of probability - statistical apparatus, to study the students basic questions of probabilistic modeling, methods of calculating probabilities and calculating the numerical characteristics of random variables. The main tasks are to study the basic

distributions of random variables, methods of primary statistical processing and methods of estimating the reliability of models and their parameters, methods of calculating basic statistical characteristics with the use of PCs for solving theoretical and practical problems.

According to the requirements of the educational program students must acquire a number of competencies. The main ones are the skills of using information and communication technologies. An important competence is the ability to demonstrate knowledge and understanding of the mathematical principles and methods that are required in the practice of a professional sociologist. Among the learning outcomes of the program are knowledge and understanding of economics, mathematics, etc. at the level necessary to achieve the results of the educational program.

Understanding the interdisciplinary context of the specialty "Sociology" contains the ability to use computer technology and modern software in their professional activities.

The use of information technology in education is based on multimedia learning tools. It is a set of software that allows the user to communicate with the computer using a variety of environments: graphics, hypertexts, sound, animation, video. An example of the use of multimedia tools for educational purposes can be an electronic textbook, a guide, an electronic directory, a training complex and the like. The application of each of these examples enables the effective implementation of information technology capabilities. Important in such systems is the organization of feedback, which is realized through problematic tasks, as well as the strategy of critical analysis of interaction with the student.

The issue of developing the principles and tools for the diagnosis of competence is the most complex but at the same time important for practical solution. In addition to traditional methods of control, tools for measuring and assessing competencies are: contextual tasks, tests, projects, case-meters. Contextual tasks include tasks that occur in a particular real situation. Their content creates the conditions for the application and development of knowledge in solving problems that can arise in real life.

The following principles should be followed when developing control tasks:

- the task should be of personal importance to the student, address problems that may arise in daily life or be related to future professional activity;
- the situation described in the assignment should provide an opportunity to comprehensively check the student's level of readiness;
- the context of the task should not contain a clue aimed at solving the problem;
- task can have several options, at least one of which does not meet the conditions of the given situation [1].

Education reform requirements also require future professionals to properly organize their information space through the accumulation of competencies. An effective means of modernizing education is the introduction of Cloud and Mobile technologies into the learning process.

Cloud technologies give Internet users access to the server's computer resources and use the software as an online service. One such environment is the Google service. Google Drive application provides storage of files, folders, archives; creation

of online text documents, Excel books, presentations, drawings and survey forms; Uploading files to your computer privacy and data protection.

In traditional teaching, the control of learning outcomes is exercised by the teacher. With a competency approach, this task can be performed by the student himself. Self-esteem is a prerequisite and a sign of competence in the field [2, 3]. Specific competencies have led to the need to change the technology of controlling educational outcomes, which has led to the use of authentic forms of assessment. In this case, traditional evaluation tools are complemented by a system of innovative tools.

To diagnose the acquired competences of students, a complex of different levels of tasks was elaborated on each subject of the subjects "Fundamentals of Informatics and Applied Linguistics" and "Introduction to Probability Theory" and a complex creative task related to future professional activity.

References

1. Rakov S.A., 2005, Matematychna osvita: kompetentnisnyi pidkhid z vykorystanniam IKT, Monografiia, Kh.:Fakt, 360 p.

2. Enna Nicholas 10 Skills The Workforce of the Future Will Need / Nicholas Enna/ https://www.huffingtonpost.com/nicholas-enna

3.Goldman Alex What skills will workers need to succeed in tomorrow's workplace? / Alex Goldman. http://www.iftf.org/futurenow/articledetail/3-new-invaluable-work-skills-for-2018

RETHINKING UNDERUTILIZED DEVELOPMENT FOR SOCIAL-CLASS DWELLING UNITS

Vozniuk L.,
Ph.D., Assistant
Lviv Polytechnic National University

Babyak V.,
Assistant
Lviv Polytechnic National University,

Bebko S.
Student
Lviv Polytechnic National University,

Prices for flats are increasing indefinitely and disproportionally to the quality of housing, and the working-to-middle socio-economic classes are migrating further and further from the cities they want to live in. Expanding the city into new, undeveloped territory is a tired and extensive method of expansion. In the existing fabric of cities, there is an abundance of inefficiently used space in the guise of blank walls. London and Lviv are 2 cities which are examples of this. Even though the two cities have developed their own architectural, cultural, economic, and social traditions, they still share the same potential to increase their density without sacrificing the comfort of their citizens. This concept is a proposal for densifying the city using underutilized spaces while enrichening the environment.

Today London is one of the worlds' wealthiest and most influential cities in the world. For a city of its' stature, London has an impressive amount of wasted potential in the guise of blank facades (fig.1). These blank facades break the rhythm of the surrounding architecture and do not contribute anything beneficial to the city. At most, they are converted to advertisement billboards or, perhaps better, left alone, as is shown here.

Fig. 1. Unused blank facades in London [Google Earth]

Lviv has a similar problem (fig.2). Here, a wonderful restaurant of authentic Georgian cuisine is located, but no one would be able to discern that from the appearance of the façade. Walking through Lviv, you would see dozens of huge blank facades. They are not only located on side streets and alleyways of the centre, they are also found on main streets such as Volodymyra Velykogo street, Zelena street, Lychakivska street, etc.

Fig.2. Blank façade in Lviv [Google Earth]

Instead of hanging billboards or commissioning artists to cover up these eyesores, it's possible to implement well-designed, high-quality micro-dwelling units. These would enrichen the architectural diversity and increase the amount of vegetation in a city. These blank facades should be seen as potential locales of high-quality dwellings in excellent, central parts of cities.

This concept comprises of prefabricated dwelling units mounted on steel columns which are attached to the blank walls of existing buildings. These dwelling units are not constrained for use only on blank facades, as they are capable of being stacked upon each other, forming a low-rise apartment complex. A couple of different variants of dwelling units have been devised (fig.3 a, b, c), each designed to accommodate a specific tenure:

1. A one-story dwelling unit with a mezzanine, designed for younger couples without children (29,33m. sq) (a)
2. A one-story dwelling for older generations and their family (60,73 m.) (b)
3. A two-story dwelling unit for a young family with a child (42,42 m. sq.) (c)

Fig.4. Design solution for a compact office. Created by author.

Fig.3. Variants of dwelling unit floorplans. a,b,c. Created by author.

These units are capable of being converted to into miniature offices (fig.4) in environments where conditions are not optimal for living, such as a busy street or where the host blank wall is facing train tracks.

These dwelling units will be constructed in specialized warehouses and be transported on site when the host wall is ready to receive them. They are small enough to be transported using trucks and be elevated to the necessary position using a crane and be mounted to the steel columns.

The prefabrication of dwelling units allows for lower tolerances and higher-quality enveloping of the buildings, resulting in higher energy efficiency systems while minimizing construction times [2].

The first story of all dwelling units have a height of 3,4 m. A high ceiling provides the opportunity to implement a mezzanine in the space and use it as a bed platform or storage space. Additionally, studies show that higher ceilings are correlated with improved cognitive performance tests and better moods [3].

The second story has a minimal floor-to-ceiling height of 2,5 m. This results in a lighter structure, conserves resources, and influences the inhabitants to not lock themselves up in their private quarters, but rather go spend time in common areas, all while still being a comfortable ceiling height.

Fig.5 Functional kitchen cabinetry. Created by author.

Fig.7 Floor-to-ceiling kitchenette/wardrobe. Created by author.

Fig.6. Multi-functional kitchen cabinetry. Created by author.

For a micro-dwelling units' internal volumes to optimally function, it needs furniture which is designed specifically for the space it occupies in order to fulfill the requirements of both compactness and comfortability. Therefore, the kitchens' galley isn't merely a workspace with a cooktop (fig.5). Since the countertop is 90cm deep, it provides space for other types of work as well. Additionally, it also houses a table for 5 (fig. 6) and standard kitchen equipment such as a dishwashing machine, an electric water heater, and storage for various kitchen utensils.

The kitchen's floor-to-ceiling cabinet contains kitchen and household equipment (refrigerator, sink, laundry machine, electric oven), and houses storage for cooking equipment, dishes, and a pantry (fig.7). The opposite side houses a standard wardrobe where residents can hang their clothes and store their shoes. This floor-to-ceiling cabinet/wardrobe, from the mezzanine up contains storage for books, cellphones, lamps, décor, etc., when relaxing on the bed. (fig.7)

The bed frames (fig.8) in the two-story dwelling units also house 2 full-size wardrobes, as well as 6 shelves, and storage compartments inside the steps of the stairs.

These dwelling units are best suited for central regions of cities, or where there is well-developed public transportation infrastructure. It will be easy for the residents to get to work, visit grocery stores, and go out and enjoy the city. Since the dwellings are fairly small, it is imperative that the residents don't feel

Fig.8 Bed/wardrobe. Created by author

trapped and unable to go outside and do something. These units are not suitable for the countryside or outskirts of the city.

These dwelling units are not necessarily constrained to being positioned on blank facades – they can also be stacked on top of one another and form a low-rise residential complex. For blocks which face N/S, dual aspect units will be primarily used. For blocks which face E/W, single aspect units will be the primary type of unit used. This will help ensure the dwelling units receive the appropriate amount of insolation, as well as ensuring a healthy balance of a mixed-tenure population.

Fig.9. Existing site. [Google Earth]

This specific project is based in North Kensington, London W10 (fig.9). This site was developed in the early 1970's based on a project designed by the architect Ernő Goldfinger.

Today the condition of the site is unsatisfactory. There are many areas which are "no mans' land" (no one has responsibility for it, no one uses it); the streets and sidewalks are dominated by the automobile (even the sidewalks are paved with asphalt); many areas lack passive surveillance; and many areas have simply been abandoned, where there could, and should, be playing fields and playgrounds; there's a huge private parking lot; and there's a lot of blank facades.

Here we can see how this concept can be applied to a territory(fig.10). The dwellings and offices cantilever out from existing residential terraced housing at a height of 3,5 m from the sidewalk, which is more than enough to allow for most types of transport to drive and park underneath it, as well as not being a bother to pedestrian traffic.

Fig. 10. Redevelopment proposition. Created by author

There are several points which are necessary for a residential complex, or neighborhood, to function well and be a place people can call "home" [6].

1. Characteristic and unique architecture
2. High quality architecture and territory
3. Pedestrian priority over automobiles
4. Abundance of passive surveillance
5. Accessibility to public transport
6. Mixed-tenure population
7. Communal grounds.

Architects have a responsibility to utilize all the potential a site has to offer. The concept of redeveloping unused blank facades is one solution of tapping into lost and overlooked potential of the urban environment. Using the site in North Kensington, London, as an example, it's apparent how we can redevelop and transform the existing site into a place people are proud of. A place of high-quality architecture, where there are playgrounds instead of an asphalt lot, and where the people are prioritized over the automobile. In this case, the population density would be increased, and office jobs would be created. The creation of new subcategories of dwellings and workspaces would minimize intercity migration and add liveliness to an existing suburban environment. As time passes and the urban landscape evolves, it is important for architects to devise possible paths and solutions to ever-changing problems.

References

1. Atkin. J, 2017. *What type of housing do people live in?*. [online] Mortgage finance gazette. Доступно: <https://www.mortgagefinancegazette.com/market-news/housing/type-housing-people-live-11-08-2017/> [Дата звернення 10 Квітень 2020]

2. Smith R. Prefab Architecture / Ryan E. Smith., 2010. – (John Wiley & Sons Inc.)

3. University of Minnesota, 2007. *Ceiling Height Can Affect How A Person Thinks, Feels And Acts*. (остання оновлення 25 Квітень 2007) [Доступно] <www.sciencedaily.com/releases/2007/04/070424155539.htm> [Дата звернення 14 Березень 2020]

4. Never Too Small, 2019. *ep 29 19sqm Micro Apartment & Co Living Space – UKO*. Доступно : <https://www.youtube.com/watch?v=eHTTmlv-TLU&t=224s> [Дата звернення 15 Січень 2020].

5. *London Housing Design Guide*, 2009. London: London Development agency

6. Building for life. *Designing Great Places to Live*, 2007. London: CABE

EFFECTIVE FLOOR PLATES COMPARED TO CLASSICAL REINFORCED CONCRETE

Vozniuk L.,
Ph.D., Assistant
Lviv Polytechnic National University

Hladyshev D.,
Ph.D., Associate Professor
Lviv Polytechnic National University,

Babyak V.
Assistant
Lviv Polytechnic National University,

Many scientists are looking for effective and rational solutions. Professor Shmukler V.S. is very active in this issue [2] in Kharkiv. At Lviv Polytechnic National University, this topic is being researched under the guidance of Professor Demchyna B.G. [3], described experimental studies of lightweight slabs under load, and described the stress-strain state of such structures [1,4]. In the United States and Europe, the use of plastic voids for weight loss is practiced, such as such well-known manufacturers as COBIAX System, Airdeck System, BubbleDeck System, DALIFORM and others. Scientists at the University of Massachusetts [3] are actively engaged in the creation of computational models of such structures. Calculations of efforts in slabs under different schemes of slab support are described in detail by Weinberg D.V. [5].

Before the calculations were made, for comparison, four slabs, two solid and two monococcal floor slabs were designed (see Table), namely: I - solid reinforced concrete; II - monococcal reinforced concrete; III - solid expanded clay; IV - monococcal expanded clay concrete.

The plates of brands II and IV are designed with monococcal, namely with hollow inserts. Heavy grade C16/20 concrete in grade II, and LC20/22 grade concrete in slab IV. The voids in the core of the slabs are created with the use of 100 mm thick PSB-C-35 polystyrene foam. The dimensions of all slabs are the same, namely 6x6 m in plan and 0.22 m thick.

Based on the calculations, the values of bending moments, deflections, periods and frequencies were obtained (see Table).

Results of calculation of plates

Construction overlapping		Calculation results				Modal analysis	
		G, kH/м^2	$M_{b,\,max}$ kH*м	$M_{n,\,max}$ kH*м	f_{max}, мм	Period (1st form), s	Frequency (1st form), Hz
	Solid reinforced concrete	4,75	-37,2	22,4	4,9	0,159	6,26
I	Monococcal reinforced concrete	3,72	-25,5	15,4	3,51	0,139	7,14
II	Solid expanded clay concrete	3,87	-26,4	16,2	6,0	0,175	5,73
V	Monococcal expanded clay concrete	2,74	-18,8	11,4	4,3	0,150	6,47

The table shows the highest bending moments from the action of the load of self-weight on the top and bottom in solid reinforced concrete slab I are the largest of all considered options. It should be noted that the deflections of monococcal plates of grades II and IV are smaller than those of solid plates of grades I and III, respectively.

The periods of the first oscillation in the plates of grades I and III are larger than in the plates of grades II and IV, respectively, and the frequencies on the contrary are higher in monococcal plates, comparing them with solid reinforced concrete.

It should be noted that at the same size and the same conditions of support, under the action of uniformly distributed load from its own weight, the frequency of the fundamental tone of oscillations of monococcal plates is higher than the solid by 12 ... 16%, and the deflections are lower by 30%, which indicates increased rigidity of monocoque slabs of overlapping.

References

9. Vozniuk L.I. Bearing ability and deformability of multilayer ceiling slabs: a thesis for obtaining a scientific degree of a candidate of technical sciences (doctor of philosophy): 05.23.01 - building constructions, buildings and structures / Leonid Ivanovuch Voznyuk; Lviv Polytechnic National University. - Lviv, 2018. - 190 p. - Bibliography: p. 140-157 (152 titles).

10. Shmukler, V.S. Evolutionist approach in rationalization of building structures / V.S. Shmukler // ISEC-03 Third International Structural Engineering and construction Conference – Shunan, Japan, 2005. – pp.539-545.

11. Lai, T., Connor, J.J., Veneziano, D. (2010). Structural behavior of BubbleDeck slabs and their applicatiob to lightweight bridge decks, Massachusetts.

12. Vozniuk L. I. Research of three-layer beam slabs for bending / L. I. Voznyuk, B. H. Demchyna, D. I. Dubizhanskyi // Journal of National University of Water and Environmental Engineering – 2014. – № 4(68). – p. 232-238.

13. Weinberg, D.V. Plate calculations. - K .: Budivelnyk, 1970. -434 s.

COVID-19's EXACERBATION OF HUMANITARIAN DISASTERS AS A RESULT OF COGNITIVE CHANGE OF SOCIAL CONSCIOUSNESS BY MANIPULATIVE AI METHODS

Я

Yushchenko A.
Ph.D., Professor
National Technical University
"Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, Ukraine

This rapid development of information and communication technologies, first of all, the Internet, resulted in a revolutionary development of mass media. An individual PC user is now involved in the process of information exchange that comes across any state border. As a result, international virtual reality can now be used as a new sphere of military confrontation in conditions of increased geopolitical competition for the limited natural resources [1].

The coming of the criminal-oligarchic capital of the KGB-FSB mafia to political power in Russia, ultimately, undermined the foundations of the legal institutions of international security [2]. The civilized world becomes even more aware of being attacked by a whole range of previously unprecedented threats, the main ones of which appeared due to information and communication technologies integrating planetary information flows in the increasingly crystallizing network artificial intelligence [3]. The world experiences a kind of a nuclear deja vu in the virtual reality of the information space: science, and science-based ultramodern technologies (AI) invented for progress have transformed into cynical means of conducting the third world war by immoral intellect of the ideologists of Ruscism [4].

The nature of an informational impact on a person can be understood treating mental categories of consciousness as certain forms of life [5], [6]. Therefore, under certain conditions, the spread of some information blocks may have epidemic nature [7 - 9]. Among the socially dangerous infocommunication technologies that we have found in the media, we should point out "Information shock" [8] and "Pavlovian conditioning" [10] as well as the initialization of destructive radical movements through social networks [11].

The massive and lengthy informational and analytical blow that the Kremlin inflicted through pseudo-Ukrainian TV and social networks on the brains of the nation suppressed many cognitive mechanisms of perceiving reality (visa-free travel, Tomos, economic stabilization, the revival of the army [12]) and, as expected, set the stage for targeted hypnotic suggestions of the next "paranormal" chick from Surkov's nest [10].

One of the shocking result of the implementation of psychotechnologies became the election of pro-Russian, illiterate comedian-humorist Zelensky [13] as a President of Ukraine [10]. As expected, an economic crisis developed, military losses

increased, and the political radicalization of society intensified due to repressions that power structures imposed upon patriotic opponents.

In fact, we are dealing with the struggle of mental narratives in the psychic reality of information recipients integrated into the global virtual reality created by modern means of infocommunication. Obviously, the use of such kind technology allowed Cambridge Analytica to calculate Trump's election strategy [14], motivating the white working class of America [15]. At least, this explains why a company with Russian participation obtained a mental section of 50 million Americans through Facebook.

Now a humanitarian catastrophe is highly likely in Ukraine due to the announcement of an economic default owing to expropriation of state assets by corrupt courts controlled by the local oligarchy. As in the case of Zelensky, the election of Trump, ensured by the use of manipulative methods of AI, led to the radicalization of American society, crisis of state institutions and tension in relations between geopolitical partners in NATO and the EU. We want to mention as well that manipulative internet technologies have led to the success of radical populist movements in many European countries, which in turn has led to exacerbation of contradictions in the EU.

The spread of the COVID-19's pandemic exposed the tragedy of what could happen when you have unprofessional government during the period of the forced atomization of society. In most cases, we find an extension of "Kremlin hands" behind some suicidal decisions of politically illiterate heads of the governments of certain countries. In fact, the manipulative methods of AI in modern infocommunication technologies have made Democracy an ineffective form of government [10].

During the discussion between Mark Zuckerberg & Yuval Noah Harari [16], the latter tried to explain to the first that the big data about each user of the social network creates a scientific basis for the hidden manipulation of his\her will. Libertarian Free Will has become an illusion [10]. Note that having a model of the influence of certain messages on the population, it is possible to solve the inverse problem of synthesizing certain content to provide the required stratum response [1]. The manipulative effect on the mass consciousness is multiplied by application of artificial intelligence methods. Thus, modern civilization has faced new threats of psycho-viral contamination of public consciousness, which in its disastrous social and political consequences can be considered as a weapon of mass destruction [17], requiring the development of protection methods based on the ethical compromise between the democratic values and the needs of Mental Défense.

COVID-19's exacerbation of the problems of an external manipulative influence on public consciousness can lead to an increase in aggressive asocial behavior that can potentially cause a catastrophic atomization of a democratic society and its absorption by an internal or external dictatorship. **Preservation of democracy is possible only if the manipulative methods of cognitive change in public consciousness are prohibited, which will return to the individual the freedom of his\her will, along with improving methods of political education and increasing responsibility for the consequences of governing bodies' elections.**

References

1. Yushchenko A. G., 2020, A Modern Psycho-Virus War of AI for The Global Mind, 6th International Conference on Cryptography and Information Security (CRIS 2020) January 25-26, At: Zurich, Switzerland. https://www.researchgate.net/publication/339952897_A_MODERN_PSYCHO-VIRUS_WAR_OF_AI_FOR_THE_GLOBAL_MIND

2. Yushchenko A. G., 2016, World War III , Information-analytic magazine "Ukraine. Third Millennium" , 5 p., Kharkiv, Ukraine. (in Russian)., https://www.researchgate.net/publication/308904599_World_War_III_in_Russian

3. Yushchenko A. G., 2018, A Multi-Science Study of Modern Synergetic War and Its Information Security Component, International Journal of Law and Political Sciences, vol. 12, no. 3, p. 381-384. DOI: 10.5281/zenodo.1316229.

4. Yushchenko A. G., 2015, Maroon Leviathan, Information-analytic magazine "Ukraine. Third Millennium" Kharkiv, Ukraine, p. 17. (in Russian). https://www.researchgate.net/publication/278031455_MAROON_LEVIATHAN_in_Russian_-_Information-analytic_magazine_Ukraine_Third_Millennium_June_2015.

5. Dawkins R., 1978, The Selfish Gene, New York: Oxford University Press, 224 p.

6. Yushchenko A. G., 2008, Theory of creative processes as a scientific basis of biocentrism in eco- and bioethics, Ecologicheskiy Vestnik No3, International Sakharov Environmental University, Minsk, Belarus, pp.115-119. (in Russian). https://www.researchgate.net/publication/244995094_Theory_of_Creative_Processes_as_a_Scientific_Basis_of_Biocentrism_in_ECO-_And_Bioethics_in_Russianin_English

7. Bekhterev V. M, 1998, Suggestion and Its Role in Social Life, New Brunswick, NJ: Transaction, 187 p..

8. Yushchenko A. G., 2017, Kremlin Tests on Ukrainians a New Information Weapons «Information Shock! » class?". (in Russian), ResearchGate Preprint, 2p, DOI: 10.13140/RG.2.2.34361.93287, https://www.researchgate.net/publication/336616466_KREMLIN_TESTS_ON_UKRAINIANS_A_NEW_INFORMATION_WEAPONS_Information_Shock_class_in_Russian

9. Yushchenko A. G. and Sergienko I.A., 2000 , "Information monitoring and information correction of some sources of a regional instability", Proc. of Int. Conf. BSEC, Kharkiv, Ukraine, pp. 277-282. (in Russian).

10. Yushchenko A. G., 2019, Das Russische Reich! (in Russian), ResearchGate Preprint, 2019, 6 p., DOI: 10.13140/RG.2.2.22256.30727/1, https://www.researchgate.net/publication/331821008_DAS_RUSSISCHE_REICH_in_Russian

11. Shane S. and Frenkel S., 2018, Russian 2016 Influence Operation Targeted African-Americans on Social Media, New York Times, Dec. 17

12. Zanuda A. and Chervonenko V. , 2019, 5 years Poroshenko in figures and facts: which country the president leaves, BBC News, Ukraine. (in Russian) https://www.bbc.com/ukrainian/features-russian-48037562

13. Motyl A., 2019, Why a Zelenskiy Presidency Would Be a Disaster for Ukraine, Atlantic Council, February 19.

14. Cambridge Analytica closing after Facebook data harvesting scandal, 2018. The Guardian. 2 May.

15. Yushchenko A. G., 2017, Made in USA-Make Russia Great Again. (in Russian), ResearchGate Preprint. November 23. https://www.researchgate.net/publication/310766792_MADE_IN_USA_-_Make_Russia_Great_Again_in_Russian

16. Mark Zuckerberg & Yuval Noah Harari in Conversation, 2019, April 26. https://www.youtube.com/watch?v=Boj9eD0Wug82018

17. Yushchenko A.G. , 2019, The Ultra-Modern Psychotropic Weapons of Mass Destruction, Seventh National Congress on BioEthics, Proc. Iintern. Congress, Kyiv, Ukraine, pp .74-75.

CROSSCULTURAL DIALOGUE AS A LINGUADIDACTIC MEANS OF MULTICULTURAL EDUCATION

Zagorodnova V.,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Berdiansk state pedagogical university,
the faculty of philology and social communications

Panova N.
Doctor of Philological Sciences, Professor
Berdiansk state pedagogical university,
the faculty of philology and social communications

The social role of dialogue, connected with change of sociocultural connections and cultural codes is becoming more and more important. The forming of global human civilization, numerous transnational and interregional conflicts, need for mutual understanding, cooperation and partnership have determined the relevance of the dialogical form of communication, which has led a deepening of dialogue not only human thinking, but also its civilized existence. The dialogical thinking is necessary for overcoming ideological stereotypes, the monopoly of thought and one-sidedness of globalism, for forming of a person who would be able to build his relationship on the basis of humanization of relationship, finding a reasonable compromise, mutual respect and tolerance.

In the giving theses the subject of the discussion is highlighting the relevance of the intercultural dialogue on language lessons at schools with polyethnic contingent of pupils, clarification of the main aspects of dialogic interaction of contacting cultures, analysis of groups of national and specific vocabulary for learning by pupils-polylinguals.

Over the last decade in the light of the processes of globalization in the informational society among a great number of various culturological paradigms a great attention is paid to the dialogical approach (paradigm of the dialogue of culture), a leading principle of which is the emphasis of constructive role of external impulses in formation and development of national spirituality that is embodied in ideas of culture as forms of simultaneous existence and communication of people of different – past, present and future – cultures, form of dialogue and intergeneration of these cultures [1].

This idea has gone through a long evolution from artistic and philosophical reflexions of the XIX-XX centuries (I. Ghete, A. Lamartin, L. Feuerbach, V. Dilthey, E. Husserl, K. Jaspers, M. Haydeger, J. Sartre, M. Bummer, G. Marsel, E. Fromm, M. Danilevsky, J. Derrida) – through the theoretical developments of ideologists (N. Bakhtin, Yu. Lotman, V. Bibler), from the middle of the XX century – to their wide using in modern humanities (V. Gorsky, D. Likhachov, P. Tolochko, A. Volynets, G. Ball, S. Kopylov, I. Zyaziun). The meaningful aspect of this evolution is: at first, in the bosom of worldview knowledge appeared the idea about interpersonal, subject-

subjective communication as a basis of human existence in the culture ("tuizm" by L. Feuerbach, "communication" by K. Jaspers, "being for another" by J. Sartre, "sphere between" by M. Buber, "love" by E. Fromm); later on the giving thought from interpretation of the culture as an anthropological phenomenon was transferred to sociocultural subject (P. Gurevich, V. Machlin, O. Makhov, L. Novikova, I. Peshkov, E. Tselma) to attempt to distinguish stages and principles of the dialogue of cultures in works of Yu. Lotman and D. Likhachov. Then the problem of the dialogue of cultures was solved through the postmodern awareness of the concept of text as a main carrier of cultural traditions – revealed mainly through the problem of interaction of texts ("text in text" at Yu. Lotman and text in the cultural context at J. Darrida), that lead out the paradigm on the level of correspondence with methodological principles of historicism, phenomenology, hermeneutics, deconstructivism. In the real research field all defined stages and trends didn't exist in their pure form, they intertwined in space and time, creating favorable conditions for creative using of dialogical approach in different fields [2].

Dialogism is a philosophical direction and way of thinking became very popular in the first half of the XX century. From the point of view of philosophy, dialogue is a specific way of awareness of the world, thinking, development and realization of the man's essence. The problem of dialogicity is closely connected with the history of human consciousness, development of thinking, problems forming of creative mind and creative personality. In the modern world it is not limited only ontological characteristics and functions, concentrated on individual personality.

So, forming of dialogical thinking is a requirement of time. One of the means of forming of such thinking is study and thinking of humanitarian subjects at schools with polyethnic contingent of pupils, in particular teaching of state and foreign languages. As for learning language at school, then in this case the paradigm of the dialog of culture is defined through the "cross-cultural dialogue", which promotes the reorientation of the pedagogical process from mechanical transfer of uniform knowledge to creative interaction on the basis of complex interdisciplinary knowledge (from native, Ukrainian and foreign languages; native, Ukrainian and foreign literatures, history, etc.) in the context of humanization and humanitarization of educational systems.

The cross-cultural dialogue in the education and related with it school of the dialogue of cultures and culturologicaly oriented teaching as linguadidactic manifestations of postmodern tradition of the dialogue and directions of humanization of education envisage creation and realization of new, democratized pedagogical system (so-called "humanistic oriented", "search", "heuristic" model of study, the aim of which is the holistic development of pupil's personality in the unity of mental, sensual and practical, maximum full disclosure of its cognitive and creative capabilities). According to tendencies as for democratization of social processes the cross-cultural approach is oriented on the ideal of active subject of activity and communication (man of culture), forming of which should take place, according to G. Ball, "… the purposeful inclusion of participants of the educational process into "great dialogues" which unfold in human culture, because they are leading mechanisms for its development" It's about creating pedagogical interaction,

during which there is creative, critical, heuristic, dialogical rethinking by pupils the original texts of culture. G. Ball emphasizes that "… methodology of school of dialogue of cultures is directed as against the dogmatic authoritarian pedagogy, which is a decisive feature of totalitarism and against its opposition – ideological chaos and elective mixture of value orientations" [3].

One of the results of comparative study of languages in the XX century has become a recognition of the fact that the teaching the language both in theoretical and applied aspects should envisage not only linguistic specific of the national language, but also peculiar for this or that people ways of worldview, its understanding and idea, that is national and cultural background. We can say that current trend in study of the language and culture of the certain nation – from is from confrontation and comparison of languages and cultures to dialogue. Only under condition of mastering the holistic system of ideas about national customs, traditions, country realities, the language which is studied, the full communication is possible, and mastering the certain language is impossible without ethno-sociocultural knowledge of the nation.

The new tasks of teaching any language in the context of the dialogue of cultures point at the necessity of studying the extralinguistic parameters of communication and language environment where the specific language functions. Directly in the educational process, working with pupils who speak another language, have different worldview, sometimes have different faith, national culture, we can not ignore the national model of worldview which has already developed at pupils, we can not take into account certain historical, ethnological, sociological and psycholinguistic features of them as representatives of another language and cultural community.

The contact between peoples with different experience is done through the contact of languages, therefore on the border of collision of languages more bright is expressed the collision of ways of life, material and spiritual cultures – collision at the level of subconscious, therefore bilingualism is a dialogue of worldviews, systems of the world. It is clear that speaking different languages people can see the world differently, through the prism of their languages. Since the national composition of thinking is materially fixed verbally, one can take into account the understanding of the language picture of the world as fixed in the language and specific for a certain language group the scheme of reality's perception. So, the language picture of the world is a kind of worldview through the language prism.

We have to determine that this is a new for school education direction of the work with language, it is in its infancy. And it is understandable: the method of conducting such lessons is not perfect, it requires a fundamental rethinking of linguaculturological, monological approaches and concepts, the development of dialogical linguistics. It is necessary to work out the teaching and methodological support of this important aspect of language teaching at schools with polyethnic contingent of pupils. Unfortunately, for school education there is no description of cultures of national minorities in the comparison with Ukrainian or foreign; there haven't been defined and described the background knowledge of native speakers which are subject for comparison; there haven't been determined language units with national and cultural semantics in the general array of comparable languages, no linguistic country study dictionaries, especially of comparable character [4]. But

today it is important not only comparative analysis of vital values, language means and country-specific information in different national cultures. In the process of communication all these elements at all levels (verbal, non-verbal) are intertwined [5]. One of the tasks of modern methods of teaching language as the second one is to put pupils in the situations as close to reality as possible in which they can establish language and non-language means of achieving a certain purpose.

It is logical that teacher's practice includes linguaculturology and communicative linguistics as terms and as aspects of learning. Linguaculturology gives the system description of language facts and culture in their interaction and interconnection, studies the language picture of the world. The particular attention is paid to research of the national picture of the world through the word, the image of artistic speech with attraction of phenomena and culture's facts. One of the important tasks of language teaching of national minorities' pupils is forming of linguaculturological competence. The pupils' acculturation in language environment with the help of culture study and linguistic country study information should be carried out both for the purpose of adequate perception of ethnic mentality and for the purpose of the development of the ability to make linguistic Ukraine study analysis of oral and written statements, to allocate cultural language units which contain ideological and semantic content of heard or read, and also it is communicatively justified using them during communication with native speakers of particular language [6].

Each national picture of the world is the subject for comparison, attention from others that is necessary for feedback and self-correction. It is known that in the situation of cultures' collision the participants of the communicative act through the non-identification of conceptual pictures of the world constantly compare the native culture with non-native, the native language with non-native, fixing not only the components which are identical, but also those that differentiate languages due to interference of the cultures and also interference of the national worldview.

The introduction of dialogical interaction of contacting cultures at Ukrainian language lessons at schools with polyethnic contingent of pupils is socially necessary. In school language learning it is important to take into account contacts of languages and cultures which are the life reality in polyethnic regions of Ukraine. The necessary condition of dialogue of cultures at the lesson is comparative analysis of ethnocultural lexics of languages which learn pupils, that provides description of main lexical, background and symbolic meanings of the word; forming of register of ethnocultural lexical units in multilingual comparison. The enrichment of pupils' speech with ethnocultural lexical units is successfully realized on condition of using methods and techniques which provide realization of in-depth analysis of meaning of foreign word in comparison with native, complex application of different kind of speech activity on the basis of ethnoculturological text, regular inclusion of pupils in pair and group kind of activity, regular appeal to the pupils' life experience [7].

The dialogue of cultures at the language lesson should be made in such way that not only actively enrich the pupils' vocabulary but form a tolerant, interested attitude towards other languages and cultures, to improve communicative culture in multilingual society.

References

1. Bibler, V. S. Culture. Dialogue of cultures (Experience of defining). Issues of philosophy. 1989. – Pp. 6, 38.

2. Zagorodnova, V. F. The basis of intercultural communication. – Berdyansk. – 2018. – 314 pp.

3. Lutay, V. S. Philosophy of modern education. Kyiv. 1996 – P. 19.

4. Panova, N. Y. The role of language and speech in normative and non-normative communication. Collection of scientific works of the Institute of psychology named after G. Kostiuk of APS of Ukraine. 2007 – 7(10). 289-297.

5. Manakin, V. N. Basics of contrastive lexicology: closely related and related languages. Kirovograd. 1994. – Pp. 6, 38.

6. Panova, N. The psychological functions of non-normative speech constructs in communicative behavior of students youth. – Donetsk: Monograph. – 2008. – 158 pp.

7. Zagorodnova, V. F. Cross-cultural Ukrainian language teaching by Russian language pupils in conditions of interethnic communication. Kiev: Monograph. – 2011. – 456 pp.

INNOVATIONS IN THE TAXATION SYSTEM, FORCED BY SPREADING OF THE CORONAVIRUS DISEASE (COVID-19)

Zhydovska N.
PhD in Economics, associate professor of
the Department of Accounting and Taxation
Lviv National Agrarian University

The coronavirus pandemic has become a challenge for the world economy, including the strongest ones, like the USA and China. It has caused changes in the trends of the global economy development. The coronavirus pandemic has already forced significant fall of prices at the world markets of raw materials, particularly crude oil, gas and metals. The same problem is faced by Ukraine.

On March 25, 2020, Ukraine announced the emergency situation on the whole territory of Ukraine to cease the spreading of COVID-19. It will cause serious consequences for the production sphere and economy in total, particularly in the first half of 2020 [1]. Thus, to support the national business during the quarantine, the government has introduced taxation changes, which are declared by the Law "On introduction of changes to some legislative acts, focused on the supply of extra social and economic guaranties because of spreading of the coronavirus disease (COVID-19)" № 540 of April 2, 2020.

To support business during the crisis, the mentioned Law expanded and provided the following privileges and preferences [2].

The value added tax. For the period of quarantine, the import of medicines, medical goods and/or medical equipment, which are necessary for fulfilment of the measures on prevention of appearance and spreading of the coronavirus disease, is free of the value added tax. The list of such goods is approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine.

The immunity from the tax is specific for the transactions, made starting from March 17, 2020. However, the regulations of the Tax Code of Ukraine (TCU) on calculating of the "reimbursement" VAT-liabilities and proportional reference of the sums to the VAT are not applied to such transactions.

The income tax of enterprises. The income tax payers are exempted from application of tax differences, declared by the p. 140.5.9 of the TCU (restrictions on inclusion of above 4 per cents of the taxed profit of the previous accounting year into the list of expenditures) concerning the costs (price of medical goods), which are voluntarily transferred for the medical treatment of coronavirus patients.

The excise and ecology tax. The healthcare establishments of the state and communal ownership, as well as the person, authorized to make purchases in the field of healthcare, have the right to reduce the taxation object by the sum of income due to obtaining of the costs or goods, such as medicines, voluntarily delivered by juridical and/or physical persons during the quarantine.

The person, authorized to make purchases in the field of healthcare, has the right of free supply of the appropriate goods (medicines, medical goods and/or medical equipment), which are necessary for fulfilment of the measures on prevention of appearance and spreading, localization and liquidation of outbreaks, epidemic and pandemic of the coronavirus disease (COVID-19).

The term of payment of the tax bills, issued by producers or importers of fuel for jet engines and/or aviation petrol in the period from the 1st of March to the 31st of May, 2020, is extended until the 15th of August 2020.

The excise duty for the ethanol, which is used for sanitizer production, is set at the rate of 0 UAH for 1 liter of 100-percent ethanol until May 31, 2020.

The import duty. The commodities, which are necessary for fulfilment of the measures on prevention of appearance and spreading of the coronavirus disease, are exempt of the import duty, which is expelled on the last day of the month of the quarantine end, set by the CMU.

The land fee. The regulation on the land fee has got some change, declared by the Law № 533 of March 17, 2020. The change declares reduction of the term of non-payment of the fee, i.e. “from the 1st of March to the 30th of April 2020” changed into “from the 1st of March to the 31st of March 2020”. However, the payment is postponed until the 30th of June 2020, without any penalty and charges.

The real property tax. The changes are also introduced in the regulation of the real property tax, except for a land plot, introduced by the Law № 533 of March 7, 2020. In particular, the change reduces the term for the objects of non-residential property, which are owned by physical or juridical persons, not to be the taxed objects, i.e. the period “from the 1st of March to the 30th of April 2020” changed into “from the 1st of March to the 21st of March 2020”.

The voluntary (charity) support is included in the tax abatement of physical persons. Thus, the sum of money (costs of medicines) for the supply of medical treatment of patients, sanitizing means and antiseptics, medical equipment and goods, which are voluntarily transferred to public organizations (charity organizations), bodies of executive power during the quarantine, are included in the tax abatement in its full amount while exercising the right of the tax abatement according to the results of 2020.

It is also worth noting that the amounts of the marginal revenue for the business entities, which use the simplified system of taxation, are increased. Particularly, for the business entities of the first group of the single tax payers, the amount of income is increased from 300 thousand UAH to 1 million UAH, the second group – from 1.5 million UAH to 5 million UAH, the third group – from 5 million UAH to 7 million UAH [3].

Thus, the conducted research argues that most of the introduced changes in the taxation system are obviously positive. However, considering the fact that duration of the quarantine measures cannot be forecasted, the reduction of the periods of exemption from the land fee and the real property tax, as well as cease of the terms of consideration of the administrative claims of tax payers without a direct prohibition on calculating of a fine for the period of such cease, are considered as premature. Nevertheless, in case of Ukrainian economy, the mentioned changes can become the

factors, which will significantly simplify the fight against the pandemic consequences.

References

1. The STS of Ukraine informs about taxation changes in the legislature for the period of the quarantine (Laws № 530-IX and № 533-IX of March 17, 2020). Available at:https://ibuhgalter.net/news/8039

2. The Law of Ukraine “On introduction of the changes to some legislative acts, focused on the supply of extra social and economic guaranties because of the spreading of the coronavirus disease (COVID-19)” № 540-IX of March 30, 2020. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20

3. Ukraine vs COVID-19: the parliament adopts the anti-crisis laws. Available at: https://eba.com.ua/ukrayina-vs-covid-19-parlament-pryjmaye-antykryzovi-zakony

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ТУРИЗМУ

Іванюк Г. І.,
Доктор педагогічних наук, професор
Завідувач кафедри педагогіки та психології
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

Богачук О. С.
Студентка V курсу Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

Нині діти дуже сильно піддаються впливу навколишнього середовища, а саме: комп'ютеризації та інформатизації суспільства. Відтак існує величезний простір доступної для кожної людини, зокрема й дітей, інформації, що є визначальним у творенні власного простору нових можливостей та успіху. Водночас, шкільне навчання зумовлює зміну способу життя дитини. Учні початкової школи з перших днів навчання опиняються в принципово новій соціальній ситуації, що сприяє розвитку особистості або гальмує його. Навчальна діяльність має яскраво виражену суспільну значущість і ставить дитину в нову позицію стосовно дорослих та однолітків, впливає на зміни щодо її самооцінки, статусу дитини в сім'ї.

Сучасні науковці приділяють значну увагу до вивчення проблеми емоційного інтелекту дітей різного віку, зокрема й учнів початкової школи. Виявлено, що для когось із них успіх проявляється в кількості матеріального забезпечення, що фінансується батьками. Для інших - притаманний успіх у пошуку цікавих знань, кількості інформації, яку встигнув (-ла) засвоїти за короткий проміжок часу. Тому в гонитві за успіхом, знаннями діти втрачають цінність власних емоцій. Адже саме емоції та емоційний інтелект є базою, підґрунтям для адекватного сприйняття світу, й вибудовування адекватних систем та відносин. Педагогічний досвід і результати вивчення наукових джерел дає підстави вважати за необхідне закладати це підґрунтя з дитинства, з самих малих років. Згідно з дослідженнями І.М. Андрєєвої, Т.О. Бабаєвої, Л.М. Новікової для формування емоційного інтелекту сензитивним періодом є молодший шкільний вік. [1, с. 78-86] Науковець Зарицька В.В. відзначає, що у молодшому шкільному віці відбувається розвиток також власної емоційної виразності, яка проявляється у багатстві інтонацій, відтінків міміки. [2, с. 35–53]

Науковий пошук ґрунтується на працях американських психологів П. Саловея та Д. Майєра, які завдяки своїй дослідницькій діяльності, стали основоположниками визначення поняття «емоційний інтелект». Вивчення їхніх праць уможливило виокремити такі складові емоційного інтелекту, а саме:

- точність вираження та оцінки емоцій. Тут важливо розуміти, що емоції особистості та оточуючих пов'язані як із внутрішніми, так із зовнішніми подіями. Це пов'язує емоції із думками, фізичним станом, поведінкою та зовнішнім виглядом. Тобто здатність точно виражати емоції на даний період часу та пов'язані із ними потреби.

- використання емоцій особистості в розумовій діяльності. Те, яким чином та які думки переважають у нашій розумовій діяльності залежить від того, як ми себе почуваємо. Емоції безпосередньо впливають на розумовий процес та допомагають зрозуміти, як їх використовувати та думати більш ефективно.

- розуміння емоцій. Під цією складовою розуміється те, що людина вміє визначати джерело своїх емоцій, певним чином їх класифікувати та розпізнавати зв'язок емоцій і слів, інтерпретувати значення власних емоцій, розуміти причинно-наслідкові зв’язки.

- управління емоціями. Задля розв'язування певних завдань, прийняття рішень та вибору моделі власної поведінки ми керуємось емоціями. Вміння керувати власними емоціями та емоціями оточуючих дозволяє використовувати інформацію, викликати ті чи інші емоції або усуватися від них.

Науковець О. Власова звертає увагу на те, що теорія розвитку людини базується на навчанні, а отже значущою є його провідна роль у психічному розвитку особистості. Тому для повноцінного розвитку емоційного інтелекту особистості необхідне відповідне навчальне середовище, організована навчальна діяльність, що спрямована на розвиток емоційного інтелекту, педагогічний супровід учня та позитивний емоційний клімат. [3, с. 51-59]

За дослідженнями Носенко Е. Л. можна виокремити, що емоційний інтелект піддається формуванню, модифікації і має когнітивний компонент, тобто базується на певній сумі знань, що стосуються особливостей функціонування емоційної сфери людини. Власний емоційний досвід особистості переживання певних емоцій впливає на спроможність розпізнавати емоції інших людей, а також на ефективність їх розпізнавання. [4, с. 40]

За результатами наукового пошуку виявлено, що означена проблематика становить інтерес учених у хронологічному вимірі початку 21 століття, коли на заміну активному відпочинку, екскурсіям, прогулянкам прийшов комп'ютер та інтернет. Пріоритети комунікації та добору джерел інформації змінились і разом з ними загострилися проблеми щодо розвитку емоційного інтелекту дітей .Зауважимо, що емоційний інтелект учнів початкової школи важливий для їхньої ефективної соціальної адаптації та успішної самореалізації . Дослідження М. М. Шпак висвітлюють, що більша половина опитуваних молодших школярів (54%) мають низький рівень розвитку емоційного інтелекту. Вони нездатні контролювати власні емоції, особливо прояв негативних, що утруднює процес міжособистісної взаємодії з оточуючими. [5]

Питання про те, як саме забезпечити розвиток емоційного інтелекту у молодших школярів з педагогічної точки зору привертає увагу багатьох дослідників. Очевидно, що розвиток емоційного інтелекту не повинен бути обмеженим і пов'язуватись із одним шкільним предметом. Сутність завдань учителя початкових класів полягає в організації навчального процесу так, щоб

емоційний інтелект учнів був задіяний у процесі навчання з кожного шкільного предмету та в позашкільній діяльності. [6, с. 176]

Використання засобів туристичної діяльності в освітньому процесі безпосередньо впливає на розвиток емоційного інтелекту дітей молодшого шкільного віку. Подібні засоби на практиці допомагають учням засвоювати спектр емоційних переживань, досліджувати свій емоційний інтелект і транслювати засвоєні знання на взаємовідносини з оточуючими. У туристичній діяльності діти знаходяться в розслабленому комфортному стані, що безпосередньо впливає на засвоєння ними знань та розвиток власного емоційного інтелекту. Керування емоціями та правильне їх використання активно впливає на соціалізацію та відносини з однолітками. Позитивні емоції наповнюють молодших школярів після туристичної діяльності та допомагають правильно виходити із стресових ситуацій, стрибків зростання, конфліктів та власних переживань. Прикладом цього може бути звичайна екскурсія до музею народної архітектури та побуту «Пирогово»,що розташований у передмісті Києва. Діти в такому середовищі знаходяться в позитивному та піднесеному емоційному стані, наповнюються новими яскравими враженнями, засвоюються цікаву для розвитку інформацію, не докладаючи сильних інтелектуальних умінь та збагачуючи свій емоційний досвід. Саме після такого формату освітнього процесу діти ще довго діляться враженнями від побаченого та знаходять нові можливості соціалізації та взаємовідносин із однолітками, що активно впливає на розвиток особистості.

Отож, розвиток емоційного інтелекту молодших школярів - це надзвичайно важливе завдання, яке знаходиться на сучасному етапі на актуальних сходинах та потребує глибокого дослідження. Емоційне здоров'я дитини потребує уваги та розвитку в сучасних реаліях комп'ютеризації та знецінення соціальної адаптації особистості у суспільстві. У зв’язку з цим постає необхідність забезпечення супроводу розвитку емоційного інтелекту школярів у процесі навчальної діяльності в початкових класах та поглиблення професійної підготовки учителів і психологів до розвитку емоційного інтелекту в учнів.

Список літератури

1. Андрєєва І. Н., 2006, Емоційний інтелект: дослідження феномена, Питання психології, № 3, С. 78–86.

2. Зарицька В.В., 2011, Вікові передумови розвитку емоційного інтелекту особистості (дошкільний і шкільний періоди), Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Психологія, Вип. 38, С. 35–53,

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psykhol_2011_38_6.

3. Власова О.І., 2005, Педагогічна психологія, К.: Либідь, С. 51–59.

4. Носенко Е. Л., 2003, Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: монографія, К.: Вища школа, 40 с.

5. Шпак М.М., 2016, Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів, Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка.

6. Чошанов М., 2000, Теория множественности интеллекта, Директор школы, № 3, 176 с.

7. Mayer J.D., Salovey P., 1997, What is emotional intelligence, New York : Basic Books, Pp. 3–31.

БЕЗПЕКА ДИТИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Іванюк Г. І.,
Доктор педагогічних наук, професор
Завідувач кафедри педагогіки та психології
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

Бовсунівська Д. В.
Студентка V курсу Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

В умовах поступу цифрової цивілізації сучасності невпинно зростає чисельність користувачів засобів масових комунікацій (насамперед, смартфонів і планшетних комп'ютерів). Ці пристрої комунікації забезпечують швидкий вільний доступ до актуальної та необхідної інформації інформаційно-телекомунікаційної мережі Інтернет. Відтак готовність використовувати їх задля підвищення власної ерудиції та формування сучасних навичок спілкування знаходиться у вимірі інтересів кожної людини та суспільства загалом.

У молодшому шкільному віці починають формуватися базові навчальні навички та вміння, а це означає початок нового періоду складного психічного та інтелектуального розвитку особистості. Навіть схематичний погляд на молодший шкільний вік дозволяє зробити висновки про унікальність цього етапу навчання. Підвищена чутливість, довірливе ставлення до авторитету, вразливість, висока реактивність у рухах, спрямованість на оточуючий світ, наслідувальність у діях, швидка втомлюваність – ці та деякі інші ознаки характерні для дітей, що починають активно займатися навчальною діяльністю.

Особливу небезпеку для дітей таїть в собі безконтрольний інформаційний простір оскільки, вони є повноцінними учасниками глобального процесу. Дорослішання, навчання і соціалізація сучасних дітей проходить в умовах суспільства. І діти, як найбільш активна й допитлива аудиторія, зазвичай першими оволодівають цифровими технологіями, нерідко випереджуючи батьків. Водночас, online-середовище мережі Інтернет, яка переобтяжена всім хорошим і поганим, що накопичило людство за час свого існування ,може містити інформацію агресивного чи соціально небезпечного змісту. А надання дітьми переваги віртуальному світу перед реальним може мати дестабілізуючий вплив на їхнє психічне, фізичне і психологічне благополуччя. Чим більше часу дитина проводить за комп'ютером, тим швидше в неї виникає комп'ютерна залежність. Як засвідчує досвід, дизайн і програмний контент сайтів зорієнтовані на те, щоб заманити і втримати користувачів.

За результатами вивчення теоретичних джерел ,що висвітлюють різні аспекти комп'ютерної залежності в дітей різних вікових груп, виокремимо три

основні, найбільш повторювані ознаки, на які вказують науковці Гузьман О. А. та Ляшенко Н. О. По-перше, синдром “позбавлення” (відсутність доступу до Інтернету) викликає в багатьох дітей негативні емоції або навіть фізичні симптоми – головний біль, безсоння. По-друге, в дітей простежується втрата контролю за часом і своєю поведінкою. Тут дається взнаки відома психологічна закономірність: чим більше людина поглинута змістом якоїсь діяльності, тим нижча її точність в оцінюванні часових інтервалів. По-третє, заміна реальності (надмірна важливість Інтернету порівняно з іншими сферами діяльності). [1, С. 369–380] Відтак у мережі Інтернет немає минулого і майбутнього: віртуальна реальність занурює користувача у безперервне теперішнє, відірване від ритмів повсякденного життя. Ще однією Інтернет-загрозою для дітей є доступ до небажаного контенту. Під небажаним контентом ми розуміємо матеріали, зміст яких є непридатний та/або протизаконний для дітей (такий, що пропагує культ насилля та жорстокості щодо людей і тварин, порнографію, екстремістську діяльність, вживання наркотичних засобів, психотропних і (або) одурманюючих речовин, тютюнових виробів, алкогольної продукції, тероризм, ксенофобію, сектантство, національну, класову, соціальну нетерпимість і нерівність, асоціальну поведінку, агресію, суїцид, азартні ігри, інтернет-шахрайство). Перегляд дітьми такого контенту перешкоджає їхній позитивній соціалізації та індивідуалізації, оптимальному соціальному, особистісному пізнавальному і фізичному розвиткові. Сутність проблеми в педагогічному сенсі полягає в створенні розвивальних умов для збереження і примноження психічного, психологічного здоров’я та благополуччя, формування позитивного світосприйняття учнів початкової школи .

Серед дітей і підлітків, котрі першими стають жертвами небажаного контенту, виокремимо такі групи ризику: бунтарі; самотні, такі, що відчувають труднощі у реальному спілкуванні; допитливі, ті, що прагнуть попробувати все нове, пов’язане з гострими відчуттями; довірливі, ті, які активно шукають уваги і прихильності; новачки в Інтернеті, незнайомі з мережевим етикетом; схильні до залежності; ті, які мають проблеми з сексуальною орієнтацією. Діти залишають у мережі Інтернет цифрові “сліди” (інформацію про себе із рубрики “паспортні дані”), за якими їх можна знайти у реальному житті. 39 % підлітків викладає у мережу своє прізвище, 38 % – точний вік.

Як підтверджують дослідження, майже шоста частина учнів початкової та основної школи готові поділитися номером свого мобільного телефону і майже стільки ж повідомити номер школи. А це вже ті відомості, за допомогою яких можна довідатися й іншу конфіденційну інформацію про дитину і її сім’ю, наприклад домашню адресу, рівень благополуччя та ін. Більше того, 1 % цих дітей готові повідомити незнайомцям свою домашню адресу в Інтернеті. [2]

Ще одна популярна тенденція сьогодення - геотеги , географічні координати місця розташування людини чи зображеного на світлині об’єкта. Геотеги встановлюють для того, щоб поділитися з рідними чи друзями тим, що відбувається в режимі реального часу. Отримати індекси місць проживання більшості дітей нескладно ,оскільки велика кількість світлин, на яких зображені

діти, мають геомітки, причому останні моделі смартфонів ставлять їх автоматично у момент знімання фотографії чи запису відео.

В учнівсько-дитячому середовищі становить загрозу кібербулінг (англ. cyberbullying від bully – хуліган, забіяка, грубіян, ґвалтівник) – електронна форма традиційного переслідування повідомленнями, що містять образи, агресію, залякування; хуліганство; соціальне бойкотування. Кіберпереслідування завдяки особливостям онлайн-спілкування стрімко поширюється у всьому світі, а також у таких доступних соціальних мережах та додатках як Фейсбук, Інстаграм, Тік-ток та інші.

Зауважимо таке: електронні засоби комунікації є доступними для дітей 24 години на добу, 7 днів на тиждень, жертву можна виявити в будь-який час і в будь-якому місці. Крім швидкості, всюдисущості, Інтернет дає змогу підхопити і ретранслювати інформацію. Інформація, що з’явилася лише один раз, виходить з під контролю – образи, приниження, чутки, критика, зображення чи фотографії здатні циркулювати безмежно і нескінченно довго. Зловмисники під різними приводами змушують дітей у мережі Інтернет підключатися до платних послуг. Наприклад, відіславши SMS, можна отримати доступ до закритого змісту сайту або перейти на вищий рівень в онлайн-грі. На жаль, діти не завжди помічають підступ і не звертаються за допомогою до дорослих тому, що не готові відповідати за свою безпеку.

Як засвідчує досвід, у користувачів мережі Інтернет є велика ймовірність заразити комп’ютер вірусами. Сайти, пропонуючи широкий набір сервісів, як ігрових, так і для завантаження інформації різноманітної форми та змісту – фотографій, музики, відео, неявно піддають загрозі комп’ютер їх користувачів, так як ті можуть під виглядом додатку скачати вірус чи троянську програму. Зацікавившись змістом листа від друга, дитина, не задумуючись, вибере посилання, яке може привести її на сайт, що завантажує на її комп'ютер шкідливі програми.

Древньогрецький філософ Анахарсіс колись сказав, що найбільш безпечні кораблі – це кораблі, витягнуті на сушу. В Інтернеті, як в океані, немає універсального способу уникнути ризиків та загроз.

Відсутність у дітей медіа грамотності і компетентності щодо використання інформаційних технологій здебільшого є основною причиною підвищеної інформаційної небезпеки для них .Для убезпечення дітей, зокрема учнів початкової школи від можливих негативних впливів потрібно налагодити спільні зусилля сім’ї (основного інституту соціалізації і виховання дітей), школи, громадських спільнот і держави для вироблення в них навичок безпечного існування у сучасному інформаційному просторі. Важливо створити умови для пошуку самостійних рішень, особистого критичного оцінювання контенту, розвитку вміння аналізувати і відрізняти правдиві новини від дезінформації, протистояти маніпулюванню та шкідливій рекламі асоціальної поведінки.

Вищезазначене дає підстави зробити висновок: сучасне суспільство має велику кількість загроз для дітей в інформаційному середовищі. Ці загрози можуть негативно відобразитись на розвитку особистості, її соціалізації. Тому

захист дітей від шкідливого впливу є актуальним питанням у сучасному комп'ютеризованому суспільстві. Зрозуміло ,що життєдіяльність сучасного учня не може відбуватися за межами сучасних цифрових технологій, а тому важливо обґрунтувати педагогічно-доцільні шляхи вирішення безпечної поведінки дітей в ІКТ –середовищі.

Список літератури

1. Гузьман О. А., 2011, Комп'ютерна залежність підлітків: соціологічні аспекти дослідження, Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ, № 1 (52), С. 369–380.

2. Солдатова Г., 2015, Минусы открытости, Дети в информационном обществе, № 20, С. 36–48.

3. Кухарська Н. П., 2014, Загрози безпеці дітей у соціальних мережах, Безпека інформації, Т. 20, № 2, С. 169–175.

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ФІЗИКИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Ігнатенко В.М.,
к.ф.-м.н, доцент
Сумський державний університет

Коваль В.В.,
к.ф.-м.н, ст. викладач
Сумський державний університет

Нефедченко В.Ф.
к.ф.-м.н, доцент
Сумський державний університет

В умовах карантину виникла нагальна потреба в активізації самостійної роботи студентів. Для успішної реалізації дистанційного навчання необхідна наявність певних умов, а саме:

- наявність мультимедійних підручників, посібників, конспектів лекцій, віртуальних або відео лабораторних робіт;
- науково-методична організація навчального процесу, що ґрунтується на навчально-методичній документації з кожного розділу фізики;
- наявність дієвого контролю за самостійною роботою студентів.

Істотним фактором, який дозволяє студентам активно навчатися дистанційно є наявність у них навичок самостійної розумової діяльності. Нажаль у більшості студентів молодших курсів ці навички не розвинені, що суттєво ускладнює дистанційне викладання фізики і не тільки.

Розв’язання цієї проблеми полягає в поступовому навчанні студентів під час карантину не тільки фізики, але й самостійної роботи, використовуючи для цього потяг сучасних студентів до інформаційних технологій. Серед багатьох платформ для дистанційного навчання та ресурсів можна відмітити: zoom, hangouts, skype, padlet, classroom, moodle, onlinetestpad.

За структурою курс фізики майже не відрізняється від багатьох курсів інших дисциплін. Лекції, лабораторні та практичні заняття важливо провести з використанням платформи zoom у діалоговому форматі й зберегти темп дистанційного навчання. Проведення лекції з використанням технології онлайн «Демонстрація екрану» дозволяє в загальному чаті надати посилання на тест, що перевіряє засвоєння чи сприйняття матеріалу, що дублює формат лекції в аудиторії з використанням слайдів. Практичні заняття та технологія «Дошка оголошень» дозволяє коментувати сам процес розв`язання задачі, почати дискусію всіх учасників або виправляти помилки з відповідним дописом чи посиланням на літературні джерела.

Використання занять у вигляді відеоконференцій дозволяє значно активізувати самостійну роботу студентів. Студенти більше працюють з

методичними матеріалами, під час таких занять відбувається колективне обговорення розв'язання завдань: задач з фізики або лабораторних робіт, студенти навчаються формулювати задачу, розглядати шляхи її розв'язання, робити самостійні висновки.

Таким чином, можна дійти висновків, що необхідність дистанційного навчання в період карантину прискорює застосування новітніх навчальних технологій для організації самостійної роботи студентів, виконання студентами завдань з фізики в дистанційному варіанті сприяє розвитку пізнавальних та творчих здібностей і загалом сприяє отриманню студентами більш глибоких знань з фізики.

Список літератури

1. Винник В.К. Обзор дистанционных электронных платформ обучения / В.К. Винник // Научный поиск. – 2013. – № 2(5). – С.5-7.

2. Царенко О. Самостійна робота студентів при вивченні загального курсу фізики: планування, впровадження, контроль / О. Царенко // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки. - 2013. - Вип. 121(1). - С. 149-153. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121(1)__37.

3. Подласов С. О. Організація самостійної роботи студентів у середовищі lms moodle / С. О. Подласов, О. В. Матвійчук, В. П. Бригінець // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2016. - Вип. 71(1). - С. 58-63. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2016_71(1)__13.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЗДІЙСНЕННЯ МУЗИЧНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Ірклієнко В. С.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музики
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Важливим аспектом естетичного виховання підростаючого покоління у закладі загальної середньої освіти є музично-виховна робота. Виховний потенціал мистецтва визнавали філософи (Ю.Афанасьєв, В.Кудін, О.Лосєв, Л.Мазель, В.Мазепа, Л.Пєчко, В.Ражніков, О.Семашко, А.Сохор); психологи (Б. Ананьєв, І. Бех, Л. Виготський, В. Давидов, О. Леонтьєв, Б. Ломов, С. Рубінштейн); педагоги (С. Гончаренко, І. Зязюн, Н. Ничкало, Н. Мойсеюк, С. Сисоєва, М. Сметанський, В. Шахов) та інші науковці.

Дослідники, які займались проблемами удосконалення мистецької освіти (Б.Брилін, М.Букач, Л.Масол, Н.Миропольська, О.Олексюк, В.Орлов, О.Отич, Г.Падалка, О.Рудницька, О.Ростовський, О.Щолокова, Б.Юсов та ін.), зазначають важливість музично-виховної роботи в сучасному закладі загальної середньої освіти.

Позакласна виховна діяльність спрямована на виховання гармонійної особистості та заснована на законах творчості, які передбачають залучення учнів до реальної співтворчості, інтелектуального діалогу, гармонізації спілкування, успіху, можливості почуватися вільно. Одна з особливостей позакласної діяльності як педагогічного процесу полягає в тому, що учень не боїться отримати незадовільну оцінку. Педагог, спираючись на унікальність і неповторність кожної дитини, має розвинути отримані знання, перетворити їх у соціальний досвід. Завдяки цьому нейтралізується функціональний підхід до дитини, фрагментарність у вихованні, інтелектуальні перевантаження.

Позакласна музично-виховна робота у закладі загальної середньої освіти підпорядкована меті музичного виховання – виховання всебічно розвиненої особистості учня. У позаурочний час створюються сприятливі умови для реалізації творчого потенціалу школярів у різноманітних формах: художніх гуртках і студіях, виконавських колективах (хори, музичні, танцювальні, фольклорні ансамблі), самодіяльних театрах, клубах, які спрямовані на інтегрування різних напрямів мистецького життя.

До традиційних виконавських форм залучення школярів до музичного мистецтва в позаурочний час належать хор, ансамбль, гурток любителів музики.

Важливою складовою музично-виховної роботи у закладі загальної середньої освіти є підготовка і проведення різноманітних заходів, серед яких

назвемо народні свята, літературно-музичні вечори, лекції-концерти з визначеної теми, день музики, тематичні заходи, концерти до визначних дат тощо. Зазначимо, що всі форми роботи є цікавими і дають можливість презентувати роботу вчителя музичного мистецтва і учнів. Зокрема проведення концерту як публічного виконання творів малих форм різних видів мистецтв є презентацією результатів роботи гуртків школи, зокрема вокально-хорового, хореографічного, театрального, образотворчого, літературного, кераміки, вишивки, лозоплетіння, художньої обробки дерева тощо. Зрозуміло, що концертна програма укладається у відповідності до того, які гуртки функціонують у школі, як організована і функціонує система виховної роботи.

Зазначимо, що майбутній учитель музичного мистецтва потребує відповідної підготовки, яка передбачає не тільки володіння музичним інструментом, голосом, навичками диригування, але й умінням написати сценарій, здійснити режисерську і постановочну роботу, організувати різновіковий колектив.

Основними аспектами написання сценарію до концерту є врахування часу всіх номерів і концерту в цілому (перше відділення тоді повинно нести на собі основне змістове навантаження і бути довше за часом, а друге – складатися з більш видовищних номерів і за часом бути істотно коротшим); при розстановці номерів доводиться в першу чергу вирішувати організаційні, технічні проблеми; не допускати у розстановці номерів одноманітності за жанром, настроєм; кожний номер концерту ставити у вигідні для артиста умови, щоб юний виконавець пережив почуття радості від виступу, мав успіх; складати сценарій з урахуваннями наростання глядацького інтересу (найвидовищні, динамічні, яскраві номери краще розподілити за принципом наростання ближче до фіналу); вирішити з якого ефектного номера почати концерт, а яким закінчити; піклуватися і про цілісність враження від всієї концертної програми, пам'ятати про її розвиток, динаміку.

Все вищезазначене реалізовується при викладанні дисциплін «Режисура музично-виховних заходів», «Менеджмент художньо-творчої діяльності у мистецьких колективах». Крім того бажаним є участь студента у різноманітних музично-виховних заходах, зокрема «Мистецький зорепад», «Театр казок», «Народний календар», «Мистецька вітальня» тощо. Участь у процесі підготовки заходу дає можливість зреалізувати організаторські, художні, інтелектуальні, комунікативні здібності студента та сформовані фахові компетентності надалі застосувати у практичній роботі.

Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до музично-виховної роботи у закладі загальної середньої освіти повинна здійснюватися на єдиних принципах і вести до реалізації мети музичної освіти, котра є загальною незалежно від форм і методів її досягнення. Заклад вищої освіти має створити умови для формування особистості майбутнього вчителя, його професійного зростання та ознайомлення студентів з музичною культурною спадщиною, інноваційними технологіями організації музично-виховної роботи.

Список літератури:

1. Сулаєва, Н.В. (2013). *Підготовка вчителя в педагогічному просторі неформальної мистецької освіти*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.

САБУРОВА ДАЧА:ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ З КРАЩИХ ПСИХІАТРИЧНИХ ЛІКАРЕНЬ СВОГО ЧАСУ

Айрапетян А. А.
Студент 1 курсу
Харківський національний медичний університет
М.Харків, Україна

Актуальність теми полягає у ознайомленні людей з історією місця, де лікували душу як прості люди так і особистості які вписали своє ім'я у історію, місця якому в цьому році виповнюється 302 роки.

Становлення сучасної психіатрії в Україні має довгу історію. Воно почалося в часи Київської Русі і в сучасній Україні функціонує значна кількість медичних закладів і наукових установ, що займаються проблемами психіатрії та наркології [1, с. 62].

Отже, У 1793 Наказ громадського піклування в Харкові вибудував гамівній будинок. У 1796 у Харкові побудований будинок божевільних та невиліковно хворих. У 1812 всі соматичні відділення «богоугодного закладу» були переведені на територію колишньої заміської резиденції генерала Сабурова — намісника Катерини II на Слобожанщині. У 1820 сюди переведений та будинок божевільних, відкритий в 1796.Тому цей заклад і має таку назву [2, с. 6].

Як лікувальний заклад, Сабурова дача розташована на території колишньої садиби генерал-губернатора Слобожанщини Петра Сабурова, що знаходиться по дорозі з Харкова на Старий Салтів (нині вулиця Академіка Павлова, 46). Губернатор заповідав свій маєток та будинок лікарні, оскільки мав душевнохвору дочку. До 1897 року це була найбільша психіатрична клініка в Російській імперії, на 1100 місць [3].

У 1905 році Сабурова дача стала центром революції в Харкові. Саме тут організував штаб спритний товариш Артем. Він знайшов співчуваючих серед персоналу лікарні і регулярно влаштовував зборів революціонерів, розробляв плани збройного захоплення влади. До речі, зброя теж зберігалося в «сабурці» - його ховали в тунелях опалювальної системи [2, с. 3].

Установа розвивалося і змінило свій напрямок: до 1897 року Сабурова дача була найбільшою психіатричною лікарнею на території Російської імперії, а також науковим центром. В цьому ж році установа відмовилася від гамівних сорочок.У 1880 році був організований патологоанатомічний кабінет. На початку XX століття при лікарні функціонував цегляний завод, на якому працювали пацієнти. А в 1890 році тут була навіть побудована оранжерея з тих самих цеглин. Це час запам'яталося тим, що тут працювали Володимир Гіляровський, Павло Ковалевський, Микола Країнський, Тихон Юдін та інші відомі лікарі в галузі психіатрії.Приблизно в цей же час на Сабуровій дачі починають робити складні нейрохірургічні операції, наприклад, видалення щитовидної залози при передчасному недоумство, трепанації черепа при

пухлинах мозку. Відкривається школа для дітей службовців, починають застосовуватися препарати Ерліха, кротонін. У 1911 була організована кафедра нервових і душевних хвороб Жіночого медичного інституту з клінікою, однією з баз якої була Сабурова дача. У 1912 році Сабурова дача отримала премію на Всеросійській гігієнічній виставці в Санкт-Петербурзі (почесний диплом і золоту медаль за зразкову організацію колегіального управління).

Вже в 1921 році тут існував психоневрологічний інститут. Сабурова дача стала першим місцем, де з'явилася кафедра психотерапії, психопрофілактики і психогігієни. Вона також прославилася своїми методами лікування: тут використовували гіпноз як знеболюючий засіб при пологах, а також була проведена операція з видалення гіпофіза вперше в Російській імперії [1, с. 63].

Друга світова війна не оминула й Сабурову дачу: у 1941 році фашисти розстріляли понад 400 пацієнтів і десятки медсестер [3].

Сабурова дача відома і своїми пацієнтами. Тут письменник Всеволод Гаршин провів більшу частину 1880 року, а поет-авангардист Велимир Хлєбніков написав тут чимало віршів у 1919 році. Тут побував український поет Володимир Сосюра, автор творів «Чук і Гек», «Тимур і його команда» Аркадій Гайдар і художник Михайло Врубель. Останні роки життя в Сабурці провела прима-балерина Харківського театру опери та балету Інна Гайдар [3].

На жаль, основна будівля з кожним роком все більше руйнується. Тому психіатрична лікарня переїхала в новий корпус, так як історична будівля стало небезпечним. Зараз на території лікарні існує музей, де за довгі роки накопичилася унікальна колекція, яка розповідає про історію Сабурової дачі. Всі експозиції можна побачити в новій будівлі.

- За довгі роки ми зібрали унікальну колекцію, яка розповідає про історію Сабурової дачі, а також про розвиток психіатричного справи в нашому місті і країні, - розповідає творець музею, завідувач бібліотекою обласної клінічної психіатричної лікарні № 3 Ольга Лекарева. - У нас зібрані унікальні фотографії, документи - все це буде представлено в експозиції [4].

Отже, можна зробити висновок, що Сабурова дача протягом довгих років була місцем, де розвивалася психіатрія і її різні напрями, а також тут отримали допомогу багато різних людей різного ґатунку і знання які збережені там є безцінними.

Джерела:

1.Історія української психіатрії. Збірник наукових праць Українського НДІ клінічної та експериментальної неврології та психіатрії та Харківської міської клінічної психіатричної лікарні № 15 (Сабуровой дачі)/За заг. Ред. Кутько. І. І. , Петрюка П. Т. Харків, 1994

2.Історія Сабуровой дачі. Успіхи психіатрії, неврології, нейрохірургії та наркології: Збірник наукових праць Українського НДІ клінічної та експериментальної неврології та психіатрії та Харківської міської клінічної психіатричної лікарні № 15 (Сабуровой дачі)/За заг. ред. Кутько І. І. , Петрюка П. Т. — Харків, 1996.

3. НА САБУРОВОЙ ДАЧЕ В ХАРЬКОВЕ ПОБЫВАЛИ МНОГИЕ ВЕЛИКИЕ

(https://vecherniy.kharkov.ua/news/45918/)
4. Один из центров психиатрии: история Сабуровой дачи
(https://mykharkov.info/news/odin-iz-tsentrov-psihiatrii-istoriya-saburovoj-dachi-98172.html)

КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ НА УРОКАХ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я: ТЕХНОЛОГІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ

Аксьонова О. П.,
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя комунальний заклад «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

Півненко Ю. В.,
кандидат педагогічних наук
доцент кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя комунальний заклад «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», Запорізької обласної ради

Прус С. Г.
заступник директора з виховної роботи
учитель основ здоров'я
Запорізький ліцей № 34

Українська школа сьогодні переживає суттєві зміни. Необхідність реформ викликана тим, що сучасний школяр отримує у школі переважно відірвані від життя знання, тоді як йому надзвичайно важливо навчитися здобувати знання та користуватися ними. Тому у пошуках напрямів реформування освіти вітчизняна практика обрала компетентнісний підхід, який заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації особистості в суспільстві [1].

За навчальною програмою з основ здоров'я педагогічна увага вчителя спрямована на формування десяти ключових компетентностей [2, с. 2-6]. Констатувальний експеримент надав інформацію про хаотичність і безсистемність використання компетентнісно орієнтованих завдань (далі – КОЗ) на уроках; відсутність у більшості вчителів чіткого розуміння алгоритму їх конструювання та використання. Учителі сьогодні працюють у стані функціонування різних суперечностей: між потребою у запровадженні компетентнісного підходу до навчання та дефіцитом відповідного методичного інструментарію, який би дозволив ефективно виконувати навчальну програму.

Одним із технологічних інструментів реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі виступають компетентнісно орієнтовані завдання.

У сучасній науковій літературі існують різні визначення дефініції «КОЗ»:

- КОЗ – діяльнісне завдання, яке дає змогу розвивати універсальні загальнонавчальні компетентності, вимагає застосування накопичених знань у практичній діяльності для вирішення конкретної навчальної проблеми [3, с. 54].

- КОЗ – спеціально створена дидактична конструкція, що використовується з метою формування і перевірки рівня предметних, міжпредметних і ключових компетенцій (компетентностей) [4, с. 15].

Систематизація досліджень І. І. Драча [5, с. 130], В. О. Ширяєвої [6, с. 5] дозволив виокремити такі вимоги до компетентнісно орієнтованого завдання:

- формулювання КОЗ або результат його виконання повинні становити для учнів пізнавальну, загальнокультурну або соціальну значущість, щоб діяльність учнів під час його виконання була мотивованою;
- зміст завдання має включати дидактично адаптований соціальний досвід вирішення пізнавальних, світоглядних, моральних, та інших проблем;
- завдання передбачає недетермінованість дій учнів при його виконанні, тобто спосіб виконання учням не відомий повністю;
- під час виконання КОЗ учні мають самостійно вирішувати проблеми в різних сферах і видах діяльності, у тому числі, використовуючи власний досвід.

Спираючись на зазначене вище, визначаємо компетентнісно орієнтоване завдання як інтегративну дидактичну одиницю, яка забезпечує формування і перевірку в учнів умінь ефективно діяти у соціально-значимій ситуації.

Упровадження компетентнісного підходу спрямоване на зміну акцентів освітнього процесу: від предмето- до дитиноцентризму, від вивчення предмета «Основи здоров’я» до навчання учнів, від заучування фактів («що?») до розуміння принципів і усвідомлення цінностей («для чого?»), від навчання «для оцінки» до досягнення освіченості «для себе» [7].

Саме тому вікові особливості учнів 8-9 класів ми розглядаємо як чинники та відправні точки удосконалення процесу навчання основам здоров’я. У необхідності зміни змісту, методів та форм організації освітнього процесу нас переконали дослідження К.Н. Полівановоі (2000), В.П. Кутішенко (2010), Ю.В. Александрова (2015) щодо особливостей підліткового віку (рис. 1).

Рис. 1. Детермінованість педагогічних дій відповідно до особливостей підліткового віку

З метою системного формування ключових компетентностей учнів був розроблений план-графік реалізації КОЗ на уроках основ здоров'я у 8-9 класах (табл. 1) у такій послідовності:

1) сформульовані теми уроків (тема);
2) здійснений розподіл вивчення тем впродовж навчального року (календар);
3) із навчальної програми виокремлено державні вимоги щодо очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів;
4) конкретизована ключова компетентність, на формування якої в подальшому розроблене КОЗ;
5) виокремлено вклад предмету у формування обраної ключової компетентності;
6) змодельовані КОЗ.

Таблиця 1

План-графік реалізації компетентнісно орієнтованих завдань на уроках з основ здоров'я в 8-9 класах

Календар; код КЗЗ	8 клас		
	Тема	Очікуваний результат	Компетентність (її складові), які можна розвивати за допомогою пропонованої вправи
4-й тиждень навчання, вересень	№ 1. Перша допомога при надзвичайних ситуаціях	розпізнає: ознаки надзвичайних ситуацій; ситуації, в яких треба надати першу допомогу; уміє: визначати стан потерпілого; виконувати алгоритм надання першої допомоги потерпілому; дотримується правил: особистої безпеки під час надання першої допомоги.	Екологічна грамотність і здорове життя: діяти в небезпечних ситуаціях та надавати першу необхідну допомогу; Інформаційно-цифрова компетентність: отримувати інформацію з використанням ІКТ щодо добробуту та безпеки.
8[1] / 1[2]	**Завдання «Надання першої допомоги»** Учні об'єднуються в групи Учитель пропонує знайти в мережі Internet інформацію щодо надання першої допомоги при певному виді травмування, скласти відповідний алгоритм та представити його іншим групам.		
7-й тиждень навчання, жовтень	№ 2. Поняття про оздоровчі системи та їх складові.	Знає: основні складові оздоровчих систем; наводить приклади: традиційних і сучасних оздоровчих систем	Обізнаність та самовираження у сфері культури: здатність зіставляти власні погляди та їх вираження з думкою інших щодо формування добробуту, збереження і зміцнення власного здоров'я та здоров'я тих, хто поруч
8 / 2	**Завдання «Оздоровчі системи»** Учні об'єднуються в групи. Учитель пропонує опрацювати теоретичний матеріал щодо автора оздоровчої системи та її спрямованості, виконати вправи. Потім на «станції» залишається один представник групи – Тренер, який презентує цю систему та її автора іншим учням. Інші учасники групи переміщуються за		

[1] Клас навчання
[2] № теми

	стрілкою годинника на наступну «станцію». Після роботи на станції учні мають заповнити бланк «Наші пізнання оздоровчої системи». Потім знову відбувається зміна Тренера. Кількість переміщень відповідає кількості станцій.

Визначення детермінованості педагогічних дій відповідно до особливостей підліткового віку учнів конкретизувало зону педагогічної уваги щодо розробки КОЗ. Розроблений план-графік реалізації КОЗ на уроках основ здоров'я у 8-9 класах дозволив упорядкувати педагогічні зусилля до єдиної логічної дидактичної лінії, що підвищує ефект навчання на засадах принципів Нової української школи.

Список літератури:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepcziya.pdf, вільний. – Назва з екрана. – (Дата звернення: 05.04.2020).

2. Навчальна програма з основ здоров'я для 5-9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07.06.2017 № 804 [Електронний ресурс] / Т. Є. Бойченко, Т. В. Воронцова та ін. – Режим доступу: https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56137/, вільний. – Назва з екрана. – (Дата звернення: 05.03.2020).

3. Курач Л. І. Компетентнісно орієнтовані завдання в процесі навчання російської мови в школах України: конструювання та // Л. І. Курач, О. Л. Фідкевич // Український педагогічний журнал. – 2016. – № 4. – Те ж [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/707220/1/%D0%A3%D0%9F%D0%96%20%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%A2%D0%AF.pdf, вільний. – Назва з екрана. – (Дата звернення: 18.04.2020).

4. Фасоля А. М. Компетентнісно зорієнтовані завдання: новація? Імітація? / А. М. Фасоля // Українська література в загальноосвітній школі. – 2015. – № 5. – С. 14-20.

5. Драч І. І. Компетентнісно орієнтовані завдання як важливий чинник формування професійної компетентності майбутніх фахівців [Електронний ресурс] / І. І. Драч // Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах. – 2015. – Вип. 44(97). – С. 127-134. – Режим доступу: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2015/44/19.pdf, вільний. – Назва з екрана. – (Дата звернення: 22.03.2020).

6. Ширяева В. А. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.sgu.ru/sites/default/files/textdocsfiles/2013/07/15/shiriaeva.pdf, свободный. – Название с экрана. – (Дата обращения: 22.03.2020)

7. Методичні рекомендації про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://osvita.ua/doc/files/news/568/56860/metod_rekom_2017.pdf, вільний. – Назва з екрана. – (Дата звернення: 18.03.2020).

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ М'ЯКОЇ СИЛИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США І КИТАЮ

Алєко К. В.
Студентка
Інститут міжнародних відносин
університету імені Тараса Шевченка

Важливу роль у сьогоднішньому світі відіграють відносини США і Китаю: усіх турбує гонка озброєнь та, зрозуміло, зростаюча напруга через прагнення отримати більший вплив на міжнародній арені. Та варто визнати, що окрім помітної боротьби за перевагу в «hardpower», йде менш помітне, але, вельми вірогідно, не менш важливе протистояння у сфері «softpower».

Що ми взагалі розуміємо під силою? Відповідно до Дж. Ная: «Сила – здатність змінювати поведінку інших для отримання того, що ви бажаєте. Для цього є три основні способи: примус, плата та привабливість». Через розвиток технологійта взаємозалежність світу, держави більше не можуть користуватися виключно насильницькими методами вирішення проблем (нанесення шкоди одній державі не проходить безслідно для іншої). Тому сьогодні все більшу роль грає фактор привабливості держави.

Саме цей фактор і є головною метою використання та «нарощення» м'якої сили. М'яка сила є сукупністю внутрішніх і зовнішніх факторів держави, які допомагаютьвпливати на світ та втілювати зовнішньополітичні інтереси.

Говорячи про м'яку силу США і Китаю, необхідно зрозуміти, чого країни прагнуть цією м'якою силою досягти. Якщо для світу є звичним прагнення США світової гегемонії та поширення культури й ідеології, то питання значення м'якої сили для Китаю ще з'являється. Взагалі, можна розглядати 2 основні цілі Китаю: перша – покращення ситуації всередині країни, тобто м'яка сила має на меті сприяння соціальній згуртованості, яка має бути перетворена на підтримку уряду; друга – протистояння гегемонії США, що вказує на небажання Китаю грати виключно за американськими правилами гри.

Згідно з «TheSoftPower 30: A GlobalRankingofsoftpower 2019», Сполучені Штати посідають 5 місце з 77.40 балами, а Китай – 27 місце з 51.25 балами. Розрив є вагомим, алевін стрімко зменшується. 2016 року, тобто до президентства Дональда Трампа, Сполучені Штати були на 1 місці з 77.96 балами, тоді як Китай займав 28 місце з результатом 45.04 балів.

Для того, щоб порівняти м'яку силу США і Китаю, варто виділити категорії порівняння. Частіше за все, дослідники визначають 5 таких складових: дипломатична, соціально-політична, соціально-економічна, освітня і культурна.

1. Дипломатична категорія

Вона складається з сукупності показників: кількість дипломатичних представництв, участь у міжнародних організаціях, наявність культурних центрів, активність урядових службовців у соціальних мережах і так далі. Якщо розглядати кількість дипломатичних представництв,2019 рік був визначальним

для Китаю, адже кількість його дипломатичних представництв стала найбільшою у світі. Спостерігається значне зростання, адже ще 2016 року за цим показником Китай посідав 3 місце. Авжеж, і сьогодні різниця між США і Китаєм не є великою, але вона свідчить про швидке зростання м'якої сили Китаю. Ситуація щодо участі в міжнародних організаціях є іншою: на 2019 рік Китай є членом 75 організацій, тоді як Сполучені Штати – 88.

2. Соціально-політична категорія

Її складають політична свобода та громадянські права,боротьба з корупцією, вільний доступ до ЗМІ, прозорість правил і так далі. Зрозуміло, що в цій категорії перевага США. Відповідно до даних рейтингу з політичних прав і громадянських свобод FreedomHouse США має 86 балів, тоді як Китай – 10. Насправді, ситуація в жодній із цих країн не є зразковою, адже в Сполучених Штатах з 2017 року ситуація стрімко погіршується, а в Китаї немає позитивних зрушень (взяти хоча б ситуацію з уйгурами та «перевихованням» у таборах, щоб знищити ідентичність меншин).

3. Соціально-економічна категорія

Її складовими є коефіцієнт Джині, рівень Індексу людського розвитку, рівень інституційних зв'язків у бізнесі та інші. Якщо порівняти країни за коефіцієнтом Джині, який свідчить про різницю між найзаможнішими та найбіднішими верствами населення та варіюється від 0 до 1 (де 0 – повна рівність, а 1 – її відсутність),бачимо схожу ситуацію в країнах. У США цей індекс – 0.450, а в Китаї – 0.465. Ситуація інша з Індексом людського розвитку: за даними 2019 року, Сполучені Штати посідають 15 місце у світі з результатом 0.920, Китай же на 85 місці з показником 0.759.

4. Освітня категорія

Вона складається з рейтингу університетів, кількості студентів-іноземців, рівню початкової та середньої освіти, кількості аналітичних центрів, кількості лауреатів Нобелівської преміїй так далі. За версією 2020 року 29 зі 100 найкращих університетів світу знаходяться в США, тоді як у Китаї їх всього 6. За даними 2018 року у Китаї навчаються 492,185 іноземних студентів, що є високим результатом для країни (порівнюючи з 2017 роком – на 10.49% вище), тоді як у США - 1,095,299, але зростання є набагато нижчим.

5. Культурна категорія (висока та популярна культура)

Складовими цієї категоріїє поширеність мови країни, кількість об'єктів у списку ЮНЕСКО, кількість лауреатів Нобелівської премії з літератури, успіхи в спортивних подіях, кількість туристів, нагороди на кінофестивалях і так далі.Обидві мови стають все більш поширеними: англійською розмовляють 1.132 мільярди людей (для 379 мільйонів – це перша мова), а китайською (мандаринською) – 1.117 мільярди (для 917 мільйонів – перша).Кількість об'єктів Китаю у списку ЮНЕСКО – 37, за їх кількістю він займає 5 місце у світі, об'єктів Сполучених Штатів набагато менше – всього 11.

Таким чином, порівнявши м'яку силу Сполучених Штатів і Китаю, можна зробити висновок, що незважаючи на те, що розрив є все ще вагомим, він стрімко зменшується. Китай поступово покращує свої результати та наздоганяє

США за великою кількістю показників, тоді як за останні 4 роки результати США значно погіршились.

Список літератури:

1. Nye J., Jr. ThinkAgain: SoftPower // ForeignPolicy, 2006, February 23

2. TheSoftPower 30: A GlobalRankingofsoftpower 2019 / USC CenterofPublicDiplomacy // https://softpower30.com/wp-content/uploads/2019/10/The-Soft-Power-30-Report-2019-1.pdf

3. TheSoftPower 30: A GlobalRankingofsoftpower 2016 / USC CenterofPublicDiplomacy // https://portland-communications.com/pdf/The-Soft-Power-30-Report-2016.pdf

4. «U.S. and China: Hard and Soft Power Potential» // International studies. Interdisciplinary political and cultural journal Vol.22, №1/2018 // https://www.researchgate.net/publication/331390349_US_and_China_Hard_and_Soft_Power_Potential

5. «TheChinaModelvs. AmericanSoftPower: GoingGlobalandPeaceful»Xu PING, Wang LI, 2015 // https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/89294

6. FreedomHouse/ Politicalrightsandcivillibertiesrating 2019 // https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores?sort=desc&order=Total%20Score%20and%20Status

7. World Population Review // Gini Coefficient By Country 2020 // https://worldpopulationreview.com/countries/gini-coefficient-by-country/

8. UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME // 2019 Human Development Index Ranking // http://hdr.undp.org/en/content/2019-human-development-index-ranking

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ САМОПОЧУТТЯ ЛЮДИНИ

Алексахіна Т. О.
к.філол.н., ст.викладач
Сумський державний університет

Загальновизнано, що мова є вагомою частиною культури будь-якого етносу. Кожна нація має свій кумулятивний фонд, що створювався віками, переходив від покоління до покоління та закріплювався в національній свідомості народу. Він відтворював національно-культурну самобутність мовного колективу, викликану умовами його життя та особливостями історичного розвитку. Особливо яскраво ця самобутність виражається у стійких словосполученнях, оскільки у їхній семантиці закодовано досвід етносу про картину світу та його ставлення до об'єктів навколишнього світу.

Слід відзначити, що фразеологізми є об'єктом постійних розвідок вже протягом тривалого часу. Однак, у руслі сучасних тенденцій лінгвокультурології дослідження фразем як частини образно-номінативної картини світу набуває особливої актуальності. Вивчення сталих словосполучень у світлі переорієнтації парадигми на когнітивний напрям вже знаходить своє відображення у працях сучасних вчених [Алефиренко 2001; Андреева 2009; Левченко 2002; 2005]. Ґрунтуючись на теоретичних засадах когнітивістики, мовознавцями було вироблено положення про фразеологічну картину світу [Левченко 2002]. Крім того, розглянуто когнітивний механізм формування семантики фразем, різноманітні аспекти фразеологічної символіки як на матеріалі окремих мов, так і у зіставному аспекті.

Однак, поза увагою дослідників залишається вивчення метафоричної природи флористичних символів як еталонів національної культури у структурі сталих словосполучень.

Враховуючи це, нами було виокремлено фразеологізми із компонентом «назва квітки» на позначення емоцій та здоров'я людини. Нами встановлено, що універсальними для досліджуваних мов словами-символами є гіпероніми *flower / fleur / квітка*, а також назви рослин *poppy / coquelicot / мак; rose / rose / ружа, троянда*. Специфічним для кожної з мов є вибір наступних флоролексем у якості слова-символа: англ. *daisy, pink, primrose;* фр. *souci, lis, pivoine.*

Спостерігається тенденція впливу біологічних властивостей рослин, традиції, пов'язані із особливостями їх вирощування на формування символічного значення флоролексем. Як вказує О. І. Сімович, «процес перетворення слова на символ супроводжується приглушенням семи «рослина» та актуалізацією асоціативної семи «людина»» [Сімович 1999, с. 13].

Самопочуття людини залежить від багатьох факторів. Відповідно до цього досліджувані нами фразеологізми було розподілено на асоціативні групи.

Вік людини.

Молодість і пов'язані із нею здоров'я, гарний настрій. Основою для формування символу тут є фенологічні властивості рослини. Гарне самопочуття, як правило, у людини спостерігається у її юні роки. Це вмотивувало бачення квітки як символу доброго самопочуття: англ. *fresh as flowers in may; in the flower of life;* фр. *à la fleur de l'âge; la fleur de la jeunesse; la fleur des ans; dans sa fleur*. Крім гіпероніму аналогічну символіку мають і конкретні назви квіток, а саме – в англійській та французькій мовах – троянда, і лише в англійській мові – маргаритка. Пор.: англ. *fresh as a daisy; to be fresh as daisy; fresh as a rose;* фр. *frais comme une rose;* укр.. *розцвіла, як рожа навесні*

1.2. Похилий вік і, як наслідок, погіршення здоров'я, що наступає після скороминучої молодості. В основі цієї групи фразеологізмів покладено також біологічні властивості рослини, а саме – короткочасність її цвітіння. У свідомості етносу молодість минає так само швидко, як і опадають квіти. Пор.: англ. *beauty fades like a flower; lie upon roses when young, if you'll lie upon thorns when old;* фр. *après bon temps on se répand, aujoud'hui en fleurs, demain en pleurs;* укр. *дівка – квітка, поки не змарніла; дівочий вік – як маків цвіт; пішов мій вік, як маків цвіт.*

Як бачимо, для усіх досліджуваних мов є характерним використання гіпероніму у якості символу; крім того, для англійської мови специфічним є вживання назви троянди, а для української – маку. В українській мові квітка ще є символом молодої дівчини.

2. Здоров'я.

2.1. Добре самопочуття, що відображається на зовнішньому вигляді. У здорової людини, як правило, світлий колір обличчя та рожеві щоки. Символом рум'янцю в англійській та французькій мовах виступає троянда; крім того, у французькій мові лілія символізує собою ніжний колір обличчя. Пор: англ. *colour rose to one's checks; have roses in one's cheeks; milk and roses; put the roses back in someone's cheeks;* фр. *teint de lis; rose et lis.* Однак, хоча символ несе у собі узагальнені уявлення етносу про властивості суб'єкта чи об'єкта, меліоративна оцінка може мати суб'єктивний характер, про що писав Ф.Шіллер: «І справді, що за принада така у якійсь пустій квітці […] ? […]. Не предмети ми любимо в них, а *ідею*, яку вони представляють» [Цит. за: Лосев 1993, с.16].

2.2. Погіршення стану здоров'я. Від надмірного хвилювання або від хвороби змінюється колір обличчя, воно може червоніти: англ. *one's blood rose in a jet; as red as rose; turn red as a poppy;* фр. *rouge comme un coquelicot; rouge comme une pivoine;* жовтіти: фр. *jaune comme un souci.* Спільними для англійської та французької мов актуалізаторами червоного кольору як ознаки поганого самопочуття є назви рослин мак і троянда; крім того, у французькій мові аналогічним символом є півонія, а жовтий колір обличчя символізує календула.

Відразу слід наголосити, що пейоративність цих символів є досить умовною. Вищезазначені словосполучення несуть у собі негативний потенціал лише за умови характеристики кольору усього обличчя. Як справедливо зауважує Т. М. Сукаленко, «символ функціонує в певному контексті, що

спричиняє перерозподіл потенційних, диференційних, асоціативних сем, виявлення конкретної семантики слова» [Сукаленко 2010, с. 40].

В інших випадках символічні значення стосуються нервової системи. Вони мотивуються негативною дією рослини на організм людини (укр. *як після маківки* (спати)), властивостями рослини, що пізнаються на дотик (фр. *avoir des nerfs à fleur de peau*).

3. Клопоти.

3.1. Безтурботне життя, гарний настрій. Універсальним символом цього стану ще з часів Римської імперії є троянда. Це знайшло своє відображення в англійських та французьких сталих виразах. В українській мові такої символіки у назвах квітки нами не зафіксовано. Символіка безтурботності підсилюється контекстуальним оточенням, пор.: англ. *a bed of roses; life is not a bed of roses; live in a bed of roses; path strewn with roses;* фр. *coucher sur des roses; coucher sur un lit de roses; être sur des roses; être sur un lit de roses; être dans ses roses.*

Крім того, в англійських стійких словосполученнях символами безтурботності, насолод від життя є гіперонім «квітка» та первоцвіт: *to pluck the flowers of pleasure; the primrose path*.

3.2. Турботи. Щодо цієї підгрупи фразеологізмів, то вони утворені в результаті заперечної форми попередніх виразів: англ. *not to be a bed of rose; rose without a thorn*; фр. *n'être pas sur un lit de roses; tout n'est pas rose; pas de roses sans épines*.

Висновки. Проведений нами аналіз показує, що у досліджуваних фразеологізмах, що позначають самопочуття людини символічним значенням наділяються рослини, найбільш поширені у ландшафті тієї країни, мова якої досліджується.

Характерною для англійської, французької та української мов є тенденція до символічного вираження таких аспектів самопочуття, як погіршення здоров'я через похилий вік та негативний вплив хвороби на зовнішній вигляд людини.

Спільними для англійської та французької мов є символізація компоненту «назва квітки» на позначення гарного самопочуття, зумовленого молодим віком, позитивним впливом здоров'я на зовнішній вид та безтурботним життям. Щодо вираження через символ поганого самопочуття, то для цих двох мов спільним є аспект, пов'язаний із турботами людини.

Для англійської та української мов ізоморфним є наявність символічного вираження позитивних емоцій, настрою через гарне самопочуття.

Характерною тенденцією для української мови є позначення флоролексемою-символом двох станів суб'єкта: позитивного самопочуття, яке виникає у людини у сім'ї та погіршення здоров'я через голод.

Щодо аксіологічного потенціалу символів, то амбівалентними є символи, що утворились від назв таких рослин, як троянда (англійська та французька мови), мак (українська мова), гіперонім «квітка» (французька мова). Тільки меліоративний потенціал мають символи «маргаритка», «гвоздика», «первоцвіт» (англійська мова), «лілія» (французька мова), «троянда» (українська мова), «лілія» (французька мова). Пейоративний потенціал мають символи «півонія», «календула» (французька мова).

Перспективою подальших досліджень ми вважаємо вивчення у повному обсязі значення метафоричної символіки назв квіток у структурі фразелогізмів у зіставному аспекті**.**

Література

1. *Алефиренко Н.Ф.* Дискурсивно-когнитивные истоки семантики единиц вторичного знакообозначения / Н.Ф. Алефиренко // Русский язык: исторические судьбы и современность. – М.: Изд-во МГУ, 2001. – С. 169 – 170.

2. *Андреева И.А.* Когнитивно-ориентированый анализ фразеологических номинаций (на примере локативных фразеологизмов) / И.А. Андреева // Нова філологія : зб. наук. праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2009. – Вип. 34. – С. 6 – 11.

3. *Левченко О.П.* Фразеологічна вербалізація психічних станів (концептосфера СТРАХ) / О.П. Левченко // Проблеми зіставної семантики. – Вип. 7. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2005. – С. 273 – 279.

4. *Новий* тлумачний словник української мови: [у 4 т.] / укл. В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. – К.: Аконіт, 1998. – Т.4. – 1998. – 941с.

5. *Сімович О.І.* Семантична характеристика традиційних слів-символів в українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. І. Сімович. – Львів, 1999. – 21 с.

6. *Сукаленко Т.М.* Метафоричне вираження концепту ЖІНКА в українській мові / Т.М. Сукаленко. – К.: Інститут української мови: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 240 с.

ФІНАНСОВИЙ ТА ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ: ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ

Аніщенко Г. Ю.,
к.е.н., доцент, доцент
Уманський національний університет садівництва

Іванова Н. А.
к.е.н., доцент, доцент
Уманський національний університет садівництва

Ділянка бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам є однією із найскладніших з-поміж інших об'єктів обліку і оподаткування. Це обумовлено рядом чинників: соціально-економічною важливістю з огляду стабільності економіки як окремого підприємства, так і країни в цілому; динамічним характером відносин, які виникають між роботодавцями і найманими працівниками; значною кількістю нормативних документів, які регулюють дані взаємовідносини; частими змінами законодавства у сфері трудових відносин й оподаткування; прискіпливим контролем з боку цілої низки багатьох контролюючих організацій. Саме в таких умовах працюють фахівці з питань обліку і оподаткування на підприємствах, вирішуючи важливі питання для усіх учасників трудових відносин. Разом з тим на практиці в них виникають проблемні питання, які потрібно вирішувати виключно у законодавчому полі.

Окремі теоретико-методологічні аспекти обліку розрахунків з працівниками розглядають Герасимчук Л.С. і Кантаєва О.В. [1], Григоревська О.О. і Христос І.В. [2], Кравченко О.В. і Сидорук Т.С. [3], Оляднічук Н.В. [4], Потриваєва Н.В. і Савченко І.В. [5]. Питання оподаткування доходів громадян висвітлено у працях таких науковців як Дутова Н.В. і Лесік Є.С. [6], Коба О.В. і Миронова Ю.Ю. [7], Ковач С. [8], Мельник І.Б. [9], Шевчук І.В. [10]. Усі дослідження присвячені питанням пошуку шляхів удосконалення обліку розрахунків з працівниками, обґрунтування доцільності прогресивного оподаткування, системи податкових пільг, пошуку оптимальних ставок оподаткування з огляду на соціальну справедливість та ін. Проте фінансовий облік розрахунків за виплатами працівниками та оподаткування їх доходів не є відособленими один від одного через спільну інформаційну базу, а тому не можуть існувати окремо. З огляду на перспективи їх удосконалення необхідно враховувати проблеми їх тісної взаємодії та потреби синхронного розвитку на основі інтеграції фінансового обліку та форм відповідної податкової звітності.

Раціонально організований бухгалтерський облік розрахунків з оплати праці є передумовою ефективного управління фінансовою діяльністю підприємства та контролю за правильністю та своєчасністю утриманих і сплачених податкових зобов'язань.

Для забезпечення своєчасності, точності і достовірності даних бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам, а на його основі різноманітних форм звітності з оплати праці, необхідно враховувати: часту зміну законодавства, складність тарифної системи, багатокомпонентність заробітку, появу нових об'єктів обліку та оподаткування серед доходів працівників; складних умов нарахування й оподаткування окремих виплат чи окремих працівників, потребу у кваліфікованих кадрах для ведення відповідної ділянки облікової роботи.

Незважаючи на тривалий період реформування системи бухгалтерського обліку на практиці виникає чимало питань щодо облікового формування та звітного відображення інформації про виплати працівникам. Тому можна стверджувати, що відносно даного облікового об'єкту модернізація триватиме й надалі. Враховуючи це, необхідно у теоретичному плані напрацьовувати конкретні рекомендації, що мають на меті удосконалити діючий облік і одночасно з ним оподаткування доходів працівників.

Система фінансового обліку підприємства фіксує факти й дані про здійснені господарські операції щодо розрахунків з працівниками, так і облік у системі оподаткування на даній ділянці використовує практично ті ж самі інформаційні потоки для визначення об'єктів і бази оподаткування. Обидві системи обліку оперують переважно однаковими бухгалтерськими записами у первинних документах, облікових регістрах, що має важливе значення у плані подальшої інтеграції та синхронному розвитку обох систем. У рамках даного твердження доцільно доповнити облікові регістри показниками, дані яких включені до комплексу реквізитів форм податкових розрахунків. Ці показники поможуть зібрати потрібні дані та наблизити фінансовий облік до податкового.

Кожен працівник характеризується своїм особливим набором критеріїв, за якими відносно його доходів застосовуються ті чи інші норми Податкового кодексу України [11]. Тому доцільно в Особових рахунках працівників зазначати такі показники: «Ознака доходу», «Поріг доходу», «Кількість дітей віком до 18 років», «Наявність заяви на застосування податкової соціальної пільги», «Податкова соціальна пільга», «Ознака податкової соціальної пільги». Наявність таких даних безпосередньо впливає на суму нарахованого податку на доходи фізичних осіб з конкретних працівників.

Зближуючи вимоги щодо ведення обліку до інформаційних потреб, які обумовлені необхідністю подачі податкової звітності, пропонуємо підприємствам використовувати удосконалені форми документів, зокрема Розрахунково-платіжних відомостей, які б були більш адаптовані для заповнення Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (ф. № 1ДФ). Суть нововведень полягає у тому, що при розшифровці нарахованих доходів працівникам за видами необхідно чітко зазначати код «Ознака доходу», що зробить відомість «податково орієнтованою». За наявності вільних колонок розділу «Нараховано за видами виплат» проставляти позначки «–»/«+» з розшифровкою чи звільняється, або підлягає дохід оподаткуванню. Це дозволить бухгалтеру більш коректно обґрунтувати суму, що стане базою для

оподаткування податком на доходи фізичних осіб, а з огляду на проведення зовнішньої перевірки з плином часу чітко встановити, які саме доходи працівника були включені до бази оподаткування, а які ні. У самому Податковому розрахунку потрібно змінити порядок граф, винісши графу «Ознака доходу» перед вказівкою сум, перейменувати графу «Ознака ПСП» на «ПСП» з наступним її розшифруванням на «Ознака ПСП» та власне «Кількість дітей». Це дозволить більш точно розраховувати суму утриманого податку на доходи фізичних осіб.

Останніми роками роботодавці здійснюють витрати на утримання персоналу, які є відмінними від оплати праці та належать до особливої категорії «додаткове благо». Досить часто такі операцій проводяться без участі рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», але впливають на суму утриманого податку та повинні бути відображені у Податковому розрахунку. Для поліпшення інформаційного забезпечення доцільно у його складі відкрити окремі субрахунки 661 «Розрахунки за зарплатною платою» та 661 «Розрахунки з працівниками за отриманим додатковим благом». Останній дозволить відносити ідентифіковані за конкретним працівником здійснені витрати до складу інших витрат операційної діяльності транзитом через нього та включити відповідні суми до бази оподаткування.

Таким чином, запровадження до облікової практики підприємств вказаних пропозицій дозволить якісно поліпшити обліково-податковий процес розрахунків за виплатами працівникам, використовувати «податково орієнтовані» форми облікових регістрів, інтегрувати та у подальшому синхронізувати розвиток фінансового обліку та податкової звітності. При цьому забезпечується виконання вимоги вірного розрахунку сум утриманого з доходів працівників податку та уникнення можливих санкцій з боку податкових органів.

Список літератури

1. Герасимчук Л.С., Кантаєва О.В. Шляхи удосконалення обліку оплати праці // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ: зб. наук. праць. 2012. № 12. С. 186-194.

2. Григоревська О.О., Христос І.В. Шляхи удосконалення організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: між нар. зб. наук. праць. 2015. № 2 (32). С. 97-105.

3. Кравченко О.В., Сидорук Т.С. Виплати працівникам: економічна сутність, вітчизняна та міжнародна практика обліку // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. пр. 2014. Вип. 38. С. 174-180.

4. Оляднічук Н.В. Бухгалтерський облік розрахунків за виплатами працівникам та його удосконалення // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2014. Вип. 84. С. 149-155.

5. Потриваєва Н.В., Савченко І.В. Стан та перспектива обліку розрахунків з оплати праці: теоретичний аспект // Економічний форум: наук. журнал. 2014. № 1. С. 93-98.

6. Дутова Н. В., Лесік Є.С. Оподаткування доходів фізичних осіб в україні: проблеми та вдосконалення на базі досвіду зарубіжних країн // Економіка і організація управління: наук. журнал. 2019. № 1 (33). С. 43-52.

7. Коба О. В., Миронова Ю. Ю. Оподаткування доходів фізичних осіб: закордонний досвід та перспективи України // Strategies for Economic Development: The experience of Poland and the prospects of Ukraine : collective monograph. – Кельце, Poland : Baltija Publishing, 2018. Vol. 1. С. 111-125.

8. Ковач С. Податок на доходи фізичних осіб з доходів у вигляді додаткового блага: оподаткування, облік і звітність // Бухгалтерський облік і аудит: наук.-практ. журнал. 2015. № 10. С. 14-23.

9. Мельник І.Б. Зарубіжний досвід щодо оподаткування доходів фізичних осіб. URL: http://intkonf.org/melnik-ib-zarubizhniy-dosvid-schodo-opodatkuvannya-dohodiv-fizichnih-osib/

10. Шевчук І.В. Іноземний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та можливості його адаптації в Україні. URL: http://ir.znau.edu.ua/handle/123456789/257

11. Податковий кодекс: кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України / ВР України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

ЩОДО СУТНОСТІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Андрієнко І.
к.ю.н., доцент
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеський державний університет внутрішніх справ

Європейські інтеграційний курс України, ратифікація Конвенції про захист прав людини і основних свобод, а також Європейської соціальної хартії передбачають необхідність формування теоретичної конструкції міжнародних стандартів у сфері прав людини, в тому числі в сфері соціально-забезпечувальних правовідносин. Реформа сфери соціального захисту слугує додатковим аргументом реалізації соціальних прав громадян, а також висуває необхідність розгляду вимог міжнародних стандартів в якості орієнтирів у правовому регулюванні національної системи соціального захисту.

Як відомо, система соціального забезпечення будь-якої держави завжди носить національний характер, тобто, визначається державою самостійно виходячи з власних умов історичного, політичного та економічного характеру. Держава, реалізуючи соціальну функцію, визначає джерела фінансування соціального забезпечення, формує систему органів, які реалізують відповідні повноваження, а також встановлює критерії надання того чи іншого виду соціального забезпечення, його розміри та і обсяги. У той же час, міжнародні стандарти соціального забезпечення покликані виконувати роль зовнішнього механізму міжнародно-правового регулювання.

Різноманітні аспекти міжнародних стандартів досліджувалася в працях вчених різних галузей науки, у той же час, з'ясування сутності міжнародних стандартів у сфері соціального захисту не втрачає своєї актуальності.

Загалом стандарт (standart) в перекладі з англійської мови означає норму, зразок, мірило. В широкому розумінні слова - це еталон, модель, яка приймається за вихідну для співстановлення з нею інших об'єктів. Для цього встановлюється комплекс норм, правил, вимог до об'єкту стандартизації, що затверджується компетентними органами. Стандарти можуть розроблятися не тільки на продукцію, але і на норми, правила, вимоги організаційно-методичного характеру [1, с. 410-411].

Підхід до визначення поняття «соціальний», також є неоднозначним. Під соціальним розуміють породженого умовами суспільного життя, певного середовища, ладу. Крім того соціальний – це такий, який існує в суспільстві. В певних сферах поняття «соціальний» ототожнюють з поняттям «суспільний». Якщо ж взяти вужче, то соціальний можна трактувати як життєво необхідний, життєво важливий [2, с. 250].

Що стосується соціальних прав, то вироблення соціальних стандартів має особливе значення, оскільки саме згідно з цими стандартами не тільки

вітчизняні, а й зарубіжні, міжнародні експерти робляться висновки щодо того, чи забезпечені права людини в Україні.

Н.Б. Болотіна стандартизацію соціальних прав пропонує розглядати як діяльність компетентних державних органів щодо прийняття нормативно-правових актів, в яких встановлюються кількісні та якісні показники щодо забезпечення соціальних прав людини і громадянина. Тому система стандартизації соціальних прав має включати: каталог соціальних прав; визначення змісту кожного права; встановлення державних гарантій забезпечення права; систему контролю за забезпеченням соціальних прав [3, с. 257].

За іншого підходу, державні соціальні стандарти - це встановлені на кожний визначений період мінімальні розміри матеріальних та інших благ, які гарантують соціально-прийнятний рівень їх споживання і призначенні для встановлення обов’язкового мінімуму витрат (бюджетних, коштів підприємств) на такі цілі [4].

Вітчизняне законодавство, під держаними соціальними стандартами розуміє встановлену законами, іншими нормативно-правовими актами, соціальну норму і норматив, або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій [5]. Такого роду стандарти встановлюються в законодавстві України (наприклад, прожитковий мінімум, мінімальний розмір оплати праці тощо).

Правові основи формування і застосування державних соціальних стандартів та нормативів, направлених на реалізацію основних соціальних гарантій заклав Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 р. В цьому законі уперше було визначено весь комплекс державних соціальних стандартів і нормативів, державних соціальних гарантій.

Ст. 6 Закону визначає в якості базового державного соціального стандарту - прожитковий мінімум, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров’я та освіти.

Водночас, фахівці відмічають необхідність розглядати соціальні стандарти не як технічні норми, а як юридичні норми з технічним змістом. Окремою проблемою є також встановлення відповідності рівня вітчизняних соціальних стандартів їх міжнародним аналогам [3, с.258].

У юридичній літературі сформульовано безліч визначень міжнародних стандартів у сфері прав людини. Зокрема, С.В. Черниченко визначає їх як міжнародно-правові зобов'язання, що розвивають і конкретизують принцип поваги прав людини [6, с.38]. О.І. Тиунов розуміє під ними правила, виражені у вигляді загальновизнаних принципів і норм міжнародного права у сфері прав людини, які юридично зобов'язують держави створювати правовий, політичний і соціальний режим забезпечення прав і свобод людини [7, с. 261] .

Водночас, Р.А. Мюллерсон зважає на те, що термін «міжнародні стандарти» охоплюються досить різні норми, такі як правила міжнародних договорів,

резолюції міжнародних делегацій, політичні домовленості, як от Гельсінкський заключний акт, документи Віденської та Копенгагенської зустрічей, міжнародні звичаї [8, с. 31].

В залежності від характеру і ступеня деталізації прийнятих державами зобов'язань здійснюється диференціація міжнародних стандартів соціального забезпечення. Зокрема, науковці виділяють загальні та спеціальні міжнародні стандарти соціального забезпечення. Так, загальні закріплені в міжнародних актах універсального і регіонального характеру про права людини і відображають в цілому права людини на соціальне забезпечення, не розкриваючи умов їх реалізації та рівня гарантованої соціальної підтримки. Натомість спеціальні стандарти соціального забезпечення відображають міжнародні зобов'язання держав з таких питань, як види соціальних ризиків; види, умови, рівень (обсяг) соціального забезпечення; порядок надання соціального забезпечення. На різних рівнях міжнародно-правового регулювання можуть встановлюватися як загальні, так і спеціальні стандарти у сфері соціального забезпечення.

Гармонізація міжнародно-правового регулювання здійснюється шляхом формулювання загальних принципів, які потім можуть бути відтворені у національному законодавстві різних країн. Так, згідно Конвенції (№ 117) 1962 р. повинні бути прийняті всі можливі заходи на міжнародному, регіональному та національному рівня для сприяння прогресу у напрямах охорони здоров'я, житлового будівництва, забезпечення продовольством, освітою, турботою про добробут дітей, становище жінок соціальне забезпечення тощо.

Як відомо, механізм втілення в життя міжнародних норм залежить від в першу чергу від їх юридичної сили. За даною ознакою прийнято розрізняти:

- акти, що є обов'язковими для виконання державами учасниками без ратифікації;
- акти, обов'язкові для виконання після ратифікації;
- акти, що не підлягають ратифікації та не обов'язкові до виконання.

Таким чином, для того, щоб в умовах глобалізації національна система соціального забезпечення була досить ефективною, держава має бути пов'язана певними міжнародними зобов'язаннями, спрямованими на встановлення такої системи в рамках відповідних параметрів. Міжнародні стандарти соціального забезпечення не можуть бути реалізовані іншим шляхом, крім як в рамках національних систем соціального забезпечення.

Різноманітність визначень міжнародних стандартів соціального забезпечення дозволяє дійти висновку про багатоаспектний характер досліджуваного поняття. У той же час, найбільш прийнятним є визначення міжнародних стандартів соціального забезпечення як модельних правових засобів за допомогою яких держави встановлюють і реалізують узгоджені вимоги до сучасних систем соціального забезпечення. В даному випадку державі пропонується зразок правового регулювання з можливістю його адаптації до національних умов соціального забезпечення.

Список літератури:

1. Большая советская энциклопедия. Москва. Советская энциклопедия. 1976. № 24.

2. Синчук С. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт в Україні // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. – Львів: 2005. – С.250-252.

3. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. Київ. Знання. 2005. 381 с.

4. Синчук С.М., Буряк В.Я. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. Київ. 2003. 306 с.

5. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовт.2000 р. № 2017. *Офіційний вісник України*. 2000. № 44. Ст. 1876.

6. Черниченко С.В. Права человека и гуманитарная проблематика в современной дипломатии. *Моск. журн. междунар. права*. 1992. № 3.

7. Тиунов О.И. Международное гуманитарное право. Общая часть. Москва: БЕК. 1997. 328 с.

8. Мюллерсон Р.А. Права человека: идеи, нормы, реальность. Москва: Юрид. лит. 1991. 160 с.

ОБСТЕЖЕННЯ ПОСТАВИ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА

Андрійчук О. Я.,
доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Грейда Н. Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Ульяницька Н. Я.
кандидат біологічних наук, доцент
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Порушення постави є однією з ортопедичних патологій, що найчастіше зустрічаються у дітей і підлітків. Вони складають 90% усіх відхилень від норми з боку опорно-рухової системи молодших школярі. Кожна четверта дитина в Україні має порушення постави. Поширеність порушень постави серед дітей, за даними різних авторів, складає від 5,0% до 46,9% [1, 9]. При порушенні постави відмічаються порушення не тільки функцій опорно-рухового апарату, але і виникнення та розвиток негативних зрушень у функціонуванні внутрішніх органів, серцево-судинної, дихальної систем, що первинно обумовлено процесом патологічного викривлення хребта.

Порушення постави є найбільш поширеними серед патології опорно-рухового апарату у дітей та підлітків шкільного віку. За даними наукової літератури в Україні, при масових профілактичних оглядах в дитячих садках, школах педіатри і ортопеди виявляють скривлення хребта у 15–30% обстежених, а інколи - до 60% [2,6]. Найбільша кількість випадків деформацій припадає на вік старше 7 років, а з нозологічних форм при цьому домінують виражені порушення постави з деформаціями хребта - 34,9%. В школярів у віці від 10 до 17 років порушення постави виявляються в 94% випадків [4].

Виникнення змін правильної постави слід вважати багатофакторним процесом з точки зору біомеханіки – результатом взаємодії впливів, які порушують вертикальне положення хребта і пристосувальні реакції, спрямовані на підтримання вертикальної пози, а уміння кваліфіковано коригувати хід її протікання є важливою проблемою консервативного лікування насамперед засобами фізичної культури в період росту та формування скелету дитини [5, 8].

Відомо, що відхилення в стані здоров’я, що формуються у дитячому та підлітковому віці, знижують соціальну дієздатність випускників шкіл,

обмежують ряд соціальних і біологічних функцій, а саме: вибір майбутньої професії, призов до військової служби, зменшується репродуктивний потенціал суспільства. Проблема профілактики і корекції порушень постави зумовлена постійним зростанням частоти захворювань хребта, у зв'язку з чим є не тільки важливою медичною, але і соціальною проблемою [6]. Ортопедична проблема порушень постави в дитячому віці посилюється, перш за все, невчасною діагностикою, а також неправильним вибором методу лікування, великими витратами на лікування і соціальну реабілітацію [9].

Методи, що використовуються для діагностики порушень постави поділяють на три групи: фізикальні, лабораторні та інструментальні.

Фізикальні методи діагностики порушень постави:

- Тест Адамса с нахилом вперед – виявлення при огляді в положенні нахилу вперед асиметрії паравертебральних тканин. Це найбільш поширений метод масового обстеження, що також застосовується для виявлення прихованого сколіозу.
- Тест відвісу - візуальний спосіб швидко перевірити хребет на наявність кривизни, він дозволяє діагностувати сколіотичну деформацію, стежити за її динамікою.
- Симптом Колчина - нетипове зростання волосся у вигляді завихрення, що нагадує раковину равлика по лінії остистих відростків або по паравертебральних лініях.

Лабораторні методи діагностики порушень постави:

- Запропонований оригінальний клітинний метод для виявлення дітей із схильністю до сколіозу й інших деформацій хребта. Автори Akoume MY, Azeddine B, Turgeon I, Franco A запропонували використовувати клітинну діелектричну спектроскопію і дослідження мононуклеарів периферичної крові для визначення рівня мелатоніну і його похідних (melatonin, iodomelatonin), які є маркерами розвитку сколіозу. На думку авторів, метод має 100% чутливість і специфічність і може використовуватися для скринінгу, особливо при латентному перебігу сколіозу [9]. Не зважаючи на високу діагностичну ефективність і сучасність, лабораторні (і зокрема клітинний) методи не можуть претендувати на масштабне використання, оскільки їх вживання вимагає масових заборів крові, виконання великої кількості лабораторних досліджень, а значить невиправдано через організаційну, економічну та технічну складність масового вживання.

Інструментальні методи дослідження порушень постави:

- Сколіометрія - вимір величини (ступеня) сколіозу (деформації хребта) за допомогою спеціального приладу – сколіметра (Prujis, Мікуліча, Шультесса й ін.). Метод відомий з початку XX століття, починаючи з 1980-х років досить успішно застосовувався в шкільних програмах [9]. Недоліком методу на сучасному етапі розвитку ортопедії є залежність його діагностичної цінності від навиків і рівня підготовки особи, яка виконує дослідження (бажано, щоб дослідження проводив лікар). Також, негативним моментом є складності протоколювання (документування) результатів в умовах масових обстежень.

- Радіологічні методи (рентгенографія, стереорентгенографія, комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія, спондилографія) – є «золотим стандартом» для діагностики захворювань хребта, порушень постави і т.д. Але вони використовуються на етапі верифікації патології в групі ризику.

- Оптичні топографічні методи – топографія Moire, топографічна фотометрія, комп'ютерна оптична топографія, фотограмметрія, растрова стереометрія, відеорастерстереографіяін і т. д. Протягом десятиліть застосовувалися різні засоби здобуття зображень людини для подальшого (у тому числі автоматизованого) аналізу анатомічних структур для виявлення порушень постави – фотографія, стереофотографія (стереофотограмметрія), відеореєстрація (синхронна реєстрація двома і більш відеокамерами переміщень спеціальних маркерів на тілі людини).

- Проекційні методи, які ґрунтуються на тому, що на поверхню спини людини проектуються різного роду світло-тіньові зображення (паралельні і пересічні смуги, інші фігури). Оскільки світло-тіньові зображення мають заздалегідь відому структуру і подаються на пацієнта під певним кутом, то деформація даної структури, що виходить, характеризує просторову конфігурацію досліджуваної поверхні [3].

Доведено, що оптимальним є вживання двоетапних програм скринінгу порушень постави у школярів [9]:

I етап – огляд/обстеження в школі з формуванням групи ризику;

II етап – огляд/обстеження групи ризику дитячим ортопедом (виконання радіологічного обстеження при необхідності).

Двоетапна програма достовірно знижує кількість радіологічних досліджень у дітей і підлітків (відповідно, знижує променеве навантаження і ризик розвитку онкологічних захворювань) та дозволяє значно заощадити фінансові кошти.

В даний час, відповідно до тенденцій розвитку світової і національної охорони здоров'я, двох етапна програма скринінгу порушень постави повинна обов'язково базуватися на використанні телемедицини для взаємодії першого і другого етапів програми.

Список літератури

1. Андрійчук О. Фізична реабілітація в системі охорони здоров’я дітей зі статичними порушеннями опорно-рухового апарату / О. Андрійчук // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт : журнал / уклад. А. В. Цьось, А. І. Альошина. – Луцьк, 2017. − Вип. 26. – С. 58-62.

2. Андрійчук О. Я. Методичні основи фізичної терапії хворих на дегенеративно-дистрофічні захворювання опорно-рухового апарату / О. Я. Андрійчук //Art of Medicine. – 2018. - № 3(7). – 174-177

3. Батышева Т.Т. Трехмерная регистрация деформация позвоночника. Методы и возможности /Т. Т.Батышева, Д.В. Скворцов Д.В, И.В.Шкатов // Мед. помощь. - 2004. - N1. - С.27-32

4. Зиняков Н.Н. К вопросу о распространенности нарушений осанки у школьников/ Н. Н. Зиняков Н.Н, С. Ю. Болдырев, Н. Т. Зиняков, В. В. Барташевич// Кубанский научный медицинский вестник.-2009.-№8.-С. 91-93.

5. Ібрагімов Е. Ю. Застосування методів фізичної реабілітації до студентів з функціональними порушеннями постави в процесі навчання у ВНЗ / Е. Ю. Ібрагімов // Молодий вчений. – 2015. - № 12. – С. 127-130.

6. Калиниченко І. О. Економічна ефективність корекції постави у дітей і підлітків шкільного віку / І. О. Калиниченко, О. К. Микитенко, В. О. Оводенко, І. І. Шевельов. – Електронне джерело. – Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/10822/1/Kalinichenko.pdf

7. Калиниченко І. О. Економічна ефективність корекції постави у дітей і підлітків шкільного віку / І. О. Калиниченко, О. К. Микитенко, В. О. Оводенко, І. І. Шевельов. – Електронне джерело. – Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/10822/1/Kalinichenko.pdf

8. Матвійчук В. М. Використання методів фізичної реабілітації молоді з функціональними порушеннями постави в контексті процесу навчання у вищому навчальному закладі / В. М. Матвійчук. - Електронне джерело. – Режим доступу:
http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Znpkhist/2010_2/10mvmvnz.pdf

9. Попова Т. В. Сучасний погляд на проблему діагностики порушень постави у дітей та підлітків / Т.В. Попова, А.В. Владзимирський // Травма. – 2010. - № 11. – С. 37-45.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Атрощенко Т. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти
Мукачівський державний університет

Савко Л. М.
студентка 1 курсу, групи ОПН - 1 м (з)
спеціальність «Освітні, педагогічні науки», ОС «Магістр»
Мукачівський державний університет

Сучасна система вищої освіти зорієнтована на реалізацію нових запитів глобалізованого суспільства у підготовці керівника, здатного до ефективного здійснення своєї професійної діяльності, яка має на меті забезпеченнязлагодженого функціонування колективузакладу, результатом якого є виконання вимог дошкільної освіти.

У вітчизняній науково-педагогічній літературі на сьогоднішній день немає єдиного підходу до визначення поняття «управлінська компетентність майбутнього керівника закладу дошкільної освіти», проте існує безліч його інтерпретацій. Аналіз наукових джерел показав, що управлінська компетентність, як феномен, є предметом дослідження науковців різних галузей знань і, відповідно, має широке та різноаспектне тлумачення. Розглянемо найбільш актуальні для нашого дослідження.

О. Кузнєцова визначає управлінську компетентність студентів як сформовану в процесі навчання і самоосвіти систему управлінських компетенцій, які впливають на якість вирішення навчальних, а в подальшому - професійних завдань. Управлінська компетенція ж розглядається дослідницею як «предметна область, в якій індивід добре обізнаний і в якій він проявляє готовність до виконання управлінської діяльності» [4, с. 8]. Нам імпонує описана автором інтеграційна структура управлінської компетентності студента, яка включає як функціональні, так і особистісні характеристики керівника. У структурі функціональної управлінської компетентності О. Кузнєцова виділяє такі компетенції, як управління ресурсами, управління людьми, управління інформацією, управління діяльністю. А в структурі особистісної управлінської компетентності - цілепокладання і оцінювання, лідерство, комунікабельність, здатність до організації та керівництва [4, с. 9-10].

В. Сластьонін розглядає управлінську компетентність педагога як єдність теоретичної і практичної готовності до здійснення управлінської діяльності, де

структуру управлінської компетентності педагога складають управлінські знання та уміння, співвіднесені з функціями педагогічного управління і характеризують цю готовність [5, с.170].

У структурі управлінської компетентності М. Білуха виокремлює чотири основних функціональних компоненти: когнітивний, організаційний, комунікативний, рефлексивний, - для кожного з яких визначає склад функцій, освоєння способів виконання яких дозволить сформувати операційний комплекс педагогічної та управлінської діяльності. Цей комплекс розглядається як відповідні вміння, способи дій керівника освітньої установи, що за певного досвіду роботи мають стати навичками та не менш важливою складовою управлінської компетентності - професійно значущими якостями особистості. На думку автора, ступінь розвитку структури управлінської компетентності керівника освітнього закладув єдності та взаємозв’язку її компонентів оцінюється за наступними критеріями:управлінське й педагогічне мислення; повнота, глибина, системність управлінських, педагогічних, правових, економічних і спеціальних знань у сфері освіти, їх застосування у вирішенні професійно-педагогічних та управлінських ситуацій; усвідомлення управлінських і педагогічних цінностей; аргументоване висунення нестандартних рішень та алгоритмів управлінської, педагогічної, предметно-практичної діяльності (когнітивний компонент);здійснення комплексу організаційних заходів, спрямованих на виконання мети і завдань закладу; мобілізація колективу до оптимально ефективних професійних дій щодо реалізації функцій; забезпечення сприятливих умов для розвитку працівників та установи; вміння керувати своїм часом і часом підлеглих, володіння навичками самоменеджменту (організаційний компонент);висока здатність впливати на думку колективу; продуктивна взаємодія в управлінській діяльності, толерантне сприйняття партнерів на основі емпатійних налаштувань; професійно-групова співпричетність, уміння сформувати команду однодумців (комунікативний компонент);професійна саморегуляція, вміння володіти почуттями; корекція власної поведінки і діяльності щодо поставлених цілей, конкретної ситуації і результатів самопізнання власних ділових, особистісних якостей і психофізичних особливостей; асиміляція освітнього середовища, адекватна самооцінка і самоаналіз управлінської діяльності; приборкання підсвідомих реакцій організму і психіки з метою запобігання відмов уваги, пам'яті, некерованих емоцій (рефлексивний компонент) [1, с. 59-60]. Погоджуємося з М. Білухою, що сформованість цих компонентів в їх єдності та взаємозв'язку забезпечує особистісно-професійне становлення керівника і характеризує його як компетентного фахівця в галузі управління.

Компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу (ЗНЗ), як вважаютьЛ. Даниленко та Л. Карамушка, становить сукупність необхідних для ефективної професійної діяльності систематичних науково-філософських, суспільно-політичних, психолого-педагогічних, предметних та соціально-функціональних знань і вмінь, відповідних особистісних якостей. На думку науковців, професійна компетентність керівника ЗНЗ визначається сукупністю таких компонентів: знання, необхідні знання для педагогічної спеціальності або

посади; уміння і навички, які потрібні для успішного виконання функціонально-посадових обов'язків; професійні, ділові та особистісно-значущі якості, що сприяють якнайповнішій реалізації власних сил, здібностей і можливостей у процесі виконання функціонально-посадових обов'язків; загальна культура, необхідна для формування гуманістичного світогляду, визнання духовно-ціннісних орієнтирів, моральних і етичних принципів особистості; мотивація професійної діяльності [2, с.39].

Л. Кисельова, досліджуючи проблему формування управлінської компетентності майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти, розглядає управлінську компетентність як «динамічну, не завершену, інтегральну особистісно-професійну характеристику, яка постійно збагачується та виражається у знанні, прагненні, готовності й здатності професійно виконувати управлінські функції в дошкільному навчальному закладі, забезпечуючи ефективне вирішення професійних завдань» [3, с. 55].

Підсумовуючи представлені наукові позиції можемо визначити, що управлінська компетентність майбутнього керівника закладу дошкільної освіти представляє собою комплексне особистісне утворення, засноване на цінностях, яке виявляється в усвідомленому знанні, прагненні й готовності професійно здійснювати управління колективом, забезпечуючи досягнення особистісно і суспільно значущих педагогічних результатів. Це сферадіяльності колективу закладу, необхідна для отримання відповідних освітніх та виховних результатів у дітей дошкільного віку. На нашу думку, управлінська компетентність не може передаватися майбутнім керівникам у вигляді інформаційної моделі, як би чітко не була представлена її структура і детально описані її складові компоненти, рівні і підсистеми. Компетентність може бути сформована тільки в діяльності, в процесі перетворення особистого досвіду майбутнього керівника закладу дошкільної освіти.

Список літератури

1. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень : підручник [для студ. екон. спец. вузів] / М.Г. Білуха. - Київ: Вища школа, 1997. - 271 с.

2. Даниленко Л. І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора школи: Монографія / Л. І. Даниленко. - Київ: Логос, 1990. - 140 с.

3. КиселеваЛ. Г. Формирование управленческой компетентности будущих специалистов дошкольных образовательных учреждений: дис. … канд. пед. наук / Л. Г. Киселева. - Чита, 2007. - 249 с.

4. КузнецоваО. А. Формирование управленческой компетентности у студентов специальности «Управление качеством»: дис. … канд. пед. наук / О. А. Кузнецова. - Тольятти, 2007. - 220 с.

5. СластенинВ. А. Педагогика: учеб.пособие для студентов пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. 4-е изд. - Москва: Школьная Пресса, 2004. - 512 с.

СУБ`ЄКТ ЗЛОЧИННОГО ДІЯННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ОКРЕМИХ КРАЇН

Бірюкова І. Г.,
викладач циклової комісії юридичних дисциплін,
Ірпінський державний коледж економіки та права

Дяконенко В. І.
студентка групи П-31і,
Ірпінський державний коледж економіки та права

Вчення про суб'єкт злочину привертає увагу не лише українських учених-юристів, психологів, педагогів, але також теоретиків і практиків багатьох зарубіжних держав.

У кримінальному законодавстві зарубіжних країн питання про суб’єкт злочинного діяння вирішується неоднозначно. У більшості країн суб’єктом злочину традиційно вважається лише фізична особа, але в деяких може бути – як фізична, так і юридична особа, тобто установа, корпорація, або ж підприємство. Щодо фізичних осіб у кримінальних кодексах всіх країн розглядаються питання щодо: віку фізичної особи, тобто суб’єкта злочинного діяння, здатність усвідомлювати значення своїх дій і керувати ними, визначення тих чинників, які виключають або зменшують осудність.

У Англії, США і в ряді інших країн з прецедентною системою права поняття неосудності визначається ще з часів правил Макнатена, введених більше 150 років тому. Зміст цих правил засновується в тому, що особа, яка страждає на душевне захворювання або дефектами психіки, не притягується до кримінальної відповідальності, якщо вона нездатна знати «природу і якість» здійснюваного діяння і що це діяння є шкідливим.

В Італії ж спеціально виділяється в КК питання про відповідальність глухонімих. Так, у ст. 96 КК говориться, що «не підлягає покаранню глухонімий, який у момент здійснення діяння не мав з причини своєї хвороби здатність усвідомлювати й бажати. Якщо здатність усвідомлювати і бажати була значно знижена, але не виключена, покарання зменшується». Відносно глухонімих, які вчинили кримінально карані діяння та звільнення від відповідальності, застосовуються заходи безпеки.

Однак нам доцільно зосередити свою увагу на суб’єктах кримінальної відповідальності юридичних особах, оскільки це питання дедалі частіше виникає перед правознавцями України, ставлення яких до цієї проблеми є неоднозначним. Юрій Баулін вказує, що існуюча вітчизняна традиція вирішує однозначне ставлення до проблеми кримінальної відповідальності юридичних осіб, однак «... участь держави у ряді міжнародних конвенцій знову повертає нас до необхідності обговорення й, імовірно, у майбутньому до позитивного вирішення питання щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб за

участь у злочинах, до яких причетна організована злочинна група чи злочинна організація» [1].

На сьогоднішній день суб’єктами злочину є юридичні особи: у Англії, США, Канаді, Шотландії, КНР, Ірландії, Люксембурзі, Данії, Нідерландах, Португалії, Франції, Фінляндії та в деяких інших державах.

Як зазначає Роман Вереша, найбільш чіткий та доцільний вигляд інститут кримінальної відповідальності юридичних осіб отримав у Франції, не враховуючи те, що першість у встановленні такої відповідальності належить державам англо-американської системи права [2].

Згідно з КК Франції суб’єктами злочину може бути будь-яка юридична особа, за виключенням держави. За французьким кримінальним правом юридичні особи можуть бути суб’єктом кримінального злочину як разом із фізичними особами, так і самостійно [3].

У ст. 1212 КК Франції встановлено, що відповідальність юридичної особи не виключає відповідальності фізичної особи «виконавця або співучасника тих самих дій». Юридичні особи за КК Франції визначаються суб’єктами злочину за наявності двох обставин: злочинне діяння має бути вчинено, по-перше, на користь юридичної особи і, по-друге, її керівником або представником. Крім того, юридичні особи є суб’єктами злочинних діянь лише за ті злочини, які прямо названі в законі або в іншому нормативно-правовому акті. Зокрема за злочини проти людства, за необережне посягання на життя, посягання на недоторканність людини, незаконне розповсюдження наркотиків, дискримінацію, звідництво та ін. За КК Франції юридичні особи є суб’єктом злочину не лише за закінчене діяння, вчинене на її користь керівником або представником, а й за замах на таке діяння названих осіб, не тільки за виконання фізичною особою або співвиконавство, а й за окремі інші форми співучасті.

У таких державах, як Німеччина, Швеція і Бельгія встановлена так звана квазікримінальна відповідальність юридичних осіб, яка у 1990 р. була введена і в Італії за порушення законодавства про свободу конкуренції.

Отже, пояснення поняття і сутності суб'єкта злочину, а також вивчення кримінального законодавства зарубіжних держав будь-якої орієнтації в історичному аспекті мають важливе методологічне значення для вітчизняної науки кримінального права та вдосконалення судово-слідчої практики.

Будь-яке вчення вимагає свого розвитку, більш глибокого теоретичного осмислення з позицій сучасних реалій і труднощів сьогодення, а законодавство - вдосконалення. У даному випадку не буде винятком і вчення про суб'єкт злочину в кримінальному праві на сучасному етапі розвитку української держави.

У більшості країн загального права юридичні особи можуть нести кримінальну відповідальність. Причому коло держав, що закріпили у своєму законодавстві принцип кримінальної відповідальності юридичних осіб, постійно розширюється. У світлі сучасних тенденцій розвитку кримінального права українському законодавцю доцільно переглянути в КК України норми про кримінальну відповідальність виключно фізичних осіб.

Список літератури

1. Баулін Ю. В. Виклик нової злочинності і проблеми кримінального права / Кримінальне право України. 2006. № 1. С. 5-9.

2. Вереша Р. В. Суб'єкт злочинного діяння за кримінальним законодавством зарубіжних держав / Кримінальне право України. 2006. № 3. С. 40-49.

3. Гришук В. К., Красницький І. В. Загальні засади відповідальності юридичних осіб за кримінальним законодавством Франції / Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. 2003. № 3. С. 66-75.

ЗМІНА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА РЕКОНСТРУКЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД

Базюк Д. Б.,
студент
Національний університет «Львівська політехніка»

Вознюк Л. І.,
кандидат технічних наук
асистент кафедри архітектурного проектування та інженерії
Національний університет «Львівська політехніка»

Баб'як В. І.
асистент кафедри архітектурного проектування та інженерії
Національний університет «Львівська політехніка»

В наш час практично кожне місто стикається з проблемою невикористовуваних, занедбаних промислових територій. Як правило це обумовлено тим, що в часи індустріалізації промислові об'єкти розташовувались у спеціальних промислових зонах на околицях міст. Проте з часом будь-яке місто розвивається та розширює свої межі і промислові райони починають заповнюватись житловою та громадською забудовою

Великі промислові підприємства на теренах України будувалися в основному на околицях міст, у спеціально визначених промислових зонах, але збільшення населення, розширення території міста та економічний розвиток призвів до проектування та будівництва у таких районах житлових масивів. В межах міста з'явилася велика кількість промислових територій, які повністю припинили свою діяльність. Це призвело до появи в міському середовищі депресивних просторів, запущених і нефункціонуючих територій.

Території занедбаних заводів в перспективі можна буде перетворити в розвинені комплекси, що включають в себе дитячі та молодіжні центри, сучасні виставкові та творчі простору, офісні центри, житлові апартаменти, спортивні споруди, майданчики для екстремальних видів спорту і багато чого іншого. Подібні сценарії розвитку невикористовуваних територій допоможуть збільшити обсяг внутрішнього туризму в регіоні та залучити інвесторів для подальшого розвитку міста.

Один з прикладів реконструкції постіндустріальних об'єктів. Данське бюро COBE перепрофілювало елеватор в 17-поверховий комплекс апартаментів. Незважаючи на сучасне трактування, архітектори дуже старалися зберегти дух оригінальної будівлі, тому всередині багато голих бетонних поверхонь. Вони закривають бетонні стіни зерносховища, але підкреслюють свою промислову суту і минуле всього району [6].

Ще один приклад сучасної реконструкції – залізничне депо, побудоване у 1932 році та перетворене проектувальниками та будівельниками у просторий і комфортний громадський простір. Більше того, архітекторам вдалося зберегти історичну будівлю, яка підлягала знесенню. Ймовірно, для реалізації такого масштабного проекту, організаторам довелося вирішувати чимало проблем над створенням проектної документації і отриманням всіляких дозволів і ліцензій на перетворення застарілого залізничного депо в громадську бібліотеку LocHal у Тілбурзі, Нідерланди [5].

Ефективне використання таких територій – це важливе питання як для міської влади, так і для мешканців міста, а також для інвесторів.

Проте, як виявляється на практиці, процес реконструкції індустріальних об'єктів дуже складний та вимагає комплексного підходу для вирішення проблем, які виникають в процесі.

Перша проблема з якою доводиться стикнутися місту та державі в цілому – це власники законсервованих промислових об'єктів. В більшості випадків, вони не зацікавлені в розвитку цієї території.

Друга – існуюча забудова. Дуже часто існуюча забудова перебуває в непридатному до нормальної експлуатації або навіть аварійному стані, відновити наперед визначену функцію неможливо, а для знесення потрібні кошти.

Загалом, при проектуванні та будівництві доводиться вирішувати безліч нестандартних проблем для того, щоб змінити упередження ставлення людей до промислових об'єктів [2].

Незважаючи на всі вище перелічені проблеми, недіючі промислові території і об'єкти наділені великим потенціалом та є досить перспективними, крім того переоблаштування цих територій позитивно вплине на міське середовище.

Переваги переоблаштування недіючих промислових територій:

- Зменшення промислових територій в межах міста, поблизу житлової забудови, використання цих територій, як громадських осередків та озеленених зон.
- Покращення екологічної ситуації довкілля.
- Покращення благоустрою території та міського середовища [1].

З безлічі існуючих методів для реконструкції промислових будівель можна виділити декілька основних, які дозволять адаптувати промислову архітектуру до сучасних містобудівних умов:

- метод «аплікації» – створення композиційних структур на основі існуючих конструкцій будівлі (реконструкція фасадної площини, створення фальш-фасаду, створення композиції з об'ємів і площин, різних за кольором, текстурою, фактурою).
- метод «аналогії» - порівняння проектованого об'єкту з образними аналогами, прототипами, і перенесення принципів з одного об'єкту на інший.
- метод інтеграції - врізання додаткових об'ємів в структуру будівлі (впровадження додаткових просторів, об'ємів, облаштування домінант, зміна масштабу сприйняття будівлі) [3].

Для визначення методу реновації треба визначити послідовність робіт на різних рівнях:

По-перше, робиться планування території навколо промислових зон. Аналізується міська транспортна інфраструктура навколо передбачуваної забудови, визначається кількість жителів району і об'єкти соціального обслуговування.

По-друге, йде узгодження з Генеральним планом. Визначається набір необхідних заходів для перетворення цієї території відповідно до цілей розвитку всього міста.

По-третє, підбирається метод реновації промислової зони.

Таким чином, для ефективної та якісної реновації промислових зон в містах, необхідно провести більш глибокий та детальний аналіз існуючої та прилеглих індустріальних територій, для розуміння фактичного та проектного призначення наявних будівель та споруд [2].

На сьогоднішній день в будівельні галузі України з’являється великий інтерес до існуючих постіндустріальних об’єктів, хоча така практика реконструкції та зміни функції вже давно існує в європейських країнах. У них з’явилась тенденція у перенесенні шкідливих промислових підприємств за межі міста, а території та об’єкти, які звільнились, переоблаштовують під житлову або громадську функцію.

Виходячи з вищенаведеного можна зробити висновок, що реновація недіючих промислових територій – це не тільки актуально на сьогодні, а й необхідно для більшості міст через дефіцит вільних територій для їх подальшого економічного та культурного розвитку.

За допомогою методів реновації, індустріальна спадщина адаптується до сучасного міського середовища зі збереженням будівель та споруд, які мають історичну цінність для суспільства.

Література

1. Особливості архітектурно-просторової організації громадської забудови на реструктуризованих промислових територіях / У. І. Іваночко, М. Л. Засадній // Містобудування та територіальне планування. - 2013. - Вип. 50. - С. 245-254. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2013_50_35

2. Реновація виробничих, промислово-складських зон з метою їх ефективного використання [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://ir.lib.vntu.edu.ua//handle/123456789/27657.

3. Завдання і методи реновації промислової забудови сучасних міст [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://eprints.kname.edu.ua/51088/1/ilovepdf_com-277-278.pdf.

4. Найкраща будівля світу за версією World Architecture Festival 2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://the-village.com.ua/village/service-shopping/style-news/292311-naykrascha-budivlya-svitu-za-versieyu-world-architecture-festival-2019?fbclid=IwAR1JivEeo8945Ans3F-UL9kQ6sz0rXukBPOs-RvFA6dEdbbg3P_eeBXXwOo.

5. Элеватор в стальных доспехах [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://archi.ru/world/75134/elevator-v-stalnykh-dospekhakh.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗА ФІЛОЛОГІЧНИМ СПРЯМУВАННЯМ: ТРАНСФОРМАЦІЯ В ЗМІНЮВАНИХ УМОВАХ

Барановська О. В.
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник, Інститут педагогіки НАПН України

Глобальні виклики в суспільстві, що змінюють світ, закономірно впливають на пріоритети розвитку шкільної освіти, дають поштовх до розвитку та трансформації педагогічних технологій і моделей навчання. Наразі зміна зовнішніх умов життя у світі потягла за собою зміну форм навчання з очної до дистанційної. Це зумовило ряд проблем не тільки технічного характеру, а й висунуло багато питань, які потребують обговорення.

Перше питання виникло досить давно, це поступова інформатизація навчання. Ще у 2000 році було прийнято Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні, де зазначено про необхідність забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти. Планувалося, що поступове введення дистанційного навчання сприятиме появі нових можливостей для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань; розширення доступу до всіх рівнів освіти; реалізації системи безперервної освіти протягом життя; індивідуалізації навчання за масовості освіти. Дистанційна освіта визначалася як рівноцінна форма навчання, що реалізується за технологіями дистанційного навчання. Тож педагогічні технології дистанційного навчання з огляду на визначення в Концепції – це технології опосередкованого активного спілкування з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи зі структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді. Соціальними групами, визначеними цим документом, на які орієнтується система дистанційної освіти є учні старших класів, бажаючі одержати додаткові знання паралельно з навчанням у школі; особи, які готуються до вступу у вищі навчальні заклади; особи, які мають медичні обмеження для одержання регулярної освіти та ін. [1].

Але в такому глобальному масштабі використання інформаційних технологій навчання – це виклик сучасності. До перерахованих соціальних груп наразі додається великий віковий контингент учнів – це учні, віком з 7 до 16 років. Тому виникають нові виклики, вирішуються нові проблеми психологічного та педагогічного (дидактичного) характеру.

Інформатизація розглядається в даний час як нова галузь педагогічного знання, яка орієнтована на забезпечення сфери освіти методологією та технологіями вирішення наступних завдань:

- осмислення нових цілей і стратегій розвитку педагогічної системи, пов'язаних з розвитком інформаційних процесів та глобалізацією сучасного інформаційного суспільства;
- позитивні та негативні психолого-педагогічні аспекти використання інформаційних засобів навчання в навчальній діяльності, обмеження для певного віку, можливі наслідки;
- відбір педагогічних технологій навчання, які можна продуктивно використовувати в дистанційному навчанні;
- комплекс рекомендацій для учнів, які не можуть регулярно приєднуватися до дистанційного навчання;
- вирішення проблем, пов'язаних з індивідуальними особливостями дитини, можливістю просуватися в заданому темпі;
- залучення батьків до процесу дистанційного навчання: так званий «трикутник партнерства»;
- поступове формування досвіду практичного застосування дистанційного навчання, отримання зворотного зв'язку та вирішення проблем в реальному часі.

Основними аспектами ля ефективного впровадження дистанційного навчання визначаються такі: створення якісно нового інформаційного освітнього середовища, що сприятиме розвитку особистості учня, його творчої складової; трансформація та адаптація педагогічних технологій навчання до інформаційної взаємодії між вчителем та учнями; зміна навчально-методичного забезпечення освітнього процесу та постійний моніторінг темпів просування кожного учня; формування інформаційної компетентності учня [2].

Тому одним з нагальних завдань для вирішення проблеми організації дистанційного навчання є відбір *педагогічних технологій навчання, які можна продуктивно використовувати в дистанційному навчанні.* Особливо це важливо для гуманітарних предметів через їхній вплив на свідомість та емоційну складову учнів. Крім того, вивчення предметів філологічного циклу вимагає індивідуальної підготовки дитини до уроку: читання творів та додаткової літератури, написання письмових робіт, виконання творчих робіт та інше. Важливим аспектом для успішного засвоєння інформації є існування різних видів подачі та закріплення матеріалу для візуалів, аудіалів та кінестетиків. Для розширення навчального простору існує багато навчальних Інтернет-платформ як офіційних, так і приватних, які в тій чи іншій мірі дозволяють навчатися дистанційно та містять різноманітні завдання, тематичні курси, відеоуроки, завдання для самоперевірки, тренажери, тести і конспекти з усіх тем шкільної програми.

Розглянемо одну з педагогічних технологій дистанційного навчання, яка з успіхом може бути використана для філологічних предметів: *інтерактивну відеодискусію* [3]. Базові педагогічні технології – технології групового навчання:

- *дискусія* (від лат. discussion розгляд, дослідження) – колективне обговорення якогось спірного и невирішеного питання з метою встановити міру істинності в кожній з висунутих точок зору та досягнути консенсусу;

➢ *групова дискусія* – це спільне обговорення спірного питання, що дозволяє прояснити (можливо, змінити) думки, позиції та установки учасників групи у процесі безпосереднього спілкування;

➢ *інтерактив* («inter» – «взаємний», «act» – діяти) – це активна взаємодія засобами діалогу з чимось (наприклад, з комп'ютером) або кимось (людиною). Інтерактив – це більше, ніж діалог: у діалозі між викладачем та слухачами провідну роль відведено саме викладачу. В інтерактивній формі навчання відбувається полілог: не лише взаємодія між викладачем і слухачами, а й активна бесіда і співпраця між слухачами; викладач виконує координуючу або консультативну роль. Це означає, що викладач і слухачі виступають рівноправними суб'єктами навчання, кожен з яких може мати власну думку, яка апріорі має право на існування. Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію і залучення усіх учасників у пізнавальний процес.

Особливості дискусії в онлайн-форматі: запобігання монологів лідерів групи; застосування підготованих учнями відео нарізок; залучення максимальної кількості учнів (почергово).

Етапи підготовки включають наступні позиції:

➢ правильний підбір теми (узагальнення вивченої теми; виокремлення дискусійних питань; гуманістична позиція стосовно явища, події, твору);

➢ підготовка та підбір матеріалів, відео фрагментів;

➢ засвоєння учнями основних кліше, правил ведення дискусій, понятійного апарату обговорення;

➢ тренувальні міні-завдання (скетчи) в парах (розіграй ситуацію, доведи вою позицію за правилами;

➢ створення відео-нарізки учнями зі своїми виступами;

➢ аналіз відео фрагментів та рекомендації.

➢ домашнє завдання.

Результат застосування інтерактивної відеодискусії:

➢ формування комунікативної, інтелектуальної інформаційної компетентностей; моделювання ситуацій; акторські навички.

➢ спілкування з класом як з навчальним мікросередовищем;

➢ вміння досягти консенсусу;

➢ виховання толерантності;

➢ гуманітарне сприйняття світових проблем.

На нашу думку, за тих умов, що виникли зараз у світі під час введення карантину, важливим є не стільки поступове засвоєння шкільної програми, а курс на особистісне самовизначення, свободу і саморозвиток. Тому акцентуємо на не менш важливій складовій шкільного навчання – гуманітарній його наповнюваності. Першочерговим завданням гуманітарної педагогіки в час стрімкого зростання обсягів інформації та зниження їхньої якості виступає формування в учнів здатності до гуманітарного мислення, ціннісного ставлення та особистісного розвитку. Результатом гуманітарної освіти за зазначених умов має стати інтелектуалізація особистості у поєднанні з реалізацією її культурного потенціалу. Тому ми говоримо про розвиток педагогічних технологій філологічного спрямування які визначаємо як інтегративну систему,

що ґрунтується на відповідних тенденціях і принципах та містить комплекс прийомів, методів, способів, дій та операцій, спрямованих на гарантоване досягнення дидактичних цілей – всебічного інтелектуально-гуманітарного та духовного компонентів розвитку особистості учня. З існуючого різноманіття педагогічних технологій пріоритетними наразі є діалогічні технології, які дозволяють активізувати процес постійного продукування нових ідей, думок, емоцій, на основі яких формуються духовні цінності. Отже, у дистанційному навчанні мають бути закладені, насамперед, такі головні орієнтації: загальнолюдські цінності; потреба в пізнанні цілісності світу; формування світоглядної культури і поведінкових принципів, основ гуманістичних соціальних відносин [4].

Список літератури

[1] *Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні,* затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000р. [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html

[2] Барановська О. В., «Формування інформаційної культури учня», *Шлях освіти,* №3, С. 31-34, 2000.

[3] Барановська О. В., *«Інтерактивна відеодискусія»,* 2020. [Електронний ресурс]. Доступно: http://didactics.ucoz.ua/forum/2-8-172-16-1585307192

[4] Барановська О. В., «Сутність, структура та особливості реалізації педагогічних технологій філологічного спрямування в умовах профільного навчання», *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук. праць / [Ред. д-р пед. наук Г. О. Васьківська], Київ: Педагогічна думка, 2018. С. 16–24.

СЛОВОТВІРНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРІЗВИЩ ЖИТЕЛІВ С. МУШКАТІВКА БОРЩІВСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бачинська Г. В.,
к.ф.н., доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Фльорчук Л. І.
магістрантка групи мУМ-1 факультету філології і журналістики
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

На сьогодні українські й закордонні вчені вже мають значні досягнення у вивченні власних назв людей. Та попри всі здобутки антропоніміка все ще залишається важливою галуззю лінгвістичної науки, яка має перспективи розвитку. Антропонімія служить неоціненним джерелом для вивчення етнічного складу, міграцій населення в минулому. Українські прізвища є вагомим джерелом для дослідження історії мови та діалектології, бо зберегли значний пласт архаїчної та діалектної лексики, яка й досі функціонує в основах прізвищ [2, с. 73].

Вивчення прізвищевої системи в українській антропонімії розвивалось у напрямку теоретичних питань (М. Худаш, Ю. Редько та ін.) та регіональних досліджень, що представлені дисертаційними працями та рядом статей (П. Чучка, І. Сухомлин, С. Панцьо, Г. Бучко, Б. Близнюк, І. Фаріон, Г. Панчук, Г. Бачинська, Л. Кравченко, Н. Рульова, Н. Вирста, О. Марочкіна, О. Хвіщук та ін.).

Джерелом нашого дослідження послужили погосподарські книги с. Мушкатівка Борщівського району Тернопільської області. Нами зібрано і проаналізовано 317 прізвищ, що обслуговують 1340 жителів села.

Словотвірна, структурно-граматична характеристика слов’янських прізвищ, яка передбачає аналіз способів їх творення, розглядалася в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних антропонімістів. Одні дослідники вважають, що всі прізвища утворені морфологічним, семантичним та морфолого-синтаксичним способами [3, с. 124], інші – семантичним, морфологічним і синтаксичним [4, с. 382]. Останнім часом ономасти схиляються до думки про два основні словотвірні способи виникнення прізвищ: семантичний спосіб творення, або його ще називають лексико-семантичний та морфологічний, або афіксальний [2, с. 99], деякі дослідники антропоніми першого типу називають первинним, а другого – вторинним [2, с. 99].

Лексико-семантичний спосіб творення прізвищ полягає у зміні функції базової назви: особове ім’я, прізвисько чи апелятивне означення особи, не

зазнаючи жодних формально-структурних змін, стало спадковим іменуванням [2, с. 101]. Для прикладу можна навести такі прізвища: *Боднар, Ваньо, Ляпало.*

На думку С.Роспонда, апелятив не переходив в антропонім на пустому місці, для цього існувала якась мотивація, умова, за якої та чи інша лексема виконувала функцію ідентифікації. Учений пропонує схему такого переходу (апелятив>короткий опис (ситуація чи характерна риса)>антропонім) і наголошує, що саме так відбувалась своєрідна семантична деривація. Спираючись на відомі класифікації, ці прізвища можна поділити на такі розряди: 1) прізвища, співвідносні з особовими власними іменами; 2) прізвища, співвідносні з топонімами; 3) прізвища, співвідносні з апелятивами [2, с. 101]. Прикладом можуть слугувати прізвища: *Дорога, Коваль, Максимів.*

Значну групу прізвищ становлять власне первинні прізвища, які поділяються на:

а) прізвища, похідні від повних чоловічих імен: *Афтанас, Оліх;* похідні від дериватів давньослов'янських імен-композитів: *Белюх;* усічення + суфіксація: *Вахра;*

б) прізвища, утворені від назв професій, виду занять: *Боднар, Гарбар, Коваль, Козак, Кушнір, Пастух, Токар, Трач;*

в) прізвища, утворені від назв осіб за ознакою: *Киляр,Чернега, Шульга;*

г) прізвища, утворені від назв тварин, птахів, комах, риб та частин їх тіла:, *Деркач, Журавель, Лаба, Лис, Хом'як;*

ґ)прізвища, утворені від назв ознаки за дією: *Губарь, Ляпало, Перейма, Приступа, Черсап, Чуй;*

д) прізвища, утворені від назв предметів: *Волос, Галяс, Держак, Дутка, Знак, Цибух;*

е) прізвища, утворені від назв топонімічних об'єктів: *Дорога;*

є) прізвища, утворені від назв рослин: *Глива;*

ж) прізвища, утворені від назв абстрактних понять: *Голод, Завада;*

з) прізвища, утворені від назв страв: *Борщ, Жмуд, Закришка;*

и) прізвища, утворені від вигуків: *Квик, Цьок;*

і) прізвища, утворені від назв ойконімів: *Москва, Куба;*

Прізвища, в основах яких лежать імена та прізвиська апелятивного походження, мають високий ступінь історичної й етнографічної інформативності, вони відтворюють побут, вірування, культуру й духовний світ українців.

Усього нараховано 57 прізвищ.

До первинних відносимо ще групу **прізвищ з суфіксами –ськ-ий, -цьк-ий**. Дані суфікси виражають патронімічність. Ця функція суфікса –ski виникла із первинного значення приналежності до місця походження або до власника. В ономастиці такі прізвища передусім вважаються відтопонімними, більшість з них не безпосередньо утворювалась від топонімів, а проміжною ланкою для них були катойконіми або відойконімні прикметники: *Баліцький, Боровський, Винярський, Винницький, Вінницький, Гаврилевський, Деревецький, Дучинський, Замоський, Зюбрецький, Зюбровський, Кавковський, Кадієцький, Калуцький, Капустинський, Камінобродський, Ковальський, Колодрубський, Косінський,*

Михальський, Міляновський, Нагурський, Полянський, Прислівський, Руденський, Серединський, Соболівський, Соколовський, Тарнавський, Тернавський.

Як вже раніше зазначалось, у деяких прізвищах ми не змогли визначити від якого топоніма утворено те чи інше прізвище, бо деякі села могли зникнути, або в назві сучасних сіл могли відбутися певні зміни, а прізвища зберегли їхню давню форму: *Батієвський,Берковський, Вислоцький, Дячинський, Завінський, Карвацький, Морочковськ, Навроцький, Надвірянський, Ничковський,Озімськй, Сельський, Свідзінський, Товарніцький, Томпальський,Шпунярський.*

У цій групі прізвищ нараховано 46 антропонімів.

Також первинними можна вважати чисто прикметникові прізвища: *а)* прізвища, утворенівід назв осіб за ознакою: *Веселий, Лучна, Поважний,Чорний, Ялова;* б) прізвища, утворені від назв топонімічних об'єктів:*Задворна, Задорожна,Заплітна, Запоточний, Підгорна.*

Усього 11 прізвищ.

До прізвищ, утворених лексико-семантичним способом, належать антропоніми, що складаються з двох самостійних прізвищ. Такі прізвища переважно належать жінкам, які, одружуючись, зберігають своє дівоче прізвище і до нього додають прізвище чоловіка. Подвійні прізвища вважаються штучними утвореннями, бо розглянуті прізвища не є лексикалізованими іменуваннями, вони в такій формі в допрізвищевий період не функціонували, а набули сучасного вигляду вже після того, як кожна частина тривалий час в антропонімії використовувалась як окреме прізвище [2, с. 120]. У нашому дослідженні трапилося однеподвійне прізвище**:** *Микита-Мудрий.*

Морфологічний, або афіксальний, як його називають деякі дослідники, спосіб творення полягає в одночасній зміні функції та структури лексеми: особове ім'я, прізвисько чи апелятивне означення особи ускладнювалися певними словотвірними формантами й переходили в спадкові родові найменування. Для прізвищ морфологічного типу характерна низка антропонімних суфіксальних формантів, що, сполучившись із різними твірними основами, утворюють структури, які не мають омонімних відповідників на апелятивному рівні [2, с. 100].

Прізвища морфологічного способу творилися від усіх класів антропонімів і відапелятивних означень особи за допомогою суфіксів.

Прізвища у застиглій формі родового відмінка. Єдина модель прізвищ морфологічного способі творення, в якій не беруть участі суфікси – це прізвища родового відмінка однини [1, с. 92]. До цієї групи відносимо прізвища на -а, утворені від чоловічих іменувань, що є іменниками другої відміни:

а) прізвища, утворені від етнонімів та назв народностей: *Басараба;*

Усього нараховано 1 прізвище.

Складені прізвища з формантом: *Білоочко, Помазибіда.*

Усього нараховано 2 прізвища.

Отже, аналіз прізвищ жителів села Мушкатівка дозволив зробити висовки, що більшість з них утворена лексико-семантичним та морфологічним способами. Першим утворено 36,27% антропонімів (*Козак, Оліх, Хом'як,*

Баліцький, Боровський, Винярський; *Веселий, Лучна, Поважний,Чорний*). Морфологічний спосіб творення виявлено у 63,73% прізвищ. До них належать прізвища з патронімними формантами – 5,64%: -енк(о) (*Микойленко, Норенко, Чумаченко, Шевченко*); -ич (*Дудич, Палькевич)*; -ович(-евич) (*Гарасимович, Микитович, Назаревич*), посесивними формантами – 11,3%; -ів, -ов, -ев (*Григор'єв, Іванів,Максимів,Соловйов*); -ин,-ін (*Волошин, Микитин, Рибкін*); -ишин (*Ковалишин, Кузишин, Лещишин*) та поліфункціональнимиформантами– 60,31%;-ак (-як), -чак (*Омельчак, Санчак, Семак, Чубак*); -ук (-юк), -чук (*Горщук, Клевчук, Осадчук*); -ік, -ик (*Касприк, Макарик, Мацик, Мітрік*); -ець (*Німець, Українець*); -ан, -ун (*Косован, Прийдун, Росіян,Чикун*); -ач, -ок (*Горбач, Різничок*); -ай, -ей, -ій (*Благій, Голомей, Добрій, Чорній*); -к-а (*Пшеничка, Шийка,*); -к-о (*Березко, Бориско,Пісечко*); -иш, -іш, -ар, -ур (*Ванцар,Гербіш,Колдриш*). Найпродуктивнішими виявилися суфікси -ук (-юк), -чук, -цьк(ий), -ськ(ий). Непродуктивнимимоделями у селі Мушкатівка виявились прізвища на -иш; -іш; -ар; -ур.У нашому дослідженні трапилося одне прізвище у застиглій формі родового відмінка (*Басараба*). Окрему невеличку групу становлять складені прізвища (*Білоочко, Помазибіда*).

Антропонімія села Мушкатівка становить багатий матеріал для дослідження, вона є частиною загальноукраїнського антропонімікону. Прізвища несуть інформаціюпроісторію села, його культуру, реалії життя мешканців.

Список літератури

1. Бачинська Г.В. Антропонімікон переселенців з Польщі на Тернопільщину: монографія. Тернопіль : Вектор, 2015. 140 с.

2. Кравченко Л. О. Українська ономастика: антропоніміка : навч. посіб. Київ : Знання, 2014. 239 с.

3. Осташ Р. І. Словотворча структура. *Міжетнічні зв'язки в українській антропонімії XVII ст.* / за ред. А. П. Непокупного. Київ : Наук. думка, 1989. С. 124–133.

4. Чучка П.П. Антропонімія Закарпаття: монографія. Київ : ТОВ «Папірус», 2008. 671 с.

СУСПІЛЬСТВО ТА АНГЛІЙСЬКА МОВА: ОЗНАКА ОСВІЧЕНОСТІ ЧИ ПРИХОВАНЕ НАВ‘ЯЗУВАННЯ

Березяк В. М.
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
1 курс, 8 група

Науковий керівник:
Казак Р. А.
к.ю.н. асистентка кафедри історії держави і права
України і зарубіжних країн Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Як можна помітити, часи сучасного інформаційно-технологічного та надзвичайно прогресивного покоління є багатими на певні трансформування, перебудови систем та глибокі структурні реформи. Зазнали змін і система освіти, охорони здоров’я, і управління державними фінансами, і навіть український правопис. Разом з тим, зважаючи на сучасний пришвидшений розвиток, змінилось й те, що розуміють під словосполученням «освічена людина». Згідно з Академічним тлумачним словником української мови: «ОСВІЧЕНИЙ – 1. Який має освіту, засвоїв різнобічні знання; культурний; 2. Письменний, грамотний.», але зараз, це не тільки грамотні та культурні випускники вищих навчальних закладів, а ті, що володіють знаннями в якомога більше різних галузях, компетентні в економічних, соціологічних, етичних, психологічних аспектах своєї справи, та, врешті решт, знають іноземні мови. «Іноземна мова - це мова іншої країни, що не є для особи рідною, але особа набуває її пізніше.»

З кожним роком цей останній пункт відіграє все більшу роль для роботодавців. Тобто, щоб бути професіоналом своєї справи, іноземні мови потрібно знати у будь-якій сфері. Перше місце серед них займає англійська. Вона є тим обов’язковим мінімумом, додатком до фаху, що дає змогу спілкуватися з клієнтами, колегами чи читати навчальну літературу, дозволяє набратися досвіду в інших країн та збільшувати свою конкурентноспроможність. Зважаючи на це, постає таке актуальне питання, чи не стає англійська мовою «буржуазії», так званих вищих прошарків суспільства, тим самим знецінюючи інші мови. Для 350 млн людей в 104 країнах англійська мова є рідною, ще для 300 мільйонів – другою мовою, а 100 мільйонів володіють нею, як іноземною. Вона є державною, або другою державною у 45 країнах. 157 міжнародних авіаліній працює й обслуговує пасажирів англійською мовою[5]. Тож можна з впевненістю заявити, що вона є мовою-лідером у світі.

Перш за все, це зумовлено історичними подіями. Англія - одна з перших країн Європи, що стала на шлях колоніальних загарбань, у ході яких вона насаджувала англійську мову у сфері свого політичного та економічного панування, пригнічуючи національну культуру і мови скорених народів: VII ст. до Шотландії увірвалися англійці із Британії, у X-XIст. був підкорений Уельс, у XII ст. Ірландія, у 1819 р. США змусили Іспанію передати їм Флориду, а в 1867 р. купили у царської Росії Аляску та Алеутські острови. Всі морські шляхи були підвладні англійцям, половина території Північної Америки, безліч країн Африки та Азії, Австралія, Індія — все це було у власності британської корони. Та чи не має наміру влада англомовних країн зараз повторити нездійснені плани Наполеона, та чи не бачить вона весь світ своїми колоніями? Зважаючи на лідерство США у спільноті демократичних націй, активну діяльність в міжнародних організаціях, першість у їх фінансуванні, можна зробити висновок, що її метою є продовження головування в світі. Всю цю ситуацію можна назвати «передбачуваною непередбаченістю». Зрештою, зазначимо, що чіткої відповіді на ці питання не знає ніхто, проте нікому б не хотілось повертатись в часи СССР та жити зі всім світом одним великим союзом з нав'язаними поглядами на життя та тотальною диктатурою чи терором.

Тож знайдемо й інші чинники масового поширення англійської ,протилежні нашій запропонованій теорії. По-перше, англійська давно стала офіційною мовою торгівлі, тому що управління світовим бізнесом здійснюється переважно в фінансових центрах Великої Британії і США. Між тим, США залишаються одним з найбільших експортерів та імпортерів товарів. Її економічна політика впливає на економіку усього світу, безпосередньо впливаючи на цикл і господарську обстановку в інших країнах, на структуру міжнародного економічного обсягу. По-друге, англійська – це мова кіно. Голлівуд вважається потужним розважальним центром, та щоб побачити й зрозуміти сюжет треба знати його мову. Ті ж фільми, музика посприяли поширенню моди на американський спосіб життя та культуру і великому стимулу бути «модним». По-третє, 90% Інтернет-ресурсів є англомовними, в тому числі і корисні сайти, і програми, і соцмережі. Всі ці комунікаційні нововведення усувають осторонь тих, хто не розуміє англійську мову. І останнім є те, що її легше вивчити ніж будь-яку іншу. Англійська мова належить до германської гілки індоєвропейської родини [6] та має безліч спільного з іншими мовами. Завоюваннями зумовлено запозичення з французької, латинської, іспанської, голландської, з мов північно-американських індійців та інших. Існують також суміші мов, наприклад на Мальті (з мальтійською), Сінгапурі (з малайською та тамільською), ПАР (з африканською, гхоза, зулуською), Суринамі (з голандською), Свазіленді (зі свазі), Танзанії (з суахілі), Тонга (з тонганською). Більш того, в українській можна знайти чимало неологізмів, що походять від англійської, таких як селфі, бан, блог, браузер, хейтер, буккросинг та інші.

На завершення, можна підсумувати та виділити наступні три положення: перше - англійська справді довго йшла до своєї першості у світі та є гнучкою і легкою для засвоєння. Вона дійсно заслуговує статусу міжнародної. Друге -

«Lupus non mordet lupum» - «Вовк не кусає вовка». Варто розвивати свою державу та ставати на рівень країн-лідерів, тоді й не виникатимуть ніякі підозри, страхи та сумніви. Третє - все таки, завжди пам'ятати свою рідну мову, так як поки існує мова – доти живий її народ.

Використані джерела:

1. Ярцева В. Р. Развитие национального литературного английского языка. - М.: МГУ, 1969. - 325 с.

2. Смирницкий А. И. История английского языка (среднеанглийский и новоанглийский периоды). - М.: МГУ, 1965. - 275 с.

3. Baugh A. C. Cable T. A. A History of the English Language. — London: Routledge. — 250 с. Додаткова

4. Велика Британія – Країнознавство; Навчальні матеріали онлайн – веб-сайт. URL: https://pidruchniki.com/12090810/geografiya/velika_britaniya (дата звернення: 21.04.2020.)

5. АНГЛІЙСЬКА – МОВА, ЩО НАЙБІЛЬШЕ ВИВЧАЄТЬСЯ У СВІТІ – Кафедра іноземних мов. Державний телекомунікаційний університет – веб-сайт. URL: http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-4785-angliyska-%E2%80%93-mova-scho-naybilshe-vivchaetsya-u-sviti (дата звернення: 20.04.2020.)

6. Переклад англійської наукової і технічної літератури / за ред. В.І. Карабан Вінниця: Нова книга, 2004. 576с.

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бобирєва О. С.
аспірант
Мукачівський державний університет

Сучасна педагогічна наука і практика приділяє значну увагу проблемі професійної підготовки майбутнього фахівця. Відповідно, перед закладами вищої педагогічної освіти стоїть першочергове завдання, - сформувати фахову компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, від якості професійної діяльності якого безпосередньо залежить рівень освіти, виховання і розвитку дітей дошкільного віку.

Аналізуючи наукові джерела В. Моштук виділяє три види компетентностей, які: а) стосуються людини як особистості, як суб'єкта життєдіяльності; б) належать до взаємодії людини з іншими людьми; в) стосуються діяльності людини, проявляються у всіх її типах і формах. А також приходить до висновку, що похідним компонентом усіх видів компетентності є фахова - інтегративна характеристика особистості, яка виступає показником освіченості (наявності професійної освіти), та: а) проявляється у готовності і здатності до успішного здійснення професійної діяльності; б) є переліком умов до фахівця у конкретній сфері; в) визначає фахово важливі знання і вміння, особистісні та мотиваційні компоненти діяльності, усвідомлення її соціальної значущості і відповідальне ставлення до справи [3, с.109].

Фахова компетентність, на думку Л. Машкіної, є структурною одиницею поняття «компетентність». Вона передбачає володіння вихователями дітей дошкільного віку професійною діяльністю на високому рівні, яка й формуватиме конкурентоспроможність фахівця [2, с.109].

Г. Бєлєнька стверджує, що результати фахової підготовки вихователів розглядаються в сучасній освіті у категоріях компетенцій та компетентності. Авторка під «компетенцією» розуміє наперед задану вимогу до освітньої підготовки (стандарт, опис повноважень, професіограму, дескриптор професії), потенційну можливість особистості; «компетентність» - як професійну підготовленість і реалізовану здатність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків повсякденної діяльності. Її структуру становлять мотиви, знання, уміння професійної діяльності, ставлення особистості і професійний досвід.

Професійну компетентність вихователя дошкільного навчального закладу Г. Бєлєнька визначає як його здатність розв'язувати завдання професійної діяльності на основі фахових знань і умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та комунікативність. Її структурними компонентами є мотиви, системні знання, фахові уміння та професійно значущі якості особистості. Такі якості в результаті набуття

особистістю професійного досвіду закріплюються і з часом посідають серед компонентів чільне місце [1, с.19]. Погоджуємося з дослідницею, що розвиток системи дошкільної освіти потребує від сучасних вихователів нових фахових умінь, що пов'язані з поширенням інклюзивної освіти, упровадженням в освітній процес комп'ютерних технологій, педагогізацією батьків тощо.

В рамках нашого дослідження найбільш ґрунтовним вважаємо визначення В. Саюк, згідно з яким «професійна / фахова компетентність» - це якість дії працівника, що забезпечує ефективність вирішення професійно-педагогічних проблем і типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної чи науково-педагогічної діяльності. Вона, на думку автора, залежить від кваліфікації педагога, від загальноприйнятих цінностей моралі та етики, від володіння ним освітніми технологіями та технологіями педагогічної діагностики (опитування, індивідуальні та групові інтерв'ю), від життєвого досвіду педагогічного працівника та його постійного удосконалення, від впровадження у практику ідей сучасної педагогіки та методів навчання, від використання наукової літератури з метою створення сучасних форм навчання, а також впровадження оціночно-ціннісної рефлексії. В. Саюк найважливішими компонентами фахової компетентності педагога вважає: мотиваційний (сукупність пізнавальних потреб та інтересів, прагнення особистої самореалізації у педагогічній діяльності), когнітивний (знання предмета, педагогічних та психологічних основ організації процесу навчання), операційний (уміння встановлювати міжособистісний контакт, упорядковувати та передавати навчальну інформацію) та особистісний (особисті якості, зокрема комунікативність, відповідальність, здатність до самоаналізу) [5, с. 9-10]. І. Онищенко обґрунтовує такі основні компоненти фахової компетентності майбутнього вчителя: мотиваційний (позитивна мотивація, інтерес до педагогічної діяльності); змістовий (володіння науковими професійно-педагогічними знаннями); операційно-діяльнісний (уміння практично вирішувати педагогічні завдання, фаховий досвід, мислення творчі здібності, володіння педагогічними технологіями, педагогічним менеджментом) [4, с.96].

На основі аналізу наукових напрацювань з проблеми дослідження, визначаємо такі компоненти фахової компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти: змістовий (опанування теоретичними знаннями з дисциплін професійної та практичної підготовки; усвідомлення професійної діяльності відповідно до запитів сучасної дошкільної освіти); діяльнісний (сукупність професійних умінь, навичок і якостей, яка зумовлює ефективність реалізації професійної функцій); особистісний (особистісно-професійні якості, ціннісні орієнтації та установки, педагогічний такт, культура педагогічного спілкування).

Список літератури:

1. Бєлєнька Г. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти / Г. Бєлєнька // Психолого-педагогічні науки. - 2012. - № 4. - С. 17-22.

2. Машкіна Л. Формування фахової компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в освітньому процесі закладів вищої освіти /Л.Машкіна // Молодь і ринок. - №7 (78), 2011. - С. 108-112.

3. Моштук В. Фахова компетентність як основа проектно-технологічної культури майбутнього вчителя трудового навчання / В. Моштук //Молодь і ринок. - № 1 (168), 2019. - С. 80-84.

4. Онищенко І. Модель формування фахової компетентності майбутнього вчителя початкових класів / І. Онищенко // Навчання і виховання обдарованої особистості: теорія та практика. - 2012. - № 8. - С. 94-101.

5. Саюк В. Розвиток професійної компетентності вчителів географії у системі післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис.. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Валентина Іванівна Саюк. - Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України. - Київ, 2007. – 22 с.

ІСТОРІЯ МІСТА КОРОСТЕНЬ

Божко М. В.
Харківський національний медичний університет

Коростень – місто на Житомирщині, яке має дуже багату історію, безліч цікавих місць і надзвичайних краєвидів. Тому справжній поціновувач краси й історії повинен хоча б раз відвідати цей край.

До 1917 року Коростень називали Іскоростень або Іскорость. Існує дві теорії щодо походження назви міста: згідно з першою, назва пішла від імені Корса – язичницького бога сонця, в якого вірувала більшість племен, що населяли дану територію; згідно з другою, вважається, що місто було побудоване суціль з дерева, а його стіни обнесені неотесаним (разом з корою) частоколом, звідки й Іс-коро-стень, тобто місто «із кори на стіні» [1]. Перша згадка про Коростень, який був столицею древлян, знайдена в «Повісті минулих літ» (датується 945 р.). Незважаючи на це, роком відліку історії міста вважають 705-й, про що свідчать численні археологічні знахідки. У 945 році київський князь Ігор вирішив двічі взяти дань з древлян, через що вони повстали та стратили його. Княгиня Ольга вирішила помститися за смерть чоловіка. За легендою ціле літо простояло військо під стінами Іскоростеня аж поки Ольга не здолала непокірних древлян хитрістю: попросила “легку” дань - по три голуби та по три горобці від кожного двору[3]. Коли вимога княгині була виконана, воїни прив’язали до пташиних хвостів тліюче вугілля та відпустили їх вночі[3]. Птахи повернулися в місто та спалили його. Через пожежу Іскоростень на тривалий час зникає з історичних хронік. Наступна згадка про місто з’являється аж через півтисячоліття. В історичних документах ідеться про те, що у 1589 році «граду Іскоростень даровано право вольностей» від короля Польщі і Великого князя литовського Сигізмунда III Ваза [2]. У 1649 році загін козаків під проводом Гераськи після кровопролитного бою визволяє Іскоростень від польської шляхти[3]. Однак землі цього краю продовжували знаходитися в складі Речі Посполитої до 1795 року, коли місто за угодою перейшло до Російської імперії, як центр Іскоростенської волості Овручського повіту Волинської губернії. У 1902 році відбулося будівництво залізниці Київ-Ковель. Станція, де зупинялися потяги, отримала назву Коростень. Згодом так було перейменоване саме місто. Примітно, що саме у Коростені 2 лютого 1918 року під час засідання Малої Ради прийняли закони про затвердження тризуба гербом Української Народної Республіки та запровадження григоріанського календаря[2]. З 15 липня 1918 року Коростень став одним з центрів Всеукраїнського страйку залізничників. У 1921 році захоплення міста було основною метою походу Української Повстанської Армії під керівництвом генерал хорунжого Ю. Тютюнника[3]. У ніч на 7 листопада на околицях Коростеня зав’язався відчайдушний чотиригодинний бій – остання битва громадянської війни на Україні[3]. Селищем міського типа Коростень став у березні 1923 року, а вже 1 січня 1926 року краю привласнили статус міста. За роки Другої світової війни місто

звільняли від німецьких загарбників двічі – спочатку 17 листопада 1943 року, а потім уже остаточно 28 грудня того ж року. Жителі міста ніколи не забудуть подвигів казаха Обдули Усенова, який під час звільнення Коростеня ціною свого життя перегородив шлях ворожим танкам, і російського льотчика Івана Полякова, який таранив фашистський літак в повітряних боях за Коростень[3].

Окрасою міста є Древлянський парк, що лежить на обох скелястих берегах річки Уж. У 2005 році на найвищій точці парку встановили вражаючу статую князю Малу, якого називали «пастухом землі древлянської». На цій вершині колись було розташоване стародавнє укріплене поселення. Зараз тут можна побачити дерев'яну стіну з баштами та воротами. У 2008 році встановили пам'ятник княгині Ользі, яка, як вважається, була в цьому місці неодноразово, тому в парку також можна знайти Ольгину купальню та Свято-Ольгинську церкву. Щороку в місті проходить фестиваль дерунів, який збирає безліч гостей. На честь дерунів у Коростені в 2009 році навіть встановили пам'ятник. Ще одним дивом міста є бункер Сталіна «Скеля», що довгий час був засекречений. Відомо, що над цим об'єктом працювали майже 10 років. На даний момент це музей, який можна відвідати та оглянути воєнно-історичні експонати. «Скеля» - один з найтаємничіших комплексів Сталінської епохи. Відвідавши музей, ніби повертаєшся на початок 20 сторіччя.

Мешканці Коростеня пишаються своїм містом, його історією та природою. Незважаючи на швидкий розвиток, Коростень навчився органічно поєднувати елементи сучасності та давності, чим постійно привертає увагу туристів.

Список літератури

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%8C#%D0%9F%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8

2. https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2562456-tisacolitnij-korosten-istoria-drevlan-taemnica-skela-i-deruni.html

3. https://korosten.top/istoriya-mista-korosten/

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ОВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗВО

Бойко М. М.,
к.п.н., доцент
Тернопільський національний педагогічний університет

Петришина О. І.
к.філ.н., доцент
Тернопільський національний педагогічний університет

Створення системи забезпечення якості вищої освіти відповідно до світових та європейських стандартів є однією з головних умов довіри, мобільності, мотивації студентів, сумісності й привабливості української вищої освіти. Європейське співтовариство вже має напрацювання і практичні досягнення, виробило набір норм та правил уніфікованої діяльності в напрямі підвищення якості освіти, які становлять безумовний інтерес для вирішення завдання - надання якісних освітніх послуг у системі вищої освіти.

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що проблему забезпечення якості освіти, стратегії розвитку та управління нею у своїх наукових працях досліджують Т. Фініков, Г. Терещук, М. Бойко, Г. Калінічева, О. Гринькевич, О. Калініна, А. Харківська, О. Боднар та ін. Над проблемою підвищення рівня якості освітнього процесу працюють вітчизняні й зарубіжні науковці Г. Артюх, Т. Боголюб, Т. Борова, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльникова, Л. Карамушка, В. Крижко, Є. Павлютенков, Г. Пономарьова. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених процесу забезпечення якості вищої освіти та управління нею, подальшого дослідження потребує проблема відповідності вітчизняної педагогічної освіти європейським стандартам. Метою дослідження є розглянути вимоги Стандартів ESG та шляхи їх релізації в педагогічних закладах вищої освіти (ЗВО).

Забезпечення високої якості освіти є одним із ключових принципів Болонської Декларації 1999 року та рушійною силою побудови Європейського простору вищої освіти (ЄПВО). Очевидним є прагнення виробити спільні підходи щодо вдосконалення якості освітньої діяльності педагогічних ЗВО. Ця ідея була втілена у схвалених у 2005році Стандартах та рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)[2]. Цей документ став одним з перших, який уособлював собою принцип м’якого регулювання в освітній сфері, властивий європейській політичній культурі, і вирішував завдання гармонізації освітньої політики країн нашого континенту. Набутий позитивний досвід використання ESG та одержаний зворотній зв’язок дозволили підготувати нову версію «Стандартів та рекомендацій» яка була ухвалена Міністерською конференцією в Єревані (14-15 травня 2015 року). Єреванське комуніке [1] сформулювало покращення якості та ревалентності

навчання і викладання як головну місію ЄВПО на сучасному етапі. До комплексу інструментарію, за допомогою якого вона може стати досяжною, міністри віднесли поширення педагогічних інновацій у середовищах зі студентоцентрованим підходом, вивчення потенційних переваг цифрових технологій для навчання та і викладання, запровадження тісних зв'язків між викладанням, навчанням та дослідженням на всіх рівнях освіти, заохочення закладів, викладачів та студентів посилювати діяльність із розвитку креативності, інновацій та підприємництва. Ключовою метою, як підкреслено у ESG 15, є «сприяти спільному розумінню забезпечення якості навчання і викладання, не зважаючи на кордони та між усіма стейкхолдерами» [2]. Стандарти відіграють важливу роль у розвитку національних та інституційних систем забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (EHEA) та у транскордонній співпраці. ESG 2015 складаються з трьох частин: внутрішнього забезпечення якості у вищих навчальних закладах; зовнішнього забезпечення якості вищої освіти; забезпечення якості у діяльності агенцій із зовнішнього забезпечення якості. Вони мають такі цілі:

- встановлюють спільні рамки щодо систем забезпечення якості навчання і викладання на європейському, національному та інституційному рівні;
- передбачаюь забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти;
- підтримують взаємну довіру, сприяють мобільності у межах та поза національних кордонів;
- надають інформацію щодо забезпечення якості у EHEA [3].

Окреслені цілі створюють каркас, всередині якого заклади, агентства та країни можуть різними шляхами використовувати та втілювати в своїй системі освіти. Вивчення зарубіжного досвіду дало нам змогу встановити, що світова практика впровадження системи якості освіти дає можливість ЗВО істотно покращити та оптимізувати свою діяльність і підвищити результативність і ефективність роботи; сприяти досягненню очікувань споживачів; досягти та стабільно підтримувати високу якість своїх послуг для задоволення потреб і вимог споживачів; відкрити нові можливості або зберегти вже завойовані сегменти ринку послуг у сфері вищої освіти; отримати визнання з боку замовників через процедуру сертифікації.

Аналіз Європейських стандартів забезпечення якості вищої освіти, дозволив виділити основні вимоги і напрями забезпечення якості освіти та механізми їх реалізації в у сучасних ЗВО. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти в сучасному ЗВО є багатоплановим і включає: наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо); організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки і освіти; контроль освітньої діяльності ЗВО та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях: рівні ЗВО, державному та міжнародному (європейському).

У Тернопільському національному педагогічному університеті розроблено систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, яка

включає:

- стратегію (політику) та процедури забезпечення якості освіти, розподіл повноважень щодо забезпечення якості між усіма учасниками освітнього процесу;
- систему та механізми забезпечення академічної доброчесності;
- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти;
- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників;
- -наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу;
- розроблені інформаційні системи для ефективного управління закладом освіти;
- інші процедури та заходи, що визначаються спеціальними законами або документами закладу освіти..

Досвід реалізації ESG 2015 показав, що забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим і включає: наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо); організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти; контроль освітньої діяльності ЗВО та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях: рівні ЗВО, державному та міжнародному (європейському) рівнях [5].

Отже, призначення ESG 2015 – надати допомогу та визначити орієнтири як для ЗВО в процесі розробкки своїх власних систем забезпечення якості, так і для агенцій, які здійснюють акредитацію освітніх програм. Окрім того, ці стандарти і рекомендації роблять свій внесок у вироблення спільної стратегії для діяльності як закладів вищої освіти, так і Національного агенства із забезпечення якості вищої освіти. Подальші розробки проблеми формування системи забезпечення якості, заснованої на єдиних стандартах і рекомендаціях, дозволять зробити українську вищу освіту конкурентносспроможною у Європейському просторі вищої освіти.

Список літератури

1. Yerevan Communique [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https//media.ehea.info/file/2015_Yerevan/70/7/YerevanCommuniqueFinal_61370.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG).- К.: ТОВ «ЦС», 2015.-С.5
3. Калінічева Г. Європейська система забезпечення якості вищої освіти та механізми її імплементації в Україні // Україна в Європі: Пошуки спільного майбутнього [Колективна монографія] // Режим доступу: http:// ivinas.gov.ua/sites/default/files/pdf
4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. — К. : Ленвіт, 2006. — 36 с.
5. Kinash, I.P. (2015), "The quality of education as a result, the process and the educational system", Zbirnyk naukovo tekhnichnykh prats' "Naukovyj visnyk" L'vivs'koi politekhniky, vol. 2115, pp. 363—367

ВУЛЬВОВАГІНАЛЬНИЙ КАНДИДОЗ

Бойко М. В.,
студентка
Харківського національного медичного університету

Демочко Г. Л.
доцент
Харківського національного медичного університету

Кандидоз — це один із видів мікозів, який викликається грибами роду Candida. Найпоширеніша патогенна грибкова інфекція серед людей. Захворювання має різні форми, котрі значно відрізняються клінічною картиною. Серед жінок більш розповсюджений вульвовагінальний кандидоз (ВВК).

Наявність кандид у флорі піхви, при нормальному функціонуванні імунної та гормональної систем не є патогенним. ВВК є однією з розповсюджених причин звертання пацієнток до гінеколога. Поширеність цього захворювання серед жінок репродуктивного віку становить 25-40%. Понад 2/3 жіночого населення планети раз в житті перенесли ВВК. Найчастіше зустрічають рецидивний вагінальний кандидоз. Вже через 3-6 тижні після лікування кандидозу у 10-33% пацієнток при дослідженнях вагінального мазка відзначають присутність культури Candida albicans.[1]

Фактори, що призводять до розвитку ВВК, можуть бути різні. Найбільш розповсюджені: імунодефіцит, цукровий діабет, гіпотеріоз, спринцювання, тісна спідня білизна, перший статевий акт, травматичне пошкодження тканин піхви, протизаплідна спіраль, комбіновані оральні контрацептиви, вагітність, менструація, підвищений рівень естрогенів, вживання антибіотиків, кортикостероїдів, імунодепресанти, хіміотерапія онкохворих, променева терапія. Спровокувати інтенсивне розмноження грибку багато факторів. Наприклад, переохолодження, хвороби супутні зниженням імунітету, стрес, зміна гормонального фону.

Передача може відбуватись при статевих контактах та через речі особистої гігієни. ВВК може проявлятись у трьох формах:

- Носійство. Людина є носієм хвороби, симптоми відсутні, тому лікувати сенсу немає.
- Гостра форма. Супроводжується свербежем, висипанням, виділення білі або жовтуваті «сирні» або «сироваткові» виділення без неприємного запаху печіння, больові відчуття в області вульви, великих і малих статевих губ. Виділення також можуть мати вигляд «жирних», скупчених, пастоподібних на фоні еритематозного епітелію піхви; pH піхви нормальна або дещо знижена (< 4,5)[2]. Посилюється під час менструацій, після статевого контакту. Слизова зовнішніх статевих органів і піхви гіперемована і набрякла, больові відчуття в

області вульви, великих і малих статевих губ. Посилюється під час менструацій, після статевого контакту.

• Хронічна форма. Характерне затухання і прояв хвороби. Можливі рецидиви. Розвивається у зв'язку із неправильним лікуванням антибіотиками, гострої форми та застосування гормональних контрацептивів.

Умови ефективної терапії ВВК:

● скасування естрогенгестагенних препаратів;
● скасування глюкокортикоїдів;
● скасування антибіотиків;
● відмова від шкідливих звичок;
● обмеження вуглеводів, дієта;
● місцева терапія в неускладнених випадках;
● комбінована місцева і системна терапія при рецидивуючому ВВК.

Первинні випадки лікування гострого ВВК, як правило, не викликають труднощів. Ефективним є використання антифунгіцидних зособів, головним чином азолов. Набагато складніше проводити лікування рецидивуючого ВВК. Лікування вимагає застосування не тільки протигрибкових препаратів, а й проведення комплексу допоміжної терапії. Дуже часто лікування безуспішно, незважаючи на застосування багатьох антіфунгальних препаратів[2].

Щоб попередити розвиток грибкових патологій важливо дотримуватись деяких правил:

1. Використання при статевих контактах бар'єрних методів захисту (контрацептивів); особливо слід дотримуватись цього правила жінкам, у котрих немає постійного сексуального партнера
2. Провести обстеження організму і виявити скриті захворювання
3. Відмовитись від статевих контактів із хворим на кандидоз до його одужання
4. Лікувати захворювання, які спричинюють зниженню імунітету
5. При лікуванні антибіотиками вживати антимікотичні лікарські препарати
6. Відмовитись, хоча б частково, від білизни із синтетичних матеріалів
7. Відмовитись від дієт та раціонально харчуватись
8. Не зловживати спиртними напоями та відмовитись від куріння
9. Дотримання правил особистої гігієни.
10. Своєчасні огляди у гінеколога, уролога.

Список літератури:

1. Запорожан В. М., Цегельський М. Р. Гінекологічна патологія: Атлас: Навч. посібник. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. — 308 с.

2. Гінекологія: підручник / Н.П. Бондаренко, О.А. Бурка, І.Б. Венцківська Г19 та ін.; за ред. Б.М. Вендківського, Г.К. Степанківської, В.П. Лакатоша. — К.: ВСВ «Медицина», 2012. — 352 с.

ЛІТОТА У СТРУКРУРІ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ КАТУЛЛА

Борбенчук І. М.
к. філол. н., доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Лірика є найбільш поширеним родом художньої літератури, що передає внутрішній стан і настрої людини. Для її створення автори використовують широкий спектр виражальних засобів, що у повній мірі передають емоції, роздуми, почуття.

У свій час римському поету Катуллу (87–54 рр. до н.е.) вдалося розробити власний творчий метод, який у поєднанні із грецькими традиціями та розробками співвітчизників призвів до появи якісно нової літератури, що відзначалася сміливістю тематики й вживанням виражальних засобів латинської поетичної мови, сприяючи популяризації його творів [1, ст. 30].

Вивчення самобутнього таланту Катулла були розпочаті італійськими ученими А. Муретом та І. Скалігером у XVI ст. і продовжені у XIX–XX ст. німецькими (Р. Вестфаль, Г. Гендріксон, Л. Швабе), французькими (Е. Нажжот), українськими (І. Мегела, О. Сучалкін), російськими (Т. Пшеніна, І. Шталь), американськими (А. Вудмен, С. Онетті, М. Скіннер) дослідниками. Незважаючи на певні здобутки науковців, коло питань потребує окремих досліджень. Зокрема, визначення особливостей утворення, використання та вплив на силу висловлювання такого поетичного засобу як літота з погляду когнітивної лінгвістики, що дасть змогу встановити цілісну картину ідіостилю Катулла.

Вивченням природи літоти займалися різні науковці, але й дотепер не існує єдиного тлумачення цього поняття. Так, дослідники розуміють літоту як подвійне заперечення (М. Вебстер, П. Штольц, Г. Фріке), визначають її схожість з такими стилістичними чи риторичними фігурами як перифраз (В. Фляйшер, С. Хантимиров), применшення чи протиставлення гіперболі (Б. Совінскі, К. Гьютерт), іронія чи протиставлення іронії (Е. Лапп, В. Краусс), евфемізм (Л. Райнес) [2, с. 74–77].

Літота *(грец. ἡ λῖτότης, лат. simplicitas «стримане ствердження»)* – варіант перифрази, зображення ознак чи особливостей предмета чи явища в зменшеному вигляді з метою підсилення ознаки або особливості; заміна виразу іншим, однозначним, але у формі заперечення [3, с. 23].

У поезіях Катулла зафіксовані види літот із різними заперечними частками. Зокрема, частка **non** надає протилежного значення, поєднуючись з наступними частинами мови:

1) non + прикметник: ***non*** *est homo* ***bellus*** (24. 7) *«**не гарна** людина»;* ***non*** *est* ***sana*** *puella* (41. 7) *«**не здорова** дівчина»;* ***non bona*** *dicta* (11. 16) *«**не гарні***

слова»; scriptorium ***non magna*** *est copia* (68. 33) *«книжок* ***не багато*** *в достатку».*

2) non + прийменник: ***non sine*** *taurino sanguine pollicita es* (66. 34) *«****не без*** *бичачої крові обіцяла» (у пер. М. Зерова «кров проливала биків»);* ***non sine*** *candida puella* (13. 4) *«****не без*** *прекрасної дівчини»; animo* ***non satis*** *ingenuo* (68. 38) *«****не з*** *прямотою душі».*

3) non + прислівник: ***non belle*** *uteris* (12. 2) *«****недобре*** *вчиняєш»;* ***non longe*** *a caro corpora abesse volunt* (66. 32) *«****не довго*** *від рідного тіла могла перебувати»;* ***non*** *est mi* ***male*** (14. 10) *«****не погано*** *мені»;* ***non bene*** *factum* (67. 13) *«****не добре*** *зроблено»; quare* ***non*** *tibi sit* ***bene*** *ac* ***beate*** (23. 15) *«чому ж тобі* ***недобре*** *і* ***негарно****»;* ***non prius*** (64. 91) *«****не раніше****»; verum id* ***non impune*** *feres* (78b) *«насправді це* ***не даремно*** *перенесеш»;* ***non falso*** *Mentula dives* (114. 1) *«****не помилково*** *багатий Ментула».*

4) non + дієслово: ***non*** *est dea* ***nescia*** *nostri* (68. 17) *«****не не знає*** *мене богиня»;* ***non sinit*** (88. 3) *«****не не дозволяє****».*

Також були вжиті літоти з прислівниками ***nihilo***: *nam* ***nihilo minore*** *verpa* (28. 12) *«не меншою дубинкою»* та ***nihil***: *versiculos* ***nihil necesse*** *est* (16. 6) *«у віршах* ***ніскільки не*** *треба».*

Іронічним тоном у 10 вірші Катулл говорить про розпусницю *(scortillum),* яку завдяки літоті досить вишукано називає як *non sane illepidum neque invenustum* (10. 4) *«не дурною і не негарною».* У своєрідному зверненні до самого себе автор вдається до літоти *nec sanctam violasse fidem,* ***nec*** *foedere* ***nullo*** (76. 3) *«не оскверняти ні святу віру, ні ніякого союзу»,* що відображає його стверджувальні принципи та істини.

Важливо, що Л. Райнес порівнює літоту з евфемізмом, оскільки її досить часто використовують з метою приховати неприємне слово за незрозумілим висловлюванням, що у свою чергу допомагає авторові залишити читачеві змогу самому визначити, яку силу вкладено в написане слово [2, ст. 77]. У цьому ключі можна розглядати 43 вірш Катулла, присвячений подрузі Мамурри Амеані. У вибудуваній на літоті епіграмі завдяки ствердженням через заперечення описується зовнішність дівчини, тим самим поет зумів досягнути ефекту комізму, висміюючи та підкреслюючи негативні явища:

Salve, nec minimo puella naso	*Вітаю, діво, з не малим носом,*
Ne bello pede nec nigris ocellis	*З не гарними ногами, з не чорними очима,*
Nec longis digitus nec ore sicco	*З не довгими пальцями, з не сухим ротом,*
Nec sane nimis elegante lingua	*З не дуже розумною, вишуканою мовою.*
(43. 1-4)	*(Пер. вл.)*

Незважаючи на нещадні слова на адресу Амеани Катуллу вдалося уникнути грубих слів через перерахування її принад з іронічним додаванням частки «не».

У результаті нашого дослідження було виявлено, що літоти, утворені з різними частинами мови (прикметником, дієсловом, прислівником, прийменником) підсилюють заперечення ознак. Літота є одним із стилістичних

прийомів Катулла, що не лише надає урочистості та вишуканості поезіям, але й допомагає уникати грубих непристойностей.

Список літератури

1. Борбенчук, І. (2018). Поезія Катулла: римська спадкоємність та інновації поета. *Research Journal of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Series "Philology" (Linguistics).* ISSN 2312-6353

2. Жуковська, К. (2011). Літота в стилістиці та риториці. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Київ.

3. Звонська, Л. (2003). Енциклопедичний словник класичних мов. Київ.

Джерела ілюстративного матеріалу

C. Valerii Catulli Carmina. Recognovit brevique adnotatione critica instruxit R. A. B. Mynors. Oxonii e typographeo clarendoniano. New York : Oxford University Press (1958).

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Борецька Н.П.,
д.е.н., професор
Київський національний університет технологій та дизайну

Фокіна-Мезенцева К.В.
д.е.н., професор
Київський національний торговельно-економічний університет

На відміну від прогнозних очікувань, які передбачали подальший міжнародний поділ праці, поглиблення та розширення глобалізаційних процесів, сучасний світ стикнувся з проблемою пандемії, яка на перше місце висунула проблему виживання людства. В цьому сенсі стало важливим не тільки національний рівень розвитку системи охорони здоров'я, але і ті кроки які робляться державами для стабілізації економічних систем. Вже зараз очевидно, що економічні наслідки пандемії коронавірусу будуть вагомими та серйозними. Так, ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) передбачила, що глобальне економічне зростання за підсумками 2020 року складе лише 2,4%. Це на 0,1 процентного пункту нижче рівня, що означає світову рецесію [1].

За прогнозами економістів, одна з найбільших і найпотужніших світових економік – китайська – у першому кварталі 2020 року може втратити 10% ВВП, тоді як у попередні роки спостерігався зріст 5-6%. Наприкінці лютого фондові ринки пережили свій найгірший тиждень від початку світової фінансової кризи 2008-2009 років. Тільки станом на 28 лютого інвестори втратили 5 трильйонів доларів [2].

Експерти компанії «Делойт» підготували три комплексних прогнозу розвитку ситуації в світовій економіці в зв'язку з пандемією протягом наступних 18-24 місяців. Сприятливий сценарій розвитку подій передбачає відновлення економічної активності в світі до кінця 2020 р по мірі скорочення активності вірусу. Відновлення спочатку йде повільно, але в другій половині 2021 року прискорюється з підвищенням впевненості споживачів.

Несприятливий розвиток світової економіки очікується в разі, якщо епідемія триватиме довше, ніж більшість населення готове її витримати, а спалахи інфекції продовжаться до літа або навіть до осені, не даючи вийти з складної ситуації протягом кількох місяців. Тривала рецесія, низький рівень попиту і пропозиції в поєднанні з фінансовими шоками - все це згубно позначається на соціальному і економічному житті. Відновлення економічного зростання почнеться в кінці 2021 р початку 2022 р відновлення сповільниться, а потім прискориться в другій половині 2022 р.

Найгірший економічний сценарій: банкрутство домогосподарств. Для такого сценарію можлива ситуація майже повної соціальної ізоляції, істотне

порушення систем охорони здоров'я, масштабна за розмірами і наслідків спалах інфекції в країнах з економікою, що розвивається; можливість повторного спалаху в західних країнах. Найгірший економічний сценарій передбачає відновлення економічного зростання до середини 2022 року. Він може супроводжуватися значним ризиком каскадного розповсюдження і повернення інфекції, що обмежує відновлення економічного зростання [3].

Таким чином, подальше поширення та поглиблення вірусу в світі може привести до непридатності фінансової системи, практичного відказу від подальшої глобалізації, обмеження свободи пересування з континенту на континент сотень мільйонів людей - хто в пошуках роботи, хто в пошуках нових вражень від туризму, призупинення виробництва транспортних засобів, зростання числа тих, що відтепер взагалі не затребувані, падіння обсягів виробництва малого та середнього бізнесу, роста числа безробітних, зміни самого формату соціального життя. І це найбільш жорсткі наслідки пандемії для економік країн світу.

Але якими не були б наслідки, міжнародний поділ праці залишиться між країнами і ТНК, які не підуть з ринків які приносили стабільні прибутки на протязі років і де склалась певна спеціалізація. Економічні умови, у яких функціонують ТНК, дозволили їм створити конкурентне середовище світового масштабу, а, отже провести розділ світових ринків між деякими, такими ж глобальними структурами. Та і країни не в змозі будуть досягти імпортозаміщення по всім продуктам, товарам та ресурсам. Тому, процес глобалізації може сповільнитися, однак не припиниться, і набуде нових форм та методів реалізації. Благо, що основа цих нових тенденцій закладена цифровою економікою, здатною зробити світовий прорив, а також нано- та біо- технологіями. Все це викликає необхідність формування нових короткострокових стратегій, що полягають в активному пошуку й розробці нововведень не тільки в освоєних, але й у зовсім нових областях діяльності.

Умови невизначеності в яких протікає пандемія накладають свої специфічні особливості на макроекономічну стабілізацію країн світу.

Ці умови потребують неординарних заходів з боку держав, підґрунтям яких може бути самодостатня національна економічна система. Більш стабільна та розвинена економіка має всі шанси подолати негативні наслідки в більш короткі терміни. Однак, невизначеність в термінах пандемії, в можливостях повторного повернення, ставлять під сумнів довгострокову макроекономічну стабілізацію та роблять необхідними обґрунтування короткострокових економічних сценаріїв націлених на збереження населення, його соціальну підтримку та збереження робочих місць. Такий підхід дозволить при виході з пандемії більш швидкими темпами наростити обсяги виробництва, з меншими втратами зберегти малий та середній бізнес та знизити соціальну напругу.

Для менш розвинених країн, які звикли вирішувати проблеми свого економічного розвитку за рахунок міжнародних ін’єкцій, розвиток самодостатньої економіки стає важливим пріоритетом держаної політики на роки. До таких держав належить сьогодні і Україна, яка зазнає значних збитків

від пандемії на тлі воєнних дій та економічного падіння (ВВП України в січні 2020 знизився на 0,5%).

В інвестиційній компанії Dragon Capital прогнозують, що економіка України скоротиться на 4% ВВП, якщо карантин триватиме до трьох місяців, і на 9% – якщо довше. А це означає, що гривня девальвує до 30 гивні за долар при інфляції 5%. При падінні ВВП на 9% – 35 гривень за долар. Плюс зростання безробіття і скорочення надходжень до держбюджету. Скорочується попит на товари українського експорту, падають ціни. Частина заробітчан повернулася в України. Відбувається скорочення валютних надходжень як за рахунок скорочення експорту, так і через скорочення надходження в Україну коштів заробітчан [2]. У результаті падіння ділової активності найбільш вразливими верствами населення стають безробітні, ті хто не має постійного заробітку, та ті які працюють на відрядній оплаті праці. Крім того, до цієї групи людей слід віднести пенсіонерів та інвалідів.

Найбільш швидкою та ефективною мірою яка дозволить людям, які найбільше постраждають від спаду ділової активності, пережити пандемію є виплата грошової допомоги. Метод роздачі грошей по-перше, допоможе пом'якшити удар важких обставин величезній кількості домогосподарств, а по-друге, допоможе досить швидко вийти з кризи, адже гроші, які уряд роздасть людям, практично відразу увійдуть в реальний сектор економіки і будуть мати хороший мультиплікативний ефект, що стане основою швидкого відродження економіки.

Ці превентивні заходи не знижують необхідності в досягненні макроекономічної стабілізації на основі короткострокових економічних сценаріїв, як засобу подолання невизначенності.

Список літератури:

1.Антивирусная программа: можно ли спасти экономику от эпидемии – Статьи- Известия. URL: https://iz.ru/983419/dmitrii-migunov/antivirusnaia-programma-mozhno-li-spasti-ekonomiku-ot-epidemii (дата звернення 22.04.2020)

2. Карантин матиме жахливі наслідки для економіки України. URL: https://dyvys.info/2020/03/23/karantyn-matyme-zhahlyvi-naslidky-dlya-ekonomiky-ukrayiny-ekonomist (дата звернення 22.04.2020)

3.Три сценария развития ситуации в мировой экономике в связи с COVID - 19 от Делойт. Статья- Финансовый директор. URL: https://findirector.by/articles/element/tri-stsenariya-razvitiya-situatsii-v-mirovoy-ekonomike-v-svyazi-s-covid-19-ot-deloyt/ (дата звернення 22.04.2020)

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОСАДОВОЇ ОСОБИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Боровик І. О.
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Наливайко Л. Р.
д.ю.н., професор, професор кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

З плином часу та розвитком місцевого самоврядування статус посадової особи потребує повноцінного осмислення. Взаємовідносини з членами територіальних громад, органами державної влади, установами та підприємствами напряму залежать від статусу посадової особи. За місцевим самоврядуванням закріплена провідна роль у забезпеченні стабільності роботи територіальних громад, а відтак зростає попит на ефективну діяльність саме посадових осіб. Саме тому повинен бути проведений аналіз правового статусу посадових осіб, на яких у службах місцевого самоврядування покладені такі важливі функції як представницькі, організаційно-розпорядчі, консультативно-дорадчі та інші.

Посадовими особами місцевого самоврядування вважається особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [1]. Так, найважливішими складовими статусу посадових осіб є саме їх повноваження, відповідальність та відносини з радою місцевого самоврядування та відповідними виконавчими органами.

Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування визначається Конституцією України, законами України "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про статус депутатів місцевих рад"[2], "Про місцеві вибори" [3].

Опираючись на Конституцію України та певні правові акти можна визначити, що статус посадової особи місцевого самоврядування є спеціальним. Якщо для наявності у певної особи загального статусу громадянина необхідною є лише наявність між особою та державою політико-правового зв’язку громадянства, то для набуття правового статусу посадової особи місцевого самоврядування необхідною є наявність складного (комплексного) юридичного факту, тобто одразу декількох умов, при цьому юридичний склад цих умов є різним для різних категорій посадових осіб [4].

За часи незалежності України багато вітчизняних вчених досліджували близькі за тематикою питання. Зокрема, питання статусу державних службовців

вивчав А. Рачинський, увагу на особливості правового статусу виборних посадових осіб місцевого самоврядування звертав В. Мельниченко.

М. Корнієнко вважає, що основними елементами правового статусу будь-якого органу чи посадової особи є, передусім, його функції та компетенція, при цьому перший елемент — функції — завжди визначальний, а другий — компетенція — залежний, хоча справляє великий вплив на перший [5]. К. Соляннік підкреслює важливість юридичної відповідальності як найактуальнішого елементу правового статусу місцевих посадовців сьогодення, завдяки якому встановлюється механізм позитивної соціальної відповідальності, результатом якої є підвищення рівня загальної культури службовця, а також створення високоморального корпусу публічних діячів територіальної громади [6].

Посадові особи місцевого самоврядування наділені спеціальнім правовим статусом для того щоб показати і визначити роль у службовій ієрархії, тобто відокремити особу за видом діяльності та показати її місце у площині службових відносин.

Також, належне здійснення посадовою особою її прямих функцій та завдань підкріплене саме спеціальним статусом, такий статус повинен підштовхувати людину на певній посаді до виконання своїх обов'язків на високому рівні.

Особливість прав та обов'язків посадових осіб місцевого самоврядування полягає в тому, що вони обмежують або доповнюють загальні права й обов'язки посадових осіб за конкретною посадою. Таким чином, статус посадової особи місцевого самоврядування враховує усі специфічні аспекти служби у відповідних органах.

Список літератури

1. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07 червня 2001 року. *Офіційний вісник України*. 2001. № 26. Ст.6.

2. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 року. *Офіційний вісник України*. 2002. № 31. Ст. 167.

3. Про місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 року. *Офіційний вісник України.* 2015. № 64. Ст. 11.

4. Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / ред. кол. : Ю. П. Битяк, Л. М. Герасіна, В. П. Колісник та ін. Харків : Право, 2009. 200 с.

5. Корнієнко М. І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові системи :навч. посіб. Київ :Алерта, 2005. 144 с.

6. Соляннік К.Є. Служба в органах місцевого самоврядування: проблеми правового регулювання : респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2006. Вип. 83. С. 80-86.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ ЯК МЕХАНІЗМ ОНОВЛЕННЯ ШКІЛЬНОЇ МЕРЕЖІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Борщ О. І.
директор
Новомерчицький НВК
(загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів –
дошкільний навчальний заклад)
Валківської районної ради
Харківської області

Українська освіта за останні десятиріччя зазнала значних трансформацій внаслідок різних впливових чинників, що розгортаються на тлі активних процесів соціальної, ментальної, економічної, політичної диференціації суспільства, а також стимулюються розвитком негативних тенденцій демографічного характеру, особливо у сільській місцевості. Поле трансформацій стосується як освітніх реформ, так і механізмів управлінського характеру, що свідчить про намагання суспільства адекватно відповідати на виклики часу.

Функціонування освітнього округу як педагогічної системи сучасними дослідниками розглядається як науково обґрунтований вибір структури, що забезпечує раціональне використання ресурсної бази, інноваційних технологій, використання специфіки діяльності закладу, що корелюються з потребами та вимогами суспільства [1, с. 509].

Створення інноваційної структури «освітній округ», діяльність якої формується шляхом об’єднання навчально-виховних закладів в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, передусім передбачає вирішення питань як державного значення, так і задоволення освітніх потреб та послуг місцевого населення.

Мета нашого дослідження полягає в тому, щоб визначити спектр освітніх проблем та виявити механізми впливу на функціонування інноваційної структури в шкільній мережі – освітній округ, що передбачає задовольняти не тільки потреби споживачів освітніх послуг, а й вирішувати державні завдання щодо модернізації освіти, створювати умови для формування інтелектуального освітнього простору, сприяти забезпеченню рівного доступу до якісної освіти та ін.

Виклад основного матеріалу. Засновниками (співзасновниками) освітнього округу (опорного закладу, його філій) можуть бути представницькі органи місцевого самоврядування об’єднаних територіальних громад (ОТГ), районні ради [2, с. 71].

У широкому розумінні «освітній округ», як сукупність підсистем об’єднаних спільною метою у сільській місцевості, розглядаємо як багатофункціональний освітній комплекс, центр культурного життя його

мешканців і загалом як гарант розвитку сільського адміністративного району й держави.

За І. Осадчим [3, с. 16] освітні округи як добровільні об’єднання навчальних закладів незалежно від типу та форм власності формуються для створення умов для здобуття загальної середньої освіти та забезпечення рівного доступу до якісної освіти, впровадження допрофільної підготовки і профільного навчання, поглибленого вивчення окремих предметів, забезпечення всебічного розвитку громадян, а також допрофільного навчання незалежно від місця їх проживання, оптимального задоволення культурно-освітніх потреб людей, які проживають у межах відповідних об’єднаних територіальних громад.

Функціонування освітніх округів дозволяє також максимально використовувати інфраструктуру найближчих сіл, можливості родин, громад, упроваджувати сучасні форми управління міжшкільного рівня, що відповідає інтересам суб’єктів освітнього процесу. При цьому у освітньому окрузі посилюється взаємна вимогливість, спільний контроль і панує посильна взаємодопомога. Особлива роль у функціонуванні освітнього округу належить опорному закладу освіти, який надає посильну допомогу малочисельним загальноосвітнім навчальним закладам як суб’єктам цього утворення. На базі опорних шкіл реалізуються програми профільного навчання, міжшкільних факультативів, курси за вибором, програми додаткової освіти тощо. Ураховуючи специфіку шкільної мережі, інфраструктуру району до складу освітнього округу можуть включатися й заклади іншого підпорядкування – сільські будинки культури, установи охорони здоров’я, заклади соціальної сфери та ін. Важливо акцентувати увагу на тих пріоритетах, що позитивно впливають на результати функціонування кожного навчального закладу, що входить до складу освітнього округу. Позитивним моментом формування освітнього округу є створення освітнього середовища, у якому безперечну роль несе громада, яка допомагає, контролює, мотивує до розвитку опорного закладу освіти.

Завдання освітнього округу – розширення освітнього простору; оптимальне використання творчого потенціалу педагогічних працівників; створення належних умов для навчання дітей різних типів шкіл, в тому числі малочисельних; координація освітнього процесу суб'єктів округу; раціональне використання навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення; впровадження сучасних освітніх технологій.

Виконати зазначені завдання в умовах сільської місцевості неможливо без усвідомлення значущості процесу взаємодії та інтеграції всіма учасниками та суб'єктами цього утворення.

А це означає, що інтеграційні процеси в освітньому окрузі стають провідними, проте вони не можуть забезпечувати позитивні зміни без систематизації спільних дій, їх узгодженості між суб'єктами цього утворення.

Інтеграція закладів в освітньому окрузі розглядаємо як накопичення (акумуляцію) ідей, цілей, теорій, які сприймаються всіма суб'єктами, що усвідомлено прагнуть до їх реалізації, створюючи цілісну педагогічну систему.

Інтеграція буде успішною за умови дотримання одного із основних законів

філософії – переходу кількості в якість. Іншими словами – функціонування автономно розрізнених одиниць (закладів), в єдності (в освітньому окрузі) ґрунтуючись на інтегративних принципах, стають успішними лише тоді, коли вони працюють в системі, яка набуває нової якості внаслідок поглиблення та розвитку внутрішніх і зовнішніх зв'язків.

У сільській місцевості освітній округ як міжшкільне добровільне об’єднання окрім реалізації освітньо-виховних завдань, відіграє важливу роль у підготовці кадрів для сільського господарства, впливає на соціально-економічний та культурний розвиток села, а такі характеристики як соціокультурність та поліфункціональність надають йому особливого статусу.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку освіти в Україні, важливо відзначити той факт, що освітня система кожного регіону з одного боку є цілісною, самостійною, соціальною, педагогічною структурою з характерними для неї регіональними особливостями і функціональними зв’язками, що встановлюються між її компонентами, з іншого – спрямована на інтеграцію з цілісним освітнім простором.

Але все ж існують проблеми функціонування освітніх округів, зупинимося на проблемі управління ними, що покликана забезпечити:

– повноту і якість освітніх послуг, які надаються на визначеній території шкільною мережею при ефективному використанні ресурсів;

– ефективну взаємодію суб’єктів освітніх закладів, що входять до складу округу;

– орієнтацію територіальних освітніх систем на місцеві ринки праці;

– розвиток механізмів впливу керівних органів освітнього округу (Ради освітнього округу) на підвідомчі системи (заклади освіти);

– формування управлінської вертикалі в системі освітнього округу;

– систему ефективного використання ресурсної бази суб’єктів освітнього округу.

Аналіз зазначених цілей дозволяє сформулювати загальні вимоги до концепції управління освітнім округом. Зокрема нова територіальна освітня система має забезпечувати повноту і якість освітніх послуг шляхом ефективного використання ресурсів; максимально відповідати потребам місцевого ринку праці; забезпечувати економічну доцільність освітнього округу та його органів управління.

При цьому органи управління освітнім округом залучають широкі кола громадськості для прийняття рішень, забезпечуючи відкритість й збалансованість процедури, що дозволяє не тільки виконати державне зобов’язання щодо реалізації прав громадян на освіту, але й забезпечити ефективне використання наявних ресурсів всіма закладами освіти округу, підвищувати їх вплив на якість освіти сільських школярів [1. с. 53].

З появою нових структур у освітній мережі та їх подальшого розвитку назріла потреба у розробленні нових механізмів управління освітніми ресурсами на місцевому рівні. При цьому слід враховувати те, що сільські школи потребують послідовного оновлення матеріально- технічної бази, зважаючи на те, що вони мають слабкі можливості для залучення додаткових

коштів, внаслідок застарілої інфраструктури, низько продуктивного місцевого виробництва та обмежених підприємницьких структур чи їх підрозділів.

Саме у цій ситуації функціонування освітнього округу забезпечить перерозподіл шкільних ресурсів, що позитивно впливатиме на збагачення та розширення освітнього простору для учнів та вчителів найменших шкіл.

Висновки: На основі результатів нашого дослідження узагальнено певні висновки щодо продуктивності змін, що відбулися внаслідок функціонування освітніх округів:

- реконструкція шкільної мережі та створення нових структур з врахуванням інтересів територіальної громади дозволяє розширювати освітні послуги, забезпечувати доступ до якісної освіти як учнів, так і дорослих мешканців сільських населених пунктів;
- спостерігається економія фінансових витрат на утримання інфраструктури, що слугує додатковим джерелом для оновлення навчальної бази, освоєння нових технологій навчання, організації цільової курсової перепідготовки вчителів тощо.
- перерозподіл функцій між органами управління освітою та органами громадського самоврядування, передача фінансових асигнувань місцевій громаді, раді округу посилює контроль за їх реалізацією та ефективним використанням.

Науково обґрунтовані організаційні та педагогічні умови функціонування освітнього округу як розгалуженої інфраструктури освітнього простору регіону, передбачають систему заходів для розширення доступу до освітніх ресурсів учням малочисельних шкіл, розроблення змісту та форм взаємодії суб’єктів освітнього процесу, механізмів та технологій управлінського впливу на функціонування освітнього округу, що підвищують якість освітніх послуг, покращують.

ЛІТЕРАТУРА

1. В. Мелешко. Функціонування освітнього округу як механізм оновлення шкільної мережі у сільській місцевості. Психолого-педагогічні проблеи сільської школи, 2012. Випуск №43 – С. 50- 56.

2. О. Денисюк, Т. Дронь, В. Колодій, В. Ткаченко, Н. Титаренко «Опорні школи: особливості організації та фінансування» Журнал «Освітня аналітика України», 2018 – №1 (2), С.71-80.

3. Осадчій І. Державно-громадське управління освітнім округом: метод. реком. / І. Осадчий // Управління освітою. – 2015. - №8 – С. 15-20.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДІВІДУАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Борщенко В.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Малицька В.
студентка 3 року навчання, першого (бакалаврського) рівня
Навчально-науковий інститут фізичної культури, спорту та реабілітації
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Поняття «здоров'язберігаючі освітні технології» увійшло в поле наукових психолого-педагогічних досліджень порівняно недавно. Здоров'язберігаючі освітні технології якісна характеристика будь-якої освітньої технології, це сукупність тих принципів, прийомів, методів педагогічної роботи, які доповнюють технології навчання, виховання і розвитку завданнями збереження здоров'я. Здоров'язберігаюча педагогіка – це готовність і здатність школи забезпечити високий рівень освітньої діяльності без шкоди для здоров'я всіх суб'єктів педагогічного процесу.

На уроках і в позаурочній роботі вчитель вирішує три групи завдань, пов'язаних з проблемою здоров'я учнів: діагностичні, корекційні та формуючі, фіксуючи увагу не тільки на стані здоров’я учнів, а й на умовах проведення занять [1].

До числа здоров'язберігаючих технологій слід віднести "технологію розкутого розвитку дітей", розроблену фізіологом В. Ф. Базарним.

Відмінні риси цієї технології, основну увагу якої звернуто головним чином на учнів початкової школи, полягають у наступному:

1. Навчальні заняття в класі проводяться в режимі зміни динамічних поз, для чого використовується спеціальні зростові меблі з похилою поверхнею – парти і конторки. Частину уроку учень сидить за партою, а іншу частину – стоїть за конторкою. Тим самим зберігається і зміцнюється хребет, формується постава.

2. Для розминок і вправ на м'язово-тілесну і зорову координацію, а також на розвиток уваги і швидкості реакції на уроці використовуються схеми зорових траєкторій, розташовані на стелі, і спеціальні офтальмотренажери. Вправи поєднують в собі рухи очима, головою і тулубом, виконуються в позі вільного стояння і базуються на зорово-пошукових стимулах, які несуть в собі мотиваційно активний заряд для всього організму. Результатами таких вправ є: розвиток почуття загальної та зорової координації та їх синхронізація. Відбувається розвиток зорово-моторної реакції, зокрема швидкості орієнтації в

просторі, реакції дитини в екстремальних ситуаціях, таких як ситуації на дорогах з метою профілактики дорожньо-транспортних пригод.

3. З метою розширення зорових горизонтів, розвитку творчої уяви, цілісного сприйняття і пізнання світу на уроках з усіх предметів застосовується спеціально розроблений "Екологічний буквар" (картина-панно). Він розташований на одній зі стін класу і зображує насичену природними і рукотворними зоровими стимулами місцевість, на якій за допомогою спеціальних манекенів і карток розгортаються сюжети уроку. Це дає можливість, не користуючись книгою при навчанні в початковій школі, знизити навантаження на зір.

4. Важлива особливість уроків полягає в тому, що вони проводяться в режимі руху наочного навчального матеріалу, постійного пошуку і виконання завдань, які активізують дітей. Для цього вчитель використовує рухливі "сенсорні хрести", картки із завданнями і можливими варіантами відповідей. Ці картки, з волі вчителя, можуть виявитися в будь-якій точці класу, і діти повинні знайти і використовувати їх у своїй роботі, а також спеціальні «тримачі», що дозволяють перемикати зір дітей з ближніх цілей на далекі.

5. У процесі оволодіння дітьми письмом застосовуються спеціальні художньо-образні каліграфічні прописи. Це формує витончене художнє почуття і розвиває психомоторну систему "око - рука".

6. Обов'язковим предметом в технології є дитячий хоровий спів, засноване на народних піснях і класичній музиці.

7. У школах, які використовують цю технологію, діти спільно з педагогами і батьками створюють власними руками за законами мистецтва навколишнє їх життєве середовище.

8. Одна з вимог технології – умова, що відрізняє всі здоров'язберігаючі технологій, – регулярне проведення експрес-діагностики стану дітей і звіт перед батьками про отримані результати.

При використанні цієї технології спостерігається зниження показників захворюваності дітей, поліпшення психологічного клімату в дитячих та педагогічному колективах, активне долучення батьків школярів до роботи по зміцненню їх здоров'я, тобто всі ознаки, які характерні для шкіл, в яких цілеспрямовано займаються здоров'ям своїх вихованців [2].

Технологія психологічного супроводу навчальної групи розроблена М. Ю. Громовим і Н. К. Смирновим. В її основі – активна участь психологів у освітньому процесі школи, перетворення шкільного психолога в одну з ключових фігур освітнього процесу, заснованого на принципах здоров'язбереження. Саме психогенний вплив на здоров'я дітей є причиною розвитку багатьох психосоматичних порушень.

Вчителям, які освоїли цю технологію, стає легше і цікавіше працювати, оскільки зникає проблема навчальної дисципліни і відбувається розкріпачення вчителів, відкривається простір для його педагогічної творчості. Здоровий спосіб життя не займає поки перше місце в ієрархії потреб і цінностей людини в нашому суспільстві. Якщо ми навчимо дітей цінувати, берегти і зміцнювати своє здоров'я, якщо ми будемо особистим прикладом демонструвати здоровий

стиль життя, то можна сподіватися, що майбутні покоління будуть здорові і розвинуті не тільки особистісно, інтелектуально, духовно, а й фізично [3-4].

Спостереження показують, що використання здоров'язберігаючих технологій в навчальному процесі дозволяє учням більш успішно адаптуватися в освітньому процесі та соціальному просторі, сприяє створенню міцної мотивації до навчання, розкриття творчих здібностей, знижує ризик виникнення асоціальної поведінки.

Визначити поняття «здоров'язберігаючі педагогічні технології» представляється коректним, виходячи з «родового» поняття «освітні технології». Якщо останні (технології) відповідають на питання «як вчити?», то логічним виявиться відповідь: так, щоб не завдавати шкоди здоров'ю суб'єктів освітнього процесу – учнів і педагогів. Тоді і інші відмінні особливості технології від методики – відтворюваність, стійкість результатів, відсутність багатьох «якщо» (якщо талановитий учитель, талановиті діти, багата школа і т.п.) – відображають пріоритет принципу «Не нашкодь!».

Термін «здоров'язберігаючі педагогічні технології» можна розглядати як якісну характеристику будь-якої освітньої технології, її «сертифікат безпеки для здоров'я» і як сукупність тих принципів, прийомів, методів педагогічної роботи, які, доповнюючи традиційні технології навчання і виховання, наділяють їх ознакою здоров'язбереження.

Здоров'язберігаючі педагогічні технології повинні забезпечити розвиток природних здібностей дитини, таких як розум, моральні та естетичні почуття, потреба в діяльності, оволодіння досвідом спілкування з людьми, природою і мистецтвом. У загальноосвітньому процесі необхідно:

- створення сприятливих умов навчання в школі, без стресів, з адекватними методиками освіти;
- раціонально організувати навчальний процес відповідно до вікових, гендерних, індивідуальних і гігієнічних вимог, що пред'являються до шкільної освіти;
- забезпечити адекватність навчальної та фізичної навантажень віковим та індивідуальним можливостям дитини;
- забезпечити достатній і раціональний руховий режим в школі.

Виходячи з вищевикладеного, стає очевидним, що здоров'язберігаючі педагогічні технології дозволяють паралельно вирішувати завдання охорони здоров'я школярів як в психологічному плані, так і в фізіологічному. Саме завдяки використанню сучасних технологій виявляється можливим створити найбільш комфортні умови кожному учневі, врахувати індивідуальні особливості дитини, а отже, мінімізувати негативні чинники, які могли б завдати шкоди його здоров'ю.

Це передбачає використання індивідуальних завдань різних типів і рівнів. Необхідний підбір індивідуального темпу роботи, вибір навчальної діяльності. Особистий вибір учнями блочно-модульних систем освітнього процесу поліпшить сприйняття пропонованого вчителем матеріалу. Здоров'язберігаючі технологій в школі передбачають проведення навчальних ігор, проектну

діяльність, колективну діяльність, профілювання освіти і медико-психолого-педагогічний супровід учнів в школі.

Список літератури:

1. Гончаренко М. С. Валеопедагогические основы духовности : учебное пособие. – Харьков : Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, 2007. – 394 с.

2. Евсєєва О. В. Проблема духовного здоров’я в контексті різних наук // Проблеми освіти. - 2006. - Вип. 48. - С . 128-135.

3. Раевский Р.Т., Канишевский С.М. Здоровье, здоровый и оздоровительный образ жизни студентов / Под общ. ред. Р.Т. Раевского. — Одесса: Наука и техника, 2008. — 556 с.

4. Чепига М. П., Чепига С. М. Стимуляція здоров'я та інтелекту. – Київ : Знання, 2006. — 347 с.

СПЕЦИФІКА, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОБЛІКУ ЗА МЕТОДОМ ОДНОРІДНИХ СЕКЦІЙ

Бруханський Р. Ф.
д.е.н., професор
завідувач кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет

Концепція управлінського обліку, ініційована американськими фахівцями під час індустріалізації США, поступово розвивалась і доповнювалась вченими інших країн. Зокрема, метод однорідних секцій генерований у Франції (1927 р.).

Особливістю цього методу є попередній розподілнепрямих витрат між однорідними секціями, визначення собівартості діяльності за кожною секцією та подальшевіднесення цих витрат до собівартості конкретних виробів залежно від обсягуспожитих одиниць діяльності. Метод однорідних секцій застосовується у Франції та інших країнах, які дотримуються французької системи обліку.

Під однорідними секціямидоцільно розуміти підрозділи підприємства, відокремлені в бухгалтерському обліку, за якими витрати підлягають певному групуванню до їх включення в собівартість відповідних виробів, у тому числі, коли вони не можуть бути прямо віднесені на ці вироби. У ширшому розумінні однорідні секції інколи ототожнюють з центрами відповідальності.

З метою визнання секцій однорідними, їхню діяльність слід вимірювати за єдиним вимірником (одиницею роботи), яка, по-перше, повинна характеризувати діяльність секції, відповідно, змінюватиметься пропорційно до витрат секції, а по-друге – давати можливість розподілу витрат секції, тобто пов’язуватиметься з виготовленою підприємством продукцією (товарами, роботами, послугами). Одиницями роботи при застосуванні методу облікуза однорідними секціями можуть бути: 1) кількість виготовленої продукції чи наданих послуг; 2) вартість придбання або реалізації; 3) фактично відпрацьований час і т.і.

Особливості методології обліку за однорідними секціями полягають у тому, що підприємство підлягає диференціації у розрізі так званих«однорідних секцій» (підрозділів, відділів, служб і т.і.), обсяг непрямих витратрозподіляють між визначеним переліком однорідних секцій, по кожній з них визначають суму витрат, яку відносять на продукцію чи замовлення, у процесі виробництва яких були використані послуги відповідної секції (згідно з обсягом спожитих одиниць роботи і собівартістю одиниці).

Можна припустити, що метод обліку за однорідними секціямиє логічною трансформацією і продовженням емпіричному методу, в межах якого величина непрямих витрат підлягала віднесенню на собівартість продукції пропорційно до встановлених на підприємствах загальних баз розподілу. У практиці вітчизняних підприємств емпіричний метод підлягав удосконаленню шляхом:

1) деталізації групування непрямих витрат за напрямами (запуск у виробництво, витрати на утримання й експлуатацію устаткування, загальновиробничі витрати і т.і.); 2) оптимізації методів розподілу непрямих витрат.

Основна перевага методу обліку за однорідними секціями зводиться до того, що загальні для кількох секцій витрати підлягають розподілу між ними за базами, що відповідають характеру певного виду загальних витрат (приміром, обсяг орендної плати є пропорційним площі, яку займає конкретна секція; обсяг витрат на страхування є пропорційним вартості певних об'єктів страхування; обсяг витрат на утримання та ремонт обладнання є пропорційним вартості такого обладнання і т.і. Застосування методу обліку за однорідними секціями сприяє вирішенню задач: 1) досягнення точності калькулювання завдяки застосуванню досконалих методів розподілу непрямих витрат; 2) оперування спектром баз розподілу непрямих витрат залежно від умов діяльності підприємства.

Основними недоліками методу обліку за однорідними секціями доцільно визнати: 1) умовність ідентифікації секцій; 2) значний обсяг облікової роботи; 3) складність диференціації одиниць роботи; 4) непоодинока неспівставність секцій і центрів відповідальності; 5) надмірність спектру баз розподілу непрямих витрат і дисбаланси у структурі собівартості.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

Буданова Л. Г.,
д. п. наук, доцент
Національний фармацевтичний університет

Галушко К. М.,
Старший викладач

Буданова В. Є.
викладач-методист вищої категорії
Коледж Національного фармацевтичного університету

Навчання - процес двосторонній, і тому його якість залежить як від дидактичної досконалості роботи вчителів, так і від відношення студентів до проведених занять, від рівня їхньої пізнавальної активності. Тільки це сполучення високої наукової змістовності й методичної майстерності вчителя із умілим стимулюванням пізнавальної діяльності студентів створює надійну основу для глибокого й міцного оволодіння ними навчальним матеріалом. Тому, інноваційна діяльність викладача є невід'ємною частиною активних методів навчання.

Активні методи навчання при вмілому застосуванні дозволяють вирішити одночасно три навчально-організаційні завдання:

1) підкорити процес навчання керуючому впливу викладача;
2) забезпечити активну участь всіх студентів у навчальній роботі;
3) установити безперервний контроль за процесом засвоєння навчального матеріалу.

Сьогодні існують різні підходи до класифікації активних методів навчання. У якості критеріїв виступають: характер навчально-пізнавальної й ігрової діяльності, спосіб організації ігрової взаємодії, місце проведення занять, їхнє цільове призначення, тип використовуваної імітаційної моделі тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності (найчастіше використовують саме цю класифікацію) методи активного навчання підрозділяють на : імітаційні методи, що базуються на імітації професійної діяльності, і неімітаційні. Імітаційні, у свою чергу, підрозділяють на ігрові й неігрові. До ігрових - відносять ігри, дидактичні або навчальні ігри, ігрові ситуації, а до неігрових – аналіз конкретних ситуацій, рішення ситуаційних завдань тощо.

Останнім часом провідні науковці країни відводять значну роль інтерактивним технологіям у підвищенні рівня активності студентів. Серед них важливе місце в психолого-педагогічній літературі посідає питання про групові форми навчальної діяльності, тому що вони відкривають для студентів можливості співпраці, стосунків, пізнання довкілля [2, с. 204]. Організовуючи групову навчальну діяльність, викладач має забезпечити активність кожного

студента. З цією метою обговорення доцільно проводити у вигляді дискусії. В групі кожний висловлює свою думку і доводить її доцільність. У результаті дискусії приходять до спільної думки. Дискусія найбільш оптимально має забезпечити рішення висунутих на даному етапі навчальних завдань. Вона відрізняється від звичайної бесіди тим, що студенти вступають в опосередковане спілкування один з одним. Якщо в бесіді викладач оцінює, а часто й пояснює висловлене студентом положення, то в дискусії майбутньому вчителю доводиться самостійно обґрунтовувати свою точку зору [1, с. 204].

Викладач під час інтерактивного навчання виступає як організатор процесу навчання, консультант. Головними у процесі навчання є взаємодія між студентами і співпраця. Результати навчання досягаються взаємними зусиллями учасників процесу навчання, студенти беруть на себе відповідальність за результати навчання. У процесі спілкування студенти навчаються розв'язувати складні завдання на основі аналізу вихідних даних, визначати протиріччя, висловлювати альтернативні думки, приймати виважені рішення, брати участь у дискусіях; моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації та переживати їх; вчитися будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв’язувати їх, шукати компроміси, прагнути до діалогу, знаходити спільне розв’язання проблеми; розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт. Перевагами застосування інтерактивного навчання у вищих навчальних закладах є: встановлення дружньої атмосфери і взаємозв'язків між учасниками спілкування; отримання учнями можливості бути більш незалежними і впевненими в собі; заохочення викладачем студентів до співпраці; отримання учнями можливості подолати проблему мовного бар'єру; нівелювання авторитарної позиції викладача; залучення до роботи кожного учня; допомога із відсталими студентами; постійне й активне використання раніше набутого досвіду [2, с. 45].

Таким чином, інноваційна діяльність викладача полягає у використанні таких методів навчання, які призводять до активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та спонукають їх до активної розумової й практичної діяльності в процесі оволодіння навчальним матеріалом.

Список літератури

1. Інформаційні технології та Інтернет у навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. - метод. Посібник / С. П. Іванова. Київ : КНУ, 2008. - 300 с.

2. Форми, методи і організація навчального процесу в кредитно-модульній системі: навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, А. А. Білецький, О. М. Губницька, Т. А. Костюкова; за ред. С. М. Гончарова. – Рівне: НУВГТТ, 2007. – 184 с.

ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Буличева Т. В.,
к. геогр. н., доцент

Буткалюк К. О.,
к. геогр. н., доцент

Гринюк Т. А.
к. геогр. н., доцент
Національний педагогічний університет
імені Михайла Драгоманова (Київ)

Постановка проблеми. Нині популярність подієвого туризму невпинно зростає. Все більше туристів має бажання долучитись до найрізноманітніших подій, стати частиною світових дійств, а етно-національні особливості окремих регіонів можуть стати потужним туристсько-рекреаційним ресурсом. Цей вид туризму не зважаючи на молодий вік, перебуває на підйомі своєї популярності. За умов оптимальної організації ресурсна база такого виду туризму необмежена та досить різноманітна.

Аналіз останніх публікацій. Серед науковців, що зробили вагомий внесок у вивчення подієвого туризму, слід відмітити праці економістів Ю. Блохіної, О. Богданової, М. Кабушкіна, туризмознавців О. Бабкіна, М. Біржакова, Д. Ісмаєва, В. Квартальнова, а також географів О.Бейдика, І. Смаля та ін.

Мета дослідження. Вивчення подієвого туризму в контексті полікультурних особливостей окремих регіонів України.

Виклад основного матеріалу. Населення України являє собою широкий спектр різних національностей. Кожна етнічна група має свою виражену ідентичність, а взаємодія культур та релігій є важливою справою для такої багатонаціональної держави як Україна. Надзвичайно актуальним є формування полікультурного менталітету, сприйняття культурного плюралізму, загальнолюдських цінностей, толерантного ставлення до інших культур та традицій. В зв’язку з цим особливого значення набуває подієвий туризм як одна з найбільш перспективних та динамічних галузей відпочинку в світі.

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку туризму є зростання інтелектуальних вимог туристів, яким притаманне бажання комплексного ознайомлення з територією,бажання знати чим та як вона живе, відчути дух, стиль та темп її життя [2]. Одночасно подієвий туризм є важливим пріоритетом розвитку національного туристичного ринку країни, стабілізуючим чинником ринку робочої сили. Він може позитивно впливати на обсяг капіталовкладень у національні підприємства сфери туризму, на вирівнювання рівнів життя в регіонах країни, на зняття соціальної напруги в полікультурному середовищі.

Подієвий туризм допомагаючи усунути бар'єри між представниками різних культур та національностей, створює атмосферу миру та розуміння. Суспільно-культурне багатство окремих регіонів України – архітектура, одяг, спосіб господарювання, прив'язаність до землі, духовна сфера, звичаї та традиції створюють особливу неповторність. Зберігаючи таку полікультурну спадщину варто робити все можливе щоб контакти між народами та етнічними групами безперервно розвивались та підтримувались. Такий обмін дає прекрасний шанс взаємопізнання, виховує почуття гордості за власну самобутність та одночасно формує толерантність до "відмінностей" сусідів. Розвиток подієвого туризму є одним з найефективніших та найдієвіших механізмів створення та поширення позитивного іміджу регіону де пропонується певний набір послуг, що відповідає попиту туриста на перевезення, проживання, харчування, відпочинок, розваги тощо.

Україна є давнім потужним центром слов'янської культури з величезним культурно-історичним потенціалом. Починаючи з Трипільської та Черняхівської культур, Давньої Русі в Україні формувались та нашаровувались різні культурні надбання, які створюють необмежену можливість для полікультурного подієвого туризму в наш час. Подієвий туризм може розглядатись як важливий фактор довгострокових програм та стратегій збалансованого регіонального розвитку з метою підвищення рівня національно-патріотичного виховання молоді, відродження духовності, формування гармонійно-розвиненої особистості та розширення світогляду.

Серед напрямів подієвого туризму в Україні за останні 20-25 років найбільш репрезентативними були мистецькі (музикальні, літературні, танцювальні, співочі) та гастрономічні фестивалі, ярмарки, релігійні паломництва. Серед найвідоміших фольклорно-етнографічних фестивалів слід відзначити такі: Дзвони Лемківщини (урочище Бичова біля м.Монастириська, Тернопільська область), Жнива (Київ), Етновир (Львів), Міжнародний гуцульський фестиваль (міста Гуцульщини), Свіччине весілля (с.Березова Рудка, Полтавська область), Гребінчині вечорниці (м. Гребінка, Полтавська область), Купальські роси (с.Немиренці, Житомирська область), Київська Русь (с.Копачі, Київська область), Етнофестиваль " Шешори " (с.Шешори, Івано-Франківська область), Гуморина (м.Одеса) [3].

Фестивалі давньої та середньовічної культури знайшли своє відображення в таких дійствах: Трипільське коло (м.Ржищів, Київська область), Живий вогонь (М.Вінниця, м.Хмільник), Срібний Тотош (с.Чинадієво, Закарпатська область), Терра Героїка (м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область), Львів стародавній (Львів), Ту Стань! (с. Урич Сколівського району, Львівська область), Під покровом тризуба (м. Боярка, Київська область), Битва націй (м.Чернівці).

Гастрономічний туризм повною мірою відповідає соціально-гуманітарній місії туристичної діяльності як чинника діалогу культур, поваги до загально-людських цінностей, толерантності до способу життя, світогляду та традицій, оскільки національна кухня виступає невід'ємною частиною культурної спадщини кожної нації, оригінальним надбанням будь-якого етносу.

Найяскравішими щорічними подіями у гастрономічній сфері були: КоропФест (с.Коропець, Тернопільська область), Галицька Дефіляда (м.Тернопіль) ,Борщик у глиняному горщику (м.Опішня,Полтавська область), Міжнародний фестиваль дерунів (м.Коростень, Житомирська область), Закарпатське божолє (м.Ужгород) [3].

В наш час українські фестивалі, ярмарки, спортивні та інші заходи, що піднімають туристичний імідж країни, регіону або конкретної місцевості поки що не можуть вийти на гідний міжнародний рівень. Досить перспективним є проведення в Україні етнофестивалів або інших заходів, що представляють полікультурне середовище держави. Умовами успішного проведення таких заходів є відповідна державна політика, а також підтримка відомих торгових марок.

Список літератури

1.Антоненко В.Г. Міжнародний туризм як чинник взаємодії та взаємозбагачення культур.//Філософські нариси туризму : За ред.Пазенка В.С.-К. 2005 - С. 223-233

2. Пазенок В.С., Федорченко В.К. Філософія туризма.-К.Кондор, 2004, -268с.

3. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу: навч. посібник/І.В.Смаль .-Ніжин:Вид-во НДУ ім. М.Гоголя.2010.—336с.

ВИКОНАННЯ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ СПЕЦІАЛЬНИХ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ ЯК ВИД НЕСЕННЯ ПРАВООХОРОНЦЯМИ СЛУЖБИ У СКЛАДНИХ УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ (НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ)

Вайда Т. С.,
кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки
Херсонського факультету, Одеський державний університет
внутрішніх справ, м. Херсон, Україна

Онопченко Н. В.
викладач кафедри спеціальної фізичної та
вогневої підготовки Херсонського факультету
Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Херсон, Україна

Актуальність проблеми. На сучасному етапі розвитку держави особливого значення набуває становлення та розвиток органів та підрозділів Національної поліції України (*далі* – НПУ), здатних оперативно вирішувати назрілі соціально-економічні та інші проблеми суспільного життя, котрі постійно відбуваються та неоднозначно трактуються представниками багатьох політичних партій з різними поглядами на розвиток майбутнього держави. До вирішення таких проблем, безумовно, крім запобігання чи припинення кримінальних злочинів як підвищеної суспільної небезпеки, відносять надання допомоги громадянам під час стихійних лих, техногенних аварій та катастроф, вибухів й пожеж, епідемій (пандемій), епізоотій та епіфітотій, а також при застосуванні терористами військових засобів ураження цивільного населення [1].

Всі ці фактори обумовлюють об’єктивне існування надзвичайних обставин з різними за складністю та масштабами умов, котрі вимагають від постійного складу правоохоронних органів (перш за все НПУ) сформованості готовності до дій в складних умовах несення служби з охорони громадського порядку (*далі* – ОГП), створюють додаткові труднощі для правоохоронців та вносять напруженість в їх діяльність, відвертають увагу від повсякденних оперативних завдань, вимагають використання значних сил і засобів або пошуку їх резервів, значної активізації та удосконалення комунікативної взаємодії з населенням та іншими силовими структурами, термінового відпрацювання нових, тактично та організаційно грамотних прийомів і методів управління на всіх рівнях відомчої ієрархії забезпечення публічної безпеки.

Разом з тим, практика показує, що окремі працівники органів та підрозділів НПУ в деяких випадках є недостатньо підготовленими до дій в екстремальних

ситуаціях, в їх діяльності відсутня чіткість виконання поставлених завдань та узгодженість тактики взаємодії, спостерігається низький рівень згуртованості поліцейських підрозділів й недостатня оперативність реагування на виклики. В ускладнених умовах деколи допускаються окремі серйозні помилки у розстановці сил і засобів, в організації управління нарядами поліції і підтримання з ними надійного зв'язку, існує проблема незадовільного матеріально-технічного забезпечення НПУ, не приділяється належна увага психологічному та соціальному захисту особового складу поліції після застосування ними заходів примусу тощо. Все це призводить до негативних наслідків у проведенні спеціальних поліцейських операцій та обумовлює отримання незадовільних результатів правоохоронної діяльності підрозділів у складних умовах в цілому. Про ці проблеми свідчать події, які, зокрема, пов'язані з ліквідацією правоохоронцями масштабних наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (1986), організацією ОГП під час масових протестів Революції гідності (2014), припинення групових порушень громадського порядку і масових безпорядків у м. Києві, Автономній Республіці Крим та інших містах України.

У свою чергу ряд вчених та правоохоронців-практиків внесли посильний вклад в справу удосконалення професійної підготовки поліцейських, в тому числі й щодо правоохоронної діяльності в умовах запровадження правових режимів надзвичайної ситуації (*далі* − НС) та надзвичайного стану – В.Б. Авер'янов, А.В. Басов, Ю.П. Битяк, Т.С. Вайда, А.С. Васильєв, І.П. Голосніченко, В.В. Зуй, Т.О. Коломоєць, О.О. Крестьянінов, В.М. Плішкін, М.М. Тищенко та ін. Корисними в контексті предмету нашого дослідження є праці закордонних вчених – С.С. Алексєєва, Д.М. Бахраха, Д.М. Власова, В.М. Григор'єва, О.Л. Дубовика, О.П. Коренєва, Ю.М. Козлова, А.М. Ларіна, І.Л. Петрухіна, В.Б. Рушайло та ін. Наукові роботи зазначених авторів є методологічним підґрунтям для подальшого удосконалення функціонування таких правових інститутів, як НС та надзвичайний стан.

На практиці введення правового режиму[3] НС фактично є констатацією її виникнення і передбачає не тільки ліквідацію небезпечних факторів, а й усунення причин тих негативних наслідків, котрі завдали суспільству збитки. НС постійно час від часу трапляються в Україні, але не завжди привертають увагу всього суспільства через свою локальність. Наприклад, минулого 2019 року було зареєстровано 146 НС, в яких загалом загинули 199 осіб, майже півтори тисячі громадян постраждали. Серед них, наприклад, можна виділити три смертельні пожежі в м. Одесі – у коледжі, готелі та психлікарні, які викликали значний соціальний резонанс [2].

[3] *Під правовим режимом нами розуміється* особливий порядок правового регулювання суспільних відносин, який виражається у певному поєднанні юридичних засобів і який створює бажаний соціальний стан та конкретний ступінь сприятливості чи несприятливості для задоволення інтересів суб'єктів права. Тобто, правовий режим передбачає певний порядок правового регулювання, який забезпечується через особливе поєднання залучених для його здійснення способів, методів і типів правового регулювання.

Під терміном *«спеціальні службові завдання»* нами розуміються завдання, що виконуються територіальними (у тому числі − міжрегіональними) органами НПУ, їх структурними і відокремленими підрозділами при реагуванні на НС, проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, відпрацюванні та уведенні в дію планів реагування на НС та/або при виконанні визначених законодавством України службових завдань у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, а також виконанні завдань територіальної оборони та цивільного захисту в особливий період [3].

Безпосередня координація виконання спеціальних службових завдань на відповідній території, а також підготовка, навчання і тренування за відповідними напрямами діяльності здійснюються:

1) *у разі НС техногенного та природного характеру* − комісією з питань техногенно-екологічної безпеки та НС Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя відповідно до Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і НС, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України (*далі* − КМУ) від 17 червня 2015 року № 409;

2) *у разі соціальних НС* − координаційними групами Антитерористичного центру при регіональних органах Служби безпеки України (у разі терористичних проявів відповідно до Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізація їх наслідків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 року № 92) та територіальними органами поліції (у разі кримінальних проявів відповідно до Положення про НПУ, затвердженого постановою КМУ від 28 жовтня 2015 року № 877);

3) *у разі воєнних НС та участі у виконанні завдань територіальної оборони* − відповідними радами оборони Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя через штаби зон територіальної оборони (відповідно до постанови КМУ України від 21 березня 2007 року № 507) або військово-цивільними адміністраціями (у разі їх утворення відповідно до Закону України «Про військово-цивільні адміністрації»).

Під час виконання спеціальних службових завдань особовий склад органів і підрозділів НПУ, який залучено до їх виконання, за необхідності (в багатьох випадках − *уточнено нами*) переводять на *посилений варіант службової діяльності* (*далі* − посилений варіант), під котрим нами розуміється комплекс організаційно-правових, превентивних, профілактичних, оперативних та інших заходів, пов’язаних з особливим режимом виконання службових завдань і залученням значної кількості поліцейських з метою швидкої стабілізації оперативної обстановки, якщо наявними силами і засобами, що безпосередньо залучені до забезпечення публічної безпеки і порядку у повсякденному режимі несення служби, їх виконати неможливо.

Залежно від обставин, що склалися, посилений варіант може бути оголошений як для всіх працівників органів поліції, так і для її окремого органу або відокремленого підрозділу [4]. Обсяг та перелік спеціальних службових завдань, до виконання яких можуть залучатися поліцейські, які проходять

службу у відокремлених підрозділах міжрегіональних територіальних органів НПУ, визначаються за погодженням з керівниками цих підрозділів.

Поліцейські територіальних органів поліції, які безпосередньо задіяні до виконання спеціальних службових завдань (з поліцейськими, які знаходяться в оперативному підпорядкуванні начальників територіальних органів поліції, включно), завчасно (на етапі попередньої підготовки) визначаються поіменно (наказом або затвердженим відповідним керівником списком) та входять до складу основних сил відповідної функціональної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту [4].

Під час виконання спеціальних службових завдань поліцейські забезпечуються засобами індивідуального захисту у порядку та обсягах, визначених Порядком забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю, затвердженим постановою КМУ від 19 серпня 2002 року № 1200, а також (за необхідності) спеціальними засобами бронезахисту в установленому порядку [5].

Висновки. Таким чином, проаналізувавши основні положення чинних нормативно-правових актів, що регламентують діяльність НПУ в ускладнених умовах несення служби (НС та надзвичайний стан), можемо зробити наступні узагальнення.

Чинним законодавством України уточнено термін «спеціальні службові завдання», що виконаються органами та підрозділами НПУ при реагуванні на НС, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, відпрацювання та уведення в дію планів реагування на НС та/або при виконанні визначених законодавством України службових завдань у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, а також виконання завдань територіальної оборони та цивільного захисту в особливий період.

Безпосередня координація виконання спеціальних службових завдань на відповідній території, а також підготовка, навчання і тренування за відповідними напрямами діяльності здійснюються різними суб’єктами в залежності від походження НС (стану). До основних факторів, які впливають на виконання спеціальних службових завдань в ускладнених умовах НС (стану) відносять наступні за походженням обставини: 1) НС техногенного та природного характеру; 2) соціальні НС; 3) воєнні НС та участь у виконанні завдань територіальної оборони.

Під час виконання спеціальних службових завдань особовий склад органів і підрозділів НПУ, який залучено до їх виконання, за необхідності переводять на посилений варіант службової діяльності − комплекс організаційно-правових, превентивних, профілактичних, оперативних та інших заходів, пов’язаних з особливим режимом виконання службових завдань і залученням значної кількості поліцейських з метою швидкої стабілізації оперативної обстановки, якщо наявними силами і засобами, що безпосередньо залучені до забезпечення публічної безпеки і порядку у повсякденному режимі несення служби, їх виконати неможливо.

Поліцейські територіальних органів поліції, які безпосередньо задіяні до виконання спеціальних службових завдань, завчасно (на етапі попередньої підготовки) визначаються поіменно (наказом або затвердженим відповідним керівником списком) та входять до складу основних сил відповідної функціональної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту.

Під час виконання спеціальних службових завдань поліцейські забезпечуються засобами індивідуального захисту у порядку та обсягах, визначених чинним законодавством в установленому порядку.

Список літератури

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (в редакції 20.03.2020). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19 (дата звернення: 24.04.2020).

2. Лукашова С. У регіонах надзвичайна ситуація. Що це і як вплине на життя. URL: https://www.pravda.com.ua/articles/2020/03/18/7244161/.

3. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану : Наказ МВС України від 31.10.2016 року № 1129. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17 (дата звернення: 24.04.2020).

4. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності : Наказ МВС від 10.12.2015 № 1560. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-16#n14.

5. Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 року № 1200 (в редакції 27.05.2017). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-%D0%BF (дата звернення: 24.04.2020).

ІНДИВІДУАЛЬНІ ПРІЗВИСЬКА ЖИТЕЛІВ ЗБАРАЖЧИНИ: МОТИВАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Вербовецька О. С.,
к.ф.н., викладач
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Маслюх І. Б.
студентка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Здавна в Україні, особливо у сільській місцевості, широко використовують неофіційні назви для найменування певної особи, виокремлення її серед інших у межах конкретного мікроколективу. Більшість сучасних українських учених-антропонімістів такі назви, крім імен і прізвищ, вважають прізвиськами, які за різними критеріями поділяють на окремі групи. Усі ономастичні словники й багато дослідників неофіційних іменувань людей подають свої визначення терміна «прізвисько», проте розуміють його по-різному. Так, «Словник української мови» визначає прізвисько як антропонім, який обов'язково характеризує денотата [1, VIII, с. 108], натомість у «Словнику української ономастичної термінології» прізвисько тлумачать як неофіційну назву, що може вказувати не тільки на визначальні риси характеру, фізичні ознаки, звички, але й на походження і под. [2, с. 154].

В українській антропоніміці прізвиська були об'єктом дослідження багатьох науковців. Найповніше прізвиська у докторській дисертації та у своїх статтях описав професор П. Чучка [3, с. 55]. Серед досліджень неофіційних назв варто відзначити праці М. Худаша, І. Ковалика, І. Сухомлина, М. Лесюка, Г. Аркушина, Г. Бучко та Д. Бучка, Р. Осташа, О. Антонюк, Н. Шульської, М. Наливайко, О. Вербовецької та ін.

Більшість сучасних дослідників користуються класифікацією за мотивами номінації. Так, П. Чучка вважає, що мотив іменування у вивченні прізвиськ є найважливішим, оскільки дає змогу отримати більше інформації, поєднуючи як екстралінгвальні, так і лінгвістичні особливості іменувань [3, с. 181].

Проблема прізвиськ у регіональному аспекті залишається актуальною і в наш час. Зважаючи на те, що мотиви номінації індивідуальних прізвиськ жителів Збаражчини, а саме сіл Синява, Синягівка, Вищі та Нижчі Луб'янки не були об'єктом спеціального лінгвістичного вивчення, то наше дослідження є актуальним.

Прізвиська, мотивовані особовими іменами носіїв, за результатами дослідження становлять 7,08% від усіх індивідуальних прізвиськ досліджуваних сіл. Серед них наявні назви, утворені за допомогою суфіксів від повних або усічених основ імен: *Будко, Данко/Баник* (ім'я денотата Богдан),

Лідуля (Ліда), *Петрусько* (Петро), *Руська* (Руслана), а також усічені чоловічі імена, оформлені суфіксом-закінченням -а чи -'а: *Бодя* (Богдан) тощо. Загалом серед цих назв є і традиційні варіанти особових імен, проте в конкретному мікроколективі, де відсутні інші носії такого найменування, вони сприймаються як прізвиська.

Частина прізвиськ цієї групи відображає молодіжні варіанти особових імен, близькі до жаргонізмів: *Льоха* (ім'я денотата Олексій), *Руля* (Руслан), *Тоха* (Антон), *Ярік* (Ярослав).

Нетрадиційні утворення від особових імен денотатів або чужомовні варіанти стали мотивами утворення прізвиськ: *Вадідас* (ім'я денотата Вадим), *Верона* (ім'я денотата Віра), *Владзьо* (Володимир), *Любчаста* (Люба). Виявлено також антропоніми, утворені шляхом римування: *Фрикаделька* (ім'я денотата Аделька <Аделіна).

На основі лексичної асоціації утворено прізвисько *Герой* (денотат з офіційним іменуванням Олександр Маторосов).

Прізвиська, мотивовані прізвищами носіїв є досить особливою групою назв. Вони становлять 14,16% від усього зібраного матеріалу. Серед них прізвиська, утворені суфіксальним і усічено-суфіксальним способом, проте в більшості з урахуванням асоціативного компонента (асоціативно до відомих апелятивів або за взірцем відомих моделей назв (зокрема імен або прізвищ)): *Бібо* (Бабій), *Гецик* (Гець), *Журка* (Журанська), *Зайчик* (Заєць), *Кульчик* (Кульчицька), *Кучмарик* (Кучма), *Мейсон* (Мейник), *Мигель* (Миган), *Пастух* (Пастушенко), *Пилупинцева* (Пилипець), *Пушечка* (Пушкар), *Смолик* (Смольницький), *Сурмин* (Сурм'як), *Федот* (Федус), *Шуфля* (Шуфліта) тощо. За асоціацією до казкового персонажа утворено прізвисько *Баранчик Шон* (Баран). Частково спостерігаємо й індивідуальні асоціації окремих номінаторів при перекрученні прізвищ: *Ганс* (Ганусевич), *Драханіс* (Драган), *Звєр* (Завірюха), *Каністра* (Камінська), *Касторма* (Костецький), *Кіндер* (Кіндратюк), *Місуся* (Мейська), *Німий* (Нємий), *Плаксюк* (Плисюк), *Рогатий* (Рогінський), *Руслік* (Яремчук), *Теребовля* (Теребецький) тощо.

Невелика кількість прізвиськ утворених способом усічення, зумовленим мовною економією: *Аґа* (Ревеґа), *Баран* (прізвище Барановський), *Бараба* (Барабаш), *Маляр* (Малярчук), *Сокол* (Сокальський), *Шток* (Штокайло).

Найчисленнішою групою, якщо не враховувати назви із невідомими або незрозумілими мотивами, є **прізвиська, мотивовані зовнішніми ознаками денотатів.** Вони становлять 18,3% від усіх аналізованих назв.

Повну схожість з певною особою (персонажем) ілюструють назви: *Букін* (пор. Генадій Букін – герой телесеріалу «Щасливі разом»), *Віцин* (пор. Георгій Віцин), *Вусатий Нянь* (у ранньому віці виросли вуса, пор. герой кінофільму «Вусатий нянь»), *Китаєць* (схожий на азіата), *Кузя* (пор. Кузя – герой телесеріалу «Універ»), *Зомб* (пор. зомбі), *Пагасян* (пор. Петросян – гуморист), *Сквідвард* (пор. Сквідвард – герой мультфільму «Губка Боб Квадратні Штани»), *Чанов* (пор. Віктор Чанов – гравець футболу) та ін.

Прізвиська цієї групи характеризують загалом особливості фігури денотата: *Качок* (у хорошій фізичній формі); зріст: високий – *Дилда*, *Жирафа*, *Лінійка,*

низький – *Горобчик, Куций, Шпиндель, Шпіц, Шпунтік*; повноту: з надмірною вагою – *Бегемотик, Віні-Пух, Вулик, Пуфік, Круглий, Льолік, Медвідь*; худих – *Дрищ, Тюлька* тощо. На зріст і особливості фігури одночасно вказує назва *Муха* (низька зростом та дуже худа

Специфіку окремих частин тіла, волосся, зачіски передають прізвиська: *Атаман* (має вуса), *Бородач* (має бороду), *Баняк* (мав велику голову), *Вухо, Клапан* (має великі вуха), *Зубатий* (мав викривлені зуби), *Лампочка* (лисий), *Мівіна* (має кучеряве волосся), *Пікінез* (має великі очі). До цієї групи назв належать найменування, що вказують на вади особи: *Очкарик* (погано бачив).

На особливості ходи вказує прізвисько *Кривулька, Храма* (кульгав).

Особливості вподобань в одязі, особливості стилю одягу відображають назви: *Гумак* (завжди ходив у гумовому взутті), *Модний* (стильно одягався), *Мошко* (неохайно одягався), *Шкіряний* (любив одягати шкіряний одяг).

Прізвиська, мотивовані внутрішніми ознаками денотатів, є однією із найбільших. Вона становить 16,6% від усіх прізвиськ.

У цій групі назв, найбільшу кількість становлять антропоніми, які вказують на риси характеру найменованих,: *Бобер* (завжди незадоволений), *Дикий* (має «дикий», «запальний» характер), *Індюк* (пихатий), *Люся* (плаксивий), *Несміяна* (завжди дуже серйозна), *Оферма* (неохайна), *Хмара* (часто злився), *Шустрик* (дуже проворний); така риса характеру особи, як хитрість, передана назвами: *Жид, Жук, Лисиця, Рижий, Циган*.

У прізвиськах мотивованих внутрішніми ознаками також відображено рівень інтелектуального розвитку денотатів: *Вікіпедія* (розумна); звички: *Айфон* (завжди і всюди сидить в телефоні), *Черяк* (завжди з'являвся невчасно); особливості денотата: *Бігун* (швидко бігає), *Гільза* (швидка), *Депутат* (багато говорить), *Дяк* (гарно співає), *Мерзлий* (часто замерзав), *Поштар, Запалений* (дуже швидко ходив), *Радейко* (багато говорить), *Скороход* (швидко ходив), *Соловейко ,Сорока* (багато говорить), *Тайсон* (дуже сильний); релігійні погляди: *Штунди* (віряни євангельської течії); уподобання в харчах: *Бараболя* (улюблені страви із картоплі), *Булочка* (завжди їсть щось із випічки), *Канапка* (любить їсти канапки), *Макарон* (улюблена страва макарони), *Салямі* (улюблена страва піца «Салямі»), *Сливка* (любив їсти сливки); хобі: *Кий* (обожнює грати у більярд); уподобання: *Джекі* (захоплюється фільмами про Джекі Чана), *Тіматі* (захоплюється піснями Тіматі); осіб, які зловживають спиртними напоями: *Помпа, Сильний, Чекушка.*

Прізвиська, мотивовані особливостями мовлення денотатів, становлять 5,41% від усіх аналізованих назв. Ці антропоніми відображають специфічну манеру спілкування особи: *Ксьонз* (дуже швидко говорить); дефекти мовлення: *Пушок* (шепеляв); недоречно чи неправильно вжиті слова чи словосполучення: *Зазулька* (говорив не зозулька, а зазулька), *Касілка* (говорив не косарка, а касілка), *Наблетка* (говорила на таблетки, а наблетки), *Чукакабра* (говорила не чупакабра, а чукакабра) і слова паразити: *Батя* (називав свого батька «батя»), *Бі́жу* (часто говорив слово «біжу́»), *Боже мій* (після кожного слова говорить «О Боже мій»), *Одеса* (співав пісню « Ах, Одесса, жемчужина у моря»); дитячу

вимова слів чи їх перекручення: *Гага* (у дитинстві усіх називав «гага»), *Женя* (не вимовляв ім'я Зенько/Зеновій), *Кока* (називав яйце «кока»).

Прізвиська, мотивовані професією, посадою та родом заняття денотатів (7,91% від усіх прізвиськ), належать до продуктивних способів ідентифікації особи. Серед них є найменування, що вказують на професію: *Градусник* (працює синоптиком), *Кардан* (тракторист), *Ковальчик* (коваль), *Колба* (лаборант), *Лісник* (працює в лісі), *Мент* (працював в міліції), *Піцаніка* (пече піцу), *Поліцай* (працював колись в поліції). назви, лексичною базою назв часто ставали назви кіногероїв: *Махоні* (працює поліцейським, пор. Кері Махоні – герой телесеріалу «Поліцейська академія»), *Фома* (працює вчителем фізичної культури, пор. Фома – головний герой серіалу «Фізрук»).

Значну групу становлять назви особи за її заняттям: *Барєц* (займався боротьбою), *Желізяка* (продавав залізо та добре розумівся в ньому), *Короп* (рибалка), *Помідора* (продає помідори), *Сібіряк* (служив у Сибірі); посадою: *Генерал* (займав посаду генерала), *Капітан* (мав в армії таке звання), *Міністр* (староста на юридичному факультеті), *Офіцер* (займав посаду офіцера) тощо.

Однією із найменших є група прізвиськ**, мотивованих місцем проживання, походження денотатів.** Вона становить 1,65% від усього аналізованого матеріалу. Місце проживання денотата відображено у прізвиську, що передає назву села, де проживає особа: *Рогі́вець* (проживає у с. Рогівець). Прізвиська, мотивовані місцем проживання денотатів, здатні вирізняти «чужого» серед односельців: *Азербайджан* (походить із Азербайджану), *Гоцул* (із Закарпаття), *Грек* (народився в Греції).

Прізвиська, мотивовані соціальним статусом денотатів, передають авторитетність носіїв та їхній статус: *Буржуй, Губернатор* (багаті та впливові).

Прізвиська, мотивовані сімейними, родинними стосунками денотатів або свояцтвом. Дане неофіційне найменування відображає особливості сімейних стосунків *Няня* (чоловік, що старший за свою дружину на 20 років).

Прізвиська, мотивовані певною життєвою ситуацією, пов'язаною з денотатом(4,58%). Мотивація прізвиськ цієї групи неповторна, унікальна, бо виникають вони як реакція на якийсь конкретний випадок чи ситуацію, що надовго зберігається у пам'яті людей: *Ашан* (пограбував магазин), *Бандюга* (топтав квіти у сусідів), *Водолаз* (впав у криницю), *Галушка* (зварила галушки з жабою), *Квітка* (зривав квіти в односельчан), *Краля* (у школі перемогла в конкурсі краси), *Маргарина* (йшов по маргарин в магазин і загубив гроші), *Умаріст* (учасник-гуморист шоу «Україна має талант»), *Чапай* (грав у війну і завжди був Чапаєм),*Черешня* (об'ївся черешень), *Шарманка* (співав пісню «Шарманка» за гроші).

Наступні дві групи є також нечисленними. **Прізвиська, мотивовані наявністю в денотатів специфічних предметів або тварин,** представлені трьома випадками (1,25%): *Бонд* (номер телефону закінчувався на 007), *Огер* (тримав багато коней), *Пернатий* (розводить птицю). Лише одне **прізвисько, мотивоване якоюсь ознакою члена сім'ї або родича денотата,** зафіксоване у досліджуваному антропоніміконі: за професією батька денотата утворена назва *Апостол* (тато священник).

Невідомий або незрозумілий мотив мають 21% зібраних нами прізвиськ. Серед них є такі, які мають прозору семантику, проте носії не змогли назвати мотив номінації: *Аза, Антошка, Карась, Кислий, Ольфон, Пікачу, Піпа, Чебурек, Шарік, Шматко* тощо.

Кількісне співвідношення індивідуальних прізвиськ подано у таблиці.

Таблиця. Мотиви номінації прізвиськ жителів сіл Синява, Синягівка, Вищі та Нижчі Луб'янки Збаразького району Тернопільської області

Мотив номінації	Кількість назв	% від індивідуальних прізвиськ
Ім'я денотата	17	7,08
Прізвище денотата	34	14,16
Зовнішні ознаки денотата	44	18,3
Внутрішні ознаки та особливості поведінки денотата	40	16,6
Особливості мовлення денотата	13	5,41
Професія, посада та рід заняття денотата	19	7,91
Місце проживання, походження денотата	4	1,65
Соціальний статус	2	0,8
Сімейні, родинні стосунки денотатів	1	0,4
Життєва ситуація	11	4,58
Наявність у денотата специфічних предметів або тварин	3	1,25
Ознака члена сім'ї або родича денотата	1	0,4
Невідомий або незрозумілий мотив	51	21,25
УСЬОГО	**240**	**100**

Отже, у досліджуваному антропоніміконі сіл Синява, Синягівка, Вищі та Нижчі Луб'янки Збаразького району найпопулярнішими мотивами прізвиськової номінації є зовнішні та внутрішні ознаки денотатів, не враховуючи прізвиськ із невідомими мотивами. Зумовлена така актуальність групи тим, що зовнішні ознаки носія є найдоступнішими для номінатора, а внутрішні риси вказують на те, якою є людина в соціумі.

Список літератури

1. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. І–XI.

2. Словник української ономастичної термінології / уклад. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Харків: Ранок-НТ, 2012. 256 с.

3. Чучка П.П. Антропонімія Закарпаття: монографія. Київ : ТОВ «Папірус», 2008. 671 с.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НІКНЕЙМІВ ЯК ОДИНИЦЬ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ

Вербовецька О. С.,
к.ф.н., викладач
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Шпак О. П.
студентка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Віртуальний простір надає користувачеві практично необмежені можливості для самовираження при входженні мовної особистості в соціальну мережу. Визначальну роль при цьому відіграє сукупність вербальних і невербальних засобів, що використовуються при створенні нікнейма, який самоідентифікує особистість серед інших і робить її унікальною. У той же час специфіка соціальних мереж дозволяє суб'єкту в будь-який момент внести зміни в стиль комунікації, створити необмежену кількість віртуальних двійників, або просто припинити спілкування, якщо воно перестало задовольняти його потреби в самовираженні.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях науковці велику увагу приділяють вивченню мови, що функціонує в повсякденному житті. Цінність такого роду розвідок полягає в тому, що це найбільш близька, звична людині, реальність [3], складовим елементом якої на сьогодні є інтернет. У цьому контексті все більшої актуальності набувають роботи, присвячені інтернет-дискурсу, що об'єднує в собі мережевий, віртуальний, а також комп'ютерний дискурси [4, с. 24], оскільки віртуальний простір надає користувачеві практично необмежені можливості для самовираження, у тому числі й на мовному рівні.

Антропоніми в Інтернет-просторі є предметом різноаспектних досліджень, однак на сьогодні немає теоретичних праць, присвячених всебічному дослідженню нікнеймів. Частково дослідженням нікнеймів займалися як українські (М. Карпенко, Н. Костенко, С. Барматова, Ю. Сорока, С. Кащавцева, Л. Скокова та ін.), так і зарубіжні вчені (Н. Асмус, В. Дмитрієв, У. Ліпман, Г. Лассуелл, Т. Адорно, Е. Катц, П. Лазарсфельд, Б. Берельсон та ін.). Зважаючи на це, пропоноване дослідження, мета якого – з’ясувати функціональні особливості онімів в інтернет-мережі як засобів самоідетифікації особи, є актуальним. Об’єктом дослідження стали нікнейми соціальної мережі Instagram.

Загалом, віртуальне ім'я вибирається користувачем при реєстрації на відповідному ресурсі. Термін «нікнейм» походить від англійського nickname («кличка, прізвисько»), яке, у свою чергу, походить від средньоанглійского an eke name («інше ім'я»). Аналізуючи наявні в лінгвістичній літературі

визначення поняття «нікнейм», С. Андрейко приходить до висновку про те, що назви цього класу схожі до прізвиськ і здебільшого характеризуються неофіційною асоціативно-подібною формою іменування» [1, с. 12].

Визначаючи статус нікнейма, лінгвісти відзначають, що ці назви відносяться до онімів, і найближче до них стоять псевдоніми. Звертає на себе увагу і такий факт, що «нікнейми поодинокі, неповторні, отже безеквівалентні і співвідносяться з конкретним носієм, індивідуальні в умовах конкретної ситуації інтернет-спілкування, оскільки найменування кількох учасників комунікації можуть збігатися» [5].

Питання про індивідуальність безпосередньо пов'язане з питанням про те, чи є певні значення у індивідуальних імен, бо, як вважає Н. Комлєв, «власна назва значення не має до тих пір, поки вона не пов'язане з певним об'єктом – особою або річчю» [6].

Відповідно до сучасних досліджень, саме самопрезентація є однією з найбільш актуальних проблем інтернет-дискурсу. Суть її визначається сукупністю вербальних і невербальних засобів, за допомогою яких учасники комунікації здійснюють повноцінну взаємодію між собою. Особливу роль тут відіграє комунікативна поведінка учасників діалогу, яка спрямоване на встановлення стійких зв'язків між «мешканцями» соціальної мережі. У ході аналізу нікнеймів в аспекті самопрезентації, необхідне застосування комплексного підходу до об’єкта вивчення.

У першу чергу, розглянемо коло питань, пов'язаних з мережевим ім'ям. Дослідники звертають увагу на те, що нікнейм не можливо розглядати як щось формальне. Справа в тому, що визначення справжнього імені в усіх відомих культурах регламентується досить суворими правилами. Інтернет-дискурс дає повну свободу творчості, дозволяючи людині називатися так, як їй подобається, і таким чином проявляти свою індивідуальність. При цьому слід підкреслити значиму природу нікнеймів, за допомогою яких учасники комунікації не просто самовиражаються, але усвідомлено акцентуються на тих моментах, які повинні привернути увагу інших потенційних учасників діалогу.

Питання про місце і роль никнейма в віртуальному дискурсі вирішується по-різному. Однак всі дослідники сходяться в тому, що останні можуть розглядатися двояко. З одного боку, мережеве ім'я являє собою набір певних мовних знаків, з іншого боку, вони несуть ономастичне навантаження. При цьому їх головне завдання полягає в первинній індивідуалізації користувача, що залежить від цілого ряду екстралінгвістичних факторів, і тому дозволяє говорити про нікнейм як про лінгвокультурологічний феномен.

Для встановлення первинного контакту між користувачами соціальної мережі використовуються такі засоби: а) мережеве ім'я (нік, нікнейм); б) аватарку (картинка, що дозволяє віртуальної мовній особистості відтворити власну індивідуальність символами); в) оріджин (підпис, що йде після основного тексту повідомлення; як правило, містить якесь висловлювання); г) блог або домашню сторінку з оригінальними назвами [5, с. 24].

У функціонуванні мережевих імен важливу роль відіграє не тільки їх смислова складова, а й складова візуальна. Використання символів в процесі

комунікації користувачів соціальної мережі створює специфічну оболонку, у якій і «матеріалізується» особистість.

Практично всі дослідники нікнеймів звертають увагу на особливу роль візуальних засобів, що використовуються в просторі соціальних мереж. Візуально конструювання оболонки тексту відбувається за допомогою метаграфеміки. Іншими словами, творці текстів активно використовують різні шрифти, змінюють регістри, колір, розмір букв для того, щоб виділити найбільш важливі місця і гарантовано звернути на них увагу реципієнта.

Важливу роль виконують і емотикони, серед яких домінуючу позицію займають смайлики, які, з одного боку, роблять дистанційоване спілкування більш безпосереднім, інтимним; з іншого боку, дозволяють у стислому вигляді донести до співрозмовника необхідну інформацію.

Створення ситуації зацікавленості за допомогою мережевого імені теж отримує різні інтерпретації. Велика кількість користувачів вважає, що нікнеймер ставить собі за мету привернути увагу на рівні ініціювання адекватних асоціацій у можливих учасників діалогу: «Для «нікмейкера» важливо створити ситуацію несподіванки, так як це є гарантією для миттєвого зав'язування розмови, що, по суті, і є головною метою людини, яка зайшла в чат»[5].

Цілком ймовірно, що існування антропономічних нікнеймів має індекс варіативності в апелятивності ніків. Першу групу складають ніконіми, які використовують вже існуючі імена і прізвища.

Роль лексичної основи тут, як правило, виконують імена знаменитостей, як реально існуючих, так і вигаданих: коли мова йде про нікнейми змішаного типу, слід мати на увазі, що тут взаємодіють антропонімічний і номінальні елементи; функції останнього різні – характеристика суб’єкта, його оцінка, створення образу.

Апелятивно нікнейми складаються лише із загальних елементів, які в різних варіантах утворюють оригінальні структури. Найпростішими є однослівні ніки: nigga000, ballerina2222, exactly0909, insert, sleeeeeep; складніші – двослівні – розподіляються за кількома групами: поєднання двох іменників (Buterfly Princess); поєднання іменника і прикметника, яке може перебувати як в препозиції, так і в постпозиції (dancingbear, Active_Listener); поєднання інших частин мови (DetroitHere, charmed25uk, Cath The Great, BEECOOL2); багатослівні мережеві імена, що складаються з трьох і більше слів (~ GoOd GiRL WiTh BaD iNtEnTiOnS ~, Little Me Jenny); окреме місце займають ніки, що представляють собою пропозиції (are_u_ready_4_De, i_am_so_me, I_LIVE_FOR_YOU, itsme1234, Annalovesyou, Don`t say you love me unless you mean it) тощо. Графічні засоби виділення, про які ми згадували, також активно використовуються при створенні мережевих імен: LOVELY♥♥♥, smile☻, krasotka☻1☺.

Володіючи основними ознаками власного імені, нікнейм як неофіційний антропонім перш за все, вирізняється такими рисами як одиничність і визначеність номінації, наявність референції, семантичної і структурної специфіки. Таким чином мережеві імена входять в сферу «актуальної

антропонімії»[4], тобто є результатом мовної номінації і використовуються для позначення індивідів. При цьому, будучи явищем штучної номінації, нікнейми мають ряд властивостей, що дозволяють говорити про їх особливе місце в ономастичній лексиці. Одиничність і визначеність номінації нікнеймов проявляється в тому, що вони є результатом самономінації: носіями віртуальних індефікаторів особистості. Семантичні особливості нікнеймів визначаються конкретними ознаками, що імплементуються самим комунікатором, виходячи з власної інтенцій.

Ономастична лексика, як будь-яка мовна одиниця, співвідноситься з об'єктом дійсності, є знаком, який може бути описаний; її відносять до безеквівалентної лексики, визначаючи як єдиний символ-знак окремого об'єкта, що володіє соціально-дистинктивним значенням [6; 3], а також таким, що позначає окремий об'єкт (референт), що належить класу предметів, індивідуально виділених з нього [1]. Нікнейми – нові одиниці зі сфери штучної ономастики або вторинної номінації, що ускладнює інтерпретацію їх як знакових одиниць. Усі нікнейми або одиничні, неповторні, отже, беззквівалентні і співвідносяться лише з конкретним носієм, або індивідуальні в умовах конкретної ситуації інтернет-спілкування.

Важливим показником специфіки сприйняття мереживих імен можуть служити як антропологічні параметри створених віртуальних образів, так і психологічні: когнітивних, що включають визначення знання, досвіду, стереотипи тощо: *киянин* – житель Києва, любить своє місто; *львів'янин* зі Львова. Бувають нікнейми і афективні, що відображають емоційні реакції: *«ось_він_я», «подивіться_на_мене».*

Таким чином, світ нікнеймів – це неозоре поле людської фантазії, непередбачуваної гри уяви, гри зі словом та віртуальною реальністю, це хороший спосіб для самопрезентації користувачів у соціальних мережах. Нікнем, що є результатом самономінації, ідентифікує особистість серед інших і робить її унікальною, виявляючи власне актуальні для номінатора особливості.

Список літератури

1. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии. М.: Наука, 1988. 2-е изд. 192 с.

2. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.

3. Скородумова О.Б. Социокультурные функции Интернета и особенности их реализации в современной России: дис. докт.філос.наук: 24.00.01. М., 2004. 435 с.

4. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. 2-е изд. М.: Издательство ЛКИ, 2007. 368 с.

5. Суперанская А.В. Ономастика начала XXI века. М.: Институт языкознания РАН, 2008. 80 с.

6. Торчинський М.М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : дис. доктора філол.наук: 10.02.01. Київ, 2010. 502 с.

МЕТОД ТРЕХМЕРНОГО СЖАТИЯ ОБЪЕМНЫХ ДАННЫХ

Вяткин С. И.,
к.т.н,, с.н.с
Институт автоматики и электрометрии

Романюк А. Н.,
д.т.н, професор
Винницкий национальный технический университет

Круподерова Л. М.
ст. преподаватель
Винницкий национальный технический университет

Объемная визуализация одна из самых активно развивающихся областей научной визуализации [1]. В ней применяются скалярные и векторный данные заданные в трехмерном и более высоком многомерном пространстве, которые называются объемными данными. В различных областях науки и медицины объемные данные занимают от нескольких сотен мегабайт до нескольких десятков гигабайт информации, что требует специальных средств для манипулирования ими [2, 3]. Во многих методах объемной визуализации данные всего объема загружаются в главную память во время рендеринга. Однако работать с объемом в несколько гигабайт информации проблематично. Решением данной проблемы является сжатие информации. Одним из важнейших требований является быстрая произвольная выборка вокселей из сжатых данных. В известных методах существуют ограничения произвольной выборки данных при реконструкции изображений, сжатых данных с минимальными искажениями [4, 5].

В работе [6] предложен метод векторного квантования. Векторы состоят из значений плотности и заранее вычисляются поля нормалей вокселей в субблоках деления объема. Они квантуются в коды и каждый субблок представлен индексом. Рейкастинг с параллельной проекцией обрабатывает векторы согласно кодам и собирает изображение в правильном порядке.

Техника преобразования Лапласа двухмерных изображений была расширена для объемный данных [7]. В ней используется фильтр Гаусса. Воксельные данные реконструируются в результате обхода пирамиды.

Вейвлет-базируемый метод описан в [8], в котором двумерные слои преобразуются с тремя базовыми компонентами: вейвлет преобразованием, векторным квантованием и кодированием Хаффмана. Использование трехмерной вейвлет аппроксимации объемных данных показано в [9, 10].

В данной работе объемные данные делятся в единичные блоки размером 16x16x16. Для каждого единичного блока применяется трехмерное вейвлет преобразование. Используется простое преобразование Хаара с

восьмиполосным фильтром. Процесс декомпозиции конвертирует каждый единичный блок в массив с одинаковым числом элементов (разложенные единичные блоки). Информация в единичном блоке может быть выражена через весовую сумму вейвлет базовых функций. Хранятся лишь коэффициенты больше некоторого порогового значения, остальные приравниваются к нулевому значению. Затем исходная информация может быть аппроксимирована небольшим числом ненулевых вейвлет коэффициентов.

В работе выбран компромисс между коэффициентом сжатия, скоростью и качеством изображения. Желательно иметь хороший коэффициент сжатия информации и быстрой произвольной выборкой. Когда сжатые объемные данные загружены в главную память, важно получить быструю реконструкцию значений индивидуальных элементов. Рассмотрим разложенный единичный блок размером 16x16x16, который представляет двухуровневую структуру исходного единичного блока. Следует отметить, что более 90% коэффициентов менее порогового значения и приравниваются к нулю. Выполняется деление единичного декомпозиционного блока на 64 субблоков, называемые клетками, где каждая клетка представляет 4x4x4 субрегион. Клетки в декомпозиционном единичном блоке перечислены друг за другом в порядке спереди-назад, сверху-вниз и слева-направо, тегированные нулями, чьи коэффициенты - все нули, и с положительными целыми числами, в порядке увеличения, клетки, содержащие по крайней мере один ненулевой коэффициент. Когда каждый тег представлен одним байтом, для 64 байт требуется клеточная теговая таблица.

При декомпозиции используется 4 байта на воксель. Поскольку исходное воксельное значение записывается 12 битами, в диапазоне от 0 до $2^{12}-1$, среднее значение будет между 0 и $2^{12}-1$, а детальное между $-2^{12}-1/2$ и $2^{12}-1/2$. Клетки с ненулевыми тегами, имеющими по крайней мере один ненулевой коэффициент, классифицируются в две группы. Первая группа состоит из клеток, чьи коэффициенты в интервале от $-(\upsilon+128),-\upsilon$ до $\upsilon,\upsilon+127$. Вторую группу составляют оставшиеся. Мы разбиваем сдвиг на r, каждому ненулевому коэффициенту клеток первой группы назначается признак (один байт), округление дробной части. Максимальная ошибка при округлении равна 0.5. Каждый ненулевой коэффициент клеток второй группы представлен целым числом (двумя байтами). Поскольку целая часть коэффициентов хранится в 12 битовом формате, используются 4 бита для дробной части.

Эти две группы ненулевых коэффициентов формируются в два массива, называемые однобайтовым и двухбайтовым потоками соответственно. Чтобы хранить коэффициенты, 64 коэффициента в клетке с ненулевыми тегами упорядочиваются в соответствующем потоке. Для поиска, коэффициенты с ненулевым значением в соответствующем потоке должны быть закодированы. Отводится дополнительная часть памяти, называемая клеточной информацией для каждой клетки 4x4x4 однобитового поля флагов и сдвига. Этот блок однобитовых флагов требует 8 байт и состоит из значимой карты, или бинарной информации о коэффициентах клетки с ненулевым значением. Информация о

сдвиге хранится с помощью двух байт, состоящая из адресов соответствующих потоков коэффициентов клетки с ненулевыми значениями.

Процесс извлечения воксельных значений из вейвлет сжатых данных состоит из шагов. Все вейвлет коэффициенты необходимо отыскать из кодированных единичных блоков для реконструкции. Затем применяется формула реконструкции для коэффициентов. Поскольку вейвлет преобразование применяется дважды для декомпозиции, каждый 4x4x4 субрегион единичного блока можно рассматривать как восьмеричное дерево. Коэффициент среднего значения c^0 корня дерева является средним значением всех вокселей субрегиона, и семь коэффициентов детализации $d_i^0 (i = 1, 2..., 7)$ обеспечивают необходимую информацию, с помощью которой можно реконструировать восемь 2x2x2 субрегиона узлов уровня 1. Каждый массив семи коэффициентов детализации $d_{ji}^1 (j = 1, 2..., 8), (i = 1, 2..., 7)$ уровня 1 используются для реконструкции восьми воксельных значений соответствующего субрегиона. Для извлечения значения вокселя необходим обход восьмеричного дерева от корня к соответствующим листьям, применяя преобразование реконструкции дважды.

Рассмотрим алгоиртм.На входе: 16x16x16 кодированных единичных блоков и индексы (i,j,k).На выходе: декодированные значения коэффициентов с индексами (i,j,k). 1) Находится клетка C с индексами (i,j,k). 2) Если тег для C равен 0, возвращаем 0 (случай 1). 3) Вычисляется соответствующие индексы (i’,j’,k’) в C. 4) Если бит-флаг для (i’,j’,k’) равен 0, возвращаем 0 (случай 2). 5) Считаем предшествующее количество ненулевых коэффициентов с помощью таблицы выборки. 6) Добавляем смещение к сдвигу для вычисления корректного адреса. 7) Выбираем соответствующий поток данных и возвращаем значение (случай 3).

Данный алгоритм описывает как вейвлет коэффициенты находятся из 16x16x16 кодированного единичного блока. Для декодирования коэффициентов с индексами (i,j,k) выбирается таблица клеток тегов с коэффициентами. Если ноль, коэффициенты равны нулю (случай 1). Иначе, находится их клеточная информация для дальнейшей работы. Пусть (i’,j’,k’) соответствующие индексы коэффициентов (i,j,k) в клетке. Если бит-флаг для индексов (i’,j’,k’) равен 0, тогда коэффициенты равны нулю (случай 2). Если нет, то коэффициенты ненулевые (случай 3). Для выборки значений коэффициентов, необходимо вычислить адрес данных потока. Он вычисляется добавлением смещения к значению сдвига. Смещение — это количество ненулевых коэффициентов с флагом 1. Предварительно вычисляются табличные индексы. Данное слово состоит из двух байтов, соответствующим 16 битам флагов.

Метод протестирован на GPU 470 GTX. Использованы 16x16x16 субблоков в качестве единичных блоков. При разрешении объема 512x512x512, данные состоят из 32768 (32*32*32) единичных блоков. Применяя вейвлет преобразование для каждого единичного блока вычислили коэффициент сжатия (от 10 до 30) ненулевых вейвлет коэффициентов для 4096 коэффициентов.

Для визуализации использовался метод сплаттинга. Модель содержала 8000

единичных блоков ($16^3 \bullet 8000$ вокселей). Объёмный объект условно разделяется на воксели — трёхмерные точки, и плоский отпечаток каждой из них на плоскости экрана именуется "сплатом". Базовый алгоритм включает в себя следующие шаги. В результате свёртки каждого вокселя с определённой функцией – ядром (kernel) получаем 3D-образ этого вокселя. Полученный 3D-образ вокселя проецируется на экранную плоскость. Энергия 3D-образа распределяется на пиксели, оказавшиеся в области его проекции. Такая область в совокупности с энергией 3D-образа называется отпечатком (footprint) вокселя. Конечное изображение формируется интегрированием энергии по всем отпечаткам. Как было сказано, в алгоритме для заполнения пространства между спроецированными вокселями используется свёртка вокселя с определённой функцией, так называемым ядром. Ядро для каждого вокселя одно и то же, и не зависит от направления взгляда.

Результаты показали, что с помощью метода обеспечиваются высокий коэффициент сжатия информации и быстрая произвольная выборка значений вокселей. Это может быть полезным для многих применений, где требуется загрузка больших массивов объемных данных в главную память компьютера и их интерактивная визуализация.

Литература

4. Kaufman. A. E. Volume Vizualization. IEEE Computer society press 1991.

5. Nielson G. M., Shriver. B. E. Visualization in scientific computing. Computer society press 1999.

6. Rosenblum L. Scientific Visualization Advances and Challenges. IEEE Computer society press 1994.

7. Gonzalez R.C., Woods R.E. Digital Image Processing. Addison-Wesley Pub. Comp 1993.

8. Sayood K. Inroduction to Data Compression. Morgan Kaufmann Publishers 1996

9. Ning P., Hesselink L. Fast Volume Rendering of Compressed Data. In Proceedings of Visualization, San Jose October 1993, P. 11-18.

10. Ghavamnin M.H., Yang X.D. Direct Rendering of Laplacian pyramid compressed volume data. In Proceedings of Visualization, Atlanta, October 1995, P. 192-199.

11. Thoma G.R., Long L.R. Compressing and transmitting visible human images. IEEE multimedia, 4(2), 1997 P. 36-45.

12. Muraki S.. Approximation and rendering volume data using wavelet transforms. In Proceedings of Visualization, Boston, October 1992, P. 21-28.

13. Muraki S. Volume Data and Wavelet Transforms. IEEE Computer Graphics and Applications. 13(4), 1993, P. 50-56.

14. Chui C.K..An Introduction to wavelets. Academic press Inc. 1992.

15. E. Stollnitz, T. DeRose, D. Salesin. Wavelets for Computer Graphics: Theory and Applications. Morgan Kaufmann Publishers 1996.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Гайбура Ю. А.
к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет

Основною умовою виходу підприємства з кризи є забезпечення позитивного чистого грошового потоку. На практиці можливості істотного збільшення обсягу власних фінансових ресурсів в умовах кризового розвитку, обмежені. Тому основним напрямом забезпечення досягнення точки фінансової рівноваги підприємством в кризових умовах є скорочення обсягу споживання фінансових ресурсів. Перелік заходів з покращення фінансового становища є індивідуальним для кожного з підприємств та залежить від сфери, в якій ведеться бізнес, груп продукції, кон'юнктури ринку, регіональної інфраструктури, системи управління, структури витрат на виробництво і управління, техніко-технологічних особливостей та інших факторів [1, с. 118].

Розвиток можливих негативних кризових явищ, які впливають на підприємство, можна попередити завдяки забезпеченню інформацією персоналу з управління, постійному моніторингу стану справ у країні, де знаходиться підприємство, та у світі, безперервному аналізу фінансового стану та аналізу поточного стану фінансової стійкості підприємства, своєчасній оцінці, його здатності втриматись на ринку в період кризового явища і мати розвиток після нього.

Основними напрямами антикризового управління на рівні господарюючого суб'єкта вважаються постійний моніторинг фінансово-економічного стану підприємства, розробка нової управлінської, фінансової й маркетингової стратегій, скорочення постійних і змінних витрат, підвищення продуктивності праці, залучення коштів засновників, посилення мотивації персоналу.

Основною метою управління фінансовим станом підприємства є своєчасне виявлення проблем та їх знешкодження, розробка та реалізація плану щодо оперативного відновлення платоспроможності, утримання фінансової стійкості, розробка програм на майбутнє з теми розвитку підприємства, а також виявлення та закріплення можливості продовжувати підприємством свою господарську, економічну, фінансову діяльність, яка забезпечить йому зростання виробництва, стійкість під час кризових явищ, платоспроможність, ліквідність та насамперед прибутковість [2, с. 128].

Головне завдання управління полягає в оперативних розробках таких рішень, які б дозволили досягти бажаного результату за мінімальних додаткових коштах і негативних наслідках. Це можливо на основі підготовки спеціальної системи менеджменту кризових ситуацій [3].

Відповідно до цього менеджмент кризових ситуацій включатиме наступні етапи:

- діагностику, яка направлена на оцінку параметрів кризової ситуації;
- розробку концепції подолання кризи з метою вироблення стратегічних і оперативних заходів;
- реалізацію цієї концепції для усунення кризи і її наслідків;
- вихід на намічені цілі нормального функціонування підприємства.

Реалізація заходів щодо виходу з кризи включає підтримку процесів оновлення; підвищення рівня керівництва фірмою; налагодження групової роботи кризових команд; неперервний контроль і оцінку ходу робіт і їх результатів; забезпечення необхідного рівня згуртованості персоналу.

Розглядаючи різні антикризові заходи, до яких удаються сьогодні сучасні підприємства, найпоширенішими та найактуальнішими можна назвати:

- скорочення витрат – дієвий інструмент, яким підприємство може скористатися для стабілізації фінансового становища. Очевидно, що для того, щоб підвищити рентабельність продажів і надалі збільшити надходження коштів, необхідно знизити витрати. У рамках цього використовується нормування всіх статей витрат і твердий контроль виконання встановлених нормативів. Такий підхід принесе відчутні результати, дозволяючи утримати витрати підприємства.
- горизонтальна й вертикальна інтеграція. Горизонтальна інтеграція передбачає пошук можливостей здійснення закупівель разом із іншим покупцем. Збільшення обсягів закупівлі дозволить отримати знижки. Вертикальна інтеграція передбачає більш тісну роботу з основними постачальниками сировини й матеріалів, а також проведення моніторингу цін на сировину, виходу на ринок нових потенційних постачальників як альтернативу більш дорогим матеріалам;
- аналіз можливостей передачі на аутсорсинг дорогих процесів. Слід виділити, що вигідно виробляти самостійно і що дешевше закуповувати в інших виробників;
- перегляд організаційної структури на предмет виключення зайвих рівнів управління;
- оптимізація технологічних процесів;
- оптимізація оподаткування;
- жорсткість кадрової політики.

Окрім того, значимість проблем управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підвищується у зв’язку з постійними змінами в податковому законодавстві України, дестабілізацією фінансового ринку і структурними змінами капіталу, які викликані змінними банківськими відсотками та курсами валют на фоні інфляції, яка не припиняється; зниженням централізованого фінансування, складністю інформаційного забезпечення, що постійно зростає [4, с. 1285].

Отже, вдосконалення організації управління фінансовим станом підприємств необхідно розглядати, як один з головних факторів підвищення ефективності будь-якої виробничо-господарської діяльності. Від цього

залежатиме покращення стану підприємства в конкурентній боротьбі, його стабільне функціонування та динамічний розвиток.

За цих умов необхідна наукова організація роботи з управління фінансовим станом, що забезпечить високий рівень планування фінансових ресурсів, прийняття оптимальних рішень з урахуванням їх економічного і соціального ефекту. Вмілі знання основ фінансів, кредиту, планування сприятимуть раціональній організації управління фінансовою діяльністю, посиленню впливу фінансово-кредитного механізму на кінцеві результати діяльності і підвищенню ефективності виробництва в кризових умовах.

Список літератури:

1. Говорушко, Т. А. Теоретичні аспекти сутності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. № 11. С. 117–121.

2. Карачарова, К. А., Наливайко, Л. В. Сутність та особливості управління фінансовим станом підприємства. *Економічна думка.* 2016. Том 23. № 2. С. 126–130.

3. Ковальов В. В. Введення у фінансовий менеджмен. М : Фінанси і статистика, 2010. 768 с.

4. Роєнко, К.В., Свистун, Л.А. Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. *Молодий вчений*. 2017. № 11 (51). С. 1285–1289.

СТАНОВЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ: CASE STUDY ДИКТАТУРИ БЕНІТО МУССОЛІНІ

Глушко А. Д.
студентка 1 курсу, 8 групи
факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник:
Казак Р. А.
к.ю.н., асистент кафедри історії держава
і права України та зарубіжних країн

Сучасне суспільство характеризується повагою до прав людини, толерантністю, рівністю, демократією – наразі всі ці терміни є актуальними, а держави з другої половини XX століття роблять усе необхідне задля того, щоб їх забезпечувати. Окрім того, існує чимало міжнародних інституцій, які покликані захищати права людини, основоположні принципи людського співіснування від свавілля з боку органів влади. Більшість конституцій світу закріплюють політичний плюралізм, свободу слова, думок, механізм стримувань та противаг і інші основоположні ідеї. Проте ці терміни можуть здаватися декларативними і не зрозумілими, доки не розглядати крізь призму аналізу тих подій, які стали поштовхом задля їх утвердження на міжнародній арені. Зокрема, антидемократичний політичний режим у вигляді тоталітаризму, який є історичним антиподом демократичному [1.,с. 34].

Зародження теорії тоталітаризму розпочалося задовго до XX ст., однак термін «тоталітарний» почали вживати на початку 20-х років для характеристики системи Муссоліні – він заледве не перший, хто використав цей термін. Тоді, до Першої Світової війни, Муссоліні посилався на таку перевагу режиму, як політична єдність, а вже після війни звернув увагу зневірених італійців за допомогою нової політичної сили – фашизму, якими називав парамілітарні озброєні загони. У 1919 році фашисти запропонували зрозумілі та привабливі для італійців цілі – відродження «Великої Італії», підвищення заробітної плати, передання землі селянам, боротьба проти «буржуазії», та ін. Проте така спроба боротьби за владу тоді обернулася поразкою – вони не здобули жодного місця в парламенті. У листопаді 1921 р. фашисти об’єднались і утворили Національну фашистську партію, на чолі якої став Б. Муссоліні (il duce — вождь). Уряд, сформований Муссоліні, мав коаліційний характер і включав у себе, крім фашистів, представників ліберальної та католицької народної партії. Взагалі, якщо розглядати церковну політику фашистської партії, то слід вказати, що Муссоліні не вступав в конфронтацію с церквою, адже більшість італійців були лютими католиками. Діючи більш агресивно та користаючись кризовою ситуацією в країні, їм вдалося потратити до парламенту та зайняти 35 депутатських мандатів [2.,с. 198].

У 1922 році Муссоліні став прем'єром Італії та сформував фашистський уряд. Фашисти утворили централізовану систему державно-монополістичного капіталізму. Було створено протягом 22-23 років дві державні інституції – «Велика фашистська рада» та «Добровільна міліція національної безпеки» [3.,с. 298].

В основі фашистської доктрини лежала ідея «загальнонаціональної» влади, яка стояла ніби на сторожі «спільних» інтересів. Тому фашисти жадали від населення повного підпорядкування їм. Муссоліні вважав, що тільки держава як осередок «загальної етичної волі» повинна контролювати всі сфери соціального й індивідуального життя, тому закон змінювався за бажанням правителів [3.,с.297]. Стан жаху посилювався, тому фашизм і агресивний націоналізм як ідеології призводять до культу вождя й терору.

Слід зазначити, що можливість розгортання революції, чого Муссоліні побоювався, сприяла до встановлення диктатури поступово, протягом декількох років.

У квітні 1927 року була прийнята «Хартія праці», відповідно до якої встановлювався корпоративний принцип структури держави й суспільства Італії. Замість профспілок були створені 22 корпорації, які були під державним контролем та об'єднували робітників та підприємців кожної галузі. Було ліквідовано безробіття. Уряд було замінено Великою фашистською радою, а парламент — палатою корпорацій. Міністерство корпорацій та Центральну корпоративну раду очолював Б. Муссоліні [4.,с. 101]. Твердження про те, що такі корпорації покінчили б з класовою боротьбою, були не чим іншим, аніж прикриттям справжньої мети – спроби створити повністю контрольовану економіку та «стабільний» соціальний організм з мінімізацією ризиків повстань. Корпорації схвалили заборону страйків і 40-годинний робочий тиждень, контролювали укладення колективних трудових договорів, розглядали конфліктні ситуації, надавали фінансову підтримку профспілкам.

Тоталітарний політичний режим Муссоліні у формі фашистського знищив усі демократичні інституції, запровадив тотальний контроль над економікою, однопартійну систему (поступово). І навіть за умови тотального контролю врятувати Італію від кризи, безробіття, невдоволення населення не вдалося.

Важко зрозуміти цінність усіх прав та свобод людини, справедливих виборів, можливості громадського контролю, мітингів без звернення до історичних передумов їх виникнення. Муссоліні був страчений у 1945 році, а його режим, який повинен був об'єднати все населення, провалився.

Важливо пам'ятати, що осмислення історії є майбутнім застереженням від її повторення, і що жоден недемократичний режим та його методи не змогли виправдати очікувань – крім страху населення та краху державного апарату нічого досягнуто не було.

Література

1. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн / К. О. Закоморна. — Х: Право, 2019. — С. 33-34

2. Історія держави і права зарубіжних країн : посіб. для підгот. до іспитів / Д. А. Тихоненков. — Х: Право, 2019. — С. 198

3. Всесвітня історія: Довідник / О. В. Воронянський, Н. Л. Міщенко. — Х.: Вид-во «Ранок», 2009. — С. 297-299

4. Всесвітня історія (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / Павло Полянський. — К. : Грамота, 2018. — С. 95-103

ІСТОРІЯ МІСТА ЯРЕМЧЕ

Гостіна А. А.
Харківський національний медичний університет

Яремче – місто у південно-західній частині Івано-Франківської області. Спочатку це було лише маленьке містечко, однак, майже сто років тому Яремче стало курортним містечком. Мешканці Яремче відзначають День міста в останній тиждень липня. В цьому році місту виповнюється 233 роки.

Регіон Яремчанщини включає місто Яремче та наступні населені пункти: Микуличин, Татарів, Вороненко, Поляницю, Ворохту та Яблуницю. Кожен населений пункт пропонуєвідвідувачамусіможливостідля оздоровлення, а також активного, безпечного та енергійноговідпочинку [1].

Коли Україна набула незалежності, Яремче став розвинутим курортним центром туризму і відпочинку на Прикарпатті. Коли ми питаємо чому він став таким відомим курортом, то відповідь ми знайдемо, щойно приїхавши туди, бо має неймовірної краси краєвиди, багато водоспадів з кришталево чистою водою, річкові пороги, печери, скелі, сірководні джерела та велику кількість інших дуже цікавих природних утворень. Коли розпочинається зимовий сезон, Карпати ваблять прихильників гірськолижного спорту, які приїжджають не тільки з усіх куточків України, але й з-за кордону. Статистики відмічають, що за останні роки кількість туристів у Карпатах збільшилась у декілька разів. Та ще буде збільшуватися, бо туристична інфраструктура збільшується щороку.

Тепер перейдемо до більш історичної частини.

Вперше, про Яремче згадується в 1787 році. За історичними пам’ятками, одного разу, там поселився чоловік, який був втікачем від феодального тиску. Його звали Ярема Годованець. Саме з його іменем і пов’язана назва міста. До 2006 року вживали дві назви міста – Яремча і Яремче. Перша з’явилась завдяки польським урядовцям у 20-х роках XX ст., яку потім зафіксували радянськими урядовцями.

Спочатку, Яремче довго було присілком Дори. Коли звели залізницю Делятин-Вороненко вдалося отримати статус населеного пункту. Саме з будівництва залізниці розпочався активний розвиток міста. Цю залізницю використовували для вивезення лісу у спеціальні райони Польщі, Австро-Угорщини та інших країн[2].

Майже сто років тому, 25 серпня 1896 року, щоб відокремити Яремчу від Дори, було створено «Клуб Яремчанський». Його активісти відкрили в Яремчі першу поштову контору та видали газету «Яремче». Щоб отримати статус окремого населеного пункту з печаткою та гербом, на якому був зображений олень, Яремчі знадобилося два роки[3].

Вже у 1905-1906 роках в Яремчі відпочивало за сезон 1500 чоловік, що приносило власникам віл до 200 тисяч корон щорічно. Завдяки цьому будівництво окуповувалось за 3-5 років.

У 1907 році випустили путівник по Яремчу. Для відпочивальників створювали великі розважальні програми: фестини, концерти, ігри тощо. Наприклад, в 1907 році була лотерея та розіграно 500 призів, відбувся концерт військового оркестру, запустили велику кількість повітряних кульок у небо та ввечері зробили ілюмінацію водоспаду.

Загалом, доходи «Клубу Яремчанського» щорічно досягали значної суми. Наприклад, від фестин – 1048 корон, з квитків за відпочинок у спеціально відведених для прогулянок місцях – 513 корон, за продаж місць для риболовлі – 88 корон, з продажі листівок – 67 корон.

У 1912 році в Яремчі, відпочивало 2403 особи. Того року багато часописів Галичини писали про перебування в Яремчі Карла Франці Йосипа Габсбурга, який згодом став австро-угорським цісарем Карлом I (1916-1918).

22 жовтня 1914 року російські війська зайняли Яремче. Під час боїв Яремче переходило кілька разів з рук у руки, тим самим зазнавало значних втрат.В підсумку, в Дорі було знищено 40% житлових та господарських споруд. У червні 1919 року Яремче, як частину Гуцульщини, зайняли румунські війська генерала Задека. Вже в серпні 1919 року румунські війська покинули цю територію, однак, її окупували поляки[4].

В 1929 році Яремче, разом із містами Моршин та Ворохта отримує з волі президента Республіки Польщі статус курорту.На той час Яремче дуже інтенсивно розвивається. Протягом розвитку, там звели майже 50 віл та пансіонатів.

У радянський період у Яремчі відкрився Музей партизанської слави. Проіснував він до 1993 року, та був перейменований на Музей визвольної боротьби. Нині це – філія Музею народного мистецтва Покуття та Гуцульщини[3].

У вересні 1939 року в Яремче вступили загони Червоної армії. Заборонили діяльність українських політичних партій, громадсько-культурних організацій, заарештували їх керівників.

У січні 1940 року Яремче стало районним центром. А 30 червня 1941 року місто було окуповано німецькими військами. Під час Другої світової війни пошкодили велику кількість пансіонатів, зруйнували вілли. Значну кількість мешканців Яремча та околиць вивезли на примусові роботи в Німеччину.

Від голоду в 1942 році померло більше ніж п’ятдесят людей. Влітку 1943 року в околицях Яремча діяли партизани Сумського з’єднання С.А.Ковпака. Їх роль була у боях з нацистами.

26 липня 1944 року Яремче було звільнено від німецьких військ. В підсумку, у боях за Яремчанщину загинуло 565 солдатів та офіцерів Червоної Армії, їх поховали у братській могилі, в центрі міста, разом з 93 партизанами-ковпаківцями.

Після війни в Яремчі розпочався період відбудови. Населений пункт отримав статус міста обласного підпорядкування.

Сьогодні Яремче – це відомий низькогірний кліматичний та гірськолижний курорт, центр відпочинку та туризму на Прикарпатті. Яремче оточено горами, які переходять у мальовничі пагорби, вони вкриті листяними

та хвойними лісами[4]. Тут побудовано багато туристичних баз, готелів, будинків відпочинку, санаторіїв, у тому числі і для хворих на туберкульоз легень, що сповнені спеціальним обладнанням. Також на території Яремчанщини збереглися церкви XVII – XX століть. Вони збудовані у традиційних формах гуцульської школи народного будівництва, для якої характерні хрещаті дерев'яні церкви. Кожний храм відрізняється окремими архітектурними особливостями та вони є пам'ятками архітектури національного чи місцевого значення[1].

Та кожного року приймають ще більше туристів, завдяки своїм природним джерелам.

Список літератури:

1. http://cnnp.if.ua/ua/ekoturyzm/informatsiia-pro-rehion
2. http://www.yaremche.org/district/74
3. https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2327825-aremce-de-opriski-vipili-fatalnu-kavu.html
4. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%87%D0%B5

МІКРОБНА КОЛОНІЗАЦІЯ НОСОГЛОТКИ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ РЕКУРЕНТНОГО ТОНЗИЛІТУ У ДІТЕЙ З ГАСТРОЕЗОФАГЕАЛЬНОЮ РЕФЛЮКСНОЮ ХВОРОБОЮ

Гребенюк Л. В.,
Запорізький державний медичний університет

Боярська Л. М.,
Запорізький державний медичний університет

Іванова К. О.
Запорізький державний медичний університет

Мікробна колонізація носоглотки один із найважливіших факторів, що формують місцевий імунітет людини. Слизові оболонки верхніх дихальних шляхів населяють багато комменсальних видів бактерій, які створюють складне співтовариство. Вони включають ряд потенційно патогенних бактерій, які зазвичай колонізують носоглотку без подальшого розвитку захворювання, але, у разі впливу додаткових факторів, можуть викликати захворювання. Потенційними патогенами вважають Streptococcus pneumoniae, Hemophilus influenzae, Neisseria meningitidis, Moraxella catarrhalis і Staphylococcus aureus [1].

Мікроорганізми, котрі знаходяться в нормі на слизових оболонках носоглотки, можуть запобігати респіраторним захворюванням, як за допомогою колонізації, конкуренції, заняття однієї ніші, так і активним способом, шляхом продукування антимікробних пептидів, які безпосередньо впливають на розмноження та ріст патогенних мікроорганізмів [1, 2]. Стан контамінації носоглотки вивчено у часто хворіючих дітей старше 4 років та виявлено мікробне обсіменіння носоглотки умовно-патогенною та патогенною флорою [3, 4].

Для педіатрів важливою проблемою є формування рекурентної патології ЛОР органів з частими рецидивами у дітей. Вплив на фактори розвитку та прогресування якої дозволить покращити результати консервативної терапії та зберегти важливі лімфоїдні органи дитини.

Дослідження мікрофлори мигдаликів до початку лікування ГЕРХ виявляло непатогенну і умовно-патогенну мікрофлору (але з переважанням умовно-патогенної) в нормальній або перевищуючій норму концентраціях; після 2-х місячного курсу антирефлюксної терапії і протягом наступних 6 місяців склад мікрофлори змінювався в бік зменшення видового складу умовно-патогенної мікрофлори і зниження її концентрації [5].

Метою нашого дослідження було визначення мікробної колонізації носоглотки у дітей з хронічним тонзилітом на тлі гастроезофагеальної рефлюксної хвороби.

В дослідження залучили 88 дітей дошкільного віку з Запорізької області та м. Запоріжжя, які перебували на стаціонарному лікуванні в отоларингологічному та гастроентерологічному відділенні комунальної установи «Запорізька міська багатопрофільна дитяча лікарня №5». За результатами проведених клініко-анамнестичних та інструментальних досліджень (добовий pH-моніторинг в стравоході) пацієнти були розподілені на дві групи: основна група – 22 особи з рекурентним тонзилітом та ГЕРХ, група порівняння – 22 особи з рекурентним тонзилітом без ГЕРХ. Серед дітей всіх груп, суттєвих гендерних відмінностей не було (p>0,05).

Вивчення контамінації слизових оболонок верхніх дихальних шляхів проводили з допомогою загальноприйнятого бактеріологічного дослідження, яке включало посіви виділень носоглотки (мазки з зіва та носа) на поживні середовища.

ГЕРХ діагностували на підставі наявності відповідних стравохідних симптомів та підтверджували проведенням добового моніторування pH у стравоході за допомогою апарата ацидогастрограф АГ-1pH-М (виробник ТОВ «Старт», Україна).

Результати статистично опрацьовані з використанням програм Microsoft Office Excel і Statistica 13.

За даними посівів з зіву та носу визначені наступні особливості у дітей з рекурентним тонзилітом в залежності від наявності патологічних ГЕР у дітей. Так, у дітей 1 групи в посівах з зіву відмічається тенденція до більш частого виявлення Haemophilus influenzae в мазку, ніж у дітей 2 групи (у 77,3% проти 45,5%, p=0,06), і в посівах з носу даний мікроорганізм виявляється достовірно частіше у дітей за наявності патологічних рефлюксів (у дітей 1 групи – у 31,8%, а у дітей 2 групи – у 9,1%, p=0,02). Також, спостерігається тенденція до більш частого виявлення Staphylococcus aureus в посівах з носу у дітей 1 групи (50,0% проти 22,7%, p=0,1). Інші мікроорганізми однаково часто виявлялись по групах.

Проводились дослідження мікрофлори носоглотки у дітей з хронічним аденоїдітом, за даними Тулупов Д. А., Карпова Е. П. (2014) в посівах з носоглотки при наявності ГЕРХ превалює Staphylococcus aureus. В свою чергу, за даними Хрустальова Є. В. та співавторів (2013) у хворих з ГЕРХ при наявності ЛОР патології в носоглотці превалювали гриби рода кандида (у 83,95% випадків) [6]. Також у дослідженнях, проведених у дорослих, встановлено, що у хворих з хронічним фарингітом та ГЕРХ в більшості випадків висівали умовно патогенну мікрофлору, в той час як у хворих з ЛОР патологією без ГЕРХ висівали майже в половині випадків патогенну мікрофлору [5, 7]. Наші дані це підтверджують, і в посівах у дітей з ГЕРХ та рекурентним тонзилітом спостерігають умовно-патогенну мікрофлору (у 95,5%), проте з відмінністю за видовим складом: в посівах превалює Haemophilus influenzae та відмічається тенденція до більш частого визначення Staphylococcus aureus. Candida albicans в 4 рази частіше визначалась у дітей з рекурентним тонзилітом на тлі ГЕРХ, проте ці данні не вірогідні (18,2% проти 4,5%, p=0,15). Встановлено, що за умови наявності ГЕРХ у дітей з рекурентним тонзилітом мікрофлора практично не висівалася у вигляді

монокультур. Так, у 63,6% дітей 1 групи висівалися більше двох мікроорганізмів, що достовірно частіше ніж у дітей 2 групи (у 13,6%), p=0,002. Виявлення комбінованої мікрофлори може вказувати на значне порушення стану колонізаційної резистентності в піднебінних мигдаликах.

Отримані дані можуть свідчити про відсутність явного впливу бактеріальної інфекції на розвиток рекурентного тонзиліту та можуть вказувати на вирішальне значення подразнюючої та пошкоджуючої дії рефлюксату шлункового та дуоденального вмісту на слизову оболонку назофарингеальної зони.

Список літератури

1. Win-Yan Chan, Jonathan M Cohen, Jeremy S Brown. The new first-line defense: the potential of nasopharyngeal colonization in vaccine strategies / Win-Yan Chan, Jonathan M Cohen, Jeremy S Brown // Centre for Inflammation and Tissue Repair, UCL Respiratory, Division of Medicine, University College. – London, 2016. – Vol. 2016(6). – P. 47-57. – doi: https://doi.org/10.2147/VDT.S89026

2. Kamada N. Control of Pathogens and Pathobionts by the Gut Microbiota / , Chen GY, Inohara N, Núñez G. // Nat Immunol. – 2013. – Vol. 14(7). – P. 685–690. – doi: 10.1038/ni.2608.

3. Марушко Ю. В. Состояние местного иммунитета и характеристика микробного пейзажа ротоглотки у детей с частыми респираторными заболеваниями / Ю. В. Марушко, О. С. Мовчан // Актуальна інфектологія. - № 1(2). – 2014. – С. 28-31. https://cyberleninka.ru/article/n/sostoyanie-mestnogo-immuniteta-i-harakteristika-mikrobnogo-peyzazha-rotoglotki-u-detey-s-chastymi-respiratornymi-zabolevaniyami

4. Горбачевский П. Р. Микробиоценоз слизистой оболочки носоглотки у часто болеющих детей и возможности его коррекции / П. Р. Горбачевский, Н. С. Парамонова // Семейная медицина. – 2016. – № 2. – С. 27-29. – DOI: https://doi.org/10.30841/2307-5112.2(64).2016.101733

5. Особенности диагностического обследования и лечения хронического тонзиллита у пациентов на фоне ларингофарингеального рефлюкса / С. Я. Косяков, И. Д. Лоранская, И. Б. Анготоева, А. А. Мулдашева // Лечащий врач. – 2016. – № 6. – С.89-91. http://medical-diss.com/medicina/tsitokiny-i-oksid-azota-pri-hronicheskoy-patologii-limfoidnogo-koltsa-glotki-u-detey#ixzz5bdEsNHf8

6. Взаимосвязь уровня pH слизистой оболочки ротоглотки и наличия грибковой флоры у больных ГЭРБ / Е. В. Хрусталева, В. В. Педдер, Н. М. Шишкина, Т. Г. Лубянская // Journal of Siberian Medical Sciences. – 2013. - № 6. - https://cyberleninka.ru/article/n/vzaimosvyaz-urovnya-rn-slizistoy-obolochki-rotoglotki-i-nalichiya-gribkovoy-flory-u-bolnyh-gerb.

7. Яровой И. Ю. Микрофлора слизистой оболочки глотки при фарингитах у пациентов с проявлением гастроэзофагеального рефлюкса болезни / И. Ю. Яровой, А. Ч. Буцель // Медицинский журнал. - 2016. - № 2. - С. 129-132.

МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Дідківська О.
канд. екон. наук, наук. співроб.
Інститут демографії та соціальних досліджень
імені М.В.Птухи НАН України

Науково-технічне співробітництво відіграє велику роль як у розвитку науки і техніки країн-учасниць, так і в розвитку їх економік у цілому. Це співробітництво здійснюється у вигляді спільних програм науково-дослідницьких і проектно-конструкторських робіт шляхом об'єднання наукових, фінансових і матеріальних ресурсів, створення спільних науково-дослідницьких груп фахівців чи організацій.

Вплив технологій на економічне зростання почав активно досліджуватися в 40-60-х роках минулого століття, в умовах бурхливого розвитку науково-технічного прогресу, появи цілої низки нових "проривних" технологій. Ця проблематика висвітлюється в роботах провідних економістів, зокрема Нобелівських лауреатів Я. Тінбергена і Р. Солоу. Вони довели позитивний вплив технологій на економічне зростання. Я. Тінберген визначив внесок технологічного процесу у створення продукту, увівши його окремим фактором у відому формулу виробничої функції Кобба-Дугласа. У результаті цього формула стала трифакторною і набула такого вигляду (1.1):

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \alpha \frac{\Delta K}{K} + (1-\alpha)\frac{\Delta L}{L}, \quad \text{де} \tag{1.1}$$

ΔY – приріст національного доходу;
α – частка капіталу і праці в обсягу продукції;
ΔK – приріст капіталу;
ΔL – приріст затрат праці;
T – параметр, що відображає рівень науково-технічного прогресу;
ΔT – приріст параметра НТП.

Визначення внеску науково-технічного прогресу у створення національного доходу Р. Солоу встановив шляхом вирахування із створеного продукту часток праці та капіталу. "Фактор Т" ($\Delta T/T$) відомий у літературі під назвою "залишок Солоу", включає не лише результати застосування прогресивних виробничих технологій, а й використання досягнень у сфері управління та організації виробництва тощо.

Розрахунки, зроблені різними науковцями, свідчать про досить значний вплив "Фактору Т" на темпи економічного зростання. Так, розвиток економіки

США залежав від цього фактору в період 1909-1929 років – на 33% (Е. Денісон), у період 1929-1957 років – на 78% (С. Кузнець) і в період 1948-1979 років – на 69% (Джоргенсен, Голлоп, Фроумен) [1]. Можна припустити, що внаслідок тривалої трансформаційно-економічної кризи і сповільнення технологічного розвитку значення цього показника для України будуть помітно нижчими. Цей факт може стати додатковим аргументом на користь пришвидшення технологічного розвитку країни як надійного та потужного джерела соціально-економічного розвитку.

Вплив технологічного розвитку на економіку є різноплановим і значним. З. Варналій виділяє такі ефекти технологічних змін [2].

1. Пришвидшення темпів економічного зростання, поліпшення його якості. Це і збільшення частки технологічної складової в сукупності факторів зростання, і перехід від екстенсивного до інтенсивного типу економічного зростання. Запровадження технологічних інновацій у виробництво означає також досягнення ефектів енерго- та матеріалозбереження.

2. Сприяння вирішенню соціально-економічних питань проблемних регіонів, подолання депресивності територій. Регіональні диспропорції мають місце в багатьох країнах світу, у тому числі й розвинених. Достатньо вказати на істотно нижчі рівні економічного розвитку регіонів півдня Італії, півночі Великобританії, східних земель ФРН, низки районів Японії, таких як Хоккайдо, Тохоку, Хокурику. Ця проблема є дуже актуальною і для України, де спостерігаються значні диспропорції у розвитку регіонів.

Значне місце у такому стимулюванні відводиться науково-технічній політиці і, зокрема, розбудові наукових містечок, які є формою територіальної інтеграції науки, освіти та високотехнологічного виробництва. Вдалий приклад цього демонструє Японія. У 1984 році урядом країни прийнята програма "Технополіс", яка передбачала створення 19 наукових містечок на території країни з метою більш рівномірного регіонального розподілу наукових кадрів та науково-технічних здобутків. Практика використання технопарків і технополісів з метою оздоровлення проблемних регіонів мала місце і в інших країнах, наприклад, Німеччині, США, Південній Кореї.

Також створення технополісів дозволяє зробити істотний крок в напрямку подолання безробіття. Гострий дефіцит робочих місць якраз і властивий для проблемних та депресивних регіонів. Створення науково-дослідних підрозділів на таких територіях може сприяти істотному зростанню зайнятості населення. Дослідники відзначають, що кожне новостворене місце в науково-дослідній сфері обумовлює створення 7-10 високопродуктивних робочих місць.

3. Створення умов для інтернаціоналізації економіки, її інтеграції у світовий економічний простір. Зростання технологічного рівня виробництва надає країні низку переваг, що сприяють налагоджуванню транснаціональної економічної співпраці. Серед них варто виокремити такі:

- формування технологічно конкурентоспроможної продукції;
- можливість виходу із власною продукцією на світові ринки;
- можливість організації виробничої та науково-технічної кооперації;

- підвищення міжнародного іміджу території та її інвестиційної привабливості.

4. Порівняно швидка результативність технологічних змін у національній економіці. Це обумовлено тим, що економіка окремої країни є достатньо чутливою до різного роду збурень. Декілька серйозних технологічноємних проектів здатні істотно змінити економічну і соціальну ситуацію в країні. Такими проектами можуть стати будівництво виробничих підприємств (філіалів ТНК), відкриття технопарків чи технополісів, організація рекреаційно-туристичних комплексів, тощо.

Однак повноцінне входження країни до процесу світового обміну науково-технологічною продукцією, знаннями, патентами не можливе без розвитку науки і технологій всередині самої країни. В цьому плані показовою для України є динаміка чисельності спеціалістів, що виконували науково-технічні роботи .

Найбільш раціональними й ефективними формами міжнародного співробітництва в галузі науки і техніки є:

- створення спільних науково-дослідних центрів, бюро, лабораторій для використання новітніх науково-технічних ідей, конструювання, маркетингових досліджень і техніко-економічних розрахунків;
- спільні експерименти в області вдосконалення діючої техніки і технології з метою поліпшення техніко-економічних показників роботи фірми;
- спільні дослідження та вивчення закордонного досвіду в області організації виробництва і праці;
- поточна координація та консультації з питань науково-технічної політики;
- організація підготовки кваліфікованого дослідницького персоналу.

Участь України у міжнародному обміні технологіями переслідує лише одну мету – залучення передової технології і підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Міжнародна торгівля ліцензіями і ноу-хау, яка набула самостійності лише у другій половині XX ст., є одним із найбільш динамічно зростаючих напрямків торгівлі в сучасній світовій економіці. Світовий трансфер технологій випереджає темпи зростання світової торгівлі. Обсяг світової торгівлі ліцензіями на об’єкти інтелектуальної власності щорічно зростає на 12%, в той час як темпи зростання світового виробництва не перевищують 2,5-3% на рік. За прогнозами експертів, річний обсяг ринку високотехнологічної продукції і послуг виросте за найближчі 15 років з 2,9 до 10-12 трлн. дол. США, а обсяг ринку паливно-енергетичних ресурсів – усього лише з 0,7 до 1,2-1,4 трлн. дол. [3, 3] Такі темпи зростання пов’язані з посиленням інтеграції національних економік країн у велику світогосподарську систему, обумовлену загостренням конкурентної боротьби між її суб’єктами. Важливу роль у торгівлі ліцензіями і ноу-хау відіграє той факт, що жодна країна не в змозі самостійно і рівномірно розвивати усі напрямки науки і техніки, а без цього не можна утримувати лідируючі позиції на світовому ринку. Основні впровадження технологій у розвинутих країнах припадають на передові галузі промисловості (загальне машинобудування, електротехнічну,

радіоелектронну, хімічну, фармацевтичну галузі промисловості), а в Україні – на середньотехнологічні галузі виробництва (будівництво і промисловість будматеріалів, металургію, легку і харчову галузі промисловості).

Список літератури:

1. Олсон М. Логіка колективної дії: суспільні блага і теорія груп: Пер. з англ. – К.: Лібра, 2004. – С. 15
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 768 с.
3. Нагачевська Т.В. Сучасні тенденції міжнародного трансферу технологій та перспективи України // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – 2007. – 15 с.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ КОМПОНЕНТИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИМОГ ДО КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ ІЗ КІБЕРБЕЗПЕКИ

Діордіца І. В.
доктор юридичних наук, доцент
професор кафедри приватного та публічного права
Київський національний університет технологій та дизайну

Діалектика розвитку суспільства на всіх його історичних етапах характеризується повторюваною закономірністю: прогрес людства відбувається завдяки перманентному розвитку професіоналів, супроводжується ускладненням вимог до рівня їх кваліфікації залежно від фаху та використовуваного інструментарію. Ще однією рисою виступає архаїзація одних професій та поява нових. Найбільш наочно це простежується у сфері інформаційних технологій. Нагальна потреба попередження правопорушень і протидії кіберзлочинності актуалізувала необхідність встановлення кваліфікаційних вимог до осіб, на яких покладений цей обов’язок.

Питання щодо порядку, змісту, обсягу кваліфікаційних вимог до професіоналів певного профілю було і залишається у полі зору науковців. Натепер завдяки працям Т. Каменської, С. Мельника, З. Підручної, В. Штучного та ін. закладені підвалини для наукового обґрунтування кваліфікаційних вимог до внутрішніх аудиторів, кадрів сфери водного господарства, перекладачів, працівників державної охорони тощо. Кваліфікаційні вимоги до фахівців з організації захисту інформації обмеженого доступу досліджувалися В. Ковалем, М. Логвиненком, П. Орловим, С. Шибалкіним. Основна увага при цьому приділялася суто технічним компетенціям інженерних працівників, які за своїми обов’язками діють в межах Закону України «Про державну таємницю».

Не зважаючи на наявність певних усталених підходів до універсального алгоритму формування кваліфікаційних вимог, є підстави вважати, що наукові засади їх визначення стосовно фахівців із кібербезпеки досліджені не повною мірою.

Тож актуальним є наукове обґрунтування кваліфікаційних вимог до фахівців із кібербезпеки на засадах компетентнісного підходу.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних *завдань:* 1) визначення сутності поняття «кваліфікаційні вимоги», його складових; 2) встановлення ступеню репрезентації ключового поняття стосовно компетенцій фахівців із кібербезпеки; 3) деталізація кваліметричних індикаторів діяльності даної категорії фахівців.

Кваліфікаційні вимоги до представників тих чи інших професій, які обіймають певні посади, являють собою своєрідний «феномен», оскільки рельєфність поняття надає можливість розглядати його у багатомірній проекції.

По-перше, вони є науковим концептом, що синтезує у собі уявлення про ідеальний об'єкт, якій згодом стає основою професіограми. Його створенню передує кропіткий аналіз сфери діяльності, ролі професії у суспільстві, функцій фахівця на певній посаді, інтегративних зв'язків із іншими професійними колами. Такий аналіз має бути вичерпним і деталізованим та слугувати підставою для нормативного впровадження кваліфікаційних вимог на рівні державних стандартів, що затверджуються відповідним наказом Міністерства праці та соціальної політики України в контексті кваліфікаційних характеристик.

Тож *у другому значенні* кваліфікаційні вимоги є юридично закріпленою нормою, обов'язковою для виконання усіх кадрових апаратів організацій, установ, закладів тощо. На теперішній час кваліфікаційний довідник посад представлений 87 тематичними випусками, а також чотирма додатковими кваліфікаційними довідниками. Зафіксовані в них норми є підставою для встановлення трудових правовідносин, фундаментом для формулювання умов відбору претендентів на певні посади.

Як зазначено у випуску 1 «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників», він «містить показники та ознаки, які зближують його з методологічної, методичної та нормативно-практичної сторін з національними виданнями такого спрямування інших країн, а також враховує рекомендації виконавчих органів Міжнародної організації праці…» [1]. Подібна практика є дуже важливою з урахуванням процесів глобалізації, зміцнення міжнародного ринку праці, динамічного руху робітників не тільки в межах однієї держави, а й перспектив працевлаштування за кордоном чи роботи на зарубіжні організації в режимі віддаленого доступу.

По-третє, кваліфікаційні вимоги є орієнтиром для освітньої діяльності, оскільки процес підготовки кадрів за певними напрямами та спеціальностями має здійснюватися з урахуванням державних стандартів. Специфіка української системи освіти полягає в тому, що особи, які навчаються, поряд із здобуттям певного рівня освіти отримують кваліфікацію. Остання Законом України «Про вищу освіту» визначається як «офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту» [2]. По суті державну атестацію випускників вищих навчальних закладів можна розглядати в аспекті перевірки їх компетенцій на відповідність кваліфікаційним вимогам за спеціальністю.

Четверте. У своєму прикладному значенні «кваліфікаційні вимоги» виступають концентрованим показником умов, що пред'являються претендентам на зайняття посади при здійсненні кадрової роботи. В ідеалі такі вимоги мають чітко співвідноситься з тими кваліфікаційними характеристиками, що закріплені на рівні державних стандартів професійної діяльності, проте, якщо такі відсутні або знаходяться у стадії проекту, кадровий апарат може формулювати їх самостійно.

З позицій формулювання кваліфікаційних вимог до компетенцій спеціалістів зазначеної категорії як наукового концепту, зазначаємо, що в основному вони є більш-менш розробленими для сегмента галузі знань «Інформаційні технології» [3]. Цьому сприяли наукові розвідки В. Бурячка, І. Пархомея, М. Степанова, В. Толубка [4]; І. Логінова [5], Є. Скулиша [6] та ін. Є й окремі наукові праці, в яких висловлюються ідеї щодо кваліфікаційних вимог до юристів, що спеціалізуються в галузі кібернетичної безпеки. Зокрема ці проблеми обговорюються в публікаціях П. Біленчука [7], А. Войцехівського [8], С. Демідюка і В. Маркова [9] та ін. Характерно, що здебільшого наукові праці зорієнтовані на те, щоб стати підґрунтям для освітніх стандартів з підготовки фахівців у галузі кібербезпеки, а не для того, щоб бути основою для державних стандартів професійної діяльності або слугувати визначенню компетентнісних умов для кадрових апаратів.

Тож проведений нами аналіз репрезентації кваліфікаційних вимог до компетенцій фахівців із кібербезпеки надав можливість встановити, що натепер вони ще формуються як науковий концепт. Фрагментарно ці уявлення потрапляють до освітніх стандартів, оминаючи компонент державної стандартизації, оскільки ані в «Класифікаторі видів економічної діяльності», ані в «Національному класифікаторі професій», ані в «Довідниках кваліфікаційних характеристик» подібні кваліфікаційні вимоги не представлені. Ми дозволили собі вжити слово «фрагментарно» у зв’язку із тим, що залежно від напрямів підготовки фахівців до стандартів потрапляють ті елементи кваліфікаційних вимог, що співвідносяться з конкретним напрямом, спеціальністю і спеціалізацією здобувача вищої освіти.

Стандартизація освітніх і освітньо-наукових програм у сфері підготовки фахівців з кібербезпеки відбувається на рівні вищих навчальних закладів, що мають ліцензії на даний вид діяльності. Тож кваліфікаційні вимоги корелюються із компонентами кваліфікаційних характеристик, що містять перелік типових професійних завдань, передбачених посадовими обов’язками, зі змістом освіти в межах елементів «Повинен знати», «Спеціалізація», «Приклади робіт». Алгоритм проектування освітніх стандартів передбачає формулювання кваліфікаційних вимог на підставі типових завдань у професійній діяльності з урахуванням випереджаючого характеру навчання і потреб практики, що постійно ускладнюються. У зв’язку з цим особливого значення набуває співпраця науково-педагогічних працівників із майбутніми роботодавцями, яких слід уводити до складу авторських колективів з проектування освітніх стандартів.

Проте це питання потребує окремого дослідження і може сфокусуватися в іншій публікації. На даному ж етапі необхідно систематизувати існуючі підходи до артикуляції кваліфікаційних вимог фахівців із кібербезпеки. Це завдання є принципово важливим, особливо з урахуванням доволі дискусійної думки визнаних експертів, що, на відміну від технічних засобів, люди є найскладнішим і найслабкішим ланцюгом у системі кібербезпеки [10]. Тож саме у цій площині перетинаються сфери діяльності вищих навчальних закладів

і кадрових апаратів організацій, установ, закладів, бізнес-структур, що покликані забезпечувати безпеку в комп'ютерному просторі.

Отже, стосовно кваліфікаційних вимог до компетенцій фахівців із кібербезпеки можу *висновувати*, що питання відбору персоналу, його підготовки і підтримання належної кваліфікації є одним з провідних в організації діяльності по боротьбі із кіберзлочинністю.

В українській дійсності нерідко потреби практики випереджають теоретичні розробки та їх юридичне закріплення у нормативних документах, в тому числі із стандартизації. Доволі показовим у цьому плані є досвід формування в структурі Національної поліції України Департаменту кіберполіції. Для нас дана інформація є цінною з наукової точки зору, враховуючи, що, на відміну від багатьох інших випадків, ці матеріали знаходилися у відкритому доступі.

Тож необхідність відбору персоналу на заміщення вакантних посад у вказаному підрозділі викликали потребу у формулюванні й проголошенні кваліфікаційних вимог до претендентів на ці посади.

Список літератури

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 1. Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності : затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29 груд. 2004 р. № 336 . URL: http:// www.jobs.ua/ukr/dkhp.

2. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18

3. Діордіца І.В. Система забезпечення кібербезпеки: сутність та призначення. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/7/24.pdf.

4. Бурячок В. Л. Основи формування державної системи кібернетичної безпеки : монографія. Київ : НАУ, 2013. 432 с.

5. Логінов І. В., Мельник Д. С., Панченко В. М. Інтернет в ОСД підрозділів контррозвідки СБ України : практ. посіб. Київ : Наук.-вид. від. НА СБ України, 2011. 324 с.

6. Скулиш Є. Д. Фактори впливу на формування системи інформаційної безпеки в Україні. Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. 2011. № 2 (6). С. 22–26.

7. Біленчук П. Доктринальні засади підготовки висококваліфікованих юристів нової ґенерації у XXI столітті: засоби, методи, технології. Віче : теорет. і громад.-політ. журн. 2013. № 18. С. 7–9. URL: http://veche.kiev.ua/.

8. Войцехівський А. Міжнародне співробітництво в боротьбі з кіберзлочинністю. URL: http://www.nbuv.gov.ua/ old_jrn/Soc_Gum /Pib/ 2011_4/PB-4/PB-4_26.pdf.

9. Демедюк С. В., Марков В. В. Підготовка та підвищення кваліфікації працівників у сфері боротьби з кіберзлочинністю. Право. Ua. 2015. № 1. С. 48–52.

10. Kristina Davis. Why Cybercrime is So Hard to Investigate. URL: http://www.crime–research.org/articles/4002/.

ПРОБЛЕМА ІМПОРТОЗАЛЕЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСАХ

Демченко І. В.
к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Актуальність проблеми. Тенденції сучасного розвитку світового економічного середовища, підсилення міжнародної інтеграції економік країн світу та прискорення світової глобалізації зумовлені потребами сталого розвитку суспільства. З іншого боку, спостерігається низка фінансово-економічних важелів, які стимулюють відкритість економік світу. Разом з тим, кожна з країн може переслідувати власні інтереси, покликані забезпеченню фінансової та продовольчої безпеки, зміцненню власних конкурентних переваг та посиленню геополітичного впливу. На перетині забезпечення інтересів міжнародних партнерів та захисту національних інтересів тривалий час функціонує національна економіка України.

Виклад основного матеріалу. Наголосимо, що відкрита економіка несе переваги виключно в тому випадку, коли за мінімального рівня втручання держави умови зовнішньої торгівлі сприяють розвитку національних товаровиробників. Така умова стає наслідком наявності розвиненого реального сектору економіки за напрямами, що дає змогу країні в цілому пропонувати світовим партнерам або унікальну продукцію, або вироби конкурентоздатної якості та ціни.

Ще одною умовою позитивних зрушень сталого розвитку та швидких структурних перебудов стає високий рівень внутрішнього попиту. Стабільність контрагентів всередині країни стає, по-перше, фінансовим компенсатором можливих невдалих спроб бізнесу вивести продукцію на експорт. По-друге, стійкий попит збоку споживачів – стимул подальшого вдосконалення виробництва та індикатор його ефективності.

За відсутності зазначених умов відкритість економіки країни спричиняє додаткові загрози її фінансовій стабільності. Відсутність компенсаторів відчувається особливо гостро за умов несприятливих умов зовнішньоекономічних зобов’язань, волатильністю на фінансових ринках та процесів курсоутворення, а також несприятливого тренду світових цін на товари, що системно формують експортний потенціал країни.

Ретроспективний та сучасний стан балансу товарів (табл. 1) свідчить про хронічну імпортозалежність національної економіки.

Таблиця 1

Динаміка торгового балансу України у 2010-2019 рр.*

Роки	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Баланс товарів	**-9 597**	**-18 031**	**-21 846**	**-22 128**	**-7 128**	**-3 455**	**-6 942**	**-9 663**	**-12 714**	**-14 332**
Експорт товарів	47 299	62383	64 427	59 106	50 552	35 420	33 560	39 701	43 341	46 113
Імпорт товарів	56 896	80 414	86 273	81 234	57 680	38 875	40 502	49 364	56 055	60 445

* - побудовано автором на основі [7]

Тенденція перевищення витоку валютних цінностей по товарних операціях над валютними надходженнями за реалізовані за контрактами ЗЕД цінностями стійко спостерігається з 2010 по 2019 роки. При тому зростання міжнародної ділової активності в окремий період (2011-2013 рр.) так само призводить до збільшення розриву між експортними та імпортними статтями платіжного балансу. Наголосимо на проблемі імпортозалежності як такої, що стала наслідком слабкого розвитку реального сектору економіки протягом довгого часу. Загрозу як таку так само має низька локалізація виробничих потужностей. Зокрема, навіть при умові виготовлення конкурентного на зовнішніх ринках виробу спостерігається масштабна тенденція переважання імпортної сировини.

Висновки. Фінансово-економічна система України характеризується високою імпортозалежністю, що проявляється у поширенні імпортних виробів та низькій локалізації виробництва. Загрозлива тенденція сприяє подальшому виведенню валютних цінностей з країни, спричиняє додатковий тиск на курс національної грошової одиниці та є наслідком занепаду реального сектору економіки України.

Використані літературні джерела

1. Demchenko I. Key approaches of financial stability of Ukraine / I. Demchenko // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2014. - № 2. - С. 5-8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_2_2.

2. Демченко І. В. Сучасна стратегія забезпечення фінансової безпеки аграрних суб'єктів господарювання / І. В. Демченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2014. - № 4. - С. 227-231. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_4_40.

3. Demchenko I. V. Elements of financial safety of agrarian subjects of managing of Zaporozhe region / I. V. Demchenko // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2013. - № 2(5). - С. 7-15. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2(5)__2.

4. Демченко І. В. Забезпечення фінансової безпеки в контексті передумови інноваційного розвитку промислового підприємства / І. В. Демченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету

(економічні науки). - 2016. - № 3. - С. 232-239. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2016_3_32.

5. Demchenko I. V. Formation of financial potential of enterprise / I. V. Demchenko // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2018. - № 1. - С. 140-145. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2018_1_21.

6. Демченко І.В. Переваги та ризики європейської інтеграції України. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Маріуполь, 9–10 жовтня 2019 р.). – Маріуполь ; Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2019. – с. 260-261. - Режим доступу: https://dsum.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/Konferentsiya-2019-1.pdf#page=260

7. Статистика зовнішнього сектору України за методологією 6-го видання "Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції" [Електронний ресурс] Режим доступу: URL: https://bank.gov.ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Денисюк Н. М.
студентка
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

У сучасних умовах ринкової економіки України існує нагальна потреба в удосконалені бухгалтерського обліку, передусім підприємств де існує велика кількість малоцінних активів, від точності відображення яких залежать результати діяльності. Важливе місце у виробничій діяльності підприємства посідають малоцінні і швидкозношувані предмети (МШП), адже МШП можуть неодноразово брати участь у виробництві та зберігати свою натурально-речову форму до кінця терміну корисного використання.

Облік МШП на підприємстві ведеться незалежно від форм власності та виду виробничо-господарської діяльності. Головною умовою правильної організації обліку МШП та відображення інформації про них у фінансовій звітності є їх класифікація та оцінка.

Облік виробничих запасів В Україні регламентується П(С)БО 9 «Запаси» [1], Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів. До МШП відносять матеріальні активи, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року. В нормативних документах, що регулюють бухгалтерський облік відсутній вартісний критерій розмежування малоцінних активів на оборотні та необоротні. Тому підприємство може встановлювати вартісні ознаки предметів, що входять до МШП.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», малоцінні та швидкозношувані предмети визнаються активом, якщо: існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням; вартість МШП може бути достовірно визначена [1].

У Методичних рекомендаціях, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2 зазначаються ще такі критерії визнання МШП активом: підприємству перейшли ризики й вигоди, пов'язані з правом власності або з правом повного господарського оперативного управління на придбані (отримані) запаси; підприємство здійснює управління та контроль за МШП [2].

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух малоцінних та швидкозношуваних предметів, що належать підприємству та

знаходяться у складі запасів призначено рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» без виділених субрахунків.

З метою забезпечення контролю за наявністю та рухом малоцінних та швидкозношуваних предметів доцільно було б виокремити у Плані рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій щонайменше два субрахунки до рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»:

221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети на складі (в експлуатації)» для обліку МШП, які перебувають на складі та в експлуатації;

222 «Малоцінні та швидкозношувані предмети спеціального призначення» для ведення обліку тільки тих предметів, які відповідають окремій галузі економіки, в якій працює підприємство.

МШП відносяться до малоцінних оборотних активів і оцінюються в залежності від надходження на підприємство шляхом:

1. Придбання у постачальників відповідно до укладених договорів або через підзвітних осіб – за первісною вартістю (сума, що сплачується постачальнику, сума ввізного мита, сума непрямих податків, ТЗВ, вантажні роботи, витрати зі страхування ризиків із страхування транспортування та інші);

2. Виготовлення власними силами (на виробництві) – за собівартістю виготовлених МШП (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, змінні загальновиробничі витрати та розподілені постійні загальновиробничі витрати).

3. Безоплатного отримання й внеску до статутного капіталу – за справедливою (ринковою) вартістю.

4. Обміну на подібні МШП – за балансовою вартість переданих МШП, а при обміні на неподібні МШП – за справедливою вартістю за вирахуванням грошових коштів та їх еквівалентів, що були передані під час обміну неподібних запасів.

На малоцінні та швидкозношувані предмети не нараховується знос, а вартість переданих в експлуатацію МШП, списуються із балансу з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання.

Важливим напрямом удосконалення організації оперативного й складського обліку МШП є раціоналізація форм документів документообігу і всієї системи оформлення, реєстрації й обробки документів. Для покращення організації обліку запасів в МСБО 2 «Запаси» [3] рекомендують використовувати такі уніфіковані форми документації: створення графіків документообігу з обліку МШП і доведення до виконавців їх функцій при створення і перевірці первинних документів; видання розпорядчої документації за визначенням кола осіб, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції і мають право підпису первинних документів; зазначення у посадовій інструкції необхідності обов'язкового контролю правильності оформлення первинної документації з обліку МШП та ступеню відповідальності працівника бухгалтерії; перевірка службами внутрішнього контролю дотримання вимог

законодавства в частині організації документування операцій, пов'язаних з обліком МШП.

Підприємства часто мають труднощі при вирішенні виду оцінки вартості списання запасів і віднесення їх на собівартість реалізованих товарів, тому необхідно дотримуватися одного методу для визначення собівартості запасів, які підлягають вибуттю. Оцінка МШП при їх вибутті є аналогічною до оцінки запасів і здійснюється за одним з методів, передбачених П(С)БО 9 «Запаси» [1]: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу методів.

Можна зробити висновок про доцільність використання кожного з них в залежності від сукупності факторів, що мають вплив на конкретне підприємство, наприклад: рівень інфляції, обсяги та номенклатура МШП, рівень торговельної націнки на підприємстві, швидкість операційного циклу виробництва, наявність актуальної матеріально-технічної бази (комп'ютерів, програм), специфіка діяльності підприємства, наявність можливостей самостійного виробництва МШП та інших факторів.

Можна виділити головний проблемний аспект щодо обліку МШП – це наявність певних розбіжностей в нормативно-правовій базі щодо оцінки та класифікації малоцінних засобів до того чи іншого виду активу (МШП чи МНМА). З метою вирішення вказаної проблеми, доцільним було б введення окремого П(С)БО для МШП, де зазначалися б основні методологічні принципи формування в обліку інформації про малоцінні засоби, їх оцінка, визнання, класифікація, критерії віднесення, в тому числі вартісні, до того чи іншого виду активів з орієнтованим переліком предметів, при цьому, норми бухгалтерського і податкового обліку повинні бути максимально наближені, тобто шляхом до вдосконалення обліку МШП є формування єдиної методології обліку.

Список літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. (дата звернення: 24.04.2020).

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів. Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07. (дата звернення: 24.04.2020).

3. МСБО 2 Запаси (IAS 2. Inventories) URL: www.minfin.gov.ua/document/92420/МСБО_2.pdf. (дата звернення: 24.04.2020).

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ КЕРУВАННЯ ПОПИТОМ В СУЧАСНИХ СИСТЕМАХ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Денисюк С. П.,
д.т.н., проф.
директор Інституту енергозбереження та енергоменеджменту,
Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Шуакрія А.
магістрант
Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Структура та економічні відносини сучасної електроенергетики в останні роки стрімко змінюються. Нові тенденції в електроенергетиці, поява цифрових інтервальних лічильників електроенергії, розвиток телекомунікацій і «інтелектуальних мереж» (Smart Grid), зокрема, визначили можливість підвищення еластичності споживання. Одне зі свідчень цих змін – широке застосування механізмів (технологій) керування попитом (Demand-Side Management, DSM) [1–3].

Зараз відбувається принципова зміна потреб споживачів, які чекають від енергокомпаній нових способів взаємодії, нових послуг та сервісів. У країнах з розвиненими ринками енергокомпанії активно конкурують за споживача. На сьогодні конкуренція переміщається в площину додаткових послуг та нового споживчого досвіду – можливості брати участь в програмах керування попитом і енергоефективності, отримання більш детальних рахунків за електроенергію, зручних онлайн-платформ і мобільних додатків з елементами гейміфікації.

За оцінками зарубіжних експертів, максимальний потенціал зниження пікового навантаження в енергосистемі за рахунок використання програм керування попитом становить 10–15% від величини пікового навантаження. Розвиток електротранспорту, розвиток новітніх технологій, таких як «інтернет речей», збільшують потенціал керування попитом, обумовитть зростання цієї частки. Керування попитом також розглядається як один з інструментів переходу до низьковуглецевої економіки [1–3].

Одним з фундаментальних обмежень традиційних ринків електроенергії є нееластичність попиту – споживання електроенергії практично не залежить від цін на ринку. В останні роки з появою цифрових інтервальних лічильників електроенергії, розвитком телекомунікацій і «інтелектуальних мереж» («Smart Grid») з'явилася можливість підвищення еластичності споживання шляхом цілеспрямованого впливу на обладнання споживача коли це необхідно.

Ефективність функціонування системи керування попитом оцінюється за кінцевими результатами, що розрізняються для енергокомпаній, споживачів енергії та регіону (району) в цілому наведена нижче [3, 4]:

1) енергокомпанія: економія витрат на спорудження та експлуатацію генеруючих і мережевих потужностей; розширення ринку і підвищення стійкості фінансових результатів у довгостроковій перспективі; створення привабливого іміджу компанії;

2) споживачі енергії: підвищення надійності та якості енергопостачання; більш низькі і стабільні тарифи на електроенергію та тепло; зниження енергоємності продукції, послуг і підвищення рівня електрифікації при відносно менших витратах;

3) регіон чи район (довгострокові інтереси суспільства): більш надійне енергозабезпечення економічного зростання; підвищення рівня енергетичної незалежності; соціально-економічний ефект електрифікації і теплофікації секторів економіки; покращення екологічної обстановки та інвестиційного клімату.

Брати участь у програмах DSM можуть різноманітні споживачі: від великих промислових до побутових. У загальному випадку споживачі, які беруть участь в програмах DSM, не знижують інтегральні значення споживання, а просто перерозподіляють навантаження протягом доби, зміщуючи споживання з пікових періодів на внепіковие. Зміна споживання не повинна призводити до погіршення основної діяльності споживача електроенергії як економічного суб'єкта – тобто зниження відпуску його товарної продукції, зменшення кількості або зниження якості послуг, що надаються. Наведемо фактори, що обумовлюють суспільну цінність керування попитом на електроенергію як організаційно-економічної інновації, в аспектах попиту і пропозиції [1, 3, 4].

1) з боку попиту (споживачі): зростання цін на електроенергію; значний, не реалізований споживачами потенціал енергозбереження; низький рівень електрифікації окремих секторів економіки; тенденція до розущільнення графіків електричних навантажень; підвищений попит на реактивну потужність (промисловість); незадовільна організація приладового обліку (малопотужні споживачі); необхідність підтримувати пільгові ціни для населення;

2) з боку пропозиції (виробники і постачальники): поєднання поганого інвестиційного клімату, високих інвестиційних ризиків і планованого дефіциту енергопотужностей; нестача пікових генераторів; критичний знос основних фондів енергопідприємств; необхідність великих витрат в системну надійність і надійність електропостачання; високі втрати при передачі електроенергії (особливо в регіональних мережах).

Складові економічного ефекту від керування попитом на електроенергію для суб'єктів електроенергетики та споживачів електроенергії:

1) рівень суб'єктів електроенергетики: зниження інвестиційних витрат в генеруючі комплекси за рахунок скорочення попиту на електроспоживання; зниження паливних витрат в генеруючі комплекси за рахунок скорочення необхідних паливних резервів; зниження експлуатаційних витрат в генеруючі комплекси за рахунок скорочення обсягів генерації електроенергії та продовження терміну служби генеруючого обладнання; зниження інвестиційних витрат в електромережевому комплексі за рахунок вивільнення попиту на пропускні спроможності ліній електропередачі та продовження

терміну служби електромережевого і комутаційного устаткування; зниження експлуатаційних витрат в електромережевому комплексі за рахунок скорочення обсягів необхідних ремонтів, зниження аварійності, підвищення терміну служби електромережевого обладнання; підвищення надійності роботи обладнання на рівні ОЕС; підвищення термінів експлуатації обладнання на рівні ОЕС;

2) рівень споживачів електроенергії: зниження енерготарифів за рахунок вирівнювання добового графіка і скорочення втрат в електричних мережах; підвищення якості електроенергії, що позитивно впливає на стабільність роботи енергоприймаючого обладнання та якість продукції, що випускається; підвищення доступності підключення до електричних мереж за рахунок вивільнення електромережних потужностей.

Виділяють регулятивні, економічні та технологічні бар'єри на шляху успішної реалізації програм DSM [2–4]. Регулятивні бар'єри – це перешкоди для розвитку керування попитом, зумовлені особливостями законодавства, структурою і правилами роботи ринку та власне програм керування попитом. Економічні бар'єри являють собою ситуації, коли фінансові стимули для інфраструктурних організацій, агрегаторів або споживачів виявляються недостатніми для розвитку програм керування попитом. До технологічних бар'єрів відносять недостатню оснащеність електроустановок споживачів системами інтелектуального обліку електроенергії, недостатня кількість економічно ефективних технологій, до яких відносять, у першу чергу, різні засоби автоматизації та автоматики тощо, недостатня інтероперабельність і відсутність відкритих стандартів.

Участь великих споживачів оптового ринку в керуванні попитом досягається відкриттям різних сегментів ринку для їх участі – тобто створенням умов, які забезпечують можливість їх конкуренції з генеруючими об'єктами, і відповідних економічних стимулів. При цьому значний потенціал керування попитом знаходиться також і на стороні середніх і малих, у тому числі роздрібних, споживачів електроенергії. Відомі механізми, які дозволять їм продавати на оптовому ринку свій ресурс керування попитом. Для цього необхідно створити спеціалізовані організації – агрегатори керування попитом, зокрема, агрегаторів навантаження [1, 2, 4, 5]. Агрегатори навантаження – це постачальники товарів і послуг на оптовому ринку електроенергії, які керують (безпосередньо або опосередковано) обладнанням групи споживачів, щоб продавати сукупність регулювальних спроможностей споживачів як єдиний суб'єкт на ринку.

Агрегатори навантаження можуть бути незалежними компаніями або постачальниками електроенергії (збутовими компаніями). Агрегатор займається пошуком споживачів, потенційно здатних без шкоди для технологічного циклу змінювати споживання, проводить оцінку наявних у споживачів можливостей розвантаження, розробляє оптимальні алгоритми участі в програмах керування попитом, оснащує споживачів необхідними засобами автоматизації, приладами та пристроями. Агрегатори об'єднують багатьох споживачів з різними характеристиками, забезпечуючи відповідність вимогам ринку і резервування

окремого взятого споживача як частини агрегованого об'єкта, що підвищує загальну надійність і знижує ризик для окремих споживачів. Одне з ключових переваг агрегації – це розподілений характер агрегированной навантаження, що забезпечує поставку агрегатором заявленого обсягу розвантаження навіть якщо окремі споживачі не виконали своїх зобов'язань (агрегатор ніколи не заявляє на ринку повний обсяг розвантаження агрегированого навантаження, що гарантує йому надійне виконання зобов'язань).

Агрегатори виконують комерційну функцію об'єднання розподілених ресурсів керування попитом для продажу товарів і послуг на ринку електроенергії, виступаючи як посередник між споживачами, які надають свої можливості по зміні споживання, і покупцями продуктів керування попитом. Тобто, агрегатори набувають у промислових, комерційних і побутових споживачів послуги по зниженню споживання, виявляють ресурс керування попитом споживачів і забезпечують їх спільну участь на ринку.

Робота агрегаторів вимагає наявності у них низки дуже специфічних компетенцій, унікальних для цього виду діяльності. Наприклад, агрегатор повинен володіти значним знанням промислових технологій і досвідом, що дозволяють виявити джерела гнучкості в різних галузях, видах обладнання та процесах, а також діапазон цієї гнучкості з метою забезпечення відповідності виявленої гнучкості конкретним потребам ринку. Агрегатори об'єднують низку споживачів з різними характеристиками, забезпечуючи відповідність вимогам ринку і резервування окремо взятого споживача як частини агрегованого об'єкта, що підвищує загальну надійність системи і знижує ризик для окремих споживачів. Завдяки агрегатору керування попитом роздрібний споживач отримує можливість впливати на баланс попиту і пропозиції на оптовому ринку, не стаючи при цьому суб'єктом оптового ринку.

Список літератури

1. SEDC (Smart Energy Demand Coalition), «Explicit Demand Response in Europe. Mapping the Markets 2017», 2017, http://www.smarten.eu/explicit-demand-response-in-europe-mapping-the-markets-2017/

2. IEA (International Energy Agency), «Digitalization & Energy», 2017, http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/DigitalizationandEnergy3.pdf

3. Денисюк С.П., Таргонський В.А. Енергоефективність України: проблеми та шляхи її зростання // Енергетика: економіка, технології, екологія : науковий журнал. – 2017. – № 4 (50). – С. 7–28.

4. Гительман Л.Д., Ратников Б.Е., Кожевников М.В. Управление спросом на энергию в регионе // Экономика региона. – 2013. – № 2(34). – С. 71–84.

5. PA Consulting Group, «Aggregators – Barriers and External Impacts», prepared for Ofgem (Office of Gas and Electricity Markets), May 2016, https://www.ofgem.gov.uk/system/files/docs/2016/07/aggregators_barriers_and_external_impacts_a_report_by_pa_consulting_0.pdf

СТИЛЕВЫЕ ПРИНЦИПЫ ФОРТЕПИАННОГО ТВОРЧЕСТВА А. СКРЯБИНА

Десятникова Н. Л.,
старший викладач
Південноукаїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

Шафарчук Т. Г.
старший викладач
Південноукаїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

Целью интерпретации любого музыкального произведения является раскрытие замысла композитора. В исполнительском искусстве необходима точность воспроизведения нотного текста с тщательным изучением всех указаний, ремарок, редакторских ссылок. Но этого недостаточно и, как верно заметил Шенберг «из тысяч музыкантов вряд ли найдется один, наделенный желанием и способностью разгадать и сыграть действительно написанное».

Поэтому в исполнительском искусстве сочетаются два начала: объективность зафиксированного нотного текста, индивидуальный стиль и уровень музыканта, а это в свою очередь опирается на доминирующие стилевые тенденции эпохи.

У А. Скрябина усложненная система нотации (особенно в последнем периоде творчества) с многочисленными обозначениями, подробнейшей терминологией, но даже это не может охватить всё многообразие, многоплановость звучания его произведений.

Проблема интерпретации музыки композитора заключается в изучении и понимании стилевых особенностей различных периодов его творчества.

В музыке Скрябина раннего периода творчества синтезируются различные направления европейской музыки: лирико-исповедальное начало (Ф. Шопен, П. Чайковский) сочетается с волевой, героической, декламационной аффектацией (Ф. Лист).

Поздний период творчества характерен стремлением А. Скрябина к преображению, преодолению материальности текста, к выходу в иные сферы. Поэтика света на грани миров, обостренная чувственность, ослепительные кульминации – это вселенная Скрябина с пространственными изменениями, богатейшим цветовым спектром оттенков, которая в последний, кульминационный период творчества, достигла экстатического напряжения.

Некоторые исследователи отмечают в музыкальном стиле Скрябина связь с импрессионизмом К. Дебюсси. Но вместить творчество А. Скрябина в прокрустово ложе какого-либо направления невозможно, так как импрессионистические звучания соседствуют с яркой экспрессивностью. Следует отметить несомненное сходство в использовании терминологии у

Скрябина и Дебюсси, очень подробно и поэтично объясняющая раскрытие музыкального образа.

Стиль фортепианных сочинений Скрябина неразделько связан с его исполнительской манерой, для которой характерна удивительная одухотворенность, тончайшая нюансировка, особое искусство педализации, позволяющее достигать почти неуловимой смены звуковых красок. По словам В. Софронова, Скрябин обладал редким и исключительным даром: инструмент у него дышал. Отсутствие в игре физической силы, виртуозного блеска связаны не только с его пианистическими возможностями, но и с эстетикой Скрябина – пианиста, не приемлющего открыто-полногласного звучания рояля. Композитора влекли полутона, призрачные бесплотные образы, а его излюбленным термином была «дематериализация».

Скрябинское исполнение часто называли «техникой нервов», имея ввиду прежде всего исключительную раскованность ритма. Композитор играл rubato с большими отклонениями от темпа и, как исполнитель, достигал такой свободы, которая не могла быть доступна нотной записи.

Выдающиеся интерпретаторы музыки А. Скрябина: В. Софроницкий, Г. Нейгауз, С. Фейнберг, С. Рихтер, В. Горовиц, Д. Башкиров, Г. Соколов – владели стилевыми особенностями исполнения музыки композитора. В агогике их исполнения произведений А. Скрябина темповая импровизационность властно пронизывается стремлением к выдерживанию метрического каркаса, равномерной пульсации. Замедления и ускорения всегда компенсируются, передавая борьбу противоположно направленных тенденций его «микро-ритма» (rubato в пределах мотива, фразы) и «макро-ритма» (метричностью в пределах целостного построения).

Эта особенность музыкального языка Скрябина, со сложной опосредованностью, вытекает из противоречия его музыкально-эстетического мышления в целом, сочетания тенденций к импровизационной свободе с одной стороны и интеллектуальному осмыслению с другой.

Список литературы

1.Записи А.Н. Скрябина // РусскиеПропилеи. - Т.6. – М., 1919.– 258 с.

2. Шлецер Б. Ф. Скрябин. Личность. Мистерия. - Т.1. – Берлин, 1923.– 110 с.

ПАНДЕМІЯ 2020 ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: КРИЗА АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Длугопольський О.,
д.е.н., професор
Тернопільський національний економічний університет

Длугопольська Т.
к.е.н., ст. викладач
Тернопільський національний економічний університет

Світова економічна криза 2020 р., спричинена пандемією короновірусу, змусила ключових полісімейкерів на глобальному та національному рівнях не лише суттєво переглянути тренди соціально-економічного розвитку на перспективу, змінити акценти та напрямки активності, але й по-новому поглянути на зв'язок фінансового та економічного добробуту із соціальною та екологічною компонентами сталого розвитку. Слід константувати, що світова спільнота виявилася неготовою до кризи такого масштабу.

Іще у 2015 р. Б. Гейтс передбачав, аналізуючи наслідки епідемії Ебола у кількох країнах Західної Африки 2014 р. (рис. 1), що в глобальних масштабах країни не здатні протистояти епідеміям та пандеміям. Проблемами, які й досі не розв'язані, залишається брак фахового медичного персоналу та волонтерів, нерозвинені процедури лікування хворих в масштабах, що вимагають реакції світової спільноти, недосконалі методики спостереження та агрегування даних. Бізнесмен пропонував на глобальному рівні підвищити ефективність системи охорони здоров'я, особливо в країнах, що розвиваються, інвестувати у створення т.з. «медичних корпусів» для миттєвого реагування на спалахи епідемій по всьому світі, а також у діагностику та вакцинування, поєднувати військову та медичну сфери з метою посилення результативності протидії загрозам тощо [1].

Рис. 1. Статистика епідемії вірусу Ебола в країнах Західної Африки [2]

Нинішня криза є безпрецендентною за масштабами, адже її наслідки, за прогнозами [3; 4], суттєво перевищуватимуть наслідки багатьох попередніх, про що свідчить негативна динаміка численних індикаторів стану глобальної економіки (рис. 2-3).

Рис. 2. Динаміка індексу FTSE 100 [3]

Рис. 3. Вплив короновірусу на біржові індекси на початку 2020 р. [3]

Особливо гостро «вдарила» пандемія 2020 р. по авіаційній галузі, в якій, за прогнозами Міжнародної асоціації повітряного транспорту (IATA), лише у II кварталі 2020 р. збитки галузі становитимуть понад $60 млрд. [5]. Якщо проводити аналіз за ємністю ринку авіаперевезень загалом, то він скоротиться до кінця 2020 р. поквартально на 14, 65, 33 і 10% відповідно за умови оптимістичного сценарію і припинення глобального карантину до початку літа 2020 р. (табл. 1). Найбільше, як видно із наведених даних, постраждають європейський, латиноамериканський та середньосхідний напрямки авіаперевезень.

Таблиця 1

Динаміка падіння ємності ринку авіаперевезень [5]

Region of airline registration	1Q20	2Q20	3Q20	4Q20
Asia Pacific	-18%	-50%	-25%	-10%
North America	-8%	-50%	-25%	-10%
Europe	-10%	-90%	-45%	-10%
Middle East	-23%	-80%	-40%	-10%
Africa	-10%	-60%	-30%	-10%
Latin America	-9%	-80%	-40%	-10%
Industry	-14%	-65%	-33%	-10%

Як свідчать прогнозні дані у табл. 2, найбільші фінансові збитки стосуватимуться ринків авіаперевезень Австралії, Китаю, Японії, Малайзії, Сінгапуру, Південної Кореї, Таїланду та В’єтнаму (близько $50 млрд.). Європейський ринок авіаперевезень зазнає втрат у приблизно $37 млрд, тоді як Північноамериканський – у $21 млрд.

Таблиця 2

Динаміка скорочення прибутковості ринку авіаперевезень у 2020 р. [5]

Market	Impact on passenger numbers	Impact on passenger revenue (Billion US$)*
Australia, China, Japan, Malaysia, Singapore, South Korea, Thailand, Vietnam	-23%	**-49.7**
APAC *excluding the above*	-9%	**-7.6**
Austria, France, Italy, Germany, Netherlands, Norway, Spain, Switzerland, Sweden, the United Kingdom	-24%	**-37.3**
Europe *excluding the above*	-9%	**-6.6**
Bahrain, Iraq, Iran, Kuwait, Lebanon, the United Arab Emirates	-23%	**-4.9**
Middle East *excluding the above*	-9%	**-2.3**
Canada, United States	-10%	**-21.1**

Загалом, такий стан речей вже сьогодні змушує багато авіакомпаній скорочувати персонал, зменшувати заробітні плати, а також продумувати нові стратегії відновлення активної роботи за умов очікуваного глобального падіння платоспроможного попиту на відпочинок та психологічного остраху подорожувати найближчим часом. В сьогоднішньому глобалізованому світі проблеми однієї галузі так чи інакше обертаються кризою багатьох інших, що провокуватиме появу “ефекту доміно” на ринку праці, у сфері розваг та відпочинку, готельно-ресторанному бізнесі, а також вимагатиме від урядів країн вживати масштабні заходи протидії фінансово-економічній кризі 2020 р. посиленням державного управління економікою, поверненням до кейнсіанських рецептів стимулювання сукупного попиту, суттєвим скороченням прав і свобод громадян тощо. Однак усе це на найближчу перспективу навряд чи сприйматиметься населенням тієї чи іншої країни негативно з огляду на практично однакову ситуацію із розвитком пандемії в різних куточках світу.

References

1. Gates B., 2015, We are not ready for the next epidemic. TED lection, URL https://www.youtube.com/watch?v=6Af6b_wyiwI.
2. Ebola virus epidemic in West Africa, 2014, URL https://en.wikipedia.org/wiki.
3. Jones L., Brown D., Palumbo D., 2020, Coronavirus: a visual guide to the economic impact, URL https://www.bbc.com/news/business-51706225.
4. Chinn D., Klier J., Tesfu S., Stern S., 2020, Safeguarding Europe’s livelihoods: Mitigating the employment impact of COVID-19, URL https://www.mckinsey.com/industries/public-sector.
5. IATA, 2020, URL https://www.iata.org.

ПОЖЕЖНА НЕБЕЗПЕКА ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНО-ОЗДОБЛЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ ЗОВНІШНІХ СТІН БУДИНКІВ

Добростан О. В.
кандидат технічних наук
начальник науково-випробувального центру
Український науково-дослідний інститут цивільного захисту

Облаштування конструкцій зовнішніх стін із фасадною теплоізоляцією з опорядженням штукатуркою є досить поширеним та популярним не лише в Україні, але й у світі. Роботи з утеплення можуть виконуватися як під час нового будівництва, так і під час реконструкції або капітального ремонту вже існуючих будівель. Сучасні теплоізоляційні матеріали мають широкий діапазон застосування, за допомогою їх виконують утеплення покрівель, зовнішніх, внутрішніх та підвальних стін, перекриття та підлоги. Одним із найбільш розповсюджених застосувань теплоізоляційних матеріалів є утеплення фасадів будинків, а отже проблеми пов’язані з їх пожежною небезпекою потребують належної уваги і вивчення для зменшення ризику виникнення пожеж та їх негативних наслідків. Випадки резонансних пожеж з поширенням вогню по фасадних системах будівель вказують на їх особливу небезпеку.

Пожежна небезпека конструкцій зовнішніх стін з фасадною теплоізоляцією, в якій застосовуються горючі матеріали, пов'язана з потенційною здатністю таких конструкцій поширювати вогонь. Використання в системах зовнішнього утеплення горючих утеплювачів, в тому числі деяких видів пінополістиролу і поліуретану, підвищує пожежну небезпеку цих систем. Це пов'язано з тим, що, крім горючості, ці матеріали мають властивість при горінні утворювати розплави, що зумовлює велику швидкість і площу розповсюдження вогню вниз; наявність повітряного прошарку в вентильованих фасадних системах, яка зумовлює повітряну тягу, сприяє як поширенню вогню вгору, так і більш інтенсивного режиму горіння за рахунок припливу свіжого повітря. Пожежі на таких об'єктах характеризуються стрімким розповсюдженням вогню по всій висоті будинку, можливим обваленням фасадних конструкцій і загрозою переходу вогню на сусідні будівлі та споруди.

В даний час в Україні пожежну небезпеку фасадних систем оцінюють за вимогами Державних будівельних норм [1] та [2]. Відповідно до [1] в будівлях I ступеня вогнестійкості забороняється виконувати облицювання зовнішніх стін будинків з використанням горючих матеріалів. У будинках II, III ступенів вогнестійкості допускається виконувати облицювання зовнішніх стін будинків з використанням матеріалів групи горючості Г1, крім випадків обумовлених у НД. У будинках з умовною висотою не більше ніж 26,5 м, у внутрішніх шарах системи зовнішнього облицювання стін будинку допускається використовувати матеріали груп горючості Г1, Г2. При цьому група горючості утеплювача і облицювання повинна оцінюватися шляхом проведення лабораторних

випробувань за методом, вказаним в [3]. У розвиток цих вимог у [2] встановлені вимоги до групи горючості матеріалу теплоізоляції і облицювального матеріалу залежно від конструктивного рішення фасадної системи (класу). Також в [2] зазначено, що допускається використання конструкцій з облицюванням штукатуркою з горючою тепловою ізоляцією для будинків з умовною висотою до 15 м за умови, якщо фасадна система не поширює вогонь. Цю здатність оцінюють за результатами натурних вогневих випробувань, які проводять за «Методикою натурних вогневих випробувань теплоізоляційно-оздоблювальних систем зовнішніх стін будівель і споруд на поширення вогню» [4], розробленою Українським науково-дослідним інститутом цивільного захисту.

Зазначені натурні вогневі випробування проводять на фрагменті двоповерхового будинку. Приміщення першого поверху є вогневою камерою і призначене для створення в ньому протягом 30 хв. стандартного температурного режиму. Для цього використовують джерело запалювання у вигляді штабеля брусків з деревини регламентованих розмірів щільності і вологості. Фасадна стіна цього будинку має висоту 5,6 м і ширину 4,2 м. На цю стіну наносять досліджувану теплоізоляційно-оздоблювальну систему. Під час випробування проводять вимірювання температури в вогневій камері, на поверхні і всередині теплоізоляційно-оздоблювальної системи. Після випробувань визначають максимальну температуру та розміри пошкоджень системи, що виникли внаслідок вогневого впливу, і визначають її здатність поширювати вогонь. За результатами випробувань теплоізоляційно-оздоблювальні системи підрозділяють на такі чотири групи: системи, які не поширюють вогонь; системи, які локально поширюють вогонь; системи, які помірно поширюють вогонь; системи, які сильно поширюють вогонь.

Рис. 1 Вид фрагмента будинку до початку випробувань

Рис. 2 Вид фрагмента будинку під час проведення випробувань

Наведена методика поширюється тільки на фасадні системи з облицюванням штукатурками (клас А по класифікації згідно з [2]). Область застосування систем класів Б, В, Г (за класифікацією згідно з [2]) в Україні визначають тільки по групі горючості матеріалів утеплювача і захисного шару відповідно до вимог [1] та [2]. На сьогоднішній день, в нормативних документах України відсутні вимоги до характеристик «реакції на вогонь» та «вогнестійкості» зовнішніх стін з фасадною теплоізоляцією залежно від класу фасадної системи, поверховості та призначення. Оцінювання реакції на вогонь фасадних систем всіх класів в Україні може бути проведено шляхом проведення середньомасштабних і великомасштабних випробувань за [5] і [6], які були розроблені з урахуванням міжнародних стандартів [7] та [8]. Для визначення вогнестійкості цих систем необхідно розробити ще два національних стандарти, гармонізованих з європейськими стандартами [9] і [10]. Відповідно для реалізації як перших двох національних стандартів так і тих, які ще потрібно розробити, актуальним є питання створення випробувального устаткування з метою повноцінного запровадження методів випробувань фасадних систем в Україні.

Список літератури

1. ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об’єктів будівництва. - К.: Мінрегіон України, 2017. - 35 с.

2. ДБН В.2.6-33:2018 Конструкції зовнішніх стін із фасадною теплоізоляцією. Вимоги до проектування. - К.: Мінрегіон України, 2018. - 19 с.

3. ДСТУ 8829:2019 Пожежовибухонебезпечність речовин і матеріалів. Номенклатура показників і методи їхнього визначення. Класифікація. - Чинний від 2020-01-01. - К.: ДП «УкрНДНЦ», 2019. - 146 с.

4. Методика натурних вогневих випробувань теплоізоляційно-оздоблювальних систем зовнішніх стін будівель і споруд на поширення вогню. Розробник: УкрНДІЦЗ.

5. ДСТУ Б В.1.1-21-2009 Конструкції зовнішніх стін із фасадною теплоізоляцією. Метод великомасштабних вогневих випробувань (ISO 13785-2:2002, MOD). - Чинний від 2009-08-01. - К.: Мінрегіонбуд України, 2009. - 24 с.

6. ДСТУ Б В.1.1-22-2009 Конструкції зовнішніх стін із фасадною теплоізоляцією. Метод середньомасштабних вогневих випробувань (ISO 13785-1:2002, MOD). - Чинний від 2009-08-01. - К.: Мінрегіонбуд України, 2009. -15 с.

7. ISO 13785-1:2002 Reaction-to-fire tests for façades - Part 1: Intermediate-scale test. - Geneva: International Organization for Standardization, 2002. - 10 p.

8. ISO 13785-2:2002 Reaction-to-fire tests for façades - Part 2: Large-scale test. - Geneva: International Organization for Standardization, 2002. - 16 p.

9. EN 1364-3:2014 Fire resistance tests for non-loadbearing elements - Part 3: Curtain walling - full configuration (complete assembly) - Brussels: European Committee for Standardization, 2014. - 68 p.

10. EN 1364-4:2014 Fire resistance tests for non-loadbearing elements - Part 4: Curtain walling - Part configuration - Brussels: European Committee for Standardization, 2014. - 64 p.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕНТИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Довгаль О. С.
студент ЮФ
Національного авіаційного університету, групи ПР-304

Науковий керівник:
Мілімко Л. В.
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри господарського, повітряного та космічного права
Національного авіаційного університету

Рента належить до нових цивільно-правових договорів, поява якого пов'язана із переходом України до ринкових відносин. У ст. 731 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) визначено поняття договору ренти. За договором ренти одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренту у формі певної грошової суми або в іншій формі [2].

Договір ренти земельної ділянки – це договір, за яким одна сторона – власник земельної ділянки (одержувач ренти) передає другій стороні 158 (платнику ренти) у власність земельну ділянку або земельну ділянку з водними об'єктами, лісами і багаторічними насадженнями, житловим будинком, будівлями та спорудами, що має певне цільове призначення, з визначеним місцем її розташування та межами, встановленими в натурі, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренту у формі певної грошової суми або в іншій формі [4, с. 197].

Якими ж нормативними актами здійснюється регулювання даного питання? За загальним правилом, передбаченим ст. 3 та 4 Земельного кодексу України (далі – ЗК України), земельні відносини регулюються Конституцією України, цим кодексом та земельним законодавством. Виняток з цього правила встановлює ч. 1 ст. 131 ЗК України, передбачаючи, що громадяни та юридичні особи України, а також територіальні громади та держава мають право набувати у власність земельні ділянки на підставі міни, ренти, дарування, успадкування та інших цивільно-правових угод [1]. Причому попередня редакція цієї статті ЗК України договір ренти як підставу набуття прав власності на земельну ділянку не передбачала і була змінена законодавцем Законом України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України» від 27 квітня 2007 р., тобто саме у зв'язку з введенням у цивільне право ЦК України інституту договору ренти [3]. Частиною 2 статті 131 ЗК України передбачено, що укладення таких угод здійснюється відповідно до Цивільного кодексу України з урахуванням вимог

Земельного кодексу України. Норми Цивільного та Земельного кодексів України надають можливість власникам земельних ділянок відчужувати земельні ділянки шляхом укладення договору ренти. Реалізація цих норм призводить до виникнення певного виду суспільних відносин. З'ясування характеру цих відносин є важливим для їх правового регулювання, бо ані Земельний кодекс України, ані Цивільний кодекс України не містять спеціальних норм, які б регулювали відносини, що виникають з договору ренти земельної ділянки. Хоча потреба в спеціальних нормах викликана особливостями об'єкта цих відносин – земельна ділянка та особливостями суб'єктного складу цих відносин – власники земельних ділянок [4, с. 194]. Відповідно до положень ЦК України предметом договору ренти можуть бути речі, їх сукупність, майнові права. ЦК України не наводить визначення земельної ділянки. Законодавець у ст. 181 ЦК України до нерухомих речей відносить земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення [4, с. 194]. Визначення поняття договору ренти земельної ділянки неможливе без розуміння поняття об'єкта, право власності на який передається за цим 159 договором, – земельної ділянки та її особливостей. Це поняття надано в ст. 79 ЗК України безпосередньо як об'єкта права власності. Земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами. Стаття 79 ЗК України поширює право власності на земельну ділянку на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться [1]. Аналогічна норма міститься в ч. 3 ст. 373 ЦК України. Крім того, і Цивільний і Земельний кодекси встановлюють загальний принцип нерозривності та єдності прав на земельну ділянку та на об'єкти нерухомого майна, що на ній розташовані. Відповідно до ч. 1 ст. 377 ЦК України до особи, яка придбала житловий будинок, будівлю або споруду, переходить право власності на земельну ділянку, на якій вони розміщені, без зміни її цільового призначення, у розмірах, встановлених договором. Аналогічна норма міститься в ч. 1 ст. 120 ЗК України. Право власності на земельну ділянку обмежується відповідно до положень ЗК України та ч. 4 ст. 373 ЦК України її цільовим призначенням. Власник може використовувати земельну ділянку на власний розсуд, однак відповідно до її цільового призначення. Статтею 19 ЗК України встановлено дев'ять категорій земель за їх основним цільовим призначенням, які мають внутрішній поділ. Таким чином, предметом договору ренти може бути окрема земельна ділянка з установленими межами, певним місцем розташування з визначеним цільовим призначенням або земельна ділянка, що має зазначені ознаки і на якій розміщені водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, житловий будинок, будівля або споруда [4, с. 195].

Отже, з вище наведеного можна зробити висновок, що правове регулювання ренти земельних ділянок здійснюється як Конституцією України, Земельним кодексом України і земельним законодавством, так і Цивільним кодексом України, і єдиного нормативно правового акта у цьому питанні на сьогодні законодавцем ще не створено.

Список літератури:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 3-4. – Ст. 27.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

3. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України: Закон України від 27.04.2007 р. № 997-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 33. – Ст. 440.

4. Березовська О.А. Поняття та правова природа договору ренти земельної ділянки / О.А. Березовська // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 66. – С. 192-199.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ

Жуков В. Є.
викладач
Бердянського державного медичного коледжу

Основою формування етичних поглядів фахівця є знання принципів, вимог і норм моралі та їх специфічного відображення у професійній діяльності в певній галузі. Формування етичних знань передбачає процес цілеспрямованого й організованого виховання моральної свідомості та поведінки. Специфіка професійно-етичної культури медичного працівника визначається своєрідністю діяльності медика, широким спектром його професійних функцій і різноманітних морально-правових аспектів діяльності. Тобто професійно-етична культура медичного працівника є інтегрованою якістю особистості майбутнього медика, яка формується у процесі професійної підготовки в міру засвоєння студентом певних цінностей, закладених у професійному і духовному досвіді діяльності в галузі охорони здоров'я та розвитку медицини як науки. Відомий фахівець у галузі медичного права С. Г. Стеценко вважає, що в процесі еволюції суспільних відносин у сфері медичної діяльності сформувалася цілісна картина сукупності соціальних вимог до галузі охорони здоров'я. Взаємодія окремих правил поведінки, звичаїв та норм становить загальну систему соціальної регуляції цієї галузі. Основними видами суспільних норм, які регулюють різноманітні відносин, що виникають у різних напрямах охорони здоров'я (медичні правовідносини), є: норми моралі, звичаї, корпоративні норми, норми права [3, с. 40]. Модернізація медичної освіти в Україні передбачає нові підходи до структури, змісту та форм організації медичної освіти. Актуальність їх оновлення зумовлена врахуванням специфіки медичної діяльності, що потребує постійного вдосконалення, адже її об'єктом є людина. Це вимагає безперервного розвитку системи ступеневої медичної освіти, що включає профорієнтацію та профвідбір, здобуття освіти в навчальному закладі, постійну післядипломну перепідготовку медиків. Важливе місце в цій системі належить вищим навчальним закладам I-II рівня акредитації – медичним коледжам. Сучасний медичний коледж – це навчальний заклад, який здійснює загальноосвітню та професійну підготовку молоді на якісно новому науково-методичному рівні, використовуючи зв'язки з вищими навчальними закладами III-IV рівня акредитації для розвитку професійних творчих здібностей як майбутніх медиків, так і науково-педагогічних працівників у системі ступеневої професійної освіти. До важливих завдань медичних коледжів відносимо також формування професійно-етичної культури студентів. Це не тільки дотримання відповідних етичних норм, а й своєрідне колективне надбання професійного досвіду; це школа, де набувають медичної майстерності через інформацію, що передається вербальним шляхом за

максимально короткий проміжок часу. Тому вже під час навчання в медичних коледжах викладачі усіх циклів дисциплін мають привчати студентів до роботи в колективі, в команді, а також приділяти увагу професійно-етичним аспектам взаємодії та співпраці в галузі охорони здоров'я. Набутий у навчальному закладі досвід є невід'ємною частиною професіоналізму майбутнього медика, визначає його здатність до адаптації, способи життєдіяльності та соціальний статус, ставлення до себе і характер взаємостосунків з усім медичним колективом [1, с. 89-90]. Для підвищення ефективності формування професійно-етичної культури майбутніх медичних фахівців організація процесу професійної підготовки медиків має забезпечувати можливості для формування професійного досвіду як особистісно значущого. Зокрема професійний досвід, слід формувати шляхом використання індивідуального досвіду із залученням до виконання спеціальних навчальних проектів; застосовувати методики інтерактивного навчання; створювати системи взаємодії між суб'єктами навчання та організаторами цього процесу для самопізнання, самовизначення, самореалізації студента; а також сприяти самостійному формуванню особистісного професійного досвіду студента в навчальному середовищі. Важливий вплив на формування молодої особистості має, безумовно, викладач. Педагогічний колектив несе відповідальність за організацію навчального процесу, формування в студентів мотивації досягнень у навчальній діяльності. Педагоги повинні враховувати вікові й індивідуальні особливості студентів, які можуть впливати на становлення особистості та їх професійний і культурний розвиток. Викладачі мають формувати у студентів-медиків активну життєву позицію, світоглядні переконання, оскільки важливими є не лише знання методології діагностики та лікування, а й погляди майбутніх медиків. Тобто, освітня політика медичних коледжів спрямовується на морально-етичні, духовні, професійні знання майбутніх медиків. На життєвий шлях і професійний вибір людини впливає середовище, яке є системою можливостей, вимог та очікувань й виконує конструктивні функції щодо культурного становлення особистості. Психологічний клімат у медичному колективі, як і в кожній громаді, створюється взаєминами між її членами. Висока культура взаємин колективу передбачає вимогливість кожного медика до себе, вміння в доброзичливій формі звернути увагу колег на їхні недоліки в роботі, а також вміння сприйняти зауваження щодо своєї особи. Усі ці складові регулюються нормами професійної етики медичного працівника. У процесі професійної підготовки майбутніх медиків слід спрямовувати також на сумлінне виконання своїх професійних обов'язків, формувати відповідальне ставлення до майбутньої професійної діяльності; індивідуальне розуміння реальної ситуації; бажання систематично підвищувати рівень професіоналізму. Медик повинен володіти знаннями, фаховою майстерністю, підвищувати кваліфікацію, відрізнятися високими моральними якостями. Важливими принципами діяльності педагогічного колективу медичного коледжу є застосування особистісно орієнтованої моделі навчально-виховного процесу, зокрема творчого поєднання педагогічного управління навчально-пізнавальною діяльністю майбутнього медика з боку викладача із його власною ініціативою,

самостійністю та активністю; співробітництвом, партнерством між ними; постійним самовдосконаленням; формуванням особистості з активною життєвою позицією [2, с. 14]. Принципи діяльності педагогічного колективу з розвитку професійно-етичної культури взаємопов'язані з відповідними принципами у вихованні. Вони розглядаються як вихідні положення, визначають загальне спрямування становлення майбутнього медичного працівника, основні вимоги до змісту, методики та організації навчання. Ці принципи формують систему вимог, які охоплюють всі сторони освітнього процесу в медичному коледжі. До таких принципів зараховуємо: гуманність, нормативність, диспозитивність, конфіденційність, імперативність. Професійна позиція студентів базується на системі ціннісно-смислових позитивних ставлень до: діяльності, її особливостей, умов, результатів; соціокультурного простору, можливостей детермінації середовищних систем можливостями вибраної професії; усвідомлення себе у професії. Соціально-психологічною основою ефективного виховання професійно-етичної культури є такі моральні риси, як співпереживання та милосердя. Вони мають стати внутрішньою духовною потребою, моральним кредо людини, яка їх виражає повсякденними вчинками та діями. Для формування особистості медика важливе значення має рівень загального культурного розвитку, знайомство з літературою, мистецтвом, уміння організувати своє самовиховання. Особистість виходить на систему поглядів, переконань у процесі здійснення й оцінки трудової діяльності у відповідному культурному просторі. У період навчання такий культурний простір забезпечує, зокрема, гуманітарна підготовка, особливо вивчення історії та культурології. Освіта виступає ланкою поєднання людини і культури, допомагає набути знання, уміння, навички, формує світогляд, допомагає самовизначитись та самореалізуватися. Поєднання історично - культурних цінностей з професійними є домінантним та сприяє формуванню в особистості відповідного реагування на професійно значущі ситуації, активізує її творчий потенціал, спонукає до виконання своїх професійних обов'язків з отриманням задоволення від роботи. Професійно-етична культура медиків визначається ступенем пізнання об'єктивних законів, принципів і норм поведінки, які сприяють розвиткові об'єктів і суб'єктів професійної діяльності та зберігають довкілля, а також ступенем використання цих законів, принципів і норм поведінки на благо людства. Пізнання об'єктивних законів, принципів і норм поведінки під час професійної підготовки сприятиме формуванню й розвиткові професійно-етичної культури майбутніх медиків і забезпечуватиме ймовірність прийняття рішень, які відповідають інтересам і моральним нормам суспільства. У період навчання в медичному коледжі відбувається формування відповідальності в студентів, зокрема персональної відповідальності за свій особистий внесок у розвиток суспільства. Важливо, щоб студенти-медики відчули професійну та моральну відповідальність за свою навчальну та майбутню професійну діяльність. Моральні цінності закріплюються у свідомості як норми моралі, релігії, культурної традиції, визначають її поведінку в суспільстві. Складність життєвого спрямування молодої людини залежить від багатьох обставин, а духовність є важливим чинником, оскільки

безпосередньо пов'язана зі світоглядом, прагненнями, ідеалами. Тому викладач має спрямувати процес навчання так, щоб гуманітарні науки допомогли молоді освоїти знання про людину та суспільство. Отже, повноцінна реалізація професійно-етичної культури можлива за умови регулятивного, нормативного та виховного функціональних компонентів діяльності педагогічного колективу навчального закладу.

Список літератури

1.Павловський В. До проблеми гуманізму, гуманізації і гуманності в системі освіти та виховання / Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : зб. наук. пр. Рівне, 2008. Ч. ІІ. Випуск VII. С. 78—81.

2. Переймибіда Л. В. Організаційні засади діяльності педагогічного колективу з розвитку деонтологічної культури учнів медичного ліцею. К., 2008. 321 с

3. Стеценко С. Г. Медицинское право : учебник. СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. 572 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ОДИНИЦЯМИ БІЗНЕСУ ДИВЕРСИФІКОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Залуцька Хр. Я.
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»

Ефективна діяльність підприємств залежить від оперативності прийняття результативних рішень в певний момент часу залежно від зміни умов їх функціонування. Оперативність та вчасність прийняття вірних управлінських рішень щодо застосування певних заходів ліквідації виниклих проблем є надзвичайно ускладненим процесом для диверсифікованих підприємств, що зумовлено необхідністю збору, пов'язання, опрацювання, аналізування значного обсягу інформації, яка стосується діяльності його різних бізнес одиниць.

З метою скорочення обсягу і часу оброблення необхідної інформації та раціональному її обміні між бізнес одиницями диверсифікованого підприємства варто сформувати оптимальні зв'язки між ними, які дозволять приймати до уваги найдоцільніші результати і особливості їх діяльності в певний момент часу залежно від обраного загального напрямку розвитку компанії. Ефективні (оптимальні) зв'язки між бізнес одиницями в такому випадку доцільно встановити через оптимальні точки дотику між ними в межах певних універсальних складових, якими можуть виступати відповідні бізнес процеси. Оптимальні точки дотику повинні бути систематизовані відносно певних параметрів виділених за відповідними критеріями та ознаками, які дозволять оптимізувати основні елементи бізнес процесів (час, гроші, ресурси) необхідні для здійснення діяльності будь-яких суб'єктів господарювання чи їх структурних одиниць, але не вплинуть на їх загальну результативність.

Процес оптимізації зв'язків бізнес одиниць диверсифікованого підприємства подано на рис. 1.

Як бачимо із рис. 1 передувати процесу оптимізації зв'язків повинен етап, який стосується визначення необхідності оптимізації взаємозв'язків між бізнес одиницями диверсифікованого підприємства і може відбуватися одним із наступних способів:

- періодично у результаті постійного моніторингу відповідних показників діяльності бізнес одиниць, функціонування диверсифікованого підприємства чи зміни умов зовнішнього середовища досліджуваної компанії;
- одноразово при виборі іншого напрямку розвитку компанії, бізнес одиниці, зміні позицій структурних одиниць чи компаній на ринку, суттєвих змінах в зовнішньому середовищі тощо.

Після прийняття рішення, за результатами оцінювання, про необхідність оптимізації чи зміни наявних зв'язків між бізнес одиницями варто проаналізувати стан і характер наявних зв'язків бізнес одиниць за певними їх

універсальними складовими (наприклад, певні види бізнес процесів).

Наступним кроком повинно бути формування можливих варіантів оптимізації зв'язків конкретних бізнес одиниць між собою та окреслення їх загальних переваг і недоліків. Заключним етапом є вибір найкращого із запропонованих варіантів за визначеними критеріями результативності.

Подальші дії компанії повинні бути спрямовані на підлаштування визначених зв'язків у діяльність підприємства та бізнес одиниць (коригування стратегій, нормативних значень та можливих відхилень отриманих результатів діяльності, розстановка кадрів тощо), що вимагає підкріплення цих зв'язків (між оптимальними точками дотику різних одиниць бізнесу диверсифікованого підприємства) елементами мотиваційного, організаційного механізмів, а також ефективними інформаційними системами, які дозволять вчасно отримувати та передавати необхідну інформацію.

Внутрішнє середо сере підприємства
Внутрішні обмежуючі умом (генеральна мета, можливості підприємства)
Виникнення або формування сполучальних умов (мотивів) оптимізації (виконання стратегії, вимоги зовнішнього середовища, підвищення рівня конкурентоспроможності тощо)
I. Аналізування загальних зв'язків (фінанси, внутрішні процеси, працівники тощо)
II. Оцінювання можливостей оптимізування
III. Аналізування можливих варіантів оптимальних зв'язків (згідно ознак оптимальності, критеріїв оптимальності, параметрів, що варіюються)
IV. Вибір оптимального варіанту взаємозв'язку бізнес-одиниць диверсифікованого підприємства (відповідно критеріям результативності)
V. Встановлення взаємозв'язків і налагодження роботи диверсифікованого підприємства та його бізнес-одиниць
Зовнішні обмежуючі умом (загрози і можливості зовнішнього середовища, галузеві ключові фактори успіху тощо).)
Зовнішнє середовище

Рис. 1. Процес оптимізації зв’язків між бізнес одиницями диверсифікованого підприємства

Інформаційні потоки

Управлінські системи (мотиваційна, організаційна, контролююча, планування)

Обмежуючі чинники бізнес одиниць (функціональні стратегії, які забезпечують міцність зв’язків і уточнюють послідовність їх здійснення)

Встановлення оптимальних зв'язків між бізнес одиницями диверсифікованих підприємств в межах їх універсальних складових через відповідні ключові точки дотику виділені за допомогою певних ознак оптимальності дозволять збільшити віддачу за відповідними параметрами (час, ресурси тощо) від їх взаємної діяльності, так як, сприятимуть ефективнішому управлінню та результативнішому розвитку підприємства (вчасний вихід на ринок, відмова від неефективних продуктів тощо) за рахунок відсіювання надлишкової інформації, пришвидшеності та спрощеності процесів збору, оцінювання, аналізування, прийняття управлінських рішень щодо діяльності компанії залежно від умов розвитку та результативності її відповідних бізнес одиниць.

РОЗРОБКА РЕЦЕПТУРИ ЙОГУРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ НАСІННЯ ЛЬОНУ ТА ЧІА

Замай Ж. В.,
К.т.н., доцент кафедри харчових технологій
Чернігівський національний технологічний університет

Кравченко Е. В.
Магістрант
Чернігівський національний технологічний університет

Результати аналізу кисломолочного ринку України, який регулярно проводиться, починаючи з 1991 року, показують загальну тенденцію до уповільнення розвитку сфери виробництва кисломолочних продуктів. Це пов'язано в першу чергу з деструктивними процесами в сфері економіки, постійною нестачею грошей на впровадження сучасних технологій, виробництво неякісної продукції[1].

Однак, одним з найбільш поширених і корисних молочно-білкових продуктів, які незмінно користуються великим попитом у населення є йогурт. Він відноситься до молочних продуктів з підвищеним вмістом білка, так як в результаті зневоднення згустку в продукті концентруються білок і жир.

Йогурт – це кисломолочний продукт, що виробляється шляхом квашення його чистими культурами молочнокислих бактерій Lactobacillus bulgaricus і Streptococcus thermophilus (термофільний стрептокок) з можливим додатковим використанням інших культур.

В умовах погіршення екологічного стану, неправильного харчування, порушення режиму дня, постійних стресових навантажень необхідна розробка технологій харчових продуктів, які б мали натуральне походження та володіли лікувально-дієтичними властивостями. Для вирішення поставлених завдань все частіше в технологіях традиційних харчових продуктів спостерігається використання біологічно активних компонентів із рослинної сировини. Однак, на сьогодні ринок йогуртів розширюється в основному за рахунок використання наповнювачів, з високии вмістом цукру та різноманітні харчові добавки, у тому числі синтетичного походження. Крім того, додавання фруктових наповнювачів, хоч і суттєво покращує смак йогурту, збагачує його корисними біологічно активними речовинами, однак є дискусійним з точки зору дієтології, а висновки різних авторів часто протилежні, тому в даній роботі фруктові наповнювачі не використовували.

Метою роботи була розробка технології йогурту з підвищеними поживними та лікувально-профілактичними властивостями.

В лабораторних дослідженнях використовували закваску бактеріальну суху ІПРОВІТ-СИМБІЛАКТ-М, що містить *Bifidobacterium bifidum, Lactococcus lactis subsp.diacetilactis, Streptococcus salivarius subsp. Thermophilus, Propionibacterium freudenrechii, Acetobacter aceti* [2]

Два типи насіння (льон і чіа), що досліджувались, сьогодні широко використовуються в створенні продуктів лікувально профілактичного призначення. Зокрема, їх використовують і в виробництві йогуртів або як індивідуальні наповнювачі або як складову багатокомпонентного наповнювача.

Насіння льону – це поліненасичені жирні кислоти, лігнани, рослинні білки, вітаміни і мікроелементи, цінна водорозчинна клітковина. Віно виявляє широкий спектр лікувальних властивостей.

Насіння чіа – це низькокалорійні зерна іспанської шавлії, що мають ледь помітний приємний горіховий смак. Вони містять слизові речовини, пектин, жирну олію, ціаногеновий глікозид лінамарин, ензим лінамаразу, протеїни, цукри, каротин . Завдяки своїм характеристикам це насіння найпопулярніший продукт здорового харчування останніх років [3].

В технології виробництва йогурту крім впливу наповнювача на органолептичні показники , зокрема на запах і смак, важливе значення набуває консистенція одержаного продукту [4]. Додавання до йогурту харчового збагачувача рослинного походження, що характеризується високою вологоутримуючою здатністю, дозволяє значно зменшити інтенсивність відділення сироватки та вплинути на в'язкість

Експериментально досліджено органолептичні характеристики, кислотність і консистенцію отриманого згустку [4] при додаванні: 1) 3% подрібненого насіння льону; 2) 3% цілого насіння чіа; 3) суміші цих компонентів (1.5% +1,5%) відповідно і 4) контрольний зразок без наповнювачів.

Всі наповнювачі додавались одразу після внесення закваски і 10 хвилинного перемішування нормалізованої за вмістом жиру і сухих речовин суміші. Спосіб виробництва-термостатний. Температура сквашування +38 ^{0}С.

Встановлено, що додавання подрібненого насіння льону сприяє утворенню більш щільного згустку, ніж додавання такої ж кількості насіння чіа, однак збільшує кислотність і погіршує органолептичні характеристики. При додаванні насіння чіа, щільність зменшується, органолептичні показники покращуються, кислотність-відповідає кислотності контрольного зразка. Відповідно зразок №3 може бути рекомендований як найоптимальніший, оскільки і зберігає високу щільність згустку і високі органолептичні властивості.

Список літератури

1. Аналіз молочного ринку України: веб-сайт. URL: https://koloro.ua/blog/issledovaniya/analiz-molochnogo-rynka.html

2. Режим доступу https://www.iprovit-shop.com.ua/ru-4538770/zakvaska-iprovit-simbilakt-m-d2.htm

3. Дец, Н. О. Насіння чіа як компонент ферментованих напоїв спеціального призначення / Н. О. Дец, І. О. Климентьєва, К. О. Нетудихата // Проблеми формування здорового способу життя у молоді : зб. матеріалів XI Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів з міжнар. участю, Одеса, 4–6 жовт. 2018 р. / Одес. нац. акад. харч. технологій.– Одеса, 2018. – С. 121–122.

4. ДСТУ 4417:2005. Йогурт. Технічні умови. [Чинний від 2006-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2006. 8 с. (Інформація та документація).

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ:ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Замкова Д. Р.
студентка юридичного факультету
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник
Наливайко Л. Р.
проректор
доктор юридичних наук, професор
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Децентралізація передбачає передачу органам місцевого самоврядування компетенції для розв'язання місцевих проблем, оскільки їхню складність можливо об'єктивно оцінити на місцях без утручання центральної влади.

В Україні проблему децентралізації державної влади та органів місцевого самоврядування досліджували вчені-юристи, зокрема О. Батанов, Н. Бикадорова, В. Борденюк, Я. Брюкнер, М. Їжа, В. Кампо, А. Матвієнко, П. Трачук та ін.

Поняття децентралізації в Україні не нове. Уперше про неї згадується в Конституції Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 р., де зазначається «не порушуючи єдиної своєї влади, УНР надає своїм землям, волостям і громадам права широкого самоврядування, дотримуючись принципу децентралізації» [1].

З проголошенням незалежності нашої держави (1991 р.), у зв'язку зі складнощами правовими, економічними, організаційними й кадровими, виникли питання стосовно запровадження децентралізованої та фінансової політики. У період з 1991-го по 2014 рр. в Україні видавалися державні правові документи, де зазначалося про діяльність місцевого самоврядування, а саме Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997 р.) [2] та «Про місцеві державні адміністрації» (1999 р.) [3].

І, нарешті, прийняття 1 квітня 2014 р. «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої Розпорядженням КМУ стало вагомим кроком на шляху до децентралізації [4].

Децентралізація – спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, відповідно до якого більшість із них передається з рівня центральних органів на нижчий рівень і стає власними завданнями та повноваженнями органів нижчого рівня [5, с. 9].

В науковій літературі, децентралізацію класифікують на адміністративну, тобто бюрократичну, за якої відбувається розширення компетенції органів

місцевого самоврядування, і демократичну, що передбачає вирішення місцевих справ особами, обраними місцевим населенням [6, с. 152].

Будь-яка демократична правова держава й громадянське суспільство сприяють утворенню ефективної децентралізованої системи публічної влади, що ґрунтується на верховенстві права, народовладді, визнанні людини найвищою соціальною цінністю [7, с. 106].

Зазначені завдання реалізуються за умови, якщо буде функціонувати повноцінна система місцевого самоврядування. Так, актуальним є виокремлення механізмів, що в змозі підтримуватимуть співвідношення між різними рівнями влади та сприятимуть територіальній цілісності й розвитку демократії. При цьому не відбуватиметься роздвоєння влади, що призводить до таких негативних наслідків, як політична нестабільність, послаблення держави та її інститутів, колізії між суспільством і державою. Натомість зміцнюватимуться демократичні процедури, захищатимуться права і свободи людей, підвищуватиметься ефективність органів місцевої влади, спричинена передачею повноважень на місця, удосконалюватиметься соціально-економічний розвиток.

Досвід зарубіжних країн засвідчив, що у ході визначення заходів стосовно децентралізації необхідним є врахування принципу субсидіарності, що значно характеризує та розкриває зміст цього процесу на сучасному етапі розвитку суспільства.

Оскільки Україна прямує демократичним шляхом, то виникає нагальна потреба реалізувати політичну фінансову децентралізацію, тобто здійснити фінансову деволюцію – одну з форм децентралізації.

Отже, децентралізація – політична ідея, підґрунтя для впровадження нових стратегій, завдяки чому місцеві органи влади разом із новими функціями й ресурсами отримують політичну автономію. Децентралізація сприяє ефективному територіальному розвитку, а значить – демократизацій та дійсному народовладдю. Однак, щоб процес децентралізації проходив ефективно, необхідно фінансово підтримувати територіальні громади, надаючи їм владні повноваження на підконтрольних територіях. Реформування місцевого самоврядування – комплексний процес, що передбачає розробку й реалізацію змін чинного українського законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Звернення програмного характеру гетьмана Павла Скоропадського «Грамота до всього українського народу» від 29.04.1918 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0003300-18.

2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80.

3. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14.

4. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385. *Офіційний вісник України*. 2014. № 70. 23 с.

5. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Швейцарсько-український проєкт «Підтримка децентралізації в Україні». Київ: ТОВ «Софія». 2012. 128 с.

6. Політологічний енциклопедичний словник / відп. ред. Шемшученко Ю. С., упоряд. Горбатенко В. П. 2-ге вид., доповн. і перероб. Київ : Генеза, 2004. 735 с.

7. Неліна Н. В. Місцеве самоврядування як сфера реалізації конституційної правосуб'єктності українського народу. *Науково-теоретичний часопис*. 2013. № 1. С. 104-107.

ОСОБЛИВОСТІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ

Зварич Р. А.
курсант 3-го курсу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Одеського державного університету внутрішніх справ

Україна невеликими, але впевненими кроками йде вперед шляхом розвитку правової держави. Майбутнє нашої країни напряму залежить від сьогодення, але політична, економічна, соціальна ситуація, що нині притаманна Україні має великий вплив на наше суспільство, а в першу чергу на дітей. Ті умови, в яких зараз зростають діти, нажаль призводить до відхилення поведінки дітей та підлітків від моральних засад суспільства, а вподальшому і до можливого вчинення ними злочинів.

Кримінологічна наука завжди брала до уваги злочинність неповнолітніх. Це зумовлюється суттєвим впливом злочину, скоєного в неповнолітньому віці на подальший життєвий шлях неповнолітньої особи, адже, нажаль, такий злочин найчастіше визначає на формування стереотипу особи, систему її поглядів та життєвих орієнтирів.

Звільнення від покарання передбачає такі завдання, як: виправлення винної особи, загальна та спеціально превенція, відновлення порушеного кримінальним правопорушенням права та відшкодування шкоди заподіяної таким правопорушенням [1]. У відповідності до особи, яка вчинила злочин, а саме неповнолітньої на перший план виходить саме виправлення особи та превентивна діяльність направлена на попередження вчинення нового злочину такою особою.

Частиною 1 статті 105 Кримінального кодексу України передбачено, що неповнолітня особа, яка вчинила кримінальне правопорушення невеликої або середньої тяжкості, може підлягати звільненню судом від покарання, але за умови щирого розкаяння та того, що особа на момент вироку не потребує застосування покарання [2].

Неповнолітня особа може бути звільнена від відбування покарання з випробуванням або із застосуванням примусових заходів виховного характеру [3]. Під такими заходами зазвичай розуміють передбачені кримінальним законодавством особливі заходи впливу, які не є кримінальним покаранням. Юридичною природою цих заходів є виховання, переконання та виключення антисоціальних властивостей і навичок, які спрямовані на забезпечення правильного формування особистості задля попередження вчинення неповнолітньою особою нових злочинів [4].

До таких заходів належить: 1) застереження; 2) обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього; 3) передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх заміняють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання; 4) покладення на неповнолітнього обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків; 5) направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років [5].

Застосування таких заходів є правом, а не обов’язком суду. Для того, щоб обрати той, чи інший захід виховного характеру суд повинен врахувати ступінь та характер суспільної небезпеки злочину, обставини його вчинення та ту роль, яку виконував неповнолітній у його вчиненні, вплив на нього дорослих його психофізіологічний розвиток, умови в яких він живе та рівень виховання.

Першим заходом, який може бути застосовано до неповнолітньої особи – застереження. Воно являється найбільш м’яким примусовим заходом виховного характеру. Цей захід полягає в осуді тої суспільно небезпечної поведінки до якої вдався неповнолітній, вимозі припинення такої поведінки під загрозою застосування суворіших заходів кримінальної відповідальності [4].

Обмеження дозвілля і встановлення вимог до поведінки неповнолітньої особи – це певне установлене судом обмеження поведінки неповнолітнього в формі заборони відвідувати громадські міста, визначені тими органами, які контролюють поведінку неповнолітнього, у вільний від роботи або навчання час. А також вимога суду не залишати в певний період часу житла неповнолітнього та суворо дотримуватися правил поведінки в суспільстві і спілкування з людьми [5].

Передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх заміняють полягає у покладення судом на цих осіб обов’язку посилення виховного впливу на неповнолітнього та контролю його поведінки [6]. Також суд має право передати неповнолітнього під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання. Така передача можлива за певних умов:

1. За наявності даних даних, які можуть позитивно характеризувати батьків, осіб, які їх заміняють та окремих громадян, і які є підтвердженням можливості зазначених осіб забезпечувати виховний вплив на неповнолітнього та постійно контролювати його поведінки.

2. Якщо педагогічний або трудових колектив має змогу здійснювати контроль належної якості на неповнолітнього та позитивно впливати на його поведінку [5].

Покладення на неповнолітнього обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків є більш суворим заходом виховного характеру. Але закон обмежує право суду застосовувати цей захід. Такий захід може бути застосовано лише для неповнолітньої особи, яка досягла 15-річного віку та має майно, кошти або прибуток [4].

Найсуворішим з примусових заходів виховного характеру є направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і

підлітків до його виправлення. Строк встановлюється судом, але він не може перевищувати трьох років. Ці заклади мають напівзакритий характер. Направлення до такого заходу обумовлюється ступенем соціально-морального запущення неповнолітнього, вихід з-під контролю батьків чи осіб які їх заміняють, доцільністю ізолювання його від негативного впливу навколишнього середовища та ступенем тяжкості вчиненого злочинного діяння [6]. До спеціальних навчально-виховних установ належать загальноосвітні школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації. До загальноосвітньої школи соціальної реабілітації направляються неповнолітні віком від 11 до 16 років, а до професійного училища соціальної реабілітації - від 14 до 18 років [5].

Відповідно до ч. 3 ст. 105 КК залежно від конкретних обставин вчиненого злочину й особи неповнолітнього суд може застосувати до нього одночасно декілька примусових заходів виховного характеру. Поряд із цими заходами ч. 4 ст. 105 КК надає суду право, якщо він вважає це необхідним, призначити неповнолітньому вихователя.

У ч. 3 ст. 97 КК встановлено, що у разі ухилення неповнолітнього від виконання призначених йому примусових заходів виховного характеру ці заходи скасовуються судом і він притягається до кримінальної відповідальності, тобто звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру є умовним: неповнолітній не повинен ухилятися від примусових заходів виховного характеру [5].

Отже, виходячи з особливостей нестійких психічних процесів, відсутності життєвого досвіду знань та навичок соціальної поведінки у неповнолітніх законодавець передбачив механізм їх звільнення від покарання, який діє в залежності від того злочину який вчинила неповнолітня особа та її розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Українське кримінальне право. Звільнення від кримінальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pidruchniki.com/1733022756336/pravo/zvilnennya_vid_kriminalnoyi_vidpovidalnosti

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/sp:head#n606

3. Павло Петренко. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх. консультує міністр юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://kyivobljust.gov.ua/news/direction/osoblivosti-kriminalnoi-vidpovidalnosti-nepovnolitnih-konsultue-ministr-yustitsii-ukraini-pavlo-petrenko

4. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://prikhodko.com.ua/ua/osoblivosti-zvilnennya-nepovnolitnih-vid-kriminalnoyi-vidpovidalnosti/

5. Кримінальне право України. Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру [Електронний ресурс]. – Режим

доступу:https://pidruchniki.com/19560828/pravo/zvilnennya_kriminalnoyi_vidpovidalnosti_nepovnolitnih_zastosuvannyam_primusovih_zahodiv

6. Постанова Пленуму Верховного суду України «Про практику призначення судами кримінального покарання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0007700-03?lang=uk

7. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studfile.net/preview/1862563/page:2/

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД СТАНОВЛЕННЯ РІЗНОВІКОВИХ ГРУП

Зданевич Л.,
доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри дошкільної педагогіки
психології та фахових методик
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький, Україна

Попович О.
кандидат педагогічних наук
старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

Реформування системи дошкільної освіти в Україні сьогодні вносить певні корективи щодо розгляду проблеми створення та функціонування різновікових груп у закладах дошкільної освіти, яка завжди цікавила як класиків педагогіки, так і сучасних науковців. Вважаємо, що дослідження історичного генезису з даної теми дозволить вивчити її більш ґрунтовно.

Думка про важливу роль різновікового колективу у вихованні дітей далеко не нова. Я. Коменський, Й.-Г. Песталоцці, К. Ушинський, Л. Толстой звертали увагу на значення спільної діяльності дітей різного віку у вихованні, навчанні та розвитку особистості дитини. Так, Й.-Г. Песталоцці говорив, що старші діти, навчаючи молодших, не тільки вдосконалюють свої знання, вміння та навички, але і вправляються у стриманості й самовладанні, набувають досвіду. А одним із основних принципів у вченні М. Монтессорі був «принцип вільної активності дітей та їхньої самодіяльності в цьому навчанні». У різновікових групах М. Монтессорі виховувалися та навчалися діти від двох з половиною до шести років. Завдяки спільному перебуванню кожна дитина вчилася працювати самостійно або разом з іншими, набуваючи навичок соціальної поведінки. Доречі, сьогодні в Україні існує багато приватних закладів дошкільної освіти, які працюють за системою Монтессорі (організація різновікових груп для дітей від 8 місяців до 3 років і від 3 до 6 років).

Значної популярності серед європейських педагогів набув рух «Йєна-план-шуле», який об’єднує початкову школу і дитячі садки, що працюють за системою відомого німецького педагога, професора Йєнського університету Петера Петерсена. Традиційна школа замінена у «Йєна-плані» виховною общиною, в основі якої - повага до особистості дитини, поєднання свободи та самостійності, тісний зв’язок батьків, дітей і педагогів. Головним засобом духовно-морального виховання особистості автор «Йєна-плану» вважає:

1) особистісну відкритість взаємин, що визначає життєвий стиль, культуру, форми життєдіяльності групи й общини в цілому;

2) взаємодопомогу дітей у загартуванні характеру, розвитку та вихованні один одного в дусі спільності та братерства;

3) право кожної дитини на свою точку зору, свободу висловлювання, визнання різних прав за всіма дітьми: «право може обмежити лише врахування права іншого»;

4) формування добрих почуттів, дружелюбності та щирості, чому сприяє теплота людського спілкування, коли мама може бути поруч у кімнаті, а батько – поруч із сином у майстерні.

Основний принцип внутрішньої динаміки групи – вільна активність дітей. Діти працюють цілком самостійно у відповідності до своїх індивідуальних запитів і потреб. Головний закон груп проголошує: «У приміщенні повинно відбуватися лише те, що відповідає спільним бажанням, прагненням, що надає порядку, моральності і краси спільній праці та проживанню». Діти на власному досвіді пізнають не лише свободу, а й межу, що регламентує: урахування різних прав і обов'язків усіх товаришів; просторові обмеження, пов'язані з розмірами приміщення; певну кількість навчальних посібників і матеріалів, що вимагає взаємних поступок і черговості в їх використанні. З першого дня перебування у школі дитину ознайомлюють з колом її обов'язків, прийнятими формами спілкування і поведінки.

Для підсилення духовної близькості дітей різновікової групи Петерсен вводить своєрідний патронаж – інститут «хресних», коли про кожного новенького малюка піклується старший, намагається ввести його в життя у колективі. «Я ввів цей інститут «хресних», – писав автор, – щоб ліквідувати ту безодню, яка так легко утворюється між дітьми молодшого та старшого віку, і мав гарні результати. При всіх спільних урочистостях старші разом із своїми «хресними дітьми» на певних місцях. Якщо дитина вступає у важкий для вихователя період, то керівник групи може звернутися до «хрещеного», направити дитину для спільної роботи з ним, поки цей період не минеться». У базовій групі формуються мікрогрупи – «групи одного столика». Вони створюються за взаємними симпатіями, спільними інтересами, у зв'язку із діяльністю, яка вимагає колективних зусиль.

Школи, що працюють за «Йєна-планом», – це насамперед виховні будинки, які доповнюють і розвивають сімейне виховання, традиції, середовище, яке оточує дитину. Тут є тісне співробітництво батьків та педагогів. Пробудити внутрішні сили дитини може тільки педагог, який відмовився від старих, догматичних підходів, який твердо стоїть на позиціях гуманістичного виховання [1].

Ідею М. Монтессорі підтримувала та розвивала Софія Русова. Цікавою є інформація з архіву щодо організації дітей у перших дитячих садках України. Так, садочок, який у 1871 р. відкрили Марія і Софія Ліндфорс, відвідували близько 20 дітей різного віку. Вони виховувалися спільно. У лютому 1911 р. в Києві на Шулявці було відкрито другий народний дитячий садок, який прийняв 40 дітей віком від 4 до 7 років.

Оскільки в центрі психолого-педагогічної концепції С. Русової стоїть особистість дитини з її вродженими задатками, потребами, бажаннями,

здібностями, педагог висловила ряд порад щодо організації життя вихованців різного віку в дитячих садках. Так, вона радила: «гуртування дітей не повинне провадитися виключно зовнішніми засобами – за віком дітей, за намірами садівниці, за завданнями праці, а будуть гуртки дитячі помалу складатися відповідно до зносин дітей між собою, їх розвитку та нахилів. Перегуртування можуть відбутися інколи у зв'язку з новими товаришами, з виясненням здібностей дітей». Такі групи, на переконання С. Русової, будуть задовольняти потребу малечі у спілкуванні, товаришуванні та «підготують дитину до щирого відношення, до громадянства». Відомий педагог зазначала, що не слід забувати тієї великої різниці, яка існує між дитиною 3-4-х років і дитиною 5-6-ти років. «Першим потрібні лише впорядковані приймання, вільне самовиявлення, добре фізичне виховання. Старшим цього вже буде замало, вони шукатимуть способів свою енергію на щось витратити, чимось задовольнити свою цікавість, свої творчі змагання» [2].

Великого значення різновіковим об'єднанням у становленні особистості надавав А. Макаренко. У своїй статті «Наступність поколінь» зазначає, що об'єднання дітей різного віку в дитячих закладах дає великий виховний ефект. Воно створює більш тісну взаємодію віку, природну умову постійного нагромадження досвіду і передачі досвіду старших поколінь; молодші одержують різноманітні інформаційні дані, засвоюють навички поведінки, робочу хватку, привчаються поважати старших і їх авторитет. У старших турбота про малюків і відповідальність за них виховує повагу до людини, великодушність і вимогливість, якості майбутнього сім'янина» [3].

А. Макаренко переконливо говорив про те, що в будь-якому дитячому закладі можна легко організувати таку дружбу, яка забезпечить чудові стосунки молодших і старших братів та сестер. Відносини, де часто старші і молодші вихованці не знають одне одного – офіційні, а тому неприродні. Штучно розділяючи молодших і старших, ми позбавляємось одного з ефективних методів виховання. Проте, педагог попереджував що, незважаючи на великий виховний ефект об'єднання дітей різного віку, необхідно дуже уважно враховувати, під яким впливом буде перебувати молодший, хто буде відповідати за його поведінку та роботу, хто повинен проявляти особливу про нього турботу. Малюки в таких колективах не будуть «варитись у власному соку», а у старших, крім турботи про менших, з'явиться велика відповідальність як за свої слова, так і за свої вчинки. Це, в першу чергу, стосується шкіл-інтернатів, дитячих будинків, де особливо необхідно створити умови міцнішого зв'язку старших і молодших вихованців, умови великої і дружної сім'ї.

Педагог дійшов висновку, що виховний ефект діяльності різновікових колективів дуже значний: ними легше керувати, колективи стають більш рухомими та дієздатними. Отже, первинні колективи необхідно створювати за принципом різновіковості [3].

Різновіковим колективам надавав великого значення і В.Сухомлинський. Він вважав, що в дітей різного віку можуть бути спільні інтереси, зазначав: «Людина найкраще виховується тоді, коли вона дбає про інших». Цей принцип

діє в різновікових групах, адже старші діти мають можливість піклуватися про молодших та спілкуватися з ними. Майстерність виховання, за Сухомлинським, полягає в тому, щоб навчити кожну дитину віддавати свої знання молодшим товаришам, тим самим збагачуватися інтелектуально; тільки завдяки цьому і формується справжня жадоба до знань. Старші діти стають помічниками педагогів, організовують ігри для молодших, беруть участь у їхніх розвагах, залучають молодших до спільної праці. На думку вченого, різновікове об'єднання є найсприятливішим соціумом і важливим фактором соціального і психологічного розвитку дитини. В процесі передачі практичних умінь і навичок між дітьми різного віку виникають духовні взаємини, іншими словами, кожний вихованець стає суб'єктом не лише діяльності, а й спілкування [4].

Таким чином, на нашу думку, в різновікових об'єднаннях у дітей розкриваються найкращі якості та здібності кожної дитини під час спілкування, взаємного навчання, взаємовпливу в різних видах діяльності. Проте, попри великі переваги, організація різновікової групи в сучасному закладі дошкільної освіти передбачає розв'язання багатьох проблематичних питань, зокрема: організація різновікової групи; створення психолого-педагогічних умов; забезпечення розвивального середовища; підготовка педагогів до роботи з різновіковою категорією дітей; планування освітнього процесу; методика виховного процесу у різновіковій групі; організація ефективного процесу взаємодії дітей різного віку.

Література

1. Русан Л. Різновікова група в дитячому садку / Л. Русан, Г. Колосінська. – Київ: Шк. Світ, 2007. – 128 с.
2. Бочелюк О. Організація освітнього процесу в різновіковій групі дошкільного навчального закладу / О. Бочелюк, Т. Романюк – Харків: Вид-во «Ранок», 2015. – 192 с.
3. Попович О. Формування позитивних взаємовідносин між дітьми у різновікових групах / О. Попович, І. Варга // Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол.ред. В.В. Гоблик, І.І. Алмашій. – Мукачево : РВВ МДУ, 2018. – №Вип.1(1). – С.68-73.
4. Прокопенко Л. Родинній групі цікаво й затишно / Л. Прокопенко // Дошкільне виховання. – 2004. – №11. – С.20-21.

COMPLIANCE OF PATIENTS AS AN IMPORTANT FACTOR OF IMPROVING PHARMACOTHERAPY EFFICIENCY

Кireyev I.,
MD., Professor
National University of Pharmacy

Zhabotynska N.
Ph.D., Associate Professor
National University of Pharmacy

Today, there is ample evidence that patient adherence to pharmacotherapy – compliance is a very important factor in improving the effectiveness of pharmacotherapy. According to the Oxford English Dictionary, compliance is an action in compliance with a request or command, obedience. In the medical sense, compliance is the patient's willingness to follow the physician's recommendations, their honesty and their propensity to treatment. According to US studies, about 33% of patients do not follow the doctor's recommendations. Moreover, 1 hour after communicating with the doctor, 60% of patients cannot recall and say that their doctor specifically recommended them. On the other hand, studies on assessment of adherence to treatment have clearly shown a direct correlation between the number of pills and adherence to treatment.

Current guidelines on the pharmacotherapy of various diseases place first on the recommendations for the use of two or more drugs contained in a single dosage form, such as a capsule or tablet (fixed-dose combination). Such tablets are called polypill. In July 2019, the World Health Organization (WHO) reviewed recommendations for the use of fixed-dose combination of antihypertensive drugs, followed by their inclusion in the WHO List of Essential Medicines [1]. The main advantage of fixed-dose combination in one tablet as conventional pharmacotherapy is that patients can receive one, two or three medicines, while remaining in a simple treatment with a single tablet. Initiation of treatment in most patients with a single tablet containing two drugs is improved the speed, effectiveness and predictability of disease control. In addition, the combination of two or more drugs in one tablet allows you to influence different mechanisms of the disease, which certainly increases the effectiveness of pharmacotherapy. It was found that the use of two or more drugs in one tablet is safe and well tolerated, with some adverse events leading to termination of infrequent pharmacotherapy.

The undisputed leader in the fixed-dose combination recommendation is the Guideline for the management of arterial hypertension [2]. In most patients, even starting therapy is recommended to begin with two-drug antihypertensive therapy. It is important to note that the level of evidence of initiation of treatment with a fixed combination (one-pill strategy) belongs to class IB.

Current Guidelines for pharmacotherapy for chronic viral hepatitis C also include the use recommendations of use a combination of three direct-acting antiviral agents, and this treatment is known as the 3D regimen. The researchers report that six previously conducted phase 3 trials have shown the stable virologic response rates of 92% to 99% in patients infected with hepatitis C genotype 1 [3].

The use of fixed-dose combinations of drugs applies not only to tablets but also to inhaled forms of drugs. Updated GINA-2019 recommendations show that the use of fixed combinations of inhaled corticosteroids with short- or long action beta-agonists reduces the incidence of bronchial asthma exacerbations and improves disease control [4].

By reducing the number of pills a person must take each day, fixed-dose combination drugs can help improve compliance of patients to pharmacotherapy regimen which in turn will increase the effectiveness of pharmacotherapy

References:

1. Benjamin I.J., Kreutz R., Olsen M.H. et al. Fixed-dose combination antihypertensive medications // The Lancet. – 2019. – Vol. 15, № 7. – P. 31629-0 DOI: https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)31629-0

2. 2018 ESC/ESH Guidelines for the management of arterial hypertension: The Task Force for the management of arterial hypertension of the European Society of Cardiology (ESC) and the European Society of Hypertension (ESH) / B. Williams, G. Mancia, W. Spiering at all // European Heart Journal. – 2018. – Vol. 39, № 33. – P. 3021–3104.

3. American Association for the Study of Liver Diseases (AASLD)/Infectious Diseases Society of America (IDSA) HCV Guidance Panel. Hepatitis C guidance: AASLD-IDSA recommendations for testing, managing, and treating adults infected with hepatitis C virus. // Hepatology. 2015 Sep. Vol. 62. N. 3. P. 932-54.

4. Global strategy for asthma management and prevention. Update 2019. – URL : https://ginasthma.org/wp-content/uploads/2019/06/GINA-2019-main-report-June-2019-wms.pdf

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ІСНУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Кірюха К. І.
аспірантка
Криворізький державний педагогічний університет

Громадянство — це стійкий правовий зв'язок особи з конкретною державою. Держава визнає і гарантує права та свободи людини, захищає її за межами держави. В свою чергу, громадянин має дотримуватися законів і приписів держави, виконувати встановлені обов'язки. Юридично закріплена система цих прав, обов'язків і законних інтересів, реалізацію і захист яких бере на себе держава, становить правовий статус громадянина, що відрізняє його від іноземців та осіб без громадянства. Громадянство України регулюється Конституцією України, Законом України "Про громадянство" від 18.01.2001 р., міжнародними договорами України [1] .

Оскільки держава має певний перелік обов’язків перед своїми громадянами, то вона є зацікавленою у тому, щоб молодь якомога раніше відчувала свою громадянську приналежність, усвідомлювала власну соціальну роль та проявляла готовність виконувати власні обов’язки перед державою та суспільством.

У даному випадку під державою ми умовно розуміємо систему державних органів та інститутів, що забезпечують управління державою, повноцінне функціонування політичної, економічної, соціальної та культурної сфер, спрямованих на забезпечення захисту і добробуту населення. Отже, маємо новий міцний взаємозв’язок: суспільство засобами прямої та опосередкованої демократії формує органи влади, які уособлюють собою (у даному випадку) державу; у відповідь держава повинна забезпечувати стабільний політичний курс, економічне зростання, чітку міжнародну позицію тощо.Відповідно, якщо держава не задовольняє запитам суспільства, народ ініціює зміну органів влади. Саме тому надзвичайно важливо налагодити взаємозв’язок, порозуміння між Державою та суспільством загалом, залучити кожного члена співтовариства до державотворчих процесів. Особлива роль у взаємовідносинах відводиться інформаційній політиці держави, впливу засобів масової інформації на суспільство.

Розвиток громадянської компетентності – один з пріоритетів сучасної української школи. Ідеї громадянського виховання органічно вписуються у зміст і методику навчальної і позаурочної роботи, в організацію життєдіяльності школярів, що повністю відповідаю Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. та Концепції Нової Української

школи [2,3]. Особливого значення цей процес набуває у старшій школі. В той час, коли підліток оперує певним життєвим досвідом, має достатній обсяг знань з суспільних предметів для власних критичних суджень.

Можемо стверджувати, що на розвиток старшокласника, як громадянина, впливає оточуюче середовище: його родина (її склад, етнічна та релігійна приналежність, рівень освіченості , матеріального забезпечення, політичні уподобання, тощо); шкільний колектив та позашкільні заклади (тут обов'язково необхідно враховувати Національну концепцію освіти, пріоритети, компетентності та наскрізні лінії, які окреслює Міністерство освіти і науки в освітній галузі, безпосередня готовність вчителів відповідати оновленим освітнім стандартам та комунікативним вимогам суспільства;

Спостерігається тенденція до активізації державних, недержавних, міжнародних програм освітнього і наукового характеру для молоді. Саме такі програми здатні не просто мотивувати юнака до навчання та самоосвіти, а й скореговувати пріоритети старшокласників, підтримувати певні галузі. Завдяки таким програмам, грантам, стипендіям, конкурсам держава здатна показати майбутні перспективи учню, підтвердити власну зацікавленість у молодих талановитих перспективних громадянах. Починаючи від конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт по лінії Малої академії наук, Всеукраїнських олімпіад з усіх навчальних предметів і до міжнародної освітньої співпраці, все повинно надавати гарантії подальшого працевлаштування, кар'єрного зростання юного громадянина на теренах власної держави, інакше молода людина буде прагнути реалізувати себе поза межами країни, втрачається той самий зв'язок «Людина-Держава». Саме в такому випадку втрачається соціальна роль особистості, починають оскаржуватися у свідомості людини взаємні права і обов'язки між людиною і державою, сам зміст поняття «громадянство», а відповідно, розраховувати на формування громадянської відповідальності не варто.

Відповідальність – усвідомлення наслідків власних вчинків та/чи бездіяльності на особисте подальше життя, розвиток суспільства в цілому, готовність виконувати свої обов'язки відповідно до соціальної ролі з метою збереження, вдосконалення і розвитку суспільного ладу.

Чинники, що впливають на формування громадянської відповідальності у старшокласників:

- рівень персональної освіти, обізнаності в історії, культурі, актуальних суспільно-політичних процесах;
- особиста здатність і прагнення людини до самоосвіти, самовдосконалення;
- соціальний статус, освіта, склад родини, в якій зростав і мешкає старшокласник;
- рівень правової освіти населення;
- підтримка (її характер, програми, фінансування) патріотичної, правоосвітньої складової в освітньому процесі з боку держави;

- готовність педагогічного колективу навчального закладу сприймати освітні реформи, відповідати їх оновленим стандартам, бути гнучким у відносинах з учнями, батьками, представниками громадськості;
- залучення молоді до різноманітних наукових суспільно-значущих програм (як державних, так і недержавних);
- сприяння розвитку шкільного самоврядування, школи молодого лідера;
- наявність кризових/революційних явищ в державі;
- традиції народу (мораль, догляд за батьками, патріархільний/ матріархільний послух);
- вплив мас-медіа, їх заангажованість, роль держави на формування інформаційної політики;
- релігія;
- психологічні особливості вікової категорії як особисті, так і однолітків;
- закордонний досвід, тощо.

Отже, можемо стверджувати, що становлення молодої людини, формування у неї громадянської відповідальності це складний процес, який відбувається протягом тривалого часу під впливом різних чинників: політичних, суспільно-економічних, культурно-релігійних; особистісних і суспільних з урахуванням досвіду історичних загальнодержавних факторів. Рівень економічного розвитку держави, її політична система, традиції суспільства, сформовані на основі моральних принципів становлять підґрунтя самоідентичності старшокласника.

Список літератури

1. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 № 2235-III, Редакція від 25.08.2019, підстава - 2743-VIII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14
2. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. // Л.Гриневич, О. Єлькін, С. Калашнікова [Електронний ресурс] // Кабінет міністрів України. –Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ І КОНСТРУКЦІЇ ГВИНТОВОГО ЖИВИЛЬНИКА

Казак І. О.
к.п.н., доцент, доцент кафедри хімічного
полімерного і силікатного машинобудування
Київ, Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»

Живильники використовуються на кожному виробництві в технологічному процесі вироблення хімічних і будівельних матеріалів. Ці машини виконують безпосередньо транспортування товара або сировини до потрібного місця в технологічному процесі промислових підприємств.

Живильник – це апарат, призначений для рівномірного живлення різних приймальних пристроїв: конвеєрів, дробарок, формувальних машин. За принципом дії робочих органів бувають такі живильники: тяглові (стрічкові, пластинчасті, ланцюгові); обертові (гвинтові, тарілчасті, барабанні й лопатеві); хитні (плунжерні, маятникові й кареткові). Гвинтові живильники застосовують для переміщення легкосипучих матеріалів - від дрібнокускових до пилоподібних, причому шматки дрібнокускових вантажів мають бути невеликої твердості й абразивності [1].

Таким чином, використовується гвинтовий живильник для нелипких мас, що мають консистенцію порошку. Для більш клейких матеріалів існують спеціальні живильники, вони мають особливі дозуючі конструкції, які «пронизують» один одного і самоочищаються.

Гвинтові живильники незамінні для транспортування і дозування дрібнозернистої і порошкоподібної маси, які в процесі зсипання не утворюють склепіння і можуть мимовільно спливати. Вони використовуються всюди, де необхідна транспортування сипучих матеріалів: в будівництві, на борошномельних фабриках і інших виробництвах.

Метою даної роботи являється розглянути які саме особливості конструкції і роботи мають гвинтові живильники.

Гвинтові живильники призначені, в основному, для безперервної і рівномірної подачі сипучого матеріалу. Область застосування - комплектування промислових установок і технологічних ліній з можливим заданим дозуванням матеріалу.

Шнековий живильник - спеціальний апарат, що переміщає вантаж за допомогою волочіння нерухомого жолоба. Відбувається це завдяки обертанню гвинтових лопатей. Призначається живильник гвинтовий для підняття з бункерів і надання сипучих матеріалів в технологічні апарати: ваговий дозатор, змішувач і т.п. [2]

Гвинтові (шнекові) живильники являють собою трубу або жолоб, в якій розміщений робочий орган - гвинт. Обертовий стрижень, поміщений в

горизонтальний або похилий жолоб, переміщає сипучий або дрібнокусковий вантаж уздовж жолоба [3].

Перевагами гвинтових живильників є: конструктивна простота з механічної точки зору, безперервність дії і відносно невеликі розміри, можливість роботи з сировиною різної температури, герметичність, можливість регулювання швидкості обертання валу, можливість подачі продукту по вертикалі і по горизонталі.

Недоліками гвинтових живильників являються: підвищений знос гвинта, корпуса і завантажувального патрубка, витрати електроенергії, складнощі при роботі з вологим матеріалом через утворення склепінь.

Розглянемо конструкцію і принцип дії гвинтового живильнику. Схема конструкції гвинтового живильнику представлена на рисунку 1 [4].

.

Рис. 1 Схема гвинтового живильнику

1 – рама; 2 – джерело постійного струму ; 3 - корпус; 4 – завантажувальний бункер; 5 – вивантажувальний патрубок; 6 – транспортуючий шнек на підшипниках; 7 - електродвигун; 8 - черв'ячний редуктор.

Установка представляє собою гвинтовий живильник, який встановлений на рамі 1, і джерело постійного струму 2, яке дозволяє плавно змінювати число обертів шнеку 6.

Гвинтовий живильник складається з таких основних вузлів: корпус 3, який має завантажувальний патрубок 4, вивантажувальний патрубок 5, внутрі корпусу вмонтований на підшипниках транспортуючий шнек 6, який приводиться до обертання електродвигуном 7 за допомогою черв'ячного редуктору 8, який встановлений на одній рамі з гвинтовим живильником.

Продуктивність гвинтового живильника регулюється зміною частоти обертання транспортуючий шнек шляхом варіювання величини напруження на джерелі постійного струму.

Ширина і кількість обертів гвинта гвинтового живильника впливають на продуктивність і точне дозування мас. Продуктивність можна регулювати залежно від потреб. Регулювання здійснюється завдяки частотним перетворенням. Всі перелічені параметри (ширина і кількість обертів гвинта, частота обертання, продуктивність) повинні враховуватися при виборі гвинтового живильника, при цьому потрібно враховувати перш за все і характеристики плинності матеріалу.

З розглянутого у роботі можна зробити висновки , що завдяки більшості своїх переваг гвинтовий живильник є необхідним пристроєм транспортування для легкосипучих - дрібнокускових до пилоподібних матеріалів у різноманітних технологічних лініях хімічних, будівельних, харчових і інших виробництв.

Список літератури

1. Коваленко І.В. Основні процеси, машини та апарати хімічних виробництв: Підручник / І.В. Коваленко, В.В. Малиновський. – К.: Інрес : Воля, 2005.

2. Пластинчатые питатели, шнековые питатели, винтовые…/ Доступ з екрану: http://www.tzdo.net/articles/show-5.htm

3. Особенности винтового (шнекового) питателя…/ Доступ з екрану: https://ensat.ru/stat/digest/209.html

4. Описание конструкции и принципа работы шнекового питателя / Доступ з екрану: https://helpiks.org/2-45255.html

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Калайтан Т. В.,
к.е.н., доцент
Львівський торговельно-економічний університет

Соф'яник О. М.
магістр
Львівський торговельно-економічний університет

На сучасному етапі розвитку української економіки ефективність роботи підприємств все більше залежить від рівня технологій і методів управління. Прискорення темпів науково-технічного прогресу, глобалізація виробничо-господарських зв'язків і загострення конкуренції висуває нові вимоги до системи управління підприємства. Сучасні підприємства, перетворюючись в складні системи, децентралізують управління і оперують великими потоками мінливої інформації. У зв'язку із цим з'являється об'єктивна необхідність координування діяльності різних підрозділів. Для забезпечення керованості таких систем потрібні нові методи управління, які відповідають складності внутрішнього і зовнішнього середовищ підприємств [1] та можуть забезпечити належний рівень обліково-аналітичного забезпечення [2]. В таких умовах необхідним стає використання досягнень контролінгу, який координує роботу функціональних служб підприємства і надає інформаційно-аналітичну підтримку керівництву під час прийняття управлінських рішень.

Контролінг забезпечує стабільність бізнесу і виступає важливим фактором підтримки конкурентоздатності підприємства. Служба контролінгу забезпечує системний збір, обробку і аналіз інформації по всіх підрозділах підприємства [3], визначає її відповідність обраній стратегії розвитку, готує для керівництва обґрунтовані пропозиції щодо ефективного рішення проблем. На цій основі значно покращується якість управління підприємством [4].

Фінансовий контролінг забезпечує комплексне та ефективне управління фінансами підприємств шляхом забезпечення оптимального рівня ліквідності, підтримання платоспроможності і фінансової стійкості в середньо- і довгостроковому періоді, забезпечення рентабельності, зростання вартості підприємства.

Система фінансового контролінгу в значній мірі є гарантом успішного функціонування та розвитку підприємства в довгостроковій перспективі. Тому необхідно сформувати ефективну систему фінансового контролінгу на підприємстві. Ефективна система фінансового контролінгу повинна включати три основні складові: 1) розробку методів складання та аналізу фінансової звітності, 2) діагностику внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, 3) інтегровану підсистему підконтрольних показників фінансового планування і

розвитку підприємства та бюджетування як механізм дії фінансового контролінгу на підприємстві.

Ефективна система фінансового контролінгу сприяє рішенню найбільш поширених проблем управління фінансами на підприємстві, таких як:

1.Низка платіжна дисципліна структурних підрозділів як фактор безсистемності процедур планування фінансів;

2.Неконтрольована дебіторська заборгованість;

3.Неефективне управління витратами, яке полягає у відсутності чіткої структури витрат, методик визначення причин їх виникнення та економічної виправданості.

4.Недостатній рівень відповідальності та мотивації персоналу щодо зниження витрат, підвищення ефективності діяльності підприємства загалом.

5.Неправільне визначення прибутковості філій та видів бізнесу.

6. Низький рівень організації системи первинного документообігу і, як наслідок, низька оперативність отримання фактичної інформації про поточну діяльність підрозділів і підприємства загалом (розрахунок потреби у фінансових ресурсах).

7.Сплата необґрунтовано високих податків до бюджету.

8.Недосконалість системи внутрішньої фінансової звітності.

Система контролінгу в значній мірі є запорукою успішного функціонування підприємства у довгостроковій перспективі. На даний час розроблено низку методик щодо організації системи фінансового контролінгу на підприємстві [5].

Впровадження фінансового контролінгу включає два етапи. На першому етапі проводиться діагностика підприємства, дається оцінка його фінансового стану, структуруються проблеми для обґрунтованого прийняття управлінських рішень. На другому етапі відбувається розробка і реалізація заходів в межах фінансового контролінгу з врахуванням виявлених проблем підприємства.

Для організації ефективної системи фінансового контролінгу слід враховувати три важливих аспекти: 1) функціональний (цілі, функції, завдання фінансового контролінгу); 2) організаційно-управлінський (формування структури служби фінансового контролінгу); 3) інструментально-методичний (сукупність методів, моделей, інструментів, процедур).

Формування системи фінансового контролінгу на підприємстві заключається у розробці блоків системи і визначення послідовності етапів побудови фінансового контролінгу.

Послідовність етапів побудови і формування системи фінансового контролінгу, яка орієнтована на моніторинг та контроль результатів діяльності підприємства, представлена в табл.1 [6].

Таблиця 1

Етапи формування системи фінансового контролінгу на підприємстві

Назва етапу	Ключовий зміст етапу
1.Визначення об'єкту фінансового контролінгу	Визначення планових показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності
2.Визначення видів і сфер відповідальності фінансового контролінгу	Види: стратегічний, тактичний, оперативний. Сфери: фінансова стратегія, поточні плани, бюджети
3.Формування системи пріоритетів контрольованих показників	Ранжування контрольованих показників за значущістю: пріоритети першого порядку, пріоритети другого порядку, пріоритети третього порядку, інші.
4. Розробка системи якісних стандартів контролю	- стратегічний нормативи; - показники поточних планів; - показники бюджетів; - система державних норм; - система норм і нормативів підприємства.
5.Потудова системи моніторингу показників фінансового контролінгу	- система інформаційних показників; - система узагальнюючих показників; - формування звіту; - визначення контрольних періодів; - встановлення розмірів відхилень фактичних показників від встановлених стандартів; - виявлення основних причин відхилень.
6.Формування алгоритму дій щодо усунення відхилень	Визначення відхилень Визначення дій щодо усунення відхилень

У відповідності до табл.1, алгоритм формування системи фінансового контролінгу виглядає таким чином:

1.Визначення об'єкта контролінгу. Це загальна вимога побудови любого виду контролінгу на підприємстві. Об'єктом фінансового контролінгу є процес реалізації управлінських рішень по основних аспектах фінансової діяльності підприємства.

2. Визначення видів і сфери контролінгу. У відповідності до концепції побудови системи контролінгу, він поділяється на такі види: стратегічний, поточний і оперативний. Кожному виду контролінгу повинна відповідати певна його сфера і періодичність здійснення функцій.

3.Формування системи пріоритетів контрольованих показників. Вся система показників, що входять до сфери кожного виду фінансового контролінгу, ранжується за значущістю. У процесі такого ранжування спочатку в систему пріоритетів першого рівня відбираються найбільш важливі з контрольованих показників даного виду контролінгу, потім формується система пріоритетів другого рівня, показники якого знаходяться у факторному зв'язку з показниками пріоритетів першого рівня, аналогічно формується система пріоритетів третього і наступних рівнів.

4.Розробка системи кількісних стандартів контроля. Після того як визначений і ранжований перелік контрольованих фінансових показників, виникає необхідність встановлення кількісних стандартів по кожному з них.

Такі стандарти можуть встановлюватись як в абсолютних, так і у відносних показниках. Стандартами виступають цільові стратегічні нормативи, показники поточних планів і бюджетів, система державних чи розроблених підприємством норм і нормативів.

4.Побудова системи моніторингу показників системи фінансового контролінгу. Ця система представляє собою розроблений на підприємстві механізм постійного спостереження за контрольованими показниками фінансової діяльності, визначення розміру відхилень фактичних результатів від передбачених і виявлення причин цих відхилень.

Впровадження системи фінансового контролінгу на підприємстві повинно базуватись на певних принципах.

Результатом впровадження фінансового контролінгу стає система, яка сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства і дозволяє передбачати результати цієї діяльності.

Список літератури:

1.Калайтан Т. В. Передумови впровадження контролінгу в споживчій кооперації України // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. – №55.- Львів: вид-во ЛТЕУ, 2018. - С.100-105.

2.Калайтан Т.В. Облік і аналіз фінансових результатів в управлінні діяльністю підприємств громадського харчування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук спец. 08.06.04 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” // Т.В. Калайтан. – Львів, 2004. – 16 с.

3.Калайтан Т.В. Організація обліку та аналізу фінансових результатів за центрами відповідальності в умовах трансфертного ціноутворення / Т.В. Калайтан // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. - Випуск 47.- Львів: вид-во ЛКА, 2015. - С.47-53.

4.Калайтан Т.В. Генезис та розвиток концепції контролінгу / Т.В. Калайтан // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. - Львів: вид-во ЛТЕУ, 2018. – Вип. 56. - С.166-171.

5.Контроллинг / А.М. Карминский, С.Г. Фалько, А.А. Жевага, Н.Ю. Иванова; под ред. А.М. Карминского, С.Г. Фалько. - М.: Финансы и статистика, 2008. -336 с.

6.Кузакова О.А. Стратегическая цель финансового контроллинга и мониторинг финансового развития корпорации / О.А. Кузакова // Вестник ИНЖЭКОНА: Сер. Экономика. - СПб.: СПбГИЭУ, 2006. - Вып. 4(13).

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СФЕРІ ТУРИЗМУ

Кампов Н.,
старший викладач кафедри туризму і географії
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

Медвідь Л.І.
старший викладач кафедри туризму і географії
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

Тема транскордонного співробітництва є актуальною, оскільки таке співробітництво дає можливість налагодити й зміцнити туристичні, економічні, транскордонні зв'язки із країнами-сусідами. Основною характеристикою єврорегіонального співробітництва є вищий ступінь інституціоналізації структур співробітництва, тобто у взаємодії беруть участь інституціоналізовані форми транскордонного співробітництва. Також те, що співробітництво здійснюється з метою інтеграції в європейське суспільство та утвердження основних європейських цінностей. Окрім єврорегіонів існують й інші форми транскордонного співробітництва, із впровадженням яких удосконалюється механізм забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій, усуваються проблеми транскордонної співпраці, розширюються можливості та змінюються пріоритети єврорегіонального співробітництва.

Завдяки транскордонній співпраці країн, суттєво інтенсифікуються фінансові, матеріальні та людські потоки. Крім того значно слабшає бар’єрна функція державних кордонів. Окреслені ефекти синтезують утворення мереж взаємодії суб’єктів сусідніх прикордонних регіонів (формальні та неформальні мережі). Горизонтальні зв’язки формують базис для створення нових просторових форм інтеграції – єврорегіонів, коридорів розвитку, технопарків, промислових кластерів, формуючи можливість максимального підвищення ефективності використання ресурсів (як за рахунок узгодження стратегічних напрямів розвитку окремих регіонів, так і за допомогою створення спільної стратегії дій).

В межах суміжних прикордонних регіонів поглиблюється взаємодія в економічній, соціальній, науково-технічній, культурно-освітній, екологічній та інших сферах для вирішення спільних та ідентичних проблем, а також розробляються та втілюються механізми підвищення конкурентоспроможності цих територій. Саме спільні узгоджені дії суб’єктів транскордонного співробітництва в межах їх повноважень, які перебувають під юрисдикцією двох і більше договірних сторін, дозволяють виявити, одержати та нарощувати

позитивний синергетичний ефект для прискорення соціально-економічного розвитку периферійних прикордонних регіонів.

Не викликає сумніву, те, що транскордонне співробітництво важливий стратегічний напрямок розвитку прикордонних регіонів. Як явище воно створює додаткові можливості вирішення проблемних питань щодо умов життєдіяльності прикордонних регіонів та інтенсифікації інтеграційних процесів у регіональному вимірі.

Тема дослідження транскордонного співробітництва, активізації транскордонних контактів, розвитку туризму як невід'ємної складової транскордонного співробітництва стали предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, велику увагу у своїх дослідженнях цьому напрямку приділяли І. Артьомов, Є. Кіш, Н. Мікула, І. Студенніков, С. Устич, Ф. Шандор. Питання транскордонного туризму в Україні розглядали Біль М. (сучасний стан та основні напрямки розвитку транскордонного співробітництва регіонів України в галузі туризму), Василиха Н.В. (дослідження ринку туристичних послуг у контексті транскордонного співробітництва), Зеленко О. (роль єврорегіонів у розвитку туристичної індустрії України), Мікула Н. та Толкованов В. (дослідження процесів транскордонної співпраці в Україні).

У програмах транскордонного співробітництва співпраця в галузі туризму посідає одне з чільних місць, адже туризм в більшості регіонів є стратегічною сферою регіонального розвитку. Доцільність транскордонного співробітництва в туризмі обумовлюється високим ступенем залежності галузі від розміщення на відповідних територіях природно-рекреаційних об'єктів та стану довкілля, які формують туристичну привабливість території, а також специфікою державного регулювання галузі через високу залежність туризму від інших галузей національної економіки.

У науковій літературі та діючих нормативно-правових документах трактування змісту міжрегіонального співробітництва є неоднозначним. У літературних джерелах можна зустріти поняття міжтериторіального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Міжтериторіальне співробітництво не обмежує тип адміністративно-територіальної одиниці, яка є суб'єктом транскордонних зв'язків, тобто це може бути не лише регіон, але й окремі райони (зокрема, які належать до різних областей країни), міста, інші населені пункти. Міжрегіональне співробітництво є значно ширшим поняттям та передбачає зв'язки між регіонами, що можуть знаходитися як у межах однієї країни, так і в межах різних країн. Міжрегіональне співробітництво набуває ознак транскордонного, якщо його суб'єкти розташовані у різних країнах та мають спільні кордони або географічно наближені один до одного [2].

Згідно із чинним законодавством України (ст.5 Закону України «Про транскордонне співробітництво»), поняття транскордонне співробітництва визначають як спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами або органами влади, які перебувають під юрисдикцією двох і більше договірних сторін. Воно здійснюється в межах компетенції територіальних громад або органів влади, які

визначаються національним законодавством шляхом укладання відповідних угод або домовленостей [2].

Таке визначення акцентує увагу на тому, що суб'єктами транскордонного співробітництва є передусім державні структури та не враховує, що в сучасних умовах ефективність транскордонних зв'язків значною мірою залежить від організацій та суб'єктів туристичного бізнесу, які можуть створювати додаткові резерви щодо залучення фінансових ресурсів для реалізації відповідних проектів. Так Н.В.Василиха зазначає, що міжтериторіальне та транскордонне співробітництво є важливими інструментами, які формують механізм регіонального розвитку поряд із спеціальними режимами інвестиційної діяльності, вільними економічними зонами, науково-технічними та індустріальними парками [3].

Н. Мікула визначає транскордонне співробітництво як специфічну сферу реалізації міжнародних відносин на регіональному рівні, яка відрізняється необхідністю і можливістю активного їх використання, наявністю спільного кордону, потребою спільного вирішення проблем екологічної безпеки, більш широкого взаємного спілкування населення сусідніх держав та значно вищим навантаженням на соціально-економічну інфраструктуру [4]. Розвиток транскордонного співробітництва при збереженні специфіки самобутності та індивідуальності кожної із сторін значною мірою дозволяє успішно вирішувати локальні проблеми, максимально використовувати національний потенціал, та поступово згладжувати рецидиви периферійності у соціально-економічному розвитку прикордонних територій на благо їх населення та держав загалом, сприяти зусиллям ЄС щодо реалізації завдання переходу від «Європи країн – до Європи регіонів».

О. Філіповська акцентує увагу на можливості оптимального поєднання при транскордонному співробітництві зусиль і ресурсів прикордонних регіонів та суміжних територій двох або більше країн із метою вирішення спільних проблем.

Окремі вітчизняні вчені виділяють суміжні з транскордонним співробітництвом поняття. Так, В. Шевченко-Марсель та О. Другов виділяють поняття транскордонності як зв'язку (сукупності політичних, економічних та соціальних чинників, які виникають у процесі транскордонного співробітництва), що накладається на прикордонні регіони сусідніх країн із їх геополітичним розташуванням. В. Ляшенко та Ю. Макогон визначають поняття транскордонного регіоналізму, що перетинає межі сусідніх держав, викликаний такими обставинами, що майже в усіх сусідніх державах світу політичні та економічні центри, як правило, концентруються в глибині території, відповідно до чого розвивається інфраструктура [4].

Зважаючи на дефініції транскордонного співробітництва у нормативно-правових документа, трактування його суті науковцями і практиками, а також враховуючи специфіку транскордонних зв'язків у туризмі, можна визначити поняття транскордонного співробітництва в галузі туризму як встановлення взаємовідносин між суб'єктами туристичної діяльності, територіальними громадами, місцевими органами виконавчої влади, громадськими організаціями

з відповідними інститутами інших держав та міжнародними організаціями щодо реалізації спільних рішень в галузі туризму. Основними завданнями в галузі туризму можуть бути: створення сприятливих умов розвитку туристичного підприємництва; ефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу територій в контексті концепції збалансованого розвитку; підвищення соціально-економічного ефекту від галузі для регіону.

Транскордонне партнерство являє собою організаційну форму транскордонного співробітництва, що здійснюється на основі добровільної співпраці двох або кількох територіальних громад, їх представницьких органів, місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій, юридичних та фізичних осіб з різних сторін кордону, що діють відповідно до умов формалізованого договору (статут, рамкова угода, тощо), з метою виконання спільних проектів, програм та вирішення соціальних, доброчинних, культурних, освітніх, наукових та управлінських завдань. Метою їх створення і діяльності є охорона здоров’я, розвиток фізичної культури та спорту, задоволення духовних та інших нематеріальних потреб, охорона прав і законних інтересів громадян та організацій, залагодження конфліктів та надання юридичної допомоги, а також інші цілі, направлені на досягнення суспільних благ.

Ключовою особливістю партнерства є прагнення сторін досягти чогось, що вони не можуть робити поодинці, шляхом об'єднання навичок та певних ресурсів. Необхідними умовами для такої співпраці є спільне бачення цілей співпраці.

Література

1. Біль М. Транскордонне співробітництво регіонів України в галузі туризму: сучасний стан та основні напрями розвитку // Науковий вісник. – 2008. – № 2. – С. 21-24.

2. Про транскордонне співробітництво: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 45. – Ст. 499 (зі змінами, внесеними згідно із законами № 1833–VI (1833-17) від 21.01.2010 р., ВВР. – 2010. – № 12. – Ст. 116 ; № 5463–VI (5463-17) від 16.10.2012 р. – ВВР. – 2014. – № 4. – Ст. 61).

3. Василиха Н.В. Розвиток ринку туристичних послуг у контексті транскордонного співробітництва / Н.В. Василиха // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2010. – Вип. 3. – С. 160-165.

4. Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво /Н.А. Мікула, В.В. Толкованов. – Київ: Крамар, 2011. – 259 с.

ІСТОРІЯ НАЙСТАРІШОГО ЛІКУВАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У МІСТІ ДНІПРО

Каріна Д. С.
студентка
ХНМУ, ІІІ медичний факультет, 3м-19-24

Науковий керівник:
Чернуха О.В.

Головною лікувальною медичною установою в м. Дніпро є Дніпропетровська обласна клінічна лікарня ім. Мечникова І. І., яка є закладом, одним з найстаріших серед багатопрофільних лікувальних. У книзі «Звіт по Катеринославській губернській земській лікарні за 1896 рік» [1] датою заснування лікарні є 11 травня 1798 року, що за новим стилем – 22 травня. З того дня іде її історія, що поділяється на декілька періодів [2].

Перший період розпочинається під час царювання у Російській імперії Катерини ІІ - у Новоросійську побудовано богоугодний заклад на 30 койок і одного лікаря. Увесь штаб робітників складається з лікаря титулярного радника, помічника наглядача, та сторожа. «Богоугодними» у той час називалися лікувально-медичні комплекси, що складалися з лікарні, аптеки та «будинку для божевільних».

З часом у лікарні з'являються ліжка для соматично хворих і вона отримує статус «Катеринославської губернської лікарні». У 1800 році лікарня збільшується ще до 50 ліжок, а її робітники - до 8 осіб, будують «гамівний будинок». У звітах згадують: «Штаб-лікар - 1, помічник лікаря - 1, фельдшер - 1, наглядач - 1, наглядачка - 1, пристав - 1, сторожів - 2, жебраків, хворих і божевільних - 35 душ» [1].

З часів заснування десятиліттями нічого не змінювалося, проте лікарня потребувала оновлення та збільшення. У 1834 році, у епоху імператора Миколи І, відомий архітектор Грязнов С. І., який проектував у Катеринославі декілька об'єктів, створив дизайн нового комплексу. Він мав складатися з двох головних корпусів і двох бокових, триповерхових і двоповерхових відповідно, однак будівництво мало певні перешкоди та затягнулося до 1845 року, хоча й весь план виконано не було. З чотирьох будівель побудовано лише 3 – два бокові корпуси та один головний, а деякі прикраси, у тому числі статуї, не були втілені у життя. Проте кількість ліжок збільшилося до 240, лікування стало платним, через що близько 70% випадків були відмови в госпіталізації. Лікарня грає важливу роль в історії Кримської війни (1853-1856), тому що стає на той період госпіталем, одним з двадцяти трьох усього міста. За цей час його відвідав Пірогов М.І., а з 1842 року там працював Бойченко П.Н., який у часи Кримської війни був завідувачем усіх госпіталів Катеринослава [3], що приймали постраждалих військових. З того часу у місті розпочали свою роботу ще чотири лікарні, якщо не рахувати губернську лікарню.

Другий період розпочинається з 1867 року, коли управління лікарнею здійснюється Земською управою, через що заклад отримав нову назву «Катеринославська губернська земська лікарня». Цей заклад був достатньо відомим у скороченні «КГЗЛ», до початку двадцятого століття він перетворився у найбільший лікувальний комплекс губернії, що складався з будівель лікарні, у якій було більше 40 лікарняних та господарських корпусів, відділення: пологове, офтальмологічне, рентген, психіатричне тощо. У 1870 році при ній відкривається Земська фельдшерська школа, що випускає двадцять фельдшерів[1], яка зараз функціонує як перший базовий медичний коледж [3].

Третій період бере початок вад 1917 року. У 1916 році у Катеринославі при лікарні починають діяти Вищі жіночі курси, які стають початком існування медичного інституту, нині Дніпропетровській медичній академії. Перші кафедри були створені у 1918 році на базі спеціалізованих відділень губернської лікарні. З того року по 1941 рік реформи призвели до підвищення кваліфікації медичних робітників та якості обслуговування медичним персоналом. Друга світова війна примусила лікарів знов створити з лікарні госпіталь, тепер під номером 3582 [2], що занотували на пам’ятнику у 1986 році. Протягом усієї війни медичні співробітники головного госпіталю виконували свій обов’язок, а у 1945 році лікарні присвоїли ім’я видатного вченого і біолога Мечнікова І. І., що було приурочено до сторічної річниці з його дня народження.

Четвертий і останній період починається з 1945 року до сьогодні. Саме в останні роки вона зазнає значних реновацій: будують поліклініку та регулюють прийом жителів області. Відділення розвиваються, набувають глибшої спеціалізації, з 1995 року хірургічна допомога переходить на вищій рівень, тому що будують новий хірургічний корпус. Зараз лікарня ім. Мечнікова – це головний лікувальний центр усієї Дніпропетровської області, який кожного дня стає все краще. Нова апаратура та методи лікування й діагностики, надання медичної допомоги у будь-який час та особливо при надзвичайних ситуаціях. Ще важливим внеском лікарні є навчання або підвищення кваліфікації студентів, медсестер та старших медичних працівників [4].

Отже, саме такий шлях пройшла обласна лікарня від невеликого «богоугодного закладу» до однієї з найбільш відомих лікарень країни - вона була госпіталем під час Кримської війни (1853-1856рр.), російсько-японської, Другої світової, радянсько-афганської, Чорнобильської катастрофи тощо. Окрім того, в м. Дніпро це одне з небагатьох будівель, що не змінили свого основного призначення від початку до сьогодні. Пройшло усього трішки більше двох сотень років, а крок в історії становлення став дуже великим.

Список літератури:

1. https://www.libr.dp.ua/fullkr/index.php?pbp=340
2. http://www.mechnikova.com/clients/docl/index.nsf/(documents)/AB34ED0BB96351A3C22579600057B9AA
3. https://www.gorod.dp.ua/news/145918

4. https://www.umj.com.ua/article/organization/oblastnaya-klinicheskaya-bolnica-im-mechnikova

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРІОРИТЕТНИХ АСПЕКТІВ КОНЦЕПЦІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Караман С.,
доктор педагогічних наук, професор

Богданець-Білоскаленко Н.
доктор педагогічних наук
завідувач відділу навчання мов національних меншин
Інститут педагогіки НАПН України

У час практичної реалізації основних ідей Нової української школи, становлення і розвитку системи національної освіти особливо актуальними є питання оновлення змісту, вдосконалення форм, методів і технології навчання української мови в початковій школі. Вивчення української мови в пропонованій концепції розглядається в контексті відродження української культури, традицій, визнання особистості як найвищої цінності людства. В українській національній школі мова виступає як перший і найголовніший навчальний предмет. Вивчення української мови в початковій школі потребує спеціальної методики, особливих форм, методів і технології навчання. Саме тому в пропонованій концепції навчання української мови в початковій школі враховано пріоритетні аспекти: лінгвістичний, педагогічний, психологічний, соціокультурний.

Лінгвістичний аспект передбачає збагачення й активізація словникового запасу учнів, формування в них орфоепічних і граматичних умінь; засвоєння елементарних знань про найважливіші мовні одиниці, що є необхідні й достатні для формування в учнів початкової школи мовленнєвих умінь і навичок; засвоєння української графіки й орфографії, формування фонетико-графічних та правописних умінь і навичок; розвиток діалогічного й монологічного мовлення; умінь спілкуватися українською мовою у повсякденному житті, залежно від ситуації; розвиток мовного чуття, дару слова, оцінка виражальних можливостей української мови;здатність засвоювати норму літературної мови. Усвідомлене засвоєння державної мови забезпечує можливість задовольняти соціальні, культурні, освітні потреби, сприяє взаєморозумінню й толерантності в умовах полікультурного освітнього середовища.

У пропонованій концепції *педагогічний аспект навчання української мови* зорієнтовує на врахування діапазону можливостей предмета в організації освітньо-пізнавальної діяльності учнів початкової школи, виховання в них любові до українського слова, звичаїв і традицій, народної творчості; усвідомлення власної причетності до духовної національної скарбниці. Педагогічний аспект передбачає екстраполяцію на розвивальний потенціал україномовного ресурсу, доцільний добір мовно-виражальних засобів у

процесі спілкування, дотримання українського мовного етикетиту, вміння працювати в команді на засадах рівноправного партнерства.

У контексті *психологічного аспекту* виокремлено психічні чинники, що сприяють якісному засвоєнню мовної теорії й формуванню мовленнєвих умінь і навичок учнів початкової школи. Основними психічними процесами під час вивчення мови в початковій школі є відчуття і сприймання пояснюваного вчителем матеріалу, запам'ятовування його і відтворення. Відчуття й уява є першим етапом сприймання. Після первинного сприймання матеріалу учні не завжди отримують цілісне уявлення про те чи інше правило, явище, поняття, хоч запам'ятовують і відтворюють вивчене (прослухане, почуте, прочитане). Саме тому в концепції передбачено етап проєктування перевірки якості засвоєння того чи іншого правила, а також вміння застосовувати його в мовній практиці. За умови недостатнього засвоєння навчального матеріалу обґрунтовано методичну доцільність переходу до етапу багаторазового повторення з використанням більш універсальних і продуктивних форм роботи та етапу засвоєння знань шляхом розв'язання проблемних завдань, що розвивають в учнів критичне мислення, стимулюють їхню пізнавальну активність, сприяють усвідомленому засвоєнню мовного матеріалу.

Інтегративний за змістом і винятковою функцією в сучасному суспільстві *соціокультурний аспект* полягає в ознайомленні учнів з національними культурними надбаннями українців, творчістю українських майстрів словесності та представників інших культур, мовними формулами українського етикету, сталими народними висловами, прислів'ями і приказками; вихованні свідомого громадянина України, який поважає свою державу, її символіку, і, водночас, толерантно ставиться до мови та культури інших національностей, що живуть на теренах України. Означена змістова лінія концепції передбачає ознайомлення учнів із нормами, які регулюють міжособистісні стосунки в українському соціумі, формують практичні вміння дотримуватись культури поведінки та культури мовлення під час україномовного за спеціально створеними ситуаціями: різноманітні соціальні ролі у закладі, вдома, на вулиці, у магазині, театрі, кінотеатрі, бібліотеці, спортзалі, місцях відпочинку тощо.

Оптимальна реалізація обґрунтованих пріоритетних аспектів пропонованої концепції навчання української мови в початковій школі – лінгвістичного, педагогічного, психологічного, соціокультурного, – сприятиме посиленню її дидактичного й виховного потенціалу як навчального предмета, формуванню україномовної особистості.

Список літератури:

1. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О.Я. Савченко : Режим доступу: https://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty/

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС З ПІДГОТОВКИ ЗОВНІШНІХ ЕКІПАЖІВ БЕЗПІЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

Катеринчук І. С.,
доктор технічних наук, професор
професор кафедри телекомунікацій та радіотехніки,
Національна академія Державної прикордонної служби України

Балендр А. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент, докторант
Національна академія Державної прикордонної служби України

Комарницька О. І.
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри перекладу
Національна академія Державної прикордонної служби України

В рамках Концепції Державної цільової правоохоронної програми "Облаштування та реконструкція державного кордону на період до 2020 року" і на підставі досвіду прикордонних відомств США та країн Євросоюзу у Державній прикордонній службі України створено інтелектуальну систему охорони державного кордону, яка технологічно здатна забезпечити: раннє попередження; розпізнавання і супровід; перехоплення та затримання. Значна роль у цій системі відведено застосуванню безпілотних літальних апаратів (БПЛА) для охорони кордону. У межах співробітництва між Державною прикордонною службою України, Державною прикордонною службою Литви та Європейською агенцією із прикордонної та берегової охорони FRONTEX, у рамках угоди про грант 2018/325 / TRU «Дослідження: використання БПЛА для охорони кордону – тактика, методичні рекомендації, передова практика» було розроблено навчально-методичний комплекс з підготовки зовнішніх екіпажів безпілотних авіаційних комплексів [1-3]. Навчальний курс включає типові ситуації при здійсненні охорони протяжних ділянок кордону: патрулювання (Patrol), виявлення та супрвід цілей (Tracing, Escort), пошук (Search), моніторинг водних поверхонь (Water Monitoring), форс мажорні задачі/ситуації (Force majeure). Курс базується на практичних випробуваннях, а також на оперативному досвіді співробітників прикордонного відомства та операторів БПЛА різних сфер застосування (комерційних, правоохоронних і військових). Випробовування БПЛА проходили на базі Школи Державної прикордонної служби Литви та Головного центру підготовки персоналу Державної прикордонної служби України. Для вирішення типових задач були використані різні типи БПЛА з різним корисним обладнанням (телевізійні та тепловізійні камери з різними характеристиками). Розроблений навчальний курс та модуль

електронного навчання для операторів БПЛА та керівного складу підрозділів охорони кордону допоміг виявити проблеми і можливості БПЛА в ефективному моніторингу державних кордонів країн учасниць агенції FRONTEX.

Список літератури

1. Ivan Katerynchuk, Oleg Borovyk, Roman Rachok, Mikhailo Darmoroz. (2017). Defining approach to rational opto-electronic surveillance system towers placement. AICT-2017: Proceedings of 2nd International Conference on Advanced Information and Communication Technologies-2017 (Lviv, Ukraine, July 4-78, 2017). P. 242-245.

2. Ivan Katerynchuk, Oleg Shynkaruk, Ihor Balytskyi. (2018). Definition of approaches to the assessment of tactical unmanned aerial vehicles effective use in the state border guard body. TCSET-2018: 14th IEEE International Conference on Advanced Trends in Radioelectronics, Telecommunications and Computer Engineering (Lviv-Slavske, Ukraine, February 20-24, 2018). P. 1255-1259.

3. Балендр А. В. Професійна підготовка фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу: теорія і практика : монографія. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2020. 504 с.

ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩО ДО ПОВІРКИ ВИМІРЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Кириленко Л. В.
Провідний інженер відділу стандартизації та метрології
Технічний центр Національної академії наук України

В Україні продовжується реформування та вдосконалення правових і організаційних засад метрологічної діяльності у відповідність до європейської моделі, створення організаційних форм діяльності згідно з міжнародною та європейською практиками [1].

У сфері метрології прийнято Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» [2], яким передбачено гармонізацію законодавчих актів із документами Міжнародної організації законодавчої метрології, актами законодавства Європейського союзу з питань метрології та документами Європейської співпраці із законодавчої метрології. Також передбачено створення окремого центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері метрологічного нагляду. Закон набрав чинності 1 січня 2016 року.

Відповідно до Закону метрологічна система України створює необхідні засади для забезпечення єдності вимірювань у державі, з визначеними завданнями [3].

Зараз діє нова редакція Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» [2]. Перш за все, зміни пов'язані з гармонізацією національного метрологічного законодавства з європейськими директивами, нормами і стандартами у сфері метрології та метрологічної діяльності. Це стосується як термінологічних, так і організаційних та технічних питань. Новим законом розділені регуляторні, господарські та наглядові функції центральних органів виконавчої влади у сфері метрології, ліквідовані надмірно забюрократизовані і неефективні структури і механізми управління метрологічною системою. Введено нове поняття «сфера законодавчо регульованій метрології» - перелік видів діяльності, за якими з метою забезпечення єдності вимірювань здійснюється державне регулювання. Змінено підходи до організації метрологічного нагляду за законодавчо регульованими засобами вимірювальної техніки (приладами).

Законом України від 06.06.2019 № 2740-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації актів законодавства Європейського Союзу у сфері технічного регулювання» [4] внесені зміни, зокрема до Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» [2], з якого виключено частину сьому статті 17. Вона передбачала проведення на добровільних засадах повірки засобів вимірювальної техніки, які не застосовуються у сфері законодавчої метрології та перебувають в експлуатації.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки) є центральним органом виконавчої влади, одним з основних завдань якого є державна політика у сфері технічного регулювання,

стандартизації, метрології та метрологічної діяльності, затверджена постановою Кабінету Міністрів України [5] (в редакції від 11 вересня 2019 р. N 838).

З метою вдосконалення порядку проведення повірки законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, та оформлення її результатів, та відповідно до Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» [2] Мінекономіки наказом від 16.04.2019 р. №642 [6] внесено зміни до наказу Мінекономрозвитку від 08.02.2016 р. №193 [7]:

Виключено пункт 3. Ним було встановлено, що Порядок проведення повірки законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, та оформлення її результатів, затверджений цим наказом, може використовуватися під час проведення повірки засобів вимірювальної техніки, які не застосовуються у сфері законодавчо регульованої метрології, на добровільних засадах.

Цей наказ набув чинності з 14.06.2019, крім підпункту 3 пункту 4 Змін, який набув чинності з 1 січня 2020 року. Наступна Редакція, відбудеться 03.07.2020, підстава – Закон «2740-VIII» [4].

Висновки. Підсумовуючи наведене вище, можна зазначити, що зазначені положення виключені із законодавства про метрологію і метрологічну діяльність у зв'язку з неоднозначністю їх застосування, а саме, можливістю віднесення послуг з повірки ЗВТ, які застосовуються у сфері законодавчо регульованої метрології до повірки ЗВТ, які не застосовуються у сфері законодавчо регульованої метрології, і навпаки.

Список використаних джерел

1 Сахнюк, І.О. Зміни в метрологічній діяльності у зв'язку з прийняттям Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» / І.О.Сахнюк, Л.В. Кириленко *// З*бірник наукових матеріалів XVI Міжнар. інтернет — конф. *el-conf.com.ua* «Досягнення і проблеми сучасної науки» (22 січня 2018 р., м. Вінниця*). —* Вінниця, 2018 — Ч.5, *С. 75–77.*

2 Україна. Закони. Про метрологію та метрологічну діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 05.06.2014 № 1314–VП. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1314-18

3 Угода про асоціацію між ЄС та Україною повністю набуває чинності // Представництво Європейського Союзу в Україні – [Электронный ресурс] –

Режим доступу: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk/31561/Угода.

4 Україна. Закони. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації актів законодавства Європейського Союзу у сфері технічного регулювання [Електронний ресурс] : закон України від 06.06.2019 № 2740-VIII. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2740-19 (дата звернення: 14.04.2020). — Назва з екрана.

5 Міністерство економічного розвитку і торгівлі України Постанова від 20 серпня 2014 р. N 459 «Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства».

6 Міністерство економічного розвитку і торгівлі України Наказ від 16.04.2019 № 642 «Про внесення змін до наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 08.02.2016 № 193».

7 Міністерство економічного розвитку і торгівлі України Наказ від 08.02.2016 №193 «Про затвердження Порядку проведення повірки законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, та оформлення її результатів».

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРОТИДІЯ ПРОСТИТУЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ФОНОВОМУ ЯВИЩУ

Книш С. В.,
студент
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Гура О. С.
викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Проституцію, ідентифікують як одну з найдавніших професій, яка має не тільки різні інтерпретації, але й проявляється по різному: в залежності від кількості суб’єктів, місця здійснення, видів, тощо. Проституція заборонена майже у всіх країнах світу, але в деяких країнах за цим явищем проводиться дещо зменшений кримінологічний, кримінальний та пенітенціарний контроль, або не проводиться зовсім через зважаючи на її легалізацію.

Виступаючи як асоціальне явище в суспільстві, проституція є насамперед злочинним явищем, але, водночас поряд зі злочинністю, виступає як сприятливе для неї середовище (кримінологічний фактор), а саме—фонове явище. Проституція є формою передусім так званої девіантної поведінки особи, тобто такою, яка відхиляється від загальноприйнятих в суспільстві норм поведінки, усталених звичаїв, правил, тощо. Але, треба мати на увазі, що девіантна поведінка для одних є відхиленням, а для інших нормою життя, саме тому, в таких країнах як: Німеччина, Нідерланди, Австрія, Греція, Туреччина, Латвія, Угорщина, й Швейцарія, дане явище є нормою життя, та вважається професією яка прирівняна к індивідуальній трудовій діяльності.

Фонові явища, призводять до виникнення антисуспільної поведінки особи, що в майбутньому є поштовхом для вчинення особами, які стали на шлях антисуспільної спрямованості, суспільно небезпечних діянь. Проституція є розповсюдженим та масовим явищем, яке деформує й травмує особистість, впливає на підрив усталених цінностей які існують у суспільстві.

Злочини, пов'язані з проституцією включають, такі злочини як:

1. Заняття проституцією (ст. 181-1 Кодексу про адміністративні правопорушення)[1];
2. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст.301 Кримінального кодексу України);
3. Створення або утримання місць розпусти і звідництво (ст.302 Кримінального кодексу України);
4. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією (ст.303 Кримінального кодексу України)[1].

Зважаючи на масовий характер, проституція на сьогодні не знайшла наукового та правового обґрунтування, хоча виступає як антисоціальний інститут суспільства, сприяє руйнуванню звичаєвого інституту сім'ї, сімейних цінностей, викривленню свідомості особи та її деградації. Протидія й запобігання проституції містять в собі комплекс методів, способів та заходів необхідних для зменшення рівня вчинених злочинів, та злочинів для яких це явище виступає фоновим. Такими заходами можуть бути:

1) Створення курсу статевого виховання в закладах середньої освіти різних ступенів, що передусім бути впливати на профілактику та надалі відсутність девіантної поведінки та девіантних нахилів у сфері статевих відносин.

2) Сприяння з боку держави в залученні фахівців для проведення кримінологічних аналізів фонових явищ та злочинів.

3) Створення спеціальних курсів та програм для студентів, дорослих, для осіб що потрапили у скрутну життєву ситуацію, та ін. Також проведення профілактичних програми після відбування покарання за злочини у статевій сфері.

4) Поселення відповідальності за вчинення статевих злочинів.

5) Забезпечення створення програм для безпосереднього фінансування осіб, які знаходяться в групі ризику, і є схильними до вчинення злочинів через різні життєві ситуації.

6) Заснування психологічних кабінетів, для консультування та реабілітації осіб.

7) Контроль з боку держави за ЗМІ, інтернет-ресурсами які розповсюджують та пропагують сцени насильства та жорстокості, та відповідно доступом до них неповнолітніх.

8) Спеціальна підготовка кадрів які можуть працювати з різними верствами населення.

Сукупність вище зазначених заходів є шляхом подолання, та зниження рівня масовості злочинності та фонових явищ в цілому, не тільки пов'язаних з проституцією та статевими злочинами. Але, на сьогодні, все частіше з'являється ідея легалізації проституції в різних країнах світу, тобто, існує думка, що якщо на державному рівні дозволити це явище, то в такому випадку зменшиться його масовість та вплив на суспільство. Наприклад, практика Нідерландів, де секс-індустрія після легалізації переживає швидке зростання, одними розглядається як доказ небезпеки легалізації, іншими – як тимчасові труднощі в умовах нової ситуації. Прихильники легалізації наводять аргумент, що легалізація допоможе покінчити з експлуатацією незаконно ввезених в країну жінок-іммігранток. Проте, згідно зі звітом урядової Будапештської групи, 80 % жінок у борделях Нідерландів вивезено і продано з інших країн. Також стверджують, що легалізація допоможе покінчити з дитячою проституцією. Натомість, рівень дитячої проституції в Голландії в 90-ті роки різко зріс. За оцінкою організації «Права дитини» кількість дітей, задіяних у проституції, лише в одному Амстердамі зросла з чотирьох тисяч у 1996 році до 15 тисяч у 2001 році. Згідно з тими самими даними, щонайменше п'ять тисяч дітей привезені з-за кордону. В основному це дівчатка з Нігерії. Тож можна

зробити висновок, що за допомогою легалізації проституції країна виявилася не спроможною припинити торгівлю людьми, так само як і домогтися викорінення інших форм сексуальної злочинності зокрема сутенерство[3].

Отже, на рівні держави легалізація зважаючи на статистичні дані, на наукові та кримінологічні дослідження, не є розв'язанням даної проблеми, та не впливає на зменшення її розповсюдження, адже зменшення рівня проституції залежить від багатьох факторів, способів, методів та засобів які необхідно здійснити та привести в дію. Сприяти запобіганню та протидії цьому явищу необхідно в процесі формування та становлення суспільної свідомості, для виховання її в дусі сімейних та суспільних цінностей, аби мінімізувати розвиток девіантних нахилів та деформації свідомості людини в майбутньому.

Список літератури

1. Кримінальний кодекс України від (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131).

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122).

3. Маныч Е. Г. Проституция: криминологические и уголовно-правовые аспекты : монография / Е. Г. Маныч / под ред.: Мелешко Н. П. – М. : Юрлитинформ, 2011. – 168 с.

ПРОЄКТУВАННЯ ЯК МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ЗВО

Княжева І. А.
доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри педагогіки, Університет Ушинського
м. Одеса, Україна

Для теперішнього стану освіти характерні радикальні зміни в змісті й формах передавання навчального матеріалу, що зумовлено, у першу чергу, переглядом цілей і пріоритетів у програмах двоступеневої підготовки майбутніх фахівців. Ці програми передбачають запровадження сучасних підходів інтеграції вищої освіти щодо підготовки магістрантів як майбутніх спеціалістів нового покоління, які спроможні професійно керувати процесами виховання і навчання студентів, активно освоювати, модернізовувати й запроваджувати в педагогічну діяльність сучасні освітні технології, які за своєю суттю є індивідуально-творчими, характеризуються культурологічною і гуманістичною спрямованістю та є студентоцентрованими. Про це наголошено у Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [1] та інших документах, що регламентують існування і розвиток вищої освіти.

Слугує на увагу розуміння студентоцентрованого навчання як такого, що передбачає трансформацію освітнього середовища з метою розширення автономії його суб’єктів, різнобічного особистісного розвитку тих, хто здобуває освіту, підвищення якості їхніх освітніх досягнень [2].

Розв’язання цих завдань неможливе без вирішення комплексу науково-практичних проблем, пов’язаних із побудовою системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців від яких залежить якість вищої освіти в майбутньому – студентів магістратури. Ряд дослідників (Н. Г. Батечко, О. І. Безлюдний, В. Є. Берека, С. С. Вітвицька, О. І. Гура, В. Н. Жуков, К. М. Левківський, В. І. Луговий, Г. М. Падалка та ін.) і ми суголосні з їхніми висновками, одним із шляхів підвищення якості магістерської підготовки убачають упровадження сучасних методів і технологій навчання. У цьому контексті використання методу проектів, що за своєю суттю є творчим, інтерактивним, багатофункційним і включає сукупність дослідницьких, пошукових і проблемних завдань, представляється досить плідним.

Завдяки поширення світового педагогічного досвіду, метод проектів відроджується в дослідженнях ряду вітчизняних авторів: В. В. Гузєєва, Е. Е. Карпової, Є. С. Полат, В. Д. Симоненко, С. О. Сисоєвої та ін. У сучасній дидактиці постають проблеми класифікації проектів, їх технологічного розроблення, визначення місця проектів в освітньому процесі сучасних закладів

вищої освіти, психолого-педагогічних умов їх застосування, здійснюються спроби проектно-технологічного підходу до навчання у вищій школі. І хоча спостерігається ще певне понятійне розмаїття у визначенні сутності проектування, результати останніх досліджень свідчать, що, враховуючи досвід минулого та при правильній організації освітнього процесу, проєкти, поряд із традиційними методами навчання можуть допомагати вирішувати проблеми якісної підготовки фахівців, зокрема й для вищої педагогічної школи, залучаючи їх до практичного вирішення професійно значущих завдань.

Досвід використання методу проектів в освітньому процесі сучасного закладу вищої педагогічної освіти дає підставу вважати його досить ефективним, оскільки він передбачає пошуково-дослідницьку діяльність студентів, участь в ньому сприяє розвитку творчості, ініціативи, критичного мислення, самостійності, самоконтролю, персоналізації навчання, запобігає і сприяє подоланню відчуження студентів магістратури від освітнього процесу, допомагає вибудовуванню їхніх індивідуальних освітніх траєкторій в освітньому просторі. У магістрантів з’являється потреба самостійно знаходити нові проблеми у знайомому навчальному матеріалі, що потребують самостійного творчого пошуку можливостей їх розв’язання, ставити особисту мету у вивченні конкретної теми чи змістового модулю, розвивається потреба в пошуковій активності щодо їх реалізації, гнучкість у використанні знань у нових умовах, спритність і впевненість під час зустрічі з відкритими проблемами, що мають декілька варіантів розв’язань.

Як показує опитування, студенти-гуманітарії часто невдоволені тим, що комп’ютерні технології недостатньо використовуються в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти. З іншого боку, традиційні освітні технології не завжди відповідають потребам та інтересам студентів, а особливо студентів магістратури – майбутніх викладачів. Метод проекту допомагає вирішити і ці проблеми.

Використання методу проекту має таку внутрішню логіку: вибір проблеми для розв’язання в рамках проектної діяльності; визначення мети (ключового питання) та завдань (тематичні питання) проекту; встановлення етапів і плану реалізації проекту; вивчення проблеми (пошук джерел інформації та робота з ними, вивчення інформації, її аналіз, синтез, узагальнення, дослідницька діяльність); оформлення результатів діяльності; визначення критеріїв оцінювання проекту на основі аналізу результатів діяльності, її оптимальності і ефективності; демонстрація результатів проектної діяльності у вигляді презентації, публікації, веб-сайту.

Оскільки на всіх етапах підготовки проекту всі учасники цієї роботи – і викладачі, і студенти постійно обмінюються думками щодо процесу роботи, відбувається обмін інформацією, заохочення різних підходів до однієї і тієї ж проблеми, стає звичним співіснування різних думок і припущень, які не співпадають, є можливість критикувати й відкидати будь-яку думку. Це не лише стимулює пізнавальну і творчу активність учасників проектної діяльності, а й формує і розвиває їхнє творче мислення.

Спроби знайти вирішення проблеми можуть бути тривалим процесом, який передбачає обговорення, збір даних, залучення зовнішніх, сторонніх джерел інформації тощо; попередні «робочі» висновки, систематизація і огляд ідей, визначення результатів роботи і планування можливостей і перспектив її продовження.

Магістранти опановують нові технології навчання, де педагог не головна дійова особа під час занять, а режисер, організатор взаємодії студентів один з одним, із навчальним матеріалом; нові техніки переконання і презентації своїх аргументів, вчаться такому стилю взаємин, де спілкування та взаємодія є основними механізмами передачі соціального досвіду.

Розвивається уміння працювати в команді, розподіляти обов'язки між її членами, відчувати свою відповідальність за доручене, відчувати себе членом команди, аналізувати результати своєї діяльності і діяльності своїх товаришів. Тобто необхідна не просто виконавська дисципліна, а здатність працювати в групі, вміння співпрацювати з іншими особами. Виробляються навички роботи з різноманітними джерелами інформації: крім традиційних статей із журналів, науково-методичних доробок, підручників, навчальних посібників тощо, які студенти знаходять у бібліотеці, робота з ресурсами електронної бібліотеки, Інтернету; критичного аналізу цих джерел перед використанням. Магістранти вдосконалюють уміння ведення дискусії, обстоювання особистої думки, рефлексії, навички планування, чіткої постановки мети, визначення послідовності завдань.

Отже, проєктування є дієвим методичним інструментом професійно-педагогічної підготовки студентів магістратури, сприяє підвищенню її якості та набуттю студентоцентрованого вектору освітнього процесу.

Список літератури

1. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Kyiv : CS Ltd., 2015. 32 p. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf

2. Сорока Ю. Практикуючи студентоцентровану освіту: діагностичні аспекти студентських очікувань. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2014. № 32 (1101). С. 190–194.

ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Коваленко Г.
к.с-г.н., доцент
Уманський національний університет садівництва

Державне регулювання і координації інвестування в Україні здійснюються багатьма державними органами, які регулюють ту сторону інвестиційної діяльності, яка відноситься до їх компетенції. Правове закріплення інвестування регулюється сукупністю нормативно-правових актів, які знаходяться в різних зонах відповідальності різних відомств. Втілення інвестування відповідає нормам господарського, цивільного, трудового, митного, валютного та інших напрямів законодавства.

Так як сукупність державних органів управління забезпечує формування єдиного техніко-технологічного простору, що передбачає сумісність та синхронізацію нововведень, то повинна існувати єдина система вимог до впровадження інвестицій, якою повинні користуватися усі держструктури. Проте, недосконалість законодавства, високий ступінь його декларативності дозволяють дублювання функцій різними органами, що свідчить про відсутність статутнокомпетенційних норм у роботі органів державного управління [1].

Створення умов успішного економічного розвитку в країні може базуватися на існуванні стабільного інституційного середовища. Для забезпечення комплексності важливими є фактори інституційного середовища:

- традиційні;
- нормативно-правові;
- економічні [2].

Вдосконалення даних факторів неможливе у короткостроковому періоді. Проте, першочерговим має бути впорядкування нормативно-правової бази з питань інвестування. Не дотримання цього напряму обмежує, можливості підприємців розвивати свій бізнес через невідповідності законодавству, а науки – у формуванні адекватних уявлень про економічну реальність.

Враховуючи такі протиріччя, необхідне вдосконалення нормативно-правового забезпечення інвестування. Доцільність розвитку саме цього напряму пояснюється тим, що не оцінюється якість управління підприємством чи аспекти макроекономічної стабільності, а аналізуються конкретні умови господарювання в певному періоді, що дозволяє швидко реагувати та змінювати законодавчу і нормативну бази. Поряд з тим, вважаємо, що відповідно до специфіки діяльності певної галузі мають бути розроблені заходи які повинні узгоджуватися із рядом положень податкового, митного, зовнішньоекономічного законодавства, що враховує її особливості.

Важливими для формування організаційних засад та здійснення інвестування вважаємо використання контрактів як механізмів стимулювання

інвестування. Стимулювання передбачає оподаткування діяльності підприємства за пільговою системою, отримання кредитних ресурсів підприємствам за пільговими процентними ставками, що забезпечить оподаткування прибутку фінансових інститутів від цих операцій за пільговою системою та формування НБУ резервів для покриття можливих втрат за цими кредитами.

Запропонована система заходів включає відносини, що безпосередньо стосуються кожного інвестора і з позиції структури включає:

- інституції (звичаї господарювання у галузі, виконання/невиконання контрактів);
- інститути-норми (право власності, контрактні відносини);
- інститути-організації (реалізація програм «єдиного вікна», установи видачі дозволів, митниці, податкова адміністрація) [3].

Інноваційний розвиток агропромислового комплексу потребує залучення досить значних фінансових ресурсів. Дефіцит внутрішніх джерел формування фінансових потоків в інноваційній діяльності зумовлює об’єктивну необхідність використання зовнішніх фінансових ресурсів. А це свідчить про те, що в агропромисловий комплекс необхідно залучати прямі іноземні інвестиції. Фінансування розробки і впровадження технологічних інновацій покладено, власне, на сам агропромисловий комплекс, який в умовах дефіциту фінансових ресурсів не в змозі повністю профінансувати інноваційні проекти. Низькі обсяги фінансування загалом і за рахунок власних накопичень зокрема не створюють можливості для агропромислового комплексу займатися результативною інноваційною діяльністю і створювати власний інноваційний продукт, який би відрізнявся суттєвою новизною.

Внаслідок еволюційного розвитку агропромисловий комплекс орієнтується на використання передових інноваційних технологій розумного, точного землеробства, зокрема генетичної модифікації, нанобіотехнологій, позагрунтового вирощення рослин і вертикального землеробства (на основі гідро-, аква- і аеропоніки), а також складних технологічних систем супутникової навігації, роботів, безпілотних літальних апаратів/дронів, 3D друку продуктів харчування, Інтернету речей, блокчейну тощо. Ці глобальні технології дозволять сільськогосподарським підприємствам бути більш прибутковими, ефективними, безпечними і екологічно чистими та націленими на:

- підвищення ефективності управління та реалізації сільськогосподарських процесів на всьому ланцюгу створення доданої вартості, зниження ризиків та обмеження уразливості внаслідок зовнішніх впливів (від поломки технічних засобів до негод, посухи, хвороб тощо);
- формування сільськогосподарських екосистем, що включають інтегровані мережі, які об'єднують цифрові дані, отримані в режимі реального часу як із внутрішніх джерел (показання фермерських датчиків), так із зовнішніх (наданих іншими учасниками екосистеми), для прийняття ефективних управлінських рішень, а також об'єднують учасників екосистеми, щоб забезпечити ефективність ланцюга доданої вартості;

- цифровізацію сільськогосподарської техніки з використанням сучасних технічних засобів – датчиків, сенсорних приладів, які є найбільшими генераторами даних [4].

Разом з тим ринкові умови господарювання вимагають випуску продукції, здатної конкурувати із існуючую на ринку, в тому числі із продукцією розвиненіших у технологічному відношенні фірм зарубіжних країн. Вирішення цих завдань потребує значного інвестування у основний капітал. Крім того, українська продукція характеризується низьким рівнем наукомісткості, що зменшує її конкурентоспроможність.

Прогнозується, що наступний етап еволюції «Сільське господарство 5.0» буде заснований на всебічній роботизації агропродовольчого виробництва із використанням різноманітних форм штучного інтелекту.

В українській економіці домінують низькотехнологічні галузі виробництва, до яких належить агропромисловість — 1,2 %. Майже 95 % вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів.

В Україні за сучасних умов відбувається зниження рівня інноваційного розвитку. Спостерігається тенденція скорочення науковців, на вкрай низькому рівні перебуває впровадження нових технологічних процесів і освоєння нових видів техніки, зміна обсягів реалізованої інноваційної продукції не має чіткої тенденції.

Іноземний інвестор не вкладає в необхідному обсязі фінансові ресурси в технологічні інновації. Держава є доволі пасивною у фінансуванні інноваційного розвитку. З кожним роком Україна втрачає свій інноваційний потенціал і цим самим гальмує економічний розвиток та стабільність [5].

Таким, чином, щоб бути повноправними учасниками на світовому ринку потрібна політика кардинального оновлення інноваційного середовища агропромислового комплексу, який здатен на базі фундаментальних наукових знань масово виробляти принципово нові продукти за допомогою ресурсозбірігаючих технологій при цьому інвестиційно інноваційна політика має бути збалансованою та спрямованою на гармонійне доповнення внутрішніх інвестицій зовнішніми, забезпечення належних умов реалізації інновацій в агропромисловому комплексі.

Список літератури

1. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2013. Організаційно-економічні заходи сприяння інвестиційній діяльності підприємств. Економіка розвиту, 1(65), с. 94–100.

2. Коваленко, Ю. М., 2011. Сутність інституційного середовища фінансового сектора економіки. Економічний вісник Донбасу, 1 (23), с. 92-97.

3. Самогородская, М. И., 2004. Институциональное обеспечение инвестиционной привлекательности региона. Вестник ВГУ, 2, с. 81-90.

4. Писаренко, Т.В., та Кваша, Т.К., 2019. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2018 році: аналітична довідка. УкрІНТЕІ, с. 80.

5. Гринько, Т.В., 2013. Інноваційний розвиток України: тенденції та проблеми. Технологічний аудит та резерви виробництва, 1(3), с. 17-21

[Електронний ресурс]. - режим доступу: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2013_1(3)__4

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

Коваленко О.
аспірант
Уманський національний університет садівництва

Українські аграрії повинні бути забезпечені високоякісною сільськогосподарською технікою. Аналізуючи можливості її виробництва, можна зробити висновок про неспроможність більшості українських підприємств сільськогосподарського машинобудування працювати на такому рівні через їх фінансову неспроможність та відсутність необхідної техніко-технологічної бази. Покращення стану таких підприємств повинно направлятися у інші сфери, зокрема сервісне обслуговування.

Від технічного забезпечення аграрних підприємств значною мірою залежить ефективність використання земельних ресурсів, кількісні та якісні показники їх діяльності.

Підприємство, яке не оснащене новітньою технікою й не використовує передові технології, не спроможне пропонувати конкурентоспроможну продукцію як за якістю, так і ціною. Світовий досвід доводить, що більше 80% зростання ВВП забезпечується технологічними нововведеннями, що здійснюється через технічне оснащення виробництва [1].

Однак нині вітчизняний машино-тракторний парк аграрних підприємств України зазнає морального та фізичного старіння, зменшується кількісно і якісно. Для більшості сільськогосподарських підприємств придбання енергозберігаючої техніки на сьогодні є практично недоступним [2].

Технологічне відставання більшості підприємств галузі обмежує можливості виробництва високоефективної сільськогосподарської техніки. Для забезпечення умов виробництва сільськогосподарської техніки світового рівня основною умовою є необхідність підвищення її якісних параметрів за рахунок впровадження модульного принципу, використання уніфікованої елементної бази та застосування прогресивних конструкційних матеріалів [3].

Для більшості підприємств сільськогосподарського машинобудування перспективним є залучення інвесторів до відродження виробництва. Продовження роботи таких підприємств можливе в налагодженні ремонтних робіт техніки, яка знаходиться у використанні сільськогосподарських підприємств. Проте, значна кількість такої техніки зарубіжного виробництва, з якої частина була закуплена на умовах дилерського обслуговування.

Частину іноземних агрегатів українські майстри не зможуть відремонтувати через обмежену обізнаність у закордонних технологіях. А тому, до числа перспективних клієнтів, проблемних українських підприємств сільськогосподарського машинобудування може бути віднесена: техніка закордонного виробництва, сервіс якої не забезпечується виробником; техніка

призначена для сільського господарства вітчизняного виробництва; техніка державних підприємств, установ та організацій; техніка домогосподарств населення.

Сільськогосподарські підприємства втратили свої ремонті можливості або їх стан надто примітивний, що не дозволяє здійснювати ремонт сучасної техніки, оскільки для цього необхідні висококваліфіковані працівники, засоби діагностики та станки. А тому, створення ремонтно-технічних підприємств, на даний час, є актуальним.

Відновлення працездатності деталей та вузлів є технічно нескладними операціями, що дозволить майже усім підприємствам сільськогосподарського машинобудування знайти свого клієнта та забезпечити подальше використання машин [4].

В сервісному обслуговуванні найбільшим попитом користуватимуться послуги тракторного парку – діагностика, технічне обслуговування, ремонт, забезпечення умов агрегування із закордонною технікою, що є в наявності у господарства. Що стосується комбайнів, то якість виконуваних робіт самостійного ремонту, даного типу машин, не забезпечуватиметься, а як наслідок і безпека функціонування машин та роботи самого комбайнера. Основою ремонту зернозбиральних комбайнів є технічні умови, відповідно до яких у процесі ремонтно-відновлювальних робіт повинні повністю розбиратися механізми, системи, вузли, що в умовах власних майстерень сільськогосподарських виробників просто неможливо.

Реорганізація таких підприємств, із залучення інвесторів до відродження виробництва, дозволить зберегти робочі місця. Беручи до уваги непотрібність частини територій, приміщень та устаткування, у власника є можливість їх продати, здати в оренду, що забезпечить дохід, або знайде власне доцільне застосування у вигляді сервісних майстерень тощо. Позитивний ефект, від такої реорганізації, проявлятиметься також в ремонті приміщення; у підвищенні кваліфікації працівників – доведеться вивчити інноваційні технічні особливості закордонної техніки та отримати навички ефективних продажів та забезпеченні території обслуговування високоякісною технікою.

Стосовно заходів щодо реорганізації неконкурентоспроможних підприємств, то варто знайти такі стимули, які вмотивують власників підприємств погодитися на такі дії, адже прямим директивним чином держава може впливати виключно на підприємства, що знаходяться у її власності, а таких як відомо небагато. Проте основною передумовою такого стану сільськогосподарського машинобудування є те, що навіть малоефективні підприємства продовжують працювати, оскільки мають певний рівень попиту на свою продукцію чи послуги. Звичайно можна не проводити жодних заходів, і згодом через 5-10 років, коли стара техніка сільськогосподарських товаровиробників втратить будь-які ремонтні можливості, такі підприємства сільськогосподарського машинобудування самостійно припинять своє існування, однак подібні управлінські погляди домінували протягом усіх років незалежності, що призвело до різкого відставання технологічного рівня українських підприємств на багато років назад [5].

Узагальнюючи можливості розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування доцільно сформувати аргументи на користь необхідності розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування у залежності від фінансових, технічних, кадрових та інших можливостей. Можливості розвитку мають усі підприємства сільськогосподарського машинобудування, проте перспектив розвитку суттєво залежить від існуючої матеріально-технічної бази вказаних підприємств та бажання власників розвивати свій бізнес.

Список літератури

1. Биба, В.В., Махічева, П.В., 2017. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств України. Економіка і регіони, 6 (66), с. 69 – 75.

2. Скоцик, В.Є., 2018. Організаційно-економічні засади формування інфраструктурного забезпечення ринку сільськогосподарської техніки України. Агросвіт, 2018, 14, с. 9–15.

3. Шебанів, В.С., 2007. Перспективи розвитку сільськогосподарського машинобудування в Україні. Вісник аграрної науки Причорномор'я, 2, с. 4-10.

4. Вітюк, А.В., 2015. Диспропорції та суперечності розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та сільського господарства. Вісник Вінницького політехнічного інституту, 6, с. 30–34.

5. Вітюк, А.В., Карачина, Н.П., 2015. Формування передумов інвестиційного розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування. Економіка та держава, 2, с. 35–38.

БАГАТОГРАННА ОСОБИСТІСТЬ - МИКОЛА АМОСОВ

Коваленко Т. Ю.
студентка І курсу
Харківський національний медичний університет

Миколу Михайловича Амосова в першу чергу пам'ятають як одного з найкращих хірургів світу. Маловідомий факт, що він також був засновником біологічної кібернетики в Україні. Завдяки своєму таланту інженера, Амосов побудував перший в Україні апарат штучного кровообігу (АШК), дослідив штучний інтелект. Прагнення Амосова до всебічного розуміння людини визначило іншу, не менш важливу сферу його інтересів - моделювання фізіології людини, мислення, психіки та соціальної поведінки.

У 1958 році в Інституті кібернетики Української академії наук УРСР, було відкрито відділ біокібернетики. Микола Амосов був там незамінним керівником та моральним натхненником близько 30 років.

Біокібернетика як галузь знань стартувала в Україні з розробкою комп'ютерних програм для медичної діагностики.

За роки своєї роботи відділ біокібернетики працював над проєктом щодо математичного моделювання фізіологічних органів і систем, обліку можливостей людини, використовуючи обчислювальні технології та теорію управління. Під керівництвом Амосова кафедра проводила фундаментальні дослідження систем авторегуляції серця. Ці дослідження дозволили їм створити кілька оригінальних пристроїв. Проте первісна ідея створення машини для самодіагностики та лікування була надзвичайно важливою. Саме вона породила медичну кібернетику як самостійну галузь науки.[1, с. 86]

Розробка першого в Україні АШК започаткувала нову епоху в медичній практиці Амосова. Восени 1957 року, Амосов у складі радянської делегації відвідав конференцію хірургів у Мексиці, і став свідком унікальної операції, що дала поштовх до значних змін у його житті.

По поверненню до Києва, Амосов негайно взявся за створення ескізів АШК. Через тиждень він завершив детальний інженерний план машини. Машина виявилася досить простою, але вимагала точності. Кілька інженерів зголосилися допомогти, але їм все одно було потрібно близько 1000 рублів, які в підсумку були знайдені. Протягом двох місяців пристрій завершено, і в 1957 році його почали випробовувати. Спочатку Амосов зіткнувся з деякими труднощами, але, зрештою, 10 березня 1960 року хлопчик з важкою вадою серця пережив операцію, в якій застосувався АШК. [1, с. 83]

Пізніше того ж року було створено експериментальну лабораторію для дослідження серця, оснащену повним набором інженерного обладнання, а потім використали цю саму лабораторію для вивчення методів хірургії клапана серця, а набагато пізніше - для операції з пересадки серця.

Ситуація зі штучними клапанами серця в Радянському Союзі була такою ж складною, як і з АШК. Амосов вважав розумним ризикувати життям одного або двох смертельно хворих пацієнтів задля порятунку інших….

Перший тристулковий клапан серця був вирізаний з нейлонової сорочки, яку Амосов придбав в Італії, бо СРСР тоді не виробляв капрону. У 1963 році доктор Старр, американський хірург, опублікував статтю, пропонуючи новий дизайн штучних серцевих клапанів. Ця конструкція, вдосконалена Амосовим та його інженерами, використовувалася для всіх наступних операцій в Інституті, а зрештою і по всьому Радянському Союзу більше 20 років.

У 1964 р. Амосов висунув гіпотезу, в якій описує механізми, за допомогою яких людський мозок обробляє інформацію; описав і систематизував знання про будову та механізми роботи мозку, які ініціюють психічні функції людини; змоделював не просто окремі структури чи механізми мозку (наприклад, пам'ять, сприйняття), а мозок людини як соціальної істоти, як ціле поняття. Це зробило трактат Амосова новаторським. Після публікації в 1965 році трактату «Моделювання мислення та психіки» він став «Біблією» для кількох поколінь дослідників у цій галузі. За словами самого вченого: «Моделювання - це все, що є для моєї кібернетики. Моделювання клітин, організмів, розуму, суспільства». Думки, висловлені в цьому трактаті, він розвивав далі в своїх наступних роботах, таких як "Моделювання складних систем", "Штучний інтелект", "Алгоритми розуму", "Природа людини".[2, с. 27]

Теорія Амосова про механізм обробки інформації мозку та принципи створення складних психічних функцій були застосовані практично під час створення нейроноподібної мережі. Вона отримала назву "М-мережа" і була представлена в 1966 році як пристрій для моделювання механізмів обробки інформації. Запропоновані ним комп'ютерні моделі "REM" (1965-1967) та "MOD" (1968-1971) показали, що в принципі можна створити нейроноподібні мережі, що дублюють складні психічні функції. REM і MOD були створені як прототипи для цілісних роботів з можливістю аналізувати власний стан та навколишнє середовище, планувати свою поведінку та приймати необхідні рішення для виконання або виправлення плану. Моделі були першою серйозною спробою використання нейронної мережі для представлення психологічних аспектів вищої поведінки тварин та людини. Вони також були першою спробою моделювати теорію Амосова на практиці.[3]

Зміни, внесені до М-мережі (або просто ваги певних посилань), дозволили вченим створити різні «типи особистості» для REM, наприклад: агресивний, спокійний, боягузливий. REM довів, що можна використовувати гіпотезу Амосова для створення нейроноподібних мереж, які демонструватимуть розумну поведінку та ще важливіше - інтелектуальну мотивацію такої поведінки. Наступна модель (MOD) була побудована за допомогою більш потужного та високоефективного комп'ютера BESM-6.

Початковий напрям школи Амосова на «складне моделювання психічних функцій» значною мірою визначив майбутній «робототехнічний» напрямок досліджень у відділі біокібернетики. Варто зазначити, що спочатку Амосов був рішуче проти цієї «механізації» своїх ідей. Однак його співробітники врешті

переконали його дозволити розробити та вивчити цілу низку таких роботів. У 1972-1975 роках вони розробили першого радянського незалежного механізованого робота "TAIR". Він демонстрував орієнтування в навколишньому середовищі, уникаючи, наприклад, перешкоди. "TAIR" був механічний візок на трьох колесах, який мав сенсорну систему (включаючи далекомір та тактильні датчики), яким керувала мережа з нейроноподібних кабелів.[3]

Вивчення та вдосконалення алгоритмів управління роботами продовжувалось у 1984-1986 роках за допомогою моделі «MAVR». Цей проект був укладений Міністерством оборони СРСР; його мета полягала у створенні автономного робота, який міг рухатись заданим маршрутом у складному міжміському середовищі.

Амосов запропонував використовувати узагальнені моделі особистості, які відображали визначні риси різних соціальних груп як носії психологічних якостей людини в моделі. Він та його команда розробили функціональну формулу узагальненої моделі особистості, яка продемонструвала взаємодію емоцій, трудових зусиль та трудової «винагороди».

У 1982 році, втомившись від успішних операцій і ще більше від невдалих Амосов вирішив повністю зосередитись на кібернетиці. Він припинив медичну практику, але зустріч з Борисом Патоном змусила переглянути рішення і повернутися в клініку, ніколи не повертаючись до кібернетики та моделей. Чи можна порівняти їх з людським життям? [1, с. 110]

Незважаючи на величезний успіх у біокібернетиці, хірургія завжди залишалася основним напрямком діяльності Амосова. Його студент і колишній директор Національного інституту серцево-судинної хірургії імені М.М.Амосова АМН України Геннадій Книшов написав про нього: «Амосов пройшов через Велику Вітчизняну війну разом зі своєю польовою лікарнею і вийшов ще більш рішучим і готовим внести свій внесок у медицину, ніж раніше. Він був новатором і надзвичайною людиною. Він спробував свої сили і досяг успіху в багатьох починаннях; в медицині він став неабияким хірургом; в кібернетиці працював над розробкою штучного інтелекту; в літературі він отримав визнання у всьому світі своїм романом «Думки і серце». Не кажучи вже про те, що він створив найкращу лабораторію дослідження серця та легенів в СРСР, був депутатом Верховної Ради, створив Інститут серцево-судинної хірургії. Як і всі люди, Амосов мав свої висоти і мінімуми. Однак він завжди повертався до операцій на серці, без яких не міг уявити своє життя».[3]

Список літератури

1. Згурська М. Микола Амосов. – Х.: ПЕТ, 2015.

2. Амосов Н. М. Моделирование мышления и психики. – К., Наукова думка, 1965.

3. http://www.icfcst.kiev.ua/MUSEUM/Amoscience_printed_u.html

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНФЕДЕРАЦІЇ ЯК ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ

Коптєвський О. Ю.
студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Рибалкін А. О.
к.ю.н., доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Відносно нещодавно, ще в XX столітті, основною формою міждержавного об’єднання виступала конфедерація. Проте, з плином часу конфедерації втратили своє значення і поступилися іншим міждержавним об’єднанням. Тому, сьогодні актуальним постає питання про перспективи розвитку конфедерації як форми державного устрою.

Сьогодні існує два підходи до визначення поняття конфедерації. В рамках традиційного підходу конфедерація розглядається як самостійна форма державного устрою. Другий підхід оспорює таке бачення, не вважаючи конфедерацію самодостатньою формою, пропонуючи розглядати її в рамках міждержавного об’єднання. Проте, в будь-якому випадку, конфедерація – це складна (союзна) держава, тимчасовий союз суверенних держав, які добровільно об’єдналися на підставі договору для досягнення певних цілей у політичній, економічній та військовій сферах зі збереженням свого суверенітету [1, с. 134].

Розглядаючи сутність конфедерації необхідно визначити її ознаки. О. Скакун серед ознак конфедерації наводить наступні:

1) договірна форма утворення;

2) збереження суверенітету держав, що входять до її складу;

3) тимчасовий характер утворення - задля досягнення певних цілей;

4) обмеженість предметів відання - питання війни і миру, зовнішньої політики, формування єдиної армії, загальної системи комунікацій, вирішення спорів між суб'єктами конфедерації;

5) відсутність загальних для всієї конфедерації єдиної території, державного кордону, конституції і громадянства;

6) відсутність загальних законодавчих, судових органів, системи управління, фінансової системи (фінансова основа - добровільні внески їх суб'єктів), тобто власної конфедеративної правової системи;

7) формування тільки тих загальних органів, котрі необхідні для здійснення завдань, визначених у договірних актах (наприклад, загального конфедеративного органу, що складається з представників суверенних держав);

8) ухвалення рішень загальних конфедеративних органів за принципом консенсусу (одноголосно чи кваліфікованою більшістю голосів) з наступною ратифікацією таких рішень суб'єктами конфедерації; у разі незгоди з рішенням не настає ніяких санкцій, оскільки кожний суб'єкт конфедерації має право нуліфікації, тобто відмови у визнанні чи в застосуванні актів конфедерації;

9) наявність свободи виходу (права сецесії) зі складу конфедерації в кожного з її суб'єктів [2, с. 155].

Проте, ці ознаки конфедерації характерні першому підходу, згідно якого вона розглядається як форма державного устрою.

В свою чергу, С. Михайлова підтримує другий підхід і вважає, що даючи дефініцію конфедерації, краще визначати її не як союз держав, а як їх систему. У своїй науковій праці С. Михайлова наводить ряд принципових, на її думку, ознак, які визначають конфедерацію через систему держав, а саме:

1) конфедерація виступає в міжнародних відносинах як єдине ціле, як самостійний суб’єкт міжнародного права;

2) взаємопов’язана система елементів – держав, що володіють рівним правовим статусом;

3) наявність певної системи відносин між державами-членами, врегульованих нормами засновницького договору. У конфедерації це виражається, по-перше, у встановленні спеціального механізму вирішення спорів між державами-членами; по-друге, в забороні війни між членами конфедерації;

4) наявність основного єднального елементу, що забезпечує взаємодію держав-членів, в ролі якого виступають союзні збори, що складаються з представників держав, які виражають їх інтереси [3, с. 34].

Як зазначає Ю. Плахтій, такий підхід є досить-таки своєрідним і визначає конфедерацію як об’єднання держав, без вживання у її дефініції будь-яких спірних чи своєрідних термінів: система, конгломерат тощо [4, с. 72].

Слід зазначити, що в конфедераціях законодавча влада представлена, як правило, палатами або двопалатними зборами, а сама конфедерація не має законодавчої палати у власному розумінні цього слова. Ця палата замінюється союзною радою з обмеженими повноваженнями. З цієї точки зору, конфедерація – це скоріше міжнародно-правове утворення, ніж форма державного устрою [5, с. 85].

Подібна нечіткість в розумінні конфедерації пояснюється перш за все недостатністю її вивчення. Тому, у підручниках в якості прикладу конфедерації, як правило, наводяться союз східно-американських штатів (1781-1787 рр.), швейцарський союз в 19 столітті тощо. Залишається предметом дискусії питання з приводу того, чи можна розглядати в якості конфедерації Співдружність Незалежних Держав. В центральні органи конфедерації, як правило, входять представники всіх держав-членів. Рішення цих органів приймаються одноголосно або кваліфікованою більшістю та вступають в обов’язкову силу лише після ратифікації відповідними державами-членами конфедерації [5, с. 86].

У різний час конфедераціями були: Нідерланди з 1579 р. по 1795 р., Німеччина з 1815 р. по 1864 р., Австро-Угорщина до 1918 р., Швеція і Норвегія до 1905 р., колишній СРСР з 1917р. по 1922 р., США з 1781 р. до 1787 р., Об'єднана Арабська Республіка з 1959 р. по 1961 р., Сенегал та Гамбія з 1981 р. по 1989 р. Отже, як свідчить історія, конфедерація – це нестійка форма об'єднання держав, яка з часом або розпадається на окремі унітарні держави (Австро-Угорщина) або перетворюється у федеративну державу (США). У теперішній час конфедерацією офіційно є Швейцарія (її конституція, яка набрала чинності 01.01.2000 р., називається так: «Федеральна конституція Швейцарської конфедерації), але фактично вона за своєю суттю є федеративним об'єднанням.

З урахуванням вищезазначених особливостей, напрошується висновок, що конфедерацію можна порівняти з міждержавним об'єднанням. Але остання являє собою простий механізм співробітництва, тоді, як конфедерація – це повноцінне об'єднання держав в єдине ціле, замає певні позиції на міжнародній арені, як єдиний організм. Таким чином, конфедерація – це тимчасовий союз суверенних держав (міждержавне об'єднання), що об'єдналися на підставі договору одна з одною для досягнення певних цілей і спільного здійснення державної діяльності у певних напрямах (оборона країни, зовнішня торгівля, митна справа та ін.) при збереженні в інших питаннях незалежності (суверенітету). Можна дійти висновку, що сьогодні конфедерація як самостійна форма державного устрою вже втрачає свою актуальність.

Список літератури:

1. Алексеев С.С. Теория государства и права: учебник для юридических вузов. Москва: Норма, 1998. 456 с.

2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Харків: Еспада, 2006. 776 с.

3. Михайлова С. Ю. Конфедерация как международно-правовое объединение государств: вопросы теории и практики : дисс. канд. юрид. наук: 12.00.01 / Уфа, 2006. 178 с.

4. Плахтій Ю. В. Категорія "конфедерація" в теорії держави і права. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право.* 2011. Вип. 13. С. 69-75.

5. Махнач В. Л. Политика. Основные понятия: словарь. Москва, 2005. 319 с.

ПОДРІБНЮВАЧ РОСЛИННИХ ЗАЛИШКІВ З НАПРЯМНИМИ ОРІЄНТИРАМИ

Корчак М. М.
к.т.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет

При обробітку ґрунту, засміченого рослинними залишками грубостеблових культур, найбільш актуальними є комбіновані подрібнювачі, які здатні заощаджувати енерговитрати та виконувати необхідний обробіток з мінімальною кількістю проходів.

Відомі фрезерні машини для обробітку ґрунту, що включають раму з шарнірною колісною опорою, фрезерний барабан, відбійно-протиріжучий ніж і механізм привода (Авторське свідоцтво СРСР №412847, кл. А01В 45/00, 1972). Але такі машини мають велику енергомісткість і не забезпечують рівномірної глибини обробітку ґрунту.

Відомі конструкції дискових машин, робочими органами яких є сферичні диски, об’єднані в секції [1]. Дискування відбувається за рахунок розташування дисків під кутом атаки до напрямку руху машини. Недоліком вказаних знарядь при виконанні післязбирального обробітку ґрунту є мала ефективність подрібнення рослинних залишків за один прохід і, як наслідок низька ступінь перемішування їх з ґрунтом, що важливо при подальшому використанні поля.

Відомі фрезерні машини, що включають робочий орган з вертикальною віссю обертання (Авторське свідоцтво СРСР №473488, кл. А01В 33/06, 1972). Однак вони не забезпечують необхідної якості обробітку ґрунту та мають великі енерговитрати.

Відома близька за призначенням комбінована машина, яка включає активні і пасивні робочі органи. Основним робочим органом служить фрезерний барабан з двоярусним розміщенням ножів. Фрезерний барабан складається з вала, на якому встановлені диски з Г-подібними ножами. Фрезерні робочі органи подрібнюють пожнивні залишки і ґрунт першим і другим ярусами, поступово збільшуючи глибину обробітку. Голчаста борона, яка рухається ззаду, додатково розпушує ґрунт, вирівнює поверхню і ущільнює верхній шар [2]. Недоліком даної машини є висока енергомісткість, тому що фрезерний барабан працює по всій ширині захвату.

Близьким по конструкції до розробки є культиватор-гребнеутворювач фрезерний, що складається з рами, на якій змонтовані фрезерні секції і окучники [3]. Культиватор за один прохід виконує профілювання ґрунту, фрезерування його поверхні і рядкове внесення добрив при передпосівному обробітку ґрунту. Після проходу залишається гребениста поверхня, що погіршує подальший обробіток ґрунту, а також обробіток в міжряддях вимагає додаткових витрат енергії. Крім того, при основному обробітку рядкове внесення добрив недоцільно.

Як прототип прийнято машину [4, 5], що містить раму, на якій змонтовано дискові ножі, розподільники, котки, фрезерні секції та щитки. Дана конструкція забезпечує ефективне використання поєднаних активних і пасивних робочих органів для обробітку ґрунту після збирання грубостеблових культур за один прохід. При цьому залишається помітний недолік – згорнена листостеблова маса рослинних залишків недостатньо підготовлена та не в повній мірі орієнтується до подрібнення фрезерними секціями.

В основу розробки поставлена задача удосконалення машини для обробітку поля після збирання грубостеблових культур шляхом поєднання пасивних розподільників, що працюють у зонах міжрядь, з фрезерними секціями в зонах рядків, що дозволяє забезпечити якісне подрібнення і загортання рослинних залишків по всьому фронту ширини захвату за один прохід агрегату; ефективне використання енергії, що витрачається на привод фрезерних барабанів, а тим самим досягти можливості збільшення ширини захвату агрегату та його продуктивності; залишити вирівняну і чисту від рослинних залишків поверхню поля [6-20].

Поставлена задача досягається тим, що у комбінованому подрібнювачі рослинних залишків грубостеблових культур, що містить раму, змонтовано фрезерні секції, розподільники, плоскі дискові ножі, прикочувальні котки, притискні пластини та вирівнювальні щитки. Активні робочі органи розміщені лише на окремих ділянках – в зонах подрібнення (по рядках посіву). Подрібнення залишків по всьому фронту ширини захвату досягається за допомогою розподільників, які спрямовують стебла і інші рослинні залишки, що залишились в міжряддях, в зони подрібнення. Для втрамбовування та ущільнення згорнених рослинних залишків позаду розподільників встановлені котки. Для притискання до ґрунту та кращої орієнтації листостеблової маси в зони подрібнення встановлені притискні пластини з напрямними стінками. Для запобігання забиванню розподільників встановлені дискові ножі.

Завдяки тому, що подрібнення відбувається лише в зонах рядків, енергія на фрезерування використовується ефективно (не використовується на обробіток ґрунту в міжряддях). Вирівнювання поверхні поля досягається спрямуванням ґрунту фрезерними секціями по різні боки за допомогою ребер вирівнювальних щитків.

Комбінований подрібнювач рослинних залишків грубостеблових культур (рис. 1) містить раму 1, на якій розташовані розподільники 2, фрезерні секції 3, плоскі дискові ножі 4, вирівнювальні щитки 5, прикочувальні котки 9 та притискні пластини з напрямними стінками 10.

Фрезерні секції 3 включають приводи 6, фрезерні барабани з Г-подібними ножами 7 та вирівнювальні щитки 5. Розподільники 2 – це розпушувальні лапи з напрямними крилами, які розташовуються перед фрезерними секціями в міжряддях. Притискні пластини 10 складаються з напрямних стінок та розташовані за котками (по рядках посіву). Попереду машини встановлені закріплені на рамі 1 опорні колеса 8.

При переміщенні машини вздовж рядків поля після збирання грубостеблових культур розподільники 2 рухаються в міжряддях, розпушуючи

ґрунт і транспортуючи залишені після збирання стебла та інші рослинні залишки в зони подрібнення (до рядків), де вони подрібнюються ножами 7 фрезерних секцій 3 і перемішуються з ґрунтом. Забиванню розподільників 2 грубими рослинними залишками запобігають плоскі дискові ножі 4, що перерізують довгі стебла. Завдяки цьому рослинні залишки потрапляють тільки на бокові стінки напрямних крил розподільників, якими вони вільно переміщуються. Котки 9, що працюють по рядках посіву, втрамбовують та ущільнюють рослинні залишки, які були спрямовані розподільниками. Притискні пластини з напрямними стінками 10 забезпечують притискання листостеблової маси до ґрунту та спрямування в зони обробітку. Фрезерні барабани працюють в зонах подрібнення. Ґрунт і рослинні залишки, які відкидаються ножами, вдаряються в кожухи фрезерних секцій 3 і за допомогою напрямних ребер щитків 5 розподіляються по фронту руху агрегату, вирівнюючи поверхню поля.

а)

б)

в)

Рис. 1. Подрібнювач рослинних залишків з напрямними орієнтирами:
а – вигляд збоку; б – вигляд зверху; в – принцип роботи.

Розроблений комбінований подрібнювач рослинних залишків зменшує енерговитрати на обробіток, що дозволяє збільшити ширину захвату агрегату, підвищити його продуктивність, поліпшити якість подрібнення і перемішування з ґрунтом рослинних залишків, сприяє надійній роботі машини [21-33].

Список літератури

1. Войтюк Д.Г., Гаврилюк Г.Р. Сільськогосподарські машини. – К.: Урожай, 1994. – 448 с.

2. Листопад Д.Н. та ін. Фрезерні ґрунтообробні машини/ Д.Н.Листопад, М.П.Лювасенко.- К.: Урожай, 1985. – 64 с.

3. Рекомендации по применению фрезерных культиваторов в овощеводстве/ Т.А. Тихонова. – К.: Колос, 1980.

4. Пат. 90538, Україна, МПК А 01 В 33/00. Спосіб звільнення поля від рослинних залишків грубостеблових культур / Корчак М.М., Бендера І.М., Єрмаков С.В., Яковенко А.І. – № а2008 04264; заявл. 04.04.2008; опубл. 11.05.2010, Бюл. № 9.

5. Пат. 90535, Україна, МПК А 01 В 49/02 (2006.01). Комбінований подрібнювач рослинних залишків грубостеблових культур / Корчак М.М., Бендера І.М., Єрмаков С.В. – № а2008 03070; заявл. 11.03.2008; опубл. 11.05.2010, Бюл. № 9.

6. Корчак М.М. Дослідження характеру засміченості поля листостебельними та кореневими залишками після збирання кукурудзи / М.М. Корчак, С.В. Єрмаков // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам’янець-Подільський, 2007. – Вип. 15. – С. 498-504.

7. Корчак Н.Н., Андреев А.А. Динамические свойства малоинерционных выравнивающих устройств // Материалы 4 – той международной научно – практической конференции [“Новости научной мысли – 2008”]. – Прага: Образование и наука, 2008. – Т. 11. – С. 28–30.

8. Корчак Н.Н., Андреев А.А. Динамический анализ антиэрозионного почвообрабатывающего устройства // Материалы 4 – той международной научно-практической конференции [“Перспективные разработки науки и техники – 2008”]. – Пшемысль: Наука и студия, 2008. – Т. 13. – С. 48–51.

9. Корчак Н.Н., Андреев А.А. Активизация влияния дисковых рабочих органов на почву // Материалы 4 – той международной научно-практической конференции [“Достижения высшей школы – 2008”]. – София: Бял ГРАД – БГ ООД, 2008. – Т. 11. – С. 34–36.

10. Корчак Н.Н., Андреев А.А. Вычисление сил сопротивления рабочих почвообрабатывающих органов при их движении в почве // Материалы 4 – той международной научно-практической конференции [“Научная индустрия европейского континента – 2008”]. – Прага: “Образование и наука”. – Т. 14. – С. 23–25.

11. Корчак Н.Н., Андреев А.А. К вопросу о распределении частиц почвенной смеси по глубине в поле сил земной тяжести // Материалы 4 – той международной научно-практической конференции [“Образование и наука без границ – 2008”]. – Пшемысль: Наука и студия, 2008. – Т. 18. – С. 31–34.

12. Корчак М.М., Андреєв О.А. Оптимізація ґрунтообробних пристроїв з метою активізації перемішування ґрунтової суміші // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції [“Сучасні наукові досягнення – 2008”]. – Миколаїв: НУК, 2008. – Т. 3. – С. 161–162.

13. Корчак Н.Н., Андреев А.А. Анализ динамических свойств малонагруженных фрезерних устройств в условиях периодической внешней загрузки // Материалы 4 – той международной научно-практической конференции [“Наука и образование – 2008”]. – Прага: “Образование и наука”, 2008. – Т. 16 – С. 34–37.

14. Корчак Н.Н., Андреев А.А., Пустовит С.В., Миненко С.В. Высокочастотные вибрационные технологии в земледелии как экологически чистые // Материалы 5 – той международной научно-практической конференции [“Восточное партнёрство – 2009”]. – Пшемысль: Наука и студия, 2009. – Т. 7. – С. 18–20.

15. Корчак М.М. Теоретичні дослідження впливу дискового ножа на процес розрізання рослинних залишків грубостеблових культур в міжряддях / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам’янець-Подільський, 2009. – Вип. 17. – С. 450–458.

16. Корчак М.М. Розробка комбінованого способу та подрібнювача для ґрунту, засміченого рослинними залишками / М.М. Корчак // Вісник Львівського національного аграрного університету: Агроінженерні дослідження. – Львівський національний агроуніверситет, 2009. – №13, т. 1. – С. 155–163.

17. Корчак М.М. Теоретичні дослідження впливу розподільника на процес розподілу розрізаних рослинних залишків грубостеблових культур з міжрядь на рядки посіву / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам’янець-Подільський, 2010 – Вип. 18. – С. 517–524.

18. Корчак М.М. Аналіз технологій і конструкцій машин для обробітку ґрунту, засміченого рослинними залишками грубостеблових культур з розробкою комбінованого способу та подрібнювача для його реалізації / М.М. Корчак // Праці ТДАТУ, 2010 – Вип. 10, Т.7 – С. 299–312.

19. Корчак М.М. Дослідження вібраційного вирівнювального ґрунтообробного пристрою / М.М. Корчак // Вісник аграрної науки, № 4. – К., 2011. – С. 72–74.

20. Корчак М.М. Шляхи зниження негативного впливу сільськогосподарської діяльності на навколишнє природне середовище / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Спеціальний випуск до VI науково-практичної конференції [“Сучасні проблеми збалансованого природокористування”]. – Кам’янець-Подільський, 2011. – С. 238–242.

21. Корчак М.М. Результати відсіюючого та пошукових експериментальних досліджень подрібнювача рослинних залишків грубостеблових культур / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Технічні науки. – Вінниця, 2011. – Вип. 9. – С. 76–94.

22. Корчак М.М. Результати основних польових експериментальних досліджень подрібнювача рослинних залишків грубостеблових культур / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам’янець-Подільський, 2011. – Вип. 19. – С. 531–542.

23. Обґрунтування технологічних параметрів подрібнювача рослинних залишків грубостеблових культур // Автореф. дис. ...канд. техн. наук : 05.05.11 / Корчак Микола Миколайович; Вінниц. нац. аграр. ун-т. – Вінниця, 2011. – 20 с.

24. Корчак М.М. Розробка математичної моделі комбінованого способу обробітку поля, засміченого рослинними залишками грубостеблових культур / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам’янець-Подільський, 2012. – Вип. 20. – С. 476–483.

25. Корчак М.М. Теоретичні дослідження впливу котка на процесс ущільнення розрізаних та згорнених рослинних залишків грубостеблових культур по смугах обробітку / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам’янець-Подільський, 2013. – Вип. 21. – С. 407–410.

26. Корчак М.М. Вдосконалення системи технічного обслуговування і ремонту енергетичного обладнання на підприємстві / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам’янець-Подільський, 2014. – Вип. 22. – С. 307–321.

27. Корчак М.М. Обґрунтування енергетичних показників подрібнювача рослинних залишків грубостеблових культур / М.М. Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам’янець-Подільський, 2015. – Вип. 23. – С. 103–125.

28. Корчак М.М. Обґрунтування технологічної функціональної моделі способу обробітку ґрунту після збирання грубостеблових культур / М.М.

Корчак // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 24, ч.2. – С. 165–174.

29. Корчак М.М. Аналіз результатів пошукових експериментальних досліджень подрібнювача рослинних залишків грубостеблових культур / М.М. Корчак // Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. – Кам'янець-Подільський, 2017. – Вип. 25. – С. 99-114.

30. Корчак М.М., Дудчак Т.В., Вільчинська Д.В. Теоретичне обґрунтування робочого органу для вирівнювання ґрунту / Вісник Житомирського державного технологічного університету, Вип. 1, 2019 – С. 69-76. (ISSN 1728-4260).

31. N. Korchak. Дослідження комбінованого подрібнювача рослинних залишків. – LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. – 73 с. (ISBN: 978-620-0-27842-5).

32. M. Korchak, S. Yermakov, V. Maisus, S. Oleksiyko, V. Pukas, I. Zavadskaya. Problems of field contamination when growing energy corn as monoculture. E3S Web of Conferences. Krynica, Poland. 6th International Conference – Renewable Energy Sources. Volume 154 (2020). (ISSN: 2267-1242).

33. V. Sheichenko, I. Marynchenko, I. Dudnikov, M. Korchak. Development of technology for the hemp stalks preparation. Independent Journal of Management and Production.State agrarian and engineering university in Podilia. V. 10, № 7. p. 687 – 701 (2019). (ISSN: 2236-269X).

ПРИСТРІЙ ЕКСПРЕС-ДЕЗІНФЕКЦІЇ ПРИМІЩЕНЬ ТА ПОВЕРХОНЬ ГРОМАДСЬКОГО КОРИСТУВАННЯ

Костін Д. О.
асистент кафедри біомедичної інженерії
Харківський національний університет радіоелектроніки

Швидка й безпечна дезінфекція приміщень громадського користування і знезараження поверхонь та інструментів стало вельми актуальним нині завданням сучасної біоінженерії, особливо враховуючи епідеміологічну ситуацію у світі за останні декілька місяців [1], що пов'язана з широким розповсюдженням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2 [2].

Безумовно, застосування ультрафіолетового випромінювання для знезараження повітря давно вже відомий метод, однак, як показують актуальні тенденції сучасних досліджень, ще не до кінця вивчені його усі властивості та області застосування [3]. А зі стрімким розвитком напівпровідникової [4-8] та мікросистемної [9] техніки, розробка різних пристроїв, комп'ютеризованих біотехнічних систем [10-12] та окремих блоків із використанням світлодіодів [7] з широким оптичним спектром та випроміненням різного роду стало вельми актуальним технічним рішенням [4-12].

Останнім часом в біоінженерії активно розвиваються дослідження, котрі направлені на:

- застосування селективного випромінювання, що здатне пригнічувати біологічні процеси в мікроорганізмах, враховуючи їх спектральну чутливість;
- створення «розумних» матеріалів та фарб як захисне покриття поверхонь, що здатні змінювати свої властивості під впливом зовнішніх факторів з метою досягнення бактерицидного ефекту.

Поєднавши ці два напрями дослідження, пропонується розробка комплексної біологічно-активної системи для знезараження та одночасного забезпечення оптимальних умов мікроклімату у разі знаходження людини всередині громадських приміщень або транспорту (рис. 1).

Рисунок 1 – Система забезпечення дезінфекції та оптимального мікроклімату всередині громадських приміщень та транспорту

Запропонована діаграма наочно ілюструє поєднання двох методів з сучасними технологіями в комплексі, що надає змогу розробити автоматичний електронний пристрій експрес-дезінфекції приміщення та поверхонь громадського користування, структурна схема котрого зображена на рис. 2.

Рисунок 2 – Структурна схема пристрою експрес-дезінфекції

В структурній схемі пристрою наводяться такі умовні позначення, де:

- Д – датчик руху та освітлення;
- БЖ – блок живлення;
- М – мікроконтролер;
- БО – біологічні об’єкти (хвороботворні мікроорганізми), котрі знаходяться в повітряно-крапельній масі приміщення;
- СКВ – спеціальний комбінований випромінювач;
- ПССП – поверхні зі спеціальним світлочутливим покриттям;
- І – індикатор.

Принцип роботи пристрою полягає в наступному. Спеціальні датчики відстежують рухомі об’єкти в приміщенні та за їх наявності вмикається освітлення. У разі їх відсутності, подається сигнал від датчиків на мікроконтролер, де запрограмована команда розрахунку часу для дезінфекції приміщення та тривалість цього процесу. Від мікроконтролера подається імпульс для увімкнення комбінованого випромінювача, здатного керувати випромінюванням з різними довжинами хвиль та визначеним інтервалом, що активізує компаунд у спеціальній фарбі зовнішнього покриття поверхонь, сприяючи їх очищенню та окремо проводить дезінфекцію повітря. Процедура знезараження може раптово припинитися у разі появи руху та увімкнення зовнішнього освітлення. Блок живлення пристрою підключається в загальну мережу. Індикаторами роботи приладу та початку процесу дезінфекції є світлодіоди.

Таким чином, пристрій експрес-дезінфекції приміщення та поверхонь дозволяє знизити небезпечні і шкідливі фактори та можливість передачі інфекції в громадських місцях. Завдяки автоматизації, процес знезараження може проводитися без участі людини, а це, своєю чергою, є більш безпечним методом для персоналу, що працює в місцях з масовим скупченням людей (транспорт, лікарні, дошкільні, шкільні та вищі навчальні заклади, приміщення громадського харчування та ін.).

Список літератури:

1. World health Organization. Coronavirus disease 2019 (COVID-19): Situation Report – 39. 2020. https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019.

2. Li K, Wu J, Wu F, Guo D, Chen L, Fang Z, et al. The Clinical and Chest CT Features Associated with Severe and Critical COVID-19 Pneumonia. Invest Radiol. 2020. DOI: 10.1097/rli.0000000000000672.

3. Костин Д. А. Немедикаментозное угнетение активности болезнетворных микроорганизмов / Д. А. Костин, Д. А. Федотов // материалы 4-го междунар. радиоэлектрон. форума (МРФ'2011) 18-21 окт. 2011 г. : сб. науч. тр. : Т.3. Конф. «Актуальные проблемы биомединженерии». / АНПРЭ, ХНУРЭ. – Х. : АНПРЭ, ХНУРЭ, 2011. – С. 81–83.

4. Селезнев И. С. Разработка структурной схемы 3D-биопринтера с обратной связью / И. С. Селезньов, М. Ю. Тымкович, Д. А. Костин // Матеріали 23 Міжнародного молодіжного форуму. Т. 1. – Харків: ХНУРЕ. 2019. – С. 227 – 228.

5. Software development for 2D force feedback device / M. Sati, A. Ba Waqash, M, Y,. Tymkovich, D. J. Kostin // Матеріали 23 Міжнародного молодіжного форуму. Т. 1. – Харків: ХНУРЕ. 2019. – С. 134 – 135.

6. Устройство для оценки степени нарушения подвижности кисти / С. И. Гребинка, И. В. Самарский, Д. А. Костин, Е. В. Линник // Матеріали 23 Міжнародного молодіжного форуму. Т. 1. – Харків: ХНУРЕ. 2019. – С. 163 - 164.

7. Капля М. А. Возможности применение гироскопа для оценки тремора конечностей / М. А. Капля, Д. А. Костин, М. Ю. Тымкович // XVII Міжнародна науково-технічна конференція «Фізичні процеси та поля технічних і біологічних об’єктів»: матеріали конференції. – Кременчук: КрНУ, 2018. – С. 215-216.

8. Devnozashvili M. Medication reminder device development / Mikheili Devnozashvili, K. G. Selivanova // Матеріали 23 Міжнародного молодіжного форуму. Т. 1. – Харків: ХНУРЕ. 2019. – С. 124 – 125.

9. Невлюдов И. Ш., Палагин В. А., Чалая Е. А. Технологии микросистемной техники (часть II) //Технология приборостроения. – 2015. – №. 2. – С. 5-10.

10. Селиванова К.Г. Биотехническая система диагностики состояния мелкого моторного развития / К.Г. Селиванова, Ж.Б Иванченко, О.Г. Аврунин // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ": сб. науч. тр. Темат. вып. : Новые решения в современных технологиях. – Харьков : НТУ "ХПИ". – 2015. – № 39 (1148). – С. 78-82.

11. Селиванова К.Г. Возможности исследования тонкой моторики рук в динамике с помощью графического планшета / К.Г. Селиванова // Сборник материалов докладов «Биотехнические, медицинские и экологические системы и комплексы», Биомедсистемы, 2012. – С. 164-166.

12. Селиванова К. Г. Экспериментальное исследование тонкой моторики рук с помощью цифрового графического планшета / К. Г. Селиванова // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ" : сб. науч. тр. Темат. вып. : Новые решения в

современных технологиях. – Харьков : НТУ "ХПИ". – 2013. – № 18 (991). – С. 137-143.

ДОБРОВІЛЬНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ЗАСТОСУВАННЯМ ПОЛІГРАФА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Краснов С. О.,
Аспірант Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського

Бусол О.Ю.
завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського,
доктор юридичних наук, с.н.с.

Результати психофізіологічних досліджень з застосуванням поліграфа можуть бути використані в кримінальному провадженні лише за умови забезпечення дотримання положень нормативних актів, що регулюють проведення таких досліджень. Так, в першу чергу, необхідною для дотримання умовою є добровільність проведення поліграфологічної перевірки. Так, стаття 28 Конституції України зазначає, що жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідам [1]. Аналогічна норма міститься і в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права [2]. В контексті вищевказаних нормативних актів психофізіологічне дослідження з застосуванням поліграфа повинно розглядатися саме як такий дослід, відповідно умовою його проведення є наявність вільної згоди, тобто, добровільність. В той же час, згода на проведення дослідів може бути визнана добровільною лише за умови, що особа, яка її дає, повністю обізнана про характер і наслідки дослідів і повністю усвідомлює пов'язану з ними небезпеку.

Таким чином, можна стверджувати, що для забезпечення дотримання умови добровільності необхідним елементом є встановлення дієздатності опитуваної особи. Дієздатність, в свою чергу, встановлюється нормами чинного законодавства та залежить від фізичного стану, віку, а також інших особистих якостей людини, що з'являються у неї в міру розумового, фізичного та соціального розвитку. Проте під час проведення поліграфологічного дослідження не завжди видається за можливе в повній мірі з'ясувати обсяг дієздатності опитуваного, оскільки полі графолог оцінює стан опитуваного відповідно до свого внутрішнього переконання. Так, можна встановити вік, при цьому варто зауважити, що за загальним правилом допускаються до дослідження особи, що не досягли повноліття, хоча вони і не мають повної дієздатності у більшості галузей права, але не завжди можна встановити здатність особи усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними.

Якщо в межах кримінального провадження буде проведено поліграфологічне дослідження відносно особи яка була недієздатною чи обмеженою в дієздатності на момент дослідження, або в подальшому була визнана такою, що не усвідомлювала значення своїх дій в момент проведення дослідження з застосуванням поліграфа, результати такого дослідження в подальшому будуть визнані неналежним доказом.

В Україні під час проведення поліграфологічного дослідження правило добровільності реалізується шляхом підписання опитуваною особою згоди на проведення перевірки.

Але оскільки проведення проліграфологічної перевірки не врегульоване окремим нормативно правовим актом, обов’язковість отримання письмової згоди ніде не закріплена, у зв’язку з чим при отриманням згоди поліграфологи керуються положеннями ст. 28 Конституції України

У державах, що допускають застосування поліграфа в правоохоронних цілях, принцип добровільності дослідження на поліграфі має чітке юридичне закріплення. Наприклад, в Канаді, приступаючи до перевірки на поліграфі, оператор переконується, що суб'єкт усвідомлює, що перевірка – процедура добровільна, і він є добровільним учасником цієї процедури. Опитуваного інформують щодо його прав і просять дати письмову згоду за встановленою формою. У США права опитуваної на поліграфі особи гарантуються кодексом Міранди. Аналогічна система існує і в Республіці Польща. Мотиви добровільної згоди можуть бути самими різними. За оцінкою канадських операторів, чесні особи більш охоче погоджуються на перевірку на поліграфі, ніж не щирі. Коли у невинуватих запитують, чому він дали згоду на випробування, з'ясовується, що вони не бажали залишатися під підозрою і охоче скористалися можливістю продемонструвати свою чесність і невинуватість [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що забезпечення реалізації принципу добровільності як умови проведення психофізіологічних досліджень з застосуванням поліграфа у кримінальному процесі є необхідним. У зв’язку з відсутністю прямого нормативного регулювання поліграфологічних досліджень доцільно звертатися до положень ст. 28 Конституції України. Реалізація принципу добровільності забезпечує, в свою чергу, дотримання основоположної засади кримінального провадження – верховенства права. Тому, для використання результатів психофізіологічних досліджень з застосуванням поліграфа в кримінальному провадженні необхідною умовою є наявність особисто підписаної дієздатною особою добровільної згоди на проведення даного дослідження. У зв’язку з чим, необхідним вбачається прийняття профільного закону про використання поліграфу, що законодавчо врегулював би обов’язковість письмової добровільної згоди.

Список літератури

1. Конституція України Редакція від 01.01.2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права Ратифікація від 19.10.1973 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043

3. Митричев В., Холодний Ю. Поліграф як засіб отримання орієнтувальної криміналістичної інформації [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://polygraph.ua/ru/mitrichev-v-holodnyj-ju-poligraf-kak-sredstvo-poluchenija-orientirujushhej-kriminalisticheskoj-informacii/

МЕТА ЗАКОННОГО ЗАТРИМАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Краснова О.К.,
Аспірантка Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського

Бусол О.Ю.
завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського,
доктор юридичних наук, с.н.с.

Можна вважати що мета інституту затримання збігається з метою кримінального провадження, оскільки цілі передбачені ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України, фактично, є кінцевими та основними цілями поставленими перед кримінальним провадженням, а отже затримання має на меті досягнення саме цих цілей, тобто, основною метою затримання є реалізація завдань кримінального провадження. Окремо слід зауважити, що зі змісту завдань кримінального провадження вбачається, що при його реалізації необхідною умовою є баланс між повним та всебічним виконанням норм закону та дотриманням прав людини. Тому, говорячи про затримання та законність затримання в широкому розумінні, мається на увазі дотримання балансу цих складових. А отже дотримання балансу між додержанням закону та додержанням прав людини теж можна вважати однією з цілей інституту затримання.

Мета затримання в вітчизняному законодавстві була вперше сформульована в Указі Президії СРСР від 13 липня 1976 року, яким було затверджено Положення про порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину. Малося на увазі, що метою затримання є вияснення причетності затриманого до злочину і вирішення питання про застосування до затриманого запобіжного заходу у вигляді взяття під варту [1]. В подальшому в нормативних джерелах поняття мети затримання в кримінальному процесі не визначалося. Не визначене воно ні в чинному Кримінальному процесуальному кодексі, ні в Кримінальному кодексі 1960 року, який діяв до цього. О. В. Шульга в своїй дисертації на тему затримання зазначив, що мета затримання розглядається до сьогодні, як симбіоз необхідності з’ясування причетності особи до вчинення злочину та вирішення питання про застосування до затриманого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [2].

Ольшевський А.В. визначав мотиви кримінально – процесуального затримання як обгрунтовані матеріалами кримінальної справи обгрунтовані побоювання, що, перебуваючи на свободі, особа, яка підозрюється у вчиненні злочину, сховається від дізнання або попереднього слідства, продовжить

займатися злочинною діяльністю або перешкоджатиме провадженню у кримінальній справі, яке спонукає орган дізнання, дізнавача, слідчого або прокурора застосувати кримінально-процесуальне затримання до даної особи [3].

Досить вичерпно і широко сформульовано поняття мети затримання в науково – практичному коментарі до Кримінального процесуального кодексу за редакцією В.Я. Тація . В ньому мета затримання визначається як запобігання протиправним діям та з'ясування причетності затриманого до вчиненого кримінального правопорушення. Така мета досягається шляхом захоплення правопорушника, виявлення та закріплення слідів кримінального правопорушення та інших фактичних даних, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню, перешкоджання спробам підозрюваного сфальсифікувати докази та уникнути відповідальності за вчинене діяння [4].

Як вже було зазначено, кримінальне процесуальне законодавство не містить чіткого визначення мети затримання. Водночас затримання лише для з’ясування причетності особи до вчинення злочину й вирішення питання про застосування до неї запобіжного заходу за відсутності бажання в підозрюваного зникнути, продовжити злочинну діяльність або сховати (знищити) докази не зовсім виправдане, адже ці питання можливо вирішити й не затримуючи особу, анкетні відомості й місцезнаходження якої відомі органу розслідування. Свобода ж особи повинна обмежуватися виключно тоді, коли без цього неможливо забезпечити виконання поставлених цілей [5].

Виходячи зі змісту чинного кримінального процесуального законодавства, можна вмотивувати затримання необхідністю:

- здійснити привід підозрюваного, який ухиляється від явки на судове засідання;
- запобігти вчиненню кримінального правопорушення;
- затримати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення;
- запобігти втечі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;
- потерпілого затримати особу, безпосередньо після вчинення нею посягання.

О. І. Білоусов та С. М. Смоков зазначають, що метою затримання також може бути спроба:

-припинити подальшу злочинну діяльність особи чи запобігти вчиненню ним нового злочину;

-перешкодити переховуванню підозрюваного від слідства й суду;

-перешкодити підозрюваному встановленню істини, приховати знаряддя злочину чи викрадене.

Окрім цього, вчені зазначають, що на практиці часом постає питання про можливість затримання підозрюваного з метою виявлення ймовірних співучасників злочину, установлення місця перебування знаряддя злочину чи майна, здобутого злочинним шляхом, а також його причетності до здійснення інших злочинів. Причинами, що виправдують таке затримання, служать фактичні дані, що вказують на причетність підозрюваного до вчинення іншого

злочину або на вчинення розслідуваного злочину групою осіб (наявність співучасників) і т. ін. При чому ці фактичні дані поряд з даними, отриманими

з процесуальних джерел, можуть бути отримані й оперативно-розшуковим шляхом (за умови, якщо вони легалізовані в матеріалах справи). Щодо співвідношення підстав і мотивів затримання, можна вважати , що підстави дають можливість обрати чи не обрати особі запобіжний захід, а мотиви пояснюють, чому саме конкретний запобіжний захід був обраний. За наявності цієї сукупності (підстав) для рішення питання про затримання потрібні ще й мотиви, що вказують на необхідність і доцільність затримання. У даному випадку умови не підмінюють мотивів затримання, а є складовою частиною підстав. Вони відображені в матеріалах кримінальної справи (у рапорті особи, яка провадила затримання, у протоколах допиту потерпілого, свідків і т. ін.), служать обставиною, що породжує в слідчого побоювання, що підозрюваний, залишаючись на свободі, сховається від слідства [6].

Таким чином, можна резюмувати, що метою інституту законного затримання є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, запобігання протиправним діям та з'ясування причетності затриманого до вчиненого кримінального правопорушення.

Список літератури

1. Указ президії Верховної Ради СРСР «Про затвердження Положення про порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину» Редакція від 13.07.1976 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v4203400-76

2. Шульга О.В. Затримання уповноваженою службовою особою у кримінальному провадженні [Електронний ресурс] / О.В. Шульга // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.-2016. – Режим доступу: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/1429/1/shulga_diser.pdf

3. Ольшевский А. В. Задержание подозреваемого как мера уголовно-процессуального принуждения [Електронний ресурс] / А.В. Ольшевский //автореф. дисс.. –2006 г.- Режим доступу: http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/203070.html

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 2 / Є.М. Блажівський, Ю.М. Грошевий, Ю.М. Дьомін та ін.; [За заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова]. – Х.: Право, 2012. – 664 с

5. Фаринник В.,Мірковець Д. Затримання особи в новому кримінальному процесуальному кодексі україни: окремі питання відповідності міжнародним стандартам і практиці європейського суду з прав людини /[Електронний ресурс] / В.Фаринник, Д.Мірковець// Підприємництво господарство і право.-2017.-№6. – Режим доступу: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/6/44.pdf

6. Білоусов О. І. Затримання підозрюваного у кримінальному процесі України : монографія / О. І. Білоусов,С. М. Смоков. – Одеса, 2009. – 112 с.

ДО ПИТАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Кузьо Ю. В.,
студентка
Національний авіаційний університет, м. Київ

Грекова Л. Ю.
завідувач криміналістичної лабораторії
Національний авіаційний університет, м. Київ

Зростання масштабів використання комп'ютерних інформаційних систем у житті суспільства, інтенсивна комп'ютерізація діяльності органів державної влади, популярність глобальних комп'ютерних мереж Інтернету в усіх сферах призвела до появи та перманентної динаміки різноманітних злочинних посягань, пов'язаних з викраденням, перекрученням або знищенням комп'ютерної інформації, неправомірним використанням комп'ютерів, а також умисним порушенням роботи комп'ютерів.

Комп'ютерними злочинами слід визнати суспільно небезпечні протиправні карані діяння деліктоздатного суб'єкта, що скоюються за допомогою комп'ютера чи інших комп'ютерних систем(мереж), а також посягають на нормальний режим охорони, обробки і передачі даних в комп'ютерах (комп'ютерних системах) [1, с. 220-221]. Питання сталого розподілу комп'ютерних злочинів на види, їх класифікації, досі залишається предметом наукових дискусій, оскільки ще не досліджені чіткі критерії їх розмежування, що ускладнює певною мірою створення чітких алгоритмів щодо їх попередження .

Для прикладу, злочини у сфері використання комп'ютерних мереж можна розподілити на такі види:

1. несанкціонований доступ до роботи комп'ютерів, автоматизованих систем, комп'ютерних мереж, баз даних;
2. створення з метою використання, поширення або збуту шкідливих програмних продуктів або технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут;
3. несанкціонований збут або поширення інформації з обмеженим доступом, що зберігається в комп'ютерах, автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації;
4. злочини, що вчинені шляхом використання комп'ютерної системи як засобу досягнення злочинної мети та ін [2, с. 92].

Інші вчені виокремлюють економічні комп'ютерні злочини; комп'ютерні злочини проти особистих прав і недоторканності приватної сфери; комп'ютерні злочини проти суспільних і державних інтересів [3, с. 331].

Оскільки комп'ютери та об'єднані інформаційні системи постійно вдосконалюються, суттєво збільшуються й можливості для злочинної

діяльності, що здійснюється за допомогою комп’ютерних мереж. Тому питання попередження розповсюдження комп’ютерних злочинів набуває все більшого значення.

Приміром, наразі пандемія коронавірусу створила сприятливі умови для кібершахраїв. Окрім того, через віддалену роботу працівників, цілі компанії ризикують стати жертвами комп’ютерних злочинців. Кіберзлочинці використовують бажання людей дізнатися якомога більше і стежити за ситуацією з поширенням вірусу в світі [4]. Тож зараз злочинна діяльність проявляється у встановлюванні шкідливого програмного забезпечення (комп'ютерні віруси, шкідливі програми) на ПК користувачів за допомогою карт поширення коронавірусу. Такими чином можна отримати доступ до паролів та інші даних, які злочинці можуть використовувати в своїх цілях.

Ще один приклад – це електронні листи від нібито державних або міжнародних організацій охорони здоров'я, в яких має бути профілактика поширення коронавірусу. Користувач відкриває посилання та потрапляє на фішинговий портал, де його закликають ввести особисту інформацію, яку потім зловмисники використовують для отримання своєї вигоди.

Для попередження вчинення кіберзлочинів в таких ситуаціях необхідно принаймі :

1. використовувати мережі SSL VPN, які дають змогу безпечно підключитися до робочих IT-ресурсів, у тому числі використовуючи домашній або публічний Wi-Fi;
2. впроваджувати двофакторну автентифікацію;
3. шифрувати дані;
4. контролювати віддалені дії привілейованих співробітників;
5. постійно навчати своїх співробітників у питаннях кібербезпеки [4];
6. проводити інформаційно-аналітичну роботу;
7. виховати профілактичну активність громадян;
8. проводити ретельну підготовку кадрів для роботи у сфері технічного захисту інформації;
9. створити єдину структуру, яка контролювала б діяльність і поширення інформації в Інтернет.

Таким чином, боротьба зі злочинами у сфері використання комп’ютерних технологій вимагає використання адекватних засобів протидії, інтенсивного впровадження інновацій у роботу правоохоронних органів для своєчасного їх виявлення, кваліфікованого розслідування і профілактики. Правоохоронна діяльність у цієї сфері не обмежується притягненням до кримінальної відповідальності винних. Багато уваги приділено захисту комп’ютерної інформації, дослідженню технічного характеру їх вчинення, створенню підрозділів технічного захисту інформації в органах влади, органах внутрішніх справ, збройних силах, на підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності, діяльність яких пов’язана з інформацією, що підлягає технічному захисту. А розробка новітніх технічних засобів і прийомів виявлення, вилучення, фіксації і дослідження слідів вже вчинених злочинів із

використанням комп’ютерних технологій, допомагає ужиттю профілактичних заходів щодо уникнення розповсюдження таких злочинів у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Правдюк С. А. Комп'ютерні правопорушення та інформаційні правопорушення: аспекти співвідношення / Правдюк С. А.. // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування. – 2013. – №182. – С. 216–223.

2. Авдєєва Г. К. Сліди злочинів у сфері використання інформаційних технологій: способи виявлення / Авдєєва Г. К.. // Питання боротьби зі злочинністю. – 2015. – №30. – С. 88–98.

3. Шапочка С. В. Кримінологічна характеристика шахрайства, що вчиняється з використанням комп’ютерних мереж / Шапочка С. В.. // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2011. – №25. – С. 329–336.

4. Полицька І. Коронавірус розв'язав руки кіберзлочинцям: експерт розповів як захиститись [Електронний ресурс] / Полицька І.. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/techno/koronavirus_rozvyazav_ruki_kiberzlochintsyam_ekspert_rozpoviv_yak_zahistitis_n1308088.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

Курило О. Б.,
к.е.н. доц., кафедри фінансів
Національний університет «Львівська політехніка»

Карпин С. Р.
студентка
Національний університет «Львівська політехніка»

З кожним роком все більше і більше зростає кількість платників податків, оскільки в Україні створюються сприятливі умови для діяльності та росту малого бізнесу. Однак, сучасний стан ринкової економіки країни потребує проведення реформ у спрощенні системи оподаткування, оскільки існує певний ряд недоліків, а саме надмірне оподаткування, яке несе тільки фіскальну мету. Цим проблемам приділена увага як в нашій державі так і закордоном [2].

Дослідженням недоліків спрощеної системи оподаткування приділяли увагу, як вітчизняні так і закордонні науковців, а саме: Є.С. Крисоватий, О.Д. Василик, І.М. Вишневський, П.В. Мельник, А. Соколовська, М. Д. Білик, І. А. Золотко, О. Д. Василик, М. П. Кучерявенко , М. Я. Азаро, Л. В. Дікань, Т. С. Воїнов, Н. П. Гальчинський, А. Афонсо, Р. Варсано, Р. Вебер, Д. Вілсон, У. Гейл Флет, Д. Даймонд, М. Деверо, С. Коліньйон, К. Найкел, В. Оутс, Р. Перротті, Г. Табелліні, В. Танзі, Г. Таубер, М. Уайт та інші.

Основними недоліками спрощеної системи оподаткування є те, що присутнє обмеження щодо отримання граничного доходу підприємства, але враховуючи інфляційні процеси, навіть не збільшуючи обсяги виробництва чи обсяги торгівлі, з часом потрібно переходити на загальну систему оподаткування. Наступна проблема, пов’язана з фізичними особами-підприємцями, що сплачуть єдиний податок авансом за наступний звітний період. При цьому не враховується чи буде фактично отримано дохід від здійснення діяльності за звітний період, також присутній елемент подвійного оподаткування при сплаті єдиного податку (6%) та умові сплати ПДВ [4].

Для вирішення цих проблем можна скористатись досвід країн ЄС. Наприклад у Німеччині, влада надає велику підтримку малому бізнесу, шляхом надання кредитів та субсидій. З федерального бюджету надаються кредити особам, що створюють власний бізнес на 20 років, це робиться задля того, щоб забезпечити фінансову стабільність для початківців. Також створено велику кількість закладів, які консультують підприємців із багатьох питань, зокрема як маркетингових так і з подолання різноманітних бюрократичних бар’єрів.

Також можна взяти до уваги особливості оподаткування у Франції. У країні використовується механізм «Податкових пільг», за допомогою якого стимулюється розвиток науково-технічного прогресу, збільшення експорту товарів у державі. Підприємство, що створюється, звільняється від

оподаткування на 2 роки. А на наступний рік стягується вже податок у розмірі 25 % від прибутку, і уже до 5 року функціонування підприємства становить 100%. Хоча для підприємців, які проводять підготовку кадрів, застосовується податковий кредит. Також малі підприємства не подають податкової декларації про ПДВ але сплачують прибуткові податки, рівень яких регулюється в залежності від сфери зайнятості [3].

Таблиця 1 — Розвиток малого підприємництва в країнах ЄС у 2019 році [1]

№	Країна	Кількість малих підприємст в тис	Кількість малих підпр. на 1 тис. населення	Зайнято у малих підпр. млн.чол.	Частка малих підприємств у ВВП країни, %
1	Франція	1980	35	15,2	55–62
2	Німеччина	2290	37	18,5	50–54
3	Італія	3920	68	73	57–60
	Україна	373,8	8	7	21-22

Отже, як видно з таблиці можемо побачити, що в порівняні з країнами Європейського союзу в Україні - малий бізнес становить лише 21 % від величини внутрішнього валового продукту. Це пояснюється тим, що доцільно сконцентрувати увагу на покращення бізнес-клімату в країні, для того щоб зробити продукцію більш конкурентоспроможною. Наприклад, переглянути розмір ставок єдиного податку, тобто використовувати прогресивні ставки; диференціювати граничний обсяг доходу від реалізації товарів, робіт та послуг, прив’язавши до індексу мінімальної заробітної плати чи індексу інфляції, удосконалити перехід із спрощеної системи оподатковування на загальну [5].

Отже, можна зробити висновок, що для покращення функціонування малого бізнесу потрібно вдосконалювати податковий механізм та зменшувати податкове навантаження, а також проводити відрегульовану політику, що врахує усі особливості розвитку підприємництва у країні та функціонування цієї частини економіки.

Список літератури

1) Офіційний сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

2) Білик М. Д., Золотько І. А. Податкова система України: навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2018. – 190 с.

3) Пришва Н. Ю. Правові проблеми регулювання обов’язкових платежів. Монографія. – К.: ЕксОб, 2016. – 280 с;

4) Оподаткування малого бізнесу в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. / Герасимчук Л.С. // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, № 5/2013// – Режим доступу:http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2013/9bb21bdf473e489febadd99ec20ce45b.pdf

5) Основи економічної теорії [Сутність та структура податків]: Посібник / Ред. С.В. Мочерний. – К. : Академія, 2018. – 472 с.

ПРАВОВИЙ СТАТУС КРЕДИТОРІВ У ЗАКОНОДАВСТВІ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

Куц К. С.
студентка ЮФ
Національного авіаційного університету, групи ПР-302

Науковий керівник:
Мілімко Л. В.
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри господарського, повітряного та космічного права
Національного авіаційного університету

Дослідження даної теми полягає в необхідності вивчення та детального розгляду нормативних та інституційних основ кредиторів у справах про банкрутство. Саме статус кредитора у справі про банкрутство визначає форму та гарантування його вимог до боржника, час виникнення зобов'язань і соціальну значущість інтересу, що захищається. 18.10.2018 року Верховна Рада України прийняла Кодекс України з процедур банкрутства, а 21.10.2019 Кодекс введено в дію, ним суттєво змінено правовий статус кредиторів у справах про банкрутство.

Аналізуючи особливості правового статусу кредиторів відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства, можна навести та охарактеризувати напрямки реалізації прав та обов'язків кредиторів задля захисту їх інтересів у процедурі банкрутства. Також аналіз законодавства України дає можливість чіткого визначення поняття «кредитор»: це юридична або фізична особа, а також контролюючий орган, уповноважений відповідно до Податкового кодексу України здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у межах своїх повноважень, та інші державні органи, які мають вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника; забезпечені кредитори - кредитори, вимоги яких до боржника або іншої особи забезпечені заставою майна боржника; конкурсні кредитори - кредитори за вимогами до боржника, що виникли до відкриття провадження у справі про банкрутство і виконання яких не забезпечено заставою майна боржника; поточні кредитори - кредитори за вимогами до боржника, що виникли після відкриття провадження у справі про банкрутство.

Бутирська І.А. визначила, що правовий статус кредитора як учасника справи про банкрутство носить переважно комплексний характер, і обов'язково включає в себе і матеріальну, і процесуальну складові. Матеріальні відносини між боржником і кредитором у праві неспроможності обов'язково повинні трансформуватись у процесуальні, інакше після порушення провадження у справі про банкрутство матеріальні відносини не зможуть бути реалізовані [1, с.105].Очевидним є те, що від того, яким чином визначено статус кредиторів у

справі про банкрутство, якими правами та обов'язками вони наділені, і як ефективно використовуються ними останні, залежить досягнення основної мети конкурсного провадження – задоволення/погашення вимог кредиторів.

Як зазначено у пояснювальній записці до проекту Кодексу України з процедур банкрутства, його метою є підвищення ефективності процедур банкрутства, рівня захищеності прав кредиторів, вдосконалення процедури продажу майна боржника на аукціоні, підвищення рівня виконання контрактів та судових рішень, врегулювання відносин щодо відновлення платоспроможності фізичних осіб, які опинилися в скрутній фінансовій ситуації та потребують допомоги з боку Держави [5].Проаналізуємо, яким чином нормами Кодексу окреслено права та обов'язки кредиторів у справі про банкрутство: так, визначені норми щодо підстав відкриття справи (ч.3 ст. 8 Кодексу), змісту заяви ініціюючого кредитора та переліку документів, які слід додати до цієї заяви (ч.ч.1,2 ст. 34 Кодексу); підстав прийняття, відмови у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі (ч.1 ст. 37 Кодексу); повернення заяви (ч.1 ст.38 Кодексу); відкриття провадження у справі (ч.1 ст. 39 Кодексу) [5]. Норми начебто направлені на захист прав кредиторів, оскільки виключені всі критерії для підстав відкриття справи (розмір вимог, строк неоплати, безспірність, наявність виконавчого провадження) та відповідно доказової бази ініціюючого кредитора, та спрощено доступ до процедур.

Аналіз цих норм дозволяє виявити їх суперечність, оскільки ст. 39 Кодексу на суд покладено обов'язок перевірити обґрунтованість вимог заявника та з'ясувати наявність підстав для відкриття провадження у справі, тоді як Кодекс взагалі не визначає таких підстав та обов'язку ініціюючого кредитора подавати ці докази (ч.2 ст. 34 Кодексу).

Поляков Б. зазначає, що легкість відкриття справ про банкрутство робить Кодекс чудовим «інструментом» для рейдерських захоплень підприємств, зміни підсудності справ позовного провадження, визнання законних угод недійсними, неповернення боргів і кредитів, несплати податків [7, с.13].

Отже,законодавцем здійснена спроба системно підійти до питання захисту прав кредиторів у справах про банкрутство. Знайшли розвиток положення щодо правових засобів, що сприяють меті задоволення вимог кредиторів: визначення статусу кредиторів; мораторію на задоволення вимог кредиторів; забезпечення вимог кредиторів; інституту визнання недійсними угод боржника; розгляду спорів за участю боржника в межах справи про банкрутство; обмеження участі заінтересованих осіб стосовно боржника та органів уповноважених управляти майном державних підприємств у справах про банкрутство. Слід не забувати необхідність вдосконалення правового регулювання статусу кредиторів у справі про банкрутство та значимість для цього окремих норм Кодексу, окреслені деякі прогалини, які потребують доопрацювання. Розширення прав кредиторів у справах про банкрутство потребує встановлення обов'язків і відповідальності за зловживання цими правами та прагнути до балансу з правами боржника та інтересами держави.

Список літератури:

1. Бутирська І.А. Правовий статус учасників справи про банкрутство:Монографія.-Чернівці : Технодрук, 2017. - 184 с.

2. Асеева Н.В. Обеспечениечастных и публичныхинтересов при банкротствепредприятия : Монографія, Донец. Ун-т економики и права. – Донецк : Доен УЄП,2013. – 200 с.

3. Європейська конвенція «Про деякі міжнародні аспекти банкрутства» ETS № 136 від 05.06.1990р. [Електронний ресурс], Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_540

4. Пояснювальна записка до проекту Кодексу України з процедур банкрутства [Електронний ресурс], Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH67W00A.html

5. Кодекс України з процедур банкрутства: чинне законодавство станом на 23квіт. 2019р. (ОФІЦ. ТЕКСТ). К.: ПАЛИВОДА А. В., 2019. – 160 с. – (Кодекси України).

6. Погашення вимог кредиторів у процедурі банкрутства: теорія і практика: монографія, Л.І. Грабован. – Одеса : Фенікс, 2018. – 308 с.

7. Поляков Б.М. « Принцип доміно, або як КзПБ може спровокувати ланцюгове падіння підприємств країни Закон і Бізнес», №30 (1432).3-9 серпня 2019р. с.13.

ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ СПОСОБІВ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА В КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Літвінова І. Ф.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
кримінального права і процесу

Цезар А. Р.
студентка
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

Серед великої кількості самогубств можна виділити значну групу тих, які були вчинені внаслідок систематичних жорстоких або принижуючих дій іншої сторони по відношенню до самогубця, і в такому випадку слід говорити про доведення до самогубства, яке визнається злочином.

З появою та розвитком всесвітньої мережі Інтернет виникли нові способи вчинення даного злочину, який набирає обертів у світі разом із зростанням кількості постійних користувачів мережі Інтернет. Протягом останніх кількох років зафіксовано зріст чисельності випадків самогубства, особливо серед підлітків, і серед причин, зокрема, виділяють сторонній вплив на підсвідомість підлітків за допомогою соціальних мереж та онлайн ігор. Мова, в першу чергу, йде про ігри «Синій кит», або «Тихий дім», «Море китів», «Розбуди мене о 4:20», які ще рік-два тому стали причиною самогубств сотень підлітків в різних країнах. Найперші згадки про «гру зі смертю» з'явилися ще чотири роки тому, і про неї писали майже всі видання, які здійснювали власні розслідування. До покарання притягнули адміністратора лише однієї з груп, який підштовхував підлітків до самогубства у закритих групах, де учасникам протягом 50 днів давали завдання, а у фіналі пропонували здійснити самогубство.

Це далеко не єдиний приклад, коли в соціальних мережах підлітків змушували здійснювати самогубство, впливаючи на них різними способами, і сьогодні мова йде не про одну гру, а про десятки, які діють на різних платформах та за різним алгоритмом. З 2010 р. по 2020 р. в Україні винесено лише шість вироків за доведення до самогубства, тобто менше одного вироку на рік при тому, що випадків, коли факт доведення до самогубства дійсно мав місце бути, фіксувалося значно більше. Через високу латентність доведення до самогубства та відсутність норми в КК України, яка б давала можливість притягати до відповідальності за доведення до самогубства через мережу Інтернет, оцінити реальну ситуацію і стан проблеми вкрай складно [4].

В ч.1 ст. 120 (доведення до самогубства) КК України законодавець визначає юридичні ознаки даного злочину – доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження,

шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схиляння до самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства [2]. Найбільше суперечок виникає навколо питання способів доведення до самогубства.

Під жорстоким поводженням, визначеним у диспозиції ст. 120 КК України, як стверджує Керик Л. І. слід розуміти: «Систематичні, триваючі, безжалісні та грубі діяння винного, метою яких є завдання потерпілому фізичних чи психічних страждань. Систематичне приниження людської гідності виявляється у тривалому принизливому ставленні до потерпілого, як-то: цькування, приниження, необгрунтовані службові стягнення, зачіпки, що принижують честь і гідність людини, розповсюдження наклепів, насмішки, анонімні звинувачення, постійні докори, принизливі, грубі відмови від вступу до шлюбу, переслідування тощо» [1].

Наступним способом доведення до самогубства є шантаж. Поняття «шантажу» трактують неоднозначно, даючи різні визначення. Мельник М. І. в коментарі до цієї статті пише: «Шантаж варто розуміти як залякування потерпілого негативними наслідками, що можуть настати для нього чи його близьких, якщо потерпілий не вчинить певну дію (кілька дій) або не утримається від її (їх) вчинення, а також залякування завданням потерпілому шкоди шляхом розголошення як дійсних, так і неправдивих конфіденційних відомостей, які останній бажає зберегти в таємниці, чи завданням іншої шкоди з метою поставити потерпілого в залежне становище чи створити іншу вигідну для винного обстановку» [3, с. 300-301].

Примус до протиправних дій — це загроза фізичним насильством, заподіяння побоїв тощо з метою примусити потерпілого вчинити небажані для нього діяння.

В законодавстві зазначено перелік способів доведення до самогубства, але на практиці постійно виникає проблема з визначенням того, який саме спосіб став причиною здійснення конкретного самогубства. На нашу думку, в чинному кримінальному законодавстві не вистачає детального тлумачення способів доведення до самогубства, що значно полегшило б процес кваліфікації злочину. Найбільше непорозумінь виникає з тлумаченням фрази «інші дії, що сприяють вчиненню самогубства», оскільки незрозуміло, які саме дії можуть підпадати під це визначення.

Ще одним способом є доведення до самогубства через соціальні мережі, але в діючому КК України відсутня норма, яка включила б даний спосіб до переліку способів доведення до самогубства. В липні 2017 року до Верховної ради України був поданий проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо розширення переліку кримінально-карних способів доведення до самогубства чи самокалічення або до замаху на самогубство чи самокалічення)», в пояснювальній записці до якого зазначалось: «Світова тенденція до росту злочинності в мережі Інтернет, тривожна динаміка зростання кількості самогубств, через спонукання підлітків до вчинення суїциду через так звані «групи смерті» у соціальних мережах та виникнення нових способів доведення до самогубства або самокалічення зумовлюють

негайну необхідність розширення переліку способів доведення до самогубства чи його спроби шляхом внесення змін до кримінального законодавства, які б відповідали сучасним реаліям вчинення злочину – доведення до самогубства чи самокалічення» [4]. Однак, зазначені аргументи не були враховані, і ст. 120 КК України і досі залишається без суттєвих змін щодо переліку способів доведення до самогубстваю

В законодавстві зазначено перелік способів доведення до самогубства, але на практиці постійно виникає проблема з визначеням того, який саме спосіб став причиною здійснення конкретного самогубства. Саме тому необхідно здійснити ґрунтовну роботу над змістом ст. 120 КК України та внести зміни до неї, доповнивши її новими способами та розтлумачивши вже наявні. І вирішення цієї проблеми може стати одним із тих факторів, які покращать правозастосовну сферу України.

Література

1. Керик Л. І. Способи доведення до самогубства. *Проблеми законності*. 2012. Вип. 96. С. 186–191.

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення: 01.04.2020 р.).

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / М. І. Мельник та ін. Київ: Юридична думка, 2018. 1316 с.

4. Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо розширення переліку кримінально-карних способів доведення до самогубства чи самокалічення або до замаху на самогубство чи самокалічення): пояснювальна записка до проекту Закону України від 17.07.2017 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH57G00A.html (дата звернення: 01.04.2020 р.).

ПРОБЛЕМИ НАУКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ У ЗАКОНОТВОРЧІЙ ТА ПРАВОЗАСТОСОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Лазебний А. М.,
к.ю.н.
викладач циклової комісії юридичних дисциплін,
Ірпінський державний коледж економіки та права

Куракіна К. Р.
студентка групи П-31і,
Ірпінський державний коледж економіки та права

Сучасне кримінальне право пронизане мережею системоутворюючих зв'язків з іншими галузями права. Це зумовлюється тим, що розглядувана галузь права охороняє від злочинних посягань відносини, врегульовані та охоронювані іншими галузями права. Вочевидь, немає такої галузі права, яка б у той чи інший спосіб не перетиналась з кримінальним правом [2, с. 34].

В той же час, кримінально-правова статистика підтверджує важкий для України стан боротьби зі злочинами в сфері національної і громадської безпеки, а також зі стійкими формами організованої злочинності. Організована злочинність вже сягнула масштабів 90-х років минулого століття з характерним їй великим рівнем латентності. Недаремно питання про безпеку українського суспільства та інших європейських держав виходить на перший план у міжнародному співробітництві і визнається одним із напрямів Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт – 2020» [3, с. 3].

Україна опинилася в ситуації необхідності швидких та вдалих реформ, відповідно до яких є необхідним подальше удосконалення кримінального законодавства. Однак залишається багато питань, що впливають на якість і ефективність цього законодавства. Вирішення же багатьох проблем знаходиться в площині законотворення і правозастосовної діяльності. Водночас нас не можуть задовольняти випадки ігнорування законодавцем фундаментальних положень кримінального права як галузі права, зокрема, взаємозв'язку і співвідношення норм його Загальної і Особливої частин, не дотримання правил законодавчої техніки, не обґрунтоване розширення термінологічного апарату тощо.

На передньому плані здійснення реформування у законотворчий діяльності та інших сферах державного управління знаходиться наука кримінального права. Вимога українського суспільства щодо здійснення ефективних реформ органів управління, юстиції, поліції, прокуратури робить необхідним надання теоретичного обґрунтування таких змін і активну співпрацю у цьому напрямі між спеціалістами у галузі кримінального права та суміжних наук.

Наука кримінального права має забезпечувати проведення реформ, стати

ближче до суспільства, пересічних громадян, точно віддзеркалювати їх законні інтереси та ефективно впливати на законотворчу та правозастосовну діяльність. Виникає питання про готовність до таких реформ законодавця і правозастосувачів, які на професійному рівні забезпечують захист прав і свобод людини і громадянина, а також законних інтересів юридичних осіб, суспільства та держави. У першу чергу, це стосується проблеми належного наукового забезпечення законотворчої і правозастосовної діяльності. У процесі наукових досліджень надається багато цінних пропозицій, проте якщо законодавець не може їх сприйняти з різних причин, вони так і залишаються в архіві нереалізованих наукових здобутків-новацій. Ми маємо виробити ефективний механізм впливу на законодавчу та правозастосовну діяльність, в якому реалізація наукових розробок стала б не лише доцільною, а й необхідною, обов'язковою [3, с. 4-5].

Конституція України у ст. 6 проголосила, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Наведене положення Основного Закону держави однозначно є головною загальною засадою, визначальним чинником діяльності посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування виключно у рамках правового поля, жодне їх рішення не може суперечити закону. Проте навряд чи знайдеться певна країна, у якій наділені владними повноваженнями особи не вчинять дій всупереч інтересам служби. Особливо це стосується тих сфер суспільного життя, які перебувають у стадії радикального реформування – повної зміни вектору розвитку та глобального несприйняття навіть позитивного досвіду певного органу державної влади чи місцевого самоврядування.

Одним із них установлений порядок відбування і виконання покарань в Україні, за який зараз має відповідати Державна кримінально-виконавча служба (далі – ДКВС) України, що прийшла на заміну Державній пенітенціарній службі (далі – ДПтС) України. Так, для оптимізації діяльності органів системи юстиції Кабінет Міністрів України 18 травня 2016 року ліквідував 24 територіальні органи управління ДПтС України. Одночасно утворено 6 міжрегіональних управлінь з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції України. Рішення дасть змогу оптимізувати структуру кримінально-виконавчої системи, спростити управління її підрозділами та зробити її більш гнучкою, оперативною, дієвою, впровадити нові підходи до заохочення її персоналу і запровадити ефективне управління підприємствами установ виконання покарань. Крім того, прийняття акта сприятиме реалізації заходів, спрямованих на покращення умов відбування покарань та тримання під вартою засуджених та осіб, узятих під варту та раціональному використанню бюджетних коштів [6].

Кримінальне право – це система норм, що перебуває у постійному розвитку. Повної мірою це стосується і положень Загальної частини кримінального законодавства, розвиток й удосконалення якої має відбуватися поступово, виважено, на підставі ґрунтовних наукових досліджень. Виходячи із сучасного стану науки кримінального права і кримінального законодавства, можна

визначити такі шляхи вдосконалення Загальної частини:

– вдосконалення змісту окремих, традиційних для вітчизняного права розділів та статей Загальної частини. Так, наприклад, у розробках українських науковців містяться пропозиції щодо законодавчого закріплення поняття кримінальної відповідальності, складу злочину, вдосконалення законодавчого визначення форм співучасті, трансформації звільнення від відбування покарання з випробуванням в інститут пробації тощо;

– усунення колізій між положеннями Загальної й Особливої частин кримінального права, зокрема, щодо встановлення загальної конфіскації майна, співвідношення між визначенням організованих форм співучасті у частинах 3, 4 ст. 27 КК та визначенням злочинної організації у ст. 255 КК і банди у ст. 257 КК;

– усунення суперечностей, прогалин, покращення законодавчої техніки щодо положень, якими Кодекс було доповнено останнім часом (як приклад можна назвати положення щодо заміни штрафу позбавленням волі з відсутністю реального строку розстрочки для його сплати, необґрунтоване обмеження спеціальної конфіскації майна виключно корупційними правопорушеннями);

– доповнення Загальної частини кримінального права положеннями, що на цей час необґрунтовано регламентуються іншими нормативно-правовими актами, зокрема, щодо порядку здійснення грошових обчислень при визначенні розміру заподіяної шкоди, вартості предмета злочину, а також розміру штрафу;

– виокремлення в результаті ґрунтовних наукових досліджень в Особливій частині кримінального права положень, які є спільними для значної частини злочинів із подальшим їх перенесенням в узагальненому виді до Загальної частини кримінального права (нині обговорюються питання щодо визначення в Загальній частині окремих видів кваліфікуючих ознак з подальшим установленням визначеного рівня їх впливу на підвищення меж кримінальної відповідальності тощо) [3, с. 48-49].

Список літератури

1. Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі конституційної реформи : матер. II Всеукр. наук.- практ. конф. (м. Дніпро, 31 берез. 2017 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 92 с.

2. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с.

3. Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8–9 жовт. 2015 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Х. : Право, 2015. 528 с.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності : Закон України від 15 листопада 2011 року // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 25.

5. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності : Закон

України від 15 квітня 2008 року // Відомості Верховної Ради України. 2008. № 24.

6. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45306.

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ, ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Ластовкін В. А.,
старший викладач
Дніпропетровського університету внутрішніх справ

Гуржий О. С.
викладач кафедри фізичного виховання
Дніпропетровського університету внутрішніх справ

Фізичне виховання є основним напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, яка має забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійноприкладних навичок людини. [1]

Низький рівень фізичного здоров'я більшості населення, у тому числі й студентів, дає підстави вважати, що наявна система фізичного виховання не в повному обсязі вирішує питання культури здоров'я особистості, поліпшення її фізичних якостей. На сьогодні система фізичного виховання в Україні перебуває в стані кризу і не має можливості задовольнити в повному обсязі потреби населення у наданні відповідних послуг. Це зумовлено недостатньою кількістю кваліфікованих фахівців.

Проблемою підготовки фахівців з організації фізичної культури і спорту є специфічна спрямованість у методах навчання. Сформувався розрив між освітою і фізичною культурою - студенти не сприймають фізичну культуру як життєво важливу цінність. Це стає проблемним питанням для молодих спеціалістів з фізичного виховання і зменшує престиж даної дисципліни. У професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури та спорту перевага має надаватися діяльному підходу. Реалізується такий підхід у фізкультурно-педагогічній татренерсько-викладацькій діяльності. [2]

Не є секретом, що низький рівень викладання фізичної культури у вищих навчальних закладах, недостатнє бюджетне фінансування, низький рівень заробітної плати, недостатня кількість інструкторів з фізкультурно-оздоровчої діяльності, розбалансованість у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, низький рівень наукового забезпечення розвитку фізичної культури і спорту призвели до того, що у молоді фахівці втрачають інтерес до роботи та професійного розвитку. Деякі негативні процеси, що відбуваються в наш час у суспільстві, негативно позначилися і на рівні загальної культури населення, і в тому числі на фізичній культурі і спорті. Фактично вся галузь «фізична культура і спорт» опинилася у вкрай занедбаному стані. Професійна готовність вчителя фізичної культури характеризується досить складним змістом та структурою і включає психологічну, науково-теоретичну, практичну, психофізичну й фізичну готовність. Такі компоненти утворюють цілісну і збалансовану модель фахівця. [3]

Процес підготовки фахівців потребує негайного розширення іоновленняметодів виховання. Велике значення набуває підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах, де забезпечується не тільки спрямування навчально-виховного процесу на озброєння майбутніх фахівців спеціальними знаннями і навичками, а й розвиток професійнозначущих якостей особистості майбутнього фахівця. Саме на розвиток професійно важливих якостей, як необхідної умови ефективного оволодіння професією, і слід звернути особливу увагу при організації професійного навчання вчителя фізичної культури. [4]

Вагомий внесок до даної проблеми робить і саме суспільство. Слід зазначити, що нині рівень розвитку фізичної культури й спорту ще не задовольняє українське суспільство. Громадська думка та соціальна практика здебільшого ігнорують можливості фізичної культури та спорту у розв'язанні багатьох соціально-економічних проблем. В Україні не налагоджено ефективну пропаганду здорового способу життя, переваг фізичної культури й спорту. [2]

Значних результатів професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури можна досягти лише за умов законодавчого, програмного та нормативного забезпечення, що виражається у конкретних документах і матеріалах, розроблених державними органами управління у сфері фізичної культури і спорту. Фізична культура і спорт мають на меті збереження, зміцнення та підтримання здоров'я громадян, а також збільшення тривалості активного життя.

Важливим аспектом формування кадрової політики в галузі освіти є питання підвищення престижності професії працівників фізичної культури та спорту у навчальних закладах та фінансового вирівнювання оплати праці педагогів загальноосвітніх закладів, вищих навчальних закладів і позашкільних навчальних закладів. Для цього необхідно розробити механізми удосконалення структури оплати праці педагогічних працівників, створити систему дієвих матеріальних, моральних, психологічних стимулів їх творчого зростання. Підвищення кваліфікації фахівців з фізичної культури і спортунадасть Україні спортивний авторитет та можливістьзабезпечить активну позицію.

Список літератури:

1. Закон України "Про фізичну культуру і спорт", Глава I, стаття 12. "Фізкультурно-оздоровча діяльність у навчально-виховній сфері та фізичне виховання". [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua;

2. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійноїпідготовкимайбутніхфахівцівфізичноговиховання та спорту у вищихнавчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійноїосвіти» / Л. П. Сущенко. - К., 2003.

3. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах. автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Тимошенко. - Київ, 2009.

4. Цьось А. В., Балахнічова Г. В., Заремба Л. В. Сучасні технології викладання спортивних дисциплін [Текст] : навч. посіб. / Анатолій Васильович

Цьось, Галина Валентинівна Балахнічова, Людмила Василівна Заремба. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. – 132 с. −

РИЗИК ЗАХВОРЮВАНОСТІ ЖИТЕЛІВ М. РІВНЕ НА РАК ЛЕГЕНІВ ЗА РАХУНОК РАДОНУ

Лебедь О. О.,
к.т.н., доцент
Національний університет водного господарства
та природокористування

Мислінчук В. О.,
к.п.н., доцент
Рівненський державний гуманітарний університет

Гульчук В. А.
Старший викладач
Рівненський державний гуманітарний університет

Радон є природним радіоактивним інертним газом без запаху, кольору та смаку. Він утворюється при радіоактивному розпаді радію, який сам виникає в серії радіоактивних розпадів природного урану або торію. Радон зустрічається у малих кількостях разом з ураном і радієм у більшості порід, ґрунтів та ґрунтових водах, хоча його концентрація в них змінюється в широкому діапазоні в залежності від місця і пори року. В природі існує 4 ізотопи радону, серед яких ^{222}Rn має відносно тривалий період напіврозпаду в порівнянні з ^{218}Rn, ^{219}Rn та ^{220}Rn (приблизно 4 доби). Внаслідок великого періоду напіврозпаду ^{222}Rn може надходити з ґрунтів, повітря, води, природного газу та будівельних матеріалів до житлових та побутових приміщень.

Людина, дихаючи, постійно піддається радіологічному впливу радону. Внаслідок своєї інертності при попаданні в дихальні шляхи радон хімічно приносить мало шкоди і майже одразу видаляється з легенів через видих. Але дочірні продукти його розпаду (ДПР) в легенях (^{218}Po, ^{214}Po, ^{218}At, ^{214}Pb, ^{210}Pb, ^{214}Bi та ^{210}Tl), які є радіоактивними металами, можуть осідати на епітелії легень, накопичуватись та опромінювати їх. Каскад радіоактивних випромінювань (один атом радону породжує 5 α- частинок і 4 β- частинки короткоживучих ізотопів) приводить до враження клітин легенів з виникненням різноманітних онкологічних захворювань, таких як аденокарцинома, лусковидна карцинома тощо.

Міністерство охорони здоров’я і соціальних служб США визнало радон другою причиною раку легенів після тютюнопаління, і IARC класифікував радон як канцероген групи 1 [1, 2]. Також, проведено низку досліджень із визначення впливу експозиції радону в житлі на інші хвороби, такі як лейкемія. В цьому напрямку ведуться активні дослідження [3]. В даний час точно встановлено, що одним з ефектів впливу радону на здоров’я людини є стимулювання виникнення раку легень.

Додатковий відносний ризик виникнення радон-індукованого раку легенів людини розраховується за формулою [4]:

$$R = \sum_{t=0}^{\infty} \lambda_0(t) p_0(t) K_{ERR}(t) \cdot \exp\left[- \sum_{t'=0}^{t} k_{let}\, \lambda_0(t') K_{ERR}(t') \right], \quad (1)$$

де $p_0(t)$ – ймовірність дожиття особи до віку *t*, $\lambda_0(t)$ – частота спонтанного виникнення раку легенів, $K_{ERR}(t)$ – коефіцієнт додаткового відносного ризику, розрахований в залежності від вибраної моделі ризику радон-індукованого раку легенів, k_{let} – коефіцієнт летальності ($k_{let} = 0.95$).

Для розрахунку величини R для жителів м. Рівне (Україна) у 2014 році ми використовували наступні моделі:

– Joint European miner cohort model (JEMC model) була створена на основі когортних досліджень захворюваності шахтарів уранових копалень Чехії, Франції та Німеччині на рак легенів за рахунок радону в рамках проекту «Альфа-ризик», який підтримується Європейською комісією [5]. У межах даного проекту у трьох європейських країнах було досліджено 1543 випадки смерті від раку легенів серед 50149 шахтарів уранових копалень, які зазнали відносно низького рівня опромінення радоном в період 1946 - 1999 років. Особливістю даної моделі є те, що вона передбачає 5 значень модифікаційного коефіцієнта $\theta(t)$, що визначає залежність канцерогенної сприйнятливості тканини легенів від досягнутого віку *t* особи та вікна експозиції *P* за 5-19, 20-34 та більше 35 років до досягнутого віку:

$$K_{ERR}(t) = \beta \cdot (P_{5-19} + 0.42 \cdot P_{20-34} + 0.14 \cdot P_{35+}) \cdot \theta(t), \quad (2)$$

де β = 0.052; $\theta(t)$: $\theta(\leq 45\ \textit{років}) = 1$; $\theta(45-54\ \textit{років}) = 0.66$; $\theta(55-64\ \textit{років}) = 0.39$; $\theta(65-74\ \textit{років}) = 0.33$; $\theta(+75\ \textit{років}) = 0.49$.

Деталі цієї моделі та її реалізація представлені в [5].

– Joint European miner nested case-control model (JEMNCC model). Для визначення мультиплікативної взаємодії впливу вдихання радону та паління цигарок на виникнення раку легенів були проведені дослідження «випадок-контроль» трьох європейських когорт шахтарів уранових копалень. Вибірка дослідження складала 1476 випадків раку легенів серед шахтарів Європи та 3389 шахтарів контрольної групи з врахуванням інтенсивності їх паління [6, 7].

Розглянута модель схожа на модель, яку дають Hunter et al. [7], а її параметри базуються на двох вікнах експозиції, а саме 5–24 та 25+ років, оскільки оцінки R/WLM для експозиції 5–14 та 15–24 років дуже подібні [6, 7]. Ця модель також враховує ефект досягнутого віку, оскільки Hunter N. et al. встановили, що R/WLM значно зменшується зі збільшенням досягнутого віку [7]. Для даної моделі запропоновано два варіанти розрахунку коефіцієнта додаткового відносного ризику $K_{ERR}(t)$:

Модель 1 (JEMNCC):

$$K_{ERR}(t) = \beta \cdot (P_{5-24} + 0.12 \cdot P_{25+}) \cdot \theta(t), \quad (3)$$

де β = 0.052; *P* – часові вікна експозиції до досягнення віку з модифікаційним коефіцієнтом $\theta(t)$: $\theta(\leq 55\ \textit{років}) = 1$; $\theta(55-64\ \textit{років}) = 0.93$; $\theta(65-74\ \textit{років}) = 0.32$; $\theta(+75\ \textit{років}) = 0.66$.

Коефіцієнт додаткового відносного ризику $K_{ERR}(t)$ для **моделі 2 (JEMNCC)** визначається наступним чином:

$$K_{ERR}(t) = \beta \cdot P \cdot \left[\exp\left(\alpha \cdot \left(t_{sfx} - 30\right)\right)\right], \quad (4)$$

де P – загальна кумулятивна експозиція ($P = P_{15-24} + 0.12 \cdot P_{25+}$), а α – параметр, пов'язаний з часовим ефектом з моменту першого опромінення (t_{sfx}), вираженого у роках. Коефіцієнти мають наступні значення: $\beta = 0.013$, $\alpha = 0.078$. Ця модель також була отримана з використанням даних, не обмежених діапазоном експозиції. Рівняння (4) є спрощеним варіантом моделі, отриманої в [7]. Вона не враховує модифікуючого коефіцієнта, оскільки автори справедливо вважали, що рівень експозиції радону в житлі зазвичай буде нижчим 0,1 WL, що еквівалентно *800 Bq/m*^{3}. Результати аналізу мультиплікативного ефекту радону та паління показали, що R був вищим серед колишніх курців, які давно не палять, ніж серед активних курців, хоча ці відмінності не були статистично значущими [6, 7].

Розрахунки коефіцієнта додаткового відносного ризику K_{ERR} для 2014 року, для потужності експозиції $P = 0.784\, {}^{WLM}\!/_{рік}$ (середня – для житлових приміщень м. Рівне [8, 9]) і для вибраної моделі представлені на рис. 1.

Рис. 1. – Залежність коефіцієнта додаткового відносного ризику K_{ERR} від часу опромінення і вибраної моделі
1 – JEMC, 2 – JEMNCC Model 1, 3 – JEMNCC Model 2

Розрахунки пожиттєвого додаткового відносного ризику R для 2014 року, для потужності експозиції $P = 0.784\, {}^{WLM}\!/_{рік}$ в житлових приміщеннях м. Рівне і для вибраної моделі представлені на рис. 2.

Рис 2. – Залежність пожиттєвого додаткового відносного ризику *R* від часу опромінення і вибраної моделі
1 – JEMC, 2 – JEMNCC Model 1, 3 – JEMNCC Model 2

Отримані результати дозволяють встановити наступне. У 2014 році у м. Рівне від раку легенів померло 159 чоловіків і 36 жінок. З розрахунків за Joint European miner cohort model із цієї кількості за рахунок вдихання радону в житлі померло 8,43 чоловіків і 1,91 жінок, а за Joint European miner nested case-control model (№1) – 6,99 чоловіків і 1,58 жінок і (№2) – 39 чоловіків і 8,83 жінок.

Список літератури

1. United States Department of Human Health and Services (2005). Surgeon General Releases National Advisory on Radon. Press release, January 13th.

2. World Health Organisation, International Agency for Research on Cancer (1988). Manmade Mineral Fibres and Radon, IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans, Monograph No 43.

3. Laurier D., Valenty M. and Tirmarche M. (2001). Radon exposure and the risk of leukemia: a review of epidemiological studies. Health Phys., 81: 272-288.

4. Жуковский М. В. Медико-биологические основы радиационной безопасности / М. В. Жуковский // ГОУ Уральский ГТУ. – Екатеринбург. – 2007. – 127 с.

5. Tirmarche M., Laurier D., Bochicchio F., Cardis E., Binks K., Hofmann W., Muirhead C. and Canu I. (2009). Alpha-risk–quantification of cancer and non-cancer risks associated with multiple chronic radiation exposures: epidemiologic studies, organ dose calculation and risk assessment *Final Scientific Report* Project no. 516483. European Commission (www.doremi-noe.net/pdf/final_ report/ALPHA-RISK%20Final%20Activity%20Report-Publishable%2021122009_V1%202.pdf)

6. Leuraud K., Schnelzer M., Tomasek L., Hunter N., Timarche M., Grosche B., Kreuzer M. and Laurier D. (2011). Radon, smoking and lung cancer risk: results of a

joint analysis of three European casecontrol studies among uranium miners *Radiat. Res.* 176(3) pp. 375-387. DOI: 10.1667/RR2377.1

7. Hunter N., Muirhead C., Tomasek L., Kreuzer M., Laurier D., Leuraud K., Schnelzer M., Grosche B., Placek V., Heribanova A., Timarche M. (2013). Joint analysis of three European nested case-control studies of lung cancer among radon exposed miners: exposure restricted to below 300 WLM. Health Phys. 104(3) pp. 282–292. DOI: 10.1097/HP.0b013e3182765857

8. Lebed, O.O., Voloshkina, O.S., Myslinchuk, V.O., Shchuryk, V.O., Lysytsya, A.V. (2019). Comparison of Cohort and Ecological Research of Radon Influence on Oncological Diseases of the Rivne City Residents (Ukraine). Ukrainian Journal of Ecology, 9(4), 552-560. doi: 10.15421/2019_789.

9. Lebed, O.O., Klymenko, M.O., Lysytsya, A.V., Myslinchuk, V.O. (2018). Effect of Radon on oncological morbidity of the population: comparative analysis of some region of Ukraine and France. Ukrainian Journal of Ecology, 8(1), 585-595. [in Ukrainian]. doi: 10.15421/2017_253.

УДАВАНІ ТА ФІКТИВНІ УМОВИ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ ЯК ПІДСТАВА ВИЗНАННЯ ЙОГО НЕДІЙСНИМ

Лещенко Л. П.
студентка ІІІ курсу, спеціальності «Право»
Київського Університету імені Бориса Грінченка

Актуальність теми дослідження Розширення сфери застосування господарсько-договірних відносин внаслідок переходу України від командно-адміністративної моделі економіки, яка існувала в рамках жорсткого директивного планування і планових господарських договірних відносин, до ринкової зумовило стрімке збільшення кількості судових справ про визнання господарських договорів недійсними. Така тенденція свідчить не тільки про низький рівень правової свідомості та правової культури суб’єктів господарювання, а й про неоднозначність окремих положень Господарського кодексу України та наявність колізій між статтями Господарського і Цивільного кодексів України.

Метою статті є аналіз та подальше дослідження підстав визнання комерційних договорів недійсними в судовому порядку, зокрема удавані та фіктивні умови господарського договору як підстава визнання його недійсним

Об’єктом дослідження є суспільні відносини у сфері господарської діяльності суб’єктів господарювання та інших фізичних осіб.

Предметом дослідження – процесуальні питання, пов’язані з виникаючими зобов’язаннями суб’єктів господарювання та правовими наслідками для інших суб’єктів.

Аналізуючи судову практику із досліджуваного питання, особливу увагу слід звернути на категорію спорів про визнання господарських договорів недійсними з підстав, наведених у ст. 234 ЦК України (Правові наслідки фіктивного правочину) та ст. 235 ЦК України (Правові наслідки удаваного правочину). Частина 5 ст. 203 ЦК України однією з вимог, додержання яких необхідне для чинності правочину, визначає спрямування правочину на реальне настання наслідків, що обумовлені ним

Укладення правочину (договору, контракту, угоди) має на меті отримання сторонами певного результату.

Для набрання договором юридичної сили він має відповідати загальним вимогам, передбаченим ст. 203 ЦК України, дотримання яких е обов'язковою умовою чинності будь-якого правочину. Згідно зі ст. 215 ЦК України, відсутність у момент учинення правочину вимог його чинності, передбачених частинами 1-3, 5,6 ст 203 ЦК України, є підставою його недійсності. [1] ГК України взагалі оперує одним поняттям "недійсність господарського зобов'язання".

Отже, на нормативному рівні не проведено розмежування понять "**дійсність**" та "**чинність**" договорів.

На сьогоднішній день, існує багато науковців, які займаються питанням розмежування понять недійсний та неукладений договір, зокрема до них відносяться: О. В. Старцев, С. О. Теньков, С. С. Потопальський, С. В. Томчишен, В. С. Мілаш.

Господарського кодексу України (Далі – ГК) також визначає момент недійсності моментом виникнення зобов'язання [2]. Не може бути визнаний недійсним правочин, який не вчинено (договір, який не укладено).

Відповідно до ст. 215 ЦК необхідно розмежовувати види недійсності правочинів:

- **нікчемні правочини** – якщо їх недійсність установлена законом, та
- **оспорювані** – якщо їх недійсність прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша зацікавлена особа заперечує їх дійсність на підставах, визначених законом. Іншими словами, нікчемний правочин є недійсним через його невідповідність вимогам закону та не потребує визнання його таким судом. Проте оспорюваний правочин може бути визнаний недійсним лише за рішенням суду.

До оспорюваних правочинів належать такі:

- учинені без відповідного дозволу (ліцензії);
- учинені під впливом помилки;
- фіктивний правочин, тобто правочин, учинений без наміру створити правові наслідки, які передбачалися ним;
- удаваний правочин, тобто правочин, який учинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили, і деякі інші.

Повертаючись до зазначеної теми, перш за все потрібно зазначити поняття фіктивного правочину.

Отже відповідно до ст. 234 ЦК України **фіктивний правочин** – це правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, які обумовлені цим правочином. [1]

Аналізуючи судову практику із досліджуваного питання, особливу увагу слід звернути на категорію спорів про визнання господарських договорів недійсними з підстав, наведених у ст. 234 ЦК України (Правові наслідки фіктивного правочину) та ст. 235 ЦК України (Правові наслідки удаваного правочину). Частина 5 ст. 203 ЦК України однією з вимог, додержання яких необхідне для чинності правочину, визначає спрямування правочину на реальне настання наслідків, що обумовлені ним

Фіктивний правочин **визнається судом недійсним**, а його правові наслідки встановлюються законами.

Фіктивні угоди донедавна вважались нікчемними – ст. 58 ЦК УРСР [4, с. 15], наразі ЦК України відносить фіктивні правочини до недійсних (ст. 234 ЦК України), а удавані – до нікчемних (ст. 235 ЦК 139 Ємець А.А., Шатковський Я.М. - Окремі питання розгляду справ... України). Проте зауважимо, що проблема належності фіктивних та удаваних правочинів/угод до тієї чи іншої групи недійсних остаточно ще не вирішена.

Визначаючи суб'єктів, які вправі його оспорювати, слід враховувати положення ч. 3 ст. 215 ЦК України, відповідно до якої це може бути сторона правочину або інша заінтересована особа. **Наприклад**, дружина звертається з позовом про визнання недійсним договору дарування автомобіля чоловіком, який начебто укладено. Насправді ж чоловік намагається вилучити автомобіль із сукупності спільного майна подружжя, щоб залишити його собі.

У фіктивних правочинах внутрішня воля сторін не відповідає зовнішньому її прояву, тобто сторони, укладаючи його, знають заздалегідь, що він не буде виконаний. Такий правочин завжди укладається умисно. В абзаці 1 п. 24 Постанови Пленуму ВСУ "Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними" передбачається, що для визнання правочину фіктивним необхідно встановити наявність умислу всіх сторін правочину. [3]

Як правило, фіктивний правочин не служить поштовхом для дій із здійснення його сторонами своїх прав та виконання обов'язків. Натомість саме по собі невиконання правочину сторонами ще не означає, що укладено фіктивний правочин. У абзаці 2 п. 24 Постанови Пленуму ВСУ "Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними" вказується, що необхідно враховувати, що саме по собі невиконання правочину сторонами не означає, що укладено фіктивний правочин. [3]

Фіктивні договори часто використовуються з метою уникнення оподаткування, виведення фіксованих засобів із легального підприємницького обігу [4]. Особливо популярною ця схема є серед представників малого та середнього бізнесу, які укладають фіктивні договори на маркетингові дослідження, консультаційні послуги тощо [5, 86]. Розкрадання майна шляхом укладання таких договорів так само має безліч варіацій, при цьому протиправні дії переважним чином спрямовані на заподіяння шкоди третім особам. Основними ознаками фіктивного договору є: введення в оману (до або у момент укладення угоди) іншого учасника чи третьої особи щодо фактичних обставин або дійсних намірів учасників; укладення договору особою, яка не має права цього робити (через фіктивне підприємництво, неіснуючу організацію, підставну особу тощо); свідомий намір невиконання зобов’язань договору; приховування справжніх намірів учасників договору. Свобода договору часто використовується недобросовісними суб’єктами для умисного заподіяння майнової шкоди фізичним та юридичним особам, злісного ухилення від сплати податків, а також для досягнення інших незаконних цілей. Наведемо приклад вирішення одного із таких спорів (судова справа №2-7/2489).

Фіктивний правочин є нікчемним. Він не породжує жодних правових наслідків. Разом із тим сторони все ж роблять деякі фактичні дії, які створюють видимість його виконання: передачу майна, складання необхідних документів тощо. До них дій застосовуються загальні положення про наслідки недійсності правочину. Під час укладення фіктивного правочину сторони мають протиправну мету. Для визнання правочину фіктивним ознака вчинення його лише для вигляду має бути властива діям обох сторін правочину. Якщо одна

сторона діяла лише для вигляду, а інша - намагалася досягти правового результату, такий правочин не можна визнати фіктивним.

За **удаваним правочином** сторони умисно оформляють один правочин, але між ними насправді встановлюються інші правовідносини.

Якщо сторонами вчинено правочин для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили, він є не фіктивним, а удаваним (ст. 235 ЦК України). [1]

На відміну від фіктивного правочину, за удаваним правочином права та обов'язки сторін виникають, але не ті, що випливають зі змісту правочину. Удаваний правочин завжди нікчемний і сам по собі жодних юридичних наслідків не породжує. Сторони, здійснюючи удаваний правочин, маскують іншу юридичну дію, іншу мету, яку вони мали насправді на увазі (наприклад, правочин видачі довіреності на автомобіль з правом його продажу може приховувати правочин купівлі-продажу цього автомобіля).

При укладанні таких «несправжніх» договорів слід пам'ятати про наслідки. Перш за все, згідно закону (ст.235 ЦК України): якщо буде встановлено, що правочин був вчинений сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили, відносини сторін регулюються правилами щодо правочину, який сторонни насправді вчинили. [1]

Так, Пленум ВСУ у своїй Постанові від 6 листопада 2009 року № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» уточнює: за удаваним правочином (стаття 235) сторони умисно оформляють один правочин, але між ними насправді інші правовідносини. [3]

На відміну від фіктивного правочину, за удаваним правочином права та обов'язки сторін виникають, але не ті, що випливають зі змісту правочину. Встановивши під час розгляду справи, що правочин вчинено з метою приховати інший правочин, суд на підставі статті 235 ЦК України має визнати, що сторонами вчинено з метою приховати інший правочин, суд на підставі статті 235 ЦК України має визнати, що сторонами вчинено саме цей правочин, та вирішити спір із за стосуванням норм, що регулюють цей правочин. Якщо правочин, який насправді вчинено, суперечить закону, суд ухвалює рішення про встановлення його нікчемності, передбачені статтею 216 ЦК України, можуть застосовуватися тільки у випадку, коли правочин, який сторони насправді вчинили, є нікчемним або суд визнає його недійсним як оспорюваний.

Насамкінець хочеться зазначити, що нікчемний правочин або правочин, визнаний судом недійсним, є недійсним із моменту його вчинення. Водночас якщо за недійсним правочином права та обов'язки для сторін передбачалися лише на майбутнє, можливість настання їх у майбутньому припиняється.

Список літератури

1. Цивільний кодекс України від 02.04.2020. Режим доступу до ресурсу — https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15

2. Господарський кодекс України. Режим доступу до ресурсу — https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

3. Постанови Пленуму ВСУ "Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними" від 06.11.2009. Режим доступу до ресурсу — https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09

4. Хатнюк Н. Юридична природа фіктивних та удаваних правочинів [Електронний ресурс] / Н. Хатнюк. – Режим доступу: http://pravoznavec.com.ua/period/ chapter/2/37/1437#chapter

5. Луць А. В. Тіньові угоди: поняття, ознаки, види / А. В. Луць // Університетські наук. записки : Часопис Хмельницького унту управління та права. – 2005. – Вип. 4. – С. 86–94. Режим доступу до ресурсу — http://www.univer.km.ua/visnyk/882.pdf

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Литвинець Л. Я.,
д.мед.н.,професор кафедри педіатрії
Івано-Франківський національний медичний університет

Литвинець-Голутяк У. Є.,
к.м.н., доцент кафедри стоматології післядипломної освіти
Івано-Франківський національний медичний університет

Литвинець В. Є.
асистент кафедри урології
Івано-Франківський національний медичний університет

На сьогодні значно зростають вимоги до рівня професійної майстерності лікаря. Основною вимогою до вищої медичної освіти є орієнтація на розвиток особистості, здатної творчо підходити до вирішення професійних та загальновиробничих проблем в їх взаємозв'язку. Розв'язання завдань щодо підготовки фахівців, які відповідають вимогам сьогодення, безпосередньо залежить від змісту та організації навчально-виховного процесу, оскільки саме завдяки цьому відбувається професійне становлення лікаря.

На сучасному етапі медична освіта є безперервним процесом, який орієнтований на реалізацію всесвітньої доктрини – освіти упродовж всієї професійної діяльності [1, 2, 3]. Цьому сприяють світові процеси глобалізації та інтеграції, професійна мобільність, необхідність адаптації до постійних змін сучасного світу та особистісної самореалізації людини [4, 9]. Конкурентноспроможність сучасного лікаря залежить не тільки від рівня професійних знань, а й від творчого потенціалу особистості, здатності узгоджувати свої освітні потреби з об'єктивною реальністю. Це потребує від викладачів медичних навчальних закладів застосування в процесі професійної підготовки фахівців різних медичних спеціальностей сучасних методів навчання та інноваційних педагогічних технологій. Сучасні особливості викладання у вищій медичній школі безпосередньо пов'язані зі значними змінами в сфері інформаційних технологій. Тому, одним з пріоритетних напрямків удосконалення медичної освіти є впровадження в навчальний процес комп'ютерних та віртуальних технологій [6].

Важливою ланкою процесу навчання є контроль знань і умінь студентів. Останнім часом найбільшого застосування набуває тестування. Однак, щодо цієї форми контролю існують як схвальні, так і негативні відгуки. Ряд педагогів визнають тести якісним і об'єктивним способом оцінювання, розглядають тести як засіб радикального перетворення навчального процесу в бік зниження його

трудомісткості, а сам метод як надійний, об’єктивний та економічний. Інші ж - відмовляються від тестування, мотивуючи недосконалістю конкретних тестів, що призводить відсутності об’єктивного контролю рівня знань. Метод тестів, що має більш, ніж вікову історію, визнаний в системі освіти багатьох країн світу як надійний, об’єктивний і економічний [4, 6]. Мотивами, що спонукають використовувати тести послужили наступні фактори – у зв’язку з інформаційною насиченістю навчального процесу, тестова перевірка дозволяє: більш раціонально використовувати час заняття; охопити більший обсяг змісту; швидко встановити зворотній зв'язок зі студентами і визначити результати засвоєння матеріалу; зосередити увагу на прогалинах у знаннях і уміннях та внести необхідні корективи; тестовий контроль забезпечує одночасну перевірку знань студентів; у ряді випадків тести дозволяють подолати суб’єктивізм в оцінюванні; тестовий контроль дозволяє індивідуалізувати роботу зі студентами; правильно оформлений тест розвиває сумлінність, акуратність та відповідальність викладача [4, 7]. Однак, використання тестового способу контролю знань студентів при навчанні в медичному вузі не може бути основним при оцінюванні знань. Використання тестів повинно поєднуватись з усною формою контролю. Адже під час усного опитування контролюються не тільки знання, а й тренується усне мовлення, вміння користуватись медичною термінологією та навички спілкування з пацієнтами, а також формується мотивація для підготовки до кожного заняття, що дисциплінує студента та дозволяє вирішувати проблему саморозвитку.

Велика увага приділяється самостійній роботі. Вона сприяє переведенню з пасивного споживача знань в активного їх творця, здатного критично мислити, планувати свої самостійні дії, вміти виявляти ініціативу, сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність, а також успішно знаходити вихід зі сформованих , часто нестандартних ситуацій [8, 9].

Самостійна робота забезпечує підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних працювати як у своїй країні, так і за кордоном. Вважається, що 65 % часу студент повинен присвячувати самостійній роботі і лише від 5 до 15 % часу має відводитись для аудиторних занять [10, 11].

Для забезпечення аудиторної самостійної роботи комп’ютерний клас кафедри оснащений електронними навчальними та методичними матеріалами: навчальними посібниками, розробленими викладачами кафедри, мультимедійними презентаціями до занять згідно до календарно-тематичного плану, фото- і відеоматеріалами, добіркою тестових матеріалів у вигляді збірника та наукових статей з актуальних проблем медичної науки.

Для реалізації дистанційного навчання і позааудиторної самостійної роботи в умовах карантину у вищих навчальних закладах, створений сайт кафедри, на який викладено електронні варіанти лекцій, практичних занять, семінарів за тематикою програм навчання. Використання дистанційних методик навчання надає студентам широкі можливості для самоосвіти і підготовки, так як всі вони мають доступ до інформаційного поля у зручний для них час [12, 13].

Висновки: Використання сучасних форм навчання дозволяє реалізувати принцип безперервної післядипломної медичної освіти в інтерактивному режимі і підвищити якість освіти за рахунок активізації особистісного потенціалу лікаря. Інтеграційні процеси у світі та тенденція до глобалізації зумовлюють те, що вітчизняні молоді фахівці зможуть конкурувати на міжнародному ринку праці лише за відповідності системи освіти в Україні сучасним міжнародним вимогам.

Список літератури

1. Братко М.В. Освітнє середовище вищого навчального закладу як детермінанта якості освіти // Збірник тез Всеукраїнської інтернет-конференції “Актуальні проблеми університетської та професійної післядипломної освіти в кризових умовах” / НАПН України, Інститут менеджменту освіти. – К., 2015 – 112 с.

2. Данильчук Г.О. Інноваційні освітні технології як засіб оптимізації післядипломної освіти сімейних лікарів / Г.О. Данильчук // Збірник тез інтернет-конференції “Innovative Educational Technologies: Experience of the Europian Union and its Implementation in the Process of Training Medical Workers” Scientific Pedagogical Internship. Lublin, 2017. – 139 p.

3. Денисенко С.А. Тестовий засіб контролю знань студентів та його використання на сучасному рівні викладання природничих дисциплін / С.А. Денисенко // Збірник тез інтернет-конференції “Innovative Educational Technologies: Experience of the Europian Union and its Implementation in the Process of Training Medical Workers” Scientific Pedagogical Internship. Lublin, 2017. – 139 p.

4. Колісник-Гуменюк Ю.І. Особистісна характеристика медичного працівника / Ю.І. Колісник-Гуменюк, В.В. Гуменюк // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2015. – Випуск 1-2 (42-43). – С. 72– 77.

5. Коновалова В.В. Социально-философские аспекты формирования мировззрения врача / В.В. Коновалова // Siberian Pedagogical Journal. – 2014. – №2. – С. 113–116.

6. Кузнецова Т.Ф. Використання мультимедійних презентацій та відеоматеріалів на уроках / Т.Ф. Кузнецова // Таврійський вісник освіти. – 2013. – №1(41). – С. 6– 11.

7. Кульбашна Я.А. Формування прфесійної компетентності майбутніх фахівців із стоматології: теретичні й методичні основи: монографія. Київ: ВПП “Компас”, 2014. – 416 с.

8. Максименко С.Д. Педагогіка вищої медичної освіти: підручник / С.Д. Максименко, М.М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури, 2014 – 288с.

9. Мінцер О.П. Безперервний медичний професійний розвиток – нові стратегії передавання знань / О.П. Мінцер, О.В. Голяновський, С.В. Денисенко // Медична освіта. – 2012. – №2. – С. 55– 56.

10. Москалюк В.Д. Якісна медична освіта в Україні на додипломному етапі: міф чи реальність? / В.Д. Москалюк, А.С. Сидорчук // Молодий вчений. – 2014. – №1(3). – С. 155–157.

11. Науково-методичне спрямування організації та контролю самостійної роботи студентів у НМУ імені О.О. Богомольця / К.М. Амосова, О.В. Стеченко, І.В. Васильєва [та ін.] // Медична освіта. – 2016. – №2. – С. 60– 63.

12. Питання розробки нормативів дистанційного навчання в післядипломній медичній освіті / Ю.В. Вороненко, О.П. Мінцер, Ю.П. Вдовиченко [та ін.] // Медична інформатика та інженерія. – 2008. – №3. – С. 58– 68.

13. Ющук Н.Д. Непрерывное обучение врачей – требование современной практики здравоохранения / Н.Д. Ющук, Ю.В. Мартынов // Медицинское образование и профессиональное развитие.- 2013. – №1. – С. 16– 25.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ: ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З БІОЛОГІЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Логвіна-Бик Т. А.,
к.пед.н., доцент
вчитель біології вищої категорії, вчитель-методист з біології
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Бик Н. В.
магістр практичної психології, вчитель англійської мови
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Вдосконалення та підготовка професійних компетенцій учителя природознавства і біології, вчителя англійської мови – пріоритетне завдання сучасної методичної науки, педагогічної освіти та питань педагогічного менеджменту. Зміст методичних рішень у вищезазначених процесам в умовах соціокультурної модернізації має враховувати принципи інтеграції, гуманізації, інформатизації, технологізації, екологізації та компетентнісного підходу під час дистанційного навчання на хмарних ресурсах Internet. Маланов С.В. зазначає, що в системі навчання природознавства і біології, а також англійської мови, на першому місці знаходиться принцип наочності. Наукове обґрунтування цього існує не тільки в педагогіці, а й в психології.

У віковій психології виділяють ряд етапів розвитку способів мислення індивіда, а саме: на стадії сенсомоторного інтелектуального розвитку дітей віком 1-2 років - наочно-дієве мислення; на стадії операційного мислення, діти віком 2-7 років - наочно-образне; на стадії конкретних операцій з 7-8 років до 12 років - словесно-логічне; на стадії формальних операцій - з 12 років і старше - абстрактно-логічне мислення [2]. На кожному з вікових етапів розвитку учня, певний вид мислення лише переважає над усіма іншими, проте не є єдиним. З 7-8 років переважає словесно-логічне мислення, яке повністю ґрунтується на досвіді чуттєвого сприйняття, отриманого раніше. У дитини починає формуватися здатність до усвідомленого словесному опису навіть незнайомих об’єктів, а розвиток навичок письма в цьому віці дозволяє учневі переносити об’єкти спостереження і явища в абстрактну текстову форму [2]. Педагог повинен уміти вирішувати поставлені задачі, відповідати на питання різного рівня складності, мати особистісні компетенції логіки знань з біології та англійської мови, в другу чергу – навчити прийомам рішення і відповідей на поставлені завдання учнів, правильно організувати процес передачі і вдосконалення знань, умінь, придбання досвіду діяльності як традиційними

шляхами, так і з використанням комп'ютерної техніки, технології критичного мислення. Вчителів необхідно навчати складанню, впровадженню, відстеженню результатів за власними елективними курсами з англійської мови та біологічного спрямування.

На інтегрованих уроках формуються *пізнавальні* вміння: працювати з різними джерелами інформації і перетворювати з однієї форми в іншу, вміння вести самостійний пошук, аналіз інформації. *Особистісні вміння*: здатність вибирати цільові та смислові установки в своїх діях і вчинках. Усвідомлення ролі людини в природі. *Регулятивні* вміння: визначати мету роботи, планувати її виконання, організувати свою діяльність, представляти результати роботи класу, застосовувати отримані знання на практиці, оцінювати досягнуті результати. *Комунікативні вміння*: слухати вчителя, однокласників, відповідати на питання, працювати в складі творчих груп, обговорювати питання з однолітками.

Навчання англійській мові має бути спрямовано на освоєння учнями здатності мислити і вільно говорити іноземною мовою. Вирішенню цього завдання сприятиме поглибленню і розширенню базової програми «Англійська мова». Необхідно викликати інтерес в учнів і говорити з ними про те, що їм близько, до вподоби, тому інтегративна взаємодія навколишнього середовища і англійського язика дозволяє учням сформувати цілісне уявлення про оточуючий всесвіт, природу, її розвиток в часовому просторі, про екологію, про людину та її місце на землі.

Завдання (англійська мова): Освітні: узагальнити знання лексичного матеріалу теми, продовжити формування і розвиток навичок монологічного мовлення, розширити словниковий запас; навчити обговорювати проблеми в групі, коментувати почуте і побачене, висловлювати власну точку зору щодо проблем біології; сприяти формуванню в учнів біологічного мислення.

Розвиваючі завдання: розвивати здогад на основі контексту і ілюстративної наочності; розвивати здібності до розподілу уваги, комунікабельності, вмінню висловлювати своє ставлення до тем на уроці; розвивати здібності до словесного вираження почутого і до самостійної праці.

Виховні завдання: пробудити почуття причетності і відповідальності за невирішені біологічні проблеми; сприяти екологічному вихованню.

Заплановані результати (англійська мова): предметні: Учні зможуть систематизувати отримані раніше знання з теми «Довкілля – наш дім». Чи зможуть застосовувати вивчений лексичний матеріал у мові, сприймати на слух іншомовну мову з подачі вчителя, однокласників? Чи будуть знати і вміти використовувати модальні дієслова в мові? В результаті пізнавальної діяльності у спільній роботі вчителя та школярів формуються такі вміння: 1) *Пізнавальні вміння*: здатність орієнтуватися за допомогою різноманітних способів вирішення завдань; аналізувати отриману інформацію, здатність до самостійної діяльності. 2) *Особистісні вміння*: прояв пізнавального інтересу до вивчення англійської мови, визначення іноземної мови, як основного засобу міжнародного спілкування між людьми; формування адекватної позитивної самооцінки, сприйняття. 3) *Регулятивні вміння*: виконання навчальних дій в

матеріалізованій, голосно мовній і логічно-розумовій формі. 4) *Комунікативні вміння*: побудова англомовного мовлення в комунікації з вчителем і однокласниками з урахуванням індивідуального потенціалу учнів. 5) *Особистісні вміння*: демонстрація комунікативної компетентності, шанобливе ставлення до думки іншої людини, а також усвідомлення значущості захисту навколишнього середовища, як міжнародної проблеми. Наприклад:

Учитель англійської мови: – Well, and now pay attention to the screen please and try to guess what we're going to speak about (Зверніть, будь ласка, вашу увагу на екран і спробуйте здогадатися, про що сьогодні піде мова на уроці).

Учитель англійської мови: – Nowadays people from all over the world face many ecological problems. That's why we are going to discuss some ecological questions (Сьогодні люди в усьому світі зіткнулися з проблемою захисту навколишнього середовища. Саме тому сьогодні ми будемо обговорювати окремі питання, присвячені екології). Завдання для команд учнів: What can I save? (поєднати дві частини речення).

1. If I sort my rubbish, a) I can save nature.
2. If I reuse my old exercise books, b) I can save animals.
3. If I don't wear a fur coat, c) I can save oceans and rivers.
4. If I always turn water off, d) I can save forests.

Як зазначає академік Пасічник В.В., однією з найбільш вдалих методик на даний час є індивідуально-групова робота учнів на уроках біології. Вона дозволяє реалізовувати вимоги державних освітніх стандартів. Самі ж універсальні навчальні дії прийнято ділити на регулятивні, комунікативні, пізнавальні і особистісні, їх досягнення в процесі взаємодії учнів один з одним під час заняття дозволяє досягати хороших показників в навчанні, крім того розвиває особистісні якості учасників процесу навчання [3]. Так у ж систему роботи можна ефективно використовувати і при вивченні англійської мови.

Як альтернатива класно-урочній системі розглядається система індивідуального навчання за допомогою реалізації електронних освітніх середовищ. В даний час виникає необхідність підготовки учнів до такої діяльності, яка вчить міркувати, прогнозувати і планувати свої дії, розвиває пізнавальну і емоційно-вольову сферу, створює умови для самостійної активності і співпраці, дозволяє адекватно оцінювати свою роботу. У зв'язку з цим широку популярність мають проектні та дослідницькі методи навчання, а найбільш вагомою в сучасній школі стає дослідницька діяльність вчителя і учнів з виконання грантових і наукових проектів.

Реальним ключем до позитивних змін у сфері освіти є розвиток пізнавального інтересу школярів. Проблема пізнавального інтересу учнів має давню історію. Це питання є актуальним і для сучасної школи. Таким чином, пізнавальний інтерес в навчальному процесі може виступати одночасно як мотив навчання, і як засіб навчання. Взаємозв'язок мотивів і засобів навчання сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, спрямованої на глибоке вивчення біології та англійської мови. У розвитку пізнавальної компетентності учнів при вивченні зазначених предметів слід звернути увагу на рівні пізнавальних інтересів на різних ступенях навчання. Як зазначає Бесєдіна Л.А.,

елементарний рівень (5-7 класи) - найбільший інтерес учні виявляють до цікавих фактів з опису конкретних процесів і конкретних явищ [1]. Інтелектуальний рівень (8-9 класи) - на цьому етапі формується інтерес до предмету, у учнів проявляється творча активність, яку бачимо в прагненні розкрити сутність досліджуваних процесів і явищ. Педагогічний вплив вчителя спрямовано на формування самостійності, рішення біологічних завдань, вивчення основ науки. Пізнавальний інтерес учнів 10-11 класів пов'язаний з прагненням учнів до пізнання глибоких теоретичних питань, саме на цьому етапі у того, хто навчається формуються оригінальні ідеї в реалізації поставлених завдань. Це творчий етап у розвитку особистості школяра, який проявляється в прагненні до самостійного добування знань [1]. Самостійність навчальних предметів, їх слабкий зв'язок один з одним створюють серйозні труднощі у формуванні в учнів цілісної картини світу, перешкоджають органічному сприйняттю культури. До переваг інтегрованих уроків відносимо: 1) Уроки є потужними стимуляторами розумової діяльності дитини. 2) Учні починають аналізувати, зіставляти, порівнювати, шукати зв'язки між предметами і явищами. Методики, що використовуються вчителями біології та англійської мови при проведенні **інтегрованого уроку**, повинні бути спрямовані на розвиток інтересу учнів, на реалізацію самостійної діяльності учнів. Практика показує, що основними умовами виникнення і розвитку пізнавального інтересу до шкільного предметів «Біологія» та «Англійська мова» є: 1) організація навчання, при якій учень «втягується» в процес самостійного пошуку і відкриття нових знань, вирішує завдання проблемного характеру; 2) комбінація різних прийомів в методиці викладання допомагає зацікавити учнів; 3) навчання повинно бути посильним; 4) емоційність навчального матеріалу; 5) навчання повинно враховувати особистісний ріст дитини і, відповідно до нього, диференціювати самостійну діяльність учня; 6) проектувати урок з позиції діяльнісного підходу, що забезпечує пізнавальний інтерес учнів; 7) при відборі навчального матеріалу до уроку знаходити можливий життєвий досвід, особистий інтерес для учнів; 8) контроль навчальних досягнень проводити шляхом застосування засвоєного в зміненій і абсолютно новій ситуації, залучаючи учнів до самооцінки.

Інтегровані уроки «Біологія» та «Англійська мова» вносять різноманітність у навчальний процес, дозволяють поєднати вивчення різних дисциплін, тим самим, знижуючи навантаження учнів, і дозволяють їм усвідомити значимість практичної діяльності в новому інформаційному середовищі. Це відіграє важливу роль в профорієнтації і підвищенні конкурентоспроможності випускника школи.

Список літератури

1. Беседина Л.А. К вопросу развития познавательного интереса обучающихся // Актуальные проблемы методики преподавания биологии, химии и экологии в школе и вузе: сборник материалов Международной научно-практической конференции (г. Москва, 12–14 февраля 2020 г.) / отв. ред. В. В. Пасечник, ред. колл.: Г.Г. Швецов, Т.М. Ефимова, А.А. Журин. – М.: Диона, 2020. – С. 55-59.

2. Маланов С.В. Психологические механизмы мышления человека: мышление в науке и учебной деятельности. - М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2004. - 480 с.

3. Пасечник В.В. Биология. Методика индивидуально-групповой деятельности // Учебное пособие для образовательных организаций – Москва: Просвещение, 2015. – 109 с.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ (1871–1914)

Ломакін В. О.,

Наволокін І. П.

студенти 1 медичного факультету
Харківський Національний Медичний Університет

Швидке зростання міста в модерний період, коли розвиток промисловості й будівництво визначали його обличчя та спричиняли масовий наплив населення з сільської місцевості, характеризувалося великою кількістю неграмотних і напівграмотних людей, які поступово ставали кваліфікованими робітниками та містянами, однак мешкали в наспіх збудованих житлах без будь-яких побутових вигод.

Завдання цієї статті полягає у з'ясуванні, як Київська дума реалізовувала соціальні запити містян у порівнянні з європейськими муніципалітетами цього ж періоду.

В усіх містах на початковому етапі ринкових відносин антисанітарія була буденним явищем. Київ також її не уникнув, адже надлишки людської життєдіяльності неконтрольовано скидалися по ярах і канавах не лише в робітничих поселеннях (Шулявка, Солом'янка, Лук'янівка), але й у центрі міста. Російська держава не мала законів, подібних до парламентської Англії, яка "купила світове значення своєї промисловості й багатство пануючого класу через страшні страждання та жахливі умови робітничого класу". У 1848 р. там ухвалили акт про громадську охорону здоров'я ("Public Health Act"), яким користувалися всі громадські об'єднання та громади. До нього ввійшли норми про водогін, ринки, ярмарки, освітлення, міську поліцію тощо. Таким чином, міські управління нічого не вигадували, а лише виконували затверджені правила та настанови. Росія переймала досвід прогресивних методів господарювання, починаючи лише з ліберальних реформ 1860–1870-х рр. Першим кроком Київської думи щодо соціального захисту містян стало питання про заборону самовільного підвищення цін на товари першої необхідності. До ініціативної групи долучилися гласні О. Кониський і В. Рубінштейн, які виступали за зниження ціни на білий хліб, адже торгівці не раз її підвищували у власних інтересах. Установивши певну таксу, дума захистила купівельну спроможність киян. Наприкінці кожного місяця вона схвалювала ціни на різні види хліба. Наприклад, у 1900 р. за пуд французької булки просили 2 руб. 80 коп., а за пуд житнього хліба — 90 коп.

За екстремальних умов засухи 1880 р. дума закупила 164 т борошна для випікання житнього хліба, а продавців забезпечила безплатними місцями на вулицях, площах, ринках для його збуту за вказаною управою ціною. Муніципальні хлібопекарні у 1890-х рр. були звичним явищем в Європі, особливо під час недородів. Найпоширенішими вони були в Англії, Німеччині

та Італії, яка ще й експортувала зерно. Зокрема в Мессіні 6 муніципальних хлібопекарень роздавали хліб безкоштовно. Однак Київська дума через стійкі обов'язкові державні витрати не мала достатніх коштів для розширення відповідної мережі соціальних послуг. Згідно з міськими положеннями, дума звертала увагу на безхатченків, для яких 1883 р. було відкрито будинок опіки (щорічно на нього виділялося 10–15 тис. руб.).

Ситуація змінилася на краще, коли гласний думи М. Дегтярьов заповів місту нерухомості на 2,5 млн руб. у центрі Києва та 2 млн руб. грошима й цінними паперами. Більшість цих коштів спрямували на будівництво богадільні на понад 600 осіб, а на решту суми було облаштовано дитячий притулок. Тож дума витрачала на опіку у середньому 230 тис. руб. щорічно (8% від бюджету). Підтримуючи нижчі верстви населення, Київська дума 1886 р. виділила з міського бюджету 1,8 тис. руб. на два дитячих притулки, 5 тис. руб. — для притулку ім. імператора Олександра II, 306 руб. — притулку для малолітніх злочинців, по 600 руб. — на виплату стипендій при ремісничій школі Товариства допомоги бідним та міському благодійному товариству. На початку XX ст. кияни дедалі більше потребували соціального захисту. 1 лютого 1909 р. в орендованому будинку на вул. Батиєвій було відкрито міську безкоштовну нічліжку, де, на відміну від подібних закладів Терещенків, приймали всіх без винятку людей похилого віку, жінок із немовлятами або малими дітьми, неповнолітніх, безпритульних. Заклад мав лазню й дезінфекційну камеру, що було вже звичною практикою в муніципалітетах Західної Європи. Отже Київській міській думі певною мірою вдалося модернізувати місто. Однак її заходів було недостатньо для задоволення соціальних потреб усіх верств містян, що зумовлювалося браком коштів, невмінням ефективно диверсифікувати муніципальні підприємства на користь громади. Міська реформа в Російській імперії відбувалася за відсутності соціально спрямованої законодавчої бази для діяльності самоврядних дум. У багатьох соціальних напрямах Київська міська дума орієнтувалася на досягнення західноєвропейських муніципалітетів. Однак Київ, як й інші найбільші українські міста Російської імперії, не зміг розвинути потенційні можливості в освіті, медицині, містобудуванні, забезпеченні житла для робітників та в інших сферах життєдіяльності.

References

1. Ashlej, P. (1910). Mestnoe y tsentralnoe upravlenye: Sravnytelnyi obzor uchrezhdenyi Anglii, Frantsii, Prussii i Soedinennykh Shtatov (V. F. Deriuzhynskij, Trans.). Sankt-Petersburg: Tip. O. N. Popova. [in Russian].

2. Badalova, O. S. (2010). Mykolaivska miska duma i uprava ta yii rol v sotsialnoekonomichnomuzhytti mista v druhii polovyni XIX stolittia. Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia", 125 (112), Derzhavne upravlinnia, 58–62. [in Ukrainian].

3. Bielomesiatsev, A. B., Yerofalov, B. L., Iievleva, V. P., Kalnytskyi, M. B., Kondel-Perminova, N. M., & Sidorova, O. I., et al. (2012). Zabudova Kyieva doby klasychnoho kapitalizmu. Kyiv: Varto. [in Ukrainian].

4. Damashke, A. (1904). Zadachi gorodskogo khoziaistva (V. Ya. Kanelia, Trans.). Moscow: Izd. D. S. Gorshkova. [in Russian].

5. Davies, N. (2006). Yevropa: Istoriia (P. Tarashchuk, & O. Kovalenko, Trans.). Kyiv: Osnovy. [in Ukrainian].

6. Hlyz, Y. I. (2014). Kyivska miska duma i vshanuvannia Tarasa Shevchenka. T. H. Shevchenko kriz dva stolittia: liudyna, tvorets, symvol (pp. 33–38). Kyiv: Instytut istorii Ukrainy. [in Ukrainian].

7. Hlyz, Y. I. (2015). Finansova diialnist Kyivskoi miskoi dumy (1871–1914). Ukrainskyi istorychnyi zhurnal, 4, 37–59. [in Ukrainian].

8. Holovko, O. M. (1997). Kharkivske miske samovriaduvannia u 1893–1917 (Extended abstract of Candidate's thesis). Kharkiv. [in Ukrainian].

9. Kobzar, V. V., Tsarik, N. F., & Kislenko, P. L. (1994). Kanalizatsiia Kieva 1894–1994. Kiiv: Kievvodokanal. [in Russian].

10. Koshman, L. V. (2008). Gorodskaia zhyzn v Rossii XIX st.: Sotsialnye i kulturnye aspekty. Moscow: Rossiiskaia politicheskaia entsiklopediia. [in Russian].

11. Kulinska, S. Yu. (1995). Kyiv u druhii polovyni XIX stolittia (Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].

12. Lindeman, H. (1898). Noveishie techeniia v anglyiskom gorodskom samoupravlenii (D. Protopopov, Trans.). Sankt-Petersburg: Izd. O. N. Popovoy. [in Russian].

ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ

Ляска О. П.,
кандидат психологічних наук, доцент

Прокопова О. П.
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра професійної освіти
Подільський державний
аграрно-технічний університет,
Україна

В останні десятиліття якість системи освіти вітчизняної вищої школи увійшла в протиріччя з суспільним розвитком, подальшим прогресом науки, техніки і економіки, розвитком людства в цілому. З метою виходу з цієї критичної ситуації в даний час в нашому суспільстві активізувався науковий пошук, зроблені кроки з оптимізації освітнього процесу ЗВО, виробляється нова стратегія розвитку української вищої освіти, намічені базові параметри модернізації освіти. В системі вищої освіти ставляться цілі підвищення якості життя вузівських колективів через упровадження різних інновацій у вигляді компетентнісного підходу.

Поняття «інновація» походить з латинської мови, і в перекладі означає введення чогось нового, процес змін, що пов'язаний зі створенням, визнанням або впровадженням нових елементів (або моделей) матеріальної і нематеріальної культур [1]. У педагогічній літературі термін «інновація» має на увазі ідеї, процеси, засоби і результати, які якісно поєднані у педагогічній системі [2]. Реалізуючи мету і завдання, що стоять перед вищою освітою у сфері підготовки фахівців, які вільно володіють своєю професією і ключовими компетенціями, здатних до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готовності до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності та вступу в міжкультурні професійні комунікації, українська система вищої школи опирається на положення і принципи Болонської декларації. Метою даного документа є збільшення здатності випускників до працевлаштування, підвищення мобільності студентства, нарощення конкурентоспроможності вищої школи.

Одним із положень Болонської декларації є «впровадження» системи залікових балів (кредитів), аналогічно з ESTC (Europan Commrinity Course Cretit Transter System) європейської системи перерахунку залікових балів, як відповідного засобу сприяння більшій мобільності студентів, надання можливості для студентства вільного пересування з вузу до вузу для набору балів. Документ пропонує «вільне переміщення» студентів з одного закладу вищої освіти до іншого в межах як своєї країни, так і Європи в цілому. Поряд зі студентами рекомендується «розширення» мобільності і викладачів, так як

передбачається організація конкуренції вузів один із одним за викладацьким складом. Перехід до дворівневої моделі нашої системи вищої освіти (бакалавр-магістр) пов'язаний з докорінною зміною всієї структури навчально-виховного процесу.

Нинішня концепція модернізації процесу підвищення якості освіти в рамках компетентнісного підходу в вузах орієнтує на включення в зміст і організацію навчання, як безпосередніх учасників освітнього процесу, так і інших зацікавлених в цій справі роботодавців.

Компетентнісний формат державного освітнього стандарту вищої освіти передбачає оцінювати якість професійної освіти через компетенції випускника, під якими розуміється інтегральний результат освоєння освітньої програми. Таким чином, головним завданням вищої професійної освіти є формування у студентів ключових компетенцій, які позначені ОПП для відповідних спеціальностей [3].

Зміни вносяться і в методиці навчальної роботи. Все активніше використовуються методи проблемного і проектованого навчання, дослідницькі методи, тренінгові форми і інше, що передбачає актуалізацію творчого потенціалу і самостійності студентів. В сучасних умовах організація нових форм навчання і виховання студентів у вузі відповідно до вимог Болонської декларації уповільнюється через наступні труднощі: по-перше, через складність перебудови позиції особистості викладачів від авторитарного управління студентами до спільної діяльності і співпраці, по-друге, при переході від переважної орієнтації на репродуктивні навчальні завдання до орієнтації на продуктивну і творчу розумову діяльність студентів.

Сьогодні викладачі вузів частіше, ніж раніше, стали приділяти увагу проблемам розвитку особистості студента, формуванню його здібностей до самоосвіти, самонавчання, сприяючи формуванню у нього мотивів до вироблення умінь і навичок поглиблювати й розширювати свої знання, розвивати мислення й інтелект.

Важливим напрямком в зазначеному плані стає педагогічна діяльність у вузі, спрямована на те, щоб в процесі самостійної і позааудиторної роботи «навчити студента вчитися». З введенням принципів Болонської конвенції в навчальний процес вузу змінюються функції викладача при викладі навчальної інформації. Студенти тепер повинні отримувати якомога більше «живого» матеріалу. Викладач повинен бути дослідником, експериментатором, а не тільки транслятором написаного в підручниках. І якщо говорити про якість, тобто адекватність знань освітньому процесу, мінливим вимогами суспільного життя і ділової практики, то «живе» знання має носити випереджаючий характер [4] .

Рейтингова система оцінки рівня знань відповідно була впроваджена в у Подільському державному аграрно-технічному університеті (м.Камянець-Подільський, Україна). Вона спрямована на оцінку рівня підготовки студента як у ході поточної навчальної діяльності його умінь і навичок в процесі участі на семінарських, лабораторних заняттях, підготовці рефератів, написання контрольних робіт, так і виконання комп'ютерного тестування, здачі усних

заліків та іспитів. У ПДАТУ на І-му та ІІ-му курсах усіх факультетів було проведено дослідження того, як бально-рейтингова система контролю якості знань задовільняє потреби студентів в освіті, наскільки вона успішно функціонує і впливає на навчальну мотивацію. Більшість з опитаних студентів - 53,5% першокурсників і 61,4% другокурсників визнають, що бально-рейтингова система має як переваги, так і недоліки. На переваги БРС вказали 34,0% з респондентів, на недоліки цієї системи - 28,0% з опитаних. До переваг бально-рейтингової системи студенти відносять те, що можна самому заробити побільше балів і отримати залік (іспит) з набраної суми, можливо здавати навчальний матеріал поділено, блоками, система тримає студента в напрузі і, відповідно, покращує дисципліну і відвідуваність, що сприяє більш міцному засвоєнню знань. Письмова форма атестації допомагає давати більш чіткі, обдумані відповіді (у порівнянні з усними формами контролю), дозволяє уникнути надлишкового хвилювання на іспиті, анонімність робіт виключає суб'єктивний підхід викладача тощо. До недоліків БРС студенти відносять такі фактори: мало часу відводиться на підготовку до рейтингів, велика кількість атестацій за один тиждень, по 2-3 роботи доводиться здавати за один день, фактор невротизації (психологічний тиск спостерігача), неможливість об'єктивної оцінки знань, є можливість не працюючи протягом семестру, просто списати і отримати максимальну кількість балів і отримати несправедливу високу оцінку, суб'єктивізм викладачів під час перевірки робіт, мала кількість балів, що нараховуються за поточну роботу студента.

У процесі організації роботи з бально-рейтинговою системою особлива увага приділяється тому, щоб вона сприяла більшій активності і зацікавленості студента, стимулювала його до систематичної учбової роботи.

Як видно, впровадження у вузах у вигляді інновацій багаторівневої підготовки фахівців за схемою введення модульності побудови навчальних планів, кредитної оцінки трудомісткості дисциплін, компетентнісного розвязання ситуаційних задач призводить до певних позитивних покращень щодо успішності студентства у навчанні та є надією на те, що кризова ситуація у вищій школі буде переламана і створена позитивна динаміка підвищення якості освіти. Але в діяльності вузів на сьогоднішній день, на жаль, разом із зазначеними поліпшеннями, існує чимало проблем та невирішених питань, як в ході утвердження принципів Болонської декларації, так і внесення змін до навчальних планів, змісту, методів, технологіїй та форм навчальних занять, стилю педагогічної роботи та організації навчально-пізнавального процесу, контролю і оцінки рівня освіти та ін.

Так, соціологічні дослідження показують, що поки у вузах, як і раніше, немає достатньої і кропіткої роботи з першокурсниками в період їх адаптації до умов навчальної діяльності, наданні їм допомоги у виробленні умінь і навичок самостійної роботи з літературою, на лекціях, у процесі підготовки до семінарських занять і т.д. Не менш важливим питанням є стимулювання випуску як вітчизняної, так і зарубіжної фахової літератури, а також можливостей вузів у створенні підручників і навчальних посібників, які суттєво відповідають вимогам державних стандартів та компетентнісного підходу.

У діяльності вузів з впровадження інновацій і підвищення якості освіти є і низка інших назрілих проблем. Зокрема, впровадження новацій у вузах сповільнюється найчастіше, з точки зору викладачів, надмірно завищеним навантаженням їх різного роду звітними чи організаційними паперами, відсутністю матеріальної зацікавленості.

Не менш важливе значення має проблема необхідності організаційної роботи з узагальнення та поширення досвіду викладачів, творчо працюючих із впровадження інноваційних технологій навчання, щоб на прикладі кращих зразків показувати переваги цих нових форм, скеровувати інтереси їхніх колег щодо проведення інновацій.

І, нарешті, у вузі є необхідним і надзвичайно важливим постійний аналіз змін, які відбуваються. Такий аналіз може здійснюватись різними шляхами, одним з яких може стати дослідження громадської думки основних суб'єктів системи вищої освіти - студентів і викладачів. Їх оцінка ходу інновацій важлива тому, що в кінцевому підсумку вони спрямовані на них і від них залежить втілення даних нововведень у життя. Зіставлення отриманих оцінок дозволить говорити про проблеми, що виникають у вузах, про їхню перспективність і т.д. Адже, якщо викладачі і студенти не підтримають пропоновані інновації, то навряд чи зможемо сподіватися на успішний результат справи щодо перетворення вищої школи.

Список використаних джерел:

1. Сабанов З.М. Социально-профессиональная реабилитация инвалидов: проблемы и пути решения: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата социологических наук/ Институт социально-политических исследований Российской академии наук. Москва, 2004.

2. Підласий А.І. Педагогічні інновації. *Рідна школа*. 1998. № 12. С. 3

3. Бекоева М.И. Формирование профессиональной компетентности магистранта-будущего педагога на основе практико-ориентированного подход. *Nauka-Rastudent.ru*. 2015. № 3 (15). С. 13.

4. Кремень В.Г. Філософсько-освітня діяльність: інноваційні аспекти. *Становлення і розвиток науковопедагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи*: зб. наук. праць/ за ред. Василя Кременя та Тадеуша Левовицького. Житомир, Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С.10-26.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Мірошниченко А. С.
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Маймур Ф. Ф.
к.ю.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Наразі, існують сфери життєдіяльності з «підвищеною мовною відповідальністю», адже саме мова є одним із найважливіших інструментів. Цей факт стосується, зокрема державних службовців. Так, їх діяльність вимагає володіння навичками усного і писемного спілкування, що передбачає широку мовленнєву практику та потребує точного вираження понять у різних сферах державного управління. Тож, для державних службовців важливою складовою їх професійної підготовки є комунікативна компетентність.

Різні аспекти цієї проблеми відображено у наукових працях Ю. Рождественського, І. Стерніна, М. Єговцевої та ін; у системі вузівської підготовки державних службовців відомі праці О. Астаф'євої, Л. Чайнової та ін.

Державний службовець під час службової діяльності виступає в різних комунікативних ролях, а саме: веде ділове листування, складає законопроєкти, проєкти постанов, договорів й угод, спілкується з іншими державними службовцями та громадянами різного рівня культури, тобто його діяльність носить комунікативний характер. Це передбачає наявність професійно значущих комунікативних умінь і навичок здійснювати соціальну взаємодію, які забезпечують результативність та ефективність вирішення професійних завдань, встановлювати адекватні міжособистісні та конвенціональні (умовні) відносини в різних ситуаціях [1, с. 39-41].

Комунікація для державних службовців має вирішальне значення. Як показує практика, до 80 % їхнього часу витрачається на міжособистісні контакти. Державний службовець значну частину свого часу витрачає на роботу з інформацією та здійснення комунікацій. Комунікація – головна умова на шляху досягнення результату.

Сучасний державний службовець, працюючи над розширенням своєї комунікативної компетентності, повинен уміти формулювати мету службового і неформального спілкування; організовувати процес спілкування і вміти управляти ним (застосовуючи різні тактичні прийоми, не забуваючи про стратегічну лінію); володіти технікою мовлення, знати мовленнєвий етикет і вміло його використовувати; уміти ставити запитання і конкретно та коректно відповідати на них; уміти вести бесіду, співбесіду, ділову розмову, полеміку,

дискусію, діалог, ділові переговори, наради тощо; уміти аналізувати конфліктні ситуації, конфронтації, що виникають у сфері службових відносин, та вибирати найефективніші методики їх розв'язання; володіти прийомами переконання, навіювання, критики; розуміти «мову невербальних сигналів» у поведінці своїх комунікативних партнерів і відповідно реагувати на неї; знати діловий етикет і вміти його використовувати; уміти здійснювати психотерапію, знімати стрес, адаптуватись до певних умов [2, с. 34].

Необхідно акцентувати увагу, що комунікативна компетентність – це збірна характеристика державного службовця, яка складається з таких компонентів: мовна компетентність (сума систематизованих знань норм і правил літературної мови, за якими будуються правильні мовні конструкції та повідомлення за фахом); мовленнєва компетентність (система умінь і навичок використання знань під час фахового спілкування для передавання певної інформації); лексична компетентність (володіння необхідним запасом слів); культурна компетентність (орієнтування у базових елементах культури, традиціях, звичаях, притаманних середовищу, в якому мовець здійснює комунікацію); уміння користуватися правилами і моделями спілкування, проектувати ситуації комунікації, обирати відповідний арсенал прийомів і стилів спілкування, вирішувати конфліктні ситуації; розуміти світобудову; володіти моделями вербальної і невербальної поведінки, спрямованими на переконання і спонукання до дій; вміти реалізовувати комунікативні наміри тощо [3, с. 98-103]. У процесі формування комунікативної компетентності основним завданням є формування особистих і професійних комунікативних якостей майбутніх держслужбовців, а також формування відповідних умінь і навичок, необхідних для компетентного спілкування.

На нашу думку, має бути затверджено так званий «Кодекс поведінки державних службовців», який визначить перелік вимог до державних службовців, зокрема й щодо комунікативної компетентності, стандартів та норм поведінки і етики, а також гарантії їх дотримання і відповідальності за порушення.

Отже, можна виокремити декілька визначень комунікативної компетенції, а саме: система знань, умінь і навичок, потрібних для ефективного спілкування; спосіб професійного бачення ситуації комунікації, володіння усталеними у певному соціокультурному середовищі стратегіями і тактиками комунікативної діяльності та технологіями комунікативного лідерства, представницькими комунікативними характеристиками. Так, професійна комунікативна компетентність репрезентує професійні знання, вміння та навички спілкування. Державні службовці, беззаперечно, має опановувати навички мовної компетенції, так як у їх професійній діяльності без них неможливо обійтися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грузинська І. В. Розвиток комунікативних здібностей державних службовців – запорука ефективного управління. *Демократичне врядування: наука, освіта, практика*. 2009. С.39-41.

2. Хаджирадєва С. Світові тенденції розвитку системи підготовки державних службовців до професійно-мовленнєвої комунікації. *Актуальні проблеми державного управління.* 2016. С. 29-41.

3. Демедишина Н. Роль комунікативного аспекту в професійній діяльності державних службовців. *Збірник наукових праць Національної акад. держ. упр. при Президентові України*. 2007. Вип. 2. С. 97-105.

4. Розвиток комунікативних здібностей державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування : навч.-метод. посіб. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2010. 43 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ – ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ

Міхєєв А. О.,
к.б.н., доцент
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»
м. Чернівці

Дейнека С. Є.
д.мед.н., професор
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»
м. Чернівці

Здорове і продуктивне життя – мета кожної сучасної людини у світі та в Україні. Тому, щоб мати гарну систему надання медичної допомоги, кожна країна повинна мати належну підготовку кадрів у галузі охорони здоров'я [1]. Оскільки підготовка якісних медичних фахівців безпосередньо стосується усіх сфер нашого життя, то навчання слід проводити максимально ефективно. Це вимагає не тільки ретельного планування самого навчального процесу, але і його якісного виконання для забезпечення отримання кінцевого продукту – високоефективного медичного фахівця. Відповідно, це є бути однією із причин довготривалої підготовки спеціалістів медичної освіти як у звичайному, так і дистанційному режимі по всьому світу [2, 3]. Особливо це актуально зараз за умов тотального карантину по всьому світі на фоні пандемії Covid-19 [4].

Головною метою програми з підготовки майбутніх спеціалістів є підвищення якості медичної освіти, її доступність та конкурентоспроможність на світовому ринку праці та послуг, а також створення умов для безперервного навчання [5]. Тому, сьогодні важко уявити сучасного спеціаліста будь-якої галузі медицини, який не використовує для навчання та підвищення своєї кваліфікації інформаційні технології. Відповідно, чисельними нормативними актами МОЗ та МОН України чітко підкреслено необхідність забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності майбутніх фахівців та важливість створення сучасної системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційних технологій, а широке їх впровадження в систему вищої освіти створює умови для розвитку дистанційних форм навчання [6].

Сучасний етап розвитку медичної освіти сприяє дистанційному навчанню, яке набуває все більшого значення серед педагогічних технологій в сучасній вищій медичній школі. Багато років у закладах вищої освіти вважали, що заочного та дистанційного навчання в медицині не може існувати. Проте, технічний прогрес не стоїть на місці і розвиток інформаційних технологій з використанням, зокрема, телемедицини дозволив створити навіть інтернет-

клініки, які мають багато пацієнтів, ведуть консультаційні прийоми та мають високий рівень прибутків [7, 8]. У багатьох провідних медичних університетах світу дистанційне навчання існує багато років і довело свою високу ефективність [9, 10].

Дистанційна освіта в медицині, як і інших галузях освіти, розвивалася у відповідності з часом та технологіями. Звичайно, не слід забувати і про проблеми та недоліки заочних або дистанційних курсів навчання, оскільки це масова освіта [11]. Але саме людський фактор у разі використання дистанційної освіти може гарантувати якість здобутих знань. При цьому важливим є чітка взаємодія здобувачів такої освіти, негайний якісний зворотній зв'язок із вирішенням проблемних завдань, ситуаційних задач чи певних наочних елементів (відео, графіки, фото, схеми, таблиці тощо). Тому, забезпечення якісної підготовки та освоєння певних навичок під час дистанційного навчання може бути досить реалістичним і адекватним очному навчанню. Саме майстерність викладача буде визначальною у даному випадку [12].

Відповідно, коли ми розглядаємо переваги та недоліки дистанційної освіти, слід чітко розуміти, що у даному випадку є перевагою, а що недоліком. Основними перевагами дистанційного навчання є: можливість вибору місця й часу навчання; можливість навчатися без відриву від основної діяльності; доступність для тих, хто живе у віддалених місцевостях; свобода вибору навчального закладу; свобода вибору дисциплін для навчання [13].

Проте, головним недоліком масового використання дистанційної освіти є те, що можливо застосовувати дистанційні технології навчання лише в окремих розділах медицини, при вивченні теоретичних питань, коли немає потреби знаходитись у клініці закладу вищої освіти, або ж у випадку певних непередбачуваних подій чи процесів у суспільстві чи світі – як сучасна пандемія [14]. Звичайно ж таке використання сучасних інформаційних технологій дозволило б зберегти час та кошти на післядипломному етапі підготовки, а також є корисним при підготовці здобувачів освіти з особливими потребами (інклюзивне навчання) [15].

Коли мова йде про класичне дистанційне навчання, то переважно це одна з форм організації навчального процесу, при якій використовуються традиційні та інноваційні методи, засоби та форми навчання, засновані на комп'ютерних та телекомунікаційних технологіях. Традиційно дистанційне навчання може бути застосоване для лікарів-інтернів, слухачів передатестаційних циклів та курсів підвищення кваліфікації, а також студентів заочної форми навчання.

Відповідно, у дистанційному навчанні ми традиційно виділяємо наступні форми цього освітнього процесу: лекція, семінар, дискусія, консультація, а також практичне заняття.

Лекція, це форма дистанційного навчання, де інформацію можна надавати через засоби телекомунікаційного зв'язку, навчальні платформи чи відео-конференції із різними варіантами синхронізації.

Семінар, як форма навчального заняття використовується з підготовкою певних тез виступів студентів за заздалегідь підготовленими питаннями

стосовно теми заняття з наступним обговоренням вивченої теми. Найчастіше проводиться в режимі відео-конференцій синхронно.

Дискусія є традиційною формою навчального заняття як очного, так і дистанційного, під час якої викладач формулює певну проблему, а студенти її вирішують за час заняття із наступним контролем та оцінюванням. Проводиться дистанційно в режимі реального часу, синхронно.

Консультація є традиційним елементом сучасного навчального процесу, коли здобувач освіти дистанційно отримує відповіді від викладача на конкретні теоретичні запитання або пояснення практичних навичок із використанням телефону, комп'ютера, електронної пошти, чатів чи відео-зв'язку.

Проте, основним традиційним видом звичайно ж є практичне заняття, коли відбувається детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формуються вміння й навички, за можливості виконуються індивідуальні завдання. У дистанційному форматі часто неможливо це реалізувати на 100%, оскільки немає безпосередньо можливості відпрацювати навичку, проте демонстрація наочності дозволяє хоча б отримати теоретичні передумови для її засвоєння.

Контроль такого дистанційного навчання полягає в першу чергу в самоконтролі власне саме здобувачів освіти, їх розуміння необхідності отримання якісних знань та вмінь. Самоконтроль є первинною формою контролю знань лікарів, курсантів або студентів при дистанційному навчанні. Однією з його форм може бути також тестування з відповідних тем, розділів чи модулів. Тести, як правило, містять перелік питань з дисципліни чи її окремого розділу/модуля та декілька варіантів відповідей (традиційно п'ять), серед яких потрібно вибрати правильну. Перевірка тестів, практичних і лабораторних робіт може здійснюватися викладачем також дистанційно, як автоматизовано, так і безпосередньо особисто.

Отже, дистанційні технології навчання в сучасній вищій медичній школі є більш гнучкими, ніж традиційні, проте й вони мають певні недоліки чи обмеження. Вони спрямовані у першу чергу на тих, хто навчається та хоче отримати академічні знання незважаючи на специфічні умови навчання на відстані. Окрім того, дистанційне навчання створює зручніші та комфортніші умови для засвоєння матеріалу упродовж 24 годин на добу і 7 днів на тиждень, тобто практично безперервно, у зручному для здобувача освіти форматі, у вибраний час та без необхідності покидати свою «зону комфорту». Дистанційне навчання дозволяє нам повністю відійти від традиційної «шкільної» системи викладання навчального матеріалу, але потребує високого рівня підготовки викладачів, володіння ними сучасними педагогічними та інформаційними технологіями. Поруч із цим, дистанційне навчання вимагає від майбутнього фахівця високого рівня мотивації та самоконтролю і самодисципліни, а також прагнення до розвитку і самовдосконалення. Таким чином, дистанційні форми навчання є досить перспективною формою педагогічних технологій у галузі вищої медичної освіти.

Список літератури:

1. Макаров, С. Ю., Серебреннікова, О. А., & Сергета, І. В. (2020). Якісна підготовка медичних фахівців в умовах конкурентного середовища та проблеми визначення рівня навчального стресу (Doctoral dissertation).

2. de Castro Junior, R. C., Medeiros, T. C., Honório, H. M., Sant'Ana, E., & da Silva Santos, P. S. (2017). Moodle: Teaching Strategies in distance education in oral medicine. Education Research International, 2017.

3. Jena, T. K. (2018). Skill Training Process in Medicine through Distance Mode. In Optimizing Open and Distance Learning in Higher Education Institutions (pp. 228-243). IGI Global.

4. Clark, J. T. (2020). Distance education. In Clinical Engineering Handbook (pp. 410-415). Academic Press.

5. Муравльова, О. В., Бобирьова, Л. Є., Дворник, І. Л., Ільченко, В. І., & Пікуль, К. В. (2019). Проблеми якості сучасної вищої медичної освіти в Україні.

6. Федорова, Г. В. (2019). Сучасні аспекти дистанційного навчання у вищій медичній освіті України. ББК 52.8 я43 С 91, 71.

7. Hollander, J. E., & Carr, B. G. (2020). Virtually perfect? Telemedicine for covid-19. New England Journal of Medicine. March 11, 2020. doi:10.1056/nejmp2003539.

8. Lebedev, G., Klimenko, H., Fartushniy, E., Shaderkin, I., Kozhin, P., & Galitskaya, D. (2019, June). Building a Telemedicine System for Monitoring the Health Status. In Intelligent Decision Technologies 2019: Proceedings of the 11th KES International Conference on Intelligent Decision Technologies (KES-IDT 2019) (Vol. 2, p. 287). Springer.

9. Leszczyński, P., Charuta, A., Łaziuk, B., Gałązkowski, R., Wejnarski, A., Roszak, M., & Kołodziejczak, B. (2018). Multimedia and interactivity in distance learning of resuscitation guidelines: a randomised controlled trial. Interactive Learning Environments, 26(2), 151-162.

10. Rocha, S. S. D., Joye, C. R., & Moreira, M. M. (2020). Distance Education in the digital age: typologies, variations, uses and possibilities of e-learning. Research, Society and Development, 9(6), 10963390.

11. Simonson, M., Zvacek, S. M., & Smaldino, S. (2019). Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education 7th Edition. IAP.

12. Morokhovets, H. Y., & Lysanets, Y. V. (2017). Developing the professional competence of future doctors in the instructional setting of higher medical educational institutions. Wiadomości Lekarskie; LXX:1, 101–104.

13. Pyshnohub, M., Haborets, O., & Diedova, O. (2020). Technology of successful distance learning at the university. Збірник наукових праць ΛΌГОΣ, 53-54.

14. Alshamrani, M. (2019). An Investigation of the Advantages and Disadvantages of Online Education (Doctoral dissertation, Auckland University of Technology).

15. Genc, H., & Kocdar, S. (2020). Supporting Learners with Special Needs in Open and Distance Learning. In Managing and Designing Online Courses in Ubiquitous Learning Environments (pp. 128-151). IGI Global.

ОЦІНКА ДОСТОВІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ОПРАЦЬОВУЄТЬСЯ СИСТЕМОЮ ВИСВІТЛЕННЯ НАДВОДНОЇ ОБСТАНОВКИ

Мазур В. Ю.,
д. військ. н., доцент, директор інституту підвищення кваліфікації
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

Стрельбіцький М. А.
д. т. н., доцент, начальник кафедри зв'язку, автоматизації та кібербезпеки
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

Кожен об'єкт-порушник характеризується великою кількістю параметрів. Для різних об'єктів ця кількість може бути різна. Однак у практичному відношенні для формування керівних впливів важливо звернути увагу на окремі параметри. Це можуть бути, наприклад, розмір об'єкта, напрям його руху, швидкість руху тощо [1-3].

У загальному випадку вважатимемо, що кількість параметрів об'єкта дорівнює S. У подальшому ці параметри називатимемо інформаційними елементами. Довільний інформаційний елемент позначатимемо як k. З урахуванням цього $k = \overline{1, S}$.

При функціонуванні системи висвітлення надводної обстановки (СВНО) джерела інформації мають забезпечувати отримання інформації за кожним k-м інформаційним елементом об'єкта-порушника. У такому випадку достовірність щодо окремих інформаційних елементів може бути різною.

Очевидно, що важливість окремих інформаційних елементів різна. Вважатимемо, що в межах дослідження ця важливість є різною щодо один одного, але сталою в межах одного елемента для різних об'єктів виявлення.

Введемо позначення. Нехай b_{ijkr} – наявність повідомлення щодо k-го інформаційного елемента, що формується j-м засобом i-го виду стосовно r-го об'єкта-порушника. Величина b_{ijkr} є булевою: $b_{ijkr} = 0 \vee 1$. Значення $b_{ijkr} = 1$ відповідає наявності повідомлення, а значення $b_{ijkr} = 0$ – його відсутності.

І нехай r_{ijk} – кількість повідомлень щодо k-го інформаційного елемента, що формується j-м засобом i-го виду за досліджуваний проміжок часу в межах ділянки відповідальності.

З урахуванням введених позначень очевидно, що

$$r_{ijk} = \sum_{r=1}^{l} b_{ijkr} \quad \forall i, j, k = const. \qquad (1)$$

А отже, $r_{ijk} \le l \ \forall k, j, i$.

Позначимо через $r^{+}{}_{ijk}$ кількість повідомлень щодо k-го інформаційного елемента, що були сформовані j-м засобом i-го виду за досліджуваний проміжок часу в межах ділянки відповідальності, справедливість яких підтвердилась. Отже, $r^{+}_{ijk} \le r_{ijk}$.

З урахуванням введених позначень і фізичного змісту процесу функціонування СВНО достовірність даних окремих джерел інформації щодо окремих інформаційних елементів можна оцінити показником

$$d_{ijk} = \frac{r^{+}_{ijk}}{r_{ijk}} \ \forall i, j, k = const. \qquad (2)$$

У виразі (2) d_{ijk} – достовірність даних щодо k-го інформаційного елемента об'єкта-порушника, яка забезпечується j-м засобом джерела i-го виду. При цьому достовірність d_{ijk} можна вираховувати за формулою (2), незалежно від $r = \overline{1, l}$.

Так як кожне джерело інформації формує дані щодо всіх інформаційних елементів об'єкта-порушника, то достовірність даних щодо об'єкта-порушника загалом, яка забезпечується j-м засобом джерела i-го виду, можна вирахувати за формулою

$$d_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^{S} d_{ijk}}{S} \ \forall i, j = const. \qquad (3)$$

Цю величину можна інтерпретувати як достовірність даних окремих джерел інформації щодо висвітлення обстановки в межах ділянки відповідальності.

З урахуванням (1), (2), вираз (3) можна подати у вигляді

$$d_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^{S} \frac{r^{+}_{ijk}}{r_{ijk}}}{S} = \frac{\sum_{k=1}^{S} \frac{r^{+}_{ijk}}{\sum_{r=1}^{l} b_{ijkr}}}{S} \ \forall i, j = const. \qquad (4)$$

Так як достовірність різних джерел інформації може виявитись різною, а достовірність інформації, що опрацьовується СВНО, є її потенційною можливістю (здатністю, спроможністю), то достовірність інформації, опрацьованої СВНО загалом, можна оцінити як

$$D = \max_{i,j} d_{ij}. \qquad (5)$$

З урахуванням формули (4)

$$D = \max_{i,j} \frac{\sum_{k=1}^{S} \frac{r^{+}_{ijk}}{\sum_{r=1}^{l} b_{ijkr}}}{S}. \qquad (6)$$

Слід зауважити, що в окремих випадках достатньою для формування керуючих впливів є інформація щодо окремих інформаційних елементів. З огляду на це для оцінки достовірності даних, що формуються СВНО щодо k-го

інформаційного елемента для r-го об'єкта-порушника, можна застосовувати формулу

$$D_{kr} = \max_{i,j} d_{ijk} = \max_{i,j} \frac{r_{ijk}^{+}}{r_{ijk}} = \max_{i,j} \frac{r_{ijk}^{+}}{\sum_{r=1}^{l} b_{ijkr}} \quad \forall k = const \qquad (7)$$

Список літератури:

1. Лейда Б. В. Методика оцінки ефективності прикордонного контролю. *Науковий вісник Державної прикордонної служби України*. Хмельницький : НАДПСУ, 2004. С. 3–6.

2. Мазур В. Ю., Боровик О. В., Трасковецька Л. М. Математична модель функціонування системи висвітлення надводної обстановки. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Військові та технічні науки*. Хмельницький, 2012. № 58. С. 93–98.

3. Мазур В. Ю., Боровик О. В. Методика оцінки ефективності функціонування системи висвітлення надводної обстановки на морській ділянці: інформаційні аспекти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Військові та технічні науки*. Хмельницький : НАДПСУ, 2018. № 2 (76). С. 72–86.

ТЕМПОРАЛЬНЫЕ ВЕЛИЧИНЫ В ДОГОВОРАХ ПО ПРЕДОСТАВЛЕНИЮ УСЛУГ

Маковий В.
кандидат юридических наук, доцент,
заведующий кафедры гражданско-правовых дисциплин
Одесского государственного университета внутренних дел, Украина,

Современные тенденции внедрения идеи гуманизма в праве ярчайшим образом нашли отображение во многих национальных правовых системах современности, в том числе и украинском, что отображено в фундаментальных отечественных нормативно-правовых актах, например Гражданском кодексе Украины (далее – ГК Украины), а также исходящих из его положений актов гражданского законодательства нашей страны. В рамках нормативных предписаний гражданского законодательства отражены конструкции, определяющие тонкую грань между правовым воплощением частного и публичного интереса, при условии соблюдения соответствующего паритета. Подобной конструкцией является социально-временной континуум, отражающий особенности регулирования тех или иных общественных отношений во временной проекции, где время рассматривается в качестве физической величины, приобретающей социальное значение. Действительно, время может рассматриваться в проекции ограничителей поведения субъектов гражданских отношений, а также определения грани частного и публичного интереса.

Вопросы ограничения гражданских прав и обязанностей рассматривался многими ученым в пределах частного права. Весомой является точка зрения Е.А. Мичурина, который решение конкуренции частного и публичного интереса нашел в ограничении гражданских прав как элементе механизма правового регулирования, направленного на охрану прав общества, других уполномоченных лиц, способного посредством специфических законодательных запрещений, обязанностей или разрешений влиять на сужение содержания субъективного гражданского права и осложнения его осуществления [1, с. 130].

По результатам сопоставления содержания ст. 13 ГК Украины и приведенного рассуждения необходимо согласиться с дефиницией ограничения субъективного гражданского права, с дополнением оснований такого ограничения рядом с законодательными запрещениями также и договорными предписаниями. При этом отдельное место среди юридических фактов в совокупности, что является основанием к соответствующему ограничению, необходимо предоставить временным категориям. Не определяя природу последних, детализируем их место в числе обстоятельств, которые способствуют ограничению осуществления соответствующего субъективного гражданского права при реализации содержания договорных обязательств по предоставлению услуг.

Правовая регламентация часовых ограничений осуществления субъективных прав в таких отношениях нашла отображение как в общих, так и в специальных предписаниях гражданского законодательства. Поскольку договорную конструкцию принято рассматривать в качестве обязательства из договора или договорного обязательства, то и общие положения природы временных ограничений в рамках договора по предоставлению услуг необходимо раскрывать исходя из места темпоральных величин в обязательственных правоотношениях.

В частности, общими, скорее даже универсальными, для всех договоров по предоставлению услуг в части темпоральных величин являются нормы раздела V та ст. ст. 334, 530, 631 ГК Украины, а последние как определяющие суть момента возникновения права собственности, надлежащего срока выполнения обязательства и срока договора соответственно. В данном аспекте несколько спорным выглядит именно применение положений ст. 334 ГУ Украины, поскольку в ней идет речь о возникновении права собственности, а не права пользования и, тем более, услуги. Однако, системно-структурное толкование содержания норм, которые регулируют вещные правоотношения, на примере права аренды или других прав, возникающих в рамках договоров по предоставлению услуг, позволяет говорить о применении аналогии для правовых последствий их возникновения. Отдельного внимания заслуживает момент заключения договора (ст. 640 ГК Украины) как процедурная темпоральная величина, что играет значимую роль для любой группы договоров, в том числе и по предоставлению услуг.

Кроме приведенного, к урегулированию указанных отношений могут быть применены прямо или опосредствовано также и такие темпорально-правовые предписания: ст. 531 (определение сущности досрочности выполнения обязательства), ст. 549 (дифференциации пени как вида неустойки по порядку исчисления), ст. 559 (определение основания прекращения поруки в связи с истечением срока, установленного в договоре поруки), ст. 561 (определение сущности срока действия гарантии), ст. 568 (временное ограничение действия гарантии), ст. 584 (перечень существенных условий в содержании договора залога), ст. 585 (установление момента возникновения права залога), ст. 592 (предоставление перечня предпосылок и оснований для досрочного выполнения обязательства, обеспеченного залогом), ст. 600 (определение перечня условий для прекращения обязательства передачей отступного), ст. 601 (определение сущности прекращения обязательства взаимозачетом однородных встречных требований, срок выполнения которых наступил), ст. 602 (включение в перечень требований, по которым не допускается взаимозачет встречных требований, исковой давности), ст. 603 (установление сущности взаимозачета встречных требований в случае замены кредитора в части соотношения момента получения должником письменного сообщения о замене кредитора и срока требования или момента его предъявления), ст. 612 (для установления содержания понятия просрочки должника из-за невыполнения им обязательство в случае, когда он не приступил к его выполнению или не выполнил его в срок, установленный договором или законом), ст. 613 (с целью

определения сущности просрочки кредитора, а также предоставление должнику срока отсрочки выполнения обязательства при таких условиях).

Вместе с тем, исследование остальной нормативной части указанных положений ГК Украины свидетельствует и об опосредствованном воссоздании временных категорий в других нормах. В частности, в пределах главы 47: в ст. 510 – при выяснении содержания двустороннего обязательства, в ст. 514 – при определении посредством даты объема прав, которые переходят к новому кредитору в обязательстве, при замене такой стороны учитывая положение ст. 512, ст. 518 – при выяснении содержания возражений должника против требований нового кредитора посредничеством момента получения письменного сообщения о замене кредитора, предъявления ему требования новым кредитором или момента выполнения долга.

Подобное имеет место при нормировании правил выполнения обязательства для определения эквивалента валюты выполнения денежного обязательства при условии выполнения такого в иностранной валюте (ст. 533), при определении порядка встречного выполнения обязательства сторонами (ст. 538), в пределах определения пределов существования солидарной обязанности (ст. 543), для выяснения момента возникновения у солидарного должника права на обратное требование (регресс) к остальным солидарным должникам (ст. 544).

Дальнейшее исследование положений ст. ст. 901-907 и ст. ст. 911, 914, 917, 918, 919, 922, 923, 925, 935, 938, 946, 948, 950, 962, 972, 975, 982, 988, 989, 997, 1000, 1001, 1004, 1006, 1008, 1012, 1017, 1025, 1027, 1029, 1036, 1039, 1044, 1049, 1056, 1060, 1065, 1070, 1076[2], 1078, 1082, 1089, 1098, 1101, 1102, 1103, 1105 ГК Украины предоставляют возможность признать также общий характер первой группы норм относительно урегулирования группы транспортных договоров, договоров хранения, страхования, поручения, комиссии, управления имуществом, ссуды, кредита, банковского вклада и других видов договоров по предоставлению финансовых услуг, а также иных поименованных и непоименованных договоров рассматриваемой группы.

При детализации специальной правовой регламентации темпоральных величин в приведенных отношениях дополнительного внимания требует их дифференциация в гражданском праве. Учитывая общую классификацию часовых категорий в зависимости от функциональной направленности отношений, в которых они используются, для договорных обязательств по предоставлению услуг наиболее распространенными являются именно сроки осуществления гражданских прав и выполнения гражданских обязанностей.

Безусловно, необходимо согласиться с мнением В.В. Луця относительно значимости в рассмотренных отношениях именно срока договора [2, с. 140-141]. Приведенное согласовывается с содержанием ст. 631 ГК Украины, которая среди разновидностей временных величин предоставляет отдельную характеристику именно сроку договора наряду с моментом его заключения как временной категорией. Действительно, момент заключения договора является отдельной разновидностью правового времени, поскольку именно с ним связано вместе с истечение срока договора также и возникновение прав и обязанностей его сторон. При этом ученым предлагаются тождественные

названия такого срока как “строк дії” или “строк чинності” договора, что вполне отвечает лексическому содержанию этих понятий [3, с. 1601].

Из анализа содержания гражданско-правовых норм, которые регулируют договорные отношения предоставлению услуг, прослеживается вывод, согласно которому данная разновидность срока может быть существенным условием договора. При этом, с учетом содержания ч. 1 ст. 905 ГК Украины срок договора в качестве существенного условия может восприниматься согласно предписания законодательства, обычаев делового оборота или же при наличии непосредственной договоренности об этом между сторонами.

В частности, к такой безапелляционной мысли необходимо прийти относительно содержания договора срочного банковского вклада (депозита) – поскольку это непосредственно закреплено в ГК Украины (ч. 1060).

Безусловно значимым для любых договорных отношений является момент заключения договора, который с учетом ч. 2 ст. 251 ГК Украины является именно датой. Кроме ст. 640 ГК Украины для данной группы договоров законодательство содержит специальные правила: для договора перевозки груза (багажа) – момент передачи груза (багажа) грузоперевозчику (ст. 909, ст. 910), для договора хранения – момент передачи вещи хранителю (ст. 936), для договора страхования – момент внесения страхователем первого страхового платежа (ст. 983), момент передачи денег либо вещей, определенных родовыми признаками по договору ссуды, ссудополучателю (ст. 1046), и тому подобное.

Приведенные рассуждения очерчивают значимость временных величин в роли средства к ограничению гражданских прав в договорах по предоставлению услуг и указывают на отдельные отправные точки для последующих исследований этого и смежных вопросов.

Список литературы

1. Мичурин Е.А. Ограничения имущественных прав физических лиц (теоретико-правовой аспект): Монография. Харьков: Юрсвит, НДИ Частного права и предпринимательства АПрН Украины, 2008. 482 с.

2. Луць В.В. Сроки і даты в гражданском праве: монография. Киев: Юринком Интер, 2013. 320 с.

3. Большой толковый словарь современного украинского языка [состав. и руковод. ред. В.Т. Бусел]. Киев: Ирпень: ВТФ “Перун”, 2005. 1728 с.

ІСТОРІОСОФІЯ ГЕНЕЗИСУ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ВОЛИНІ (XVI - XVII СТОЛІТТЯ)

Марківська Л.,
кандидат історичних наук, завідувач кафедри
документознавства та інформаційної діяльності ПВНЗ
«Академія рекреаційних технологій та права»

Сірук Н.
кандидат історичних наук, викладач
Волинського коледжу Національного університету харчових технологій

На рубежі XX і XXI століть посилився потяг суспільства до вивчення вітчизняної історії в різних напрямках. Один із них полягає в тому, щоб усвідомити минуле свого краю, зокрема Волині, осягнути його як своєрідну, але невід'ємну складову частину України через долі конкретних людей – від державного діяча і політика - до простого трудівника; через їхнє сприймання життєвих процесів і подій, учасниками або свідками яких вони були.

Численні джерела свідчать про бурхливе культурне піднесення в Україні наприкінці XVI - на початку XVII ст., яке було частиною тогочасного піднесення, відомого під назвою "Відродження в Європі". Чільне місце в культурно-освітньому русі належало Волині. Можна припускати, що носіями того відродження були молоді українці, що навчалися за кордоном. [1, 35].

Яскравим представником цього піднесення був і фундатор української державності, один із 600-літнього князівського роду Острозьких – князь К.В.Острозький – високоосвічений український інтелігент з європейським вихованням, класичний зразок середньовічного українського лицарства, який з часом переконується, що не тільки зі зброєю в руках добувають волю і незалежність. Це можна також зробити з допомогою знань, освіти і книг. Завдяки йому Острог став визнаним освітнім центром не тільки на Волині, а й в Україні. Об'єднавши навколо себе культурних діячів, він створив Острозьку академію (1578). Першим її ректором був Герасим Смотрицький, викладачами – Іван Княгининський, Дем'ян Наливайко (брат Северина Наливайка), Андрій Римша, Тимофій Михайлович та ін. Вихованцями академії були відомі вчені й політичні діячі – М.Смотрицький, І.Борецький, П.Конашевич-Сагайдачний та багато інших високоосвічених українців.

Загалом, можна сказати й так, що волинська резиденція князів Острозьких була центром єднання духовних спільностей української аристократії і першої української інтелігенції на ґрунті найперспективніших на той час форм соціальної організованості української культури. Саме тут відбулося об'єднання культурних українських сил – Івана Федорова, Дем'яна Наливайка, Герасима та Мелетія Смотрицьких, Мотовила, Кирика Острозького та багатьох інших гідних представників української культури та української духовності [2, 193-195].

Помітну роль у культурному житті України XVI–XVII ст. та консолідації інтелектуальних сил відігравали двори московського емігранта князя Андрія Курбського, що втікши з Московії, мешкав на Волині у князя Юрія Слуцького [3, 13-15]. Вони, як і двір Острозького, об'єднували найбільш освічених людей свого часу і за характером діяльності були яскравим прикладом функціонування духовних спільностей в Україні. У них вироблявся не тільки прогресивний стиль мислення і зароджувались елементи національної свідомості, а й формувався особливий стиль національного життя, в основі якого були особистісні стосунки, листування тощо, а в підсумку – те, що ми вкладаємо в поняття позитивних взаємовпливів, трансформацію прогресивних ідей, знань тощо.

За прикладом Острозької академії постають братські школи: Львівська (1586), Віденська (1588), Берестейська (1592), Могилівська (1569), Луцька (1624) [4, 16]. Створювались вони, як правило, при братствах – своєрідних осередках духовності й національного відродження, формування і виховання тогочасної української еліти. Як свідчить академік Я.Д.Ісаєвич, братствам та їх школам належить велика заслуга у піднесенні освіти й культури на Волині, в Галичині. Вони стали своєрідними ідеологічними центрами в боротьбі проти польсько-шляхетського поневолення, сприяли поширенню писемності, книгодрукування, обмежували монополію церкви на освіту. Просвітницька діяльність викладачів, наставників братств сприяла виникненню початкових шкіл - основної освітньої ланки того часу [5, 64]. Навіть деякі помірковані польські історики, як, наприклад, Владислав А.Серчик, стверджують, що "письменність на землях України в XVI-XVII століттях була більша, як на етнічних польських землях" [6, 110-111].

Важливу роль у формуванні волинської інтелігенції у XVII ст. відіграла Луцька братська школа, яка вважалася школою вищого типу, нарівні з Київською та Львівською. Сприяла відкриттю школи славетна Галшка (Єлизавета) Василівна Гулевичівна-Лозка, яка на схилі літ повернулася з Києва на постійне проживання в рідні краї, мешкала біля Луцького замку. Поява Луцької братської школи, як і багатьох інших їй подібних, пов'язана з тими соціально-політичними подіями, які відбувалися на Україні, особливо в її західній частині. Це був час високого піднесення культури, викликаний умовами боротьби проти національно-релігійного гноблення українського народу.

Статутні документи Луцької школи – визначні пам'ятки гуманістичної педагогічної думки того часу, націлені на підготовку висококваліфікованих національних кадрів. У програмі школи чільне місце займало вивчення слов'янської, української та грецької мов (у пізніші часи – латинської і польської), а також предметів "семи вільних наук" – граматики, риторики, діалектики, арифметики, геометрії і музики.

Вчителями братської школи були здебільшого місцеві інтелектуали Єлисей Ілковський (ректор школи в 1628 р.), Павло Босинський, Августин Славинський, Зосим Согникевич, талановитий художник Йов Кондзелевич. Навчався у школі згодом видатний поет та громадський діяч Данило

Братковський. Його збірка віршів “Світ, переглянутий частинами” (1697) була високо оцінена в літописі Самійла Величка. Братковський брав активну участь у селянсько-козацькому повстанні (1702-1704 рр.) під проводом Семена Палія, автор відозви до православного населення Речі Посполитої із закликом до боротьби. 25 листопада 1702 р. Луцький військовий суд засудив Д.Братковського “до покарання на горло і до негайної публічної страти” [7, 22-26].

Кращі випускники шкіл Луцького, Кременецького, Дубенського та інших волинських братств продовжували навчання у знаменитій Києво-Могилянській академії та в Чернігівській і Переяславській колегіях, повертаючись у рідний край високоосвіченими фахівцями - юристами, викладачами, творчими працівниками, богословами тощо.

Луцьке братство було й осередком видавничо-друкарської справи на Волині. Започаткували її приблизно 1626–1627 рр., мандрівні друкарі з Галичини, що осіли на Волині – Павло Домжив-Людкевич Телиця та ієродиякон Сильвестр. У 1628 р. вони надрукували брошуру, присвячену пам’яті Івана Василевича (священика, захисника православ’я), а згодом – збірник жалобних віршів українською мовою на вшанування пам’яті відомої луцької міщанки Василиси Яцківни. В 1640 р. була надрукована досить об’ємна і популярна книга “Апостоли і Євангелія через всі неділі і празники”.

Діяльність Луцької братської школи виходила далеко за межі суто шкільної справи, тісно перепліталася з суспільно-політичними подіями і мала дійовий вплив на консолідацію прогресивних сил українського населення в його справедливій боротьбі за своє соціальне і національне визволення.

Саме на Волині ідеї громадянського обов’язку, служіння суспільству проголосили і досить активно проводили в життя передові діячі братського руху.

Загалом, генезис української національної еліти в контексті вітчизняної історії XVI-XVII століть – це період, протягом якого вона виділилася як окрема верства провідних людей, сформувався її менталітет, склалися основні засадницькі принципи світобачення і, відповідно, життєдіяльності.

Список літератури

1. Огієнко Іван, 1991, Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народа, 272 с.

2. Журко О.І., 1994, Князь К. В. Острозький і його час //Велика Волинь: минуле і сучасне. Матеріали міжнар. наук. краєзн. конференції, С.193-195.

3. Петрук Н.К., 1994, Духовна специфіка Волині та проблеми становлення української національної ідеї // Велика Волинь: минуле і сучасне: матеріали міжнар. наук. краєзн. конф., С. 13-15.

4. Шумовський П, 1964, Остріг. Історичний нарис. Інститут Дослідів Волині, 28 с.

5. Ісаєвич Я.Д., 1972, Джерела з історії української культури доби феодалізму XVI–XVIII ст., 260 с.

6. Serczyk W.A., 1979, Historyja Ukrainy, 499 s.

7. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки /За заг. ред. С.А. Литвинова, 1962, 312 с.

ЕТАПИ РЕФОРМУВАННЯ ЛОКАЛЬНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКІВ УКРАЇНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Мельник М. Л.
магістр-науковець
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

В сучасних умовах глобалізації електроенергетика стає все більш важливим фактором економічного розвитку. Постачання електроенергії можливе за умови впровадження комплексної й чітко збалансованої нормативно-правової бази для стимулювання розвитку національної економіки. Реформування електроенергетичних ринків є одним з найголовніших етапів розвитку цієї сфери. Поглиблення конкуренції на лібералізованих ринках стимулює до більш ефективної роботи електроенергетичних систем і впровадження інновацій на основі залучених інвестицій. Успішний розвиток національного ринку електроенергетики України визначається рівнем його конкуренції та входженням у єдиний міжнародний ринок. Ефективна електроенергетична діяльність є необхідною передумовою для стабілізації, структурних змін національної економіки та безперебійного виробництва електричної енергії. Від того, як функціонує енергетичний сектор залежать темпи зростання економічного потенціалу та енергетична безпека держави.

Для енергетичних компаній постає проблема не лише зберегти існуючі позиції на ринку, а й посилювати їх, що неможливо без удосконалення процесу управління та стратегічного планування. Останнє полягає в розробленні стратегічних рішень, що передбачають висування таких цілей і стратегій поведінки відповідних об'єктів управління, реалізація яких здатна забезпечувати ефективне функціонування підприємств у довгостроковій перспективі та швидку адаптацію до мінливих умов зовнішнього середовища.

Україна інтегрується у європейський ринок електроенергетики, тому досвід країн ЄС у сфері реформування ринків електроенергії є найбільш важливим та необхідним. Процес реформування європейського ринку здійснювався за координації Європейської Комісії, яка розробила організаційні, правові та технологічні засади для змін на внутрішніх національних енергетичних ринках щодо їх інтегрування у європейський простір. Лібералізація енергоринків ЄС передбачала створення відповідної нормативно-правової бази і здійснювалась у декілька етапів. На кожному з них формувався енергетичний пакет у вигляді директив, регламентів, що визначають пріоритетні засади змін, узагальнювалися проблеми та недоліки, що виникали в процесі перетворень.

У лютому 2017 р. Єврокомісія представила для обговорення проект нового Четвертого енергетичного пакету. Документ відображає бачення того, за яким сценарієм ЄС здійснюватиме перехід до нового енергетичного майбутнього.

Вцілому проектом Четвертого пакету визначено три основні цілі: 1) досягнення глобального лідерства в сфері ПДЕ; 2) забезпечення кращих умов для споживачів; 3) пріоритетність енергоефективності. Шляхи трансформування електроенергетичного сектору країн відрізняються, проте спільним є те, що відбувається розмежування природних монополій (передача електроенергії, оперативно-диспетчерське управління) і потенційно конкурентних (генерація, збут) видів діяльності; демонополізація сектору з одночасним антимонопольним регулюванням; створення умов недискримінаційного доступу до інфраструктури для незалежних постачальників електроенергії. Досвід країн ЄС у реформуванні енергетичної сфери створює необхідну базу для процесів лібералізації енергетичної системи Україні.

Лібералізація ринку електроенергії - це політичний і регуляторний процес, який створює конкуренцію замість монополії в енергетиці. Головною метою лібералізації є підвищення ефективності на ринку електричної енергії завдяки конкуренції. Краща ефективність призводить до зниження витрат і цін, підвищує конкурентоспроможність учасників ринку.

1 липня 2019 року в Україні стартувала нова модель ринку електроенергії. Основним кроком на шляху до її впровадження було прийняття 13 квітня 2017 року Верховною Радою України Закон України «Про ринок електричної енергії». У новому Законі передбачені механізми розвитку інфраструктури ринку електричної енергії: створення нових генеруючих потужностей, передбачені стимулюючі заходи для залучення вітчизняних та закордонних інвесторів в галузь енергетики.

Метою впровадження нового ринку електричної енергії є запровадження конкурентних механізмів функціонування ринку, вільний вибір контрагентів та забезпечення права споживача вільно обирати постачальника електричної енергії. Нова модель ринку передбачає докорінну зміну поведінки суб’єктів ринку електроенергетики, зокрема поділ функцій розподілу і постачання між різними суб’єктами ринку, тобто формування умов конкурентного середовища. Компанії конкурують за споживачів з допомогою цінових та нецінових важелів впливу, а у споживача є можливість вільного вибору постачальника електроенергії. Законом передбачені різні механізми купівлі-продажу електричної енергії – двосторонні договори, ринок «на добу наперед» та внутрішньодобовий ринок для забезпечення достатніх обсягів електричної енергії, а для фінансового врегулювання небалансів електричної енергії, передбачений балансуючий ринок та ринок допоміжних послуг. Суб’єктами ринку електричної енергії на сьогодні є виробниики, трейдери, електропостачальники, Оператор системи розподілу, Оператор системи передачі, Оператор ринку, Гарантований покупець електричної енергії та споживач.

Функціонування наведених суб’єктів ринку визначаються нормативно-правововими документами, які регулюють відносини між ними на визначних сегментах ринку електричної енергії, а саме Закон України «Про ринок електричної енергії», Правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, Кодекс системи передачі, Правила ринку, Кодекс комерційного обліку

електричної енергії, Правила роздрібного ринку електричної енергії, Кодекс системи розподілу, Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу.

На ринку «на добу наперед» здійснюється купівля-продаж електричної енергії на наступну за днем проведення торгів добу за вільними конкурентними цінами. Ціна на цьому сегменті ринку визначається за принципом граничного ціноутворення із забезпеченням мінімізації ціни та максимізації обсягів торгівлі. Жоден учасник не бачить заявлені ціни та обсяги купівлі-продажу електричної енергії іншими учасниками. Така технологія торгів на РДН сприяє розвитку конкуренції. Алгоритм визначення ціни та обсягів купівлі-продажу електричної енергії реалізується на основі балансу сукупного попиту на електричну енергію та її сукупної пропозиції. Заявки учасників ринку відображаються на умовному графіку попиту-пропозиції, за яким відбувається визначення середньозваженої ціни в певну годину доби.

Внутрішньодобовий ринок є сегментом ринку, на якому купівля-продаж електроенергії здійснюється безперервно після завершення торгів на РДН та впродовж доби фізичного постачання електричної енергії. На відміну від РДН, аукціонна платформа ВДР є відкритою з оприлюдненими заявками учасників. У реєстрі заявок ВДР наводиться інформація про сукупний обсяг за відповідною ціною. Учасники можуть акцептувати частину або весь обсяг електричної енергії, запропонований на торги на ВДР, шляхом надання зустрічної заявки, що відображає бажаний обсяг і ціну, відповідну такому обсягу, у реєстрі заявок ВДР.

Купівлю-продаж електричної енергії за двосторонніми договорами здійснюють виробники, електропостачальники, оператор системи передачі, оператори систем розподілу, трейдери, гарантований покупець та споживачі. Учасники ринку мають право вільно обирати контрагентів за двосторонніми договорами, укладати ці договори у довільній формі та на умовах, що визначаються за домовленістю сторін.

Ринок допоміжних послуг є системою відносин, що виникають у зв'язку із придбанням оператором системи передачі допоміжних послуг у постачальників допоміжних послуг. На цьому ринку оператор системи передачі купує/використовує допоміжні послуги для забезпечення надійного та сталого функціонування ОЕС України, дотримання операційної безпеки енергосистеми та якості електричної енергії відповідно до встановлених стандартів.

Балансуючий ринок створений з метою регулювання балансів енегосистеми в режимі реального часу. На балансуючому ринку системним оператором здійснюються 1) планування режиму роботи об’єднаної енергетичної системи України на наступну добу; 2) купівля та продаж електричної енергії для балансування обсягів попиту та пропозицій електричної енергії у поточній добі; 3) купівля та продаж електричної енергії з метою врегулювання небалансів електричної енергії сторін, відповідальних за баланс.

Новий ринок електроенергії дає споживачам можливість обирати постачальника з оптимальними для такого споживача умовами, а також, за наявності систем погодинного обліку, економічно мотивує чітко прогнозувати

власне споживання та переносити споживання з денних годин на нічні, відходячи від моделі середніх у енергосистемі показників на користь персональних для кожного підприємства, оскільки важливим засобом тарифоутворення є диференціювання цін на електричну енергії за часом доби. Вартість електричної енергії поділяється на дві зони – електроенергія в години максимального та мінімального навантаження.

Результати дослідження нового ринку електричної енергії свідчать про сприятливий вплив нової моделі конкурентного ринку на суб'єкти цього ринку. Умовою ефективного функціонування нового ринку електричної енергії є орієнтація на впровадження інформаційних технологій, які дозволяють суттєво підвищити якість процесів управління збутом та купівлею електричної енергії. Поглиблення конкуренції на лібералізованих ринках стимулює до більш ефективної роботи електроенергетичних систем і впровадження інновацій та прийнятних інвестицій.

У процесі дослідження визначено, що зараз ринок електричної енергії зазнає трансформації: відбувається перехід від монополії до ринкової конкуренції, що вимагає від електроенергетичних компаній підвищення результативності стратегічного планування як базового інструменту стратегічного управління на підприємствах. Метою стратегічного планування є забезпечення ефективного функціонування в довгостроковій перспективі та в умовах сталого розвитку.

Список літератури

1. Закон України «Про ринок електричної енергії» 2019-VIII від 13.04.2017

2. Концепция «Цифровая трансформация 2030», Москва, 2018

3. Постанова Національної комісії , що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг № 312 від 14.03.2018 р. «Про затвердження Правил роздрібного ринку електричної енергії»

4. Постанова Національної комісії , що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг № 307 від 14.03.2018 р. «Про затвердження Правил ринку»

5. Постанова Національної комісії , що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг № 311 від 14.03.2018 р. Про затвердження Кодексу комерційного обліку електричної

6. Флаэрти Т. Стратегии развития мировой электроэнергетики: Будущее электроэнергетики и игроки отрасли, определяющие ее успешное развитие, 2019, С. 60

ТЯЖКІ ОБСТАВИНИ ТА НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ ЯК ПІДСТАВА ВИЗНАННЯ ЙОГО НЕДІЙСНИМ

Музика В. П.
студентка ІІІ курсу, спеціальності «Право»
Факультету права та міжнародних відносин
Київського Університету імені Бориса Грінченка

Актуальність теми дослідження . Визнання договорів недійсними – всі чули цей юридичний термін, але ніколи не замислювалися,що такі спори були й нині залишаються значимі у господарському судочинстві. Сьогодні можна також говорити про те, що недійсність господарського договору як інститут є певно зброєю недобросовісних суб'єктів господарювання, які за будь-якої можливості використовують певну правову підставу визнання договорів недійсними для ухилення від виконання своїх договірних зобов'язань. Нажаль, такі дії вчиняться і дуже часто.

Є категорії спорів,які частіше трапляються у судовій практиці, але існують і такі яким дещо менше приділяється увага ,до них відносяться спори щодо визнання недійсним договору,укладених під впливом тяжких обставин та на несправедливих умовах договору. Такий вид вирізняється своєю складністю вирішення у судах стосовно матеріальних та процесуальних аспектів.

Стан дослідження. Теоретичні та практичні аспекти визнання правочинів недійсними, в тому числі і щодо Тяжких обставин та несправедливих умов господарського договору як підстави визнання його недійсним – є актуальними і багато вчених займися проблематико цих питань.

Серед тих, які досліджували окремі аспекти даної проблеми, доцільно виокремити праці О.В. Перова, М.В. Рабіновича, Н.С. Хатнюк ,Габоєв Б.Х., Гутніков О.В., Давидова І. В., Длугош О. І., Новицький И. Б., Кучер В. О., Потопальський С. С., Перова О. В., Подоляк С.А.., Романюк Я.М., Віндшейд Б., Дінесман И. Ю. Арсеньев Б., Домбровський Й, Ісрафілов И., Зарубін А. В., Диба І., Матвєєв И. В. та інші.

Ця тема як би не досліджувалася науковцями ,але все таки з часом знаходяться все нові та не зовсім законні методи і це витупає великою проблемою для суспільства.

За потрібне буде навести усі важливі думки вчених та навести приклади із судової практики для можливості удосконалення цього питання.

Мета дослідження . Дослідити теоретичну та практичну сторону умов щодо визнання господарських договорів недійсними на підставі впливу тяжких обставин та на вкрай невигідних (кабальних) умовах, а також надати правовий аналіз законодавству щодо врегулювання цього виду.

Предмет дослідження .Положення законодавства та судова практика на тему визнання господарських договорів недійсними на підставі впливу тяжких обставин та на вкрай невигідних (кабальних) умовах

Об'єкт дослідження. Відносини ,які виникають між суб'єктами господарювання стосовно визнання господарських договорів недійсними на підставі впливу тяжких обставин та на вкрай невигідних (кабальних) умовах, проблематика цього питання у судочинстві.

Виклад основного змісту. На сьогодні питання долі правочинів із вадами волі та на вкрай невигідних умовах є досить дискусійним, оскільки не завжди можна визначити істинну волю осіб при укладенні правочину.

Вивчення даного питання є важливим, оскільки саме вада волі та невигідні умови договору є однією з найвагоміших підстав визнання правочину недійсним. Адже як відомо , що дані поняття мають значимість саме при застосуванні їх разом.

За необхідне є розтлумачити , що ж саме розуміється під термінами « тяжкі обставини» та «вкрай невигідні умови» стосовно цих правочинів.

Найперше, необхідно з'ясувати зміст такого поняття як воля. Цей термін не є чисто юридичним, а скоріше міжгалузевим, оскільки воля є предметом дослідження не лише юриспруденції, а й психології. На думку психологів, воля є усвідомленням особою власних дій, здатністю контролювати свої дії залежно від конкретної ситуації. Отже, воля – здатність особи керувати своїми діями при укладенні правочинів. Взаємоузгодженість волі сторін правочину договору є його обов'язковим елементом . Дефекти волі можуть виражатися у певних формах, які нам наводить Цивільний кодекс.

До правочинів з недоліками волі можна віднести:

1) правочини, вчинені дієздатною фізичною особою, яка у момент його вчинення не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними;
2) правочини, вчинені під впливом помилки;
3) правочини, вчинені під впливом обману;
4) правочини, вчинені під впливом насильства;
5) правочини, вчинені під впливом тяжкої обставини.[16]

Далі згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 року № 9 "Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними" визначили його узагальнюючи для фізичних осіб та лише приблизно не конкретизовано для юридичних осіб.

Відповідно до вище зазначеного "тяжкими обставинами" визнаються тяжка хвороба особи чи її близьких, смерть її годувальника, крайня нужденність сім'ї, загроза втратити заставлене житло, загроза банкрутства та інші обставини, для усунення чи зменшення яких необхідне термінове вчинення правочину. [5]

Саме факт, такої обставини має безпосередньо доводитися. Але тут має місце зазначити, що тяжка обставина виникла та має безпосередній вплив саме

на ту особу, яка вчинила угоду, а не для суспільства в цілому. Така обставина має бути саме тоді коли вчинялися дії щодо угоди ,але ні в якому разі виникнули після цього .[3]

Як тлумачить Пленум , саме після дії таких тяжких обставин ,особа вже визнала ,що дані дії були укладенні без її добровільної згоди , тобто за змушенням.

І особа усвідомлює ,що таку угоду при інших умовах вона не уклала би.

Доведеність наявності факту тяжких обставин та його реальності, здійсненності законодавець покладає на особу, яка вчинила вкрай невигідну угоду під впливом таких тяжких обставин, а визначення ступеня тяжкості обставини для юридичної особи покладає на розсуд суду, оскільки зазначена умова недійсності є оціночною правовою категорією. Виходячи з обставин справи, суд встановлює, чи та обставина, яка зазначена особою як важка, дійсно є настільки вагомою, що вимусила її укласти угоду, вкрай невигідну для неї.

Саме ця обставина досліджується комплексно шляхом зіставлення різних чинників, і вони мають стосуватися не лише фінансових аспектів підприємницької діяльності суб'єкта господарювання, а й майнових, економічних та правових аспектів. При оцінці обставин, на які посилається позивач для визнання угоди недійсною, важливо знати про існування таких договорів, котрі укладаються юридичними особами саме за наявності тяжких обставин .

Дана тяжка обставина передбачає укладення договору на вкрай невигідних умовах. Часто виникають такі обставини,що юридична особа занижує ціну товару для того, щоб продати швидше товар, тобто занижена ціна товару не завжди свідчить про те, що контрагент перебуває в тяжких умовах. При заниженні ціни та бажанні укласти договір якнайшвидше особа може мати різні мотиви, так і навпаки при завищені ціни товару. І в такому випадку мотив вчинення правочину матиме правове значення, незважаючи на те, що за загальним правилом мотив вчинення особою правочину є байдужим для її контрагента і, як правило, взагалі юридично не значимим.

Тяжкі обставини, які можуть бути підставою для визнання вкрай невигідних умов договору , укладеного суб'єктом господарювання, мають бути дійсно невідворотними за наявних умов, коли засоби і кошти, якими володіє особа, є недостатніми для відвернення настання негативних наслідків, а наслідки, яких намагається уникнути особа, є такими, що змушують особу погодитись навіть на такі умови з деяких причин.

Також стосовно вчених ,які також пропонують свої тлумачення здійсненні на аналізі судової практики та законодавства , визначення тяжкості обставин, які змушують особу укласти договір і порівнюють їх з форс-мажорними обставинами, і залежно від того, чи визнавалися б ці обставини форс-мажорними, визначати ці обставини як тяжкі при укладенні кабального договору , така зокрема думка Беляневича О. А. у його посібнику «Господарське договірне право України» .

У його роботі також визначається ,що до тяжких обставин не можуть відноситися порушення зобов'язань зі сторони контрагентів та відсутність необхідних товарів, адже діяльність є підприємницькою і юридична особа несе ризик їх настання і повинна відповідати за ризик настання цих обставин. Так, невиконання контрагентами своїх зобов'язань повинно тягти за собою відповідальність цих контрагентів, що відшкодує особі збитки, тому норми про невигідні умови не повинні застосовуватись, оскільки юридична особа не залишається без належного відшкодування збитків, яких їй завдав недобросовісний контрагент. [7]

А от у своєму науковому дослідженні Н. В. Рабинович констатує, що недоліком всіх правочинів з вадами волі є те, що саме формування волі учасника не проходить нормальним шляхом, а протікає або під впливом неправильних уявлень, або під тиском дій контрагента чи третіх осіб. Тому утворений у суб'єкта намір вступити в даний правочин не відповідає його справжнім бажанням та прагненням, якими він би керувався, якщо б діяв вільно. При цьому точніше говорити саме

про порочність формування волі, а не про невідповідність вираженої волі справжній волі, чи невідповідності волевиявлення внутрішній волі.[11]

Виходячи з цього, вада волі призводить не до деформації волі особи, а саме до того, що її внутрішня воля не співпадає з її зовнішнім вираженням.

Думку щодо того, що вада волі впливає саме на внутрішню волю суб'єкта, підтримує й В. А. Ойгензіхт. Він зазначає, що цілком очевидно, що погроза, обман, насильство, помилка і т. п. впливають не на об'єктивну дію – волевиявлення, а на волю суб'єкта, на психічне регулювання дії, на прийняття вимушеного рішення щодо укладення правочину чи на формування помилкового наміру. І в цьому, й іншому випадку, мова йде найперше про вади волі.[10]

Отже, все вище зазначене стало кроком до того що, в юридичній літературі висловлювалась думка, що стосовно юридичних осіб, а також фізичних осіб-підприємців доцільно ввести в законодавство більш жорсткі умови визнання укладених ними договорів на невигідних умовах. При цьому за основу за аналогією пропонується використовувати норми про підстави звільнення від відповідальності підприємців за порушення зобов'язань. Тобто в якості тяжких обставин для суб'єктів господарювання варто розглядати обставини непереборної сили (форс-мажорні обставини).

Отже, щоб конкретна обставина могла бути визнана непереборною силою, під впливом якої укладений кабальний договір, необхідна одночасно наявність цілого ряду умов.

Перш за все ,відповідна обставина повинна бути дійсно об'єктивно несприятливою за даних умов, тобто усі наявні засоби і можливості нездатні запобігти настанню відповідної обставини і вплинути на необхідність укладення договору на вкрай невигідних умовах.

По-друге відповідна обставина повинна бути надзвичайною, тобто будь-які явища в економічному і політичному житті, появу яких легко можна було передбачити, не будуть відповідати ознакам надзвичайності.

По-третє ,укладення такого договору має бути викликане саме за виникнення непереборної сили .

І останньою умовою є те, що сторона знаходячись в тяжкому становищі, повинна письмово повідомити свого контрагента про тяжку обставину, адже наявність письмового повідомлення про тяжке становище (форс-мажорні обставини), направлене контрагенту до укладення договору, виключило б суперечки про те, чи знала інша сторона про тяжке становище потерпілого і чи свідомо ним скористалася. [8]

Варто зазначити що такі думки є певною мірою суперечливими, адже у нормах Цивільного кодексу України ,немає чітко взначеного пняття непереборної сили. [13]

Однак у цивільній сфері, як зазначає Харитонова О.І, термін "непереборна сила" визначають як надзвичайна, невідворотна за даних умов подія як природного (ураган, повінь, землетрус тощо), так і соціального (страйк, бойові дії тощо) характеру. [14]

Тому як зазначає Хатнюк Н.С , що поняття "тяжка обставина набагато обширніше ніж "непереборна сила" і повністю розтлумачувати перше не можу. Але такі обставини непереборної сили можуть слугувати лише однією із тяжких обставин, які призводять до того, що особа змушена укладати договір Також, для юридичної особи тяжкими обставинами можуть бути загроза банкрутства, загроза втрати майна тощо. [15]

Отже , з усього вище викладеного можна дійти висновку,що тяжкі обставини для юридичних осіб – це такі вкрай несприятливі майнові, фінансові, економічні чи інші обставини, за яких виключається нормальне формування волі, та які зумовлюють вчинення правочину на дуже невигідних умовах.

Для визначення поняття "вкрай невигідних умов" також згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 року № 9 "Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними" , варто досліджувати звичайні умови для такого роду договорів, але брати до уваги, сутність втрати суб'єкта господарювання від укладення договору. Крайня невигідність повинна характеризуватись як об’єктивна, явна, економічно обґрунтована з набутим за договором та порівнювати умови із середніми існуючими на момент укладання договору ринковими цінами . [5]

При дослідженні питання невигідності умов договору необхідно звертати увагу на те, що собою являє товар, робота або послуга, чи мали вони недоліки та чи були інші обставини, які могли потягти за собою цілком справедливе заниження або завищення ціни. Окрім того, для визначення невигідності такого правочину слід зважати на те, чи мала особа можливість уникнути його

вчинення шляхом відчуження товару, виконання робіт, надання послуг, виробництво продукції іншим особам.

Якщо потерпіла сторона вважає, що вона була змушена укласти такий договір під впливом тяжких обставин і внутрішньо оцінює його як невигідний, але за відсутності фактичних притаманних умов договір не може бути визнаний кабальним. [9]

Так можна зробити порівняння ,щоб виявити як відрізнити чи наявні такі невигідні умови чи ні.

По-перше,якщо юридична особа, перебуваючи під впливом тяжкої обставини, продає нехай і потрібний їй товар, але за її дійсну вартість (виходячи зі сформованих звичайних ринкових цін), або якщо товар продається за явно заниженою ціною, але при відсутності причинного зв’язку зі збігом тяжких обставин у продавця, договір не є кабальним.

Так кабальними можуть бути оплатні договори, в протилежному випадку включення терміна «невигідність» у визначення кабального договору втрачає зміст. Визнання безоплатного правочину кабальним можливе тільки тоді, коли його невигідність виражається в укладенні саме безоплатного правочину .[12]

Отже, з усього викладеного можна зробити висновок,що "вкрай невигідними умовами договору" або "умовами кабального характеру" як зазначає Хатнюк Н.С. у своїй праці для суб'єктів господарювання є:

1) суттєве завищення або заниження (розумної, звичайної) ціни договору, яка не відповідає середнім ринковим цінам для відповідного виду договорів ;[15]

2) надзвичайно низька винагорода, порівняно з вартістю відчуженої продукції, виконаної роботи та наданої послуги; [8]

3) безоплатне відчуження майна, товарів, виробництво продукції суб'єктом господарювання або виконання роботи або надання послуги тощо. [11]

Велику увагу слід приділити законодавству щодо тяжких обставин та несправедливих умов господарського договору як підстави визнання його недійсним .

За Цивільним кодексом України визнання правочинів недійсними щодо умов,розглядається як визнання недійсними цивільно-правових правочинів.

За Господарським кодексом України розглядається як недійсність господарськоправових зобов’язань.

Загальні підстави та правові наслідки недійсності правочинів (господарських договорів) встановлені статтями 215, 216 Цивільного кодексу України, статтями 207, 208 Господарського кодексу України.

Правові умови, встановлені цими нормами, повинні застосовуватися господарськими судами в усіх випадках, коли правочин вчинений з порушенням загальних вимог частин першої-третьої, п’ятої статті 203 Цивільного кодексу України і не підпадає під дію інших норм, які встановлюють підстави та наслідки недійсності правочинів, зокрема, статей

228, 229, 230, 232, 234, 235, 10571 Цивільного кодексу України, статей 207, 208 ГК України та інших нормативних актів України . [1]

Хоча статті 207, 208 Господарського кодексу України щодо правових підстав недійсності господарських зобов'язань практично не застосовуються при розгляді судових справ щодо визнання господарських договорів недійсними як з різних підстав, так і з підстави впливу тяжких обставин та укладення договору на вкрай невигідних умовах, і тому існує об'єктивна необхідність доопрацювання Цивільного та Господарського кодексів/

України в цій частині з урахуванням особливостей господарського договору. [2]

Також слід згадати Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 році №11«Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» ,саме у цьому положенні розтлумачувалися правовідносини, пов'язані з визнанням господарських договорів недійсними. [6]

Також позиція Вищого господарського суду України щодо практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України висловлена в інформаційному листі від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211 , де на питання, як слід застосовувати ГК України про недійсність господарських зобов'язань із огляду на положення ЦК України про недійсність правочинів, ВГСУ відповідає так, що ст. 207 ГК України не містить особливостей регулювання господарських відносин, а містить загальні правила про недійсність господарських зобов'язань, які суперечать ЦК України як за термінологією, так і за змістом. Тому ст. 207 ГК України відповідно до абз. 1 та 2 ч. 2 ст. 4 ЦК України застосовуватись не може. З огляду на вказаний вище лист ВГСУ, сьогодні при визнанні господарських договорів недійсними господарські суди повинні користуватися лише ЦК України ст. 203 про загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину.[4]

Так згідно положень статті 233 Цивільного кодексу України договір ,що належить до оспорюваних правочинів та може бути визнаний недійсним в судовому порядку за позовом потерпілої сторони або іншої заінтересованої особи. Але такий факт тяжкої обставини має бути доведений .

Відповідно до ч. 2 ст. 233 ЦК України, у разі визнання такого правочину недійсним застосовуються наслідки, передбачені ст. 216 ЦК України, тобто застосовується двостороння реституція. Навіть факт вчинення правочину уже дає зрозуміти те, що недобросовісна сторона скористалася несприятливим впливом тяжкої обставини на другу.

Висновок.Отже, з усього зазначенно варто зробити висновки, для чинності правочину необхідним є відповідність внутрішньої волі учасника певного правочину його зовнішньому волевиявленню. У разі порушення цієї відповідності, виникає так звана вада волі, яка може призвести до визнання правочину недійсним. Питання вади волі у правочинах на даний момент є

недостатньо досліджені правовою наукою, тому правова природа, суттєві ознаки та особливості цього феномену потребують більш детального вивчення.

Також під тяжкими обставинами необхідно розуміти такі обставини, за яких особа, усвідомлюючи невигідність правочину для себе, вчиняє цей правочин добровільно без насильства чи введення в оману з боку іншої сторони. Такими обставинами можуть бути важке матеріальне чи соціальне становище особи, втрата годувальника, важка хвороба особи чи її близьких тощо. Причому повинен існувати причинний зв'язок між цими тяжкими обставинами та невигідними умовами, на яких укладається правочин.

Список використаної літератури

1. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / [за ред. О. В. Дзери (пер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця]. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – К. : Юрінком Інтер, 2006–2006. – Т. 2. – 2006. – Ст.215-216

2. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / [кол. авт.: Беляневич О. А., Вінник О. М., Щербина В. С. та ін.]; за заг. ред. Г. Л. Знаменського, В. С. Щербини. – [2-е вид., перероб. і допов.]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – Ст.207-208.

3. Науково-практичний коментар [Текст]: пояснення, тлумачення, рекомендації з використ. позицій вищ. суд. інстанцій, М-ва юстиції, науковців, фахівців . - Х.: Страйд, 2010. - (Серія "Коментарі та аналітика") (Правникам, нотарям, адвокатам, суддям, викладачам, студентам). - Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / Т. В. Бобко [та ін.] ; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. - 2010. - С.233

4. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 7 квітня 2008 р. № 01-8/211 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.arbitr.gov.ua/documents/01-8_211_2008-07-04.html

5. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними [Електронний ресурс]: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06. 11. 2009 р. № 9. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0009700-09

6. Постанова пленуму Вищого господарського Суду України «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» від 29.05.2013 № 11. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011600-13

7. Беляневич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): монографія / Беляневич О. А. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.; Дзера О., Отраднова О. Недійсність правочину за новим Цивільним кодексом України / О. Дзера, О. Отраднова // Юридична Україна. – 2003. – №10. – С. 5–18.

8. Гутников О.В. Недействительные сделки в гражданском праве. Теория и практика оспаривания / О.В. Гутников. – М.: Бератор-Пресс , 2003. – с.345

9. Исрафилов И. Кабальная сделка / И. Исрафилов // Законность. – 2000. – № 2. – С. 25

10. Ойгензихт В. А. В оля и волеизъявление. (Очерки теории, философии и психологии права). – Душанбе: Дониш, 1983. – 253 с.]

11. Рабинович Н. В. Недействительность сделок и ее последствия / Н. В. Раби- нович. – Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 1960. – 171 с.

12. Романюк Я.М. Коментар постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. №9 "Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними". Практика розгляду Верховним Судом України цивільних справ про визнання правочинів недійсними [Текст] / Я. М. Романюк. - Київ : Істина, 2012. - с.168-171

13. Романюк Я.М. Підстави і цивільно-правові наслідки визнання правочину недійсним (на матеріалах судової практики) [Текст]: автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Я. М. Романюк; наук. кер. В. М. Коссак; Національна академія наук України. - Київ: 2010. - 16 с

14. Харитонов Є. О., Харитонова О. І., Старцев О. В. Цивільне право України: підручник / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонова, О. В. Старцев. – [2-е вид., перер. і допов.]. – К.: Істина, 2009. – с. 458.].

15. Хатнюк Н.С. Особливості правочину вчиненого під впливом збігу тяжких обставин / Хатнюк Н.С. // Збірник наукових праць правового регулювання економіки ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Присвячено 15-річчю відродження юридичного факультету / Відп. ред. В. Ф. Опришко. – Київ: КНЕУ. - 2009. - № 9. – С.260 – 271

16. Шкварок Л.В. Вираження волі та волевиявлення при укладенні правового договору/ Л.В. Шкварок // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 11. – С. 10-13.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЛАД: ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ

Мухай А. А.
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Наливайко Л. Р.
д.ю.н., професор, професор кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Нині у світі постійно впроваджуються політичні реформи. Їх головним джерелом і найголовнішим засобом здійснення є проведення реформ у сфері конституційного ладу країн. Це пов'язано з тим, що метою здійснення політичних реформ є забезпечення більш динамічного становлення державності, а також підвищення ролі громадянського суспільства, впровадження демократичних інститутів, котрі б відповідали сучасним моделям розвитку сучасних демократичних держав.

Науковці стверджують, що на порядку денному постало питання про конституційний лад як явище державності. Розвиток та становлення конституціоналізму як правового явища, а також потреба в теоретико-правовому осмисленні процесів державотворення, що наразі відбуваються в нашій державі, змушують проаналізувати зміст та сутність основоположних правових категорій, які становлять основу конституціоналізму. Правники визначають «конституційний лад» як базову категорію конституціоналізму.

Щодо визначення поняття, то «конституційний лад» виступає складовою частиною «конституціоналізму» як ширшого поняття. Він відображає конкретний устрій держави та суспільства й «означає перетворення теоретичної моделі в політичну та правову реальність» [1, с. 45]. В. Погорілко зазначає, що конституційний лад – це система суспільних відносин, передбачених і гарантованих конституцією та законами, прийнятими на її основі й відповідно до неї [2, с. 100].

На думку Ю. Шемшученка, конституційний лад становить собою певний тип конституційно-правових відносин, зумовлений рівнем розвитку суспільства й держави. У зв'язку з цим у наукових працях містяться думки про те, що явище «конституційного ладу» тісно пов'язане з такими правовими категоріями як суспільний та державний лад, а в загальному вигляді конституційним ладом є сукупність однорідних правовідносин, які закріплюються в Конституції.

Слід зауважити, що поняття «конституційний лад» є основоположною правовою категорією конституціоналізму та конституційно-правового будівництва. Це трактування вважається більш ґрунтовним за рівнем логічного узагальнення, адже при його формулюванні використовуються базові методи

науки конституційного права. Науковці виокремлюють змістовний та формальний підхід до розуміння конституційного ладу. При формальному підході конституційний лад розуміється як наявність державного та суспільного устрою, що закріплений в конституції та гарантується державою.

Варто зазначити, що в конституційному праві як науці, поняття «конституційний лад» використовується виключно в змістовному сенсі, коли під ним розуміють лише такий суспільний та державний лад, який відповідає певним вимогам. Перш за все, мова йде про визнання та гарантованість прав і свобод людини та громадянина, розподіл державної влади, демократичну форму державного правління.

В деяких наукових джерелах зазначено, що слід розмежовувати поняття «конституційний лад» від понять «суспільний» та «державний лад». Правники дійшли до висновку, що не слід ототожнювати «державний» та «конституційний» лад, адже «державний лад» – більш вузька правова категорія. Підкреслимо, що конституційний лад передбачає наявність в державі конституції як основного закону. Якщо говорити про ознаки конституційного ладу, то це наявність народного суверенітету та трьох гілок влади, забезпечення та механізм захисту основоположних прав та свобод людини. У свою чергу, державний лад не містить усіх перелічених ознак, що свідчить про його вузький зміст.

У юридичній науці поняття «конституційний лад» стало досить активно використовуватися крізь призму «загальнонародної держави». Одним з перших розробників цієї проблеми був Ю. Єременко. У його розумінні конституційний лад становить собою «систему панівних економічних, політичних та ідеологічних відносин в їх конституційній формі вираження, які втілюють повновладдя (суверенітет) народу та визначають сутність і основні риси суспільства в цілому» [3, с. 78]. В основу визначення закладені види суспільних відносин, які й становлять зміст конституційного ладу. Конституційний лад має розглядатися як сукупність однорідних конституційних відносин, які були закріплені та гарантовані Конституцією.

Вчені конституціоналісти вважають, що в чинній Конституції простежується заміна терміну «суспільний лад» на конституційний. Подібні зміни можна пояснити таким чином: законодавець вирішив відійти від тоталітарного соціалізму та підкреслити цей розрив із минулим в конституції демократичного зразка. Інші зауважують, що конституційний лад є складовою суспільного ладу, який пов’язаний з його регламентацією та охороною конституційно-правових приписів. Варто зазначити, що конституційний лад вважається тією частиною суспільного ладу, яка перебуває у тісному зв’язку з конституційно-правовими основами. Оскільки вся історія конституційного законодавства переконливо свідчить про те, що в ньому втілюються лише певні сторони суспільного ладу, Ю. Єременко вважає за необхідне встановити специфіку конституційного (державно-правового) змісту суспільного ладу. Призначення конституційного законодавства при цьому ним не зводиться до закріплення одних лише відносин державного володарювання. «Цілком очевидно, що влада здійснює регулюючий вплив на всі елементи суспільного

ладу, а тому втілює основні його риси. Але й сама влада є елементом суспільного ладу, а тому втілює основні його риси» [4, с. 19].

Слід зазначити, що за радянських часів конституційний лад розглядався як галузь соціально-класових відносин. Конституційні основи суспільного ладу розкривають умови існування класів, здійснення ними своїх прав та свобод, закріплюють характер відносин не тільки всередині радянського суспільства, а й на міжнародній арені.

Зауважимо, що в 1990-х роках почали з'являтися нові ідеї щодо конституційного розвитку в державі. Це спричинило появу нових елементів конституційного ладу, таких як народовладдя, поділ державної влади на три гілки, утвердження республіканської форми правління та утвердження нових форм економічної діяльності. Так, в становленні конституційного ладу нової України з'явилися пріоритетні напрями – визнання людини, її прав і свобод найвищою соціальною цінністю. Це означає, що не людина має слугувати владі, а влада повинна стояти на захисті прав і свобод людини, оскільки визнання, дотримання та захист прав і свобод людини стало відтепер головним обов'язком державної влади.

Отже, конституційний лад – складна політико-правова категорія, яка має визначати основні завдання демократичної держави. Під конституційним ладом слід розуміти встановлений Основним Законом порядок організації і функціонування інститутів держави і суспільства, систему суспільних відносин, що гарантуються, забезпечуються і регулюються законами, прийнятими відповідно до Конституції.

До елементів конституційного ладу слід віднести: наявність влади народу, поділу влади на три гілки, а також існування механізму стримувань та противаг державної влади. Конституційний лад має сприяти нормальному, природному, об'єктивно сприятливому процесу розвитку суспільства, а не служити йому гальмом або ж дестабілізувати його. Тому, постала нагальна потреба в більш детальному дослідженні такої правової категорії як «конституційний лад», щоб уникнути виникнення правових колізій в майбутньому.

Список літератури:

1. Виноградов В. Становление конституционализма в монархической России: дис. канд. юрид. наук: 12.00.01 / Москва: РГБ, 2003. 198 с.

2. Погорілко В., Федоренко В. Конституційне право України: підручник. Київ: Наукова думка, 2016. 616 с.

3. Бєлов Д.М., Гаврилко В.С. Поняття та елементи конституційного ладу: окремі аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. С. 77 – 79.

4. Тацій В. Проблеми становлення сучасного конституціоналізму в Україні. *Право України*. 2001. № 6. С. 5–8.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБОВЯЗКІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Мухай А. А.
студентка юридичного факультету
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник
Задаля Д.К.
доцент кафедри загальноправових дисциплін юридичного факультету
кандидат юридичних наук
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Закріплення демократичних принципів устрою держави і суспільства у законодавстві сприяло розвитку суспільних відносин на відносно новому конституційному рівні, що обумовлює необхідність перегляду ролі та значення багатьох конституційних категорій. Зазначене також стосується конституційних обов'язків людини і громадянина, які в демократичному суспільстві є одним із елементів його правової основи, посідають вагоме місце при визначенні меж державної влади у її відношеннях з людиною, громадянином та виступають специфічною формою управління суспільством, а також засобом соціальної координації діяльності людей.

Проблематиці обов'язків людини і громадянина у своїх працях приділяли увагу Р. Бараннік, М. Вітрук, Є. Захаров, А. Колодій, М. Кучук, А. Олійник, А. Романова, Ю. Тодика, О. Фрицький, М. Цвік та ін.

В ст. 23 Конституції України закріплено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості [1]. Тобто, людина не лише наділена правами і свободами, які надають їй можливості користуватися та розпоряджатися благами, але й обов'язками, додержання яких є обов'язковою умовою досягнення цілей.

Юридичні обов'язки, в тому числі й конституційні є загальноісторичними, філософськими, моральними та юридичними категоріями, які потребують комплексного дослідження. Актуальною теоретичною проблемою є дослідження інституту конституційних обов'язків, оскільки це дає можливість показати їх зміст та характерні ознаки.

В наукових дослідженнях поняття «обов'язки людини і громадянина» має значну кількість інтерпретацій, тому притримуючись певної хронологічної послідовності, наведемо деякі з них.

На думку О. Скакун, обов'язок – це гарантована законом міра суспільно необхідної (корисної) і державно доцільної поведінки особи, об'єктивно обумовлена потребами існування та розвитку інших осіб, соціальних груп, націй, людства [2, с. 183]. В свою чергу, правники, вважають, що

конституційний обов'язок громадянина і людини – це міра обов'язкової поведінки, якої кожний повинен дотримуватися для забезпечення нормального функціонування інших суб'єктів громадянського суспільства. О. Карманюк зазначає, що юридичний обов'язок – це встановлені державою вимоги до громадянина, який має себе поводити відповідно до встановлених правил поведінки [3, с. 50].

В юридичній літературі виокремлюють два загальноприйнятих підходи при визначенні критерію поділу основних обов'язків. Частина вчених підтримує матеріальний критерій, а інша група дослідників надає перевагу формальному критерію. Як матеріальний критерій визначається ступінь важливості та значення окремих обов'язків у контексті суспільних і особистих інтересів. Натомість формальним критерієм вважають факт розміщення якого-небудь обов'язку в конституції [4, с. 181].

Науковці вважають, що серед правових обов'язків найбільшого значення набувають ті, які закріплюються Основним Законом держави. Вони об'єктивно відбивають найістотніші відносини між суспільством і особою, державою і громадянином, забезпечуючи при цьому поєднання громадських та особистих інтересів, а також можливість користуватися найбільш вагомими благами життя. Тобто, суспільство і держава зацікавлені у належному виконанні конституційних обов'язків, а їх неналежне виконання має наслідком – відповідальність.

О. Білоскурська зазначає, що конституційні обов'язки виконують спеціальні функції, здійснюють певний вплив на систему юридичних обов'язків в якій посідають особливе місце, визначають характер усіх інших юридичних обов'язків, які закріплюються галузевим законодавством та виступають гарантією додержання конституційних прав людини та громадянина [5, с. 23] .

Закріплені в Основному Законі обов'язки є конституційними обов'язками людини і громадянина в Україні. Вони відрізняються від інших обов'язків не лише за змістом, а й за формою закріплення. Конституційні обов'язки мають особливе соціальне призначення, визначають характер усіх інших юридичних обов'язків людини і громадянина, які закріплюються галузевим законодавством.

На нашу думку, «правова необхідність» – це правило поведінки, закріплене та деталізоване нормативно-правовим актом. Належна поведінка є бажаною для нормативного закріплення, але за своєю роллю – менш важливою і необхідною для формалізації. Крім того, правова необхідність має чітко окреслювати коло суб'єктів, які її визначають. Зокрема, розглядаючи обов'язок додержуватися Конституції та Законів України, таким суб'єктом виступає Верховна Рада України, тоді як належна поведінка може мати своїм джерелом і звичай.

Таким чином, на нашу думку, в кожному з запропонованих підходів до визначення поняття «обов'язок людини і громадянина» незмінним залишається те, що обов'язок – сфера необхідності і виконання. Необхідність трактується у змісті об'єктивної закономірності, яка виражається в юридичному обов'язку.

Отже, конституційні обов'язки є важливим, необхідним та невід'ємним елементом правового статусу людини і громадянина. Обов'язки відмінні від прав, адже володіють соціальним призначенням, займають відносно домінуюче положення у системі юридичних обов'язків людини і громадянина, що закріплюються в законодавстві. Вони не лише відображають рівень суспільних відносин між державою, людиною і громадянином, а й забезпечують поєднання громадських та людських інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141.

2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Київ : Алерта, 2016. 524 с.

3. Карманюк О. П. Суб'єктивні права і юридичні обов'язки в контексті утвердження законності в українському суспільстві. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 3. С. 48-52

4. Кельман М.С., О.Г. Мурашин, Н.М. Хома Загальна теорія держави та права : підручник. Вид. 3-е, стереот. Львів : Новий Світ, 2013. 584 с.

5. Білоскурська О.В. Взаємозв'язок конституційних обов'язків людини і громадянина з окремими категоріями конституційного права. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 22-28.

АКТ ЗЛУКИ УНР ТА ЗУНР ЯК ШЛЯХ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА СОБОРНОСТІ

Нікіта Д. Р.
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
1 курс, 17 група

Вже 29 років пройшло з того моменту, як Україна здобула свою незалежність. Історія України сповнена багатьох історичних подій, які вплинули на розвиток державності, на формування національної ідеї та українського менталітету. Так склалося, що етнічні землі України довгий час перебували у складі інших країн, які істотно обмежували права та свободи українського народу, його прагнення до самостійності. Через це українці завжди перебували у стані боротьбі проти поневолення, боротьбі за власну свободу та незалежність. Яскравим етапом національного руху були часи 1917-1920-х років, кульмінаційною подію якого можна вважати проголошення Акту Злуки Західної Української Республіки та Української Народної Республіки. Історик Олександр Кучерук з цього приводу казав: “Це фактично вперше за кілька століть вдалося об’єднати дві складові частини України”.

Хоча українська революція так і не досягла своєї головної мети – незалежності України, і зазнала поразки, вона стала тим переломним етапом та часом позитивних змін. Події національних змагань згортували та об’єднали український народ різних соціальних верств, послужили стартом для подальших визвольних змагань та стали чинником формування української державності. Вважаю вибрану тему актуальною та важливою сьогодні. Головна мета роботи - підтвердити та довести єдність українського Сходу та Заходу, їх згуртованість проти спільних проблем та визначити, як ці події вплинули на майбутнє України.

Активний національний рух на Україні починається у березні 1917 році, з моменту проголошення Української Центральної Ради, яку очолював Михайло Грушевський. УЦР виступала загальним представницьким органом країни. Головним напрямом діяльності цього органу було видання універсалів про автономію, а згодом і незалежність України. Протягом національно-визвольного змагання українці боролися одночасно і з більшовиками на чолі з Леніним та білими на чолі з Денікіним. Як казав Грушевський: “У такій страшній боротьбі треба бути свобідним і незв'язаним! Се перша умова і велика необхідність — вимога самостійності, котрої тому мусять до останнього боронити всі, кому дорогі інтереси України і її трудового народу”.

Коли Українські землі окупували німці, уряд УЦР був скинутий, а країну очолив гетьманат Скоропадського. За військової підтримки Німеччини Скоропадський чинив активну внутрішньодержавну політику: побудував сильний державний апарат управління, розвивав освіту: відкриття шкіл та

університетів, заснування національної Академії Наук, проведення аграрних та адміністративних реформ, зрушення в економіці. Як зазначав сам Скоропадський: "Україна була не тільки в стані організації, але майже зовсім зорганізованою країною: економічне життя в ній відновлялося, торгівля була інтенсивна, залізничний рух і транспорт були майже нормальними".

Скоропадський ненадовго залишився у влади через програш Німеччини у Першій світовій війні. Після програшу Німеччини до влади прийшла Директорія, яка ставила за мету формування у державі сильних соціальних політичних сил.

Якщо казати про Західну Україну, то там точилася боротьба між поляками та українцями. В ніч з 31 жовтня на 1 листопада відбувся Листопадовий чин, наслідком якого було утворення у Львові Західної Української Народної Республіки на чолі з Євгеном Петрушевичем. Лозунгом та гаслом цього революційного перевороту були слова Дмитра Вітовського: Якщо цієї ночі ми не візьмемо Львів, то завтра візьмуть його поляки!".

Під тиском поляків уряд ЗУНР переїздить до Тернополя, а згодом до Станіслава, а на Наддніпрянщині починається Друга радянсько-українська війна. Українці прагнули об'єднатися для створення єдиної України та боротьби зі спільними ворогами. Але на Наддніпрянщині думки розійшлися: частина населення підтримувало союз з Радянською Росією, а інша частина прагнула до Антанти та об'єднання з Західною Українською Народною Республікою. Сам Винниченко схилявся до політики більшовиків, також він боявся одержати ще одного ворога – Польщу: "...цей крок давав Директорії ще одного мілітарного ворога ззаходу. Ми вже тепер не могли без гарячої активності дивитись на боротьбу в Галиччині. Ми мали новий фронт". Але він розумів, що якщо підтримає Радянську Росію, він позбавиться сильної підтримки серед патріотично настроєного населення та серед своїх колег.

Незважаючи на складний стан обох держав, уряд ЗУНР відправляє делегацію до Директорії, яка на той час перебувала у Фастові, для попереднього обговорення майбутнього договору. 1 грудня 1918 року між країнами був підписаний попередній договір, який зобов'язував обидві країни в найкоротші строки підписати акт щодо злуки. З боку УНР договір підписували Винниченко та Андрієвський, а з боку ЗУНР – Цегельский, Левицький. Отже, цей договір набував юридичної сили та став стартом для подальших правових та дипломатичних відносин між двома українськими державами. 22-24 січня1919 року в Києві проходили свята на честь проголошення Четвертого Універсалу, саме тоді, 22 січня, на Софійському майдані, де зібралися усі верстви населення: селяни, міщани, духівництво та інтелігенція, Директорія видає універсал, який проголошує об'єднання УНР та ЗУНР в єдину державу – Україну.

Представницьким органом нової держави виступає Конгрес трудового народу, делегатами якого були селяни, члени робітничих рад, трудова інтелігенція. Серед них були Винниченко, Петлюра, Грушевський. На момент початку функціонування Конгресу трудового народу було зареєстровано близько 300 представників з Наддніпрянщини і 50-ти з Західної України. ЗУНР

стала однією з адміністративних одиниць новоствореної держави – Західна область. Результатом перших заходів, вжитих новим представницьким органом, було об'єднання двох армій та створення спільної валюти.

Через низку проблем довести до кінця справу створення та утвердження Української держави не вдалося. Західні українські землі захоплювалися Польщею та Румунією, а зі сходу тиснули більшовики та денікінці. На цьому етапі процес творення Української держави зупинився. Думки істориків щодо цього питання розійшлися. Дехто запевняв, що причиною провалу Українського Уряду були внутрішні міжусобиці між представниками двох республік, інші казали про неможливість Української Армії протистояти зовнішнім ворогам, а деякі зазначали, що українцям не вистачало ведення рішучих та радикальних дій.

Події 1917-1919 років мали своє важливе місце в історії і стали стартом для подальших національних змагань за незалежність України. День соборності України, згідно с указом Президента України, святкується від 21 січня 1999 року. Кожного року країна святкує цей день, вшановуючи пам'ять тих подій та нагадуючи українцям про історичну спадщину нашої держави.

Науковий керівник: к.ю.н. асистентка кафедри історії держави і права України і зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Казак Ріната Алімівна

Список літератури

1. Шаповал М. Велика революція – Прага, 1928.
2. Скорич Л. Акт Злуки 22 січня 1919 року: Передумови та наслідки – Львів, 2008.
3. Тимченко Р. Причини та передумови укладання Акта Злуки 22 січня 1919 р – Київ, 2008.
4. Грабовський С. Соборність України в контексті Великої Історії – Київ, 2009.
5. Капелюшний В. Акт Злуки УНР і ЗУНР – 2001.
6. Тимченко Р. Проблема взаємовідносин УНР і ЗУНР в сучасній українській історіографії – 2010.
7. Рубльов О. Українські визвольні змагання 1917-1921рр – Київ, 1999.
8. Молодик М. 22 січня – День Соборності України – 2010.

ЦИТАТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ

Назаренко О. М.
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Цитата – найпоширеніша інтертекстуальна одиниця, яка реалізує міжтекстову й міжсуб'єктну діалогічність між автором твору та читачами. Інтертекстуальність як ознака інтелектуального дискурсу є основною особливістю текстотворення постмодерністської епохи.

Н. Кузьміна розрізняє поняття «цитація» і «цитати»: «цитація – процес енергообміну між прототекстом і метатекстом. Цитата – інтертекстуальний знак з високим енергетичним потенціалом, що дає змогу йому просуватися в часі та просторі інтертексту, накопичуючи культурні змісти і з огляду на це збільшуючи імпліцитну енергію» [1: 99].

Цитатою в теорії інтертекстуальності вважають «відтворення двох і більше компонентів тексту-донора із власною предикацією» [2: 122]. Цитати орієнтовані на те, що реципієнту відомий цитований текст-першоджерело, тому йдеться не про повідомлення нової інформації, а «впізнавання» відомої. Зважаючи на це, автор не повідомляє читачам невідому думку, а нагадує її. Цитати поділяємо на паспортизовані та непаспортизовані. Паспортизовані передбачають безпосереднє посилання в основному тексті на автора або джерело цитування [3: 122]. Але у художньому дискурсі переважає цитування без зазначення автора та передтексту, що змушує реципієнта до певного інтелектуального пошуку.

Оригінальність української прози постмодернізму в тому, що вона «адресована освіченому читачу з виробленими естетичними смаками» та пронизана комплексом інтертекстуальних елементів [4: 156].

До наукового обігу термін «інтертекст» було введено Ю. Кристєвою, але як зазначала дослідниця, що це «відкриття, вперше зроблене Бахтіним у галузі теорії літератури: будь-який текст будується як мозаїка цитацій, будь-який текст є продуктом поглинання і трансформації іншого тексту» [5: 429].

Н. Фатєєва підкреслює: «таке розщеплення єдиного текстового потоку, коли майже кожне слово відсилає до претекстів, і розірваність ниті оповіді, що задана вже самою формою тексту, виникли не зараз, а саме в епоху модернізму» [2: 8].

Н. Кондратенко запропонувала класифікацію інтертекстуальності, релевантну в модерністському та постмодерністському художньому дискурсах, виокремлюючи інтертектуальну міфологізацію, інтертекстуальну цитацію, інтертекстуальну номінацію, інтертекстуальну алюзію та інтертекстуальну стилізацію [6: 176].

Творчість сучасних українських письменників-постмодерністів характеризується наскрізною інтертекстуальністю. У творах Ю. Іздрика чимало випадків внутрішньої інтертекстуальності, коли автор посилається на свої ж твори [7: 57], напр.: *такі світила, як Лишега, Процюк, Ципердюк, Андрусяк, Прозаяк, Любанський, Ірпінець, Боракне, Римарук, Лугосад, Віхта Сад, Камідян, Проскурня, Цибулько, Бригинець і Забужко* [8: 177] - майже дослівна автоцитата з «Воццека».

Цитати у постмодерністському дискурсі часто використовують в трансформованому вигляді, а саме: лексична трансформація, яка реалізується через заміну кількох лексем «*О запах спирту, що без тебе я?!»* [8: 165] з вірша Д. Павличка «О рідне слово, хто без тебе я?». Майже дослівну цитату з вірша С. Руданського «Не мої ноги»: «*Не мої,* ***— кажу,*** *— се ноги. Присягаю, на чім світ. Бо мої в чоботях були — а сі босі, без чобіт*» [8: 249]. Граматична трансформація відбувається тільки в першому рядку, який дослівно звучить так: «Не мої се,– каже,– ноги». Дехто з критиків вважав, наче Ю. Іздрик – це фікція, псевдонім Ю. Андруховича, вплив якого на творчість Ю Іздрика безсумнівний. Особливе місце в ряду цитованих творів безперечно займає цикл «Індія», з яким у Іздрика пов'язано багато інтенцій, напр.: *«…і третього дня пізнаєш долю свою, підійнявшись…* ***і вже не вернешся, хоч крила зітри, хоч згори****…*» [8: 155];

Трансформована цитата з віршованого циклу Ю. Андруховича «Листи в Україну» *Все розпадається на фраґменти.* ***Все розпадається на цитати*** [8: 124], де автор використовує заміну одного слова: *«мова розпадається на цитати»*; *А чоловік без ціпка,* ***як солдат без батьківщини, голий вася*** [8: 165] - незмінна цитата з вірша Ю. Андруховича «This is the end», у тексті автор подає її виділяючи курсивом;

Незмінні цитати з творів сучасних письменників, зокрема, з вірша Г. Петросаняк «Життя цього міста», напр.: ***«ґраційно тримаючи кошик****, перетинає майдан жінка з медв'яним відтінком волосся* [8: 75]**.** Автор вдається до трансформованої цитації рядка з сучасної поезії А. Кирпан: *і* ***небокрай підносився мов край*** [8: 32] дослівно: Далекий світ мені і небокрай як рай.

Джерелом для створення інтертекстуального тексту стають цитати з творів зарубіжних письменників, зокрема В. Набокова, напр.: *Як казав улюблений großmeister:* ***«Смотрі какой, пісáл ноч'ю, нє спал, какой інтєрєсний і томний!»*** [8: 64] – з роману «Отчаяние». *Але, як сказав би улюблений großmeister,* ***«сєрце єво прінадлєжало другой женщінє»*** [8: 75] - з роману «Пнін».

В прозі постмодерністів безліч цитат, як у трансформованому вигляді, так і в незмінному з пісень Земфіри, напр.: ***Хочеш****, — каже вона, —* ***яскравих апельсинів? Хочеш — довгий лист від сина? Хочеш — я підірву всі зорі, які заважають спати?...*** [8: 207]. Також рядки з цієї ж пісні, у незмінному вигляді винесено в епіграф до сьомого розділу: *Прошу тебе, тільки живи, ти ж бачиш — я живу тобою* [8: 191]. Інтертекст масової культури не розрахований на інтелектуального читача, він більш впізнаваний та загальновідомий.

Отже, український постмодерністський дискурс ускладнює наскрізна інтертекстуальність, а також присутність в ній (навіть не усвідомлена, суто механічна) штампів, взірців, трафаретів, закладених вихованням, культурою. Цитати є найпоширенішим інтертекстуальним елементом в художньому дискурсі. Вони орієнтовані на освіченого читача з виробленими естетичними смаками, здатного їх розпізнати. Використовуються в текстах як у трансформованому вигляді, так і в незмінному.

Список літератури

1. Кузьмина Н. А. Интертекст и его роль в процессах эволюции поэтического язика. – М.: Ком Книга, 2007. – 272 с.

2. Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов. – М.: Агар, 2000. – 280 с.

3. Назаренко О. М. Міжтекстова взаємодія в газетному тексті // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: Збірник наукових праць. Вип. 33.– Київ: Університет «Україна», 2016. – С. 120 – 130.

4. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період.- К.: ВЦ «Академія», 2008.- 248 с.

5. Кристева Ю. Бахтин, слово, диалог и роман / Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. – М. : Прогресс, 2000. – С. 427-457.

6. Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу. - К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. - 328 с.

7. Назаренко О. М. Інтертекстуальні одиниці у прозі Юрія Іздрика. / Культура слова: збірник наукових праць. – Вип. 90. – Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. – С. 55 – 64.

8. Іздрик Ю. Номінація: Юрій Іздрик.– Л.: ВСЛ, 2016. – 856 с.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ ВІД УСІХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Наливайко Л. Р.,
професор кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Лук'яненко Т. В.
викладач кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Проблема розуміння засад та механізмів забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства – це достатньо об'ємний комплекс питань, що існують у правовій площині одночасно. Така ситуація зумовлена низкою об'єктивних причин, серед яких необхідність урахування міжнародного аспекту захисту прав дітей, сама природа суспільних відносин за участі неповнолітніх, посилення тенденцій щодо збільшення проявів насильства в різних формах відносно дитини, що вимагає створення стратегічних програм для подолання цього негативного явища.

Розвиток держави та права формують чинники, які створюють в Україні загальнонаціональну модель попередження насильства відносно дітей. Показовим і важливим є осмислення проблеми жорстокого поводження з дітьми як специфічного соціального феномену на професійному, зокрема науковому, рівні. Загальне уявлення про правовий статус дитини, в тому числі і про його права, в різних правових системах можна почерпнути в роботах наступних зарубіжних авторів: Б. Барбара, Ж. Баттогтох, М. Блек, М. Кантвелл, Б. Кларк, Л. Лейбланк, Т. Плат, Тодрес, Т. Хаммарбер, Р. Шельду, М. Шийко-Окрух, Д. Штурм, М. Ерлі та інші. Значний внесок у дослідження теоретико-правових аспектів процесу становлення, розвитку та функціонування прав дитини зробили українські науковці: О. Анатолієв, О. Вінгловська, С. Коталейчук, Н. Крестовська, О. Кудрявцева, С. Несинова, Н. Опольська, С. Саблук, О. Шевченко-Бітенська та ін. Водночас теоретико-правові питання забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства комплексно не розглядалися, зумовлює їх актуальність та важливість для розвитку вітчизняної науки теорії держави та права.

Становлення теорії прав дитини, що відбиває нову політичну ситуацію в Україні і новий науковий підхід до дитини як спеціального суб'єкта права, почалося лише в середині 90-х рр. минулого століття, коли, після прийняття Конвенції ООН про права дитини, стали з'являтися збірники документів, що ілюструють її зміст, і публікації, пов'язані з положенням дитини в суспільстві і сім'ї, його правовим статусом, охороною і захистом його прав і законних інтересів.

Українська політика щодо захисту прав та свобод дитини відображена та закріплена в Конституції України, Сімейному кодексі України, у Законах України «Про освіту», «Про охорону дитинства». Зокрема, у статті 2 Закону України «Про охорону дитинства» говориться про те, що законодавство про охорону дитинства ґрунтується на Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і складається з цього Закону, а також інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері [2].

Незважаючи на певні спроби вивести проблематику захисту прав дитини на високий дискусійний та науковий рівень, слід зауважити, що багато питань із встановлення моделі захисту дітей від усіх форм насильства та створення ефективних державних механізмів в цьому напрямку потребують глибокого загальнотеоретичного аналізу. Умови в країні змінилися, з'явилися нові норми законодавства в даній області, а головне – усвідомлення важливості створення для українських дітей безпечних умов розвитку. Актуальним завданням є сьогодні узагальнення теоретичних положень і вироблення на їх основі рекомендацій щодо практичної реалізації прийнятих законів та намічених державою заходів для підвищення рівня забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні. [4].

Безперечно, Україна проводить законодавчу роботу у даній сфері, зокрема були запроваджені програми «Програма планування родини» (1995 р.) і «Діти України» (1996 та 2000 рр.), «Довгострокова програма поліпшення становища жінок, охорони материнства та дитинства» (1992 р.). Але, варто звернути увагу на дату їх запровадження. Суспільство розвивається, змінюються відносини, прогрес не стоїть на місці, тому треба змінювати підхід до даної проблеми, модернізувати його під сучасне суспільство. Варто зазначити, що економічний стан, в якому зараз знаходиться Україна, теж гальмує процес втілення принципів, які закладено у програмах та нормативноправових актах. На жаль, Україна входить до переліку тих країн, в яких постає проблема демографічної кризи та соціального сирітства. За останні 10 років рівень народжуваності в Україні знизився на 42 %, зростає кількість дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, кількість соціальних та біологічних сиріт у будинках-інтернатах та подібних закладах, порівняно із 1995 р., збільшилася у 1,5 раза; певна частина дітей, які виховуються у будинкахінтернатах, мають біологічних батьків, які не позбавлені права батьківського піклування, але не можуть здійснювати це право через брак соціальної підтримки з боку держави.

Саме через загрозу майбутньому поколінню держава вживає заходів щодо запобігання асоціального розвитку дітей, їх захисту та опіки. Але лише цими заходами існуючі проблеми вирішити неможливо. Економічна криза, яка торкнулася більшості українських сімей, є однією із найсерйозніших передумов неефективної дії механізму захисту дітей. Тому можна констатувати, що основною першочерговою проблемою на шляху вдосконалення та реалізації правого механізму захисту прав дитини в Україні є проблема матеріального забезпечення та вдосконалення гарантій особистих, культурних і економічних прав людини [3].

Держава може створити сприятливі умови для народження та подальшого виховання дитини, захистити права та свободи дітей, але цей захист повною мірою залежить не тільки від держави, а й від усього суспільства в цілому. Проблеми забезпечення, охорони та захисту прав дитини потребують комплексного підходу до їх вирішення, що базується на тісній взаємодії відповідних суб'єктів: держави в особі відповідних владних органів, сім'ї, в якій виховується дитина, та, власне, самої дитини як самостійної особистості, яка поступово формується та соціалізується під впливом багатьох чинників [1].

Отже, теоретико-правовий характер забезпечення прав дитини на захист від усіх форм насильства має вираз у наявності концептуальних підходів та постійної практики правового врегулювання відносин, до яких залучені міжнародні організації та органи державної влади в Україні, і які пов'язані зі створенням ефективних правових та організаційних механізмів щодо попередження відносно дітей насильства в усіх формах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лаврик Г.В. Людиномірність політики сприяння розвитку кооперації. Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 13-17.

2. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 30. Ст.142.

3. Коталейчук С.П. Правова захищеність неповнолітніх в Україні: міф чи реальність. Наукові записки НаУКМА. 2003. Т. 21. С. 47-51.

4. Опольська Н. М. Правове забезпечення прав та свобод дитини в Україні (загальнотеоретичний аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2010. 22 с.

РОЗВИТОК АПТЕКАРСЬКОЇ СПРАВИ НА ТЕРИТОРІЇ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Немченко А. С.,
доктор фармацевтичних наук, професор
Національний фармацевтичний університет

Лебедь С. О.
аспірант
Національний фармацевтичний університет

Розвиток медицини в Київській Русі є одним з гілок поширення і встановлення аптекарської справи сучасності. Зацікавленість щодо дослідження медицини та практики минулих поколінь того часу може бути корисним для нинішнього світу фармації. Тому, метою дослідження є аналіз розвитку аптекарської справи у Київській Русі.

Слід наголосити, що прийняття Київською Руссю християнства у 988 році залучило східних слов'ян до культури Візантійської імперії, а отже князю Володимиру Святославовичу (978–1015 рр.) вдалося забезпечити на Русі рівень розвитку передових держав Європи. У той час найбільшої популярності набували особи (лікарі-аптекарі, лікарі-травники), що займались лікувальною справою, а саме: лікуванням очей, ран, переломів, захворювань шкіри, зубів, допомозі породіллям тощо [1,2].

Ліки були представлені у вигляді настоянок, мазей, напоїв, відварів, порошків. Широко використовувались праці Галена і Гіппократа, трактат «Про мазі» та «Ізбірник Святослава». Особливої значущості у розвитку аптекарської та лікарської справи відіграв Києво-Печерський монастир, заснований в XI столітті преподобними Антонієм та Феодосієм. При монастирі діяла «лікарня хворих ради» - монастирська лікарня, що послужила в подальшому прототипом сучасних лікарень та аптек. Вже тоді було протистояння монастирської та язичницької медицини, проте існувала й світська та мирська. Це зумовлено, тим, що більшість часу лікування було з допомогою народної емпіричної медицини з елементами містичного характеру.

Значної уваги потребує обмін досвіду між так названими лікарями-аптекарями з іншими працівниками тієї ж професії, які приїжджали лікувати князів із-зі кордону. Вони ознайомлювали фахівців з Київської Русі і своїми ліками та запозичували в свої країни лікувальний досвід, зокрема використання цілющих властивостей лікарських рослин [3].

Підсумовуючи, встановлено, що була єдина система медичних знань і медичної допомоги. Вона була об'єднана спільною християнською релігією, та ідеалом – служінням ближньому.

Список літератури

1. Історичні аспекти та сучасний стан фальсифікації лікарських засобів в Україні та світі: монографія; за науковою редакцією професора Б.П. Громовика / С.О. Лебедь. – Рівне: Волин. обереги, 2018. – 320 с.

2. Ломоносова Т. История аптекарского дела в Украине. URL: http://www.apteka.ua/article/11447.

3. Склярова Е. К., Жаров Л. В., Дергоусова Т. Г. История фармации. Краткий курс: Ростов-на-Дону: Фенікс. 2015. 159 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГУРТКОВИХ ЗАНЯТЬ З ІНФОРМАТИКИ

Носаченко Д. С.,
студентка 4-го курсу спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика)
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Юрченко А. О.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Інформатика, на відміну від інших навчальних предметів, змінюється та розвивається дуже швидкими темпами. Вона першою вийшла на рівень профільної та рівневої диференціації змісту навчання на різних ступенях школи. Інформатика на практиці показала доцільність та ефективність застосування нових методів та форм навчання (наприклад, метод навчальних проектів), спрямованих на реалізацію особистісно-орієнтованого підходу до навчання, демократизації та гуманізації освіти [3].

Аналіз змісту професійної діяльності людей масових професій та особливо прогноз їх розвитку в найближчій перспективі дозволяють зробити висновок про збільшення впливу підготовки молоді в області інформатики та інформаційних технологій.

На думку М.М. Фіцули[4], інформаційна компонента стає провідною складовою підготовки людини, в якій би сфері діяльності йому не довелося працювати в майбутньому. Автор вважає, що актуальними в цій підготовці є гурткові заняття з інформатики, які мають враховувати потреби та інтереси школярів, що навчаються в різних профілях в старшій школі. Звідси – орієнтація практичної діяльності з використанням інформаційних технологій в гурткових заняттях на різні сфери діяльності та технології, введення в зміст курсів з інформатики задач, навчальних проектів, пов’язаних з вивченням всіх інших навчальних предметів.

Очевидно, що вивчення тих чи інших інформаційних технологій єоднією з провідних ліній змісту гурткових занять з інформатики. Вивчення інформатики відкриває нові можливості для оволодіння такими сучасними методами наукового пізнання, як формалізація, моделювання, комп’ютерний експеримент та ін.

Гурткові заняття реалізуються в школі за рахунок часу, відведеного на компонент освітнього закладу. Пропонована організація навчання обумовлює необхідність поділу класу, як мінімум, на дві підгрупи.

Методика навчання гурткових занять ще тільки починає формуватися. З самого початку доцільно будувати її на основі нового розуміння цілей та цінностей освіти, з орієнтацією на інноваційні методичні ідею та концепції.

Існують значні відмінності між гуртковими заняттями з інформатики та гуртковими заняттями інших предметів шкільного курсу. Вони виявляються,

перш за все, в зв'язку основного матеріалу та матеріалу гуртка. Якщо гурток з інших предметів, наприклад історії, географії чи біології може мати свою область, суміжну з основним курсом (основи картографії з географії чи основа юриспруденції з історії), з інформатики гурткові заняття мають створювати одне ціле з основним курсом, лише поглиблюючи та розширюючи його. Перед гуртком стоять ті ж цілі. Відмінність між гуртковим курсом від обов'язкового полягає в методах та прийомах навчання та його організації.

Специфіка змісту гурткових занять з інформатики визначається рядом факторів:

– Інтенсивний характер міжпредметних зв'язків інформатики з іншими навчальними предметами, широке використання понятійного апарату, методів та засобів, притаманних цій галузі наукового знання, при вивченні фактично всіх предметів.

– Важливість вивчення інформатики для формування ключових компетенцій випускника сучасної школи, надбання освітніх досягнень, затребуваних на ринку праці.

– Виняткова роль вивчення інформатики в формуванні сучасної наукової картини світу, яка може зрівнятися значимістю в шкільному курсі лише з вивченням фізики.

На гурткових заняттях з інформатики можуть використовуватися різноманітні форми та методи проведення занять: лекції, практичні роботи, семінари, написання рефератів, тощо [1].

Гурткові заняття з інформатики особливіне тільки цілями, задачами, змістом,в них можна виділити педагогічні принципи, що є основою для мотивації школярів (рис. 1).

Педагогічні принципи організації гурткових занять	опора на вікове самовизначення особистості учнів
	органічний зв'язок з навчально-виховним процесом школи
	актуальність розділів та тем, що вивчаються
	соціальна направленість педагогічних технологій
	контроль та самоконтроль ефективності діяльності школярів
	стимулювання активної творчої діяльності учнів
	поєднання масових, групових та індивідуальних форм навчання
	вільний вибір учнів характеру своєї творчої діяльності
	взаємозв'язок урочної роботи та гурткових занять

Рис. 1. Мотиваційні педагогічні принципи ведення гурткових занять

Гурткові заняття в значній мірі сприяють розвитку індивідуальних здібностей учнів, викликають в них бажання оволодіти знаннями й уміннями

понад обов'язкових програм в школах. Дають можливість познайомити учнів з сучасними програмними забезпеченнями. Заняття пробуджують творчу активність учнів, дають можливість здійснити їх власні задуми. В результаті – кожне досягнення дитини має свою індивідуальну неповторність. Гурткові заняття надають додаткові можливості для розвитку здібностей учнів під час ознайомлення з ІКТ. Вони можуть бути націлені на розвиток певних сторін мислення й рис характеру учнів, іноді не передбачаючи в якості основної мети розширення або поглиблення фактичних знань з інформатики. Таке розширення відбувається ніби саме по собі, як результат інтересу до предмета [5**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Таким чином, виникають зовсім інші завдання перед освітою, зокрема, перед її змістом, який, як відомо, має відповідати сучасному рівню досягнень науки і техніки.

Список літератури

1. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе: научное издание. Москва: Просвещение, 2016. С. 48.

2. Кузьменко О.В., Решетняк Н.Б. Навчальний семінар як об’єкт педагогічного дослідження, Харків, 2011. С. 15-20.

3. Сапогов В.А., Кондратюк О.І. Гурткова робота як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія, випуск 41, 2014. С. 124-127.

4. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. пос. Для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – Тернопіль: "Навчальна книга – Богдан", 1999. С. 192.

5. Юрченко А.О. Організації та проведення гурткової роботи з інформатики в основній школі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»: збірник наукових праць. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. Випуск 1 (44). С. 214-218.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНО - ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Омельченко А. І.
кандидат педагогічних наук, доцент
Бердянський державний педагогічний університет

Сучасний етап розвитку психолого-педагогічної науки, радикальні зміни в соціальному житті суспільства вимагають повного переосмислення ідей, адаптації методики її роботи до нових умов, в яких працюють сучасні вищі навчальні заклади.

Розвиток творчого потенціалу музично – педагогічної діяльності є важливою умовою культурного прогресу суспільства й виховання людини.

Вивчення творчих можливостей особистості становить важливу проблему для дослідження у різних галузях науки.

Творчість – одне зі складних і таємних явищ людського життя. Йому притаманні одночасно і знання відомого, доведення і фантазії, добросовісність, опора на закономірності й випадковості. Стосовно творчої діяльності, вона є багатогранним явищем. Природа творчої діяльності особистості бере початок у формах громадських стосунків.

Творча діяльність окремої особистості розкривається через аналіз практики ставлення людини до оточуючої та реальної дійсності, через аналіз перетворення форм громадської свідомості у форми індивідуальної поведінки. Джерелом творчої діяльності є духовні потреби дійсності. Охарактеризувати творчу діяльність можна вищим рівнем продуктивної діяльності, результатом якої є створення оригінальних і особливо важливих в соціальному чи суб’єктивному плані продуктів.

Сучасна наука дає наступне визначення творчості: діяльність, що породжує щось якісно нове, яке відрізняється неповторністю, оригінальністю і суспільно – історичною унікальністю. В літературі творчість характеризується, як діяльність, яка створює матеріальні цінності, що відрізняються новизною і громадським значенням. Творчість ніколи і ніде під тиском і примусом не виникає, вона має на меті породжувати радість, захоплення, азарт, приємне заняття, активізувати пам'ять, мислення, спостережливість, цілеспрямованість, інтуїцію, усе, що є необхідним у всіх видах діяльності.

Проблема творчості завжди цікавила науковців і це знайшло відбиток у дослідженнях філософів, психологів, соціологів, педагогів тощо. В процесі історичного розвитку було багато спроб розв’язання проблеми творчості й створення її теорії. Учені висловлювали досить різноманітні думки про природу, об’єктивну основу, структуру творчого процесу, про формування творчих здібностей людини. У філософів стародавнього світу осмислення творчого процесу зводиться до наслідування природи.

У психології, як науці, часто звертались до питань творчості О.О. Потебня, Д.М.Веселовський, Д.М.Овсянников-Куликовський. На їх думку творча діяльність людини «мотивується не ззовні, а зсередини, і є породженням якоїсь внутрішньої душевної потреби. Це – потреба вираження, потреба, що отримує задоволення в цьому її вираженні незалежно від подальших наслідків його застосувань».

Видатний психолог Л.С. Виготський наголошував, що у повсякденному житті творчість – це необхідна умова існування, і все, що виходить за межі рутини, завдячує своїм виникненням творчій діяльності людини. «Якщо розуміти творчість в її істинно психічному стилі, як створення нового, легко дійти висновку, що творчість властива всім, більшою чи меншою мірою, вона також є нормальною і постійною сукупністю … розвитку»[2, с. 343].

Під розвитком творчого потенціалу здобувачів вищої освіти мається на увазі вміння не тільки творчо застосовувати на практиці вивчення програми чи системи музичного виховання дітей в школі, але й розробляти власну систему, чи свій напрямок у педагогічній діяльності.

Професія вчителя з давніх давен вважалася творчою професією. Про творчість в учительській праці досить переконливо говорили А.Макаренко, К.Ушинський, В.Сухомлинський, Ш. Амонашвілі.

У сучасній психолого – педагогічній літературі поняття педагогічної творчості трактується по – різному. Цілісна характеристика сутності творчості не можлива без глибокого обґрунтування відмінностей в ознаках, критеріях творчої діяльності суспільства, класу, групи, особистості.

Я.А. Пономарьов у своїй праці «Психологія творчості і педагогіка» виділяє основні тенденції та підходи до вивчення творчості на сучасному етапі психолого – педагогічної науки:

- витіснення принципу діяльності принципом взаємодії, системним підходом. Разом з тим діяльнісний підхід застосовується, коли його розглядають, як частковий випадок системного підходу, в основі якого не дія(діяльність), а взаємодія;
- об’єднання (операційного і мотиваційного, інтелектуального і особистісного тощо) аспектів психології творчості;
- відродження значимості поняття та інтенсивний розвиток дослідження рефлексії;
- заперечення творчості тільки, як діяльності по створенню, стверджується, що творчість не обов’язково є створення, а може мати форму рекомбінації певних відомих елементів, може бути й руйнуванням;
- розуміння творчості, як розвиваючої взаємодії [3, с.435].

У кожному виді творчості є як свої спільні з іншими, так і відмінні якості. Разом з направленістю на формування багатьох цінних якостей особистості творчу діяльність в різних її виглядах об’єднують процесуальні закономірності. В структурах наукової та художньої творчості зазвичай виділяється декілька етапів: підготовка, озаріння, дозрівання, та перевірка (Г.Уоллес), чи - підготовчий період, період несвідомої «інкубації», «виношування» замислу,

виникнення головної ідеї – «озаріння» та реалізація замислу (А.Пуанкаре, Ж.Адамар), чи – замисел, обдуманий план, втілення плану і матеріальна форма (А.Лук) як правило, в якості центрального і найбільш специфічного етапу творчого процесу психологами виділяється «озаріння», «стрибок в невідоме», інтуїтивне отримання результату, який шукають, коли чисельні складові замислу ідеї ніби самі собою складаються в чітку форму майбутнього художнього твору чи наукового відкриття. Але це тільки здається неочікуваним. Творче рішення завжди є результатом кропіткої попередньої праці, пов'язаної з спогляданням за явищами, вибірковим запам'ятовуванням важливого, впертими пошуками вирішення поставленого питання, глибокою увагою до різних сторін проблеми, що вирішується, емоційним підйомом – натхненням, активною роботою уяви та мислення.

Формування творчої особистості повинно включати підвищення творчої активності студентів. Під час розв'язання завдань в розумових діях студентів приділяється увага таким показникам творчої активності:

1. Стартова настроєність на пошукову діяльність;
2. Орієнтація на пошук нових прийомів та засобів завдання;
3. Знаходження більш, як одного варіанту розв'язання;
4. Здатність змінювати стратегію і тактику розв'язання залежно від конкретної ситуації.

Педагогічна творчість – це завжди неповторність, оригінальність створення суб'єктивно нового. Сьогодні стає переконливим не тільки для фахівців підвищення впливу музичного мистецтва на особистість, зокрема на її емоційну сферу, творчий потенціал, адже, як свідчать численні соціологічні дослідження (О.Семешко, В.Дряпкіна та інші), саме музика, випереджаючи інші види мистецтва, стає пануючою формою дозвілля молоді.

Сучасне виховання має на меті створити, сформувати людину нового типу, здатну до активної творчої діяльності, що перетворює суспільство. Творче начало лежить в основі всього життя людини. Мистецтво, зокрема музика, приховує в собі великі можливості для творчого розвитку сучасної молоді.

Л.С.Виготський стверджував, що творчість існує всюди, де людина уявляє, комбінує, змінює і створює теж для себе, незалежно від величини і важливості його для суспільства[2, с.126].

Специфічність художньо-творчої діяльності визначається перш за все матеріалом даного мистецтва. В музиці таким матеріалом є музичний звук, а «гра» цього матеріалу будується по законах музичного інтонування. Різні звукові структури в музиці об'єднуються загальним поняттям – музично – виражальний засіб. Вже сама назва вказує на функціональну основу цього терміну – націленість на досягнення музичної виразності. Всі музично – виражальні засоби об'єднані між собою системними відносинами: кожен засіб більш низького рівня входить в якості елементу в засіб більш високого рівня, а останній, в свою чергу, об'єднує в своїй структурі декілька більш простих.

Сутність музичної творчості полягає в побудові на основі всіх музично – виражальних засобів цілісної структури музичного твору. І тут головною проблемою, актуальною як для музиканта, так і для педагога в процесі

залучення своїх учнів до творчості, являється досягнення художньої виразності цієї структури, тобто яскравого втілення в ній певного змісту.

Під творчістю музиканта розуміється самостійна художня діяльність, вона характеризується, як здатність до самовираження в усіх видах музичної діяльності. Теоретична основа поняття музичної творчості будується на визнанні вроджених задатків та розвитку їх засобами педагогічного керівництва.

Роблячи висновок, слід ще раз підкреслити, що перенесення акценту на творчий розвиток студента означає велику і позитивну зміну в загальному підході до проблеми виховання людини. Творча діяльність – це природна форма самовираження особистості, вияв її індивідуальності. Але необхідно зазначити, що в педагогічній практиці поки що головна увага приділяється вихованню особистості, на жаль, в значній мірі ще не вивчені питання пов'язані з вихованням творчості, як відносно стійкої риси особистості.

Не викликає сумніву той факт, що формування творчих здібностей треба починати із зміцнення і розвитку творчого потенціалу людини.

Література.

1. Богоявленська Д.Б. Інтелектуальна активність, як проблема творчості. К, 1983. 238 с.
2. Виготский Л.С. Психология развития человека. М. : Изд-во Смысл; 2005. 1136с.
3. Пономарьов Я.А. Психологія творчості. М.: Наука, 1976. 507 с.
4. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня. К.: Полпрофкнига, 1996. 405 с

ЛІСОВИЙ ОПАД І ЛІСОВА ПІДСТИЛКА В ДУБОВИХ НАСАДЖЕННЯХ

Остапчук О. С.,
к. с.-г. н., доцент
Уманський національний університет садівництва

Соваков О. В.
к. с.-г. н., доцент
Національний унверситет біоресурсів і природокористування України

Вивченням лісового опаду та підстилки займалися вчені-лісівники М. С. Нестеров, С. В. Зонн, І. С. Мелехов, А. К. Ковалевський, А. П. Травлев, І. І. Смолянінов, І. Г. Мазіна, і ін. За даними М. І. Гордієнка [1], найбільш повне вивчення лісового опаду проводилося в таких країнах, як Німеччина, Велика Британія, Чехія, Сполучені Штати Америки та Австралія.

Найбільше лісового опаду дають буковий, ялиновий, сосновий і дубовий деревостани [2]. Максимальну кількість опаду дає дубове та ясенове насадження у віці жердняку, особливо за відсутності доглядових рубань. У цей час в деревостані в результаті самозрідження відмирає велика кількість дерев, які приєднуються до відпаду і значно збагачують ґрунт органічними речовинами. У подальшому вміст органічного опаду не змінюється [3]. Згідно з даними L. Romell [4], у деяких випадках рослини дають таку ж масу органічного матеріалу, що й сам деревостан.

Природа підстилки, її накопичення, формування і подальше перетворення залежить від кількості опаду, його складу, часу опаду й умов середовища, куди потрапляє опад, а також від чинників, під дією яких перебігають процеси його розкладання. Фільтрати підстилки листяних порід підлужують поверхневі шари ґрунту і нейтралізують підкислені ґрунти виділенням кореневих систем.

Дослідження проводили у культурах дуба звичайного зі складом насадження 10Дз+Гз та 7Дз2Гз1Яз+Клг, Лпс. З метою виявлення впливу складу насадження на масу опаду і швидкість його розкладання проводили фракційний облік лісової підстилки. Лісовий опад і підстилку сортували за такими складовими частинами: листки опаду поточного року, листки опаду минулого року, гілки і кора, плоди та насіння, залишки трав’яної рослинності, напіврозкладена та розкладена частина підстилки. Кожну фракцію зважували в повітряно-сухому стані на технічних терезах.

Як свідчать дослідження, запас лісової підстилки в змішаному насадженні складу 7Дз2Гз1Яз+Клг, Лпс за всіма складовими – листки опаду поточного року, листки опаду минулого року, гілки та кора, плоди і насіння, залишки трав’яної рослинності, напіврозкладена та розкладена частини підстилки суттєво перевищують показники що у чистому дубовому насадженні (табл. 1).

Таблиця 1

Вага опаду і лісової підстилки у різних за складом дубових насадженнях

Варіант	Частини підстилки в повітряно-сухому стані на пробній площі, г								
	нерозкладена, H_{01}						напів-розкла-дена, H_{02}	розкла-дена, H_{03}	всього
	листя поточного року	листя інших років	гілля та кора	плюска та жолудь	залишки трав'яної рослинності	всього			
Квартал 77, виділ 6, ТПП 39									
1	26,2	22,9	27,6	–	0,9	77,6	58,0	63,5	199,1
2	25,8	22,0	30,0	–	0,7	78,5	60,0	63,8	202,3
3	26,0	21,1	29,4	–	1,4	77,9	59,0	64,7	201,6
Середнє	26,0	22,0	29,0	–	1,0	78,0	59,0	64,0	201,0
$НІР_{05}$	1,91	1,75	3,08	–	1,30	4,08	3,14	2,80	6,21
Квартал 71, виділ 7, ТПП 38									
1	33,0	16,3	32,4	6,2	1,1	89,0	68,9	93,2	251,1
2	33,5	16,9	32,3	5,9	2,7	91,4	68,2	96,3	255,9
3	32,5	17,8	31,2	5,9	2,2	80,6	72,9	89,5	252,0
Середнє	33,0	17,0	32,0	6,0	2,0	90,0	70,0	93,0	253,0
$НІР_{05}$	4,16	2,21	3,97	3,36	2,42	4,96	4,63	3,25	10,27

У процесі досліджень було розраховано опадо-підстилковий коефіцієнт (далі – ОПК), який характеризує швидкість розкладу мертвих органічних залишків (табл. 2). Цей показник оцінює початкову швидкість деструкції та мінералізації фітомаси. Чим повільніше відбувається цей процес, тим потужніший горизонт підстилки і тим більша її маса. Швидкість розкладу органічних залишків залежить від сукупності факторів: якісного складу рослинного опаду, діяльності живих організмів і умов середовища. ОПК – це відношення запасу підстилки до величини річного опаду. Встановлено, що ОПК у змішаному насадженні становить 2,7, а в чистому – 3,0, що вказує на більш швидкий процес мінералізації опадової фітомаси в змішаних насадженнях.

Таблиця 2

Запас та склад опаду і лісової підстилки в насадженнях свіжої грабової діброви

Квартал / виділ	Склад насадження	Повнота насадження	Частини підстилки у повітряно-сухому стані, т·га$^{-1}$									ОПК	Опад на 1 дерево, кг	Опад на 1 м^3 запасу, кг
			нерозкладена						напіврозкладена	розкладена	разом			
			листя поточного року	листя інших років	гілля та кора	плюска та жолудь	трав'яної	всього						
77 / 6	10Дз+Гз	0,89	2,6*/13	2,2/11	2,9/14	–	0,1/1	7,8/39	5,9/29	6,4/32	20,1/100	3,0	3,4	5,6
71 / 7	7Дз2Гз1Яз+Клг, Лпс	0,86	3,3/13	1,7/7	3,2/13	0,6/2	0,2/1	9,0/36	7,0/27	9,3/37	25,3/100	2,7	3,8	7,5

* Чисельник – тони, знаменник – відсотки

Аналогічне явище спостерігали П. П. Похітон [5] і Л. Є. Родін [6] у чистому дубовому і змішаному дубово-кленово-ясеневому насадженні. Загальна маса гілля та кори у змішаному насадженні становила 3,2 т·га$^{-1}$, а чистому – 2,9 т·га$^{-1}$. Це пояснюється тим, що у змішаному насадженні більш щільний намет деревостану і стовбури краще очищаються від гілок. Також змішане насадження плодоносить і в підстилці є жолудь та його плюска. Напіврозкладена частина лісової підстилки у змішаному насадженні становить 27 % від загальної маси, а у чистому – 29 %. Навпаки у чистому насадженні розкладена частина складає 6,4 т·га$^{-1}$ або 32 % від загальної маси підстилки, а в змішаному насадженні – 9,3 т·га$^{-1}$ або 37 %.

Як встановив В. С. Шумаков [7], загальна механічна активність поверхневих горизонтів ґрунту в змішаних дібровах вища, ніж у чистих, а процеси амоніфікації та нітрифікації під наметом змішаних дубових деревостанів перебігають активніше, ніж під наметом чистих культур. Ним було доведено, що щорічний опад з розрахунку на одне дерево становить у змішаних і чистих дубових деревостанах 9,5 і 7,8 кг відповідно. Згідно з нашими дослідженнями, опад поточного року на одне дерево для змішаних культур дуба становить 3,8 кг, а в чистих – 3,4 кг. У чистих насадженнях дуба підстилка вкриває ґрунт суцільним шаром упродовж всього року завтовшки від 2 см у кінці літа, до 4 см у кінці листопаду. Листя дуба зберігає морфологічні властивості через рік після опадання.

Вміст азоту та зольних елементів в органічному опаді одних і тих самих деревних порід і чагарників залежить від ґрунтових і кліматичних умов та мало

змінюється з віком насадження. В органічному опаді, що перезимував, кількість золи збільшується. У дослідах, проведених В. С. Шумаковим [7] і А. І. Зражевським [8] вміст золи збільшувався після вимивання її атмосферними опадами, що пояснювалось утворенням нерозчинних або малорозчинних солей карбонатів, оксалатів та фосфатів кальцію у воді.

Крім збагачення ґрунту поживними речовинами, підстилка виконує роль мульчі. Вона зменшує добову амплітуду температури, захищає ґрунт від інсоляції вдень і охолодження вночі, весною підвищує і влітку знижує температуру його верхніх шарів. Температура ґрунту впливає на всі процеси, що відбуваються в ньому і, насамперед, на швидкість мінералізації органічних залишків. Візір А. П. [9] відмічав, що у межах звичайних температур швидкість мінералізації органічних речовин підстилки збільшується з підвищенням температури, а найбільш висока інтенсивність розкладу органічних залишків спостерігається за температури + 30º С.

Висновки:

1. У змішаному дубово-твердолистяному насадженні маса щорічного опаду становить 3,3 т·га$^{-1}$, а у чистому – 2,6 т·га$^{-1}$. Листовий опад складає в змішаних дубових насадженнях 7,5 кг·м$^{-3}$, а у чистих – 5,6 кг·м$^{-3}$. Інтенсивність розкладання лісової підстилки у змішаному насадженні вища, ніж у чистому, на що вказує ОПК, який складає 2,7 і 3,0 відповідно.

2. Щорічний опад з розрахунку на одне дерево у змішаних і чистих деревостанах становить відповідно 3,8 і 3,4 кг. Наявність у дубовому деревостані супутніх порід сприяє більш інтенсивному перебігу біологічних процесів у ґрунті, що забезпечує вищу продуктивність змішаних дубових насаджень над чистими.

Список літератури

1. Лісові культури рівнинної частини України : монографія / [М. І. Гордієнко, А. О. Бондар, В. О. Рибак, Н. М. Гордієнко] ; за ред. М. І. Гордієнка. – К. : Урожай, 2007. – 680 с.

2. Мелехов И. С. Лесоведение: учебник для вузов / Мелехов И. С. – М.: Лесн. пром-сть, 1980. – 408 с.

3. Зонн С. В. Влияние леса на почву / Зонн С. В. – М. : АН СССР, 1954. – 160 с.

4. Romell L. G. Den nordiska blibarsskogens production av ris, mossa och forna. Scensk botanisk tidskrft. – 1939. – 33. – P. 366–370.

5. Похитон П. П. Влияние древесных и кустарниковых пород на физико-химические свойства черноземной почвы / П. П. Похитон // Почвоведение. – 1957. – № 3. – С. 40–47.

6. Похитон П. П. Влияние древесных и кустарниковых пород на физико-химические свойства черноземной почвы / П. П. Похитон // Почвоведение. – 1957. – № 3. – С. 40–47.

7. Шумаков В. С. Типы лесных культур и плодородие почв / Шумаков В. С. – М. : Гослесбумиздат, 1963. – 184 с.

8. Зражевський А. И. Дождевые черви как фактор плодородия лесных почв /

Зражевский А. И. – К. : Изд-во АН УССР, 1957. – 270 с.

9. Візір А. П. Мікрофлора лісової підстилки в дібровах Чорного лісу // Діброви Лісостепу / А. П. Візір. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – Т. 7. – 453 с.

АЛЬТЕРНАТИВНІ ШЛЯХИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Палеха О. М.
к.п.н, старший викладач кафедри філологічних
дисциплін і методик їх викладання
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Традиційно у Великій Британії професійна підготовка вчителів іноземної мови відбувалася у закладах вищої освіти. Проте у 90-х роках XX століття держава почала приділяти значну увагу запровадженню різних альтернативних шляхів підготовки вчителів іноземної мови.

Альтернативними шляхами підготовки вчителів іноземної мови є форми навчання не у закладах вищої освіти. Серед таких програм можна виділити:

- школоцентровані програми підготовки вчителів (SCITT);
- програма підготовки вчителів зі ступенями (GTP);
- програма присвоєння статусу кваліфікованого вчителя (QTS only);
- програма “швидкий шлях” (The Fast Track) [2].

Програма SCITT розроблена та реалізується школами та коледжами. Цей курс підготовки надає випускникові статус кваліфікованого вчителя. Викладання здійснюється досвідченими вчителями-практиками. Під час навчання майбутній учитель іноземної мови проводить майже весь час у безпосередньому контакті з учнями, використовує теоретичні знання на практиці, досягає психологічної готовності для здійснення самостійної викладацької діяльності та набуття впевненості у власних силах і можливостях.

Термін навчання в основному становить 1 рік і співпадає у строках з навчальним роком у школі, тобто з вересня по червень. Виняток становить Національна програма підготовки майбутніх учителів у визначних початкових школах (The National SCITT in Outstanding Primary Schools), яка починає роботу у серпні [1].

У рамках програми SCITT здійснюється підготовка вчителів для початкової, середньої та старшої школи і охоплює весь спектр предметів, які викладаються у школі, у тому числі й іноземної мови.

Програма GTP дозволяє випускникам університетів навчатися для здобуття професії вчителя під час їх безпосередньої роботи у школі. Це ідеальний варіант для тих, хто бажає перекваліфікуватися і продовжувати працювати.

Студент наймається на роботу у школу у якості некваліфікованого вчителя. Змістовні компоненти і строки підготовки майбутнього учителя можуть варіюватися залежно від його попереднього вчительського досвіду.

Базами для професійної підготовки програми GTP можуть бути як загальноосвітні школи так і школи приватного сектору, але у такому випадку державне фінансування майбутнього вчителя буде відсутнім.

Програма QTS only розрахована на вчителів, які мають університецький ступінь і суттєвий досвід роботи у школах Великої Британії у якості інструктора або некваліфікованого вчителя або вчителя у приватних школах. Вони можуть отримати статус кваліфікованого вчителя за умов виконання мінімального обсягу навчального навантаження. Процедура присвоєння статусу QTS відбувається наступним чином. Претендент представляє експертній комісії порт фоліо, у якому розкриваються і дається детальна характеристика всім професійним вмінням і здібностям вчителя-практика. Після ретельного аналізу отриманих даних, комісія оцінює роботу вчителя на практиці і лише після цього виноситься експертне рішення про присвоєння вчителеві QTS. Університет Глоусестершира (University of Gloucestershire) є координатором цієї програми для вчителів з різних предметів: математики, іноземних мов, релігійної освіти, мистецтва, історії, географії, фізичного виховання тощо.

На додачу до цих програм почала функціонувати програма “швидкий шлях” (The Fast Track). Вона пропонувала прискорений спосіб опанування вчительською професією для випускників закладів вищої освіти та аспірантів з високим ступенем розвитку педагогічних здібностей. Запровадження всіх цих програм дозволяло зробити педагогічну освіту та підготовку більш гнучкою [1].

Список літератури

1. Totterdell M, Bubb S, Woodroffe L, Hanrahan K (2004). The impact of newly qualified teachers (NQT) induction programmes on the enhancement of teacher expertise, professional development, job satisfaction or retention rates: a systematic review of research literature on Induction. In: Research Evidence in Education Library. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London.

2. Training our Next Generation of Outstanding Teachers (2011). Implementation Plan.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: ОКРЕМІ КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Плужнік О. І.
к.ю.н., доцент
Одеський державний університет внутрішніх справ

Відповідно до ч. 1 ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Розділом IX Особливої частини Кримінального кодексу України (статті 255-270[1]) передбачена кримінальна відповідальність за злочини проти громадської безпеки [2].

Кримінальні правопорушення (злочини) проти громадської безпеки – це суспільно небезпечні, передбачені КК України, винні діяння (дії або бездіяльність), вчинені суб'єктами злочину, що порушують громадську (загальну) безпеку і створюють загальну небезпеку (умови) загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків або заподіюють такі наслідки.

Відповідно безпосередніх об'єктів злочини проти громадської безпеки можна систематизувати поділивши на наступні групи:

1) *Злочини, пов'язані з діяльністю злочинних організацій*: Створення злочинної організації (ст. 255 КК України); Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності (ст. 256 КК України); Бандитизм (ст. 257 КК України); Створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258-3 КК України); Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (стаття 260 КК України).

2)*Злочини, пов'язані з тероризмом:* Терористичний акт (ст. 258 КК України); Втягнення у вчинення терористичного акту (ст. 258-1 КК України);

Публічні заклики до вчинення терористичного акту (ст. 258-2 КК України); Сприяння вчиненню терористичного акту (ст. 258-4 КК України); Фінансування тероризму (ст. 258-5 КК України);

3) *Злочини, що порушують правила поводження з предметами, які становлять підвищену суспільну небезпеку:* Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261 КК України); Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262 КК України); Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України); Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв (ст. 263-1 КК України); Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК України); Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами (ст. 265 КК

України); Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію (ст. 265-1 КК України); Погроза вчинити викрадання або використати радіоактивні матеріали (ст. 266 КК України); Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини (ст. 268 КК України); Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин (ст. 269 КК України).

4) *Злочини, пов'язані з порушенням спеціальних правил:* Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами (ст. 267 КК України); Порушення вимог режиму радіаційної безпеки (ст. 267-1 КК України); Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (ст. 270 КК України);

5) *Інші злочини проти громадської безпеки:* Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259 КК України); Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства (ст. 270-1 КК України);

Вивчення показників кримінально-правової статистики щодо злочинів проти громадської безпеки засвідчило загрозливі ознаки негативних тенденцій, що складаються в суспільстві останніми роками з огляду на стабільно високий рівень реєстрованих злочинів. Разом із тим треба зазначити, що у структурі злочинності питома вага злочинів проти громадської безпеки, які вчиняються в Україні, незначна і у більшості своїй за останні роки складає 2.2 %. (Див. Таблиця № 1 та № 2).

Таблиця № 1.
Загальні відомості облікованих кримінальних правопорушень в Україні

Обліковано кримінальних правопорушень за рік	Всього обліковано кримінальних правопорушень в Україні	Обліковано кримінальних правопорушень проти громадської безпеки	% відношення облікованих кримінальних правопорушень проти громадської безпеки до усіх облікованих кримінальних правопорушень
1	2	3	4
2014	529139	11947	2.3 %
2015	565182	11699	2.1 %
2016	592604	10903	1.8 %
2017	523911	11773	2.2 %
2018	487133	10711	2.2 %
2019	444130	10313	2.3 %

Так, згідно із статистичними даними Генеральної Прокуратури України [3], за 2014 рік по Україні всього обліковано кримінальних правопорушень -

529139, із них проти громадської безпеки -11947, що складає 2.3 %; за 2015 рік – 565182 кримінальних правопорушень, із них проти громадської безпеки – 11699, що складає - 2.1 % ; за 2016 рік – 592604 кримінальних правопорушень, , із них проти громадської безпеки – 10903, що складає 1.8 %; за 2017 рік – 523911 кримінальних правопорушень, із них проти громадської безпеки – 11773, що складає - 2.2 % ; за 2018 рік – 487133 кримінальних правопорушень, , із них проти громадської безпеки – 10711, що складає 2.2%; за 2019 рік - 444130 кримінальних правопорушень, із них проти громадської безпеки – 10313, що також складає 2.3% від загальної кількості злочинів, що вчинюються в Україні.

Таблиця № 2.
Динаміка облікованих кримінальних правопорушень проти громадської безпеки

Обліковано кримінальних правопорушень за рік	Обліковано по Україні кримінальних правопорушень проти громадської безпеки	Динаміка облікованих кримінальних правопорушень проти громадської безпеки	Обліковані кримінальні правопорушення проти громадської безпеки у % відношенні до попереднього року (ланцюговий метод)
1	3		4
2014	11947		
2015	11699	- 248	- 2.1 %
2016	10903	- 796	- 6.8 %
2017	11773	+ 870	+ 7.9 %
2018	10711	- 1062	- 9 %
2019	10313	- 398	- 3.7 %

Вивчаючи показники, слід зауважити, кількісна характеристика злочинів проти громадської безпеки зменшується, відповідно у 2015 році зменшення на 2.1 %, у 2016 році зменшення на 6.8 %, у 2018 році зменшення на 9 %, у 2019 році зменшення складає 3.7 %. Виключення є 2017 рік, де спостерігається збільшення кількості облікованих кримінальних правопорушень на 7.9 %.

На підставі викладеного, вважаємо, що незважаючи на те, що відсоток співвідношення скоєння злочинів проти громадської безпеки є невеликим і з кожним роком спостерігається його зменшення - злочини зазначеної категорії є злочинами підвищеної суспільної небезпеки. Це визначається тим, що своїми протиправними діями особи порушують громадський спокій, посягають на життя та здоров'я людини, посягають на нормальну діяльність державних і громадських інституцій, установ, закладів, підприємств. Також порушуються інтереси людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями, пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними подіями. Це визначається також і тим, що надані

злочини (більшість із них) вчиняються у співучасті, зокрема, організованою групою або злочинною організацією.

Список літератури:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року: Закон України № 254к/96-ВР. Редакція від 01.01.2020 року. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III. URL: ttp://zakon1.rada.gov.ua.

3. Статистична звітність Генеральної прокуратури України за 2014-2019 роки. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo#

ФОРМУВАННЯ МЕДІА-КОМПЕТЕНЦІЙ У ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

Поліщук Т. І.
старший викладач
кафедри бібліотекознавства та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка

Розвиток медіаосвіти в Україні набирає обертів, її важливість розуміють як виробники так і споживачі медіа-продукту. Окрім теоретичних знань, що їх пропонують різноманітні платформи (Prometheus, MediaSapiens чи IREX), необхідно опановувати практичними навичками для створення та реалізації власного контенту. Значна кількість досліджень з даної теми присвячена медіа-сфері бібліотек їх активності у інформаційних мережах та частоті дописів [1-4]. Однак для розуміння які предмети необхідно запровадити в навчанні програми підготовки фахівців інформаційно-бібліотечної сфери варто дослідити які ж медіа-практики вони використовують для створення цих дописів.

Метою дослідження є аналіз медіа-компетенцій необхідних фахівцю інформаційно-бібліотечної сфери для продуктивної дистанційної роботи.

У 2020 році світ опинився перед новими викликами – перехід в онлайн, налагодження дистанційної роботи та комунікації. Кожна сфера діяльності зіткнулася з потребою опанувати нові методи співпраці для власного розвитку. Не оминуло це й фахівців інформаційно-бібліотечної сфери, а розвиток цифрової культури виявися як ніколи на часі. Щоб привернути увагу користувача та не загубитися серед тієї кількості контенту, який накрив нові медіа, бібліотекам потрібно швидко адаптуватися та перетворюватися на культурно-просвітницькі онлайн центри. А для якісних змін необхідні фахівці з відповідними знаннями та навичками. У своїй праці «Третя хвиля» Елвін Тофлер ще 1980 року спрогнозував зміни, які нас очікують зауваживши, що розрив між споживачем і виробником призведе до трансформації економіки та формуванню просьюмера, в тому числі й у споживанні та виготовленні інформаційного контенту [5].

Вміти створювати якісний медіа-продукт – це проблема з якою зіткнулися книгозбірні опинившись в умовах дистанційного спілкування з читачами. Адже, в більшості своїй, бібліотеки хоч і були активні у соціальних мережах, усе ж наповнювали свої сторінки час від часу. Тепер же у них виникла потреба робити це щодня, щоб підтримувати психологічний та інтелектуальний зв’язок з користувачем. Чим же наповнити контент? Де брати ідеї? Традиційні дописи, присвячені визначним датам чи подіям заполонили Internet та видаються однобокими і не цікавими. Той масив картинок чи фото, що є у відкритому доступі вже не приваблює читачів. Окрім креативності фахівцям інформаційно-бібліотечної сфери потрібно володіти медіа-практиками, які допоможуть створювати унікальний медіа-продукт та перейти в розряд медіапросьюмера, що здатен генерувати нові ідеї для контенту [6].

Необхідність у медіаосвіті гостро відчули як студенти так і працівники інформаційно-бібліотечної сфери. Які ж з медіа-компетенції потрібні для роботи в нових умовах? Беззаперечно це медіаграмотність та розуміння того як працюють медіа. Вміння критично аналізувати той масив інформації, що поглинув нас усіх. Бібліотекам необхідно вивчити свою аудиторію, адже часто читач бібліотеки, що приходив до неї особисто не є активним користувачем її сторінок у соціальних медіа. Це варто враховувати при розробці дописів та викладі матеріалу, щоб власний інформаційний контент був максимально корисним і цікавим. Необхідним видається вміння використовувати програмне забезпечення, інтерактивні додатки та вміло їх застосовувати при розробці власного медіа-продукту. Працівникам інформаційно-бібліотечної сфери починають активно опановувати базові навички в сфері інформаційних технологій та комунікаційній роботі в нових медіа. Одночасно вони вчаться працювати з бібліотечним сайтом, блогом та соціальними мережами, створювати фото та відео дописи, інфографіку, gif-анімацію, меми. А дослідження власної онлайн аудиторії визначає яким гаджетам та соціальним мережам вона надає перевагу, отже, і розуміння для якої з мереж (Twitter, Instagram, Facebook чи YouToube) розробляти контент. Це спонукає майбутніх фахівців бути в курсі новітніх трендів у сфері інформаційних технологій і цифрових ресурсів, вчитися створювати контент та перевіряти інформацію [7].

Впровадження в навчальні плани майбутніх фахівців інформаційно-бібліотечної сфери дисциплін пов’язаних з журналістикою та діджитал обумовлено потребою ринку праці у таких спеціалістах. А бути медіаграмотним – це бути спроможним створити привабливий та функціональний контент, для продуктивного спілкування зі своєю цільовою аудиторією.

Підсумовуючи зазначене ми дійшли висновку, що медіа-компетенції є важливою складовою сучасного фахівця інформаційно-бібліотечної сфери. Критичне мислення, аналіз аудиторії та виготовлення власного медіа-продукту є не лише трендом сучасності, а й гострою потребою бути цікавим своєму читачеві в період нової дистанційної реальності.

Список літератури

1. Ranking bibliotek w social mediach 2017 [Електронний ресурс] / Barbara Maria Morawiec // Lustro Biblioteki. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://lustrobiblioteki.pl/2017/02/ranking-bibliotek-social-mediach/

2. Мар'їна О.Ю. Бібліотека в цифровому просторі: монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків: ХДАК, 2017. 326 с.

3. Ріжко Р. Л. Формування іміджу сучасної бібліотеки: бібліотечна журналістика / Р. Л. Ріжко // Бібліотеки ВНЗ України у процесі імплементації Закону «Про вищу освіту» та інформатизації суспільства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Івано-Франківськ, 16–19 червня 2015 р. – Івано-Франківськ : НТБ ІФНТУНГ, 2015. – С. 256–265.

4. Струнгар В.В. Статистичний підхід до вивчення комунікації бібліотеки і користувача через соціальні медіа / В.В. Струнгар // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences. – 2015

5. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер ; [пер. с англ. ; науч. ред., авт. пред- исл. П. С. Гуревич]. — М. : Изд-во АСТ, 1999. — 784 с.

6. Поліщук Т. І. Медіапросьюмеризм як складова медіаосвіти// Матеріали другої міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі». – Київ: КНУКІМ, 2019. – С. 130-131.

7. Поліщук Т.І. Практико-орієнтований підхід у викладанні дисципліни "Бібліотечна журналістика" в Університеті Грінченка / Т. Поліщук // Вісник Книжкової палати. - 2019. - № 5. - С. 24-27. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_5_8

ДИТЯЧИЙ МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Поясик О.
кандидат педагогічних наук (доктор філософії), доцент
завідувач кафедри педагогіки і психології
Коломийський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Нагальною потребою сучасної школи є естетизація освітнього процесу через музичну освіту учнів, що виступає невід'ємним чинником загального розвитку особистості й посідає важливе місце в системі національного виховання молодого покоління. Успішне розв'язання означеного завдання передбачає посилення музично-естетичного компонента змісту освіти, насичення його здобутками національної музичної культури, зокрема дитячого музичного фольклору. Проблема використання усної народної творчості як засобу виховання молодших школярів набуває актуальності в умовах реформи початкової школи. Тому, що розбудова системи початкової освіти на засадах особистісно-зорієнтованої педагогіки потребує пошуку засобів навчання та виховання, які б надали учням можливість для розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, розвитку моралі та моральних якостей, формування естетичних поглядів та смаків.

Одним із провідних засобів формування духовного світу особистості учнів початкової школи є дитячий музичний фольклор, котрий створює умови для природного формування музичних здібностей у дітей, позитивно впливає на підвищення інтелекту, становлення й творчу самореалізацію особистості.

Народну музичну творчість як систему музично-естетичного виховання й розвитку творчих здібностей школярів у своїх наукових працях розглядають К. Абишева, А. Анаркулова, О. Апраксіна, В. Бабій, А. Владимирова, Ю. Мандрика, Н. Сивачук, В. Стрельчук, В. Шацька та ін.

Музичний фольклор – це народна музично-поетична творчість, частина набутку народної спадщини минулого, власне музично-поетичний фольклор, найперше вокальна (пісенна), інструментальна, вокально-інструментальна й музично-танцювальна творчість народу. У музичному фольклорі виражені етичний та естетичний ідеали народу, найважливіші принципи народної педагогіки [3].

Продовжуючи традиції домашнього виховання, програми початкової щколи включають колискові й забавлянки («Печу, печу хлібчик», «Диби, диби», «Де ж ти, кицю, ходила?», «Ой ходить сон»), ритмічні пісні, побудовані в межах двох-трьох звуків, які сприяють розвитку почуття метроритму. Учні легко запам'ятовують просту, близьку дитячому сприйманню мелодію пісні чи забавлянки. Мелодичне наголошення в них збігається з римуванням тексту, що допомагає збагаченню лексичного запасу дітей. Крім того, на уроках

використовуються різнохарактерні пісні, що сприяє емоційному розвитку дитини («Галя по садочку ходила», «Веселі гуси», «Ходить гарбуз по городу» та ін.).

Розвитку музичних здібностей учнів молодшого шкільного віку допомагають дитячі ігри, інсценізація народних пісень («Подоляночка», «Огірочки»). Їх використання на уроці дає змогу розвивати всі складові музикальної діяльності: почуття ритму (вистукування, плескання), відчуття ладу (сольний, двоголосий, хоровий співи), музично-слухові уявлення (при слуханні музики).

Велику роль у духовно-моральному становленні та формуванні національного світогляду школярів відіграють пісні календарно-обрядового циклу. Звичаї, обряди нашого народу передавалися з покоління в покоління, тому вивчення таких пісень, як «Я маленький хлопчик», «Щедрівочка щедрувала», «Нова радість стала», «Ой, хто, хто Миколая любить», «Ой прийшла весна», «Кошик на Великдень» та інших виховує у дітей любов до минулого, до народних традицій. Розучування стрілецьких, січових, козацьких пісень («Гей, там, на горі, Січ іде», «Чом, чом, земле моя», «Зірвалася хуртовина», «Їхав козак за Дунай») розвивають у школярів почуття гордості, відповідальності, що допомагає виховати справжнього патріота своєї Батьківщини [1].

Важливим завданням у збереженні дитячого музичного фольклору є збір творів усної народної творчості. Галицький педагог минулого століття М. Пушкар зазначав, що уже з перших класів народної школи діти запам’ятовували прості казки, байки, пісні, які потім з їх уст записували вчителі. Пошукова робота мала велике значення для дітей та молоді шкільного віку:

1. Дитина пізнавала «легко й природно скарби духової культури свойого села чи міста».
2. Досконаліше пізнавала мову свого середовища, звичаї, обряди.
3. Відновлювала усну творчість, любов до неї, яка переходила з роду в рід (роль матері-співачки для духової культури родини й народу).
4. Дізнавалася про те, який твір був написаний поетом, а який народом.
5. При збиранні й евентуальному обговоренні усної народної творчості діти звертали увагу на красу творів і тим розширювали свій кругозір.
6. Діти, а особливо старші, поверталися до рідної пісні, танців.
7. Любов до рідної пісні, мови, звичаїв заповнювала духову порожнечу дитини [2].

Сьогодні як ніколи стоїть питання збереження традицій і звичаїв українського народу через призму відновлення усної народної творчості. Тому одним із методів навчання музичної освіти повинно бути збирання творів усної народної творчості. Записувати та збирати усний матеріал можна рекомендувати дітям молодших класів впродовж цілого року, а то й 2–3 років. Мова йде не про систематизацію розроблення, а лише про збір матеріалу з навчальною метою і для зацікавлення дітей культурним і мовним скарбом своєї місцевості. Так, під час весіль діти можуть записувати весільні пісні, під час

Різдвяних свят – колядки, щедрівки, під час Великодніх свят – гагілки, веснянки і т. д.

Звернення до народних джерел у сучасній методиці музично-естетичного виховання пояснюється досить широким використанням фольклору у сучасній музиці. На кращих зразках української народної творчості, класичної музики ми виховуємо гармонійно всебічно розвинену особистість школяра. Інтонації народної пісні, перлини українського народу, показують не лише багатство і красу їхніх мелодій, а й усю глибину й багатогранність відображених у них почуттів і сподівань народу.

Висвітлюючи роль дитячого музичного фольклору у вихованні та музичному розвитку учнів початкової школи, а також простежуючи взаємодію між музичним розвитком дітей шкільного віку і формуванням їх емоційного, інтелектуального й духовного світу та становленням особистості, варто ще раз наголосити на тому, що дитячий музичний фольклор дає дитині перші відомості про навколишній світ та дає можливість знайти себе в ньому. Виховання засобами музичного фольклору створює умови для формування внутрішньої потреби у неперервному вдосконаленні музичної діяльності, реалізації музично-творчих можливостей та становленні духовного світу особистості [3].

Отож, можна стверджувати про багатоаспектне значення музичного фольклору, який сприяє розвиткові не лише музичних здібностей дитини, мислення та мовлення, але й стверджує високі естетичні ідеали, являє собою яскраву і самобутню сторінку духовності українського народу.

Список літератури

1. Поясик О. Музична освіта та виховання учнів і молоді Галичини (20–30-ті рр. XX ст.) Монографія. Видання друге, доповнене. Івано-Франківськ: НАІР, 2013. 170 с.

2. Пушкар М. Збирання творів народної усної словесності при помочі учнів і виховно-научне значення такої роботи. *Методика і шкільна практика. Додаток до журналу «Учительське Слово»*. Львів, 1933. С.1–5.

3. Український дитячий музичний фольклор у художньому розвитку молодших школярів: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів, напряму підготовки «Початкова освіта». / Автор М. В. Вацьо. Вінниця, 2015. 120 с.

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Припутень Д. С.
доктор юридичних наук, доцент
професор кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Розвиток нашої держави свідчить про те, що упродовж останніх років сформувалося громадянське суспільство, яке характеризується високим рівнем відповідальності в контексті власної ролі у підвищенні ефективності діяльності органів державної влади. Закріплюючи у Конституції України положення, відповідно до якого народ є єдиним джерелом влади, наша держава взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення участі громадськості в управлінні державними справами. Одним із дієвих способів такого управління є громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів, здійснення якого спрямовано на попередження сваволі та забезпечення прозорості у сфері діяльності органів Національної поліції України.

Окремі теоретичні аспекти здійснення громадського контролю досліджували у своїх працях О. Андрійко, С. Братель, С. Вітвіцький, С.Денисюк, А. Крупник, С. Кушнір, В. Латишева, В. Малиновський, Л. Наливайко, С. Новіков, В. Погорілко, О. Полтараков, Л. Рогатіна, І. Сквірський, С. Тимченко, С. Шестак, О. Щербанюк та інші. Не зважаючи на наявні дослідження окремих питань щодо громадського контролю, відсутнім є визначення поняття «громадський контроль за діяльністю Національної поліції України».

Необхідно акцентувати увагу, що робота Національної поліції України в першу чергу ґрунтується на принципах, закріплених у розділі ІІ Закону України «Про Національну поліцію». Відповідно до ч. 1 ст. 9 одним із таких принципів діяльності є відкритість та прозорість [1], головне призначення якого полягає у звільнені поліції від політичного впливу та корупційних ризиків у їх діяльність. Дієвим способом дотримання принципу відкритості та прозорості діяльності органів Національної поліції є громадський контроль.

Проте, сьогодні у науковій літературі відсутнім є єдине визначення поняття «громадський контроль», а у сфері діяльності органів Національної поліції взагалі відсутнє, що доводить актуальність, необхідність та перспективність його подальшого дослідження. З огляду на це першочергово необхідно проаналізувати етимологічне значення визначення поняття «контроль». В. Двуреченських зазначає, що зважаючи на відсутність слова «контроль» у латині, воно походить від однокорінного французького слова contrerole та означає встановлення достовірності обставин справи [2, с. 8]. Деякі автори вбачають походження поняття «контроль» від франц. controle, що, утворилося

від латинського contra і слова «роль», яке означає «міра впливу, значення, ступінь участі в чомусь» [3, с. 8-9]. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» зазначаються одразу декілька визначень контролю серед яких: перевірка відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам; перевірка, облік діяльності кого-, чого-небудь, нагляд за кимось, чимось; установа чи організація, що здійснює нагляд за ким-, чим-небудь або перевіряє його [4]. На думку В. Малиновського, контроль – це процес забезпечення досягнення організацією своєї мети, що складається з установлення критеріїв, визначення фактично досягнутих результатів і запровадження корективів у тому випадку, якщо досягнуті результати суттєво відрізняються від установлених критеріїв [5]. С. Стеценко визначає контроль як організаційно-правовий спосіб забезпечення законності й дисципліни, який характеризується спостереженням і перевіркою правомірності діяльності об'єкта контролю та фактичної відповідності тих чи інших фактичних дій вимогам чинного законодавства з можливістю втручання в оперативно-господарську та виробничу діяльність для усунення виявлених недоліків [6]. Досліджуване поняття необхідно розуміти як вид діяльності який проявляється: по-перше, у перевірці або спостереженні з метою подальшої перевірки діяльності, спрямованої на виконання покладених завдань та реалізацію функцій органів Національної поліції; по-друге, у можливості припинення виявлених порушень.

Відсутність єдиного визначення поняття «громадський контроль» обумовлюється його складністю та багатоаспектністю. На сьогодні в науковій літературі пропонується чимало визначень досліджуваного поняття. Науковці, досліджуючи громадський контроль пропонують два підходи щодо його розуміння – вузький та широкий. Прихильники вузького підходу зосереджують увагу на суб'єктах здійснення контрольної діяльності. Так, громадський контроль в «Юридичній енциклопедії» визначається О. Андрійко як один із видів соціального контролю, який здійснюється об'єднаннями громадян та самими громадянами і є важливою формою реалізації демократії, і способом залучення населення до управління суспільством та державою [7]. Дослідник А. Крупник зазначає, що громадський контроль є інструментом громадської оцінки виконання органами влади й іншими підконтрольними об'єктами їхніх соціальних завдань [8]. Прихильниками зазначеного підходу є А. Васіна, Л. Гордієнко, А. Мельник, О. Оболенський [9, с. 149]. В умовах розбудови демократичної, соціальної, правової держави такий контроль є чинником розвитку соціуму.

Більш обґрунтованим на нашу думку, є широкий підхід в контексті якого науковці, розкриваючи визначення поняття «громадський контроль», акцентують увагу, наприклад, на його сутнісних рисах, меті на реалізацію якої він спрямований тощо. О. Полтараков громадський контроль визначає як систему відносин громадянського суспільства з державою, яка ґрунтується на підзвітності органів державної виконавчої влади органам державної законодавчої влади (парламентський контроль) та недержавним структурам («третьому секторові» та ЗМІ) [10]. С. Новіков розглядає його як інституційну

систему, завдяки якій громадянське суспільство через певні свої структури отримує право і здатність спостерігати за перебігом, процедурами та результатами виборчого процесу, контролювати їх відповідність чинному законодавству та нормам міжнародного права, вимагати усунення виявлених порушень [11, с. 18]. Прихильниками наведеного підходу є І. Дрейслер [12, с. 35], В. Бєляєв [13, с. 4], Т. Наливайко [14] та ін. Зазначений підхід використано у проєкті Закону України «Про громадський контроль» (вносився на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України IV скликання І. Шаровим і А. Раханським) [15].

Проведений нами аналіз нормативно-правових актів свідчить, що відсутнім є також законодавче визначення поняття «громадський контроль». Проте, з метою дієвості та ефективності громадського контролю за діяльністю органів Національної поліції, забезпечення умов для належної реалізації прав і свобод громадян у цій сфері неодноразово висловлювалися пропозиції щодо необхідності прийняття Закону України «Про громадський контроль». Так, за період незалежності України були здійсненні спроби розробити проєкт Закону про громадський контроль, проте не один з них не був прийнятий. Подальша розробка нового проєкту повинна ґрунтуватися на комплексних теоретичних та практичних дослідженнях, пов’язаних із становленням у нашій державі інституту громадського контролю, зокрема у сфері діяльності Національної поліції.

Зважаючи, на відсутність законодавчого закріплення визначення поняття «громадський контроль» щодо нього наявною є активна полеміка. Більшість науковців вживають поняття «громадський контроль» та «громадянський контроль» як синоніми, інші ж надають цим двом поняттям різне змістове значення [16, с. 10-11].

В контексті вищезазначеного 07.08.2018 р. Верховною Радою України було отримано проєкт Закону України «Про громадянський контроль за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб» (внесений народним депутатом України С. Капліним) [17]. Законопроєкт містив ряд суттєвих новацій, а саме: визначено поняття «громадянський контроль» та «громадянський спротив»; закріплено гарантії здійснення заходів громадянського контролю тощо. Проте, 29.08.2019 р. проєкт – відкликано.

Співвідносячи поняття «громадський контроль» з «громадянським контролем» можемо зауважити, що останнє має ширше значення зважаючи на те, що його зміст охоплює всі прояви контролю. Так, В. Кравчук, вважає за доцільне розрізняти громадський і громадянський контроль, підкреслюючи, що ключовою ознакою розмежування понять «громадський контроль» і «громадянський контроль» є колективність та індивідуальність суб’єктів їх здійснення. Саме тому «громадський контроль» реалізується у формах громадських рад, громадських експертиз, громадських слуханнях тощо, а «громадянський контроль» виявляється у формах індивідуальних звернень громадян, їх особистої активності [18, с. 89].

Отже, на основі опрацьованого матеріалу можемо визначити *громадський контроль за діяльністю Національної поліції* як діяльність громадян або їх

об'єднань, що здійснюється з використанням комплексу правових, організаційних, інформаційних заходів, встановлених Конституцією та Законами України в умовах розбудови демократичної, соціальної, правової держави, що сприяє отриманню об'єктивної інформації про діяльність органів (підрозділів) поліції, а також забезпеченню ефективної діяльності спрямованої на охорону прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримку публічної безпеки та порядку. Водночас для того, щоб повно та об'єктивно розкрити основні характеристики та особливості цього складного за своїм змістом і багатоманітного за формами прояву явища, необхідним є акцентування уваги на *найсуттєвіших його ознаках,* серед яких можемо виокремити наступні: є дієвим механізмом участі громадян та їх об'єднань у діяльності органів (підрозділів) поліції; здійснюється у формі публічної перевірки; базується на використанні передбачених Конституцією та Законами України заходах (правових, організаційних, інформаційних); сприяє отриманню об'єктивної інформації про діяльність органів (підрозділів) поліції; повноваження суб'єктів здійснення громадського контролю не мають юридично-владного змісту; сприяє забезпеченню ефективній діяльності яка спрямована на охорону прав і свобод людини, протидію злочинності, а також підтримку публічної безпеки та порядку; рішення суб'єктів громадського контролю мають, як правило, рекомендаційний характер.

Список літератури

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

2. Двуреченских В.А. Основы государственного аудита. Москва: Патриот, 2011. 447 с.

3. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія: підручник. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: Рута, 2002. 544 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь, 2007., с. 569.

5. Малиновський В. Я. Державне управління / В. Я. Малиновський. Київ: Атіка, 2003. 573 с.

6. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навч. посіб. – вид. 2-ге перер. і доп. Київ : Атіка, 2009. С. 199-200.

7. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Ред. кол. : Ю.С. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енцикл. ім. М.П. Бажана, 1998. Т. 1 : А-Г. 672 с.

8. Крупник А.С. Зарубіжний досвід громадського контролю: уроки для України. *Ефективність державного управління.* 2007. Вип. 14. С. 146-154.

9. Державне управління: навч. посібник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; за ред. А.Ф. Мельника. Київ: Знання-Прес, 2003. 343 с.

10. Полтораков О. Громадський контроль над «силовими» структурами в Україні: проблеми та перспективи: http://www.niisp.org.ua/articles/109/.

11. Новіков С. Інституціоналізація громадського контролю виборчого процесу в Україні: необхідність, здобутки, проблеми. *Людина і політика*. 2004. № 5. С. 17-24.

12. Дрейслер И.С. О соотношении государственного и общественного контроля как гарантий социалистической законности. *Проблемы социалистической законности на современном этапе развития советского государства*. 1968. С. 35-37.

13. Беляев В.П. Общественный контроль в современной России. *Конституционное и муниципальное право*. 2006. № 6. С. 2-6.

14. Наливайко Т.В. Громадський контроль в Україні як інститут громадянського суспільства : теоретико-правовий аспект : автореф. дис. … канд. юрид. наук. : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Львів, 2010. 21 с.

15. Проєкт Закону України «Про громадський контроль» № 6246 від 11.10.2004 р.: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=6246&skl=5.

16. Шестак С. В. Недержавний контроль за діяльністю міліції: теоретико-правовий аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Харків, 2009. 19 с.

17. Про громадянський контроль за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб: Проєкт Закону України від 07.08.2018 р.: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64506.

18. Кравчук В.М. Контроль над публічною владою: уточнення понятійно-категорійного апарату. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 1. С. 85-90.

КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН

Прокопенко К. М.
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Припутень Д. С.
д.ю.н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Проблема протидії корупції є однією із сучасних проблем в Україні. На сьогодні цей «корупційний вірус» охопив майже усю систему органів державної влади, що в свою чергу створює реальну загрозу демократичному розвитку будь-якої держави та національній безпеці. Корупція загрожує верховенству права, стабільності демократичних процесів, підриває основи державного управління, порушує принципи рівності та соціальної справедливості, а також породжує латентну монополізацію ринку й підриває правові основи вільної, добросовісної конкуренції тощо. Сьогодні протидія корупції є важливим питанням досягнення європейського майбутнього України.

Проблемі протидії корупції приділили увагу в своїх працях такі дослідники, як Х. Алтас, Р. Мертон, Г. Сатаров, А. Хайденхаймер та ін. Серед вітчизняних науковців проблемами корупції займалися З. Варналій, А. Закалюк, М. Мельник, С. Ожегов, М. Тихомиров та ін.

У науковій, навчальній та публіцистичній літературі існує методологічна різноманітність підходів до розуміння визначення поняття «корупція».

Необхідно зауважити, що відсутність чітко закріплених правових визначень стосується не тільки поняття «корупція», а й загалом у міжнародних договорах, зокрема в правовій системі Європейського Союзу, що характеризується в науковій літературі як «гнучкість» закріплених у законодавстві правових норм. Ця гнучкість слугує досягненню компромісу між потребами правової визначеності, з одного боку, і потребами ситуативної справедливості – з іншого. Цілковита визначеність поняття «корупція» в міжнародно-правових актах може бути навіть небажаною: встановлення меж обсягу та змісту таких понять позбавляє право можливості легко пристосовуватися до національних умов. Так, у пояснювальній записці до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією зазначено «…те, чи кваліфікуватиметься якась практика як «корупційна» і чи тому засуджуватиметься суспільною мораллю, залежить від конкретної держави» [1, с. 136].

З латинської «corruption» перекладається, як корозія, роз'їдання, руйнування. Семантично ж поняття «корупція» походить від лат. слова corrumpo, що перекладається як: псувати, пошкоджувати, марнувати; призводити до занепаду; виснажувати; знищувати, розбивати; губити, руйнувати; спокушати, розбещувати, підкуповувати; спотворювати, перекручувати, фальсифікувати; ганьбити, безчестити. А в латинській мові є слово corruptio, яке має значення: підкуп, спокушання; псування, занепад; зіпсованість, зрадливість [2, с. 120].

Конституція України визначає основоположні засади, які надають можливість пошуку, збору та поширення інформації з приводу вчинених посадовими особами правоохоронних органів корупційних діянь. Встановлення права на вільний доступ до інформації є фундаментом у належному інформаційно-правовому забезпеченні протидії корупції в правоохоронних органах, а надання можливості розкриття конфіденційних відомостей, з метою визначення усіх аспектів корупційного правопорушення забезпечує здійснення справедливого правосуддя й притягнення до відповідальності винних у корупції посадових осіб правоохоронних органів [3, с. 63]. Надання особам права на спростування недостовірних фактів є одним із демократичних механізмів, у тому числі й щодо вчинення ними корупційного правопорушення та відшкодування їм у зв'язку з цим моральної та матеріальної шкоди

Корупція в Україні не протистоїть офіційній економіці, вона існує у ній, виступаючи природним і закономірним наслідком легальних статусів господарюючих та керуючих суб'єктів. Це означає, що посадовці окремих державних структур не просто обслуговують економіку, вони беруть у ній участь, маючи «свою долю» в економіці.

Подолання корупції в органах Державної фіскальної служби України є одним із першочергових завдань українського суспільства, оскільки існуючі прояви корупції негативно впливають на: фінансово-економічну ситуацію, рівень надходжень грошових коштів до державного бюджету, ефективність діяльності цих органів і їх авторитет серед громадськості, що у цілому завдає удару по державній безпеці [4, с. 186]. Проте, слід зауважити, що наразі наша держава обрала правильний шлях у напрямі протидії та запобігання корупції, що обумовлено прийняттям нормативно-правових актів антикорупційної спрямованості та функціонуванні спеціальних органів першочерговим завданням яких є боротьба з корупційними проявами. Крім того, незважаючи на те, що показники виявлених проявів корупції залишаються невтішними можемо акцентувати увагу, що порівняно з останніми роками вони йдуть на спад.

Протягом 2015-2019 рр. здійснено низку реформаційних заходів, спрямованих на зниження рівня корупції, наприклад, в системі МВС України, зокрема інституційного спрямування. Так, створено Національну поліцію, до якої, за результатами прозорого конкурсу, обрано новий склад працівників, орієнтованих на нетерпимість до виявів корупції [5, с. 15].

З метою розроблення ефективної системи запобігання і протидії корупції та подальшого впровадження механізмів прозорості, доброчесності, зниження рівня корупційних ризиків у системі МВС України та зміцнення довіри

громадян до діяльності правоохоронних органів щороку розробляються Антикорупційні програми МВС України. Зазначені програми формують з огляду на результати здійсненого аналізу корупційних ризиків у сфері діяльності МВС України, які засвідчують, що з 95 заходів (один захід знято з виконання на підставі рішення комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми МВС України від 23.10.2018 р.), які зацікавлені підрозділи, органи/формування чи установи МВС України мали реалізувати 2018 р.; виконано 93 заходи, або 98 % (2017 р. – 91 %); на стадії виконання знаходяться два, або 2 % (на противагу 9 % 2017 р.) («Nakaz MVS Ukrainy», 2019) [5, с. 16-17].

Практичний досвід свідчить, що дуже важко протистояти перед спокусою влади та грошей, тому основна боротьба з корупцією – комплексна система виховання, сформована таким чином, щоб корупційна поведінка сприймалася, як неприйнятна.

Із прийняттям таких Законів України, як: «Про запобігання корупції», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», «Про Вищий антикорупційний суд» тощо створено систему антикорупційних органів.

Потрібно зазначити, що впорядкування на законодавчому рівні завдань спеціально уповноважених суб’єктів у сфері протидії корупції є вкрай важливим етапом на шляху до подолання корупції. Адже саме такі прогалини у законодавстві уповільнюють досягнення зазначеними антикорупційними органами мети їх діяльності [6, с. 110].

Дієвим інструментом протидії корупції в сучасних умовах є проактивний підхід, який на відміну від традиційного реактивного управління, базується на ідеї завчасного упередження проблем та негараздів, скоєння правопорушень, в тому числі корупційних деліктів як всередині організації, так і в зовнішньому середовищі за рахунок: гуманістичного особистісно орієнтованого підходу до працівників правоохоронної організації; оптимізації усіх компонентів системи роботи з персоналом (психологічного відбору, мотивації, оцінки діяльності, навчання, особистісного розвитку управлінців і працівників, планування їх життя, кар’єри та діяльності; організації ефективної командної роботи та лідерства в правоохоронному підрозділі; налагодження ефективної системи міжособистісних відносин серед персоналу [7, с. 167]. Зазначені принципи проактивного підходу у сфері протидії та запобігання корупції в правоохоронних органах, можуть бути використані при застосуванні організаційно-управлінських заходів.

Як показує міжнародний досвід, жодна із соціально-економічних систем не мала і не має повного імунітету від корупції – змінюються лише її обсяги та прояви. Відтак корупційні злочини неможливо ліквідувати в якійсь конкретній державі чи на якомусь етапі історичного розвитку. Максимум, чого можна досягти, – це зменшити їх рівень та локалізувати сфери розповсюдження; пом’якшити небезпеку корупційних проявів та їх вплив на різні соціальні процеси [8, с. 238]. У Західних країнах це йменують контролем над корупцією.

Протидія корупції повинна бути постійною; головні зусилля потрібно спрямувати на профілактику корупційних діянь з урахуванням вимог сьогодення та прогнозів на найближчу перспективу, на усунення причин та умов поширення корупції в Україні, а не на притягнення до відповідальності окремих корупціонерів [9, с. 234]. Успішна протидія корупції неможлива без посилення репресивних заходів, пов'язаних зі встановленням кримінальної відповідальності за корупційні діяння, без активізації роботи правоохоронних органів зі своєчасного виявлення правопорушень та покарання винних.

Ніколи у світовій історії корупційні дії не розглядалися як пристойна норма суспільного життя і правового регулювання відносин. Безвідносно до цивілізаційної групи та хронологічного періоду корупція завжди тлумачилася як загроза державі, правопорядку і суспільній моралі. Виходячи з цього, майже всі держави кваліфікували корупційні практики як один із найбільш тяжких злочинів, санкціями до якого виступали найсуворіші види покарань, аж до смертної кари включно [10, с. 233]. Теоретичне підґрунтя для пошуків ефективних засобів протидії та запобіганню цьому явищу сьогодні ми маємо завдяки розумінню витоків формування корупційних настроїв тощо.

Отже, рівень корупції в нашій країні практично не знижується. Протидія корупції передбачає комплексний вплив, який включає вдосконалення антикорупційного законодавства, створення дієвої системи стимулів антикорупційної поведінки суспільства. Ефективна антикорупційна діяльність неможлива без послідовних, спланованих і скоординованих дій, об'єднаних однією концепцією, оскільки системні явища потребують системного підходу в їх подоланні. Для України актуальним є досвід зарубіжних країн.

Література

1. Супрун Т. М. Поняття та види корупції та її характеристика: теоретико-правовий аспект. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика),* 2019. Вип. 14. С. 135-145.

2. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / за ред. А.М. Михненка. 4-те вид., переробл. й доповн. Київ : ДННУ «Акад. фін. управління», 2013. 666 с.

3. Щербань В. Д. Сучасний стан правового регулювання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах за національним та міжнародним законодавством. *Соціальне право*. 2018. № 2. С. 62-67.

4. Врещ Ю. О. Запобігання та протидії корупції в органах Державної фіскальної служби України: реалії та перспективи. *Молодий вчений*. 2019. № 5. С. 183-187.

5. Пашковська М. В. Оцінка корупційних ризиків у діяльності МВС України: поняття, причини та наслідки. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ.* 2019. № 3. С. 15-20.

6. Жуковська Л. А. Проблеми законодавчого визначення завдань спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції в Україні. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького*. 2018. № 5 (17). С. 107-111.

7. Івасенко С. М. Запобігання та протидія корупції в правоохоронних органах: організаційно-управлінський аспект: дис. ... канд. з держ. упр.: Київ, 2015. 199 с.

8. Шило С. Кримінологічні напрями запобігання корупції в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9. С. 237-242.

9. Левчук А. Корупція: напрями формування громадської думки. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9. С. 232-236.

10. Боровик А. Корупційні практики та методи їх подолання у державах Європи. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 229-236.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ МІЖКУЛЬТУРНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ ЗМІСТІ СУЧАСНИХ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ

Редько В. Г.
д-р пед. наук, доцент, старш. наук. співроб.
завідувач відділу навчання іноземних мов
Інститут педагогіки НАПН України

У 1970-ті роки елемент культури почав активно входити до змісту навчання іноземних мов. У педагогічній пресі з'являються думки про необхідність оволодіння культурною інформацією в такий спосіб і в такому вигляді, як це представлено в культурі народу, що спілкується мовою, яка вивчається. Відповідно, у чинних на той час підручниках через навчальні тексти і діалоги автори почали ширше пред'являти країнознавчу інформацію.

Починаючи із середини 1980-х років інтенсивно розробляються ідеї *інтегрування культури в теорію і практику навчання іноземних мов*. Значною мірою це було зумовлено різнобічним дослідженням і розвитком проблеми комунікативної компетентності. У зв'язку з цим уже в 1990-ті роки до методичної термінології почали впевнено входити поняття «*міжкультурна компетенція*» (cross-culturalcompetence) і «*міжкультурне навчання*» (cross-culturaleducation). У цей період комунікативна методика переходить на новий етап розвитку, пов'язаний із пошуком шляхів взаємопов'язаного комунікативного, соціокультурного і когнітивного розвитку школярів. Ця тенденція передбачає актуалізацію їх особистості через пізнання чужої для неї дійсності та сприйняття іншої культури. Не випадково новий напрям у розвитку пов'язується з такими поняттями як «*соціокультурний підхід*», «*інтегроване країнознавство*», «*культурологічний підхід*», «*міжкультурне навчання*», «*діалог культур*» [3].

Міжкультурний підхід до навчання іноземних мов ґрунтується на наукових засадах, об'єктивно зумовлених певними соціально-педагогічними чинниками. Останніми роками він оформився в пріоритетний об'єкт наукових досліджень і сприяв появі концепції взаємопов'язаного навчання іноземної мови і культури народу її носіїв. Насамперед це зумовлено сучасним розвитком міжнародних відносин, мобільністю громадян різних держав, глобалізацією світової спільноти. Небезпідставно ця особливість знайшла чіткий відбиток у державних стандартах, навчальних програмах, концепціях змісту навчальної літератури, підручниках і посібниках [1]. Зобразимо на рисунку чинники впливу на актуальність упровадження парадигми міжкультурного навчання іноземних мов (рис. 1).

Рис.1.Чинники впливу на актуальність упровадження парадигми міжкультурного навчання іноземних мов у змісті шкільних підручників

За цих умов дуже важливо знайти засоби впливу на перетворення різноаспектності мов і культур із чинника, що перешкоджає діалогу між представниками різних соціумів, у засіб взаєморозуміння й збагачення, в інструмент творчого розвитку соціально активної та самостійної особистості. До таких механізмів можна віднести іншомовну освіту, яка ґрунтується на міжкультурній парадигмі та своєю провідною стратегією відстоює принцип багатомовності й полікультурності, що забезпечує соціальну й академічну мобільність молоді. Окрім того, в оновлюваному багатовимірному з погляду мов і культур світі *цінність досвідупоступається цінності творчості та розвитку особистості в динамічно змінному світі*. Соціальна й академічна мобільність особистості допомагає їй глибше відчувати свою належність до рідного народу й одночасно усвідомлювати себе громадянином країни і суб'єктом полікультурної та мультилінгвальної цивілізації. Саме такі соціальні зміни у свідомості сучасного школяра зумовлюють активне залучення особистісно орієнтованих технологій до процесу навчання іноземних мов. Головне їх призначення – трансформувати парадигму освіти, замінивши її традиційний аспект «*учитель – підручник – учень*» на «*учень – підручник – учитель*» [2]. Така парадигма відбиває гуманістичний напрям у філософії, психології, педагогіці.

Аналізуючи сьогоднішній глобалізований світ із його швидкоплинними міжнародними соціально-економічними процесами та полікультурною реальністю, ми зробили певні узагальнення, що зумовлюють дещо змінити погляди на сучасну людину, яка різнобічно відчуває на собі вплив чинного соціуму:

– особистість перебуває в центрі постійно змінного світу, що зумовлює два висновки: 1) для кожної особистості є значущим власний світ сприймання навколишньої дійсності; 2) цей внутрішній світ не може бути пізнаним повністю ніким і ззовні;

– людина сприймає навколишню дійсність через призму власного ставлення і розуміння;

– індивід намагається пізнати самого себе і самореалізуватися; він виявляє внутрішню потребу до самовдосконалення, котре необхідне для розвитку особистості, але його можна досягти лише в результаті спілкування;

– самовдосконалення й розвиток відбуваються через взаємодію з навколишнім середовищем, з іншими людьми. Зовнішня оцінка є досить суттєвою для людини, для її самопізнання, що досягається шляхом прямих і опосередкованих контактів.

Ці ідеї охоплюють усі сфери людської діяльності, а тому не випадково відбиваються й на сутності сучасної парадигми шкільної іншомовної освіти, зокрема на її тенденції щодо врахування іншомовних комунікативних намірів учнів і пізнання навколишнього світу, наприклад культури, засобами іноземної мови. Це зумовлює реалізацію принципу взаємопов’язаного навчання мови і культури. При цьому варто зазначити, що весь період розвитку комунікативного підходу засвідчив, що вміння взаємодіяти на міжкультурному рівні необхідно формувати спеціальними засобами і в спеціальних умовах. Несформованість цих механізмів може спричинити певне непорозуміння між комунікантами, унаслідок чого не будуть досягнуті прогнозовані цілі, заради яких відбувається мовленнєва взаємодія. Надання пріоритетів міжкультурній комунікації зумовлює зміну дидактичної парадигми і певне переорієнтування підходів до визначення/оновлення змісту та технологій навчання іноземних мов. Сама ж необхідність формування в учнів здібності до міжкультурної комунікації призводить до змін у поглядах на закономірності процесу навчання цього предмету в закладах загальної середньої освіти, на засоби досягнення його ефективності, а також на відповідність змісту підручників визначеній стратегії.

Список літератури

1. Редько В.Г. Міжкультурне спілкування – пріоритетна тенденція конструювання змісту навчання іноземної мови. Наук. часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Пед. науки. Вип. 14.Київ : Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, 2009. С. 127–132.

2. Редько В. Г. Дослідження ефективності змісту шкільних підручників з іноземної мови: процедура, технології, результати. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць Ін-ту педагогіки НАПН України / гол. ред. В. М.

Мадзігон; наук. ред. О. М. Топузов. Вип. 11. Київ : Пед. думка, 2011. С. 412–424.

3. Сафонова В. В. Социокультурный подход: основные социально-педагогические и методические положения. *Иностранные школе языкив школе.* 2014. № 11. С. 2–13.

ЕСТЕТИЧНА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ В ПЕРІОД СУСПІЛЬНО-ПРАВОВОЇ АНОМІЇ

Романова А. С.
д.ю.н., доцент
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

Стан суспільної, а також, суспільно-правової аномії, спонукає людину до вибору моделі власної поведінки, вимагає усвідомлення за яким векторним спрямуванням самореалізовуватиметься особа у соціумі. Звичайно, основним «дороговказом» і мірилом самореалізації особи у соціоприродному просторі є свідомісно-вольові чинники. Аномічні стани розвитку суспільства спонукають людину до активного синтезу ціннісних проявів правової, суспільної та естетичної свідомості, з метою правомірної самореалізації та недопущенні проявів праволомної поведінки.

Саме тому, важливо дослідити і усвідомити особливості взаємодії правової, суспільної та естетичної свідомості людини як мотиваторів її правомірного самоствердження в кризово-перехідному стані розвитку суспільства, з метою збереження балансу у позитивно-правовому полі держави на основі норм природно-правового простору.

Терміном «аномія» зазвичай послуговуються у соціології для позначення кризового, дезорганізованого стану суспільства на певних етапах його розвитку, коли старі соціальні норми вже не діють, а нові ще не прийняті, або ж не набули чинності [1].

Суспільно-правова аномія характеризується тим, що в кризово-перехідний період розвитку суспільства позитивне право (писані норми держави) втрачає свою регулятивну силу через певні обставини: зміна форми державного устрою, правління режиму; воєнні дії, політична криза тощо. Саме за таких умов життєдіяльність людей врегульовується неписаними нормами природного права.

Важливо обґрунтувати можливістьі необхідністьціннісного самовизначення людини. Слушно в літературі зауважено, що свідомість людини породжує ситуацію вибору, у якій людина керується ціннісними критеріями. Зазвичай навколо себе ів собі самійлюдина знаходить безліч різних ціннісних орієнтацій,іноді недосконалоузгодженихміж собою,ібезліч думокпро світ, природно-правовий простір, одні з якихчомусь вважаютьсяістинними,аінші – хибними [2, с. 85].

Вести мову про важливість, або не важливість певного виду свідомості людини не доречно, та й антинауково, адже у цілісно сформованої особистості всі внутрішні властивості повинні бути збалансовані.

Щодо естетичної свідомості, то, на нашу думку, її доречно розглядати не лише як певний досвід сприйняття та усвідомлення прекрасного, а, в першу чергу, як набуте, розвинуте та вдосконалене відчуття гармонії і балансу між

певними явищами у просторі, зокрема і між правовими. Ця осмислена гармонія, прагнення до неї і є основою правової естетики, естетичним пізнанням суспільно-правового явища.

Естетична свідомість – це складне духовне утворення. У ньому виділяють різні рівні: суспільну психологію і суспільну ідеологію, побутову й науково-теоретичну естетичну свідомість. Суспільно-психологічний рівень естетичної свідомості формується під безпосереднім впливом людської практики, умов життя у формі естетичного сприйняття, емоцій, оцінок, почуттів, індивідуальних смаків, переживань. Він становить основу естетичних світопереживання та світосприйняття у структурі світогляду особи [3, с. 124].

Суспільна та індивідуальна естетична свідомість діалектично пов'язані між собою. Індивідуальна естетична свідомість виникає на ґрунті суспільної і багато в чому визначається нею. Разом із тим, розвиток відбувається в процесі індивідуальної діяльності й оволодіння естетичних цінностей суспільства, у такий спосіб індивідуальна свідомість набуває неповторно особистісного характеру. Матеріалізуючись у продуктах праці, мові, поведінці тощо, вона стає надбанням суспільної свідомості, умовою її подальшого розвитку [4, с. 138].

Специфічними рисами більшості елементів естетичної свідомості є їх безпосередній чуттєво-емоційний характер, універсальність та інтегративність, безкорисність і самоцінність, соціально-гуманістичний та особистісний характер. До важливих структурних елементів естетичної свідомості належать естетичне сприйняття, почуття, смаки, ідеали.

Важливість проблеми формування й розвитку індивідуальної естетичної свідомості людини в період суспільно-правової аномії є важливою як при виконанні службових повноважень (у поєднанні з моральними критеріями та якостями), так і під час дозвілля (як засіб протистояння й запобігання моральній деформації).

Дуже часто в періоди суспільної кризи самореалізація людини може набувати неправомірного, або ж конформістського спрямування. Причини таких поведінкових «трансформацій» можуть буди дуже різними і залежать від особистісних психологічних переживань, що виникають у період виходу людини із «зони суспільного комфорту» до втрати людиною ціннісних орієнтирів через вплив на неї осіб з маргінальною, злочинною, протиправною поведінкою. За таких умов стійкі властивості правової, естетично-ціннісної свідомості людини будуть єдиноправильним життєвим орієнтиром.

Отже, в кризово-перехідні періоди розвитку суспільства для збереження людини як цілісної особистості котра зможе подолати і гармонізувати аномічний суспільно-правовий стан необхідно виробити стійку життєву позицію в позитивно-правовому полі держави через високий рівень правової, естетичної і соціальної свідомості. Потрібно пам'ятати, і розуміти, що за нормами природного права складні періоди існування людини і суспільства є не тільки випробовуванням, а й можливістю «активізації» ціннісних властивостей особистості, що проявлятиметься у співпереживанні, відновленні природно-правової справедливості, істини, панування свободи і духовності в соціумі.

Список літератури

1. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії : Навч. Посібник. К. : Атіка, 2004. 497 с.

2. Суспільні закони та їх дія / І. В. Бойченко, В. І. Куценко, В. Г. Табачковский та ін. К. : Наук. думка, 1995. 212 с.

3. Естетика:Навч. посіб. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В.О. Лозовой та ін.; За ред. В.О. Лозового.К.:ЮрінкомІнтер, 2003. 208 с.

4. Сливка С. С. Професійна культура юриста (теоретико-методологічний аспект). Львів : Світ, 2000. 336 с.

АНАЛІЗ НАЙКРАЩИХ ПАНОРАМНИХ СКАНЕРІВ

Романюк О. Н.,
д.т.н, професор
Вінницький національний технічний університет

Романюк О. В.,
к.т.н, доцент
Вінницький національний технічний університет

Слуковська А. Ю.
студентка
кафедри програмного забезпечення
Вінницький національний технічний університет

На даному етапі розвитку комп'ютерної графіки велику увагу приділяють формуванню фотореалістчних зображень [1,2], які з високою точністю відтворюють конструктивні та візуальні властивостей об'єктів реального світу. Для цього часто використовують панорамні 3D-сканери. Мета статті – проаналізувати найкращі за версією ANIWAA панорамні сканери з метою вибору для конкретної предметної галузі.

В таблиці 1 наведено відомості панорамних сканерів за версією ANIWAA.

Таблиця 1 – Найкращі 3D-сканери 2020 за версією ANIWAA

3D-сканер	Країна виготовлення	Ціна*
[TC]² TC2-21B	United States	$30,000
3dMD 3dMDbody System	United States	
botspot botscan NEO	Germany	
Canfield Vectra XT	United States	
ESUN Display Twinlike 3D Body Scanner	China	
Fit3D Proscanner	United States	$10,000
Size Stream SS20 3D Body Scanner	United States	$15,000
Telmat Industrie Symcad III	France	$15,900
Texel Portal MX	Russia	$25,000
TG3D Studio Scanatic 360 Body Scanner	China	$15,000

*Ціна: Може з часом варіюватися і залежно від країни до країни.

Огляд найкращих 3D-сканерів тіла 2020 за версією ANIWAA[3]

1. TC2 Labs TC2-21B (рис. 1)

Технологія – фотограмметрія. TC2 Labs TC2-21B здатний відсканувати людину за 1 секунду та витягувати дані всього за 9 секунд, що включає

створення аватара. Забезпечене самообслуговування можливе за допомогою інтегрованого сенсорного екрану.

Рис. 1

Рис. 2

2. 3dMD 3dMDbody System (див. рис. 2)

Технологія – фотограмметрія. Дана сканувальна система фіксує 360 ° зйомки за лічені мілісекунди. Вона використовує велику кількість камер машинного зору із системою спалаху промислового рівня. За даними виробника такий сканер може сканувати до 4 людей за хвилину.

3. botspot botscan NEO(рис. 3)

Технологія – фотограмметрія. Даний сканер німецького виробника відрізняється своєю модульною конструкцією і піддається налаштуванню. Така система використовує комбінацію структурованого світла і фотограмметрії, щоб забезпечити точні кольорові сітки. Для легшого користуванням сканером використовують спеціально створений мобільний додаток. Його максимальна ємність сканування становить 1000 х 1000 х 2000 мм.

Рис. 3

Рис. 4

4. Canfield Vectra XT(див. рис. 4)

Технологія – структуроване світло. Canfield – американський виробник, який спеціалізується на медичних системах візуалізації для естетики та дерматології. Дана сканувальна система розроблена спеціально для пластичної хірургії. Програмне забезпечення, яке постачається разом з нею, дозволяє хірургам показувати пацієнтам, як виглядатиме їх тіло після операції або без неї.

5. ESUN Display Twinlike 3D Body Scanner(рис. 5)

Технологія – фотограмметрія. Дана 3D-сканувальна система складається чотирьох веж, на яких розташовані чотири промислові камери, а саме: дві камери DSLR та два проектори. На сканування тіла необхіно всього дві секунди та ще 5 хвилин на обробку даних та генерацію 3D-моделі.

6. Fit3D Proscanner(рис. 6)

Технологія – структуроване світло. Це тривимірний сканер тіла для додатків орієнтованих на фітнес та медичних послуг. Він розроблений для надання всебічної оздоровчої оцінки, заснованої на детальному 3D-знімку тіла. Така система сканування в основному використовується в тренажерних залах та фітнес-студіях. На сканування тіла, а також на аналіз постави, оцінки стану форми тіла необхідно 40 секунд.

Рис. 5

Рис. 6

Рис. 7

7. Size Stream SS20 3D Body Scanner(див. рис. 7)

Технологія – структуроване світло. Дана система сканування є універсальною. Вона призначена для збору тисяч точок даних для створення тривимірної моделі тіла. В основному її використовують для створення одягу на замовлення. Також може використовуватися для 3D-друку, різного роду вимірювань, визначення розмірів, у сфері медичного обслуговування та для фітнес-додатків.

Рис. 8

Рис. 9

Рис. 10

8. TELMAT Industrie SYMCAD III(див. рис. 8)

Технологія – структуроване світло. Даний сканер спеціально розроблений для 3D-вимірювання тіла та спеціальних модних додатків. Він використовує

технологію структурованого світла (майже інфрачервоного світла), оснащений 16 і більше датчиками. Здатний сканувати тіло за 1,5 секунди, а також може бути оснащений додатковими модулями для окремого сканування рук та ніг.

9. Texel Portal MX(див. рис. 9)

Технологія – структуроване світло. Сканер російського виробника, який може використовуватися для індустрії розваг та реклами, медичних додатків і навіть як кімната цифрового для обладнання. Для сканування тіла необхідно 30 секунд та лише 60 секунд для створення цифрової 3D-моделі.

10. TG3D Studio Scanatic 360 Body Scanner(див. рис. 10)

Технологія – фотограмметрія. Дана система сканування призначена для індустрії моди. Вона легка, тому її неважко зрушити з місця, і може бути легко інтегрована всередині будь-якого приміщення. Сканування займає 3 секунди, а кінцевий результат можна отримати вже за 30 секунд. Даний виробник розробляє програмне забезпечення та додатки, призначенні для індустрії моди.

Прогнози розвитку тривимірного сканування

Адитивні технології все ще знаходяться на стадії розвитку, незважаючи на те, що вони активно проникають в кожну сферу людської діяльності. Якщо вірити даним Marketsand Matkets, ринок тривимірних скануючих пристроїв сьогодні переживає пік популярності. Із кожним днем її поріг підвищується.

Фахівці прогнозують річний обсяг даної області до 6 мільярдів доларів. Саме таку цифру повинні побачити виробники 3D-сканерів до 2022 року. Іншими словами, очікується приріст щорічного прибутку в 9,6%. Не обійдеться і без впровадження пристроїв в системи по контролю якості виробництва на промислових об'єктах. Все це спровокує швидкість випуску виробів[4].

Фахівці вважають, що велика частка ринку буде належати саме лазерним тривимірним сканерам. Така популярність забезпечується ціновою доступністю, а також простотою експлуатації. Не можна не помітити, що швидкість розрахунків, які здійснюються із застосуванням фазового зсуву і лазерної тріангуляції набагато вище, ніж у людини.

Що стосується самих сканерів, то вважається, що найпопулярнішою моделлю стане портативна координатно-вимірювальна машина. З її допомогою можна буде робити підрахунки і вимірювання в умовах обмеженого простору, де немає можливості помістити стаціонарний 3D-сканер.

Звіт Marketsand Matkets говорить, що найбільша частка ринку належатиме США. Саме там будуть розташовуватися найбільші центри з випуску тривимірного обладнання. Найбільш перспективними вважаються країни Азії за рахунок зростання попиту на лазерні 3D-сканери в сфері медицини, автомобілебудування, будівництва. Тісний взаємозв'язок тривимірного друку і сканування зумовлює зростання популярності адитивних технологій. У наступні кілька століть вони стануть основою отримання фотореалістичних 3D-зображень.

Список використаної літератури

1. Романюк О. Н. Високопродуктивні методи та засоби зафарбовування тривимірних графічних об’єктів. Монографія. / ─Вінниця: УНІВЕСУМ-Вінниця ─2006. ─190 с.

2. Романюк О. Н. Метод підвищення реалістичності відтворення тривимірних графічних об’єктів // Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія. ─ 2007, №1 (8). ─С. 192─196.

3. «The 10 best 3D body scanners in 2020» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.aniwaa.com/buyers-guide/3d-scanners/best-3d-body-scanners/

4. «Развитие трехмерного сканирования: прогнозы» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://make-3d.ru/news/razvitie-trexmernogo-skanirovaniya-prognozy/

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ МІСТА КОНОТОП

Рудиця А. В.
студентка 1 курсу
Харківський національний медичний університет

Конотоп- містечко на Сумщині, яке має багату історію, безліч цікавих місць і надзвичайних краєвидів. Тому якщо справжній поціновувач ще не відвідав таке місто, то обов'язково повинен.

Легенда пояснює зв'язок назви з інцидентом з царицею, карета і ескорт якої зав'язали в болоті. Царицю врятували, а скарби потонули. Цариця, вибравшись, вимовила: "що це за місце таке, де коні тонуть?». Звідси і назва пішла-Конотоп [1].

Перші письмові згадки про місто датуються 1634 роком. Історію міста досліджували видатні знавці історії О.М.Лазаревський, Ф.Гумілевський, С.Ніс та ін. Всі вони робили припущення, що місто існувало до монголо-татарської навали. В 1997 році в місті були проведені археологічні дослідження і частково розкопки. Було обстежено 7,5 га міста. Особливу увагу археологи звернули на "городок" та залишки кріпосного валу XVII століття. Практично в усіх шурфах виявлені матеріали давньоруського часу. Ці дані підтвердили припущення про більш давнє походження міста. Нажаль воно не згадується в літописних документах як місто. Тому, поки що, можна зробити висновок що тут існувало давньоруське населення, яких на той час було багато.

В часи Київської Русі ці землі належали до Путивльського князівства, а після монголо-татарської навали територія неодноразово переходила у власність інших князів [2]. Існує історична версія, що місто Конотоп це Липовицьк, а його округа – Липовицьке князівство. Після монголо-татарської навали землі сіверщини були спустошені. В середині XVI століття ці землі були захоплені Великим князівством литовським. Прикордонні суперечки продовжувались до 1637 року, Москва наполягала на належність Конотопських земель до Путивльського повіту. Тому кордон в районі Конотопу так і не визначився. Поляки за цей час збудували укріплення на злитті двох річок Єзуча і Конотопки на місті старого "детинця", на землях, які належали путивлянину Никифорові Яцину. В 1635 році польський шляхтич Підкова під укріпленням заснував хутір Новоселицю. В 1640 році укріплення за розпорядженням Новгород-Сіверського старости Пясочинського було реконструйовано у достатньо могутню фортецю. Поляки назвали укріплення Конотопом. Вона мала чотирикутну форму, вали і укріплені стіни деревом. Залишки валів і місце, де знаходився замок, залишились по цей день. Нажаль на історичному місті майже нічого не збереглося, воно інтенсивно забудоване адміністративними та цивільними спорудами [2].

На європейських географічних картах місто з'являється в 1648-50рр. На "Спеціальній карті України" Боплана, вигравіруваної Гондиусом в Данцигу в

1650 році Конотоп позначено міцною фортецею. Правив містом польський староста Сосновський.

Під час визвольної війни 1648-1654 років Конотоп став сотенним містечком спочатку Чернігівського а потім Ніжинського полків.

В 1648 році після звільнення Б.Хмельницьким Чернігівщини, Конотоп став відігравати важливу роль в дипломатичних стосунках між повстанцями та Москвою. Особливо пожвавились взаємовідносини після звернення Б.Хмельницького до російського царя Олексія Михайловича з пропозицією вступити у боротьбу за польський престол після смерті польського короля Владислава IV.

Конотопська сотня зустрічала і забезпечувала безпеку польським обозам. 2 квітня 1649 року жителі міста урочисто вітали російське посольство на чолі з І.Унковським, прибуле на Україну для переговорів з Богданом Хмельницьким. За п’ять верст до міста посланців зустріли сотник і більше 100 козаків з прапорами “а у города стояли пешие люди по обе стороны с ружьем, а как вошли в город, и в городе стреляли из пушек.

Цікавий матеріал про жителів того часу містять “Переписні книги 1666 року”. Все населення Конотопу поділялось на дві сотні козаків. Дані перепису свідчать, що основна кількість жителів міста (міщани) займались сільським господарством, інші різними промислами і торгівлею. На час перепису в Конотопі було 474 двори, в яких налічувалось 301 душа чоловічої статті (представників жіночої статті не вносили до списків). В перші сотні 136 дворів, з них 102 двори належали міщанам, 26 – торговим і промисловим людям, тобто підмайстрам. Всього в першій сотні було 388 душ. У другій сотні – 238 дворів, з яких 108 належали міщанам, 34 – торговим людям і промисловцям, 23 – ремісникам, 13 – молодшим людям. Всього тут жило 413 душ [2].

Головною галуззю сільського господарства селян Конотопа було землеробство, сіяли пшеницю, жито, гречку, овес і просо. Знаряддя праці були примітивними, налічувалось всього 71 дерев’яних плугів з металевими наконечниками. Тягловою силою були коні та воли, їх нараховувалось виходячи з перепису 1666 року: коней – 101, волів – 369.

Козацька старшина, заможні козаки, міщани займались борошномельним промислом. На річці Конотопка було дві греблі, де встановлено 2 водяних млини. В 1670-80 рр. важливість стратегічного розміщення Конотопа виросла завдяки тому, що Путивль знаходився поряд з гетьманською столицею Батурином. В місті постійно збирались гетьманські війська для “промислу над татарами”. На козацькій раді під Конотопом в 1672 році І.Самойлович був вибраний гетьманом. Тоді ж були підписані “Конотопські статті”, які підтверджували попередні Глухівські; додавалося декілька нових статей (про заборону зносин з П.Дорошенком та допомоги йому).

В 1781 році після адміністративної реформи Конотоп став повітовим містечком Новгород-Сіверського намісництва, в 1791 – належав до Чернігівського намісництва. 4 липня 1782 року був затверджений герб міста: в

червоному полі золотий хрест, знизу срібний місяць, зверху шестикутна срібна зірка.

Рух через місто було відкрито 17 грудня 1868р., а в 1869 збудований залізничний вокзал, депо і Головні залізничні майстерні. В 1875 році розпочалось будівництво лінії від Конотопа до Москви. В результаті цих дій Конотоп став важливою вузловою станцією на лінії Московсько-Київсько-Вороніжської залізниці. Постійно збільшувалась промисловість міста.

Особливо Конотоп почав розбудовуватись після того, як через місто пройшла залізниця. Розбудовувалось залізничне робітниче містечко. Зводились школи, магазини, лікарня. Цей період відзначається багатостильністю архітектури. Розвивалась і освіта в місті. В 1890 році було відкрите залізничне училище. Ця будівля збереглася до нашого часу. Училище було збудовано у південній частині міста, поряд з залізницею

В Конотопі початку XX століття оживлялось культурне життя: літом в міському парку працював театр, в 1900 році стараннями історика і земського діяча О.М.Лазаревського був відкритий музей, в 1901 році почала працювати бібліотека. В 1949 році методом народної будови було пущено трамвай. Місто розвивалось і кріпло. Трохи пізніше розпочали випускати свою продукцію підприємства місцевої промисловості: завод залізобетонних конструкції, асфальтний завод, швейна і меблева фабрики, 2 цегельних заводи, завод "Райдуга".

Конотоп зараз це сучасне місто, яке дбає про свою історію. Починаючи з 80-х років з'являється ще низка історичних пам'яток: 1982 р. — пам'ятник генералу М.І. Драгомирову, 1993 р. — пам’ятник Т.Г Шевченку, 1997 — пам'ятник жертвам фашизму, 2004 — пам'ятний Знак чорнобильцям та пам'ятник першому конотопському трамваю [3]. Історія міста залишила зримі сліди в його планово-просторовій структурі: це не тільки пам’ятники, меморіали і монументи на честь історичних діячів і пам’ятних подій а також історико-меморіальні будівлі і місця. Все це є історико-культурним надбанням.

Список літератури

1. http://lebn.net/2012-10-01-20-01-47.html
2. https://konotop.in.ua/novosti/ostann-novini/stor-ya-m-sta-konotop/
3. http://history.sumy.ua/research/article/341-istorichnij-m-konotop-sumskoji-oblasti.html

ПОШИРЕННЯ ВИДІВ РОДИНИ ROSACEAE У ЛІСОВОМУ ФІТОЦЕНОЗІ ВІННИЧЧИНИ

Сітнікова Є. О.,
студентка спеціальності 014 Середня освіта.
Біологія (хімія), ОС «Бакалавр»
Вінницький державний педагогічний університет

Дашківська М. О.,
студентка спеціальності 091 Біологія, ОС «Бакалавр»
Вінницький державний педагогічний університет

Шевчук О. А.
к.б.н., доцент
Вінницький державний педагогічний університет

Рослинний покрив відзначається величезною різноманітністю фітоценозів, кожен з яких займає певну територію розселення, яка називається місцезростанням або біотопом [1–3]. Кожне рослинне угруповання має власне, тільки йому притаманне специфічне місцезростання. Воно формується разом з появою і розвитком фітоценозу і чітко віддзеркалюється в його структурі та будові [4–6]. Від умов місцезростання залежить його видовий склад, життєвість і розвиток окремих видів, так і ценозів [7–10]. Отже, дослідження видового складу, життєвості видів у фітоценозі, а також вивчення особливостей їх розвитку є досить актуальним.

Нами було здійснено дослідження лісового фітоценозу та визначено участь у його формуванні представників родини *Rosaceae*, оскільки види цієї родини є досить поширеними у дослідному фітоценозі.

Опис лісового фітоценозу с. Агрономічне, що належить до ВОКТ «Вінницяоблагроліс», проводився 20 червня 2019 року. Дослідна асоціація грабо-груше-дубняк ожиново-суничний, яка відноситься до формації дубняки, знаходиться на рівнинній частково підвищеній ділянці рельєфу з рівнем грунтових вод близько 4 м. Мертвий покрив представлений листя дуба, граба і груші (60%) та сухою травою.

Відомо, що висота обумовлює обсяг угруповання і його вертикальну та горизонтальну почленованість. Вертикальна диференціація визначається неоднорідністю життєвих форм рослин та домінантною участю фітоценотипів просторово відокремлених ярусів [11].

Слід відмітити, що на відміну від інших типів, лісові фітоценози відзначаються високою структурною по членованістю: тут чітко виділяється деревний, чагарниковий, чагарниково-трав’янистий і наземний яруси.

Деревний ярус у лісових фітоценозах є визначальним за середовище утворювальною дією. Деревостан його утворений широколистяними породами – *Quercus robur* L. і *Carpinus betulus* L. . За силою ценотичного впливу – це

едифікатори. Вони визначають сутність фітоценозу. Склад деревостану 4Д6Гр. У невеликій кількості до них домішуються *Fraxinus excelsior* L., *Tilia cordata* Mill., *Betula verrucosa* Ehrh. Із представників дослідної родини домішуються *Pyrus communis* L., *Cerasus avium* L. і *Malus sylvestris* Mill.

Деревостан поділений на два яруси. До першого ярусу відносяться *Quercus robur* L і *Carpinus betulus* L. та *Pyrus communis* L. Висота дуба – 22-26 м, діаметр стовбура – 20-40 см, вік – 80-100 років, граб відповідно – 20 м, 16-34 см, 60-80 років, груша відповідно 20-25 м, 20-40 см, віком 20-40 років. Станом на 20.06.19 груша вже відцвіла, але плоди ще не дозріли, життєвість – 3 (хороша), зімкнутість крон 80%, росте по III бонітету, продуктивність 20 м^3/га.

Під час спостережень було відмічено, що не всі види мають однаковий розвиток (граб, липа); деякі їх особини відстають у рості, крона слаборозвинена, стовбури збіжисті, тоді як інші (дуб, ясен), навпаки, стовбури мають добре очищені, повно деревні, колоноподібні з гарно розвиненою крислатою кроною. Дерева змикаються своїми кронами і під наметом виникає значна тінистість. Зімкнутість крон деревостану 80%. Місцями, де випадають дерева, на прогалинах зімкнутість крон знижується до 60%. Дуб і граб ростуть по I бонітету.

На прилеглих ділянках під наметом дерев першої величини зростають дерева другої величини. Другий ярус формують *Fraxinus excelsior* L, *Tilia cordata* Mill., *Betula verrucosa* Ehrh. Із представників дослідної родини у цьому ярусі ростуть *Cerasus avium* L., *Malus sylvestris* Mill. та *Sorbus aucuparia* L.

Отже, ці лісові породи строюють другий ярус або під'ярус, якщо деревостій розглядати як самостійний ярус, але морфологічно диференційований. Він відзначається гіршим розвитком дерев, порівняно з першим. Дерева другої величини не утворюють зімкнутого ярусу, їхні стовбури відстають у рості, крони звужені. По суті, цей під'ярус має фрагментарний характер не тільки через те, що не створює самостійного ярусу, але й тому, що на площі фітоценозу виявлений нерівномірно, має куртинний розподіл названих порід, що ще більше виявляє його фрагментарність. Встановлено, що висота *Cerasus avium* L. – 10-15 м, діаметр стовбура – 15-20 см, вік – біля 20 років. Станом на 20.06.19 на черешні були зрілі плоди, які осипалися, життєвість – 3 (хороша), зімкнутість крон 80%, росте по III бонітету, продуктивність 20 м^3/га. Відмічено, що висота горобини звичайної – 10 м, діаметр стовбура – 20 см. На час спостережень вона відцвіла, але плоди ще не достигли, життєвість – 3а, зімкнутість крон 70%, росте по III бонітету, продуктивність 13 м^3/га.

Під пологом деревостану на окремих ділянках добре виявлений підріст, його створюють молоді ростки дерев тих самих лісо утворюючих порід. Його можна розглядати як динамічний біологічний ярус.

Наступний ярус у дубово-грабовому лісі – підлісок, його створюють листопадні види чагарників. Це тимчасовий ярус. Висота чагарникового ярусу – 2-4 (6) м має фрагментарний характер, як і підріст. У їх складі: *Corylus avellana* L., *Evonymus verrucosa* Scop., *Padus racemosa* Lam., *Viburnum opulus* L., *Sambucus nigra* L.. Із представників дослідної родини зростає *Prunus spinosa* L., *Crataegus oxyacantha* L. та *Rosa canina* L.. Висота глоду колючого 4 м; діаметр

стовбура 5 см; він відцвів, але плоди ще не достигли; життєвість – 3а, зімкнутість крон 95%, росте по II бонітету, продуктивність 40 м^3/га. Терен колючий висотою 4 м, діаметром 10 см, життєвість – 2, кількість кущів/га – 0,1. Рослина відцвіла, але ще не плодоносить. Шипшина собача висотою 2 м, максимальний діаметр – 3 см, життєвість – 3, кількість кущів/га – 0,6. Рослина відцвіла.

Під наметом підліскового ярусу розміщується трав'янистий ярус, його загальне проективне покриття змінюється від 40-50 до 70-90%. У травостої можна виділити кілька під'ярусів; верхній (80-100 см) зазвичай створюють високорослі злаки першої величини: *Festuca gigantea* Vill., *Milium effusum* L., а також види різнотрав'я – *Anthriscus silvestris* L., *Campanula persicifolia* L., *Stachys sylvatica* L., *Urtica dioica* L.; у середньому під'ярусі (30-60 см) ростуть види другої величини: *Actaea spicata* L., *Paris guadrifolia* L., *Melisa nutans* L., *Poa nemoralis* L., нижній під'ярус (10-30 см) складають види третьої величини: *Galeobdolon luteum* Huds., *Sanicula europaea* L., *Viola sylvestris* Lam., *Majanthemum bifolium* L., *Lathyrus vernus* L., *Stellaria holostea* L. та інші дібровні види. Домінуючим видом трав'яного ярусу є зірочник лісовий.

Слід відмітити, що із рослин дослідної родини у чагарничково-трав'янистому ярусі зростають *Rubus caesius* L., *Agrimonia eupatoria* L., *Potentilla anserina* L., *Potentilla erecta* (L.) Raeusch, *Geum urbanum* L., *Fragaria vesca* L., *Fragaria viridis* Duch.

Особливістю травостою є те, що не всі з перелічених видів розвиваються одночасно. Частина з них завершують період цвітіння, запилення і запліднення до розпускання листків деревних порід, тобто у більш світлий період життя. З утворенням плодів і насіння у багатьох з них надземні частини відмирають і залишаються лише підземні – кореневища та цибулини. Решта видів цвітуть, запилюються і плодоносять у той час, коли вже ліс розвинувся повністю (в кінці весни або влітку), гілки облисніли з розвинутими листками, з'явились квіти, зав'язуються плоди і насіння.

Таким чином, у дубово-грабовому лісі можна виділити 4 яруси, три з яких, у свою чергу, диференціюються на: перший деревостан – на 2 під'яруси, другий підліску – на 2 під'яруси і третій трав'янистий – на 3 під'яруси. Встановлено, що життєвість видів родини *Rosaceae*, які зростають у I та II деревному ярусі дослідного лісового фітоценозу, можна віднести до категорій 3а і 3б. Види чагарничково-трав'янистого ярусу *Rubus caesius* L., *Potentilla anserina* L., *Potentilla erecta* (L.) Raeusch, *Fragaria vesca* L. та *Fragaria viridis* Duch. проходять повний цикл розвитку і нормально ростуть, розвиваються, вегетують, цвітуть і плодоносять, висівають і поширюють насіння, тобто відносяться до найвищої категорії життєвості.

Список літератури

1. Криклива С. Д. Вивчення лікарських рослин при проведені навчально-польової практики з ботаніки / С. Д. Криклива, О. А. Шевчук, Т. О. Болоховська, Л. А. Клімас. // Вісник Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. – 2007. – 11(2). – С. 718–722.

2. Криклива С. Д. Видовий склад лікарських рослин лучного фітоценозу Немирівського Побужжя / С. Д. Криклива, О. А. Шевчук, Л. А. Клімас, Л. А. Голунова // Вісник Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. – 2015. – 2 (Т. 19). – С. 328–330.

3. Ткачук О. О. Вивчення отруйних рослин під час проходження польової практики з ботаніки / О. О. Ткачук // Biomedical and biosocial anthropology. – 2015. – №25. – С. 169–172.

4. Шевчук О. А. Рідкісні та зникаючі види лікарських рослин Вінниччини / О. А. Шевчук, О.О. Кришталь // Материали за IX Международна научна приктична конференция «Образованието и науката на XXI век – 2013». – 2013. – Т. 12.– С. 17–19.

5. Шевчук О. А. Флористична характеристика заплавних лук регіонального ландшафтного парку місцевого значення «Немирівське Побужжя» поблизу с. Гвоздів / О. А. Шевчук, Л. А. Голунова та ін. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2017. – Вип. 29. – № 3-4.– С. 32–37.

6. Шевчук О .А. Флористична характеристика заплав малих річок Східного Поділля / О. А. Шевчук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2009. – Вип. 17. – С. 45–49.

7. Криклива С. Д. Фітосозоологічні особливості Вінницької області / С. Д. Криклива, О. А. Шевчук // Наукові записки. Серія: Географія. ВДПУ. – 2008. – Вип. 15. – С. 48-53.

8. Шевчук О. А. Ознайомлення з лікарськими рослинами під час проведення практик з біологічних дисциплін / О. А. Шевчук, О. О. Ткачук // Актуальні питання географічних, біологічних і хімічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження. Зб. наук. праць ВДПУ. – Вінниця, 2018. – Вип. 16 (21). – С. 64-66.

9. Нікітченко Л. О. Методичні рекомендації з основ педагогічної майстерності вчителя біології: для студентів природничо-географічного факультету заочної форми навчання / Нікітченко Л. О., Шевчук О. А. – Вінниця: ВДПУ, 2017. – 88 с.

10. Шевчук О. А. Ефемероїди Вінниччини // О. А. Шевчук, О. О. Ткачук, О. О. Ходаніцька // Актуальні питання географічних і біологічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження. Зб. наук. праць ВДПУ. – Вінниця, 2019. – Вип. 17 (22). – С. 58-59.

11. Григора І. М. Геоботаніка : Навчальни посібник / І. М. Григора, Б. Є. Якубенко, М. Д. Мельничук. – К. : Арістей, 2006. – 448 с.

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Савіцька С. І.
кандидат економічних наук, асистент
Подільський державний аграрно-технічний університет

Важливим механізмом державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні є податкове регулювання. Саме за допомогою податкових важелів держава регулює інвестиційну активність та впливає на формування сприятливого інвестиційного клімату в країні.

Завдання податкового механізму залучення іноземних інвестицій – забезпечення стабільного розвитку економіки країни в довгостроковій перспективі. Зі свого боку, неефективна податкова політика держави та несприятливий інвестиційний клімат призводять до розбалансування економіки внаслідок порушення економічних інтересів основних макроекономічних суб'єктів у світі, а тому стабільний розвиток економіки країни в довгостроковій перспективі неможливий. [1, с.80]

В сучасних умовах розвитку фінансово-економічних процесів в Україні інвестиційна політика не сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки країни. Податкове стимулювання в системній державній підтримці інвестиційного процесу розвитку національної економіки використовується не так давно та потребує більшої уваги в сучасних умовах.

Як видно з рис. 1, за останні 5 років 2014 р. був найбільш несприятливий для залучення іноземних інвестицій. Лише у 2016 р. прослідковується найбільш позитивна динаміка накопичених іноземних вкладень в національну економіку, проте Україна досі не досягла тих значень за обсягом іноземних інвестицій, які були перед початком військової агресії. [2].

Аналіз складових частин конкурентоспроможності економіки України доводить, що найбільш проблемними факторами для ведення бізнесу в країні поряд із корупцією та бюрократією є податкова політика, а саме податкове регулювання й розмір податків [4, с.117].

Рис.1 Динаміка надходження/вкладення ПІІ в економіку України, млн. дол. США

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [3].

Проведені останніми роками реформи податкової сфери не дали бажаного позитивного ефекту, хоча й були у своїй основі спрямовані на підвищення позицій податкової системи України в міжнародних рейтингах.

У межах податкової реформи з 1 січня 2016 р. відбулась уніфікація ставок основних податків (податку на прибуток та податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) на рівні 18 %), яка подана як спрощення податкового механізму. До того в Україні діяла малопрогресивна шкала оподаткування з ПДФО – 15 і 20 %. Отже, насправді відбулося деяке підвищення рівня податкових ставок. Крім того, відхід від диференційованого підходу в оподаткуванні обмежує соціальну функцію податків, за якою багаті повинні платити більше [1].

Вплив податкових важелів на інвестиційний клімат України можна простежити, зіставивши динаміку прямих іноземних інвестицій (ПІІ), податкових надходжень та капітальних інвестицій в Україну протягом 2014-2018 рр. Як бачимо, існує залежність темпу приросту податку на прибуток та темпів приросту капітальних інвестицій, оскільки податок на прибуток сплачується з прибутку підприємств, який, у свою чергу, є основним джерелом фінансування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Причому, як бачимо, обернена залежність говорить про негативний вплив збільшення податкового навантаження на приріст зовнішніх інвестицій в Україні.

Рис. 2. Співвідношення динаміки прямих іноземних інвестицій (ПІІ), податкових надходжень, капітальних інвестицій в Україні за 2014–2018 рр.

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України [5] та Міністерства фінансів України [6].

Згідно з рейтингом Paying Taxes 2018 загальне податкове навантаження в Україні становить 37,8%, в Європейському союзі (ЄС) – 40,5%, тоді як загальний світовий показник – 39,6% [7]. Про те Україна продовжує поступатися іншим країнам у питанні оформлення та подання звітів і сплати податків. В середньому вітчизняний бізнес витрачає на облік 328 годин на рік, що вдвічі більше, ніж у розвинених країнах. За тривалістю обліку ПДВ Україна посідає 176-ту сходинку зі 190 [8].

Ще одна негативна характеристика вітчизняної податкової системи – проблема значного впливу пільг на розподіл податкового навантаження. У результаті впливу цього фактора податкові зобов'язання нерівномірно розподіляються між галузями економіки та підприємствами. Притік інвестицій відбувається саме в ті сфери діяльності, на які податкове навантаження нижче й де застосовується низка податкових пільг. Тому державі потрібно проводити виважену політику щодо використання податкових пільг, створюючи податкові стимули для раціонального розподілу інвестицій між галузями та формування оптимальної структури національного господарства [1]

Отже, проведене дослідження ще раз підтверджує, що незважаючи на реформи в українському законодавстві, податкове регулювання і стимулювання інвестиційних процесів залишається неефективним та діє не в повній мірі. Податкова політика сьогодні не відповідає міжнародним стандартам, а тим самим не сприяє збільшенню обсягів іноземного інвестування підприємств. Ефективним інструментом стимулювання інвестиційної діяльності та залучення іноземних інвестицій мають бути надання податкових пільг та гарантії стабільності податкового законодавства у майбутньому, що є необхідною передумовою створення сприятливого клімату.

Список літератури

1. Івашко О., Цимбалюк О. Податкове стимулювання залучення іноземних інвестицій в економіку України в умовах фінансової нестабільності. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016. №1. с.80-85

2. Штепенко К.П., Забураєва О.Ю. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та передумови необхідності їх залучення. Ефективна економіка. 2019. №5. URL: DOI: 10.32702/2307-2105-2019.5.34

3. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за видами економічної діяльності у 2018 році. Державна служба статистики України. URL:http://www.ukrstat.gov.ua

4. Дубинецька П. П. Податкове регулювання в системі управління національним господарством : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / П. П. Дубинецька ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2015. 254 с.

5. Капітальні інвестиції за видами активів за 2010-2018 роки. Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/ibd_rik/ibd_u/ki_rik_u_bez.htm (дата звернення: 16.03.2020)

6. Доходи зведеного бюджету України за статтями доходів в 2018 р. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2018/ (дата звернення: 17.03.2020)

7. Податкове навантаження в Україні. URL: https://www.businesslaw.org.ua/podatky-v-ukraini/ (дата звернення 06.04.2020)

8. Україна опустилася на 11 позицій у рейтингу простоти сплати податків. URL: https://nv.ua/ukr/biz/finance/reyting-prostoti-splati-podatkiv-ukrajina-opustilasya-na-11-poziciy-novini-ukrajini-50055760.html (дата звернення: 10.03.2020)

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ SMART SITY В СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Саньков П. М.,
к.т.н., доцент, доцент кафедри
архітектури

Запорожець В. І.,
студент 6 курсу

Турчанінова Ю. О.
студентка 6 курсу
Придніпровська академія будівництва та архітектури

Авторами розпочато оприлюднення результатів дослідницької роботи по розробці методики оцінки містобудівних властивостей міст за різними факторами з метою виявлення їх відповідності вимогам Smart Sity. Це перша стаття з цієї тематики.

Для реалізації і впровадження технологій в світі вченими розроблена концепція Smart City (рис. 1). Smart - це абревіатура, яка використовується в менеджменті та проектному управлінні для визначення цілей і постановки завдань. Абревіатура утворена першими літерами англійських слів:

– S — Specific – конкретний;
– M— Measurable – вимірний;
– A — Attainable – досяжний;
– R — Relevant – значимий;
– T — Time-bounded – обмежений часовими рамками.

Перше відоме використання терміна Smart - в роботі Пола Мейр (Paul J.Meyer) в 1965 р і пізніше, в листопаді 1981 в роботі Management Review by George T. Doran: «There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives» [1, 2].

Рисунок 1 Основні характеристики моделі Smart City

Концепція Smart City це стратегічна концепція щодо розвитку регіону, що має на увазі спільне використання ІКТ (Інформаційно-комунікаційні технології) та пристроїв IoT 9 (IoT, або інтернет речей, - це мережа пов'язаних через інтернет об'єктів, здатних збирати дані і обмінюватися даними, які надходять із вбудованих сервісів) для управління інфраструктурою. До нього відносяться транспортні системи, медичні установи, водопровідні мережі, системи обробки відходів і безліч інших громадських служб.

Модель Smart City має змогу забезпечити для цієї системи взаємозв'язок і динамічну рівновагу між об'єктами виробничої та невиробничої сфери, зростання матеріального добробуту і культурного рівня життя, сприятливі умови для праці, побуту і відпочинку населення, якості і безпеки його життєдіяльності.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є відображення практичних напрямків щодо створення основ платформи Smart City у містах різних держав світу. Метою концепції Smart City є надання системі основних поглядів на принципи, підходи, цілі, пріоритети і завдання реалізації технологій Smart City. Реалізація цієї концепції здатна підвищити якість життя населення і призвести до зниження витрат на експлуатацію інфраструктури за рахунок автоматизації рутинних процесів з управління регіоном.

Об’єкт дослідження: концепція Smart City для міст світу.

Предмет дослідження: аналіз сучасних технологій Smart City, теоретичних, методологічних та практичних проблеми і напрямків удосконалення систем розвитку концепції Smart City.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження складають діалектичний метод пізнання, системний підхід до вивчення

економічних явищ і процесів, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем розвитку міст. У процесі роботи були використані такі основні методи і засоби підходу: абстрактно логічний (теоретичні узагальнення і формулювання висновків), графічний, аналіз електронних ресурсів, бібліографічний пошук, систематизація отриманих результатів та інші методи. Теоретично емпіричною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем розвитку та покращення міської структури, матеріали науково-практичних конференцій, довідкові та інформаційні видання. Та все це було доцільно розглянуто для 13 міст світу (див. табл. 1), керівництво яких стратегічно визначили перехід на рівень розвитку Smart City до того чи іншого періоду часу.

Розглянемо класифікація сфер Smart City. У цій концепції виділені сфери діяльності місцевої виконавчої влади та представлені наступні напрямки розвитку Smart City:

1. Отримання медичної допомоги - це комплекс профілактичних, лікувальних та інших медичних процесів із застосуванням високотехнологічного обладнання, і інноваційних лікарських препаратів. Даний підхід дозволить скоротити тривалість відвідування медичних установ з оптимізацією паперових процедур і забезпечити прозорість лікування.

2. Отримання освіти - мета розумного навчання полягає в тому, щоб зробити процес навчання найбільш ефективним за рахунок перенесення освітнього процесу в електронне середовище. Саме такий підхід дозволить скопіювати знання викладача і надати доступ до них кожному бажаючому. При цьому знання повинні розташовуватися в єдиному репозиторії, який передбачає наявність інтелектуальної системи пошуку. Якість розміщеної інформації в репозиторії має постійно контролюватися за рахунок впровадження Smart City, і працювати в єдиній зв'язці з системами управління навчальним процесом.

3. Отримання соціальних послуг - основною метою є побудова доступного середовища для людей з обмеженими можливостями та встановлення здорових міжособистісних відносин в суспільстві.

4. Комунальне обслуговування - це ефективне управління житлово-комунальним господарством та інженерною інфраструктурою будівель і споруд, що сприяє продовженню терміну служби обладнання і комунікацій, підвищенню енергоефективності житлових і службових будівель, оперативному реагуванню на виникнення несправностей; ґрунтуючись на експлуатаційних показниках - можливості визначати шляхи та напрямки оптимізації та розвитку компоненту ЖКГ.

5. Пересування по місту - організація дорожнього руху з використанням інтелектуальної транспортної системи для забезпечення безпечного і комфортного руху для всіх його учасників.

6. Надзвичайна подія - забезпечення безпеки населення з установкою датчиків і відеокамер, які збирають інформацію про ситуацію в регіоні для своєчасного розпізнавання загрози, аналізу і передачі до відповідних служб.

7. Розвиток бізнесу - надання відкритої і доступної інформації щодо проектів розвитку міста та сфери бізнесу з використанням сучасних технологій

(Smart рішень).

8. Будівництво будинків - це комплекс організаційних, дослідницьких, проектних, будівельно-монтажних і пусконалагоджувальних робіт, пов'язаних зі створенням, зміною або знесенням об'єкта, а також взаємодія з компетентними органами з приводу виробництва таких робіт.

9. Екологія - забезпечення чистоти навколишнього середовища регіону із застосуванням датчиків, які збирають і аналізують інформацію для подальшого оповіщення відповідних служб. Застосування різних методів по обробці сміття в тому числі по вторинному його використанню.

10. Введення сільського господарства - розвиток сільськогосподарської галузі із застосуванням Smart рішень, що дозволяють автоматизувати всі процеси від вирощення до збуту і зберігання продукції.

11. Розумне управління містом, в якому державні послуги, завчасно надаються населенню з урахуванням історичних фактів проживання в регіоні і його особливості. Населення користується відкритими і доступними державними послугами завдяки інтенсивному розвитку інформаційних систем, міських порталів та інтерактивних сервісів.

Таким чином, всі представлені сфери діяльності будуть охоплені проектами в рамках Smart City.

Концепція дозволяє уніфікувати підхід до реалізації Smart City в будь яких регіонах світу (також і в України та безпосередньо у місті Дніпро), а також створити практику застосування сучасних технологій для використання кращих галузевих практик і рішень. Згідно підходу реалізації Smart City проекти розділені по терміну реалізації на:

– довгострокові проекти - термін реалізації більше 5 років з впровадженням big data, smart-аналітики та прогнозування;

– середньострокові проекти - термін реалізації від 3-х до 5 років, з впровадженням CIS-систем, пристроїв IoT і повсюдного доступу до широкосмугового бездротового інтернету;

– короткострокові проекти - термін реалізації від року до 3-х років, з розвитком Smart ЖКГ, системи комплексної безпеки регіону, транспортного Smart-сервісу, державних послуг, розумної економіки.

На думку Гартнера, Smart City- це урбанізована територія, в якій кілька державних і приватних секторів співпрацюють для досягнення стійких результатів за допомогою аналізу контекстної інформації в режимі реального часу.

В дійсній роботі нами розпочато представлення науковій спільноті результати оцінки містобудівних властивостей міст світу (визначено 13 міст, див. табл. 1) за різними факторами з метою виявлення їх відповідності вимогам Smart Sity.

Таблиця 1

Перелік основних міст світу з датою переходу до стану Smart Sity

№ п\п	Місто, країна	Рік	№ п\п	Місто, країна	Рік
1	Осло, Норвегія	2020	8	Сонгдо, Південна Корея	2020
2	Цюрих, Швейцарія	2030	9	Хельсінкі, Фінляндія	2020
3	Женева, Швейцарія	2030	10	Більбао, Іспанія	2024
4	Дюсельдорф, Німетчина	2020	11	Барселона, Іспанія	2015
5	Сінгапур, Сінгапур	2020	12	Бангкок, Тайланд	2020
6	Копенгаген, Данія	2025	13	Тайбей, Тайвань	2020
7	Окленд, Нова зеландія	2025			

Список літератури

1. 2017 SMART CITIES INDEX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://easyparkgroup.com/smart-cities-index (дата звернення: 09.05.2019).

2. The Green City Index. A summary of the Green City Index research series. A research project conducted by the Economist Intelligence Unit, sponsored by Siemens. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://wikiprogress.org/data/organization/green-city-index (дата звернення: 10.05.2019).

3. ISO 37120: 2014 Sustainable development of communities. Indicators for city services and quality of life. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://www.iso.org/ru/standard/62436.html (дата звернення: 11.04.2019).

РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ МІСТОБУДІВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ МІСТ ЗА РІЗНИМИ ФАКТОРАМИ З МЕТОЮ ВИЯВЛЕННЯ ЇХ ВІДПОВІДНОСТІ ВИМОГАМ SMART SITY (SS)

Саньков П. М.,
к.т.н., доцент, доцент кафедри архітектури

Запорожець В. І.,
студент 6 курсу

Бенхамму М. М.
студентка 6 курсу
Придніпровська академія будівництва та архітектури

Дійсна робота є продовженням (друга частина) оцінки містобудівних властивостей міст світу (визначено 13 міст) за різними факторами з метою виявлення їх відповідності вимогам Smart Sity.

Актуальність теми. Проблема збереження довкілля нині концентрує на собі увагу дослідників всього світу. У зв'язку з посиленням антропогенного навантаження, що випробовується природними комплексами, стає необхідною розробка і апробація методик, що дозволяють оцінювати екологічний стан природно-антропогенних середовищ. У зв’язку з чим розвиток різних моніторингових підходів в системі екологічного контролю і управлінні якістю довкілля сьогодні є найбільш актуальним.

Мета комплексної екологічної оцінки території полягає у виявленні природних і антропогенних факторів екологічної небезпеки і визначенні масштабів і інтенсивності їхнього прояву на конкретній території за допомогою розробленої інноваційної методики. Розглянути та проаналізувати стан території та дати її статистичну оцінку з розробкою практичних рекомендацій по його поліпшенню. Першу спробу такої комплексної оцінки зроблено для 13 міст світу, які визначені в тезах дійсної конференції під назвою «Перспективи впровадження технологій Smart Sity в світовій практиці» (в подальших посиланнях – перша робота).

Завдання роботи:

- проведення анкетного опитування студентів та викладачів архітектурного факультету та факультету екології та охорони навколишнього середовища;
- обробка статистичних даних згідно «Трикутників Фуллеру»;

Предмет дослідження: 13 міст світу (наведені в першій роботі), які стратегічно мають перейти на рівень розвитку Smart City до зазначеного часу.

Об’єкт дослідження: інтегральна вага містобудівних показників якості території (факторів), отримані за допомогою опитування.

Методи дослідження:

- проведення анкетного опитування студентів та викладачів факультету екології та охорони навколишнього середовища та архітектурного факультету ПДАБА;

- обробка статистичних даних згідно «Трикутників Фуллеру»;

- оцінка, інтегральних показників якості дослідних територій міст світу станом на 2019 рік;

- створення екологічно безпечних умов для життєдіяльності населення на території потенційних міст світу (див. табл.. 1), здатних до переходу на рівень Smart City, шляхом утримання інтегральних показників якості дослідних територій на існуючому рівні, або їх поліпшення до необхідних значень.

Наукова новизна отриманих результатів:

1. Вперше для території потенційних міст світу (див. табл.. 1), здатних до переходу на рівень Smart City, буде проведена комплексна оцінка екологічного стану природного середовища за допомогою інтегральних показників якості.

2. Вперше для оцінки території використано метод порівняння показників з суб’єктивної точки зору опитуваних людей.

3. Будуть визначені природоохоронні заходи з урахуванням природних особливостей і взаємозв'язків в природних комплексах.

Достовірність наукових положень забезпечена коректною постановкою науково-прикладного завдання і використанням картографічних даних екологічного стану території дослідних міст, коректною побудовою таблиць та використанням розрахункових формул.

Практичне значення отриманих результатів:

- створення безпечних умов життєдіяльності на території розглянутих міст;

- зменшення об'ємів забруднення природного довкілля по складових, що спрямоване на захист населення від шкідливої дії і наслідків забруднення;

- можливість моніторингу природного середовища на території будь якої держави (в тому числі і України) за допомогою запропонованої авторами методики;

- збільшення території і кількості об'єктів природно-заповідного фонду на території будь якої держави (в тому числі і України);

- поліпшення рівня екологічної свідомості і забезпечення інформування населення.

Особистий вклад здобувачів для одержання науково-практичних результатів, зазначених у науково-дослідній роботі складається в:

- обробка теоретичних та картографічних даних екологічного стану територій різних країн світу по різним факторам;

- розробка анкет для опитування студентів та викладачів ДВНЗ «ПДАБтаА» з метою встановлення ваги кожного фактора в групі, і кожної групи в області;

- обробка отриманих статистичних даних;

- проведення розрахунків інтегральних показників якості дослідних територій міст;

- розробка пропозицій та заходів для поліпшення розглянутих показників;

- розробка бізнес-плану по створенню комплексного інвестиційного проекту створення галузевої дослідної лабораторії по моніторингу стану довкілля на

території Дніпропетровської області (за згодою і визначенням державної адміністрації області);

Основою розрахункової методики оцінки якості навколишнього середовища служать кількісні і якісні показники, прийняті в практиці містобудування і санітарної гігієни. Кількісні показники, як відомо, порівняно легко виміряються і виражаються точно. Набагато сутужніше виразити якісні показники. Методика розрахунку якісних показників навколишнього середовища буде наведена нами у подальших публікаціях.

Всі обрані фактори оцінюються балами. В основу оцінки покладене співвідношення оптимального фактичного значення даного фактора в оцінюваному комплексі середовища. Відповідно до прийнятої класифікації фактор відноситься до визначеної категорії й оцінюється відповідною кількістю балів. Необхідно завжди дотримувати наступного принципу: прийнята класифікація і зв'язана з нею система бальної оцінки повинні бути єдиними для всіх оцінюваних факторів.

Для оцінки кожного приватного фактору складаються кваліметричні таблиці. На їх основі визначаємо вагу кожного фактора в групі (ω_i) трикутника Фулера (рис. 1):

111.... 1 1

2 3 4...(n–l) n

22...2 2

3 4...(n–l) n

3...3 3

4...(n–1) n

n – число факторів. При порівнянні між собою лише двох факторів набагато легко віддати перевагу одному або встановити їх рівнозначність. Порівняння факторів проводиться з урахуванням закону транзитивності. Важливіший фактор обводиться кружечком з присвоєнням одного балу, рівнозначні обводяться прямокутником з присвоєнням по 0,5 балу кожному. Сума вказаних оцінок дає значущість фактору в спільній інтегральній оцінці.

Рис. 1 Загальний приклад трикутника Фулера

Якщо чинник №1 важливіший чим №2, а № 2 важливіший, ніж №3, то №3 не може бути важливіший за чинник №1. Потім сумують бали кожного показника і ми отримуємо його бальну оцінку δ_i (табл. 1).

Таблиця 1

Вага містобудівного фактора екологічної небезпеки по групам

Містобудівні фактори	Бальна оцінка фактора δ_i	Вага фактора в групі, ω_i
1. Соціальний розвиток		
1.1 Людський розвиток	2,5	3
1.2 Соціально - економічне освоєння території	2,5	1
1.3 Природний рух населення	4	2
1.4 Демографічна ситуація	3	2
1.5 Загальна захворюваність населення	3	2
1.6 Здоров'я населення	3	2
1.7 Бідність населення	3	3
2. Природні показники		
2.1 Екологічний потенціал території	3,5	3
2.2 Несприятливі природно - антропогенні процеси	6,5	3
2.3 Природно ресурсний потенціал	0,5	3
2.4 Природна радіоактивність	7,5	3
2.5 Метеорологічний потенціал атмосфери	0,5	4
2.6 Стійкість поверхневих вод	4,5	4
2.7 Стійкість ґрунтів	5,5	3
2.8 Стійкість природного середовища	5	4
2.9 Біотичний потенціал природного середовища.	2,5	3
3. Антропогенні показники		
3.1 Антропоекологічний ризик	2	1
3.2 Радіаційна забрудненість території	3	4
3.3 Забрудненість поверхневих вод	5	3
3.4 Забрудненість підземних вод	7,5	4
3.5 Забрудненість природного середовища	4,5	3
3.6 Урбанізованість території	7,5	4
3.7 Антропогенна змінність ландшафтів	1,5	2
3.8 Забрудненість атмосферного повітря	1,5	4
3.9 Надзвичайні ситуації	2,5	1
4. Техногенні показники		
4.1 Техногенне навантаження	2	3
4.2 Радіаційний ризик	1	4
4.3 Стійкість природного середовища до техногенного навантаження	1	2
4.4 Стійкість поверхневих вод до техногенного навантаження	2,5	4
4.5 Техногенне навантаження на природне середовище	4,5	3
4.6 Техногенно-екологічна небезпека	6	2

Список літератури

1. Гільов В.В., Саньков П.М. Методика КБЖДН, Дніпропетровськ, ПДАБА, 2002, 24 с

2. Фомин В.Н., Квалиметрия. Управление качеством. Сертификация. ЭКМОС, 2000, 320 с.

3. 2017 SMART CITIES INDEX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://easyparkgroup.com/smart-cities-index (дата звернення: 09.05.2019).

4. The Green City Index. A summary of the Green City Index research series. A research project conducted by the Economist Intelligence Unit, sponsored by Siemens. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://wikiprogress.org/data/organization/green-city-index (дата звернення: 10.05.2019).

5. Агеев М. К. Концепция умных городов: энергоэффективные технологии и решения для устойчивого развития / М.К. Агеев, к.э.н. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.energosovet.ru/stat850.html. - (15.04.2019)

ПРОБЛЕМА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ У ПОЛЬСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ XVI–XVII СТ

Сливка Л. В.
канд. пед. наук, доцент
кафедра педагогіки початкової освіти
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

У XV столітті з'явилися перекладені з інших мов польською літературні твори і, суголосно європейським тенденціям, виховання на польських теренах стали виокремлювати у самостійну галузь науки. Важливим чинником появи самостійної польської педагогічної думки стала наукова і літературна спадщина славетних особистостей, які, свого часу, студіювали (А.-Ф. Моджевський, М. Рей, Я. Кохановський, В. Очко ін.) і працювали (С. Петриці, ін.) в Ягеллонському університеті (пол. *Uniwersytet Jagielloński*; до XIX століття – Краківський університет, м. Краків).

Суттєвим внеском у створення польської системи фізичного виховання стали погляди видатного державного та релігійного діяча, реформатора і письменника Анджея Фрича Моджевського (пол. *Andrzej Frycz Modrzewski*; 1503–1572). Окрема глава «Про школу» праці вченого «Про реконструкцію Речі Посполитої» (*«O naprawie Rzeczypospolitej»*) (1551) присвячена шкільництву. Серед іншого, автор увиразнив важливе значення доби дитинства у розвитку особистості, вказав, що цінності, сформовані у цей віковий період є основою правильного і чесного життя у майбутньому. За глибокими переконаннями А. Моджевського, навчання і виховання повинні бути орієнтовані на гармонізацію тіла і духа дітей та молоді [Piasec, Dzie, s. 89].

Окремі аспекти сприятливого для здоров'я способу життя, в якому інтегровано біологічні та психосоціальні сфери життєдіяльності людини, актуалізував у своїй книзі «Життя людини чесної» [Rej M. Żywot człowieka] «батько польської літератури», письменник, поет-мораліст, релігійний полеміст, політик і музикант Миколай Рей (пол. *Mikołaj Rej*; псевдонім: *Ambroży Korczbok Rożek*; 1505–1569). Згадану працю називають потужним внеском у скарбницю теорії і, почасти, методики формування здорової особистості та «первістком» літератури такого змістового формату у XVI ст. [Odzywolska-Kidawa]. Автором репрезентовано основи раціонального харчування та фізичної активності людини, а також – визначено негігієнічний спосіб життя, переїдання та надуживання міцних трунків факторами, які можуть спричинювати хвороби. Повноцінний і здоровий розвиток особистості, за М. Реєм, ґрунтується на вчинках, які констатують морально-духовні цінності у суспільстві. Зміст сприятливого здоров'ю виховання, побудованого на засадах етики, моралі і духовності, викладено вченим у підрозділах «Якщо уже знаємо, як шкодить гнів, тоді треба старатися, як і чим його гамувати», «Перші, другі,

треті, четверті ліки на гнів», «Належна думка завжди весела», ін. [Rej, Żywot czło].

Значення фізичного виховання у плеканні здоров'я особистості виразно сформулював у своїй праці «Польський придворний» («*Dworzanin Polski*») гуманіст епохи Ренесансу, поет, перекладач, секретар і бібліотекар короля Зиґмунта Августа (*Zygmunt August*) Лукаш Ґурницький (*Łukasz Górnicki*; 1527–1603). Серед порад краянам, які служили за межами Польщі при дворах заможних осіб, надибуємо заклики автора до обов'язкових щоденних тілесних вправ [Piasec, Dzie, s. 89].

Фізкультурно-оздоровчі лейтмотиви промальовуються у творі «Сатира» («*Satyra*») поета, перекладача, придворного поета короля Стефана Батори (*Stefan Batory*), одного з творців літературної польської мови Яна Кохановського (*Jan Kochanowski*; 1530–1584). Серед безміру запропонованих шляхетній молоді способів самовиховання волі і характеру задля власної підготовки до важких випробувань у майбутньому важливе місце автор відвів загартуванню, вправному володінню зброєю, здатностям переплисти ріку, перескочити рів, привчанню себе «до гарячого і холодного неба», обмеженню себе у харчах, щоб легше перебути і пережити часи, «коли буде одна вода із хлібом» тощо (*подано за*: [Pias, Dzie, s. 89]).

Низку питань, дотичних проблемі здоров'язбереження зростаючої особистості, тією чи іншою мірою, висвітлено у розвідках придворного лікаря кількох польських королів, доктора філософії, одного з творців польської медицини і лікувальної фізкультури Войцєха Очка (пол. *Wojciech Oczko*; 1537–1599). Так, у книзі «Теплиця» («*Cieplice*) (1578) дослідник репрезентував теоретичні основи польської бальнеології, класифікував мінеральні і лікувальні води водних джерел Польщі. Своєю чергою, у праці «Атрибут» (*«Przymiot»*) (1581) вчений актуалізував значення фізичної активності для збереження здоров'я і лікування низки захворювань, підкреслив її роль у формуванні характеру і розумових здібностей особистості [Piase, Dzie, s. 90]. В. Очко є автором вислову «Рух замінить практично будь-які ліки, у той час, як жоден лікувальний препарат не замінить рух» («*Ruch zastąpi prawie każdy lek, podczas gdy żaden lek nie zastąpi ruchu»*).

Помітною у контексті анонсування освітньо-виховних аспектів розв'язання проблеми здоров'язбереження зростаючої особистості є творчість лікаря, автора медичних трактатів, філософа, перекладача, професора Ягеллонського університету Себастіана Петриці (пол. *Sebastian Petrycy*; 1554–1626). Досить згадати, що власний переклад книги Аристотеля «Політика» вчений доповнив розлогими «додатками», в яких охарактеризував позитивний вплив на здоров'я людини футболу, бігу, стрибків, плавання, ін. [Piasec, Dzie, s. 90]. Новаторськими у Польщі епохи Відродження були ідеї С. Петриці про відповідальність учителя у здоров'язбереженні учнів. Серед знань і умінь педагога особливе місце, на думку науковця, повинні посідати знання про засоби фізичного виховання та особливості харчування школярів, здатність враховувати у навчально-виховному процесі психологічні та фізіологічні особливості учнів, ін. [Petryc, Pisma].

Список літератури

1. Piasecki Eugeniusz. Dzieje wychowania fizycznego. Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich, 1929. 262 s. (Seria: Bibljoteka Wychowania Fizycznego i Sportu wydawana przy poparciu Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, Wyd. 2). URL : http://bc.radom.pl/dlibra/doccontent?id=8949.

2. Rej M. Żywot człowieka poczciwego. Pokazanie krótkie co które księgi w sobie zamykają. URL: http://staropolska.pl/renesans/mikolaj_rej/Zywot_spis.html109

3. Odzywolska-Kidawa Anna-Ewa. Mikrokosmos «człowieka poczciwego» według Mikołaja Reja. Studia z antropologii kultury szlachty polskiej XVI w. Zdrowie – Pożywienie – Higiena. Częstochowa: Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego. 2016. 582 s.

4. Petrycy S. Pisma wybrane. Warszawa: PWN, 1956. T. I–II. 589 s. (Seria: Biblioteka Klasyków Filozofii).

БОРОШНО ІЗ КРУПЯНИХ КУЛЬТУР. ВІВСЯНЕ, ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА

Соц С. М.,
к.т.н., доцент

Кустов І. О.,
к.т.н., доцент

Кузьменко Ю. Я.
к.т.н. старший викладач
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

Серед традиційних круп'яних культур зерно вівса є однією з двох культур при переробленні, яких регламентом допускається виробництва борошна норми якості якого визначені у відповідних стандартах. Традиційним вівсяним борошном є «Толокно», технологія розроблена під переробку плівчастих сортів вівса і передбачає проведення складних етапів обробки поверхні з метою вилучення оболонок та наданню ядру більш корисних властивостей. Для цього здійснюється складний етап воднотеплової обробки при здійснені якого зерно замочують та варять, що сприяє зростанню водорозчинних фракцій білкового складу та певною мірою надає дієтичних властивостей кінцевому продукті. Переробка такого виду борошна не передбачає альтернативних видів скорочення технологічного процесу яке застосовують, наприклад, при виробництві вівсяних пластівців (де допускається можливість їх виробництва їх із круп неподрібнених). Завдяки цьому виробництво такого асортименту вівсяного борошна практично не можливе на зернопереробних підприємствах малої продуктивності, реалізація такої технології на більш потужних традиційних підприємствах із повним технологічним циклом переробки також викликає суттєві труднощі. Дана технологія більшою мірою орієнтована на будівництво окремого переробного підприємства (близького до виробництва харчоконцентратів), хоча при цьому вівсяне борошно не є продуктом який має наприклад порівняний споживчий попит з вівсяною крупою. Все це призвело до того що виробництво класичного «Толокна» із застосуванням регламентованої в нашій країні технології відсутнє. Однак завдяки своєму хімічному складу та цінним властивостям отриманого кінцевого продукту здійснюється виробництво різних видів вівсяного борошна при застосуванні більш класичних та простих (близьких до переробки пшениці в борошно) технологічних процесів, які легко впроваджуються на діючих переробних підприємствах. Особливістю їх впровадження є можливість використання неповного технологічного циклу, тобто в якості сировини є можливість використання не тільки нелущеного зерна, а при необхідності застосовувати лущене ядро (вівсяну крупу), що розширює можливості переробних підприємств. Таким

чином при переробці плівчастого вівса виробляють сортове та оббивне борошно.

Застосування вівсяного борошна в якості самостійного готового продукту завдяки відсутністю у складі вівса глютено утворюючих фракцій білка (глютеніну та гліадіну) практично не можливо, тому найбільш доцільно використовувати його як наповнювач або поліпшувач при виробництві продуктів здорового харчування на зерновій основі, створювати суміші борошна отриманого при переробці інших зернових культур з додаванням вівсяного, завдяки хімічному складу проводити розробку рецептур продуктів функціонального призначення які у своєму складі мають вівсяне борошно.

Іншим продуктом який доцільно виробляти при переробці зерна вівса в борошно є харчові вівсяні висівки. Такий продукт є добре відомим у багатьох країнах світу, його використання в якості самостійного харчового продукту завдяки високому вмісту нерозчинних волокон неможливе, однак саме вівсяні висівки можуть містити до 25 % β-глюканів, завдяки чому можна класифікувати їх як найбільш необхідний компонентів при створенні продуктів із функціональними властивостями та підвищення цінності традиційних зернових продуктів – пластівців, борошняних сумішей, хлібу, зернових батончиків, мюслі, тощо. Висівки в нашій країні як окремий асортимент продуктів переробки вівса відсутній, їх виробництво не регламентовано і практично не здійснюється.

Зерно голозерного вівса в порівнянні з плівчастим не характеризується наявністю квіткових плівок на поверхні ядра та характеризується підвищеним в порівнянні із плівчастим лущеним ядром вівса вмістом важливих для організму людини біологічно активних речовин – білка, β-глюканів, вітамінів, тощо. Враховуючи це та можливість застосування скорочених схем технологічного процесу рекомендовано здійснювати переробку даної культури в цільнозернове борошно типу пшеничного оббивного. Для забезпечення максимального рівня використання потенціалу зернової сировини рекомендовано в якості сировини використовувати необроблене зерно (не шліфоване), що дозволить отримати кінцевий продукти з близьким до зерна хімічним складом. При виробництві такого виду борошна отримані на кінцевому етапі висівки рекомендовано відносити до нехарчових продуктів. При наявності на переробному підприємстві усіх технологічних ліній переробки голозерного вівса в круп’яні продукти допускається можливість використання в якості сировини круп з цілого та подрібненого ядра.

При проведені досліджень розроблена схема переробки зерна голозерного вівса в борошно, яка передбачає шліфування, сортування продуктів шліфування, воднотеплову обробку, здрібнювання, сортування продуктів здрібнювання, контроль готової продукції.

Перші дві технологічні операції шліфування та сортування проводяться тільки при виробництві борошна та харчових висівок. Воднотеплова обробка (методом гарячого кондиціювання) обов’язково проводиться при виробництві харчових висівок, якщо асортиментом не передбачається їх виробництво

проведення даного етапу здійснюється при необхідності наданню кінцевому продукту певних властивостей.

Здрібнювання проводять на вальцьових верстатах, ентолейторах та відцентрових подрібнювачах. Сортування продуктів здрібнювання проводять після кожної системи здрібнювання з відбором борошна після кожної системи. Для здійснення даного етапу рекомендовано використовувати традиційні просіювальні машини – бурати, круп'яні розсійники або інше сортувальне обладнання.

Орієнтовні значення виходів продукції при виробництві борошна цільнозернового 89-92 %, борошна та висівок 70-78 % та 16-19 % відповідно, борошна типу толокна 62-68 %.

Список літератури:

1. Правила організації і ведення технологічного процесу на круп'яних заводах. – К., 1998. – 164 с.

2. Шутенко, Є.І. Технологія круп'яного виробництва: навч. Посібник [Текст] / Є.І. Шутенко, С.М. Соц. – К.: Освіта України, 2010. – 272 с.

3. Мерко, І.Т. Наукові основи і технологія переробки зерна [Текст] / І.Т. Мерко, В.О Моргун. – Підручник.- Одеса: Друк, 2001. – 348 с.

4. Gambuś, H. The application of residual oats flour in bread production in order to improve its quality and biological value of protein [Text] / H. Gambuś, M. Gibiński, D. Pastuszka, B. Mickowska, R. Ziobro, R. Witkowicz, // Acta Sci. Pol. – 2011. – vol. 10, № 3. – P. 313 – 325.

5. Londono, D.M. Effect of kilning and milling on the dough-making properties of oat flour [Text] / D. M. Londono, M. J. Smulders, R.G. Visser, L.J. Gilissen, R.J. Hamer // LWT-Food Science and Technology. – 2015. – № 2. – P. 690 – 695.

6. Biel, W. Chemical composition and nutritive value of husked and naked oats grain [Text] / W. Biel, K. Bobko, R. Maciorowski // Journal of Cereal Science. – 2009. – vol. 49, № 3. – P. 413 – 418.

7. Fang, Y.C. Oats Nutrition and technology [Text] / Y.C. Fang – John Wiley & Sons, 2013 – 472 p.

8. Hamaker, B.R. Technology of functional cereal products [Text] / B.R. Hamaker – Elsevier, 2007 – 568 p.

ВПЛИВ МЕРКУРІЮ ДИХЛОРИДУ НА ЦИРКАДІАННІ ХРОНОРИТМИ ПРОЦЕСІВ ОКИСНО-ВІДНОВНОГО ГОМЕОСТАЗУ В БІЛИХ ЩУРІВ

Степанчук В. В.
к.мед.н., доцент
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

Вступ. Одним із важливих напрямків сучасних досліджень є вивчення вікових аспектів наслідків впливу на організм ксенобіотиків довкілля, а також виявлення ранніх ознак патологічних реакцій в організмі за умов отруєння важкими металами [2].

Встановлено, що при дії на організм різних патогенних чинників виникають порушення мембранного апарату його клітин. Така дестабілізація призводить до функціональних порушень як самих клітин, так і організму в цілому. Одним із найважливіших механізмів руйнування мембранних структур є посилення процесів пероксидного окиснення ліпідів (ПОЛ), яке відіграє суттєву роль у генезі різних патологічних процесів [1, 3, 5, 9].

У фізіологічних умовах у кожній тканині наявна рівновага між системами анти- та прооксидантів. Система антиоксидантного захисту (АОЗ) являє собою сукупність ферментативних та неферментативних чинників, які захищають мембрани клітин, тканин і органів від пошкодження вільними радикалами та пероксидними сполуками [7, 8].

Мета дослідження. Визначити структуру хроноритмів показників вільнорадикального гомеостазу в еритроцитах статевозрілих та старих білих щурів за умов фізіологічної норми, а також при дії меркурію дихлориду ($HgCl_2$).

Матеріал і методи досліджень. Експерименти проведено на 48 статевозрілих білих щурах-самцях віком 6 місяців та на такій же кількості старих щурів 18-місячного віку. Всіх тварин утримували за стандартних умов віварію при сталій температурі та вологості повітря, у звичайному світловому режимі, з вільним доступом до води та їжі.

Дослідним групам щурів обох вікових груп впродовж 14 діб щоденно внутрішньошлунково уводили 0,1%-ий розчин $HgCl_2$ (5 мг/кг), контрольним групам – водопровідну воду.

Щурів забивали шляхом декапітації відповідно до вимог Європейської конвенції щодо захисту експериментальних тварин, під легким ефірним наркозом о 8-й, 12-й, 16-й та 20-й годинах. Кров стабілізували гепарином, центрифугували 15 хвилин при 3000 об/хв, відокремлювали плазму від формених елементів. Суспензію еритроцитів отримували триразовим промиванням фізіологічним розчином натрію хлориду у співвідношенні 1:10.

Стан ПОЛ оцінювали за вмістом в еритроцитах малонового альдегіду (МА) та дієнових кон’югатів (ДК) [4], системи АОЗ – за рівнем каталази [6].

Статистичну обробку результатів проводили методом варіаційного аналізу з визначенням критерію Стьюдента.

Отримані резутати. Внаслідок проведених досліджень виявлено, що показники вільнорадикального гомеостазу в еритроцитах як статевозрілих, так й старих білих щурів впродовж дослідженої частини доби періодично змінюються.

Разом з цим величини ПОЛ у старих тварин за умов фізіологічної норми, а також при меркурієвій інтоксикації переважали відповідні показники статевозрілих щурів.

Мезор ритму МА у статевозрілих щурів зростав з 43,60±1,9994 до 65,43±2,142 мкмоль/л ($p<0,001$), амплітуда коливань збільшувалася на 38,5% відносно такої в інтактних тварин. У старих тварин ці показники також збільшилися (відповідно з 48,43±1,128 до 78,42±2,365 мкмоль/л ($p<0,001$) та на 41,5%).

Середній рівень ритму ДК як у статевозрілих, так й у старих щурів також достовірно змінювався. У першої групи – з 2,17±0,023 до 3,76±0,264 E_{232}/мл, $p<0,001$, у другої – з 2,39±0,046 до 3,86±0,234 E_{232}/мл, $p<0,001$. Амплітуда у статевозрілих щурів зростала в 3,8 раза, у старих – у 4,2 раза.

Такі зміни в обох дослідних групах тварин супроводжувалися зниженням активності ферменту системи АОЗ каталази. Впродовж всього досліджуваного періоду активність каталази у статевозрілих та старих щурів порівняно з групами інтактних щурів відповідної вікової категорії була вірогідно меншою. Мезор ритму у тварин першої групи зменшувався з 2,08±0,032 до 1,32±0,078 мкмоль/хв·мл ($p<0,001$), у другої – з 1,93±0,046 до 1,12±0,167 мкмоль/хв·мл ($p<0,001$). Амплітуда коливань хронограми в першому випадку зростала в 3,5 раза, у другому – в 4,8 раза.

Таким чином, аналіз хроноритмів показників про- та антиоксидантної систем еритроцитів щурів за умов меркурієвої інтоксикації виявив в обох вікових групах щурів активацію ПОЛ на фоні недостатності АОЗ, що супроводжується ознаками десинхронозу.

Разом з цим вказані вище зміни у старих щурів є більш виражені, ніж у статевозрілих. У зв’язку з цим можна стверджувати, що внаслідок старіння відбувається поступова розбалансованість систем вільнорадикального гомеостазу, яка призводить до зниження адаптаційно-компенсаторних можливостей організму.

Висновки

1. Показники вільнорадикального гомеостазу у статевозрілих та старих білих щурів за умов фізіологічної норми впродовж досліджуваної частини доби періодично змінюються.

2. При меркурієвій інтоксикації у старих щурів порушення структури хроноритмів показників про- та антиоксидантної систем є більш виражені, ніж у статевозрілих, що є наслідком вікових змін у діяльності адаптаційно-компенсаторних та декомпенсаторних систем.

Список літератури:

1. Зенков Н.К. Окислительный стресс / Н.К.Зенков, В.З.Лапкин, К.В.Меньшиков. – М: Наука / Интерпериодика, 2001. – 243 с.

2. Бойчук Т.М. Хроноритмологічна характеристика адаптивно-компенсаторних перебудов функцій нирок при інтоксикації малими дозами важких металів // Бук. мед. вісник. – 1998. – Т.2, №4. – С. 109-115.

3. Владимиров Ю.А. Перекисное окисление липидов в биологических мембранах / Ю.А. Владимиров, И.А.Арчаков. – М: Наука, 1972. – 252 с.

4. Гаврилов В.Б. Спектрофотометрическое определение содержания гидроперекисей липидов в плазме крови / В.Б. Гаврилов, М.И. Мишкорудная // Лаб. дело. – 1983. – №3. – С. 33-36.

5. Кашулина А.П. Роль перекисного свободнорадикального окисления в патологии и методы его изучения / А.П. Кашулина, Е.Н. Сотникова // Мед. консультация. – 1996. – №2. – С.20-24.

6. Королюк М.А. Метод определения активности каталазы / М.А. Королюк, Л.И. Иванова, И.Г. Майорова [и др.] // Лаб. дело. – 1988. – №1. – С. 16-19.

7. Левицкий Е.Л. Пути и механизмы реализации антиоксидантного эффекта в клетке / Е.Л. Левицкий // Фармакол. вісник. – 1998. – №2. – С. 68-71.

8. Мещишен І.Ф., Пішак В.П., Григор’єва Н.П. Основи обміну речовин та енергії: Навчальний посібник / І.Ф. Мещишен, В.П. Пішак, Н.П. Григор’єва. – Чернівці: Медуніверситет, 2005. – 192 с.

9. Lonsdale D. Free oxygen radicals and desease // Year Nutr. Med., 1996. –220 p.

ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ ХАРЧОВИХ ВОЛОКОН

Страшинський І. М.,
к.т.н., доцент

Ришканич Р. О.,
студент 1 курсу магістратури

Шевченко Т. В.
студентка 3 курсу бакалавратури
Національний університет харчових технологій

М'ясо є одним з основних джерел білка високої біологічної цінності, вітамінів групи В та мінералів, таких як залізо та цинк [1]. Однак певна категорія покупців й дотепер упереджено ставляться до споживання м'яса, і однією з головних причин цього з їхньої точки зору є наявність у м'ясі та м'ясних продуктах насичених жирних кислот. Вони вважаються фактором ризику, пов'язаним із випадками ішемічної хвороби серця та ракових захворювань [6]. Науковцями проведено широкий спектр досліджень, що стосуються модифікацій м'ясної продукції для підвищення її функціонального потенціалу, а саме: зниження вмісту жирних кислот та рівня холестерину; додавання рослинних олій або натуральних екстрактів з антиоксидантними властивостями; зниження рівня хлориду натрію; а також додавання харчових волокон [8, 9, 10, 11].

Використання харчових волокон сприяє підвищенню емульгуючої здатності м'ясних систем, поліпшенню структурно-механічних властивостей і реологічних показників м'ясопродуктів; зменшенню витрат на основну сировину в рецептурах готових виробів. Найбільшими джерелами харчових волокон є рослинні продукти, такі як зернові, бобові, овочі, фрукти та насіння [3]. Харчові волокна можна розглядати як функціональну їжу, оскільки вони позитивно впливають на одну або кілька функцій організму людини [5].

Нами досліджено різні типи клітковини, представленої на ринку харчових добавок України для м'ясопереробної промисловості з метою подальшого їх поєднання з іншими інгредієнтами в рецептурах м'ясних продуктів для зменшення споживання жиру. Це сприятиме збільшенню споживання клітковини покупцями м'ясопродуктів, які, як правило, обмежено включають харчові волокна у свій раціон.

Основною метою досліджень було визначення хімічного складу харчових волокон та проведення аналізу їх загальної та нерозчинної фракцій.

Результати досліджень хімічного складу рослинних волокон наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Хімічний склад рослинних волокон

Рослинна клітковина:	Вміст вологи (г / 100 г)	Вміст жиру (г / 100 г)	Вміст білка (г / 100 г)	Вміст золи (г / 100 г)	Вміст* вуглеводів (г / 100 г)*
Овес	7,55 ± 0,03	0,30 ± 0,04	0,96 ± 0,01	1,91 ± 0,03	89,28 ± 0,02
Бамбук	7,12 ± 0,02	1,03 ± 0,02	0,77 ± 0,002	0,11 ± 0,04	90,96 ± 0,01
Картопля	13,38 ± 0,01	1,40 ± 0,06	4,2 ± 0,2	2,07 ± 0,02	78,99 ± 0,07
Горох	9,50 ± 0,04	1,01 ± 0,01	6,90 ± 0,08	2,97 ± 0,05	79,61 ± 0,06
Яблуко	7,34 ± 0,06	3,16 ± 0,05	4,8 ± 0,1	1,50 ± 0,01	83,3 ± 0,1
Пшениця	9,97 ± 0,05	0,72 ± 0,03	0,9 ± 0,2	0,73 ± 0,06	87,8 ± 0,2

*Вміст вуглеводів, визначали як різницю між 100% і загальним вмістом всіх інших харчових складових.

Результати, представлені в таблиці 1 показали, що всі волокна мають низький вміст жиру та золи, і, як очікувалося, високий вміст вуглеводів. Вміст вологи, золи та вуглеводів у всіх волокнах статистично відрізнявся, ймовірно, через відмінності у структурі рослинних волокон. Аналіз отриманих даних свідчить, що волокна можуть використовуватися як харчові інгредієнти з низьким вмістом золи та жиру та змінним вмістом білка.

У таблиці 2 наведені результати аналізу загальної та нерозчинної фракції досліджуваних зразків харчових волокон. Згідно з результатами, волокна картоплі та яблук мали загальний вміст харчових волокон, які вважаються статистично подібними та нижчими, ніж інші рослинні волокна. За даними авторів [2] харчові продукти, що містять понад 60 % загальної дієтичної клітковини у своєму складі, можна вважати джерелами насиченої клітковини. Результати аналізу показують, що досліджені зразки харчових волокон вівса, бамбука, гороху та пшениці можна вважати джерелами волокон за рахунок їх загального вмісту харчових волокон. Найвища частка загальної харчової клітковини відповідає нерозчинній фракції (таблиця 2).

Таблиця 2.

Результати аналізу загальної та нерозчинної фракцій харчових волокон

Рослинна клітковина	Склад волокна		
	Всього	Розчинний	Нерозчинний
Овес	86,12 ± 0,01	2,0 ± 0,4	84,1 ± 0,3
Бамбук	91 ± 1,0	0,00	91 ± 1,0
Картопля	56,6 ± 0,9	6,7 ± 0,1	50,0 ± 0,8

Горох	65,3 ± 0,1	1,5 ± 0,2	63,75 ± 0,03
Яблуко	54,5 ± 0,5	11,3 ± 0,3	43,2 ± 0,4
Пшениця	87,9 ± 0,4	0,7 ± 0,1	87,2 ± 0,1

Такі ж результати були виявлені в інших дослідженнях волокон лимона, апельсина та яблук [2], чіа, та волокон фруктів [7], а також волокнистих матеріалів із залишків сільськогосподарських культур [4]. Через високий вміст нерозчинної клітковини досліджені нами зразки, можуть забезпечити виражений вплив на регуляцію кишківника [3]. Крім того, високий вміст нерозчинної клітковини може сприяти підвищенню почуття ситості, зменшенню проблем із запорами отже, зменшенню захворюваності [7].

Список літератури:

1. Arihara K. Strategies for designing novel functional meat products.Meat Sci.2006;74(1):219–229. 10.1016/j.meatsci.2006.04.028.

2. Figuerola F, et al. Fibre concentrates from apple pomace and citrus peel as potential fibre sources for food enrichment. Food Chem. 2005;91(3):395–401. 10.1016/j.foodchem.2004.04.036.

3. Gray J.Dietary fiber: definition, analysis, physiology and health. Belgium: International Life Sciences Institute (ILSI); 2006.

4. Kuan YH, Liong MT. Chemical and physicochemical characterization of agrowaste fibrous materials and residues. J Agric Food Chem.2008;56:9252–9257.

5. Rodríguez R, et al. Dietary fibre from vegetable products as source of functional ingredients. Trends Food Sci Technol.2006;17(1):3–15. 10.1016/j.tifs.2005.10.002.

6. Olivo R, Olivo N.O mundo das carnes: ciência, tecnologia & mercado. Criciúma: Ed. autor; 2005.

7. Vázquez-Ovando A, et al. Physicochemical properties of a fibrous fraction from chia (*Salvia hispanica* L.) Lebensm Wiss Technol. 2009;42:168–173. 10.1016/j.lwt.2008.05.012.

8. Weiss J, et al. Advances in ingredient and processing systems for meat and meat products. Meat Sci.2010;86(1):196–213. 10.1016/j.meatsci.2010.05.008.

9. Кишенько І.І. Вибір та обгрунтування складу багатокомпонентних розсолів для виробництва цільном’язових шинкових виробів / Кишенько І.І., Стращенко С.В., Донець О.П. // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького. – 2011._Т.13.№4(50), ч.4. – С. 72.

10. Страшинский И.М. Полуфабрикаты из мяса индейки с использованием текстуроформирующих наполнителей / Иванов. С, Пасичный В.М., Страшинский И.М., Маринин А.И., Фурсик О.П., Крепак В. // Miasto Chemija ir Technologija НУХТ. – 2014._Т. 48, N№ 2. – С.25.

11. Топчій О.А. Використання рослинних олій у рецептурах м’ясних паштетів / Топчій О.А., Кишенько І.І., Котляр Є.О. // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького. – 2013._Т.15.№1(55), ч.3. – С. 169.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ У ДИТЯЧОМУ ЗАКЛАДІ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ

Сулаєва Н. В.,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музики
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Мирошниченко В. В.
аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

В умовах становлення та розвитку української державності та в період реформування освітньої галузі виняткової актуальності набуває проблема модернізації системи професійної підготовки майбутніх педагогів. Практична підготовка трактується як важливий компонент процесу формування професійної компетентності системи спеціальних знань, умінь, навичок; прагнення й здатність до самостійного, творчого розв'язання професійних завдань; психологічної та соціально-психологічної готовності виконувати професійні обов'язки. З огляду на це важливого значення набуває вміння перенесення набутих теоретичних знань та адаптування їх в практичній діяльності

Один із видів практичної підготовки майбутніх педагогів – є літня педагогічна практика в дитячих закладах оздоровлення й відпочинку (ДЗОВ), яка покликана створити реальні умови для формування в студентів професійних умінь з організації виховної роботи з дітьми та молоддю в умовах відпочинку, формування їхньої професійної спрямованості і якостей соціально активної особистості. Така практика є видом самостійної роботи зі школярами під час канікул у дитячих позашкільних закладах, молодіжних і дитячих об'єднаннях і спрямовується на організацію цілеспрямованого дозвілля, відпочинку та оздоровлення дітей різних вікових груп та різного соціального статусу й досвіду.

Особистість формується не лише у навчанні та праці, а й у форматі вільного часу, у дозвіллі, коли вільно відбувається фізичний, духовний та моральний розвиток людини. Безсумнівно, ключовою фігурою у створенні сприятливого середовища для культурно-дозвіллєвого відпочинку та оздоровлення школярів є педагог, який в ДЗОВ виконує професійні функції педагога-організатора та педагога-вихователя. Зі свого боку це висуває особливі вимоги до професійної й особистісної підготовки майбутніх педагогів.

Підготовка педагога (педагога-організатора, педагога-вихователя, педагога-вожатого, педагога-куратора) до роботи в дитячих закладах оздоровлення та

відпочинку передбачає формування фахових компетентностей, формування яких відбувається у конвергентності формальної та неформальної освіти. Готовність майбутнього вчителя роботи у ДЗОВ – це ознайомлення студентів із особливостями функціонування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, метою, завданнями, змістом роботи, видами діяльності, що передбачає:

- орієнтація у формах, видах позашкільних закладів, які надають оздоровчі та виховні послуги учням у літній період під час канікул;
- усвідомлення сутності та характерних ознак дозвіллєвого середовища у дитячому закладі оздоровлення та відпочинку;
- знання та врахування закономірностей та особливостей психофізіологічного розвитку дітей;
- володіння методиками та інноваційними технологіями організації дозвілля дітей;
- володіння комунікативною компетенцією, уміння здійснювати педагогічну взаємодію між суб'єктами дозвіллєвого середовища (дитина-дитина, вожатий-дитина, колега-колега, студент-адміністрація тощо);
- здатність майбутнього вчителя до самовдосконалення та самостійної роботи над собою.

При навчанні в закладі вищої освіти студент здобуває необхідні знання, формує загальні та фахові компетентності в освітньому процесі, вивчаючи педагогіку, психологію, методику виховної роботи, основи педагогічної майстерності. Складовими робочих програм є питання, пов'язані з підготовкою до роботи у дитячому закладі оздоровлення та відпочинку.

Важливим аспектом є здобуття неформальної освіти, зокрема мистецької, коли студент стає учасником різноманітних колективів художньої самодіяльності, відвідує різні об'єднання, клуби за інтересами, спортивні, танцювальні гуртки, бере участь у пісенних, танцювальних флешмобах тощо.

Майбутні фахівці різних спеціальностей здобувають практичний досвід участі у мистецьких колективах, научаються організовувати та реалізовувати різні види виховних заходів, працювати з різновіковим колективом. Здобуті знання, сформовані компетентності у системі неформальної освіти стануть у нагоді в роботі студента-практиканта дитячого закладу оздоровлення та відпочинку, бо деякою мірою його можна назвати універсальним педагогом, готовим не тільки бути вожатим, кураторам, вихователем, але й психологом, організатором дозвілля дитини, режисером, сценаристом і постановником виховного заходу. Вожатий має співати, танцювати, бути актором, організовувати і проводити ігрові заходи тощо.

Студент-практикант має чітко розуміти завдання, які перед ним поставлені, мати методичний супровід та розуміти критерії оцінювання своєї діяльності у процесі проходження практики у дитячому закладі оздоровлення та відпочинку.

Крім того студенти-практиканти працюють у різних за складом групах і набувають навичок критичного самоаналізу, уміння працювати у команді, реально бачити можливості самовдосконалення.

Список літератури:

1 Бартків О. С. Діяльність соціального педагога в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку [Текст] : навч.-метод. посіб. / О. С. Бартків, В. Г. Грановський, Є. А. Дурманенко. Луцьк : АКВА ПРІНТ, 2017. 300 с.

ХОРОВИЙ КЛАС ГРИГОРІЯ ЛЕВЧЕНКА: ЄДНІСТЬ ФОРМАЛЬНОГО ТА НЕФОРМАЛЬНОГО ВИДІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сулаєва Н. В.,
д. пед. наук, професор,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Комишан Ю. В.
аспірант
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої педагогічної освіти передбачають конвергенцію різних видів освітньої діяльності, зокрема, формального й неформального. На доцільності уведення в систему навчання ЗВО неформальної освіти наголошується в нормативних документах з акредитації освітніх програм, де пропонується визнавати результати неформальної освіти на рівні з компетентностями, які формуються в ході отримання студентами формальної освіти [2].

Наразі у вітчизняній науковій практиці спостерігається підвищення інтересу до дослідження проблем надання майбутнім педагогам неформальної освіти. На увагу заслуговують дослідження В. Горленко, Л. Ніколенко, С. Овчарова, Н. Павлик, Г. Сотської, Н. Сулаєвої, які обґрунтовують доцільність отримання майбутніми учителями неформальної освіти, яка дасть змогу збагатити компетентності, сформовані в умовах формальної освіти у педагогічних вишах. Водночас питання конвергенції формальної й неформальної мистецької освіти на прикладі педагогічної діяльності окремих викладачів до сьогодні не розглядалося.

На особливу увагу, зокрема, заслуговують підходи до надання освітніх послуг майбутнім учителям музичного мистецтва в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Очільник кафедри музики, заслужений діяч мистецтв України, професор Григорій Левченко впродовж чотирьох десятиліть реалізує власний підхід у підготовці студентів до професійної діяльності. Викладач переконаний, що формуванню високодуховних та високопрофесійних учителів музичного мистецтва сприяє поєднання формального навчання у закладі вищої педагогічної освіти студентів з їхньою участю в художньо-творчих колективах, де у повній мірі може надаватися неформальна мистецька освіта. Професор наголошує: «неформальна мистецька освіта в хоровому колективі дає учасникові не тільки певний мистецький мінімум, формує естетичний смак, а й виробляє світогляд, дає

міцне духовне осердя, яке базується на засвоєнні кращих зразків українського народного мистецтва» [1, с. 24].

Підкреслимо, що неформальна мистецька освіта в системі професійної підготовки вчителя – це добровільна мистецька діяльність особистості, що здійснюється поза формальним навчанням у закладі вищої педагогічної освіти, реалізується здебільшого в художньо-творчих колективах і не супроводжується видачею диплома офіційного зразка [3, с. 5]. Наголосимо на тому факті, що формальну та неформальну освіту в системі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва можна розділити лише теоретично. Це зумовлено тим, що почасти викладачі, які працюють зі студентами на лекційних і практичних заняттях, є керівниками художньо-творчих колективів. У такому випадку їхні студенти мають змогу вдосконалювати сформовані на заняттях компетентності у процесі неформальної мистецько-освітньої діяльності в такому колективі.

Саме в таких умовах працює Г. Левченко, який є викладачем дисципліни «Хоровий клас» з навчального плану здобувачів освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) й водночас – керівником художньо-творчого колективу, українського народного хору «Калина» ПНПУ імені В. Г. Короленка. Студенти, які оволодівають низкою теоретичних дисциплін, як то «Історія української музики», «Теорія музики», «Методика музичного виховання», «Постановка голосу», «Диригування», «Хорознавство та хорове аранжування» мають вагоме теоретичне й практичне підґрунтя для засвоєння курсу «Хоровий клас».

Використовуючи ці напрацювання студентів Г. Левченко організовує роботу таким чином, щоб узагальнити та збагатити здобуті ними компетентності. Перш за все, зазначимо, що на засвоєння дисципліни «Хоровий клас» відводиться 2 академічні години на тиждень. Пари відбуваються на базі хору «Калина», де Г. Левченко демонструє основи практичної взаємодії керівника хору з його учасниками. На першому занятті студентам презентується методика розспівування вокального народного колективу (що є підтвердженням теоретичних засад, засвоєних у процесі вивчення дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування»), демонструється процес зацікавлення учасників хору певним твором (закріплення матеріалу з дисципліни «Методика музичного виховання»), відбувається показ роботи над фрагментами нового твору з окремими партіями та перше зведення вивченого на репетиції фрагменту в єдине ціле.

Друге заняття, відповідно до розкладу навчального процесу, має відбуватися лише наступного тижня, та студент, який є учасником колективу «Калина», має змогу відвідати заняття хору ще, як мінімум, двічі на тиждень. У такому випадку він продовжує заглиблюватися в процес роботи над обраним твором уже на основі неформальної мистецько-освітньої діяльності в хорі. І так відбувається впродовж усіх років навчання студента.

У результаті майбутній учитель музичного мистецтва має змогу засвоїти високохудожній репертуар, на підбір якого в колективі звертається неабияка увага. Г. Левченко вважає, що хороший твір «це своєрідна морально-етична

норма, вивірена досвідом поколінь, згусток мудрості й почуттів, викристалізуваний у словесно-музичній формі» [1, с. 24]. Тому для виконання учасниками хору він добирає лише ті, які є довершеними зразками народної культури. Знання майбутнім учителем таких творів суттєво употужнить його готовність до майбутньої професійної діяльності.

Водночас систематичне поєднання формальної та неформальної освіти в колективі дасть змогу вплинути й на вдосконалення вокальних, слухових та вокально-хорових навичок, зокрема, володіння співочим диханням і прийомами звукоутворення, чистоту інтонування, здатність до ритмічного виконання, спроможність до ансамблевого співу тощо.

Надзвичайно важливим є формування в колективі здатності студентів до свідомого, активного, глибокого, художнього виконання хорових творів на основі здатності розкривати ідейно-художній зміст твору, передавати голосом, емоціями, мімікою й подекуди жестами внутрішні переживання. У ході роботи над творами від Г. Левченка можна почути прохання до студентів не співати, а заплакати, не кричати, а тужити, не прикидатися, а насправді жартувати. І виконавці поступово оволодівають вміннями співпереживати і передавати ці емоції в піснях.

Таким чином, свідоме поєднання Г. Левченком у процесі викладання навчальної дисципліни «Хоровий клас» формальної педагогічної освіти з неформальною мистецькою в українському народному хорі «Калина» є запорукою формування високопрофесійного майбутнього вчителя музичного мистецтва загального закладу середньої освіти.

Література

1. Левченко Г. З досвіду організації неформальної мистецької освіти в українському народному хорі «Калина». *Імідж сучасного педагога.* «Неформальна мистецька освіта». – Полтава: АСМІ. № 4 (123). 2012. С. 124-126.

2. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти наказ мон від 11.07.2019 №977 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19.

3. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта майбутніх учителів у художньо-творчих колективах : автоф. дис... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ. 2014. 40 с.

4. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта майбутніх учителів у художньо-творчих колективах : дис. … д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ. 2014. 591 с.

ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ

Тітова Г. В.,
К. пед. н., доцент кафедри спортивних ігор

Карагяур Д.
Здобувач освітнього ступеня «Магістр»
Державний заклад «Південноукраїнський Національний
Педагогічний Університет ім. К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

Анотація: Спортивна підготовка – багаторічний процес, який охоплює тренування спортсменів, їх підготовку до змагань та участь у них, організацію тренувального процесу та змагань, науково-методичне та матеріально-технічне забезпечення, що зумовлює потребу створення належних умов для поєднання занять спортом з навчанням і відпочинком.

Актуальність: Спортивне тренування – складова спортивної підготовки, спеціалізований процес, основу якого становить виконання фізичних вправ з метою розвитку та удосконалення фізичних якостей та здібностей, що зумовлюють готовність спортсмена для досягнення найвищих результатів у обраному виді спорту [6].

Мета: спортивної підготовки – досягнення максимально можливого для даного індивідуума рівня техніко-тактичної, фізичної та психологічної підготовленості, зумовленого специфікою виду спорту та вимогами змагальної діяльності.

Головна особливість спортивної підготовки полягає у тісному взаємозв’язку навчання, виховання та удосконалення. Технічні прийоми, що вивчаються у процесі занять, поступово переходять у спеціальні навички, які органічно поєднуються з розвитком моральних і вольових якостей спортсменів [1].

Тренувальний процес у роботі з дітьми має свої специфічні особливості, які спрямовані на виконанні актуальних завдань, підпорядкованих стратегічній меті – підготовці висококваліфікованих спортсменів, відповідаючи вимогам свого часу. Виходячи з цього, дитячий тренер повинен поступово, від етапу до етапу виконувати програму системи багаторічної підготовки спортсменів.

Однією з необхідних умов ефективного спортивної підготовки – є суворий облік вікових та індивідуальних анатомо-фізіологічних особливостей. Такий підхід дає змогу правильно підібрати заходи, методи навчання, кількість тренувальних і змагальних навантажень, прогнозувати можливі спортивні результати [2].

Відповідно до сучасних уявлень підготовки юних спортсменів передбачає процес управління цією системою, що є конкретним цілеспрямованим процесом керівництва певним об’єктом, що забезпечує досягнення необхідного ефекту [5,6].

Система управління представляє собою сукупність взаємозв'язаних дій стосовно вироблення, прийняття, реалізації і контролю управлінських рішень. Стосовно до теорії юнацького спорту «управління процесом багаторічної підготовки ЮС треба розглядати як сукупність засобів і методів керівництва цим процесом в цілому, а також його окремими складовими частинами при регулюючої і контролюючої діяльності керівних спортивних організацій, спортивних шкіл, тренерських рад і окремих тренерів. У залежності від інтервалів часу розрізняють перспективне (багаторічне), поточне (річне, етапне) і оперативне (місячне, тижневе) управління. При цьому у всіх випадках зберігається однакова послідовність основних управлінських дій [5].

Як відомо, технологія управління підготовкою ЮС складається з певних структурних елементів: прийняття рішення, організація виконання, збір і обробка інформації, підведення підсумків. Якщо ці загальні положення розглядати стосовно до юнацького спорту, то структура і зміст системи УПЮС може бути представлена наступним чином.

Науковцями доведено, що розвиток організму людини відбувається нерівномірно. Кожен окремий віковий період – це своєрідний етап зі своїми характерними особливостями, морфологічними та функціональними перетвореннями. Структурні елементи управління підготовкою юних спортсменів визначають послідовність дій необхідних для переводу юних спортсменів з одного рівня підготовленості до другого, тобто якісно нового рівня. Структурні елементи доповнюють один одного, сприяючи успішному функціонуванню всієї системи [1,7].

У роботі з юними спортсменами дуже важливо зберегти принцип пропорційності рівня функціональних можливостей організму з величинами тренувальних навантажень. Треба усвідомлювати, що навантаження позитивно впливають на організм тільки з урахуванням біологічних закономірностей росту і розвитку дитини. Тільки в цьому випадку в організмі відбуваються ефективні адаптаційні перебудови, які забезпечують високий рівень тренованості [6].

Перед фахівцями постійно виникає питання, «що» повинен робити тренер дитячого колективу, тобто визначення основної мети і тих завдань, вирішення яких необхідне для цієї мети. Іншими словами – це аналіз всієї діяльності тренера. «Як» він повинен здійснювати цю діяльність. Мається на увазі засоби і методи, за допомогою яких вирішуються завдання підготовки гравців і команди, отже і досягається основна мета – результат. «Як» - це характеристика індивідуальної майстерності тренера, його творчість. Місце тренера у загальній системі управління командою – визначаюче, оскільки всі основні функції колективу здійснює він. Тому в роботі з дітьми тренер повинен виконувати основну роль педагога-вихователя [4].

Тренер – людина з певним життєвим, ігровим і спортивним досвідом, гравцям потрібні його поради і підтримка під час різних складних ситуаціях. Тому тренер є старшим наставником.

Тренер – спортивний фахівець, який повинен займатися розвитком і популяризацією свого виду спорту.

Тренер – організатор і до його прямих обов'язків входить координація роботи всіх його помічників, взаємодія з керівництвом, колегами і т. і.

Враховуючи ці питання, треба основну увагу концентрувати на головному – його професійному рівні, тобто підготовка спортсменів і досягнення результатів. Більш точним визначенням буде: тренер – професійний керівник, який відповідає за підготовку та виступ окремих гравців і команди в цілому, це людина, яка відповідає за результат [2].

Виховна функція тренера – виключно важливе значення у діяльності тренера – це формування особистості. Тренер працює з дітьми, школярами, а їх сумісна праця триває 8 – 10 років. Вплив тренера, його можливості виховувати виключно великі, часто-густо цей вплив на формування особистості більший, ніж школи і сім'ї. головним аспектом виховної роботи тренера є: виховання характеру, мужності сильної волі, наполегливості у досягненні мети; моральні якості особистості, доброта, чесність; відповідальність, принциповість; колективізм, патріотизм, інтернаціоналізм, солідарність.

Процес виховання відбувається через спорт, завдяки спортивної підготовці, через практичну постійну роботу тренера. Дуже важливо, щоб колектив – команда виконувала виховну роль. Необхідно щоб тренер як вихователь, сам був вихованим. Його зовнішній вигляд, поведінка, дії і рішення повинні служити зразком у виховному відношенні.

Соціальна функція тренера – відома соціальна роль спорту у сучасному світі. Спорт – це одне з найбільших суспільних явищ. Це обумовлено не тільки тим, що спорт є областю пізнання , розвитку і удосконалення самої людини, його фізичних і психічних якостей, а також практично єдиним засобом укріплення здоров'я людини. Соціальне значення спорту ще й тому, що: спорт не має собі рівних за кількістю залучених до його сфери діяльності людей. Спорт, особливо, олімпійський рух володіє великим потенціалом взаємозв'язків між народами [3].

Функція спортивної підготовки – досягнення результату. Ця функція – найважливіша у роботі тренера. В кінцевому підсумку діяльність тренера, рівень його професійної підготовки оцінюється за якістю гри його команди і гравців. Іншими словами, результат команди – головний очевидний критерій успіху тренера.

Список літератури:

1. Вучев В. В., Мещерякова О.Н. Технология обучения игровой деятельности.//Теория и практика физической культуры – 2007, №10 – С.15-18.
2. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения. - М.: ИНТОР – 1996.- 44 с.
3. Деркач А. А. Педагогическое мастерство тренера. – М.: ФиС, 1981. – 375 с.
4. Кузовенков В. В. Деятельность спортсмена как объект управления. //Теория и практика физической культуры 1984, №4. - С.54.
5. Передельский А. А. Проблема раннего отбора в спорте и экспериментальные аспекты её решения//Теория и практика прикладных и экстремальных видов спорта. – 2016. - №1 (38). – С. 64
6. Передельский А. А. Структура годичного коррекционного цикла психофизического развития ребёнка на этапе начального спортивного отбора.

//Физическая культура: Воспитание. Образование. Тренировка. 2017, №1. С. 237.

7. Селуянов В.Н. Контроль физической подготовленности и спортивной адаптации. //Теория и практика физической культуры – 2008, №5 – С. 36-38, 55-56.

КОНСТИТУЦІЯ ПИЛИПА ОРЛИКА: РОЛЬ У КОДИФІКАЦІЇ ПРАВА УКРАЇНИ

Тихонова А.В.
студент І курсу факультету прокуратури та кримінальної юстиції
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Науковий керівник
Казак Р. А.
к.ю.н., асистенка кафедри історії держави і права, НЮУ

Особливе місце серед українських гетьманів посідає справжній патріот, борець за незалежну Україну, високоосвічена та мудра людина – Пилип Орлик. 5 квітня 1710 року загальна козацька рада вільним голосуванням обрала його як гідного гетьманської посади. Одночасно були проголошені та прийняті «Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорізького», які пізніше стали більш відомі, як Конституція Пилипа Орлика. І досі серед науковців поширена думка, що цей документ є не тільки «першою українською конституцією», а й «першою європейською конституцією в сучасному розумінні».

Правовий документ є кодифікованою конституцією, що містить преамбулу, 16 статей, післямову, присягу Пилипа Орлика та привілей шведського короля Карла XII, яким він цей акт затверджує. Конституція складена у вигляді договору між новообраним гетьманом, старшиною, полковниками, з одного боку, та безпосередньо Військом Запорозьким – з іншого. Вона мала нову форму, не властиву попереднім українським документам [1, с.157].

Значення Конституції Пилипа Орлика насамперед полягає в тому, що основи сучасного українського конституціоналізму були закладені ще в 1710 році, адже проголошуються ідеї соборності, суверенності, недоторканності території держави, а основними елементами держави визначені народ, влада й територія. Основним пунктом Конституції було тогочасне проголошення незалежності України від Москви.

У преамбулі викладена історія Війська Запорозького, закладено історичний пріоритет Української держави, де головне місце відводиться козакам. У першому пункті Конституції «Віра Православного Східного Обряду» проголошено державною релігією. У наступних пунктах визначено територію тогочасної Української держави відповідно до умов Зборівського мирного договору 1649 року, відносини з Кримським ханством, питання захисту інтересів Війська Запорозького [2, с.277-181]. Стверджувалося, наприклад, повернення у володіння Війська Запорозького «міста Терехтемирова з усіма прилеглими землями і з переправою, що є тут же, через Дніпро», Переволочної, річки Ворскли з млинами, що знаходяться у Полтавському полку, а також Кодацької фортеці з усіма прилеглими землями, та необхідність зруйнування московських укріплень і фортець, збудованих на Запоріжжі [3, с.12].

У наступних двох пунктах (6 та 7) викладені основи принципу поділу влади. У статті 6 Конституції встановлювалося, що якщо гетьман діє несправедливо і хибно для військових прав і вільностей, а також заподіює шкоди Вітчизні, то генеральні старшини, полковники й генеральні радники мають право свободи голосу, щоб особисто або «публічно на нараді висловити докір його ясновельможності і рішуче стримати від зневаги… прав і вільностей, не завдаючи при тому ані найменшої образи високій гетьманській честі». При цьому гетьман не повинен на це ані ображатися, ані мстити. Якщо ж хто з генеральних старшин, полковників, генеральних радників чи урядовців, з рядових козаків провинився чи образив гетьманську честь, то гетьман «не повинен карати того винуватця за такі провини засобами своєї влади чи особисто призначаючи йому кару». Згідно із ст. 7 Конституції «така справа — кримінальна чи якась інша — має бути передана на розгляд Генерального суду». Аналіз статей 6 і 7 Конституції Пилипа Орлика свідчить, що в них закладена ідея поділу влади, стримувань і противаг, значущості суду в системі влади [4, с. 6]. Цікавим є те, що трактат Монтеск'є «Про дух законів», в якому закріплено класичне формулювання теорії поділу влади, був опублікований значно пізніше - у 1748 році.

У Конституції Пилипа Орлика також відбилися основи державного устрою, виборчої системи, системи податків і сплат, правові основи формування й діяльності системи місцевого самоврядування та самоуправління (полкові, сотенні уряди), було унормовано представництво та терміни скликання генеральних рад тощо.

Слід зазначити, що багато в чому на Конституцію Пилипа Орлика мали вплив ідеї європейської інтелектуальної спадщини та договірні й заповітні суспільно-політичні традиції, які існували в Центрально-Східній Європі раннього Нового часу.

Пакти й конституції законів і вольностей Війська Запорізького систематизували основні засади демократичного суспільства та республіканської форми правління. Були започатковані тенденції народовладдя, передбачалося відродження «стародавніх прав та вольностей» Козацької держави, закріплювався поділ владних повноважень між різними структурами державного механізму. І хоча сьогодні Конституцію Пилипа Орлика прийнято вважати лише юридичною реліквією та спадщиною українського народу, вплив гуманістичних ідей Конституції Гетьмана Пилипа Орлика 1710 р. на подальший розвиток українського й частково європейського конституціоналізму не викликає сумнівів, а історичне значення цього документу не може бути переоціненим.

Список використаних джерел:

1. Принципи устрою Війська Запорозького за Конституцією Пилипа Орлика. Державне будівництво та місцеве самоврядування. В.М.Александров. Випуск 11. Харків. Право, 2006 рік. С. 156-165. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/639/1/11.pdf

2. «Пакти і Конституції» Української козацької держави. (до 300-річчя укладення). Відп. ред. В.А.Смолій; упорядники М.С. Трофимук, Т.В.Чухліб.

Львів. Світ, 2011. 440 с. URL: .http://history.org.ua/LiberUA/978-966-603-692-9/978-966-603-692-9.pdf

3. Конституція Пилипа Орлика 1710 року. М.М. Страхов. Державне будівництво та місцеве самоврядування. Випуск 11. Харків. Право, 2006 рік. С.10-17. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/639/1/11.pdf

4. Політико-правове значення Конституції Пилипа Орлика для розвитку українського конституціоналізму. Ю.М. Тодика. Державне будівництво та місцеве самоврядування. Випуск 11. Харків. Право, 2006 рік. С.3-9. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/639/1/11.pdf

ВПЛИВ ЦИРКОНУ НА ПРОРОСТАННЯ НАСІННЯ САЛАТУ СОРТУ АЗАРТ

Ткачук О. О.,
к.б.н., доцент
Вінницький державний педагогічний університет

Шевчук О. А.
к.б.н., доцент
Вінницький державний педагогічний університет

Аналізуючи масштаби застосування біологічно активних речовин в рослинництві, видно, що на великих площах використовують синтетичні регулятори росту рослин, які здатні впливати на фізіологічні процеси. Серед них значне місце мають як стимулятори, так й інгібітори росту [1, 2]. Відомо, що регулятори застосовують з метою впливу на процеси росту, розвитку і життєдіяльності рослин, для підвищення врожайності, покращення якості продукції [3, 4]. Їх застосування дає можливість регулювати найважливіші біологічні процеси в рослинному організмі, найповніше реалізувати потенційні можливості сорту (гібриду). Рістрегулятори здатні підвищувати стійкість рослин до хвороб, шкідників, стресових факторів. Вони збільшують врожайність на 12-20 і більше відсотків.

В багатьох випадках біорегулятори використовують вже на етапі обробки насіння. Літературні дані свідчать, що при передпосівній обробці відбувається створення захисної оболонки насінини, що є сприятливою умовою для їх росту на початкових етапах [5]. Біологічна дія регуляторів знімає фітотоксичний ефект та збільшує ріст симбіотичної флори, тому підвищується польова схожість, швидко розвивається потужна коренева система, рослини ефективно засвоюють запаси вологи та елементи живлення.

Є результати досліджень, які свідчать про стимулюючий вплив івіну, емістиму С на проростання та ріст сільськогосподарських культур. Наприклад, передпосівна обробка насіння огірків івіном у лабораторних умовах сприяла збільшенню енергії проростання [6]. Аналогічно цей препарат збільшував енергію проростання насіння бавовни, пшениці, пришвидшуючи процес цвітіння бавовни на два-три дні [7].

У лабораторних і вегетаційних експериментах з’ясовано, що івін та емістим С підвищують енергію проростання насіння кукурудзи, пшениці, ячменю та вівса, впливаючи на процеси надходження амінокислот у клітини зародків, змінюючи фітогормональний статус рослин і стимулюючи синтез білка [8].

Є результати про вплив рістрегуляторів на насіння сочевиці [9], квасолі [10], кабачка [11]. Зміни у формуванні проростаючого насіння відмічаються і за дії інгібіторів росту, наприклад, у квасолі сорту Галактика [12].

До препаратів із рістрегулюючою, стимулюючою, антибактеріальною, противірусною, імуностимулюючою ферментоактивуючою дією належить

циркон. За стресових умов він сприяє підвищенню адаптаційних властивостей клітин [13]. Встановлено, що його застосування призводить до збільшення схожості насіння й прискорює проростання, стимулювання росту й розвитку рослин, збільшує урожайність на 35-60%, поліпшує якісні показники продукції, знижує накопичення в ній важких металів. Обробка препаратом суттєво знижує ступінь ураження фітофторозом, пероноспорозом, бактеріозом, фузаріозом, сірою гниллю, борошнистою росою та ін. Разом із тим циркон нешкідливий для людини, теплокровних тварин, риб, корисних комах, він не накопичується в ґрунтах, не забруднює поверхневих й ґрунтових вод, не фітотоксичний.

Тому метою нашої роботи було вивчити вплив циркону на проростання салату сорту Азарт. Результати наших досліджень свідчить про стимулюючий ефект препарату. За дії циркону насіння проростало швидше. На 5 добу після обробки цей показник був більшим від контролю у 2 рази. На 8 добу кількість пророслих насінин у дослідному варіанті становила 96 % проти 74% у контролі (до загальної кількості насінин). Літературні дані свідчать про позитивну дію рістрегуляторів на проростання й інших салатних культур [14].

При висаджуванні обробленого насіння в грунт відмічалося збільшення висоти за дії препарату циркону, так, через 3 тижні після обробки висота рослин була більшою від контролю у 1,3 рази. За дії циркону відмічалося збільшення маси надземної (продуктивної) частини рослини – даний показник у контролі становив 42,4±1,4 г, а за дії препарату – 68,6 ±1,9 г. Відомо, що характеристикою інтенсивності ростових процесів є накопичення органічної речовини в органах рослини. Дослідженнями Грицаєнко З. М. та співавторів доведено, що обробка рослин регуляторами росту призводить до перерозподілу органічної речовини між окремими частинами рослин на користь господарсько важливих органів [15]. А накопичення та розподіл сухої речовини між органами рослини є одним із факторів формування продуктивності. Оскільки в салату близько 90% маси рослини залежить від кількості та площі листків та в свою чергу визначає урожайність, то збільшення показника маси за дії циркону є позитивною характеристикою.

Активність формування листкового апарату пов’язане із проходженням фотосинтетичних процесів та формуванням структур листка. Дослідження нами нижнього епідермісу листків салату свідчить про зміни у його формуванні за дії циркону. Відбувалося збільшення кількості клітин епідермісу у 1,5 рази порівняно із контролем та кількості продихів у 1,8 рази.

Отже, за дії препарату циркону відбувалося збільшення інтенсивності проростання насіння салату сорту Азарт та збільшувалася маса надземної частини, відбувалися позитивні зміни у формуванні листкової пластинки.

Список літератури

1. Марчук Ю. М. Аналіз масштабів застосування регуляторів росту стимулюючої дії в рослинництві / Ю. М. Марчук, О. О. Кондратюк, В. Ю. Богуславець, О. О Ткачук., О. А. Шевчук // Materials of the XIII international scientific and practical conference «Science without borders – 2018», Sheffield . – volume 9, 2018. – P.42-45.

2. Ходаніцька О. О. Застосування стимуляторів розвитку в практиці рослинництва / О. О. Ходаніцька, О. М. Колісник // Materiály XVI Mezinárodní vědecko - praktická konference «Moderní vymoženosti vědy», Volume 10: Praha. Publishing House «Education and Science», 2020. – С. 45-49.

3. Ткачук О. О. Фізіологічні аспекти застосування рістрегулюючих речовин в рослинництві / О. О. Ткачук // Актуальні проблеми біології та методики її викладання у закладах вищої освіти: збірник наукових праць звітної наукової конференції викладачів 2018-2019 н.р. – Вінниця, 2019. – С. 81 – 97.

4. Шевчук О. А. Морфо-біологічні особливості культури *Phaseolus vulgaris* l. за дії регуляторів росту рослин / О. А. Шевчук, О. О. Ткачук, О. О. Ходаніцька, Г. В. Сакалова, В. І. Вергеліс // Вісник Уманського національного університету садівництва. – №1 . – 2019. – С. 3-8.

5. Огурцов Ю. Є. Роль сучасних регуляторів росту рослин в технологіях вирощування просапних культур / Ю. Є. Огурцов, В. Я. Юр'єва, О .В. Барановський, А. С. Капустін. – [Ел. ресурс]. – Доступ з http://www.dolina.ua/files/8/6_faxovi.pdf

6. Заболотний О. І. Ефективність застосування регуляторів росту при вирощуванні огірка / О. І. Заболотний, А. В. Заболотна // Молодий вчений. – № 2 (17), лютий, 2015 р. – С. 32-36.

7. Карабанов Ю. В. Влияние ивина на развитие и ускорение созревания хлопчатника / Ю. В. Карабанов, Л. Д. Пруссакова, Н. А. Царенко // Физиологиски активные вещества. – 1986. – Вып. 18. – С. 90-91.

8. Романюк Н. Д. Дослідження фізіологічної активності регуляторів росту – івіну, емістиму й агростимуліну / Н. Д. Романюк, О. І. Терек, В. М. Троян, К. В. Терек // Вісн. Львів. Ун-ту. Сер. біол. 1997. – Вип. 24. – С. 39-45.

9. Ходаніцька О. О. Вплив агростимуліну на процеси проростання насіння сочевиці / О. О. Ходаніцька, О. О. Ткачук, О. А. Шевчук // Актуальні питання географічних і біологічних наук: основні наукові проблеми та перспективи досліджень. Зб. наук. праць ВДПУ. – Вінниця. – 2019. – Вип. 17 (22). – С. 63-65.

10. Шевчук О. А. Вплив стимулюючих препаратів на морфометричні показники проростків та посівні якості насіння квасолі / О.А. Шевчук, Г. І. Кравчук, В. І. Вергеліс, О. І. Врадій // Сільське господарство та лісівництво. Збірник наукових праць. – 2019. – №12. –С. 225-233.

11. Ходаніцька О. О. Особливості проростання насіння кабачка під впливом регуляторів росту / О. О. Ходаніцька, Н. Г. Бандурка // Материали за XV международна научна практична конференция, Найновите постижения на европейската наука – 2019, 15 - 22 юни 2019 г. Биологични науки. Медицина. Селско стопанство. Химия и химични технологии. : София.« Бял ГРАД-БГ » – С. 6-8.

12. Шевчук В. В. Особливості проростання насіння квасолі за дії хлормекватхлориду, тебуконазолу та етефону / В. В. Шевчук, В. Б. Бочарова, О. А. Шевчук О. А. та ін. // Materialy X Meznarodni vedecko-practicka konference «ZPRAVY VEDECKE IDEJE – 2014». – 2014. – Dil 9. – S. 60-62.

13. Малеванная Н. Н. Циркон – новый фитопрепарат для сельского хозяйства, полученный на основе нетрадиционного растительного сырья / Н. Н.

Малеванная, Н. В. Быховская // Материалы докл. I Рос. науч.-практ. конф. «Актуальные проблемы инноваций с нетрадиционными растительными ресурсами и создания функциональных продуктов»: Химия и компьютерное моделирование. Бутлеровские сообщения. – 2001. – 5. – С. 1.

14. Рейвах А. С. Вплив епіну та циркону на проростання насіння руколи сорту Оліветта / А. С. Рейвах, О. О. Ткачук // Materialy XV Miedzynarodowej naukowi – praktycznej konferencji «Dynamika naukowych badan – 2019», Volume 6 Przemysl: Nauka I studia. – С. 20-23.

15. Грицаєнко З. М. Біологічно активні речовини в рослинництві / З. М. Грицаєнко, С. П. Пономаренко, В. П. Карпенко, І. Б. Леонтюк. – К. : ЗАТ „НІЧЛАВА", 2008. – 352 с.

ВЗАЄМОДІЯ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Томашевська М. О.
аспірант кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,
Мукачівський державний університет

Дистанційна освіта завойовує чільне місце поряд зі стаціонарною, заочною та іншими формами навчання. Однією з переваг дистанційного навчання є соціальна рівноправність, рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, елітарності і матеріального забезпечення того, хто навчається, дає можливість задовольнити в повному обсязі освітні потреби різних верств населення.

Ефективність діалогу між викладачем і студентом обумовлюють: зміст курсу, чинники середовища (розмір навчальної групи: діалогів буде більше між викладачем і одним суб'єктом навчання, ніж між групою); засоби комунікації (якщо обмін інформацією між викладачем і студентом здійснюється за допомогою електронної пошти, діалог уповільнюється і є високоструктурованим, бо відбувається у письмовій формі; інтенсивність діалогу вища при навчанні за допомогою телеконференцій, у процесі яких викладач відповідає на запитання студентів, які зі своєї ініціативи збагачують діалог).

У дистанційному навчанні наявні майже всі традиційні способи взаємодії між викладачем і студентами. Сучасні засоби телекомунікацій відкривають перед студентами такі самі можливості, як і під час очних навчальних контактів, а нерідко істотно їх розширюють.

У процесі дистанційного навчання реалізуються такі форми взаємодії:

1) студент – навчальний матеріал. Передбачає взаємодію студента зі змістом того, що пропонується для вивчення. Кожний суб'єкт навчання має набути навички конструювання, збагачення своїх знань. Студент, який навчається дистанційно, відзначається більш активною пізнавальною діяльністю (уміє конструювати власні знання), ніж той, хто засвоює матеріал у процесі особистісного контакту з викладачем.

2) студент (суб'єкт навчання) – викладач. Після отримання студентами навчального матеріалу викладачі надають їм допомогу в його опануванні, стимулюючи їхній інтерес до навчання, підвищуючи мотивацію; організовуючи практичну діяльність, що базується на опанованих теоретичних знаннях, перевірку знань та оцінювання рівня їх засвоєння, надаючи консультативну допомогу, та ін.;

3) студент – студент. Партнерська взаємодія студентів у процесі засвоєння знань може відбуватися за участю викладача і без нього. Вона сприяє формуванню і розвитку комунікативних умінь, отриманню ними доступу до кращих зразків виконання навчальних завдань (студентами з вищим рівнем

академічної успішності та розвитку здібностей). Засобами здійснення її можуть бути електронна пошта, відеоконференції тощо.

Взаємодія з освітньою інформацією і віддаленими співрозмовниками (джерелами інформації) розвиває у студентів універсальні уміння дистанційної діяльності, які не формуються за традиційного навчання. Кожна форма дистанційних телекомунікацій має специфіку, що накладає обмеження на освітній процес. Водночас застосування певних освітніх технологій вимагає пошуку адекватних їм телекомунікаційних засобів та інформаційних технологій. Наприклад, для індивідуальних занять інтенсивність взаємодії педагога і студента не так важлива, оскільки для їх забезпечення достатньо використання електронної пошти. Для дистанційних занять у групі, де кількість і якість освітніх взаємодій визначає ефективність навчання, прийнятнішим є режим телеконференцій і форумів.

Підсумовуючи, можна зробити наступні висновки:

1. Дистанційне навчання дає більшу свободу дій щодо вибору конкретного часу навчання для студента.

2. Дистанційне навчання дає більшу свободу дій вибору конкретного часу перевірки робіт для викладачів.

3. Усі матеріали викладені у вільному доступі, студент одразу розуміє скільки необхідно часу для вивчення дисципліни та за якими критеріями його буде оцінено, що робить освіту прозорішою.

Однак, треба підкреслити, що разом з перевагами є певні й недоліки: дистанційне навчання студентів денної форми збільшує навантаження на викладачів та є ризик того, що студенти стануть менше прагнути до самоосвіти і втратять здатність до саморозвитку.

МАКУХА НАСІННЯ ГАРБУЗА У ГОДІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН І ПТИЦІ

Фігурська Л. В.,
к.т.н., доцент
Одеська національна академія харчових технологій,

Цюндик О. Г.
к.т.н., ст. викладач
Одеська національна академія харчових технологій,

В останні роки світовим трендом стала гарбузова олія, вона вважається однією з найдорожчих, і дуже популярна в Австрії та інших країнах Європи, де використовується в харчовій, фармацевтичній та ін. промисловості. В цілому Україна виробляє близько 600 тис. тонн гарбузового насіння на рік (рис. 1) [1].

Рис. 1 – Динаміка вирощування гарбузового насіння

Гарбузову олію зазвичай виробляють з насіння гарбуза видів твердокорого (C. pepo L). і великоплідного (C. maxima Duch.). Саме у сортів цих двох видів найвища врожайність насіння. Від виду гарбуза залежить якість насіння та їх жирно-кислотний склад [2].

Сьогодні у годівлі тварин використовують нетрадиційні кормові продукти, до яких відноситься і гарбузова макуха.

Гарбузова макуха – це високобілковий кормовий продукт (до 45,0 % сирого протеїну) (табл. 1), отриманий при переробці гарбузового насіння з метою отримання олії. Гарбузова макуха також містить багатий амікокислотний та мінеральний склад [3].

Таблиця 1

Хімічний склад гарбузової макухи

Показники	Склад
Вологість, %	6,25
Сирий протеїн, %	36,20
Сира клітковина, %	11,18
Сирий жир, %	14,00
Безазотисті екстрактивні речовини, %	12,28
в т.ч. цукрів	6,78
пектинів	5,50
Сира зола, %	3,24
каротин, мг%	10,46
токофероли, мг%	26,10

У комбікормовій промисловості гарбузову макуху можна використовувати як окрему кормову добавку або як додатковий інгредієнт для збагачення вітамінами і мінеральними речовинами рецепти повнораціонних комбікормів у екструдованому або гранульованому виді.

Гарбузова макуха є найціннішим білковим збагачувачем раціонів та прекрасним засобом, що стимулює травлення і сприяє відновленню шлунково-кишкового тракту сільськогосподарських тварин і птиці, має антігельмінтну дію [4].

Згодовування гарбузової макухи курчатам-бройлерам шляхом введення її до складу комбікормів сприяє підвищенню живої маси курчат. Використання гарбузової макухи сприяє не тільки підвищенню яйценосності курей-несучок, але й збільшенню маси яєць із-за достовірного збільшення маси шкаралупи, жовтка та білка [5].

Тому рекомендується включення гарбузової макухи до складу рецептури комбікормів для сільськогосподарських тварин і птиці як екологічно безпечного компонента з високою протеїновою і ліпідною поживністю.

Список літератури

1. Valdez-Arjona1 L.P., Ramírez-Mella M. Pumpkin waste as livestock feed: impact on nutrition and animal health and on quality of meat, milk, and egg // Animals (Basel). – 2019. – № 9(10):769. – pp. 1-16. DOI: 10.3390/ani9100769.

2. Вдовенко С. А., Паламарчук І. І. Особливості технології вирощування кабачка в умовах відкритого ґрунту : Монографія. – Вінниця: ВНАУ, 2019. – 195 с.

3. Поротікова І.І. Використання різних видів макух і шротів у годівлі овець // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – №4 (62). – С. 32-36.

4. Непорочна О.Т. Ефективність згодовування куркам-несучкам різних видів макух і шротів // Аграрна наука та харчові технології. – 2017. – Вип. 2 (96). – С.49-55.

5. Непорочна О.Т. Використання поживних речовин курками-несучками за згодовування гірчичної та гарбузової макухи і ферментного препарату “Оллзайм SSF” // Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК. – 2016. – Т.4. – №1. – С. 148-154.

ФЕНОМЕН ТВАРИН-ДОВГОЖИТЕЛІВ

Федоров С. В.,
студент 3 –го курсу біологічного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Боярська З. О.
кандидат біологічних наук, доцент
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Сучасні теорії старіння пояснюють цей процес, враховуючи різні підходи до визначення ведучих зрушень в організмі під час вікових змін. Особлива увага приділяється розгляду сучасних біомаркерів старіння шкіри, які дають змогу встановити тип старіння шкіри, провідні механізми старіння шкіри та підібрати адекватну стратегію профілактики старіння шкіри. На сьогоднішній день розглядають та активно вивчають такі біомаркери старіння, як активні форми кисню, порушення функцій мітохондрій, зниження активності антиоксидантних механізмів захисту (за рахунок процесів вільнорадикального окислення), пошкодження ДНК (за рахунок впливу ультрафіолетового опромінення), вкорочення теломерів та зниження активності теломераз (за рахунок хроностаріння) і можливостей збільшення їх активності [1].

У тваринному світі є окремі види, які вирізняються особливим довголіттям, по відношенню до близьких до них видів, навіть у межах однієї родини. Причому такі «дивні випадки» зустрічаються на майже всіх рівнях еволюційної організації живих організмів: від бактерій, до ссавців. Відповідно були розглянуті процеси та механізми, які характерні для цих тварин, і які є ймовірними чинниками аномальної довготривалості життя.

Цікавою особливістю більшості з цих унікальних істот є те, що вони мають здатність розмножуватися впродовж всього життя. Ця ознака вже ніби як говорить, що для цих тварин старіння як таке відсутнє. Адже саме втрата здатності до розмноження – двері у світ старості. І взагалі, ці тварини заперечують положення онтогенезу, стосовно неминучості етапу старіння та відмирання, який вважають закономірним для всього живого.

Проблема суджень про неспинну молодість цих тварин полягає в тому, що механізми досягання цього довголіття різні, що ускладнює пошук єдиної правильної системи антистаріння.

У голого Землекопа є низка незвичних для гризунів та інших ссавців генів, а також особливі сполуки гіалуронової кислоти в клітинах, які, сумісно з іншими механізмами та дією геному, зумовлюють стійкість до багатьох захворювань (у тому числі й онкологічних), процесів деградації нервової тканини, а також стійкість до АФК, що й запобігає (ймовірно) старінню [2]. У той час для Омара американського та Червоного морського їжака виявлено підвищену експресію генів, що кодують синтез ферменту теломерази, що за теломерною теорією також може сприяти нестарінню [4]). Оскільки морські їжаки мають

безперервний ріст і здатність регенерувати пошкоджені тканини, вони ідеально підходять для розуміння механізмів, які підтримують гомеостаз тканин і здатність до регенерації з віком. Поява видів з різною тривалістю життя, в тому числі з крайньою тривалістю життя і незначним старінням, дозволяє досліджувати роль цих процесів у визначенні тривалості життя і зниження темпів старіння [3]. Дослідження з секвенування генома і транскриптомів Гренландського кита, чемпіона за тривалість життя серед ссавців були опубліковані групою де Магальяйнша в 2015 році. Особливу увагу автори приділили можливим причинам стійкості кита до залежних від віку захворювань, включаючи. Порівняння з найближчими, але не надто довгоживучими родичами показало, що з білків, пов'язаних зі старінням і онкогенезом, найбільш своєрідні у гренландського кита гістондеацетілази (епігенетичні регулятори, які беруть участь у зміні структури хроматину, регуляції транскрипції і клітинного ділення; їх активність пов'язують з довголіттям дрозофіл) [5].

Тож переходимо до головного питання – яка з цих тварин може бути гідною моделлю довголіття для людей. Для цього виведемо декілька критеріїв оцінювання:

1) Близкість виду тварини до Homo sapiens.

Найбільш близьким до нас є Землекоп голий, адже він ссавець, хоч і холоднокровний. Далі йдуть риби (окунь та акула), далі омар, і найбільш віддалена істота – морський їжак (голкошкірий).

2) Глибина наукових обґрунтувань довголіття.

Найбільш добре вивчені особливості фізіології та біохімії Землекопу голого та Омара американського. Далі морський їжак, а риби, як не дивно, найменш досліджені, стосовно цього питання.

3) Відповідність теоріям довголіття, а також доцільність теорії.

Найбільш обґрунтованими є теорії вільних радикалів та теломерна. До першої теорії можна віднести землекопа, адже протидія АФК в клітинах цієї тварини доведена. У омара та морського їжака відновлюються теломери – друга теорія. Риби не підпадають під жодну з теорій через брак інформації.

Отже, найбільш актуальними та обґрунтованими є теломерна теорія та вільнорадикальна, а також тварини-моделі під них Землекоп голий та Омар американський. Обидві ці теорії більш-менш рівноцінні. Більше того, варто було б спробувати об’єднати ці теорії, можливо це дасть більше бажаного ефекту. Як ми пам’ятаємо, теломерна активність може зумовити виникання онкологічних захворювань, а серед особливостей землекопа значиться стійкість до раку, не абсолютна, але достатньо висока щоб знизити ймовірність виникнення пухлин до мінімуму. Якби ці здібності були об’єднані, то ми б мали й стійкість до багатьох захворювань та патологій, а тканини постійно б оновлювалися, що в сумі надало б значно більшої живучості організму.

Окремим питанням є методи, якими б могли ми скористатися для експериментальної перевірки цих теорій, але це вже тема для подальших досліджень та розробок. Морально-етична сторона цих досліджень також вимагає окремих дискусій, адже завжди будуть існувати прихильники того, що

такі теорії та дослідження можуть бути аморальними, але контраргументи також існують в чималій кількості. А тому, можна, сказати, що тематика довголіття, старіння, та молодості має ще досить багато білих плям – це величезний простір для міркувань, експериментів та досліджень.

Список літератури

1. Боярська З.О. (2019). Антиглікаційні стратегії профілактики старіння / З.О. Боярська // Український журнал медицини, біології та спорту. - 2019. - Т. 4, № 6. - С. 309-315.

2. Волкова О. Преодолевшие старение. Ч. II. Дети подземелья // Биомолекула. 2016. (https://biomolekula.ru//preodolevshie-starenie-chast-ii-deti-podzemelia) [Volkova O. Preodolevshie starenie.Chast' II. Deti podzemel'ya // Biomolecula, 2016. (https://biomolekula. ru//preodolevshie-starenie-chast-ii-deti-podzemelia)].

3. Bodnar A.G. (2015). Cellular and molecular mechanisms of negligible senescence: insight from the sea urchin. Invertebr. Reprod. Dev.59, *23–27*.

4. Du, C., Anderson, A., Lortie, M., Parsons, R., Bodnarn, A. (2013). Oxidative damage and cellular defense mechanisms in sea urchin models of aging Free Radical Biology and Medicine, Volume 63, 2013

5. George JC, Bada J, Zeh J, Scott L, Brown SE, O'Hara T, Suydam R (1999). Age and growth estimates of bowhead whales (*Balaena mysticetus*) via aspartic acid racemization Can J Zool 77, 571-580.

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВАЕТИКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Фенцик О. М.,
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти
Мукачівський державний університет

Атрощенко Т. О.
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти
Мукачівський державний університет

Модернізація управління освітою потребує порушення проблеми комунікативної культури керівника, етики управлінської діяльності, керівним положенням якої є взаємоповага у процесі взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Адже не викликає сумніву те, що для ефективної організації освітнього процесу, управління спільною координованою діяльністю велике значення має успішна комунікація, яка є визначальною умовою, змістом, формою та наслідком освіти.

З оглядуна цей аспект зростає науковий інтерес до проблеми розвитку та формування комунікативної культури менеджерів освітніх закладів. Зокрема, означеному питанню в управлінській діяльності присвячені праці О. Бовдир, Л.Іванченко, І. Мазаєвої, О. Пищик, В. Соколової, В. Ремізова, Л. Руденко, Г.Тимченко, О. Шевцовоїта ін. Дослідники у своїх працях окреслюють специфіку комунікативної культури, визначають структуру, зміст, особливості формування комунікативної культури в системі освіти. Проте ряд аспектів означеної проблеми залишається ще не достатньо дослідженою.

Цілком погоджуємось, що управління освітніми закладами – складний процес, складовими якого є правильний вибір цілей і завдань, вивчення і глибокий аналіз досягнутого рівня освітньої діяльності, система раціонального планування, організація діяльнісної та комунікативної взаємодії усіх учасників освітнього процесу, вибір оптимальних шляхів створення нового освітнього середовища, якісного, творчого освітнього процесу; прийняття раціонального управлінського рішення та здійснення ефективного контролюю за їх виконанням [1, с.47].

Безперечно, менеджери освітніх закладів упродовж дня здійснюють багато управлінських дій, приймають безліч управлінських рішень. Проте все це здебільшого здійснюється через безпосередню та опосередковану комунікацію, успішність якої залежить від здатності вибудовувати стратегію і тактику комунікативної міжособистісної взаємодії, спільної діяльності для досягнення поставлених цілей, а такожвизначається рівнем комунікативної культури як обов'язкового складника цілісного освітнього процесу та умови успішної реалізації завдань професійної діяльності. Отже, важливим є те, щоб керівник

як освітній лідер мав сформовану комунікативну культуру, усвідомлював вплив комунікативних якостей на досягнення цілей.

На нашу думку, терміни *культура і комунікація* корелюють між собою. Адже культура існує, розвивається, передається через комунікацію. А ефективність комунікації досягається через сформованість її культури. На це ж вказує американський лінгвіст і антрополог Е.Холл, який стверджує, що «комунікація – це культура, а культура – це комунікація»[6, с.17].

Зазначимо, щонауковцірозглядають комунікативну культуру за такими напрямками:аксіологічний підхід, який характеризується морально-етичними цінностями, професійною установкою, на які орієнтується вчитель у професійно-педагогічній комунікації;особистісний підхід дозволяє розглядати комунікативні якості особистості з позиції моральності, гуманістичного й толерантного ставлення до учасників освітнього процесу, а також визначає можливості розвитку й саморозвитку особистості майбутнього педагога;діяльнісний підхід визначає обсяг знань про норми літературної мови, структуру та функції, принципи та етичні правила педагогічного спілкування, види й форми ефективної взаємодії та ін.; рівень сформованості комунікативних умінь зі створення ефективного комунікативно-освітнього простору на засадах гуманізації, особистісного підходу, взаємної поваги і партнерства [3; 5].

В. Садовська складовою професійної культури особистості вважаєкомунікативну культуру і пропонує виокремити в її структурі дві підструктури - діяльнісну і власне комунікативну. Перша, на думку дослідниці, характеризує значущість цінностей, знань, умінь, навичок іособистісних якостей для реалізації ефективної професійної діяльності; друга - значущість цих самих компонентів для реалізації ефективногопрофесійного спілкування. Причому розподіл є умовним, оскількиназвані підструктури взаємопроникають одна в одну, а не існують якдва боки того самого явища. Домінує комунікативна підструктура,оскільки вона дозволяє екстеріоризувати компоненти діяльнісної,реалізувати їх на практиці, донести до співрозмовника [4, с. 87-89].

Т. Качалова, О. Добровольська розглядають комунікативнукультуру особистості як складний інтегративний феномен, структуруякого складають наступні елементи:комунікативні якості, які характеризують наявність і розвитокздатності до спілкування;комунікативні здібності: володіння ініціативою у спілкуванні здатність емоційно відгукуватись на стан партнерів по спілкуванню,здатність до самоактивізації та активізації партнера по спілкуванню;комунікативна компетентність (знання норм і правилспілкування);знання етичних стандартів педагогічної діяльності, естетичних іморальних цінностей, культурних традицій, вікових, інтелектуальних таінших характеристик учнів та колег і дотримання цих стандартів тавикористання цих знань у процесі спілкування;уміння слухати: спрямованість і стійкість уваги, наявність візуального контакту, уміння використовувати елементи невербальногоспілкування, репліки і заохочення,

тобто рівень концентрації наспіврозмовникові;уміння говорити, інакше кажучи, мовленнєва культура [2].

Дефінітивний аналіз дозволив з'ясувати, що поняття «комунікативна культура» як форма діяльності виражає сутність загальної культури людини з усіма її характеристиками і проявляється у процесі комунікації. Відповідно, можемо зробити висновок, що спілкування є складним явищем, і бодай його теоретичні основикожному керівнику навчального закладу треба знати і враховувати у своїйпрофесійній діяльності. Це дасть можливість доцільно управляти процесомспілкування, своєчасно вносити необхідні корективи до небажаних йоговиявів не лише зовнішнього характеру (наприклад, припинити спілкування,або змінити його хід, манеру, тон, інтонацію, вираз обличчя тощо), але, що єбільш важливим, здійснювати самокорекцію поведінки, впливаючи не назовнішні характеристики, а на внутрішні: свої емоції, почуття, думки,установки тощо.

Список літератури

1. Григора В. Управління навчальним закладом / Григора В., Касьянова О., Мармаза О. - Ч. 2. - Харків : Основа, 2003. - 258 с.

2. Качалова Т. Особливості формування комунікативної культури майбутнього соціального педагога [Електронний ресурс] / Т. Качалова, О. Добровольська. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc.../Kachal.pdf.

3. Лузянина Л. Л. Коммуникативная культура учителя и педагогические условия ее развития / Л. Л. Лузянина // Вестник Омского государственного университета. - 2002. - Выпуск 3. - С. 93 - 96.

4. Садовская В. С. Основыкоммуникативнойкультуры/ В. С. Садовская, В. А. Ремизов; [общ. ред. В. А. Ремизова]. - Москва:Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2011. - 206 с.

5. Туркот Т. І. Педагогіка та психологіявищоїшколи: навчальнийпосібник для студентіввищихнавчальнихзакладів / Туркот Т. І., Коновал О.А. – Херсон: Олді-плюс, 2017. - 466 с.

6. Trager G., Hall E. Culture and Communication: A Model and an Analysis. NewYork. ExplorationsandCommunication. Vol. 3. 2002. p.3-26.

СУЧАСНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Халавчук В. О.
студент 3 курсу, спеціальності 281
Публічне управління та адміністрування
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова,

Науковий керівник
Захаркевич Н. П.
доцент кафедри менеджменту
фінансів банківської справи та страхування
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова, к.е.н., доцент

Мотивація праці – це один із найважливіших важелів, вміле використання якого може сприяти розв'язанню комплексу соціально-економічних проблем.

Багато українських компаній використовують традиційні фінансові стимули, які в більшості випадків зменшуються до фіксованої заробітної плати, одноразових та інших надбавок, не скориставшись цілковитою мірою досвіду застосування сучасних методів мотивації персоналу для бізнесу в передових країнах з ринковою економікою.

Дослідження різноманітних теорій мотивації персоналу вченими у різні часи доводить беззаперечний факт – розвиток будь-якого підприємства чи установи відбувається за умов розвитку кадрового резерву, який є вмотивованим для досягнення мети, що стоїть перед підприємством, і потреби якого задоволені шляхом застосування відповідних інструментів та форм стимулювання.

Методи мотивації персоналу можуть бути найрізноманітнішими. Зазвичай вони залежать від системи стимулювання на підприємстві, загальної системи управління та особливостей діяльності самого підприємства.

Методи мотивації робітників – це беззаперечно частина організаційної культури. Основне призначення методів – це забезпечення максимального залучення працюючих, що володіють певним видом інформації та досвіду, щодо вирішення загальних задач організації.

Загалом виділяють наступні головні методи мотивації:

1. Примушення - засновано на почутті страху підпасти покаранню, наприклад у вигляді звільнення, переводу на нижче оплачувану роботу, штраф та інші.

2. Винагородження - засновано насистемі економічного (заробітна плата, премії, участь у прибутках тощо) та неекономічного (нагорода, подяка, похвала тощо) стимулювання високопродуктивної праці.

3. Солідарність - розвиток у працівників власних цінностей і цілей, які близькі до цінностей і цілей організації. Солідарності як методу мотивації надається велике значення там, де особливо цінять роль групової і командної роботи та прикладають зусилля для створення сприятливого клімату, який об'єднує працюючих в єдиний цілісний колектив [4].

У системі мотивації необхідно знайти вірне співвідношення між винагородою і покаранням. Негативна реакція керівництва сковує активність працівника, викликає негативні емоції, створює стресові ситуації, знижує в собі ступінь задоволеності.

Взявши до уваги, що до важливих принципів організації заробітної плати більш доцільно відносити внесок кожного працівника у підвищення ефективності виробництва. На сьогодні достатньо уваги приділяється системам стимулювання за методом Скенлона [2].

В основу формування систем покладено: забезпечення житлом, автомобілем; гідна оплата праці, наявність премій та надбавок, доплат, комісійних винагород, оплата навчання, участь в прибутках; грамоти, почесні знаки, дошки пошани; надання додаткового соціального і медичного страхування, створення сприятливих умов відпочинку; гарантування гідних умов праці; вибір оптимального варіанту між співучастю, спільним управлінням, робітничим контролем, самоуправлінням; самовдосконалення та самореалізація. Серед негативних методів стимулювання виділяють: незадоволення, покарання, погрози щодо втрати робочого місця.

Ефективність економічних методів різко зростає при їх сполученні з іншими, насамперед з моральними методами мотивування.

На жаль, в Україні, що володіє визнаним у світі кадровим й інтелектуальним потенціалом, підприємства недостатньо використовують інструменти, пов'язані з підвищенням мотивації працівників, роблячи основний акцент на маніпулюванні зарплатою: підвищуючи або знижуючи її залежно від успіхів структури на ринку [3]. Але все ж постійне збільшення рівня оплати праці не сприяє збільшенню трудової активності, а навпаки з часом персонал звикає до такого роду мотивації. Рекомендується використовувати підвищення оплати праці як короткостроковий метод мотивації. Тому останнім часом керівники почали опановувати нематеріальні методи мотивації.

Нематеріальна мотивація – це процес спрямований на немонетарне заохочення та формування корпоративного духу працівників, що сприяє підвищенню зацікавленості персоналу в якості своєї роботи. Нематеріальні блага узагальнено можна охарактеризувати як поліпшення умов роботи на підприємстві, що створює в працівника мотивацію до певних позитивних дій, певну позитивну поведінку, але, природно, лише у випадках, якщо поліпшення роботи у свідомості працівників відповідає їх уявленням про те, якими мають бути робочі місця, режими праці і відпочинку, участь працівників в управлінні виробництвом, відносини між працівниками в колективі і багато чого іншого, що приносить працівнику блага в нематеріальній формі[4].

Підвищення значення трудових і статусних мотивів, не означає зниження ролі матеріальних стимулів. Вони залишаються одним із найважливіших

чинників, здатних суттєво підвищити трудову активність та сприяти досягненню високих результатів як індивідуальної, так і колективної діяльності вітчизняних промислових підприємств чи установ.

На підтвердження тенденції розширення застосування нестандартних методів мотивації у світовому просторі, слід розглянути їх класифікацію та приклади застосування відповідних заходів у провідних міжнародних компаніях, що зазначені в табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація та приклади застосування сучасних нестандартних методів мотивації у міжнародній практиці

Нестандартні заходи мотивації	**Нестандартні заходи мотивації**
Одноразова винагорода готівкою за виконане завдання, відсутність запізнень тощо	IBM, Марс інк., Лінкольн, McDonald`s, Таппарварс, Readdle
Нагородження подарунками, медалями, знаками відзнаки, почесними званнями.	McDonald’s, IBM
Система внутрішніх тренінгів, програми індивідуального розвитку, додаткова освіта за рахунок роботодавця	Renault, Johnson&Johnson, Peugeot, Apple, Samsung
Створення дружної, сімейної атмосфери, пільгове медобслуговування.	Johnson&Johnson, Adobe,
Публікація у власному друкарському органі.	BellTelephoneLab., GeneralMotors, RadioCorporationofAmeric, WestinghouseElectric, Polaroid,
Виділення вільного часу, можливості відвідування наукових заходів для підтримки творчої, винахідницької діяльності, членство у наукових товариствах компаній	IBM, Toshiba, Polaroid, Apple
Безкоштовне чи пільгове харчування працівників	Google, Яндекс, Apple, Microsoft та безліч інших IT компаній

Джерело: [1].

Отже, підсумовуючи варто наголосити, що основні методи мотивації можуть бути актуальними і для сучасних вітчизняних підприємств, звичайно ж не слід забувати той факт, що нематеріальна мотивація діє ефективніше на працівників провідних компаній на фоні досить високого рівня заробітної плати, але завдання керівників підприємств зуміти морально стимулювати своїх підлеглих, зацікавити персонал, щоб вони не були залежними лише від матеріальних цінностей, а отримували задоволення від своєї роботи і на моральному рівні. І від цього залежить вже їх суб’єктивна сторона розуміння навіщо вони виконують певну вид роботи та на який результат очікують.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денни Р. Партнеры, а не подчиненные: как правильно мотивировать сотрудников / Р. Денни // Forbes. 2015. № 7 URL: http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1397316-partneri-a-ne-pidlegli-yak-pravilno-motivuvati-spivrobitnikiv

2. Как компании организовывают питание своїх сотрудников?. Український Бізнес Ресурс. 2011. URL: сайт hhttp://ubr.ua/labor-market/life-at-work/kakkompanii-organizovyvaut-pitanie-svoih-sotrudnikov-93441

3. Кушнерик О.В. Зарубіжні моделі мотивації праці персоналу на підприємстві. Вісник університету «Україна». 2012. №15. С. 98–103.

4. Рульєв В. А. Управління персоналом: навчальний посібник . К.: Кондор, 2012. – 310 с.

ПРИНЦИПИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Хашев А. В.
студент юридичного факультету
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник
Наливайко Л. Р.
проректор, доктор юридичних наук, професор
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Принципи правозастосовної діяльності є системою вимог щодо належної та можливої поведінки її суб'єктів. Будь-яке рішення по справі, повинно бути справедливим та ґрунтуватись в першу чергу на принципах права, що встановлюють основні критерії (вимоги) правозастосовчої діяльності. Досліджуваними принципами є основні засади, правила та положення, якими слід користуватись під час здійснення процесу правозастосування. Водночас важливим є визначення найбільш важливих принципів застосування норм права.

Окремі аспекти принципів правозастосування здійснювали такі вчені, як: А. Аверін, Д. Бочаров, А. Василенко, Л. Кельман, Л. Наливайко, П. Недбайло, А. Перепелюк, С. Погребняк, П. Рабінович, Л. Явич та інші.

Так, на думку А. Перепелюк найважливішим принципом правозастосування є принцип справедливості. Дотримання цього принципу є передумовою правильної роботи усієї правової системи. Принцип справедливості передусім розкривається у пунктах, що характеризують роботу суб'єкта правозастосування: неупередженість, об'єктивність, всебічність, надання рівних можливостей сторонам – членам процесу правозастосування, розсудливість, своєчасність, добросовісність (неприпустимість зловживання правом), регуляцію (розмірність, адекватність, яка полягає у розумному співвідношенні між цілями державного впливу і способами їх досягнення, рівновагу між приватними та публічними інтересами) [1, с. 174-175]. Зважаючи на те, що справедливий закон потребує справедливого застосування можемо акцентувати увагу, що забезпечення його справедливості здійснюється не лише через правотворення, але й через правозастосування.

Принцип законності полягає у тому, що виконання норм права має відбуватися у відповідності до законодавчо встановленої компетенції, процедури та у межах встановлених законом. Принцип законності стосується, як процедури, так і відповідності законодавству результату правозастосовної діяльності. Обґрунтованість є одним з найважливіших принципів здійснення правозастосовної діяльності та є передумовою винесення законного рішення по справі, а також є необхідною умовою, що робить можливою не лише його законність та справедливість, але й здійснення оскарження неправосудних рішень. Що стосується принципу доцільності, то його зміст полягає у

належності функціонування правозастосовних органів конкретним умовам місця й часу, враховуючи характерні риси особи, щодо якої застосовується рішення, специфіку (особливість) ситуації. Правозастосовний орган повинен у межах норми обрати рішення, яке найповніше відображає зміст закону.

У свою чергу П. Рабінович виділяє три основні принципи правозастосування, а саме: законність, обґрунтованість, доцільність [2, с. 135-136]. Тобто, вчений не виділяє такий принцип правозастосування, як справедливість. Проте, окремим принципом визначає доцільність під яким розуміє вибір саме тієї норми за допомогою якої можна досягти мети закону найдієвішим способом.

Л. Наливайко виділяє такі принципи правозастосування, як: верховенство права, законність, обґрунтованість, справедливість, пропорційність, правова визначеність, своєчасність, добросовісність, розумність. Крім того, як окремий принцип, науковець виділяє – своєчасність [3, с. 22]. На нашу думку, цей принцип є важливим, оскільки всі справи необхідно своєчасно розглядати, а судові рішення щодо них – виконувати.

С. Погребняк виокремлює принцип правової визначеності, який встановлює вимоги до застосування правових норм: обов’язкове виконання нормативно правових актів, існування практики уточнення змісту нормативно-правових актів, існування практики однакового застосування закону, обов’язковість, остаточність та виконання судових рішень щодо застосування закону [4, с. 189]. Добросовісність вчений вважає важливим принципом, адже недобросовісність може повністю спростувати доцільність дії кожної норми права.

Як окремий принцип П. Недбайло виділяє обґрунтованість [5, с. 224]. адже встановивши об’єктивну істину в практиці правозастосування – означає зробити правильні висновки, які відображатимуть реальну дійсність й повністю задовольнятимуть обставини конкретної справи

Отже, принципами правозастосування є керівні начала, які закріплюються на законодавчому рівні. Ці принципи вказують на особливості правозастосовної діяльності органів державної влади та їх посадових осіб з метою забезпечення правильного вирішення індивідуально-конкретних правових справ. Важливість принципів застосування правових норм полягає у тому, що вони є своєрідними усталеними правовими орієнтирами, що допомагають правозастосувачу виносити правильні індивідуально-конкретні рішення.

Список літератури

1. Перепелюк А.М. Механізм застосування права:структура та критерії ефективності (загальнотеоретичний аспект). дис. …канд. юрид. наук: Київ, 2016. 224 с.

2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник. Київ: Атіка. 2001. 176с.

3. Наливайко Л.Р. Теорія та практика правозастосування у тестових завданнях: Навчальний посібник. Київ. Хай-Тек Прес. 2017. 316 с.

4. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): моногр. / С.П. Погребняк; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків Право: 2008, 240с.

5. Недбайло П.Е. Применение советских правовых норм: монография. П.Е. Недбайло. Москва: Юрид. лит. 1960. 511 с.

ІНДИКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ПРОЗОРОСТІ КОРПОРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ

Царук В. Ю.
к.е.н., доцент кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет

Сутність індикативного підходу до аналізу прозорості корпоративної звітності передбачає використання для її оцінки спеціально-розроблених індикаторів, які показують відхилення в частині окремих показників від норми, що є свідченням застосування креативних облікових практик суб'єктами організації обліку в корпоративних структурах.

Представники даного підходу поняття прозорості корпоративної звітності співвідносять з поняттями її "фальсифікації" та "маніпулювання". Тобто, у випадку їх відсутності можна говорити про прозорість корпоративної звітності, у випадку їх наявності, в залежності від встановленого рівня, можна говорити про її відносну прозорість.

Загальне бачення ролі маніпулювань в обліковій системі в процесі визначення фінансових результатів компанії П. Дехоу, В. Гі та К.М. Шренд зображають за допомогою наступної залежності: Оприлюднені прибутки = Функція від (X) + помилка, викликана обліковою системою (е).

Запропонована авторами залежність показує, що всі доходи, які відображаються в звітності, є функцією від "фундаментальних" доходів (X), які неможливо спостерігати, а також системи бухгалтерського обліку, яка недосконало вимірює (X). Фундаментальні доходи є очікуваними грошовими потоками, що генеруються протягом звітного періоду [1, с. 2-3].

Таким чином, представники індикативного підходу намагаються побудувати моделі, які б дозволяли виявити набір індикаторів, які відображають наявність помилок в обліковій системі (навмисних або ненавмисних), які призводять до появи викривлень в інформації, що підлягає оприлюдненню.

Перші спроби розробки моделей для визначення тих компаній, які займаються фальсифікацією та маніпулюванням корпоративної звітності були здійснені представниками позитивної теорії обліку, виходячи з їх припущення про маніпулятивну поведінку менеджменту в частині формування облікової інформації в корпоративних структурах. Так, ще у 1985 р. П. Хілі та у 1986 р. Л. ДеАнжело використали загальні нарахування підприємства (понесені витрати за певний період) та їх зміни в якості індикатора, який визначає загальний прибуток підприємства. Автори намагались пов'язати обсяги здійснених нарахувань з факторами, в результаті яких вони виникають.

Однак, визначальними в формуванні сучасних моделей аналізу маніпулювання в системі бухгалтерського обліку стали дослідження Дж.Дж. Джонс (1991 р.) [2, с. 211-212], якою було розроблено модель фактичного

вимірювання управління доходами на основі використання регресійного аналізу. Автором було знайдено лінійну залежність між загальними нарахуваннями та діями менеджменту компаній в процесі реалізації імпортних операцій, спрямованих на зменшення доходів. На відміну від попередників, запропонована Дж.Дж. Джонс модель враховує зміни в недискреційних нарахуваннях, які можуть бути викликані змінами в економічних умовах або внутрішнім впливом, що дозволяє виокремити ті нарахування, які були спричинені діями менеджменту конкретної компанії. Зміна дискреційних нарахувань відбувається через зміни в обсягах продаж, а в недискреційних – через продаж майна та обладнання підприємства. Тому більшість сучасних моделей, що розробляються дослідниками, є модифікаціями моделі очікуваних нарахувань Дж.Дж. Джонс (П. Дехоу, Р. Слоан, Е. Свіні (1995 р.), Р. Слоан (1996 р.), О. Дехоу та І. Дічев (2002 р.), С.П. Котхарі, А.Дж. Леоне, К.Е. Уеслі (2005 р.), П. Дехоу, А.П. Хаттон, Дж.Х. Кім, Р. Слоан (2012 р.) та ін.).

На сьогодні існує значна кількість моделей, які дозволяють виявити маніпуляції та шахрайства корпоративної звітності, і які побудовані на основі застосування індикативного підходу. Хоча в їх основі використовуються відмінні базові змінні, що обґрунтовується неможливістю розробки універсального методу для виявлення облікових маніпулювань внаслідок достатнього поширення креативних облікових практик, всі вони мають єдину ціль, що полягає в діагностуванні помилок функціонування облікової системи. Окремі вчені намагаються класифікувати існуючі підходи виходячи з аналізу відмінностей, які існують між ними. Так, на думку М.Ф. Макніколса існує три основні види таких моделей:

1) моделі сукупних нарахувань;
2) моделі конкретних видів нарахувань;
3) моделі статистичного розподілу прибутку [3, с. 317].

До першого виду відносяться ті моделі, що базуються на двох основних припущеннях: 1) нарахування можуть використовуватись суб’єктами організації бухгалтерського обліку корпоративних структур для управління прибутком, що визначається на основі принципу нарахування; 2) загальні нарахування складаються з дискреційних та недискреційних нарахувань. Основною ідеєю формування моделей такого виду є поділ всіх нарахувань на дискреційні та недискреційні, визначення їх нормальних значень та пошук відхилень, які мають бути сигналом про здійснення менеджментом облікових маніпулювань. До другого виду відносяться моделі, які не передбачають розгляд всіх видів нарахувань, а стосуються лише одного з методів (формування резерву збитків по претензіях, формування резерву по позиках тощо), тобто тих аспектів реалізації професійних суджень бухгалтера, за допомогою яких може відбуватись здійснення впливу на розмір прибутку в конкретному звітному періоді. В межах кожного з таких методів нарахувань виокремлюються дискреційні та недискреційні компоненти. Досить частко доцільність застосування таких моделей обґрунтовується значимістю роллю окремих методів нарахувань для конкретної галузі економічної діяльності. Наприклад, для інноваційних та науково-містких компаній таким методом є

капіталізація витрат на дослідження та розробки. До третього виду відносяться методи, які дозволяють встановити розриви в розподілі прибутку. Він ґрунтується на припущенні, що корпоративні менеджери, які є суб'єктами організації облікової системи, мають певні орієнтири яких треба досягти (показники доходів, норми прибутку, рівень рентабельності тощо), для чого вони розподіляють нарахування такими чином, щоб це відповідало встановленим перед ними орієнтирам. Для визначення таких розривів здійснюється аналіз частоти та розподілу прибутку, що оприлюднений в фінансовій звітності. Якщо такий розподіл є збалансованим, то маніпулювання прибутками не здійснювалось, а якщо прибутки встановлюються на визначеному рівні, тобто незбалансовано, це є свідченням маніпулювання прибутком з боку менеджменту.

Використання індикативного підходу в цілому дозволяє проаналізувати наявність маніпулювань щодо прибутку корпоративних структур, що є основним показником ефективності їх діяльності та використовується при прийнятті інвестиційних рішень стейкхолдерами. Одержані результати такого аналізу можуть використовуватись суб'єктами корпоративного управління, внутрішніми аудиторами для підвищення рівня корпоративної прозорості шляхом мінімізації опортуністичної поведінки менеджменту. Окрім цього, наявність інформації про використання маніпулятивних заходів щодо облікової системи корпоративної структури також можна розглядати як сигнали про існування інформаційної асиметрії між внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами корпоративної структури, усунення якої теж підвищуватиме рівень корпоративної прозорості з позиції зовнішніх стейкхолдерів.

Список літератури

1. Dechow P. M., Ge W., Schrand C. M. Understanding earnings quality: a review of the proxies, their determinants and their consequences. Journal of Accounting and Economics. 2010. Vol. 50, Iss. 2-3. P. 344-401.
2. Jones J. Earnings management during import relief investigations. Journal of Accounting Research. 1991. Vol. 29. P. 193-228.
3. McNichols M. F. Research design issues in earnings management studies. Journal of Accounting and Public Policy. 2000. Vol. 19. P. 313-345.

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Цюняк О. П.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Сучасна українська освіта в загальному контексті її модернізації визначається різноманітністю інновацій, пошуком нових педагогічних технологій та характеризується зміною пріоритетів у змісті навчання та виховання молоді. Ці зміни зумовлені новим цільовим змістом і результатами навчання, у центрі яких перебуває людина, здатна до творчості, мобільна, відповідальна за свою діяльність, умотивована до неперервної освіти й самовдосконалення.

Якісна професійна підготовка майбутніх магістрів початкової освіти має на меті не тільки відповідність освітньому стандарту, але й підготовленість їх до виконання інноваційної діяльності.

Проблема професійної підготовки досить широко представлена у наукових дослідженнях сьогодення. Приміром, С. Стрижак у своєму дисертаційному дослідженні визначає професійну підготовку вчителя як процес оволодіння знаннями, уміннями і навичками, що необхідні майбутньому вчителю для ефективного здійснення професійної діяльності [1, 254 с.].

Згідно логіки нашого дослідження, доцільно розглянути *діяльнісний підхід,* становлення якого в педагогіці тісно пов’язане з розвитком теорії діяльності в психології. Основи діяльнісного підходу у психології закладено О. Леонтьєвим [2.] та ін. Цей підхід ґрунтується на сукупності психолого-педагогічних досліджень, у яких, психіка і свідомість, їх формування і розвиток визначаються з позиції предметної діяльності суб’єкта, тобто, психіка особистості нерозривно пов’язана з її діяльністю, і діяльністю обумовлена. Свого часу Д. Дьюї запропонував концепцію «навчання через діяльність».

Вітчизняні учені акцентують увагу на соціальній активності особистості у процесі діяльності: «Діяльність – це форма активності, що характеризує здатність людини чи пов’язаних з нею систем бути причиною до змін у бутті» [3, с. 163]. Особливу увагу привертають міркування Ю. Бабанського про те, що діяльнісний підхід до процесу професійно-педагогічної підготовки дозволяє більш повно, різнобічно і в певній послідовності розташувати його основні компоненти, більш конкретно визначити місця суб’єктів та умови навчання, розглянути у взаємозв’язку його соціальний (цілі, зміст), психологічний (мотиви, воля, увага та ін.), кібернетичний (планування,

організація, регулювання, контроль) аспекти, які не просто сумуються в дидактичному описі цілісного процесу навчання [4, с.118].

З поняттям «діяльнісний підхід» тісно пов'язане поняття «діяльність».

В «Українському педагогічному словнику» поняття «*діяльність*» подано як форму психічної активності особистості, спрямовану на пізнання та перетворення світу й самої людини. Діяльність складається з дрібних одиниць – дій, кожній з яких відповідають своя конкретна мета і завдання; до її складу входять також засоби, умови і результат [5, с. 98].

У контексті нашого дослідження *діяльнісний підхід* можемо розглядати з позиції активної організації професійної підготовки магістрантів, у якій формуються професійні уміння планувати власну інноваційну діяльність, аналізувати її та давати оцінку її результатів. Варто зазначити, що у діяльності здійснюється ґрунтовне засвоєння знань, формується здатність до самонавчання, самоосвіти та активності. Разом з тим, діяльнісний підхід [6, 128 с.] передбачає орієнтацію на розвиток творчого потенціалу особистості та дає змогу враховувати індивідуальні особливості кожного студента через включення їх у діяльність, яка сприяє самореалізації, особистісному зростанню та готовності до інноваційної діяльності.

Варто погодитися з думкою О. Проскурняк про те, що «особистість формується і виявляється в діяльності» [7, С. 57−63.]. Це означає, що всі види діяльності мають динамічний характер, тобто життєві позиції суб'єкта змінюються відповідно до перебігу діяльності від суб'єкта до об'єкта. Звідси випливає, що опрацьовуючи відповідний теоретичний матеріал, магістранти можуть змінювати власну позицію, оскільки самостійне засвоєння інформації впливає на становлення їхньої світоглядної позиції, формування професійних пріоритетів, корекцію поглядів. Це особливо важливо в професійній підготовці майбутніх педагогів, які мають бути підготовленими до постійних освітніх трансформацій, викликаних соціальними чинниками.

Водночас варто зазначити, що відповідно до Концепції Нової української школи випускник закладу – це *інноватор,* здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя [НУШ].

Умовою ефективної професійної підготовки є активна діяльність магістрантів у процесі оволодіння методологічним, теоретичним, практичним та соціальним змістом. Приміром, магістранти активно залучаються до проведення лекційних та практичних занять у процесі науково-дослідної та виробничої асистентської практики. Вони здійснюють самостійну підготовку до даного виду роботи, актуалізуючи засвоєнні знання у процесі вивчення фахових дисциплін. У свою чергу, викладач скеровує діяльність магістрантів, консультує їх щодо методики проведення практичних занять у формі дискусії, розв'язання проблемних педагогічних ситуацій, моделювання педагогічних систем, захисту проектів тощо. Також діяльнісний підхід реалізовується при проходженні магістрантами виробничої практики у початковій школі, яка будується за принципом комплексності і цілісності характеру діяльності. У контексті реалізації ідей Нової української школи, вони виготовляють наочний

матеріал, у тому числі і тематичні або інтерактивні папки – лепбуки. Це активізує їхню творчість, що є беззаперечним мотиваційним рушієм у процесі їхньої фахової підготовки. Важливою складовою практики є проведення психолого-педагогічної діагностики, спрямованої на вивчення особистості дитини та соціометричне дослідження групи.

Загалом, діяльнісний підхід дозволив організувати підготовку майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності як процес навчання, спрямований на формування у них фахових компетентностей за допомогою інноваційних форм, методів та технологій навчання.

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що розроблення системи професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти на основі діяльнісного підходу сприяє підвищенню рівня їхньої *практичної підготовленості* до інноваційної діяльності.

Список використаної літератури

1. Стрижак С.В. Науково-методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Стрижак Світлана Володимирівна. – Полтава, 2005. 254 с.

2. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность : учеб. пособ. для студ. М. : Академия, 2004. 346 с.

3. Філософський енциклопедичний словник / ред. кол. В.І.Шинкарук (гол. ред.), Є.К.Бистрицький, М.О.Булатов та ін. Київ: Абрис, 2002. 742 с.

4. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса: методические основы. Москва: Просвещение, 1982. 192 с.

5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

6. Балл Г. О. Сучасний гуманізм і освіта. Соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти. Рівне : Ліста-М, 2003. 128 с.

7. Проскурняк О. І. Діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи до вивчення комунікативної діяльності особистості. Проблеми сучасної педагогічної освіти. 2011. Вип. 34, Ч. 1. С. 57-63.

КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ВЛАШТУВАННЯ СВЕРДЛОВИН

Чернова О. Т.
к.т.н, доцент кафедри СРГГ ІФНТУНГ

Згідно аналізу літературних джерел і виробничо-будівельних даних на різних родовищах до 60 % газовидобувних свердловин мають заколонніперетоки і у зв'язку з цим частково не є придатними до ефективної експлуатації. Тому якість цементувальних робіт свердловин визначається технікою і технологією проведення процесів цементування, якістю підготовчих робіт, тампонажного матеріалу і повнотою заміщення бурового розчину тампонажним.

Цементування свердловин є завершальним процесом. Будь-які неправильні рішення при їх виконанні зводять до мінімуму попередньо виконані роботи. Однією з головних причин цих явищ є неякісне кріплення проміжної та експлуатаційної колон свердловин, зокрема в зоні залягання продуктивних горизонтів [1].

Також в сьогоденні спостерігається тенденція зростання глибин буріння свердловин, а як наслідок, і збільшення небезпеки виникнення при цьому різних ускладнень. Крім того, постійнопосилюютьсявимогибільшповної і ефективноїексплуатаціїпродуктивнихпорід.

У зв'язку з цимбуровийрозчин повинен мати склад і властивості, якізабезпечували б можливістьборотьби з більшістю з можливихускладнень і не має негативного впливу на колекторськівластивостіпродуктивнихгоризонтів.

Технологічні властивості бурових розчинів істотно впливають на працездатність бурових доліт, забійних гідравлічних і електричних двигунів, бурильних і обсадних труб і іншогопідземного бурового обладнання.

Вимоги, щопред'являються до буровихрозчинів:

- хороша плинність;
- здатністьпроникатив будь-які пори і мікротріщини;
- відсутністьседиментації;
- хороша зчіплюваність з облоговими трубами і гірськими породами;
- сприйнятливість до обробки з метою регулюваннявластивостей;
- відсутністьвзаємодії з породами і пластовими водами;
- стійкість до розмиванняпідземних вод;
- стабільність при підвищенихтемпературі і тиску;
- відсутність усадки з утвореннямтріщин при твердінні;
- хорошепрокачуваннябуровими насосами;
- невеликі опори при русі;
- мала чутливість до переміщування;
- можливістькомбінування з іншимрозчином;
- хорошезмивання з технологічногообладнання;
- легке розбурюваннякаменю;
- не впливати негативно на навколишнєсередовище.

Актуальність створення тампонажних новітніх цементів викликана необхідністю покращення якості ізоляції продуктивних пластів на різних етапах закінчення та експлуатації свердловин. Під якістю тампонажних матеріалів розуміють сукупність властивостей, які забезпечують формування герметичного заколонного простору, його збереження при експлуатації свердловини в заданих режимах, а також забезпечують проведення ремонтно-ізоляційних робіт з метою відновлення герметичності.

Під тампонажним матеріалом розуміють базове в'яжуче з домішками або без них (порошкоподібний стан), тампонажний розчин (рідкий стан) і тампонажний камінь – твердий монолітний стан.

Багатьма науковцями-дослідниками (О. І. Булатов, В. І. Вяхірєв, Д. В. Орєшкін, О. О. Фролов, О. Р. Кондрат, В. В Кравченко) було розглянуто і вирішено низку питань щодо якості тампонажних цементів [1].

Залежно від того, якому стані матеріалу автори надавали пріоритети, пропонувались певні критерії якості. Так наприклад: А. Т.Горський [2] запропонував критерій якості тампонажного розчину, який визначається відношенням часу, за який консистенція розчину досягає критичної величини, до часу початку тужавіння.

$$K = \frac{T_{зо}}{T_{n.m}}.$$

Даний критерій дає змогу оцінити дію домішки, яка додана для регулювання плинності розчину та здатність розчину до утворення каналів, якими можуть мігрувати флюїди. Зменшуючи величину критерію *К*, зменшується час перебування тампонажного розчину у найбільш вразливому стані, коли потенційне каналоутворення найбільш ймовірне.

А.Черненко для оцінки якості затампонованогозаколонного простору вивів критерій та встановив межі його числових величин:

$$0 \le \frac{p_1 + \Delta p' - p_2}{p_3 + \Delta p' - p_2} \le 1.$$

де p_1 – тиск з боку заколонного простору у довільній точці граничної поверхні між тампонажним розчином та навколишнім середовищем, Па;

p_2 – тиск пластового флюїду, Па;

p_3 – граничний тиск на пласт з боку розчину з умови поглинання або його гідравлічного розриву, Па;

$\Delta p'$ – граничний перепад тиску, при якому відсутня течія флюїду пласта у напрямі заколонного простору

Для оцінки якості тампонування свердловин Р.Шищенко та Б.Єсьман через геологічний параметр бурового розчину, густину тампонажного і бурового розчинів та геометричну характеристику заколонного простору запропонували критерій якості тампонування свердловини:

$$D = \delta \cdot g \frac{p_{тр} - p_{бр}}{\tau_0},$$

де δ – величина щілини між оосадною колоною та стінкою свердловини, м;

g – прискорення земного тяжіння, м/с^2;

τ_0– гранична напруга зсуву бурового розчину, Н/м^2;

$\rho_{тр}$, $\rho_{бр}$ – густини тампонажного та бурового розчинів, відповідно, кг/м^3.

Крім механічних навантажень елементів кріплення свердловин слід враховувати і вплив корозійних процесів, які мають місце при контакті з пластовими водами. Фізико-хімічні процеси вилуговування, катіонного обміну та викристалізування гідратів, сульфатів і гідросульфоалюмінатів зумовлюють зміну міцності та проникності і навіть руйнування оболонки тампонажного каменю.

У практиці інженерного та наукового експерименту при оцінюванні корозійної стійкості та встановленні критеріїв відомі різні методологічні підходи, що унеможливлює порівняння тампонажних матеріалів за величиною корозійної стійкості.Так, В. Данюшевський, Ю. Петраков, І. Толстих, В. Бакшутов, В. Філіпов, Д. Новохатський та Р. Федосовзаймались вимогамитривалої і надійноїексплуатаціїсвердловин.

Отже, на даний час існує розмаїттяметодівоцінювання та критеріївякості влаштування свердловин. Багато з них для сучасних методик будівництва єнедостатньоінформативними. Іншідостовірноінформативні, однаквимагають широкого комплексу досліджень тадобре обладнанихлабораторій.

Проблема створення високоякісних матеріалів для нафгазової галузі надзвичайно актуальна. Але, вона виникла не одразу. В середині XX століття, коли межі нафтогазовидобуванняінтенсивно розвивались, а глибина буріння істотно зростала, проблема якісного цементування свердловин стала більш актуальною, враховуючи необхідність ізоляції продуктивних пластів і захисту довкілля.

Довговічність свердловини, тобто період її експлуатації, насамперед залежить від якості тампонування. Якість цементування свердловини залежить від виду і якісних показників матеріалів, що використовуються.

Список літератури

1. Упровадження тампонажних цементних розчинів "silpan–p" (групи "ramsinks – 2м") щодо покращення якості цементування експлуатаційних колон / О. І. Наливайко // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. - 2015. - Вип. 2. - С. 137-143.

2. Горський А. Т. Критерий оценки эффективности реагентов для регулирования времени схватывания тампонажних растворов. – Тюмень: Тр. ЗапСибНИГНИ, 1982. – Вып. 180. – С. 143–146.

3. В. С. Терлига, Х. С. Соболь, С. Ю. Терлига. Дослідження впливу цеолітових туфів на властивості тампонажних матеріалів / // Вісник Одеської державної академії будівництва та архітектури. - 2013. - Вип. 52. - С. 264-269. –

4. Наливайко О. І., Мангура А. М., Наливайко Л.Г. Основи фізики нафтогазового пласту: навчальний посібник. – Полтава: НТУ, 2011. – 252 с.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ СПАЙКОВОГО ПРОЦЕСУ У ГІНЕКОЛОГІЧНИХ ХВОРИХ

Шаганов П. Ф.
ассистент
кафедра акушерства та гінекології
Донецький національний медичний університет
м. Лиман

Ключеві слова: спайкова хвороба, анамнез, оперативні втручання, фактори ризику

Мета – визначити фактори ризику формування перитонеальних спайок у жінок репродуктивного віку.

Матеріали та методи. Був проведений ретроспективний аналіз історій хвороби 187 жінок, які були прооперовані з використанням лапароскопічного доступу й в якості основного або супутнього мали діагноз спайкової хвороби. Були оцінені дані про соматичний, репродуктивний та гінекологічний анамнез, вік та соціальний статус. В групу порівняння увійшли дані 65 жінок, у яких під час оперативного втручання не виявлено спайок у черевній порожнині.

Результати. Аналіз соматичного анамнезу жінок з наявністю спайок у черевній порожнині та без таких показав, що жінки зі сполуками мали в 3,2 (14,97 у порівнянні з 4,62 %, $p<0,05$) рази частіше той чи інший вид алергії, й в 3,5 рази (10,70 та 3,07 %) – аутоімунних захворювань.

В обох групах жінки зареєстровані оперативні втручання у минулому, хоча кількість таких була майже у 6 разів більше при наявності спайкової хвороби (53,48% у порівнянні з 9,23 %, $p<0,05$). У жінок з наявністю спайок у черевній порожнині відсоток операцій на тазових органах був у 2,5 рази вищим (85,00 % у порівнянні з 33,33 %, $p<0,05$), та лише в даної категорії пацієнток мало місце дренування черевної порожнини під час операції (22,4 %, $p<0,05$).

Вивчення гінекологічної захворюваності серед обстежених жінок показало, що пацієнтки зі сполуками мали у 3,6 рази частіше запальні захворювання внутрішніх статевих органів (61,50 % у порівнянні з 16,92 %, $p<0,05$), та у кожної третьої зареєстровано більше одного епізоду вказаної патології у анамнезі (33,68 %, $p<0,05$). Крім того кожна п’ята жінка з наявністю спайок у черевній порожнині мала ендометріоз (17,11 % у порівнянні з 3,08 %, $p<0,05$). Значна доля пацієнток зі спайками у черевній порожнині мала 2 та більше аборти у минулому, тоді як серед пацієнток групи порівнянні таких не було.

Висновки. За даними дослідження до факторів ризику формування перитонеальних спайок у жінок репродуктивного віку відносяться алергічні захворювання; оперативні втручання на черевній порожнині, особливо повторні та на тазових органах; дренування черевної порожнини після операції; запальні захворювання тазових органів, та їх рецидиви; повторні хірургічні аборти.

Література

1. Залізняк В.О. Запальні захворювання жіночих статевих органів: навчальний посібник для самостійної роботи студентів V-VI курсів медичного факультету та лікарів-інтернів акушерів-гінекологів / В.О. Залізняк. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2015. – Бібліогр.:с 95.

2. Злукова хвороба в гінекології: від патогенезу до профілактики (методичні рекомендації)/ В.К. Кондратюк, Н.О.Ємець, Коблош Н.Д. [та співавт.]. – К. – 2010. – 4 с.

3. Волянська А.Г. Патогенетичне обґрунтування профілактики спайкового процесу при гінекологічних операціях у жінок репродуктивного віку (клініко-екпериментальне дослідження): Автореф. дис. … канд. мед. н.– Київ, 2016. – 21 с.

4. Мацынин А.Н. Структура причин спечного процесса органов малого таза при гинекологической патологи у женщин репродуктивного возраста / Мацынин А.Н., Шаганов П.Ф., Гребельная Н.В.// Медико-соціальні проблеми сім'ї. – Том 19, № 4. – 2014. – С.40-43.

5. Чермак І.І. Емпірична протизапальна терапія гострого сальпінгоофориту/І.І. Чермак//Актуальні питання педіатрії,акушерства, та гінекології. – 2015. – №2. – С.187-190.

6. Таран О. А. Сучасні підходи до лікування та профілактики післяопераційного спайкового процесу / О. А. Таран // Репродуктивное здоровье женщины. –2006. – № 4(29). – С. 125–127.

7. Дубчак А.Є. Стан тазової гемодинаміки у жінок з безплідністю, яка супроводжується хронічним тазовим болем / А. Є. Дубчак, І. С. Лук'янова, І. М. Мандзій //Здоровье женщины. – 2012. – № 2. – С. 169-171.

ДІЯ ПРЕПАРАТУ ГРЕЙНАКТИВ-С НА ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАСІННЯ ЦУКРОВОГО БУРЯКА

Шевчук О. А.,
к.б.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет

Ходаніцька О. О.,
к.с.-г.н., старший викладач
Вінницький національний аграрний університет

Ватаманюк О. В.
асистент
Вінницький національний аграрний університет

Важливим компонентом сучасних технологій виробництва продукції рослинництва стають регулятори росту рослин. До них відносять природні і синтетичні сполуки, які в малих дозах активно впливають на обмін речовин рослин, що приводять до видимих змін у їх рості і розвитку [1–5]. За своєю природою регулятори росту є аналогами або модифікаторами гормонального статусу рослин. До даних препаратів належать природні фітогормони, їх синтетичні аналоги або композиційні препарати, які містять збалансований комплекс фіторегуляторів, біологічно активних речовин, мікроелементів, що активно включаються в обмін речовин та призводять до видимих змін у рості і розвитку [6–10]. Ці речовини забезпечують функціональну цілісність рослинного організму, захисну діяльність всіх його частин [11–13]. Препрати даної групи підвищують продуктивність різних сільськогосподарських культур: квасолі [11, 14], огірків [15], редису [16], розтопропші [17], льону [18], цукрового буряка [19], гороху [20-22].

Одним із перспективних шляхів підвищення продуктивності цукрового буряка стає застосування регуляторів росту. Отже, розкриття механізмів дії синтетичних регуляторів росту має суттєве теоретичне значення для розуміння закономірностей росту і розвитку рослин, що визначає актуальність і практичне значення даної роботи. Метою наших досліджень було вивчення впливу регулятора росту рослин Грейнактив-С на якісні характеристики насіння цукрового буряка гібриду Брітні.

Грейнактив–С – синтетичний препарат системної дії вітчизняного виробництва (Фіаніст-Т, ПП (Україна). Основними діючими речовинами є полігексаметилгуанідін фосфат (14,4 г/л) та полігексаметилгуанідін гідрохлорид (18,6 г/л). Препаративна форма – водний розчин. Застосовується в технологіях вирощування цукрових буряків, ріпаку ярого, пшениці ярої, ячменю ярого та рису для обробки насіння. Норми витрат для цукрового буряка – 1 л / тонну насіння.

Препарат незаймистий, вибухобезпечний, нетоксичний, сумісний з іншими агрохімікатами. Підвищує схожість насіння, прискорює розвиток рослин, зменшує ураженість фітопатогенами та негативну діяю гербіцидів, покращує засвоєння рослинами мінеральних добрив, підвищує ефективність дії протравлювачів. Окрім того, препарат проявляє антистресову дію – рослини краще адаптовуються до перепаду температур, посухи тощо. Збільшує врожайність сільськогосподарських культур на 10-50 % та покращує якість їх продукції.

Насіння рослин цукрового буряка гібриду Брітні однократно обробляли водним розчином препарату Грейнактив–С. Робочий розчин рівномірно розподіляли за допомогою пульверизатора у співвідношенні 1:1. Зволожене, таким чином, насіння декілька раз ретельно перемішували і витримували 24 год. При кімнатній температурі під вологою накидкою, змоченою розчином дослідного препарату. Через добу їх розстеляли тонким шаром і підсушували. У якості контролю використовували насіння оброблене водопровідною водою у відповідності з методичними рекомендаціями. Для визначення посівних характеристик насіння (енергії проростання та схожості) його пророщували в термостаті в чашках Петрі на зволоженому фільтрувальному папері при температурі 25°С у чотирьохкратній повторюваності.

Отримані нами результати свідчать, що обробка насіння цукрового буряка гібриду Брітні регулятором росту Грейнактив–С призводила до зміни інтенсивності проростання і схожості насіння у порівнянні з контролем (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив синтетичного препаратусистемної дії Грейнактив–С на схожість насіння рослин цукрового буряка гібриду Брітні

Варіант досліду	Фракція насіння, мм	Кількість пророслих плодів даної фракції, %
Контроль	2,5 – 3,5 мм	31±0,31
Грейнактив–С (1 мл/кг)		*41±0,52
Контроль	3,5 – 3,75 мм	37±1,05
Грейнактив–С (1 мл/кг)		*54±0,15
Контроль	3,75 – 4,5 мм	44±0,22
Грейнактив–С (1 мл/кг)		*66±0,14

Примітка: . * – різниця достовірна при P<0,05

Найбільший вплив даного препарату спостерігається на насінні фракції 3,75-4,5 мм. Підвищення енергії проростання насіння цукрового буряка при обробці його препаратом пов’язане зі стимулюючим впливом даного препарату на укорінення насіння. Результати досліджень свідчать, що насіння більш крупних фракцій (3,5 – 3,75 мм та 3,75 – 4,5 мм), оброблене препаратом має значно вищу схожість порівняно з дрібною фракцією 2,5-3,5 мм.

Таким чином, обробка насіння рослин цукрового буряка гібриду Брітні препаратом Грейнактив–С значно підвищує схожість насіння усіх фракцій.

Список літератури

1. Марчук Ю.М. Аналіз масштабів застосування регуляторів росту стимулюючої дії в рослинництві / Ю.М. Марчук, О.О. Кондратюк, В.Ю. Богуславець, О.О Ткачук., О.А. Шевчук // Materials of the XIII international scientific and practical conference «Science without borders – 2018». – 2018. – Vol. 9. – P. 42–45.

2. Первачук М. В. Еколого-токсикологічні особливості та використання у сільському господарстві синтетичних регуляторів росту / М. В. Первачук, О. А. Шевчук, В. В. Шевчук // Materials of the XIII International scientific and plactuical conference «Cutting-edge science – 2018». – 2018. – Vol. 20. – P. 81-83.

3. Ткачук О.О. Перспективи використання регуляторів росту рослин стимулюючої дії / О.О. Ткачук, О.А. Шевчук // Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження: зб. наук. праць. – Вінниця. – 2018. – С. 46–48.

4. Шевчук О.А. Обсяг застосування та екологічна оцінка хімічних засобів захисту рослин / О.А. Шевчук, О.О. Ткачук, О.О. Ходаніцька, В.І. Вергеліс // Наукові записки. Серія Географія. – 2018. – Вип. 30. №3–4. – С. 119–128.

5. Шевчук О. А. Перспективи застосування синтетичних регуляторів росту інгібіторного типу у рослинництві та їх екологічна безпека / О. А. Шевчук, Л. А. Голунова, О. О. Ткачук, В. В. Шевчук, С. Д. Криклива // Корми і кормовиробництво. – Вип. 84. – Вінниця. – 2017. – С. 86–90.

6. Шевчук О. А. Дія ретардантів на морфогенез, газообмін і продуктивність цукрових буряків / О. А. Шевчук, В. Г. Кур'ята. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 140 с.

7. Вергеліс В.І. Особливості анатомічної будови кореня конюшини за використання реастиму / В.І. Вергеліс // Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтн. 2019 р. –Тернопіль: Крок. – 2019. – С. 94–96.

8. Вергеліс В.І. Вплив тебуконазолу на морфогенез рослин пшениці / В.І. Вергеліс // Міжнародний електронний науково-практичний журнал «Way Science». – 2019. – Т. 1 (8). – С. 307–309.

9. Шевчук О. А. Дія ретарданта на ростові процеси та анатомічні характеристики культури пшениці / О. А. Шевчук, В. І. Вергеліс, О. О. Ткачук, О. О. Ходаніцька // Сільське господарство та лісівництво: збірник наукових праць. 2019. №14. С. 118–126.

10. Шевчук В. В. Особливості проростання насіння квасолі за дії хлормекватхлориду, тебуконазолу та етефону / В. В. Шевчук, В. Б. Бочарова, О. А. Шевчук та ін. // Materialy X Meznarodni vedecko-practicka konference «ZPRAVY VEDECKE IDEJE – 2014». – 2014. – Dil 9. – P. 60–62.

11. Шевчук О. А. Вплив препаратів антигіберелінової дії на проростання насіння квасолі / О. А. Шевчук, М. В. Первачук, В. І. Вергеліс // Вісник Уманського національного університету садівництва. – 2018. – №1. – С. 66–71.

12. Шевчук В. В. Дія регуляторів росту рослин на морфогенез проростків і лабораторну схожість насіння гороху озимого сорту НС Мороз / В. В. Шевчук,

І. М. Дідур // Вісник Уманського національного університету садівництва. – 2019. – №2. – С. 54–59.

13. Шевчук О. А. Морфо-біологічні особливості культури *Phaseolus vulgaris* L. за дії регуляторів росту рослин / О. А. Шевчук, О. О. Ткачук, О. О. Ходаніцька та ін. // Вісник Уманського національного університету садівництва. – 2019. – №1. – С. 3–8.

14. Шевчук В. В. Вплив ретардантів на проростання насіння квасолі / В. В. Шевчук, Я. В. Гуцалюк, М. Ю Гуцалюк та ін. // Materials of XI international research and practice conference «FUNDAMENTAL AND APPLIED SCIENCE–2014». – 2014. – P. 55–58.

15. Литвин Х. О. Якісні характеристики насіння огірка за дії есфону та паклобутразолу / Х. О. Литвин, І. В. Ільченко М. В. Анрощук, О. А. Шевчук та ін. // News of science and education. – 2017. – Т. 2. – № 8. – P. 49-51.

16. Матвієнко В. О. Вплив тебуконазолу та хлормекватхллриду на показники насіння рослин редису сорту Спека / В. О. Матвієнко, В. В. Григоришин, В. Ю. Богуславець, Д. Ю. Дідур, О. А. Шевчук // Materialy XII Miedzynarodowej naukowi-practycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci – 2017». – 2017. – Vol. 4. – P. 45-47.

17. Князюк О. В. Ріст, розвиток та насіннєва продуктивність розторопші плямистої залежно від застосування ретардантів, строків та способу посіву / О. В. Князюк, О. А. Шевчук, В. Г. Липовий, О. В. Ватаманюк // Вісник Уманського національного університету садівництва. – 2019. – №2. – С. 60-64.

18. Ходаніцька О. О. Особливості анатомічної будови вегетативних органів та врожайність льону олійного (*Linum usitatissimum* L.) при застосуванні стимулятора росту / О. О. Ходаніцька, О. А. Шевчук, О. О. Ткачук, В. В. Шевчук // Scientific Journal «ScienceRise: Biological Science». – 2019. – №4(19). – С. 35–40.

19. Шевчук В. В. Показники фотосинтетичного апарату рослин цукрового буряка за регуляції ретардартами / В. В. Шевчук, Ю. В. Солоданюк, В. В. Суржик, А. С. Рейвах, В. В. Стах, О. А. Шевчук // Современный научный вестник. – 2017. – Т. 2. – №1. – С. 27–29.

20. Шевчук В.В. Збудники хвороб гороху озимого / В.В. Шевчук, О.А. Шевчук // Materiały XVI Międzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki – 2020». – 2020. – Vol. 8. – P. 67–70.

21. Шевчук В.В. Вплив стимулюючих препаратів на якісні характеристики насіння гороху озимого сорту НС Мороз. / В.В. Шевчук // Perspectives of world science and education Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference. Osaka, Japan 26-28 February. – 2020. – P. 913–922.

22. Шевчук В.В. Порівняльний аналіз впливу препаратів стимулюючої дії на посівні характеристики насіння гороху озимого та бобів кормових / В.В. Шевчук // Dynamics of the development of world science. Abstracts of VII International Scientific and Practical Conference. Vancouver, Canada 18-20 March. – 2020. – P. 954–963.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ НАВЧАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ

Шелестова Л. В.
д-р пед. наук, ст. наук. співробітник
провідний науковий співробітник відділу дидактики
Інститут педагогіки НАПН України

Психологи вважають, що старший шкільний вік є найбільш сприятливим для розвитку творчих здібностей. Щоб цей процес був ефективним, необхідно створити відповідні умови, дібрати технологічний інструментарій, визначитись із організацією діяльності задля досягнення поставленої мети.

У процесі навчання учні пізнають різноманітні аспекти навколишньої дійсності, засвоюючи зміст навчальних предметів. Навчальне пізнання, як і процес пізнання світу загалом (як на теоретичному, так і на практичному рівнях) здійснюється за певними етапами: сприймання (результат – образ); осмислення та розуміння (результат – значення і смисли); узагальнення та систематизація (результат – значення і смисли); запам'ятовування (результат – закріплення); перетворення та застосування (результат – творчий продукт та ціннісне ставлення) [1, 2].

З метою створення умов для виявлення й розвитку творчих здібностей старшокласників, доцільно дотримуватися послідовності цих етапів та враховувати вікові особливості протікання пізнавальних процесів в учнів цієї вікової групи.

Зокрема, увага старшокласників стає все більше керованою, вони можуть досить тривалий час концентруватися на вирішенні абстрактних завдань; сприймання все більше стає довільним. Логічне мислення починає переважати над іншими видами мислення; воно стає більш систематизованим і набуває нову рису – критичність. Тому й логічна пам'ять починає домінувати над механічною; розвиваються зорова та вербальна пам'ять; довільна пам'ять стає все більш продуктивною. Активно розвивається творче мислення, старшокласники краще, ніж на попередніх вікових етапах бачать проблемні ситуації, бачать нове у відомому, ставлять оригінальні запитання і вирішують завдання [3].

Беручи за основу розроблені у педагогічній психології та прийняті в дидактиці етапи навчального пізнання [1, 4] та виходячи із вікових особливостей протікання цих процесів у старшокласників, завдання розвитку в них творчих здібностей, виділимо й охарактеризуємо послідовні етапи навчального пізнання та методи розвитку творчих здібностей, що доцільно використовувати на цих етапах:

1. Сприймання та мотивація учнів до пізнання.

Основою сприймання є виникнення уявлень про певні об'єкти, без яких неможливе засвоєння навчального матеріалу. Одним із основних принципів

процесу сприймання у навчальній діяльності є обов'язкове поєднання сприймання з розумінням. Розривати ці два процеси у часі недопустимо, оскільки в такому разі сприймання втрачає одну із своїх властивостей – осмисленість. У сприйманні навчального матеріалу важливою є мотиваційна сторона. Залежно від того, чи наявна в учня потреба сприймати те, про що говориться або демонструється під час уроку, чи присутній пізнавальний інтерес до предмету, різні будуть і результати сприймання (його швидкість, точність образів, повнота відображення ознак тощо). Важливим регулятором процесу сприймання є установка, яка розглядається як готовність сприймати новий матеріал [5].

На етапі сприймання доцільні завдання-установки на наступну навчально-пізнавальну діяльність, подальше осмислення, розуміння навчального матеріалу та виконання певних видів творчих завдань, які сприяють формуванню позитивної мотивації до сприймання навчального матеріалу. Саме завдання творчого характеру найбільш чіпко тримають увагу учнів, самі по собі збуджують цікавість [6].

2. Осмислення нової інформації, розвиток і корекція набутого раніше досвіду.

Процес розуміння, осмислення отриманої інформації (порівняння, аналіз, виявлення зв'язків між явищами, визначення їх складу, будови, призначення, знаходження причин, мотивів тощо) здійснюється старшокласниками за допомогою логічного мислення. Осмислення навчального матеріалу, передбачає розкриття внутрішніх зв'язків між його окремими елементами, розкриття сутності явищ та процесів реальної дійсності. Осмислення відбувається у ході аналізу навчального матеріалу та виконання певних видів творчих завдань.

3. Узагальнення та систематизація інформації про об'єкти пізнання:

У процесі узагальнення старшокласниками отриманої інформації відбувається виокремлення й синтез істотних ознак об'єктів пізнання; відбувається оперування як зовнішніми, так і внутрішніми ознаками об'єктів; увага звертається не стільки на одиничні факти, як на узагальнені закономірності; виявляється здатність висувати власні теорії щодо об'єктів пізнання на основі поєднання ознак та властивостей з метою осмислення соціального, природного, предметного світу, моральних категорій, прогнозування результатів дій.

Залежно від ролі та місця в навчальному процесі розрізняють такі види узагальнень: первинні, локальні (понятійні), міжпонятійні (поурочні), тематичні, підсумкові та міжкурсові. В обґрунтованій організації навчально-пізнавальної діяльності з метою розвитку творчих здібностей передбачалися різні види узагальнень, що необхідно для виконання творчих завдань та створення творчого продукту.

4. Запам'ятовування та закріплення отриманої інформації про певні об'єкти пізнання.

У процесі закріплення здійснюється повторне осмислення сприйнятої інформації та її запам'ятовування за допомогою логічної пам'яті. Учні повинні

не лише розуміти, але й точно відтворювати певні поняття, основі факти, тобто пам'ятати їхню сутність [1]. Оскільки основою творчості є уява, фантазія, а вони не можливі без особистого досвіду людини, запам'ятовування, хоч і не є метою творчого процесу, має в ньому неабияке значення. Особливо підсвідоме запам'ятовування, що базується на утворенні яскравих образів та асоціацій, які можуть бути використані за певних нових умов при створенні творчого продукту.

5. Перетворення та застосування набутих знань про об'єкти пізнання.

Перетворення та застосування отриманої інформації старшокласниками здійснюється за допомогою уяви, що активно розвивається; виявляється власне ставлення до об'єктів пізнання; активно розвивається творче мислення, старшокласники краще, ніж на попередніх вікових етапах бачать проблемні ситуації, бачать нове у відомому, ставлять оригінальні запитання і вирішують завдання [3].

Таким чином, процес розвитку творчих здібностей старшокласників в умовах профільного навчання буде ефективнішим, якщо педагог буде враховувати вікові особливості старшокласників, дотримуватись послідовності етапів пізнання, пропонувати виконувати різні види творчих завдань на кожному з етапів навчального пізнання.

Список використаних джерел

1. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посібник. Київ : КДНК, 2001. 608 с.

2. Чанышев А. Н. Начало философии. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1982. 184 с.

3. Обухова Л. Ф. Возрастная психология : учебник для вузов. М. : МГППУ, 2006. 460 с.

4. Педагогика : учеб. пособие для студ. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. М. : Школа-Пресс, 1997. 512 с.

5. Обучение и развитие. Экспериментально-педагогическое исследование // Л.В. Занков Избранные педагогические труды. М.: Педагогика, 1990. 424 с.

6. Шелестова Л. В. Розвиток творчих здібностей учнів молодшого підліткового віку в процесі вивчення гуманітарних предметів (інтелектуально-евристичний компонент): дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 – теорія та історія педагогіки. К., 1998. 222 с.

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ТРАНСКРИПЦИЯ СЦЕНИЧЕСКОГО ОБРАЗА НЕОБАРОККО, АКТУАЛИЗИРОВАНОГО ПОСТМОДЕРНИЗМОМ

Шумакова С. Н.
кандидат искусствоведения,
старший преподаватель кафедры режиссуры.
Харьковская государственная академия культуры

В прошлом сценическое искусство придерживалось, как правило, пафоса экзистенциального мироотношения, в настоящем, актуализированном постмодернизмом, ярко высветилась потребность открытой претензии на новое художественное видение, что получило выражение в особой эмоционально-сценической форме, позволившей шире «читать» образ – «необарочно».

«Необарокко» можно трактовать весьма и весьма неоднозначно благодаря присущей его выразительному языку поливариативности стилевых тяготений и их рассредоточенности: «нео» (новый) понимается как возрождение идеалов искусства минувших времён, «барокко» («baroque»), в соответствии с жаргоном французских художников, – «смягчение, растворение контура».

Содержательная составляющая сценического образа необарокко будто призвана раскрывать все грани ныне неизбежной избыточности полноты жизни, в постановке вопроса: «Какие именно эмоции хотелось бы испытать сегодня?».

Сценический образ необарокко однозначно ассоциируется с ощущением свежести жизни в некоей легкомысленности, скорее, современной тотальной театрализованности, наигранности самой жизни, иными словами, с синтезом и симбиозом всех неоднородных, противоречивых художественных составляющих, по сути, с фантазией без границ. Превалирующим принципом становится существование вне поля нормативной эстетики, скорее, выход за её пределы в свете утверждения иронии, озорства, неопределенности.

Можно считать, что сценический образ необарокко – стилевая смесь – «рельефная», пёстрая, не исключено, излишне вычурная, точнее, формо- и содержательно избыточная как некое иллюзорное пространство. «Измерения» образа необарокко позволяет свободно смешивать компоненты, которыми он оперирует, не требуя строгого соблюдения правил, канонов, логичности форм.

Образу необарокко весьма свойственно стремление к многополярности, полифоничности, фрагментации. Отталкиваясь от барочной поэтики, служащей поистине неиссякаемым источником идей и творческих поисков, сценический образ необарокко выразительно проявляет сопряжение своей содержательной актуальной конфликтности с лирико-психологическим началом как отражение стремления к упорядочиванию хаотических настроений действительности.

Понятность и простота – позиции, исключённые из смыслового контекста сценического образа необарокко. Его характерными особенностями можно признать, во-первых, интеллектуальную игру с разноречивыми составляющими

в актуальном контексте неустойчивости быстротекущей жизни, осознание бесконечной сложности и хаотичности современного мира; во-вторых – «живую струю» расширенного осмысления, некоей «систематизации» неординарных идей.

Благодаря своей внутренней гибкости и многоплановости, способности к сочетанию несочетаемого, доминанты случайности над закономерностью и способности к одновременному отражению взаимоисключающих компонентов, сценический образ необарокко предстаёт как путь постижения современной многомерной реальности, и, несомненно, его невозможно обвинить в отсутствии глубины. Это вовсе не инертная масса композиционных приемов, а, собственно, энергия, вырабатывающая новые способы выражения и смыслы – новое понимание сценического образо- и формотворчества.

Природа «необарокковости» проявляется в пределах фрагментарных стилизаций как философия «украшательства», но, несомненно, отнюдь нескучная. Очевидно потому что, сам по себе образ необарокко передаёт ощущение полноты жизни в её внутренней динамике и неутомимой изменчивости, радости существования, феерии праздника.

Образ необарокко, по существу, во многом является правопреемником стилистики образа барокко, который, в свою очередь, конституирует разрушение равновесия между человеком и миром как проявление антиномичности, тяготения к острым контрастам возвышенного и низменного, плотского и духовного, утончённого и брутального, трагического и комического и, как следствие, черты повышенной аффектации, бурной динамики. Вместе с тем, особое значение придаётся: победе техники над материалом искусства; торжеству власти творческого гения; виртуозности артистизма, способного объединять в едином образе далёкие и несхожие между собой понятия, где главным орудием «остроумия» служит метафора.

К штрихам самой почвы «барочности», можно относить сущность того, что осознавая краткость своего бытия в мире, понимания как изменчива жизнь, как летят ***«минуты, что подтачивают дни, дни, что грызут и пожирают годы» (Луис Гонгора***), человек всячески пытается увековечить себя; он жаждет быть больше, значительнее, чем есть на самом деле. Барочный образ – это всегда «образ на пьедестале», а его жизнеподобие реализуется в гранично эффектной театральности: человек словно парит в бездонных небесных пространствах, в лучах животворящего света.

Образ барокко задает вопросы, обращенные к небу, к человечеству, эстетизируя призрачность, иллюзии материального мира, напротив, образ необарокко – пытается найти альтернативу жизненной двойственности посредством эстетики повторения, ведущей к наращиванию новых смыслов; эстетики избыточности метафор; эстетики фрагментарности, переносящей акцент с целого на деталь или фрагмент и приводящей к бесконечному их нанизыванию; эстетики иллюзорной композиционной хаотичности, доминированию «бесформенных форм» – настойчиво эстетизируя всё, на что падает взгляд, создавая новую, невиданную экспрессию.

Можно заключить: сценический образ необарокко усложнен, метафоричен, полон неиссякаемой энергии и, прежде всего, создает впечатление силы чувств

(благодаря особой эмоциональности открываются новые формы контакта между сценическим произведением и тем, кто его воспринимает). Опорной чертой становится избыточность выразительных возможностей – и это, несомненно, преломление барочной стилистики, но обращённой не просто к эмоциям, а к их трансформации на новой почве актуальных идей.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

Яковлєва В. Є.,
студентка ІІІ курсу денної форми навчання
Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка

Хатнюк Н. С.
професор кафедри публічного та приватного права
Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка
доктор юридичних наук, доцент

Наразі, у світі існує безліч юридичних шляхів для вирішення будь-якого правового спору. Так, згідно статті 8 Конституції Україна є правовою державою, тобто такою, де визнається і діє принцип верховенства права [1, ст. 8]. Способами захисту та відновлення порушених прав є звернення поліції, прокуратури, а також до суду. Подання позову до суду для багатьох українців є довготривалим та дороговартісним процесом, адже окрім власне судового збору та, за необхідності, судових експертиз, людині необхідно буде оплатити послуги адвоката, щоб підвищити шанси успішного вирішення спору.

Також існує безліч позасудових методів врегулювання юридичних спорів. Це може бути досудове врегулювання судових спорів за допомого надсилання претензії стороні, яка порушила той чи інший спір, складання протоколу розбіжностей, де сторони висвітлюють свої позиції та погляди на певні умови договору та підписання мирової угоди [2, ст. 222].

На противагу усім вищевказаним методам, на сьогодні, існує ще один дуже цікавий та відносно «молодий» спосіб, за допомогою якого можливо врегулювати усі юридичні та правові спори без звернення до суду – медіація.

Поняття медіації, особливо у господарському процесі є дуже поширеним та актуальним для українського законодавства. Термін «медіація» прийшов до нас з латинської мови (mediatio) та означає «посередництво».

Легальне визначення медіації наведено в Директиві Європейського парламенту та Ради «Про деякі аспекти медіації в цивільних та господарських правовідносинах» від 21.05.2008 № 2008/52/ЄС, де медіація визначається як структурований процес, незалежно від його назви чи посилання на нього, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення спору за підтримки медіатора [3] .

Основними завданнями медіації у господарських спорах є оперативне вирішення господарської суперечки, досягнення позитивного результату, який задовольнить всі сторони конфлікту, та ефективне практичне впровадження результатів медіації.

Слід зазначити, що метод медіації користується популярністю серед багатьох зарубіжних країн, таких як США, без медіаторів у сфері економіки, політики, бізнесу в цій країні не проходить жоден серйозний переговорний процес; у державах ЄС медіація застосовується набагато частіше у порівнянні з іншими позасудовими альтернативними способами врегулювання спорів.

У свою чергу, в Україні з'являється ще більше нової та цікавої інформації про цей альтернативний спосіб вирішення проблеми та викликає зростаючий інтерес української громадськості.

На щастя, в Україні навіть існує проект Закону України «Про медіацію», який, сподіваємось, у майбутньому законодавчо закріпить цей спосіб.

Даний проект передбачає, що *медіація проводиться за взаємною згодою сторін медіації на підставі наступних принципів*:

- добровільної участі;
- активності, самовизначення та рівності прав сторін медіації;
- незалежності та неупередженості,
- нейтральності медіатора;
- конфіденційності інформації щодо медіації.

Якщо ж сторони визначились, що вирішувати спір будуть за допомогою примирення (медіації), то, їм необхідно укласти договір про проведення медіації, який складається у письмовій формі між медіатором (медіаторами) і сторонами конфлікту (спору).

У договорі про проведення медіації зазначаються:

- відомості про медіатора (медіаторів) та сторони медіації;
- строки та місце проведення медіації;
- інформація про предмет конфлікту (спору);
- порядок, розмір та форма відшкодування витрат на підготовку та проведення медіації та винагорода медіатора (медіаторів);
- умови конфіденційності інформації щодо медіації;
- відповідальність медіатора (медіаторів) та сторін медіації за порушення умов договору;
- порядок та підстави припинення медіації;
- інші умови, визначені медіатором (медіаторами) та сторонами медіації.

Далі дуже важливо визначити та наголосити, яким чином медіатор може допомогти вирішити спір. Існують різні підходи, погляди, пропозиції щодо механізмів здійснення медіації. Зокрема, він повинен діяти в межах Конституції України, законодавства, але коли ми поглянемо на причини конфлікту ми виявимо, що багато залежить від медіатора. Такі якості як розуміння, повага повинні бути притаманні медіатору [4].

Сама медіація це той ресурс який покликаний допомогти знайти шляхи вирішення конфлікту і допомогти знайти відповіді на питання - «Чому власне виник конфлікт, і якими є інтереси кожної із сторін у певній справі, чи можливо знайти спільне рішення?».

Також, проект Закону України «Про медіацію» висвітлює обов'язкові вимоги до медіатора, як посередника сторін, який саме і вирішує спір: це

повинна бути фізична особа, яка досягла 30 років, має вищу освіту та пройшла спеціальну підготовку у сфері медіації в Україні або за її межами [4].

У разі досягнення та вирішення проблеми, медіація оформляється:

1) укладенням сторонами медіації угоди за результатами медіації;
2) складанням медіатором звіту про проведення медіації.

На мою думку, спосіб медіації доцільно використовувати у господарських спорах. Чому?

По-перше, впровадження медіації як засобу позасудового вирішення господарського конфлікту значно розвантажить господарські суди та збереже час і кошти його учасникам.

По-друге, позитивно вплине на учасників господарського конфлікту, які спільно можуть прийняти найбільш вигідне для всіх рішення та зберегти порядні партнерські відносини.

По-третє, на момент судового розгляду компанії, фірми, установи можуть понести вразливі збитки. Частіше за все компаніям необхідно зупинити свою роботу на момент судового розгляду господарського спору.

Наразі показник виконання судових рішень в Україні становить лише близько 30 %. За таких умов судовий захист, як і діяльність суду, не може вважатися ефективним, особливо якщо судові рішення не виконуються або виконуються неналежним чином [5].

На цьому наголошує і Європейський суд з прав людини: у рішеннях проти України ним найчастіше констатується порушення права на справедливий суд саме внаслідок невиконання рішень національних судів [6, п. 8].

Прикладом вищесказаного може бути Європейський суд з прав людини, який відбувся 15 жовтня 2009 року та виніс «пілотне» рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України», у якому визнав порушення Україною її зобов’язань за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (п. 1 статті 6 «Право на справедливий суд» та стаття 1 «Захист права власності» Першого протоколу до Конвенції) у зв’язку з систематичним невиконанням державою рішень національних судів. Крім того, було визнано порушення статті 13 «Право на ефективний засіб юридичного захисту» Конвенції у зв’язку з відсутністю у національному законодавстві ефективних засобів юридичного захисту від такого невиконання.

Тож, з огляду на вищевизначене, можу сказати, що інститут примирення в порівнянні із судовим розглядом має такі переваги:

- у процесі медіації сторони відіграють активну роль;
- обмеження часових меж;
- конфіденційність процесу;
- економія коштів;
- з введенням медіації передбачається зменшення рівня корупції;
- сторони самостійно приймають рішення;

▪ якщо сторони не дійшли до консенсусу з приводу вирішення господарського спору в процесі медіації, неодмінно вони мають право звернутись до суду.

Таким чином, як уже зазначалось, перші кроки щодо закріплення в Україні на законодавчому рівні інституту медіації пов'язані з прийняттям проекту Закону України «Про медіацію» пройдені. У подальшому прийняття цього проекту як закону приведе до формування в Україні європейської збалансованої системи вирішення конфліктів (спорів), яка враховуватиме бажання й інтереси громадян суспільства.

Ефективність реформи судової системи в Україні, зокрема, залежить від функціонування на рівні закону норм щодо альтернативного вирішення спорів.

Тому набрання чинності та введення в дію Закону України «Про медіацію» може бути сприйняте суспільством як «ліки», що сприятимуть його «одужанню» від захворювань, пов'язаних із корупцією, «телефонним правом», сімейними сварками, конфліктами між сусідами, родичами тощо.

Крім того, законодавчо врегульований процес медіації сприятиме швидкому вирішенню не тільки господарських, а й цивільних, сімейних, трудових та адміністративних спорів без залучення коштів із державного чи місцевих бюджетів, зменшить кількість навантаження справ у суді на суддю, підвищить рівень довіри населення до суду, розширить повноваження нотаріусів, а домовленості, досягнуті в процесі медіації, будуть дотримуватись.

Список літератури:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р (зі змінами) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр;

2. Господарський кодекс України від 02.04. 2020 № 436-IV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України, Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15;

3. Директива Європейського парламенту та Ради «Про деякі аспекти медіації в цивільних та господарських правовідносинах» від 21.05.2008 № 2008/52/ЄС;

4. Проект Закону України «Про медіацію»;

5. Кільдюшкіна О. Медіація у виконавчому провадженні. Як її застосовувати? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://smi.liga.net/articles/2011-04-05/768445- ed%D1%96ats%D1%96ya-u-vikonavchomu-provadjenn% D1%96-yak-ii-zastosovuvati.htm;

6. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів : Указ Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006 // Офіційний вісник України.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА МЕДИЧНА СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ ЛІКАРСЬКОГО РІШЕННЯ

Яровенко А. Г.,
кандидат технічних наук, доцент
доцент кафедри математики та інформатики
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Мунтян О. А.,
кандидат медичних наук, асистент
Вінницький національний медичний університет
імені М.І. Пирогова

Мунтян М. Л.
асистент
Вінницький національний медичний університет
імені М.І. Пирогова

Однією з найважливіших задач, визначених Концепцією інформатизації охорони здоров'я України, прийнятій в 2017 році, є «підвищення ефективності праці лікарів, якості медичних послуг за рахунок вдосконалення робочих процесів за допомогою ІКТ, впровадження систем підтримки клінічних рішень» [1, с.4].

Тому удосконалення і розробка інноваційних методів і засобів медичного призначення є стратегічно важливим завданням для галузі української біомедичної інженерії та розвитку інформаційних технологій при формуванні та підтримки діагностичних рішень [2, с.9].

Найбільш перспективним напрямком для вирішення завдань медичної діагностики та прогнозування є розробка спеціалізованих систем підтримки прийняття рішень (СППР), в основі яких лежать методи та алгоритми інтелектуального аналізу даних, математико-статистичного аналізу даних та технології баз даних.

Аналіз актуальних досліджень. Сучасна медична діагностика базується на доказовому підході, який заснований на використанні високоточної апаратури і нових інформаційних технологіях для отримання достовірних кількісних даних про стан організму людини [2, с.9]. Але просте підвищення точності вимірювань фізіологічних показників не дозволяє сформувати та обґрунтувати чітку кореляцію між суб'єктивними відчуттями пацієнта та діагностичними даними. Тому тільки сучасні інтелектуальні технології підтримки прийняття рішень дозволяють підвищити достовірність результатів діагностичних досліджень за рахунок використання спеціалізованих методів обробки даних та надання клініцисту додаткової, розширеної інформації щодо патологічного процесу [2, с.10].

В даний час є широкий спектр комп'ютерних діагностичних систем в різних предметних областях медицини, в яких використовуються різноманітні математичні методи підтримки прийняття рішення і сучасні інформаційні технології [2-4]. Особлива увага при розробці таких систем приділяється методам обробки біомедичних сигналів з метою визначення діагностичних ознак [4-5].

Специфіка діагностики захворювань чи патологій полягає в тому, що на ранніх стадіях вони відзначаються поганою симптоматичністю, тому навіть досвідченому лікарю досить складно виявити ознаки, які вказують на наявність захворювання. Для розв’язання таких задач і створюються спеціалізовані інформаційні системи – системи підтримки прийняття рішень (СППР; англ. *Decision Support System*). СППР є інформаційними системами третього покоління і призначені не для автоматизації функцій особи, яка приймає рішення (ОПР), але для підтримки її дій у пошуку ефективного рішення.

В даній роботі розглянуто принципи побудови СППР, визначено їх основні характеристики та компоненти. Встановлено, що обов’язковими компонентами СППР є база даних, яка містить інформацію про об’єкти, що аналізуються, та база моделей, в якій зберігаються математичні, логічні, лінгвістичні та інші моделі, які використовують для багатокритеріального, порівняльного аналізу альтернатив рішення. Технологія опрацювання даних в СППР базується на методах інтелектуального аналізу даних з використанням апарату Data Mining (насамперед, методів класифікації, кластеризації, прогнозування, асоціації, ідентифікації та визначення змін) та багатомірного статистичного аналізу.

Особливо важливим і перспективним є використання СППР у сфері охорони здоров’я, зокрема для медичної діагностики. За даними звіту про тенденції в галузі охорони здоров'я від Stanford Medicine [6] майбутнє охорони здоров'я залежить від ряду важливих тенденцій, серед яких виділяють прогнозування та профілактику захворюваності. У цьому контексті, якісний аналіз даних може потенційно поліпшити лікування пацієнтів, знайти невідомі фактори ризику захворювань або виявити супутні захворювання, зробити медичну діагностику більш точною, покращити управління витратами, тощо.

Проблема ранніх репродуктивних втрат залишається однією із самих актуальних та соціально значимих в сучасному акушерстві. Частота самовільного переривання вагітності становить від 15 до 23% усіх зареєстрованих вагітностей, при цьому близько 80% всіх репродуктивних втрат приходиться саме на I триместр [7]. Відсутність тенденції до зниження частоти невиношування вагітності та періодичне її зростання свідчить про недосконалість своєчасної діагностики та профілактики даного стану. Звичне невиношування вагітності являє собою поліетіологічний симптомокомплекс, в основі розвитку якого часто лежать структурні зміни ендометрію, інфекційні, ендокринні, імунологічні та генетичні фактори у різних поєднаннях та співвідношеннях. Майже у 50% жінок причину звичного невиношування вагітності вияснити не вдається.

В цій роботі представлено варіант системи підтримки прийняття рішення лікарем акушер-гінекологом за результатами ультразвукової діагностики (УЗД) пацієнток на ранніх термінах вагітності.

В результаті проведених досліджень встановлено, що наявність поліморфізму гену рецепторів прогестерону, васкулоендотеліального фактору росту судин (або обох цих генів), відхилення значень пульсаційного індексу, індексу резистентності та систоло-діастолічного співвідношення в маткових та спіральних артеріях (ультразвукове дослідження) є прогностичними маркерами розвитку патології імплантації та плацентації, що в свою чергу призводить до переривання вагітності на ранніх термінах (завмерла вагітність або самовільний викидень). Відповідно до отриманих результатів розроблено схему прегравідарної діагностики та прогнозування патології імплантації.

Математико-статистичний аналіз результатів УЗД кровотоку в спіральних та маткових артеріях в трьох вікових підгрупах основної та контрольної груп дозволив встановити показники-індикатори (предиктори) потенційних патологічних порушень (невиношування вагітності) та обчислити межі довірчих інтервалів для їх значень [8]. Розроблений алгоритм діагностики та прогнозування розвитку невиношування вагітності реалізований в представленій СППР.

Розроблена СППР для лікаря акушера-гінеколога дозволяє мінімізувати ризики лікарських помилок, підвищити достовірність діагностики та обґрунтованість лікарських рішень. Інтеграція СППР в різних галузях медицини на базі інтелектуального аналізу даних та сучасного програмного забезпечення дозволить створити комплексні системи медичної діагностики та прогнозування.

Список літератури

1. Концепція інформатизації охорони здоров’я України. – [Електронний ресурс]. – URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/12639-pro_20190604_1_dod .

2. Інтелектуальні технології в медичній діагностиці, лікуванні та реабілітації: монографія / за редакцією С. Павлова, О. Авруніна. – Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2019. – 260 с.

3. Поворознюк А.І., Поворознюк О.А., Мумладзе Г.Р. Інформаційна підтримка діагностично-лікувальних заходів у медицині / Інформаційні технології та комп’ютерна інженерія, 2017. – Том 38, № 1. – с. 30-36.

4. Аврунін О.Г., Бодянський Є.В., Калашник М.В., Семенець В.В., Філатов В.О. Сучасні інтелектуальні технології функціональної медичної діагностики: монографія. – Харків: ХНУРЕ, 2018. – 236 с.

5. Білобородова Т.О., Скарга-Бандурова І.С. Комплексний підхід до обробки різнорідних медичних даних з відсутніми значеннями / Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – Харків: НТУ «ХПІ». – 2018. – № 42 (1318). – с.180-187.

6. School of Medicine: Stanford Medicine 2017 Health Trends Report Harnessing the Power of Data in Health, 2017. Available: https://med.stanford.edu/content/dam/sm/smnews/documents/StanfordMedicine HealthTrendsWhitePaper2017.pdf

7. Bulavenko O.V., Muntian O.A. Peculiarities of the diagnostics of miscarriage in early terms in women with recurrent miscarriage. – Galician medical journal, 2018. – Vol. 25, issue 1. p. 177-189.

8. Мунтян О.А., Мунтян М.Л., Яровенко А.Г. Пакети прикладних програм статистичного аналізу результатів наукових досліджень / Суч. інф. технології та інноваційні методики навч. у підготовці фахівців: // Зб. наук. пр. – Випуск 49 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2017. – 186 с. – С.135-138.

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Ясінецька І. А.,
доктор економічних наук, професор
Академік академії наук вищої освіти України
Проректор з навчальної роботи
Подільського державного аграрно- технічного університету

Мушеник І. М.
кандидат економічних наук, доцент
кафедри математичних дисциплін
інформатики і моделювання
Подільського державного аграрно- технічного університету

Управління земельними ресурсами – це складний процес, який вимагає оперувати великою кількістю різноманітних даних, включаючи поточний стан справ: фізичний властивості земель, їх цільове призначення, правовий статус та перспективи розвитку територій, що неможливо здійснити без сучасних геоінформаційних систем. Вони сприяють вирішенню управлінських завдань практично всіх служб за допомогою засобів та методів інформатизації [1].

Проблема оптимізації природнього середовища і зокрема, земельних ресурсів, є надзвичайно актуальна і потребує свого вирішення. З огляду на це, зупинимося на методологічних питаннях землекористування на засадах системної орієнтації в процесі розв’язання проблемних екологічних задач, оскільки системний підхід визначає науковість аналізу і синтезу всякого явища, речі, предмета, системи. Сьогодні надзвичайно актуальним є застосування геоінформаційних систем (ГІС) і технологій в управлінні земельними ресурсами. Унікальні можливості застосування ГІС у широкому спектрі завдань, пов’язаних з аналізом і прогнозом явищ і подій навколишнього середовища, з осмисленням і виділенням головних чинників і причин, а також їх можливих наслідків, з плануванням стратегічних рішень і поточних наслідків дій. Розвиток обчислювальної техніки і геоінформатики, оснащення землевпорядних організацій комп’ютерами, периферійними пристроями, засобами цифрової картографії і фотограмметрії, поява систем автоматизованого земельного кадастру суттєво змінили зміст і технологію землевпорядних робіт [2].

Розвиток управління як специфічного виду діяльності, зростання його ролі, постійне розширення мережі органів управління є закономірним виразом суспільно-історичного прогресу. Без нього не можуть існувати не тільки процеси виробництва, але й обмін, розподіл, споживання, послуга, фінанси і всі ті комунікаційні канали, за допомогою яких здійснюються ці процеси. Широке

коло управлінських завдань вирішує державне, місцеве і внутрішньогосподарське управління.

Своєю чергою, державне управління поділяється на загальне і відомче (галузеве). Загальне державне управління здійснюється державними органами загальної і спеціальної компетенції і має територіальний (регіональний) характер. Воно поширюється на всі землі в межах визначеної території (України в цілому, області, адміністративного району, міста) незалежно від категорії земель і суб'єктів права на земельну ділянку.

Відомче (галузеве) управління землями виконують міністерства, комітети, служби за принципом підвідомчості підприємств, організацій, яким надані землі, і не залежить від її територіального розміщення. Місцеве управління належить до компетенції органів місцевого самоврядування і може мати як загальний, так і спеціальний характер.

Внутрішньогосподарське управління землями здійснюють власники та користувачі земельних ділянок [3].

Сьогодні в Україні для створення оптимальних умов управління земельними ресурсами застосовуються різноманітні геоінформаційні системи, вони стали невід’ємною частиною засобів підвищення ефективності управління земельними ресурсами, які охоплюють широке коло суспільних відносин, адже земля виконує ряд важливих функцій: соціальну, економічну, екологічну, просторову, тощо.

В даний час відбувається інтенсивна розробка й впровадження різноманітних геоінформаційних систем (“Геополіс”, “ObjectLand”, “RosCad”, “ЕГРЗ Кадастр-Юг”, Нєва, ГеоГраф/ GeoDraw, Поліс, Растр-2, ГрафІн, пакети Альбея, CityComm, Geostatus.Net.7 й т.і.), основною задачею яких є інформаційне забезпечення державного кадастрового обліку земельних ділянок. Однак ці програмні продукти мають велику вартість, вимагають часу на впровадження, адаптацію до місцевих умов і навчання персоналу. Усі ці фактори уповільнюють впровадження сучасного інструментарію управління в маленьких містах, що призвело до того, що практично відсутня сучасна методологічна база оптимального управління земельними ресурсами населених пунктів [4].

Впровадження геоінформаційних систем в управління земельними ресурсами відбувається порівняно повільно і дещо хаотично. Тому сучасна система є недостатньо збалансованою та не забезпечує отримання позитивного результату високої економічної ефективності землекористування. Це пояснюється недостатністю досліджень в цій сфері та не дотримання загального порядку розробки та загальної концепції використання геоінформаційних систем в управлінні. І як наслідок, спостерігається без контрольованість, непрозорість, неефективність використання землі.

Вирішення цих проблем можливе через застосування геоінформаційних систем в управлінні земельними ресурсами. Це дасть змогу вжити своєчасно певних рішень та засобів в конкретних ситуаціях [1].

Геоінформаційні системи є найбільш перспективним напрямком в управління земельними ресурсами, оскільки саме вони забезпечують

одержання актуальної, адекватної, доступної і наочної інформації та виступають незамінним засобом дослідження задач, що пов'язані з введенням і зберіганням вихідної інформації, обробку просторових даних, візуальний і геостатистичний аналіз та підготовку різного виду документації. Повнофункціональні геоінформаційні системи, за допомогою достовірних даних, дозволить оптимізувати процедуру прийняття рішень управлінських рішень. Такі системи забезпечують процес управління даними, а також слугують інструментом відображення результатів управління.

В сфері оцінки земель геоінформаційні системи забезпечують зберігання та періодичне оновлення інформації, здійснювати розрахунки показників, будувати моделі оцінки за допомогою множинного регресивного і факторного аналізів. Це дасть змогу швидко оперувати вибіркою необхідної інформації про вартість землі конкретної земельної ділянки.

Застосування геоінформаційних систем у сфері аналізу і оцінки має велике значення, про це свідчить велика кількість програм, які допомагають в найкоротші терміни виконати великий обсяг робіт обліку і оцінки земель різного цільового призначення.

В аграрному секторі такі системи удосконалять процес ухвалення землевпорядних рішень, при цьому мінімізувати виникнення помилок і підвищити продуктивність праці, і як наслідок, збільшити обсяг виробництва, що призведе до покращення економічної ситуації в Україні [5].

Геоінформаційна система створює єдине інформаційне середовище управління земельними ресурсами, включаючи оподаткування, реєстрацію прав власності та інформаційне забезпечення про ринок земель.

Отже, геоінформаційні системи забезпечують не тільки розробку, а й аналіз великої кількості варіантів проектних рішень, створення різноманітних рекомендаційних та управлінських карт на загальнодержавному, регіональному та локальному рівнях, що дасть змогу віднайти найоптимальніше еколого-економічне обґрунтування системи заходів щодо організації території і охорони земель, формування їх сталого землекористування, оперативного контролю використання земельних ресурсів, відтворення природних агроландшафтів, прогнозування можливих ерозійних процесів та створення протиерозійної організації території, накопичення інформації про деградовані і малопродуктивні землі, що забезпечить їх консервацію на науковому підґрунті.

Список літератури

1. Бабенко О.А. Застосування геоінформаційних систем в управлінні земельними ресурсами/ О.А. Бабенко / Часопис картографії: Збірник наукових праць. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018. – Вип. 18. – с.

2. Кульбака О. М. Геоінформаційні системи і технології в управлінні земельними ресурсами [Електронний ресурс] / О. М. Кульбака // Ефективна економіка : електрон. журн. – 2014. – № 12. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3637.

3. Ясінецька, І. А. Особливості раціонального управління земельними ресурсами / І. А. Ясінецька // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство

/ голов. ред. М.М. Палінчак. – Ужгород: Гельветика, 2016. – Вип.8. Ч. 2. – С. 127–130. – Бібліогр.: с. 130 .

4. Бараненко Р.В. Моделі та алгоритми управління земельними ресурсами на основі геоінформаційних технологій: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.13.06 / Р.В. Бараненко ; Херсон. нац. техн. ун-т. — Херсон, 2007. — 20 с.

5. Мушеник І.М. Методичні основи оцінки ефективності впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні підприємствами [Електронний ресурс] / О. С. Бурлаков, І.М. Мушеник // Інноваційна економіка. - 2017. - № 5-6. - С. 212-217.

САМОЗАХИСТ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Церковна Олена Володимирівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедрицивільно-правових дисциплін,
Одеський державний університет внутрішніх справ

Середницька Інга Анатоліївна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедрицивільно-правових дисциплін,
Одеський державний університет внутрішніх справ

На сьогоднішній день, виникнення цивільно-правових відносин ґрунтується на рівності учасників даних відносин, свободи договору та неприпустимості втручання в сферу особистого життя, а також забезпечення відновлення порушених прав. У сучасному житті проблема «правопорушення», зустрічається доволі таки часто і торкатися вона може безперервно цивільних правовідносин.

Проблема самозахисту цивільних прав є доволі актуальною на сьогоднішній день, тому що в умовах сучасного політико-правового розвитку держави актуальним є право на захист, передбачене у ст. 55 Конституції України, адже нормальний цивільний оборот передбачає забезпечення функціонування ефективного механізму захисту.

В літературі ведеться полеміка з питань про те, чи є самозахист формою чи способом захисту цивільних прав, чи охоплюються поняттям «самозахист» тільки фактичні дії, або в якості самозахисту можуть бути кваліфіковані і спрямовані на захист суб'єктивних цивільних прав юридичні дії [1, с. 45-47] і т. д. У літературі можна зустріти міркування про те, що самозахист є можливістю здійснення спрямованих на самостійний (без звернення до юрисдикційних органів) захист суб'єктивних цивільних прав і законних інтересів дій, і являє собою суб'єктивне право [2, с.22].

Потрібно звернути увагу, що первісною формою захисту ще в Стародавньому Римі було самоуправство, тобто «самовольное нападение с целью установления такого положення вещей, которое соответствовало бы действительно существующему или воображаемому праву лица, совершающего нападение» [3, с. 187].

Так, Й.О. Покровський робить небезінтересне зауваження щодо вищезазначеної доби «чистой мести и чистого самоуправства, где государственная власть стояла совсем в стороне». Науковець відзначає, що «даже в эту эпоху мы видим сознание права: месть отличается от преступления, самоуправное осуществление прав от грабежа и насилия. Наложение руки на неисправного должника, захват вещи, как своей, и т. д. мыслятся и внешним образом документируются, как акты осуществления прав, а не как акты их

нарушения. Нет еще закона, нет еще суда, а право уже чувствуется и живет [4, с. 184].

Взагалі поняття «самозахист» являє собою багатозначне значення і використовується науковцями в різних значеннях.

Звернемо увагу на існуючі в теорії погляди щодо співвідношення категорій «охорона» та «захист». Так, М. С. Малеин зазначає, що «охрана прав есть широкое понятие, включающее в себя все юридические правила, установленные по поводу определенного блага; защита же права включает только меры, предусмотренные в законе на те случаи, когда право уже нарушено. Правовое регулирование отношений и охрана прав, не могут противопоставляться, поскольку сам факт регулирования означает и охрану соответствующих прав, а охрана прав осуществляется регулированием соответствующих отношений» [5, с. 18-19]. Інший вчений, М. І. Матузов веде мову про те, что «охрана и защита субъективного права или охраняемого законом интереса – не одно и то же: охраняются они постоянно, а защищаются только тогда, когда нарушаются. Защита есть момент охраны, одна из ее форм. Эти понятия не совпадают» [6, с. 130-131]. Тархов В. О., приходить до висновку, що «охрана каждого права существует постоянно и имеет целью обеспечить его осуществление, не допустить его нарушения… К защите же прав появляется необходимость прибегнуть лишь при их нарушении, оспаривании либо угрозе нарушения» [7, с. 258]. Харитонова О.І. зазначає, що охоронні відносини виникають у випадку порушення цивільних прав учасників цивільних відносин, а отже, відповідно і норм цивільного законодавства. Таким чином, вони виступають як втілення реакції правоможного суб'єкта на негативну з її точки зору, відображену в правовій нормі поведінку учасника цивільних відносин [8, с. 122].

Щодо заходів з охорони та захисту цивільних прав, Є.Б. Осипов стверджує, наступне «составной частью защиты гражданских прав в широком смысле является… охрана гражданских прав юридическими мерами, содержанием которых является закрепление в гражданском законодательстве прав и свобод граждан и иных лиц общества, правового регулирования правоотношений, организация и деятельность судопроизводства, процессуальное урегулирование порядка рассмотрения споров и т. д.» [9, с. 300]. А точка зору О. П. Сергєєва полягає, в тому, що «под способами защиты субъективных гражданских прав понимаются закрепленные законом материально-правовые меры принудительного характера, посредством которых производится восстановление (признание) нарушенных (оспариваемых) прав и воздействие на правонарушителя» [10, с. 339-340]. Правова позиція Д. В. Микшис зводиться до того, що тенденція «"сглаживания" границ между понятиями меры и способа защиты вплоть до полного их смешения» является негативной, поскольку «каждый из терминов несет собственную смысловую нагрузку, обозначая самостоятельную философскую, лексическую и правовую категорию» [11, с. 30].

Щодо складу системи механізму цивільно-правового захисту, О.В. Мильков вважає, що її можна обмежити двома елементами - нормативною основою, що

включає охоронні цивільно-правові норми, і охоронними правовідносинами [12, с. 256].

З метою з’ясування сутності права на самозахист необхідно визначитись із колом уповноважених суб’єктів, об’єктами самозахисту, підставами виникнення права на самозахист та метою самозахисту. Отже, зміст правовідносини по самозахисту складається із суб'єктивного права на вчинення односторонніх фактичних дій і кореспондуючого йому стану пов'язаності, що виражається в необхідності піддаватися пасивним суб'єктом фактичним діям уповноваженої особи щодо здійснення права.

Грибанов В. П., зазначає, що «под самозащитой гражданских прав понимается совершение управомоченным лицом не запрещенных законом действий фактического порядка, направленных на охрану его личных или имущественных прав и интересов» [13, с. 107].

Одним із способів самозахисту цивільних прав є необхідна оборона.

Інститут необхідної оборони є комплексним інститутом, регламентованим як цивільних, так і кримінальним законодавством. Потрібно зазначити, що на практиці заподіяння шкоди в стані необхідної оборони зустрічається виключно при відображенні небезпеки, створюваної злочинною поведінкою особи. Справа в тому, що поняття необхідної оборони в цивільному праві в одному відношенні дещо ширше, ніж в кримінальному праві. Під необхідною обороною в цивільному праві слід розуміти не тільки такі дії потерпілого, які «підпадають під ознаки складу злочину», а й ті дії потерпілого, які не підпадають під ознаки злочину, але підпадають під ознаки цивільного правопорушення.

Необхідній обороні властиві і специфічні умови захисту. Особливість захисту в стані необхідної оборони полягає перш за все в тому, що вона здійснюється шляхом заподіяння шкоди нападаючому, тобто у вигляді дій, які в нормальних умовах, при відсутності суспільно небезпечного посягання, є діями протиправними. І лише той факт, що такі дії носять вимушено оборонний характер, надає їм характер правомірних дій.

Ще одним із способів самозахисту цивільних прав є дії уповноваженої особи в умовах крайньої необхідності. Під діями, вчиненими в стані крайньої необхідності, розуміються такі дії, які здійснюються особою для усунення небезпеки, що загрожує інтересам держави, суспільним інтересам, правам певної особи, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж відвернена шкода.

Особливість обставин, які закон відносить до крайньої необхідності, полягає в тому, що усунення небезпеки при цих обставинах не може бути здійснено звичайними способами і особа, яка діє в стані крайньої необхідності, змушене використовувати засоби, пов'язані з заподіянням шкоди.

Отже, самозахист цивільних прав, має на меті охорону особистості, права власності або інших прав фізичних та юридичних осіб, що мають речово-правовий характер. Безсумнівно, право на самозахист є правомочністю, яка входить до складу суб'єктивного цивільного права, і може бути реалізована не

інакше, як за допомогою здійснення активних дій. До того ж, реалізація права на самозахист можлива виключно при дотриманні певної встановленої законом процедури вчинення дій. І як правило, способи вчинення таких дій не встановлюються суб'єктами, а передбачаються законом, мають певну правову підставу і порядок здійснення, тобто мають певну правову форму.

Список літератури:

1. Эрделевский А. М. *Самозащита гражданских прав*. Юридический мир. 1998. № 8. С. 45-47.
2. Свердлык Г.А., Страунинг Э.Л. *Понятие и юридическая природа самозащиты гражданских прав* // Государство и право. М. Наука. 1998. № 5. С. 17-24.
3. Гримм Д. Д. *Лекции по догме римского права.* М.: Зерцало, 2003. 496 с.
4. Покровский И. А. *Право и факт в римском праве*. Часть II. Генезис преторского права. Киев: Типография Императорского университета Св. Владимира Акцион. о-ва печатн. и издат. дела Н. Т. Корчак-Новицкого, 1902. 209 с.
5. Малеин Н. С. *Охрана прав личности советским законодательством* / Отв. ред. А. И. Масляев. М.: Наука, 1985. 166 с.
6. Матузов Н. И. *Правовая система и личность*. Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1987. 294 с.
7. Тархов В. А. *Гражданское право.* Курс. Общая часть. Уфа: Уфимский юридический институт МВД РФ. 1998. С. 330.
8. Харитонова О.І. *Співвідношення категорій «правовідносини інтелектуальної власності» та «регулятивні, організаційні, охоронні цивільні правовідносини»* . Актуальні проблеми держави і права. Випуск 65. 2012. 115-125 с.
9. Осипов Е. Б. *Общие вопросы ответственности в гражданском праве* // Цивилистические записки. Межвуз. сб. науч. трудов. М.: Статут, 2001. С. 300.
10. *Гражданское право.* Учебник. Часть 1. / Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – М.: ТЕИС, 1996. – 352 с.
11. Микшис Д. В. *Самозащита в гражданском праве*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.03 – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право. Тюмень, 2006. 175 с.
12. Мильков А.В. *Правовое регулирование защиты гражданских прав и правовых интересов.* Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Специальность 12.00.03 – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право. М. 2015. 442 с.
13. Грибанов В. П. Пределы осуществления и защиты гражданских прав. М., «Статут». 2000. 411с.

ДО ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ.

Останіна Н.С.,
канд. пед. наук, доцент

Автор статті акцентує увагу на актуальності вирішення проблеми інклюзивної освіти. Визначається роль суспільства щодо забезпечення належних умов соціалізації дітей з інвалідністю, та роль батьків *у* формуванні соціально-активної позиції

Політика держави у трактуванні концепції інвалідності призводить до необхідності забезпечення комплексного підходу для створення умов, які б сприяли реалізації прав осіб з інвалідністю на рівні з іншими громадянами України. Звісно, вирішення цих задач потребує на сьогодні долання перешкод у свідомості необізнаної частини соціуму, вдосконалення законодавчої фундації гуманістичного ставлення суспільства до проблеми інвалідності, базуючись на вже існуючих тенденціях світових інноваційних підходів та кращому практичному досвіді.

Інвалідність — проблема багатогранна, безпосередньо пов'язана з рівнем економічного, політичного, соціального розвитку суспільства, його культурою, освіченістю, моральністю, релігійними устоями. Зазначимо, що інвалідність з'явилася з появою людських відносин, при тому, в усі векторні епохи ставлення суспільства до людей з інвалідністю було різне.

Античність сприймала людей з інвалідністю з упередженням не тільки тому, що вони не могли брати участь у суспільному житті та бути «повноцінними громадянами», але й тому, що їх вади викликали жах і вірування в те, що їхня хвороба має демонічне походження. Дехто вірив (і все ще вірить), що Бог «створив інвалідність» як метод покарання — або самої особи, або батьків[1]. Інші говорили про людей, які мали «судоми», що до них «торкнувся пальцем Бог» та вважали їх святими.

У Спарті існував звичай, за яким новонароджену дитину клали до ніг старійшин, і якщо вони не знаходили вад розвитку, то її брали на руки. Це означало, що дитина отримала право на життя. Якщо дитину з землі не брали на руки, то цим їй був підписаний смертний вирок. Подібне ставлення до «неповноцінних дітей» панувало не тільки в Спарті, а було нормою для всієї стародавньої Греції протягом століть. Виключним правом поваги та піклування в Римі та Греції користувалися люди, які отримали каліцтво під час військових конфліктів — вони утримувалися за

рахунок республіки. З цього часу напевно і була заснована державна система піклування про осіб, які зазнали каліцтва під час військових дій.

З появою християнства ставлення до людей з інвалідністю поступово змінювалось на більш гуманне, але одночасно зростала кількість релігійних упереджень, від чого умови проживання та існування людей з інвалідністю залишалися жорстокими. Проте, до нашого часу дійшли відомості й про доброзичливі дії, так у своєму Статуті князь Київської Русі — Володимир доручив церкві турбуватися про знедолених, заснувавши для цього Десятинну церкву. Серед князів, що вирізнялися милосердям і піклуванням про людей з інвалідністю, «Повість временних літ» відзначає Чернігівського князя Всеволода (1030–1093 рр.), який зробив внесок у будівництво лікарні для убогих в районі Києво-Печерського монастиря.

Плинув час, у ряді європейських країн практикувалася методика соціальної адаптації інвалідів(відкриття музичної школи для сліпих у м. Палермо, 1662 р.; школи в м. Пярну (1690 р.), Вільнюсі (1802 р.), Ризі (1809 р.), де крім шкільної освіти перший план висувалася трудова підготовка і ремісниче навчання[1].

Збільшений інтерес до людей з інвалідністю на початку XIX ст. знайшов вираження у соціальній практиці: соціальні реформісти на кшталт американки Доротеї Дікс відстоювали кращі послуги для всіх людей з інвалідністю. Потрібно відзначити лікаря та педагога Марію Монтессорі (1870–1952), піонера в сфері навчання дітей з інвалідністю та без неї, яка стверджувала, що проблема дітей з розумовою відсталістю полягає не тільки в медичному аспекті, але і в забезпечені освітнього процесу. Так, перший «Будинок для дітей» (Casa Dei Bambini) вона відкрила в 1907 році. За розвиток і успішні методи освіти для навчання дітей-інвалідів Марія Монтессорі була номінована на Нобелівську премію миру в 1949, 1950 і 1951 роках[1].

XX ст. стало вехою, коли політичні, економічні та соціальні передумови в багатьох країнах зумовлюють зміни в політиці щодо навчання осіб з інвалідністю. Наприкінці 1960-х рр. у деяких країнах організації людей з інвалідністю почали розробляти нову концепцію «інвалідності», яка ґрунтувалась на тісному зв’язку між обмеженнями, яких зазнає людина з інвалідністю та характером середовища, що її оточує, а також відношенням населення до людей з інвалідністю. Й як результат дієвих кроків, була підготовлена в результаті переговорів, що тривали упродовж декількох років та включали в своєму форматі роботу організацій громадянського суспільства, урядів, національних інституцій захисту прав людини, а також міжнародних організацій, Конвенція ООН про права інвалідів.

16 грудня 2009 р. Конвенція ООН про права інвалідів була ратифікована Верховною Радою України. Зміни охопили багато сфер, в яких люди з інвалідністю зазнавали раніше дискримінації, включаючи доступ до правосуддя, участь у політичному та громадському житті, освіти;

працевлаштування; свободи від тортур; експлуатації та насильства, а також свободи пересування. Позитивні досягнення торкнулися освітньої політики щодо забезпечення можливості для людей з інвалідністю мати доступ та бути включеними до загальної системи освіти (Конвенція ООН про права інвалідів, Стаття 24 «Право на освіту»). Для реалізації цього права без дискримінації й на підставі рівності можливостей держави їм забезпечують інклюзивну освіту на всіх рівнях і навчання протягом усього життя.

Відповідно до цього стандарту сьогодні країна зумовила нове бачення, розуміння та переоцінку багатьох сталих положень. На сучасному етапі однією з альтернативних форм здобуття освіти дітьми з інвалідністю стало інклюзивне навчання. А це передбачає перебування дитини з інвалідністю в масовому загальноосвітньому закладі.

Необхідними умовами якісного інклюзивного навчання є: визначення особливих потреб дитини; підвищення кваліфікації педагогічних працівників; створення інклюзивного освітнього середовища; надання освітніх, психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг; здійснення психолого-педагогічного індивідуального підходу, тьютер-супроводу дитини з інвалідністю протягом усього періоду навчання з обов'язковим залученням батьків до освітнього процесу, який має бути забезпечений розумним пристосуванням до потреб учнів[3]. Одним з головних завдань при організації навчальному процесу дітей-учнів з інвалідністю є формування в них соціально-побутової компетентності, тобто знань про навколишній світ, про себе, про правила взаємодії в соціумі.

Отже є підстави стверджувати, що зміни у ставленні до людей з інвалідністю мають певні історичні періоди: коли людей з інвалідністю позбувалися, знищували; висловлювали їм співчуття та піклування, лікували, навчали...

Відкритість освітнього процесу у класах інклюзивного навчання сьогодення передбачає міжособистісні контакти між дітьми, між батьками, між педагогами. Створенню та вдосконаленню таких відносин мають допомогти вчасно надані професійні рекомендації та поради.

Література

1.Інвалідність і суспільство. Навчальний посібник – Київ:Серія навчальних матеріалів українсько-канадського проекту, 2012.–199с.

2.Колупаєва А.А. Інклюзивне навчання: вибір батьків –Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018.–56с.

3.Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020н.р. Додаток до листа МОН від 05.08.2019 №1/9–498

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА ДОРОШЕНКА У СУЧАСНИХ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ПРАЦЯХ. ГЕТЬМАН ПЕТРО ДОРОШЕНКО: НОВІТНЯ УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ

Казьмирчук Г. Д.,
док. іст. наук, проф.

Казьмирчук М. Г.
док. іст. наук, доцент
Київ. ун-т імені Тараса Шевченка

Анотація: *В статті на основі аналізу документальних видань і новітніх досліджень, присвячених гетьману Петру Дорошенко висвітлюються досягнення й прорахунки український вчених, акцентується увага на мало вивчених і дискусійних питаннях? на яких потрібно зосередити увагу щоби досягти науково-об'єктивного вивершення цієї важливої проблеми українській історіографії.*

Ключові слова: *Історіографія, гетьман, Петро Дорошенко, українська історична наука, етапи розвитку, військові, політичні діячі, Руїна.*

Постановка проблеми. Гетьман українських земель часів Руїни Петро Дорошенко (1627–1698) займав неоднозначну позицію в боротьбі із зовнішніми і внутрішніми ворогами за єдину Україну після великого гетьмана Богдана Хмельницького. Його військова й політична діяльність на благо українського народу, української козацької держави отримувала не однозначну оцінку. На початковому періоді вивчення проблеми – Петро Дорошенко збирач українських земель в єдину, неподільну державу. В радянській історіографії – зрадник українського народу, прислужник підніжок Варшави і Стамбула, ворог Московій. Діаспорна історична наука розглядала діяльність гетьмана у – романтичному, часто не зрозумілому сенсі, котрий не зміг уяснити свою задачу й мету. Після здобуття Україною національної незалежності – доля гетьмана розглядається об'єктивно і неупереджено, правда не всіма дослідниками.

Виняткове значення в об'єктивному висвітленню життя й діяльності Петра Дорошенка має періодизація вивчення цієї проблеми. Скажемо, що її потрібно розглядати у річищі дослідження Руїни, як невід’ємної її складової. Ми пропонуємо таку періодизацію. Перший період – *дореволюційний* (1658–1917). Він складається із трьох напрямків: український (Д. Бантиш–Каменський, М. Костомаров, В. Антонович); польський (А. Даровський, Й. Ролле, Є. Латач, В. Сереич, З. Вуйцік, І. Чаманської, М. Сікорського, Я. Пердені); московсько-російський (Є. Замисловським, В. Ключевський, С. Соловьев, І. Галактіонов, Г. Санін); загально всесвітній (французькі, італійські й інші дослідники). Другий –

радянський (1917–1991). В якому виділяються ті ж направлення (укр.-рад.: М. Петровський, І. Крип'якевич, О. Апанович; діаспорний: Дмитро Дорошенко, Борис Крупницький, Ілько Борщак, В. Липинський). Третій період – *сучасний* (1991 – по сьогодення (2019): О. Апанович, О. Давлетов, В. Смолій, В. Степанков, Т. Чухліб, Т. Яковлева та ін. В ньому ті ж направлення, але зменшується активність діаспорного, яке тісно співпрацює з сучасним українським, передає свої публікації для широкого ознайомлення вчених України, відчувається їхній взаємовплив.

Історіографія. Історіографічний аналіз праць про життєвий, державницький і військовий шлях гетьмана Петра Дорошенка був нерівномірний і неоднозначний. Практично до 1991 р. історіографічних досліджень про "Сонце Руїни" створено не було, за винятком аналізу діаспорної та зарубіжної козакознавчої літератури. Дослідники інколи згадували українські радянські праці своїх попередників, вказували на позитивні успіхи або недоліки їх оцінок, інколи не називаючи жодного дослідження. Першим розпочав аналіз джерел і літератури про українських козаків, і, зокрема, про Петра Дорошенка Йоганн Христіян фон Енгель (1770–1814), якого одні називають німецьким, хто австрійським, а інші – "відомий угорсько-німецький (австрійський) історик-просвітитель"[1]. Незалежність України збурила національний інтерес до особи гетьмана і до праць про нього. Були створені, чого раніше не було, монографічні дослідження, проводились наукові конференції, писалися статті, що створило хороші передумови для історіографічного осмислення наукових надбань про Петра Дорошенка, його епоху.

Сучасні історики написали кілька історіографічних праць. Найбільш авторитетною серед них є розділ у фундаментальній роботі В. Смолія і В. Степанкова "Постать Петра Дорошенка в історіографії та джерелах", в якому розкрито історіографічні досягнення українських, польських і російських дослідників, проаналізована документальна основа проблеми[2]. У 1980 р. в Інституті історії АН УРСР Гурій Бухало захистив кандидатське дослідження в якому висвітлив ставлення польських вчених до національно визвольних зрушень під керівництвом Б. Хмельницького у 1648–1654 рр. Опонентами були: професор Федір Шевченко і доцент Тамара Брянцева. Проаналізовано кілька проблем: причини виникнення визвольної війни, її рушійні сили, возз'єднання України з Росією. Звичайно до оцінок висловлених Г. Бухало потрібно ставитися дуже обережно, враховуючи в який час праця писалася. Зупинимося на кількох висновках; критика буржуазних і націоналістичних істориків України, зокрема В. Антоновича і М. Грушевського, головною рушійною силою подій цих років було селянство, що польські вчені Б. Барановський, С. Любишівський, В. Чаплинський та інші подають справедливу оцінку цій війні, як визвольній і антифеодальній, про її вплив ("українського народу на антифеодальний рух у самій Польщі"), а возз'єднання України з Росією спасло першу від "поневолення шляхетською Польщею" [3] та ін. Серед праць представників діаспори автори називають ґрунтовне дослідження Дмитра Дорошенка[4], якому належить «пріоритет у справі здійснення глибокого аналізу

тих зусиль гетьмана, що спрямовувалися на збереження» єдності українських земель[5]. В. Смолій і В. Степанков в своїй монографії справедливо наголошують, що сучасні дослідники Я. Дашкевич, Л. Мельник, В. Горобець. О. Дан, В. Кривошея, Т. Чухліб "постать Петра Дорошенка та його діяльність починають оцінювати переважно з позицій відстоюванням ним національних інтересів Української держави та збереження за нею суб'єктності в системі зовнішньополітичних відносин"[6].

Доцільно зауважити, на що справедливо наголошують автори монографії, що низка істориків, зокрема Н. Яковенко в основному звертає увага на деструктивних моментах діяльності П. Дорошенка, а Ю. Мицик переконує, що він не потребує спеціальних рекомендацій його практичних дій. Дехто, вважає, що методи П. Дорошенка досягнення головної мети своєї політики – збереження неподільної, суверенної Української держави викликали негативну реакцію населення козацької держави. Це є одне з дискусійних питань і в сучасній українській історіографії.

До цієї історіографічної проблеми звернулася сучасна російська дослідниця Т. Яковлева. Вона вважає, що такі огляди потрібні, оскільки не дивлячись на значну кількість праць з питань Руїни, яка "залишається недоступною для широких кіл дослідників"[7]. Розпочавши із згадок літописів Г. Граб'янки і С. Величка, "компіляцій" П. Симоновського і О. Рігельмана Т. Яковлева підкреслює, що "піонером наукової розробки проблеми" був австрійський вчений Йоган Християн фон Енгель. Хронологічний принцип аналізу літератури дозволив ленінградському вченому зупинитися на працях українських істориків 20-30-х роках XX ст., зокрема: Д. Багалія, М. Яворського, М. Слабченка, котрі більше уваги акцентували на соціально-політичних аспектах України років Гетьманщини та Руїни[8].

Поверховий знавець історії українського козацтва росіянин М. Покровський зумів нав'язати свої негативні оцінки молодій радянській історичній науці. Зокрема, Б. Хмельницький керувався інтересами "буржуазії козацької і не козацької", а селянський рух називав "українською пугачовщиною", причиною козацьких визвольних змагань він вбачав у забороні польською державою українського "національного промислу" – походів на татар[9].

Радянська історична наука і думка не дуже шанувала вивчення Руїни. Тільки у контексті негативних оцінок діяльності І. Виговського – яскравого прихильника союзу з Польщею. Дослідження М. Покровського, В. Путілова, І. Грекова, Л. Олійника, Г. Саніна та інших вчених були дуже заполітизовані, "сяяли" всілякими негативними ярликами, надуманим применшенням ролі України у боротьбі з Річчю Посполитою, й щирою дружбою з Московією, яка була більш "прогресивна? ніж польська держава, а козацька старшина на думку Л. Абецедарського намагалася захопити земля, селян і встановити свої феодально-кріпосницькі порядки[10].

Висвітлюючи розвиток козакознавчої літератури часів Руїни Т. Яковлева справедливо наголошує на тому, що соціальні, економічні питання ще більш менш досліджувалися в Україні. Забороною практично користувалися аспекти державотворчі, діяльність гетьманів, зокрема І. Виговського, П. Дорошенка та

ін. Тільки із здобуттям незалежності України стало можливим, як скажемо В. Степанков виступити з доповіддю "Українське козацтво і формування національної держави на Україні", наголошуючи на демократичних засадах українського суспільства[11].

Вершиною західноєвропейської україніки у XVIII ст. в історіографії є праця німецького історика Й Х фон Енгеля "Історія України та українських козаків", опублікованої у 1796 р в Галле. Це перша систематизована й узагальнена праця в якій належним чином висвітлюється українське козацтво з XV до XVIII ст. на основі українських, польських, російських та західноєвропейських джерелах. З легкої руки Б. Крупницького ця розробка стала відома широкому загалу[12], перевиданої українською мовою у 1998 р. в збірнику "Схід-Захід"[13], та окремим виданням у 2014 р.[14] Валентин Ребенок наголошує, що німецький історик, на відміну від сучасних вчених, «намагався показати гетьмана таким, яким він був», що "виходить на перше місце в суспільно-політичних процесах Гетьманщини", був високоосвіченою людиною на противагу М. Ханенку чи Г. Лесницькому[15]. Автор історіографічної розвідки справедливо наголошує на тому, що Петро Дорошенко мав дипломатичні здібності розвиті практикою, під час перемовин з Кримом, Річчю Посполитою та Московією. Хочеться наголосити на тому, що Й. Х. фон Енгель часто користувався не провіреними документами, особливо польськими, з яких черпав негативні оцінки про гетьмана – обзиваючи його п’яницею, нездатним до розв’язання "великих заходів", не мав здібностей й твердості, хоча в інших місцях праці підкреслював його сміливість, рішучість, наполегливість у військові і політичній діяльності[16]. "Автономіст", учень Шльоцера, на Україні не був і "його зацікавлення нею мало теоретичний характер"[17]. Резюмуючи висновки про працю німецького вченого В. Ребенок відтіняє виняткове значення діяльності П. Дорошенка під час Руїни, що використав значні й різноманітні джерела, часто обережно ставився до них, порівнюючи з висновками праць Ля Круа, Вагнера, Залуського, Шмідта, Й. В. Міллера[18], написана на високому професійному рівні[19].

19 травня 1992 р. історики Запорізького і Дніпропетровського університетів провели «круглий стіл», де обговорили історіографічні питання вивчення українського козацтва. Пізніше їхні доповіді опублікували в окремому збірнику "Зарубежная историография истории запорожского казачества", в яких розкрили інколи взаємо виключні підходи польських, німецьких, англійських, французьких вчених на історію козацтва[20] Різні історіографічні аспекти історії козаччини, зокрема діяльності гетьмана Петра Дорошенка, які досліджували польські вчені показав Микола Ковальський. Він звернув увагу на існування в Польщі різних шкіл і напрямків, котрі висвітлювали цю проблему з різних позицій, не рідко тенденційно, розповсюджуючи в польському суспільстві негативні уявлення про українських козаків (Л. Кубаля, К. Шайноха, Ю. Ролле, А. Яблоновський, а в художній літературі – Г. Сенкевич та ін.). Більш-менш об’єктивні оцінки козацтва висловлювали І. Лелевель, А. Свентюховський[21]. Аналіз німецької козакознавчої літератури дослідив Ю. Е. Івонін, Ю. А. Мицик,

Н. М. Підгорна, О. Р. Давлетов[22], а англійську – Е. И. Коломоєц і В. А. Марченко[23].

Винятково значущу аналітичну працю провела студентка IV курсу історико-юридичного факультету Ніжинського держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя Ольга Корпас (2015), склавши вибіркову бібліографію джерел, наукової, довідкової, навчальної і художньої літератури про гетьмана Петра Дорошенка у кількості 327 позицій[24]. Авторка виявила 8 дисертацій на здобуття наук. ступеня канд. і док. іст. наук. Правда, тільки дисертація Антона Руденка, присвячена діяльності роду Дорошенків у суспільно-політичному і культурному житті України XIX – першої половини XX ст.[25] В інших дисертаційних працях ця проблема висвітлюється як складова частина, в руслі питань.

Діаспорна історіографічна представлена працями І. Борщака, Б. Крупницького, Д. Дорошенка та іншими вченими, насильно витвореними або своєчасно емігрувавших із Союзу соціалістичних....і не були посаджені за колючий дріт. Написаний розділ Дмитром Дорошенком – "не…самостійний науковий дослідник", скоріш "науковий популяризатор"[26] висвітлює її зародження: сучасник Петра Дорошенка Самовидець, у меншій мірі Самійло Величко, Григорій Граб'янка, які негативно ставилися до гетьмана за його турецьку орієнтацію. Власне вони "надали тон і дальшій українській історіографії"[27]. Їхніми послідовниками також стали В. Рубан, автор "Истории Руссов"[28]. Дослідник досить ґрунтовно й об'єктивно аналізує праці В. Антоновича, М. Костомарова, М. Маркевича й інших вчених, в яких розкривається постать та "історична діяльність" гетьмана[29]. В працях О. Стороженка, С. Єгунова, Д. Яворницького наголошується, зокрема на бажання гетьмана здобути незалежність України, його високих моральних чеснотах[30]. Наступні історики: М. Грушевський, О. Гермайзе та інші в початкові радянські часи ще відкрито з повагою ставилися до Петра Дорошенка розглядали його політичні орієнтацію як "всеукраїнською, всекозацькою"[31].

В інших емігрантських працях, зокрема низці досліджень Б. Крупницького (1894–1956), як твердить Н. Полонська-Василенко об'єктивно висвітлюється республіканський моменти державотворення Петра Дорошенка. Б. Крупницький не погоджується з «рішучими висновками проф. Л. Окіншевича про два типи державної влади: в той час як гетьман Ів. Виговський, та гетьман Петро Дорошенко були носіями республіканського типу держави, гетьман Богдан Хмельницький, гетьман Ів. Самойлович, і Іван Мазепа – Монархічного».

Надзвичайно цікавий ерудит історик-емігрант Ілько Борщак стверджував, що українське козацтво у XVII ст. користувалося великою шаною, йому присвячували дисертаційні дослідження. Пруський історик Христофор Гарткне у Франкфурті, Церіус в Лейдені у 1649 р.[32], Готфрід Вайсіус у 1684 р., ірландець, професор Оксфордського університету Коннор у 1698 р[33]. у своїх дисертаціях. опублікованими окремими книгами твердили, що руська нація – "козацька" займала майже всю територію – від Підляшшя, Волинь, Поділля, Чернігівщину[34].

Борис Крупницький у Берлінському університеті написав німецькою мовою і в 1929 р. захистив "дисертацію про першого наукового історика України,

Йоганна Християна Енгеля[35]. Думається, що пізніше він опублікував деякі матеріали з неї українською мовою. Так, в часописі "Україна", що друкувався у Парижі буде вміщений матеріал про Й. Х. Енгеля та його погляд на "Історію Русів" у контексті характеристики гетьманів він ділить їхню діяльність на позитивну й негативну. Німецький історик поборник автономної незалежності України та її свободи "хоч і в складі російської імперії"[36] Зокрема, наголошує Б. Крупницький Й. Х. Енгель йде завжди за джерелами, але, як ми вважаємо, не ставить перед собою завдання їхнього порівняльного аналізу, а тому допускає низку грубих помилок: не бачить національної різниці "між українцями і росіянами", негативно ставиться до гетьманів Івана Виговського, Брюховецького, Петра Дорошенка, принижує козацтво, відповідно до польських джерел[37].

Аналізуючи праці багатьох західноєвропейських вчених, про які мало хто в українському науковому світі знав, як і публікації у французькій пресі, зокрема "Gazette de France" часів Визвольних змагань другої половини XVII – початку XVIII ст., які висвітлювали історію козаччини Ілько Борщак переконує читача в тому, що вони соборність України розуміли як єдину українську націю[38] "по походженню, мові й звичаях" відмінну "від москалів, поляків і заселює всю територію сучасної Великої України, Галичини, Буковини й карпатської України!"[39].

Отож, наявна історіографічна література, за винятком праць В. Смолія, В. Степанкова і Т. Яковлевої мало приділяє уваги розгляду досліджень про гетьмана Петра Дорошенка, його епоху. Тим більше практично відсутнє висвітлення найновіших літературних досягнень. Важливо відзначити, що історик Дмитро Дорошенко справедливо наголошує на тому, що "Політична діяльність Дорошенка знайшла певний відгук і в сучасній йому чужоземній літературі – німецькій, французькій, італійській, але майже всі автори. що писали про нього, брали свої відомості з других рук, переважно польських,…взагалі до українців вороже успособлених, і тому їх оцінки постаті гетьмана і звістка про його діяльність носять доволі фантастичний і щодо хронології дуже плутаний характер"[40].

Метою статті є аналіз документальних, наукових і науково-публіцистичних праць, в яких розкривається життя й політична діяльність гетьмана Петра Дорошенка, його спроби й бажання відновити цілісність українських земель в єдиній Козацькій державі, показати рівень суспільної зрілості його оточення і їхню позицію, відношення до його політики.

Виклад матеріалу. Життя й політична діяльність гетьмана настільки насичена подіями, в яких він безпосередньо брав участь, показана його роль і вплив на них, що практично неможливо в невеликому дослідження хоча б побіжно її висвітлити. Найґрунтовніше, на нашу думку, дослідження життя й діяльності гетьмана створив "один з найбільших істориків України XX століття" Дмитро Дорошенко[41], накресливши головні проблеми вивчення. Праця складається з 21 розділу й осягає життєпис Петра Дорошенка з родоводу Дорошенків до його смерті.

Володимир Антонович чи не єдиний вітчизняний історик дав чітку і не двозначну характеристику терміну "Руїна", яка виникла в суспільстві (серед народу), яке звільнилося від "поганого", не знало, "як *збудувати* собі, те що для нього потрібне, не уміє навіть висловити, чого власне бажає", в якого посунулися інші ідеали[42]. Тут, як вважає історик, відразу являються дві групи людей, які висловлюють цілком супротилежні бажання, тягнуть у різні сторони". Народ розділився на дві половини: одна – бажала реалізувати свої мрії на "*ґрунті завести польські порядки*", завести свою шляхту, отримати "*протекцію Польщі*". Друга, більша частина людності, звертає увагу на московську силу, тим самим започаткує виникнення малоросійського дворянства[43]. Формується інститут гетьманства на різних берегах Дніпра: на Правобережжі під впливом Польщі (І. Виговський, Ю. Хмельницький, М. Ханенко), а на Лівобережжі під тиском Московії (І. Брюховецький, Д. Многогрішний, І. Самойлович). Серед цих гетьманів українського козацтва після Б. Хмельницького виокремлюється Петро Дорошенко, який бачив і продажність і підступність урядів Польщі і Московщини винайшов третю комбінацію – опертя на турецький уряд, задля об’єднання українських земель в одне ціле.

Важливою темою висвітлення життєпису гетьмана, над якою працюють історики є характеристик окремих рис характеру або поведінки гетьмана Петра Дорошенка. Не всі дослідники приділяють цьому увагу. Хто, як, наприклад, Володимир Антонович мимохідь відзначає: "Це був *політик, патріот,* але чоловік зовсім не здатний до того, щоб доводити (керувати – авт.) військами. Через те він завжди мав рот собі, якогось помічника, щоб керував ним у кампанії. То був уманський полковник *Білогруд*, а після нього його брат гетьмана *Грицько Дорошенко*"[44].

Надзвичайно важливою в науковому, політичному й психологічному плані має проблема зречення від гетьманства Петра Дорошенка. До окремих сюжетів цієї проблеми зверталося багато вчених: М. Котляр, В. Смолій, В. Верстюк, О. Дзюба, В. Репринцев та ін., які часто звертали увагу на «надзвичайно урочисту» подію. Микола Шекір звернув увагу на невідповідність цього дійства, за відсутністю документальних матеріалів[45]. Микола Шекір (н. 1937) – уродженець України. Після закінчення школи, навчався в Уманському сільськогосподарському інститутів, працював на Вінниччині, аспірант Академії суспільних наук при ЦК КПРС, захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня канд. економічних наук, доцент цієї ж академії. У 1988 р. в Москві створив Товариство української культури "Славутич", яке проводило велику роботу по поширенню в Москві і РФ знань про Україну, організував і керував недільною школою при товаристві, читав лекції на укр. тематику, зокрема про козацтво, про життя й діяльність гетьмана Петра Дорошенка, друкував про них статті в газеті "Український кур’єр", написав книжку про нього. В якій висвітлив низку питань: зречення гетьмана П. Дорошенка, проживання в Сосниці, Москві, воєводство в Московії, вотчинне життя, смерть. Низка питань про рід Гетьмана, його вшанування, місце пам’яті тощо дослідженні скрупульозно на основі значного архівного й літературного матеріалу. Так, з

праць Д. Бантиш-Каменського, який гетьмана називав «вредного для Росії», О. Пушкіна – непримиримим ворогом московського царства, М. Маркевича – таким, що ненавидить Московщину, страшним для ворогів та друзів[46]. Сучасний історик висміює всілякі "щедроти" царя стосовно Гетьмана Петра Дорошенка, наголошує на тому, що його брата Григорія по-звірячому катували, щоб зібрати потрібну негативну інформацію царю на гетьмана, приховане знущання над ним.

Отже, неповний аналіз джерел й літератури про життя й діяльність Петра Дорошенка свідчить, що більшість дослідників схиляються до думки про його виняткову суспільно-політичну й практичну розбудову України, його жертовне служіння їй. Наявність дискусійних питань, це результат недостатнього дослідження документальної основи, політична заангажованість деяких вчених, політичне замовлення окремих політично-наукових кіл окремих держав, зневажливе ставлення до історії України, до його народу. Особисті риси Петра Дорошенка один із напрямків фальсифікацій, найбільш зручний рефрен приниження його ролі й місця в розбудові України часів Руїни.

Список джерел та літератури

[1] Кравченко В. В. Передмова. Схід-Захід (історико-культурологічний збірник). Вип. 1. Харків, 1998. С.243.

[2] *Смолій В. Степанков В*. Дорошенко: Політичний портрет. К.: Темпора, 2011. С. 7–48.

[3] *Бухало Г. В.* Освободительная война украинского народа 1648–1654 годов в современной польской историографии; автореф. дис …канд. ист. наук. К., 1980. С. 15, 16, 17, 20.

[4] *Дорошенко Д.* Гетьман Петро Дорошенко. Огляд його життя і політичної діяльності; ред. В. Омельченко. Нью-Йорк: Укр. вільна академія наук, 1985. 712 с.

[5] *Смолій В. Степанков В*. Дорошенко: Політичний портрет. С. 34.

[6] Там само.

[7] *Яковлева Т.* Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття: Причини і початок Руїни. К.: Основи, 1998. С.8.

[8] Там само. С. 17.

[9] Там само. С. 18; *Покровский М.* Борьба за Украину Ч. 2. Казацкая революция. Русская история с древнейших времен. Т. II. 1966. С. 474–517.

[10] Там само. С. 20–22.

[11] Там само. С. 25.

[12] *Ребенок В.* Петро Дорошенко в науковій інтерпретації німецького історика доби Просвітництва Йоганна-Християна фон Енгеля. Гетьман Петро Дорошенко та його доба в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конф….16 жовтня 2015 р. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. С. 261.

[13] *Енгель Й.-Х.* Історія України та українських козаків. Схід-Захід. Історико-культурологічний зб. Харків: Майдан. 1998.

[14] *Енгель Й.-Х*. Історія України та українських козаків. Х.: Факт, 2014. 640 с.

[15] *Ребенок В.* Петро Дорошенко в науковій інтерпретації німецького історика… С. 262.

[16] Там само. С. 265; *Енгель Й.-Х.* Історія України та українських козаків. Х.: Факт, 2014 – С.306.

[17] *Крупницький Б.* Німеччина й Україна в XVIII стол. Україна. Париж. 1953. № 10. С. 847.

[18] *Ребенок В.* Петро Дорошенко в науковій інтерпретації німецького історика… С. 268.

[19].Там само. С. 269.

[20] Зарубежная историография истории запорожского казачества. Запорожье: ЗГУ, 1992. 71 с.

[21] *Ковальский Н. П.* Исследования истории запорожского казачества в современной польской историографии (70–80-е годы). Зарубежная историография запорожского казачества. С. 3.
[22] *Ивонин Ю. В.* Немецкая историография позднего Просвещения о запорожском казачестве. Зарубежная историография истории запорожского казачества. С. 12–21; *Мицик Ю. А.* Біля джерел німецької історіографії козацтва. Там само. – С. 21–30; *Давлетов А. Р.* Немецкая историография первой половины XX века об истории запорожского казачества: общее и особенное. Там само. С. 41–46.
[23] *Коломоец Е. И.* Некоторые вопросы истории запорожского казачества в современной англоязычной историографии. Там само. С. 49–60; *Марченко В. А.* Запорожские казаки в освещении современной англо-американской историографии. Там само. С. 65–70.
[24] *Корпас О. М.* Петро Дорошенко в науковій і художній літературі (вибрана бібліографія). Гетьман Петро Дорошенко та його доба в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конф… С. 342–358.
[25] *Руденко А. С.* Рід Дорошенків у громадсько-політичному та культурному житті України (XIX – першої половини XX ст.); автореф. дис. …канд.. іст. наук. Запоріжжя, 2015. 20 с.
[26] *Борщак І.* Дмитро Дорошенко (1882–1951) [Некролог]. Україна. Париж. 1951. № 5. С.376.
[27] *Дорошенко Д.* Гетьман Петро Дорошенко: Огляд його життя і політичної діяльності. Нью-Йорк: Укр. Вільна акад. наук у США, 1985. С. 643.
[28] Там само.
[29] Там само. С. 644.
[30] Там само. С. 655.
[31] Там само. С. 659.
[32] *Boxorun-Zuerius* De cosacorum origine Luguduni Batavorium, 1649.
[33] The historu Polonia London, 1688.
[34] *Борщак І.* Ідея соборної України в Європі в минулому. Париж, 1923. С. 11–12.
[35] Johann Christian von Engel und die Geschichte der Ukraine. Inaugrral-Dissertation zur Erlangung der Doktorwurdt…25. VI. 1929. Tag der Promotion: 19. V. 1931. Berlin, 1931.
[36] *Крупницький Б.* Німеччина й Україна в XVIII стол. Україна. Париж. 1953. С. 848.
[37] *Крупницький Б.* "Історія України й українських козаків" Й. Х. Енгеля та "Історія Русів". Україна. Париж. 1950. №.3. С. 163, 166; *його ж.* Німеччина й Україна в XVIII стол. Україна. Париж. 1953. № 10. С. 843–849.
[38] *Malon B.* Historie du socialsme. Paris. 1880. T. III.
[39] *Борщак І.* Ідея соборної України в Європі в минулому. С. 26.
[40] *Дорошенко Д.* Гетьман Петро Дорошенко: Огляд його життя і політичної діяльності. С. 644.
[41] *Омельченко Василь.* Передмова. *Дорошенко Д.* Гетьман Петро Дорошенко: Огляд його життя і політичної діяльності. С. 17.
[42] *Антонович В.* Коротка історія козаччини / Володимир Антонович. Дніпро. 1993. № 2-3. С. 130.
[43] Там само.
[44] *Антонович В.* Про козацькі часи на Україні. К.: Дніпро, 1991. С. 169.
[45] *Шекір М.* Петро Дорошенко після зречення гетьманства до сьогодні. Тернопіль: Лілея, 2001. С. 15.
[46] Там само. С. 19.